This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

N.i.5203 Stack

ASHMOLEAN LIBRARY
OXFORD
—
Ex Libris
EDUARD FRAENKEL
Corpus Christi Professor of Latin, 1935–53
—
1970

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ

ΤΑ ΗΘΙΚΑ.

PLUTARCHI

CHÆRONENSIS

MORALIA,

ID EST

OPERA, EXCEPTIS VITIS, RELIQUA.

GRÆCA EMENDAVIT,
NOTATIONEM EMENDATIONUM, ET LATINAM XYLANDRI
INTERPRETATIONEM CASTIGATAM, SUBJUNXIT,
ANIMADVERSIONES EXPLICANDIS REBUS AC VERBIS, ITEM
INDICES COPIOSOS, ADJECIT,

DANIEL WYTTENBACH,

HIST. ELOQ. LITT. GR. ET LAT.
IN ILLUSTRI ATHEN. AMSTELOD. PROFESSOR.

TOMI I. PARS II.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.
MDCCXCV.

ASHMOLEAN
OXFORD
MUSEUM

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ.

B

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ.

PLUTARCHI

DE

VIRTUTE ET VITIO.

α´. ΤΑ ἱμάτια δοκεῖ θερμαίνειν τὸν ἄνθρωπον, οὐκ αὐτὰ δή πȣ θερμαίνοντα καὶ προσβάλλοντα τὴν θερμότητα· καθ᾽ ἑαυτὸ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν ψυχρόν ἐστιν· ᾗ καὶ πολλάκις καυματιζόμενοι καὶ πυρέττοντες ἐξ ἑτέρων ἕτερα μεταλαμβάνουσιν· ἀλλ᾽ ἣν ὁ ἄνθρωπος
C ἀναδίδωσιν ἐξ ἑαυτοῦ θερμότητα, ταύτην ἡ ἐσθὴς τῷ σώματι προσπεσοῦσα συνέχει καὶ περιστέλλει, καὶ καθειργνυμένην εἰς τὸ σῶμα οὐκ ἐᾷ πάλιν σκεδάννυσθαι.

I. VESTES hominem videntur calefacere, cum quidem ipſæ calorem non adferant, ſuapte natura frigidæ: (unde etiam ſæpe in æſtu aut febri veſtes ſubinde mutamus, corporis refrigerandi gratia) ſed calorem qui ex hominis editur corpore, veſtes corpori adhibitæ continent atque comprimunt, incluſumque corpori non patiuntur diſ-

Ταὐτὸ δὴ τοῦτο τοῖς πράγμασιν ὑπάρχον, ἐξαπατᾷ τοὺς πολλοὺς, ὡς ἂν οἰκίας μεγάλας περιβάλωνται, καὶ πλῆθος ἀνδραπόδων καὶ χρημάτων συναγάγωσιν, ἡδέως βιωσομένους. Τὸ δὲ ἡδέως ζῆν καὶ ἱλαρῶς, οὐκ ἔξωθέν ἐστιν, ἀλλὰ τοὐναντίον ὁ ἄνθρωπος τοῖς περὶ αὐτὸν πράγμασιν ἡδονὴν καὶ χάριν, ὥσπερ ἐκ πηγῆς τοῦ ἤθους, προστίθησιν.

Αἰθομένου δὲ πυρὸς, γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι. D

Καὶ πλοῦτος ἡδίων, καὶ δόξα λαμπροτέρα καὶ δύναμις, ἂν τὸ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἔχῃ γῆθος· ὅπου καὶ πενίαν καὶ φυγὴν καὶ γῆρας ἐλαφρῶς καὶ προσηνῶς πρὸς εὐκολίαν καὶ πρᾳότητα τρόπου φέρουσιν.

β'. Ὡς γὰρ ἀρώματα τρίβωνας εὐώδεις καὶ ῥάκια ποιεῖ, τοῦ δὲ Ἀγχίσου τὸ σῶμα ἰχῶρα πονηρὸν ἐξεδίδου,

C. 7. ἡδέως βιωσομένους] Vulgo ἡδέως ὡς βιωσομένους. Utrumque ὡς abeſt in Ald. Baſ. Xyl. C. E. Moſc. 1. 2. Vindob. 2. Harl. Flor. Solum poſterius abeſt in A. Vindob. 1. Colleg. Nov. Prius addiderunt ſolum Schott. et Anonym. Utrumque Pol. et Jannot.

D. 7. Ἀγχίσου τὸ σῶμα] Pro vulgato ῥάκος dedi σῶμα ex Vindob. 1. 2. Flor. Colleg. Nov. Schott. Anonym. T. V. B. Moſc. 2. ſecundæ manus. Verius forte eſt ἕλκος quod habet T. Vulgatum certe ῥάκος natum eſt ex antecedenti ῥάκια.

ſipari. Idem in rebus error multos decipit, qui ſuaviter ſe victuros putant, ſi in magnis habitent ædibus, multitudine mancipiorum et pecuniarum inſtructi. Atqui non foris eſt vitæ ſuavitas, ſed rebus ſuis ex ingenio ſuo tanquam fonte voluptatem et gratiam adfert homo.

Sed lucente foco domus adſpectu quoque fiet
Pulchrior:

et divitiæ gratiores ſunt, et gloria ſplendidior ac potentia, ſi animi lætitia accedit: ſiquidem paupertatem etiam, exſilium, et ſenectutem facile et placide ob morum manſuetudinem ac facilitatem ferunt.

II. Sicut enim aromata gratum odorem etiam lacernis et centonibus conciliant, cum Anchiſæ corpus ſaniem malam ederet,

Μότευ καταστάζοντα βύσσινον φάρος·

οὕτως μετ' ἀρετῆς καὶ δίαιτα πᾶσα καὶ βίος ἄλυπός ἐστι καὶ ἐπιτερπής· ἡ δὲ κακία καὶ τὰ λαμπρὰ φαινόμενα καὶ πολυτελῆ καὶ σεμνὰ μιγνυμένη, λυπηρὰ καὶ
E ναυτιώδη καὶ δυσπρόσδεκτα παρέχει τοῖς κεκτημένοις.

Οὗτος μακάριος ἐν ἀγορᾷ νομίζεται,
Ἐπὰν δ' ἀνοίξῃ τὰς θύρας, τρισάθλιος,
Γυνὴ κρατεῖ πάντων, ἐπιτάττει, μάχεται.

Καίτοι γυναικὸς οὐ χαλεπῶς ἄν τις ἀπαλλαγείη πονηρᾶς, ἀνὴρ ὢν μηδ' ἀνδράποδον· πρὸς δὲ τὴν ἑαυτοῦ κακίαν οὐκ ἔστι γραψάμενον ἀπόλειψιν, ἤδη πραγμάτων ἀφεῖσθαι, καὶ ἀναπαύεσθαι γενόμενον καθ' αὑτόν· ἀλλ' ἀεὶ συνοικοῦσα τοῖς σπλάγχνοις καὶ προσπεφυκυῖα νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν,

Εὕδει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκε,

F βαρεῖα συνέκδημος οὖσα, δι' ἀλαζονείαν, καὶ πολυτελὴς

D. 9. Μοτεῦ] Verius eſt Νάτευ, ut exſtat Exempl. Turn. et ipſo hoc Sophoclis loco ſervato plenius apud Dionyſ. Hal. A. R. I, 48. Plura dicemus in Animadverſionibus.

In fila deſtillantem veſtis byſſinæ:

ita cum virtute omne vitæ genus moleſtiæ expers eſt et jucundum: vitium iis etiam quæ ſplendida videntur et pretioſa et veneranda ſi admiſceatur, moleſta facit, et faſtidioſa, et ingrata poſſidentibus.

Beatus iſte nuncupatus in foro,
Foribus domus apertis eſt miſerrimus:

mulier totum occupat imperium, mandat, pugnat. Et vero facile mala ſe exoneret muliere, qui quidem vir ſit, non mancipium. Vitiis vero tuis non licet remiſſo nuntio, juſſiſque ſuas res habere, ſeorſim vivere liberatum iis et quiete frui. Vitium enim in ipſis habitans viſceribus atque inhærens noctes dieſque,

Abſque face exurit, crudæ mandatque ſenectæ.

Moleſtus eſt itineris comes pravitas ob arrogantiam, ſump-

σύνδειπνος ὑπὸ λαγνείας· καὶ σύγκοιτος ὀδυνηρὰ, φροντίσι καὶ μερίμναις καὶ ζηλοτυπίαις ἐκκόπτουσα τὸν ὕπνον καὶ διαφθείρουσα. Καὶ γὰρ ὁ καθεύδουσι, τοῦ σώματος ὕπνος ἐστὶ καὶ ἀνάπαυσις, τῆς δὲ ψυχῆς φόβοι καὶ ὄνειροι καὶ ταραχαὶ, διὰ δεισιδαιμονίαν·

> Ὅταν δὲ νυστάζοντά με λύπη λάβῃ,
> Ἀπόλλυμαι ὑπὸ τῶν ἐνυπνίων,

φησί τις. Οὕτω δὲ καὶ φθόνος καὶ φόβος καὶ θυμὸς καὶ ἀκολασία, διατίθησι· μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἔξω βλέπουσα καὶ συσχηματιζομένη ἡ κακία πρὸς ἑτέρους, δυσωπεῖται καὶ περικαλύπτει τὰ πάθη, καὶ οὐ παντά- 101
πασι ταῖς ὁρμαῖς ἐκδίδωσιν ἑαυτὴν, ἀλλ' ἀντιτείνει καὶ μάχεται πολλάκις· ἐν δὲ τοῖς ὕπνοις ἀποφυγοῦσα δόξας καὶ νόμους, καὶ πορρωτάτω γενομένη τοῦ δεδιέναι καὶ αἰδεῖσθαι, πᾶσαν ἐπιθυμίαν κινεῖ, καὶ ἐπανεγείρει τὸ κακόηθες καὶ τὸ ἀκόλαστον· μητρί τε γὰρ ἐπιχειρεῖ

F. 4. ὁ καθεύδουσι] Sic libri fere omnes: exceptis Vindob. 1. οἱ καθεύδουσι, et Moſc. 2. ex correctione ὡς. Xylander plane omittit ὅ. Forte pro eo legendum ὅταν.

F. 7. με λύπη] μὲν λύπη unus T. Melius Xyl. μ' ἡ λύπη.

tudſus conviva ob luxuriam, concubina acerba, quod curis et ſolicitudinibus ac æmulationibus ſomnum avertit ac vitiat. Etenim dormientibus ſomnus corporis eſt requies: animo interim terrores obverſantur, ſomnia, tumultus, ob ſuperſtitionem:

> *Quod dormitantem ſi me corripit dolor,*
> *Inſomniis miſer enecor,—*

ait quidam. Eodem modo invidia etiam, et metus, et ira, et libido afficiunt. Interdiu enim vitium foras proſpiciens ad alios, iiſque ſe accommodans, pudore afficitur et occultat affectum, neque omnino impetibus ſuis concedit, ſed repugnat ſæpe ac renititur, in ſomnis autem legibus jam et aliorum judiciis non amplius obnoxium, remotumque longiſſime a verecundia et metu, omnem movet cupiditatem, malitiamque ſuam et libidinem exſuſçitat: nam et cum matre concubitum affec-

μίγνυσθαι, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, καὶ βρώσεις ἀθέσμους προσάγεται, καὶ πράξεως οὐδεμιᾶς ἀπέχεται, ἀπολαύουσα τοῦ παρανομεῖν ὡς ἀνυστόν ἐστιν εἰδώλοις καὶ φάσμασιν, εἰς οὐδεμίαν ἡδονὴν οὐδὲ τελείωσιν τοῦ ἐπι-
B θυμοῦντος τελευτῶσιν, ἀλλὰ κινεῖν μόνον καὶ διαχλιαίνειν τὰ πάθη καὶ τὰ νοσήματα δυναμένοις.

γ'. Ποῦ τοίνυν τὸ ἡδὺ τῆς κακίας ἐστίν, εἰ μηδαμοῦ τὸ ἀμέριμνον, τὸ ἄλυπον, μηδὲ αὐτάρκεια, μηδὲ ἀταραξία, μηδὲ ἡσυχία; Ταῖς μὲν γὰρ τῆς σαρκὸς ἡδοναῖς ἡ τοῦ σώματος εὐκρασία καὶ ὑγίεια χώραν καὶ γένεσιν δίδωσι· τῇ δὲ ψυχῇ οὐκ ἔστιν ἐγγενέσθαι γῆθος οὐδὲ χαρὰν βεβαίαν, ἂν μὴ τὸ ἄφοβον καὶ θαῤῥαλέον ὥσπερ ἕδραν ἢ γαλήνην ἄκλυστον ὑποβάλληται· ἀλλὰ κἂν ὑπομειδιάσῃ τις ἐλπὶς ἢ τέρψις, αὕτη ταχὺ φροντίδος ἐκραγείσης ὥσπερ εὐδία σπιλάδος συνεχύθη καὶ συνεταράχθη.

B. 8. βεβαίαν] Addidi ex T. V. B. Moſc. 2. Vindob. 1. 2. Harl. Colleg. Nov. Coll. Muret. Schott. Anon.

tat, ut ait Plato, et cibis veſci quibus religio interdicit, neque ullo facinore abſtinet, fruiturque flagitiis quantum datur, imaginibus fingendis ac viſis quæ in nullam voluptatem aut perfectionem cupiditatis deſinunt, ſed movere tantum et exacerbare affectus morboſque valent.

III. Ubi ergo eſt delectatio vitii, ſi nullibi vacuitas curarum et doloris, nullibi ſeipſo contentum eſſe, nullibi tranquillitas animi otiumve conceditur? Nam carnis quidem voluptatibus bona corporis temperies et ſanitas locum ortumque præbet: animo gaudium aut lætitia ingenerari non poteſt, niſi vacuitatem metus ac fiduciam et tranquillitatem is pro fundamento ſubſternat: alioquin etſi ſpes aliqua aut delectatio arriſerit, ſubito eam cura aliqua erumpens confundet, ac conturbabit, ſicut tranquillo cœlo navigantibus objecta rupes.

ASHMOLEAN MUSEUM OXFORD

δ'. Ἄθροιζε χρυσίον, συνάγε ἀργύριον, οἰκοδόμει C
περιπάτους, ἔμπλησον ἀνδραπόδων τὴν οἰκίαν, καὶ χρε-
ωστῶν τὴν πόλιν, ἂν μὴ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καταστο-
ρέσῃς, καὶ τὴν ἀπληστίαν παύσῃς, καὶ φόβων καὶ φροντί-
δων ἀπαλλάξῃς σαυτόν, οἶνον διηθεῖς πυρέττοντι, καὶ χολικῷ
μέλι προσφέρεις, καὶ σιτία καὶ ὄψα κοιλιακοῖς ἑτοιμά-
ζεις καὶ δυσεντερικοῖς, μὴ στέγουσι μηδὲ ῥωννυμένοις,
ἀλλὰ προσδιαφθειρομένοις ὑπ' αὐτῶν. Οὐχ ὁρᾷς
τοὺς νοσοῦντας, ὅτι τῶν βρωμάτων τὰ καθαριώτατα καὶ
πολυτελέστερα δυσχεραίνουσι καὶ διαπτύουσι καὶ παραιτοῦνται,
προσφερόντων καὶ βιαζομένων· εἶτα τῆς κράσεως μετα- D
βαλούσης, καὶ πνεύματος χρηστοῦ καὶ γλυκέος αἵματος
ἐγγενομένου καὶ θερμότητος οἰκείας, ἀναστάντες ἄρτον λιτὸν
ἐπὶ τυρῷ καὶ καρδάμῳ χαίρουσι καὶ ἀσμενίζουσιν ἔσθοντες;
Τοιαύτην ὁ λόγος ἐμποιεῖ τῇ ψυχῇ διάθεσιν· καὶ αὐ-
τάρκης ἔσῃ ἐὰν μάθῃς τί τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν ἐστι· τρυ-

C. 7. στέγουσι] Recte dedit Stephanus: ita Pol. Leonic. Schott. Jannot. Anon. et reliqui ſcripti; exceptis Moſc. 1. 2. Harl. qui cum Ald. Baſ. Xyl. habent στέργουσι.

C. 10. πολυτελέστερα] Melius πολυτελέστατα, quod in uno eſt Colleg. Nov.

D. 4. ἔσθοντες] Unus Jannot. ἐσθίοντες. Quod præferam.

IV. Congere aurum, collige argentum, ædifica ambulationes, imple mancipiis domum, debitoribus urbem, niſi animi affectus ſedaveris, et inexpletæ cupiditati finem impoſueris, teque ipſum metu et ſolicitudinibus liberaveris, vinum febricitanti colas, mel billioſo offers, cibos cœliacis paras et difficultate inteſtinorum laborantibus, qui eos non perferunt, ſed ab iis perduntur. Non vides, ut ægroti puriſſimos et pretioſos cibos averſantur, conſpuunt, recuſant vi oblatos? Poſtmodo mutata temperie, boniſque ſpiritibus et dulci ſanguine natis, caloreque naturali reſtituto, ſurgunt, et vilem panem cum caſeo et naſturtio non ſine voluptate edunt. Hujuſmodi doctrina animo ingenerat affectionem. Contentus eris te ipſo, ſi didiceris quid bonum ſit, quid honeſtum. Luxuriabis in pau-

φήσεις ἐν πενίᾳ, καὶ βασιλεύσεις, καὶ τὸν ἀπράγμονα βίον καὶ ἰδιώτην οὐδὲν ἧττον ἀγαπήσεις ἢ τὸν ἐπὶ στρατηγίαις καὶ ἡγεμονίαις· οὐ βιώσῃ φιλοσοφήσας ἀηδῶς, ἀλλὰ πανταχοῦ ζῆν ἡδέως μαθήσῃ καὶ ἀπὸ πάντων· εὐφρανεῖ σε πλοῦτος, πολλοὺς εὐεργετοῦντα· καὶ πενία,
1 πολλὰ μὴ μεριμνῶντα· καὶ δόξα, τιμώμενον· καὶ ἀδοξία, μὴ φθονούμενον.

L. 1. πολλὰ μὴ μεριμνῶντα] Ita omnes libri. Forte legendum μὴ πολλὰ μεριμνῶντα.

pertate, et rex eris, vitamque privatam et otioſam non minus habebis gratam, quam quæ in imperiis et magiſtratibus agitur. Philoſophiæ navata opera, nunquam injucunde vives, ſed diſces omni vitæ ſtatu delectari, omni conditione. Lætitiam tibi afferent divitiæ, multis benefacienti: afferet etiam paupertas multis curis vacuo: et gloria, cum honore afficieris: et obſcuritas, tuto ab invidia.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΝ.

F # ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΝ.

PLUTARCHI

CONSOLATIO AD APOLLONIUM.

α΄. ΚΑΙ πάλαι σοι συνήλγησα καὶ συνηχθέσθην, Ἀπολλώνιε, ἀκούσας περὶ τῆς τοῦ προσφι-
λεστάτου πᾶσιν ἡμῖν υἱοῦ σου παρὰ καιρὸν μεταλλαγῆς τοῦ
βίου, νεανίσκου κοσμίου πάνυ καὶ σώφρονος, καὶ διαφερόντως
τά τε πρὸς θεοὺς καὶ τὰ πρὸς γονεῖς καὶ φίλους ὅσια
102 καὶ δίκαια διαφυλάξαντος. Τότε μὲν οὖν ὑπὸ τὸν τῆς

F. 1. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ] Eſt ſane Plutarchi liber, ſed a reliquorum librorum forma et ratione paulo diverſus. Credo, juvenis recens a lectione optimorum Auctorum, ſententias inde collectas effundebat ſacco, non manu ſpargebat.

I. JAM inde ab eo tempore, quo inaudivi filium tuum, Apolloni, adoleſcentem, modeſtum plane atque frugi, et pietatis in deos, parentes, atque amicos, ita ut non multi alii obſervantem, immatura morte extremum vitæ diem confeciſſe: ſocium me tui doloris ægritudiniſque habuiſti. Verum ſub ipſum funeris tempus, erat alienum te compellari

τελευτῆς καιρὸν, ἐντυγχάνειν σοι καὶ παρακαλεῖν ἀνθρωπίνως φέρειν τὸ συμβεβηκὸς, ἀνοίκειον ἦν, παρειμένον τό, τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῆς παραλόγου συμφορᾶς· καὶ συμπαθεῖν δ' ἦν ἀναγκαῖον. Οὐδὲ γὰρ οἱ βέλτιστοι τῶν ἰατρῶν πρὸς τὰς ἀθρόας τῶν ῥευμάτων ἐπιφορὰς εὐθὺς προσφέρουσι τὰς διὰ τῶν φαρμάκων βοηθείας, ἀλλ' ἐῶσι τὸ βαρῦνον τῆς φλεγμονῆς, διὰ τῆς τῶν ἔξωθεν ἐπιχρίστων ἐπιθέσεως αὐτὸ δι' αὐτοῦ λαβεῖν πέψιν.

β'. Ἐπειδὴ οὖν ὁ χρόνος ὁ πάντα πεπαίνειν εἰωθὼς ἐγγέγονε τῇ συμφορᾷ, καὶ ἡ περὶ σὲ διάθεσις ἀπαιτεῖν B ἔοικε τὴν παρὰ τῶν φίλων βοήθειαν, καλῶς ἔχειν ὑπέλαβον, τῶν παραμυθητικῶν σοι μεταδοῦναι λόγων, πρὸς ἄνεσιν τῆς λύπης, καὶ παῦλαν τῶν πενθικῶν καὶ ματαίων ὀδυρμῶν.

Ψυχῆς [γὰρ] νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι,

A. 8. διὰ τῆς τῶν ἔξωθεν ἐπιχρίστων ἐπιθέσεως] Haud ſcio an ſit varia lectio antecedentis διὰ τῶν φαρμάκων. Nam quod habet Vulc. δίχα τῆς τῶν ἔξ. ſententiam æque frigidam relinquit. Ex incuria librariorum eſt, quod priore loco δίχα τῆς τῶν φαρμ. habent Perizon. Jannot. Mss. Mox περιχρίστων Vulc. Jannot. B. C. D. Z.

abs me et moneri ut caſum hunc humaniter ferres: cum tui ob inſperatam hanc calamitatem et animo langueres, et corpore: miſerari potius oportebat. Nam peritiſſimi etiam medici confertim ingruentibus vitioſorum humorum fluxionibus non ſtatim medicamenta applicant, ſed tumorem inde ortum patiuntur foris illitis remediis ipſum ultro concoctione quadam emolliri.

II. Ergo nunc, poſtquam tempus, quo maturari ſolent omnia, aliquod ab iſta effluxit calamitate, animique affectio tui requirere videtur amicorum auxilium: exiſtimavi me facturum officium, ſi te ad conſolandum aptis rationibus impertirem, quibus et dolor tuus minueretur, et lugubres iſtæ inaneſque tollerentur ejulationes:

Oratio ſaucii namque animi eſt remedium,

Ὅταν τὶς ἐν καιρῷ γε μαλθάσσῃ κέαρ.

Κατὰ γὰρ τὸν σοφὸν Εὐριπίδην,

— ἀλλ' ἐπ' ἄλλῃ φάρμακον κεῖται νόσῳ·
Λυπουμένῳ μὲν μῦθος εὐμενὴς φίλων,
Ἄγαν δὲ μωραίνοντι, νουθετήματα.

c Πολλῶν γὰρ ὄντων ψυχικῶν παθῶν, ἡ λύπη χαλεπωτάτη πέφυκεν εἶναι πάντων. Διὰ λύπην γάρ φασι καὶ μανίαν γίνεσθαι πολλοῖς καὶ νοσήματ' οὐκ ἰάσιμα· αὑτούς τ' ἀνῃρήκασι διὰ λύπην τινές.

γ'. Τὸ μὲν οὖν ἀλγεῖν καὶ δάκνεσθαι τελευτήσαντος υἱοῦ, φυσικὴν ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς λύπης, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Οὐ γὰρ ἔγωγε συμφέρομαι τοῖς τὴν ἄγριον ὑμνοῦσι καὶ σκληρὰν ἀπάθειαν, ἔξω καὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος οὖσαν· ἀφαιρήσεται γὰρ ἡμῶν αὕτη τὴν ἐκ τοῦ φιλεῖσθαι καὶ φιλεῖν εὔνοιαν, ἣν παντὸς μᾶλλον διασώζειν

C. 1. Πολλῶν γὰρ ὄντων—διὰ λύπην τινές.] Ita metro ſolutum reliqui locum. Menandri eſt ut monuit Theod. Canter. V. L. I, 16. apud Stob. Serm. IXC. Philemonis nomen appoſuit Grotius Floríleg. p. 415.

C. 5. Τὸ μὲν οὖν ἀλγεῖν κ. τ. λ.] Credo hæc eſſe Crantoris verba. Certe ejuſdem ſunt proxima Οὐ γὰρ ἔγωγε συμφέρομαι κ. τ. λ. ut monuit jam Victorius ad Cic. Tuſc. III, 6. Forte Crantoris nomen a librario his omiſſum infra repoſitum eſt.

Si quis ſuo cor ægrum tempore molliat.

Et ſapienter Euripides:

Remedia morbis diverſis diverſa ſunt.
Dolentem amici ſermo benignus ſublevat,
Fatuo nimis debetur caſtigatio.

Cum enim animum multi affectus moveant, doloris ea eſt natura, ut omnium hoc graviſſime faciat: quem et inſaniæ nonnullis cauſam aiunt fuiſſe, et aliorum inſanabilium morborum: ac fuerunt, qui præ dolore ſibi ipſis mortem conſciſcerent.

III. Jam ex morte filii dolorem ægritudinemque animi concipere, res eſt talis, quæ a naturali profecta principio non ſit in noſtræ voluntatis ſita libertate. Non enim eos probo, qui feram quandam laudibus ferunt duramque indolentiam: quæ neque contingere nobis poteſt, neque ut poſſe fingas, commodatura nobis eſſet: abolitura enim erat, quam conſervari maxime oportet, quæ ex amore ultro citroque exſiſtit

ἀναγκαῖον. Τὸ δὲ πέρα τοῦ μέτρου παρεκφέρεσθαι καὶ D συναύξειν τὰ πένθη, παρὰ φύσιν εἶναί φημι, καὶ ὑπὸ τῆς ἐν ἡμῖν φαύλης γίνεσθαι δόξης. Διὸ καὶ τοῦτο μὲν ἐατέον ὡς βλαβερὸν καὶ φαῦλον, καὶ σπουδαίοις ἀνδράσιν ἥκιστα πρέπον· τὴν δὲ μετριοπάθειαν οὐκ ἀποδοκιμαστέον. Μὴ γὰρ νοσοῖμεν, φησὶν ὁ ἀκαδημιακὸς Κράντωρ, νοσήσασι δὲ παρείη τις αἴσθησις, εἴτ᾽ οὖν τέμνοιτό τι τῶν ἡμετέρων, εἴτ᾽ ἀποσπῷτο· τὸ γὰρ ἀνώδυνον τοῦτο οὐκ ἄνευ μεγάλων ἐγγίνεται μισθῶν τῷ ἀνθρώπῳ· τεθηριῶσθαι γὰρ εἰκὸς, ἐκεῖ μὲν σῶμα τοιοῦτον, ἐνταῦθα δὲ ψυχήν. E

δ'. Οὔτ᾽ οὖν ἀπαθεῖς ἐπὶ τῶν τοιούτων συμφορῶν ὁ λόγος ἀξιοῖ γίνεσθαι τοὺς εὖ φρονοῦντας, οὔτε δυσπαθεῖς· τὸ μὲν γὰρ, ἄτεγκτον καὶ θηριῶδες, τὸ δ᾽, ἐκλελυμένον καὶ γυναικοπρεπές. Εὐλόγιστος δ᾽ ὁ τὸν οἰκεῖον ὅρον ἔχων καὶ δυνάμενος φέρειν δεξιῶς τά τε προσηνῆ καὶ τὰ λυπηρὰ τῶν ἐν τῷ βίῳ συμβαινόντων, καὶ προειληφὼς

benevolentiam. Mœrore autem ultra modum efferri, eumque cumulare immodice, præter naturam eſſe affirmo, et a prava animi noſtri opinione proficiſci. Hoc itaque ut damnoſum et vitioſum, et virtute præditos viros minime decens, vitemus: mediocritas autem affectuum non eſt improbanda. Optandum eſt, inquit Crantor Academicus, ne ægrotemus: ſed ſi in morbo ſimus, ſenſus ejus aliquis adeſſe debet, ſive ſecetur pars noſtri aliqua, ſive avellatur. Indolentia enim illa non ſine magna jactura homini poteſt parari: quippe neceſſe eſt ut ibi corpus, ita hic animum plane efferatum eſſe.

IV. Poſtulat itaque ratio ut qui ſana ſunt mente, in talibus caſibus neque nullos neque nimios animi motus ſentiant: quorum alterum eſt duri et feri, alterum diſſoluti effeminatique animi. Probe rationes ſubduxit, qui ſe intra ſuos fines continet, ac moderate ferre novit quicquid in vita vel jucundum obtingit vel aſperum: matureque ita ſecum

ὅτι καθάπερ ἐν δημοκρατίᾳ κλῆρος ἐστὶ τῶν ἀρχῶν, καὶ δεῖ λαχόντα μὲν, ἄρχειν, ἀπολαχόντα δὲ, φέρειν ἀνεπαχθῶς τὴν τύχην, οὕτω καὶ τῇ διανομῇ τῶν πραγμάτων ἀνεγκλήτως καὶ πειθηνίως ἕπεσθαι. Τοῦτο γὰρ οἱ μὴ δυνάμενοι ποιεῖν, οὐδὲ τὰς εὐπραγίας ἂν εὐφρόνως φέρειν δύναιντο καὶ μετρίως. Τῶν μὲν γὰρ καλῶς λεγομένων ἐστὶν ἐν ὑποθήκης μέρει καὶ τοῦτο,

Μηδ' εὐτύχημα μηδὲν ὧδ' ἔστω μέγα
Ὅ σ' ἐξεπαίρῃ μεῖζον ἢ χρεὼν φρονεῖν·
Μηδ' ἄν τι συμβῇ δυσχερὲς δουλοῦ πάλιν,
Ἀλλ' αὐτὸς αἰεὶ μίμνε, τὴν σαυτοῦ φύσιν
Σώζων βεβαίως ὥστε χρυσὸς ἐν πυρί.

Πεπαιδευμένων γάρ ἐστι καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν, πρός τε
103 τὰς δοκούσας εὐτυχίας τὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ πρὸς τὰς ἀτυχίας γενναίως φυλάξαι τὸ πρέπον. Τῆς γὰρ εὐλογιστίας ἔργον ἐστὶν ἢ τὸ φυλάξασθαι τὸ κακὸν ἐπιφερόμενον, ἢ διορθώσασθαι γενόμενον, ἢ συστεῖλαι πρὸς τὸ βραχύ-

A. 4. ἢ συστεῖλαι] Exhibui ex Pol. Jannot. C. D. Venet. Voſſ. Requiritur enim quadripartita diſtributio.

conſtituit, ſicut in populari reipublicæ ſtatu ſorte magiſtratus leguntur, ut ſi ea tetigerit te, imperandum, ſi præteriverit, æquo animo ferenda ſit fortuna: ita et rerum humanarum diſpenſationi eſſe obedienter et abſque incuſationibus obtemperandum. Hoc qui præſtare nequeunt, ii ne ſecundas quidem res ferre prudenter moderateque poſſunt. Eſt enim inter alia pulchre dicta et præcepta etiam hoc.

Non ulla res tam proſpera accidat tibi,
Ducas ob hanc juſto ut majores ſpiritus.
Adverſa rurſus animum haud dejiciant tuum.
Fac ſemper idem ſis, ubique firmiter
Naturam, ut aurum in ignibus, ſervans tuam.

Recte enim inſtituti et cordati hominis eſt, neque mutari ob eventum rerum quæ videntur proſperæ, et conſtanti animo decorum in adverſitatibus ſervare. Et boni ratiocinatoris officium hoc eſt, aut præcavere malum ingruens, aut acceptum corrigere et quam minimum redigere, aut toleran-

τατον, ἢ παρασκευάζειν αὑτὴν ὑπομονὴν ἄρρενα καὶ γενναίαν. Καὶ γὰρ περὶ τἀγαθὸν ἡ φρόνησις πραγματεύεται τετραχῶς, ἢ κτωμένη τἀγαθά, ἢ φυλάττουσα, ἢ αὔξουσα, ἢ χρωμένη δεξιῶς. Οὗτοι τῆς φρονήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν εἰσι κανόνες, οἷς πρὸς ἀμφότερα χρηστέον.

Οὐκ ἔστιν [γὰρ] ὅς τις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ· B

καὶ νὴ Δία,

Τό τοι χρεὼν, οὐκ ἔστι μὴ χρεὼν ποιεῖν.

ε'. Ὥσπερ γὰρ ἐν φυτοῖς ποτὲ μὲν πολυκαρπίαι γίνονται, ποτὲ δ' ἀκαρπίαι, καὶ ἐν ζώοις ποτὲ μὲν πολυγονίαι, ποτὲ δὲ καὶ ἀγονίαι, καὶ ἐν θαλάττῃ εὐδίαι τε καὶ χειμῶνες· οὕτω καὶ ἐν βίῳ πολλαὶ καὶ ποικίλαι περιστάσεις γινόμεναι, πρὸς τὰς ἐναντίας περιάγουσι τοὺς ἀνθρώπους τύχας. Εἰς ἃς διαβλέψας ἄν τις οὐκ ἀπεικότως εἴποι,

Οὐκ ἐπὶ πᾶσί σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς,
Ἀγάμεμνον, Ἀτρεύς. C
Δεῖ δέ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι.

tia ſeſe maſcula et generoſa inſtruere. Quatuor quippe modis prudentia circa bonum verſatur, aut parans id, aut conſervans, aut augens, aut recte uſurpans: hæ ſunt cum prudentiæ, tum reliquarum virtutum regulæ: quibus in utraque eſt utendum fortuna.

Non vivit, omnia cui contingant proſpera.

et mehercle,

Quod oportet, haud efficies ut ſit non opus.

V. Sicut enim ſtirpes aliquando multos, aliquando nullos fructus ferunt, et animalia copioſos alias, alias nullos procreant fœtus: et in mari tranquillitatis ac tempeſtatum ſunt viciſſitudines: ſic et in vita multæ ac variæ eveniunt circumſtantiæ, quæ homines in diverſos fortunæ caſus trahunt. In quos diſpiciens aliquis, non inepte dixerit,

Non te omnia ad læta genuit,
O Agamemnon, Atreus.
Opus eſt te gaudere, et mœrere:

Θνητὸς γὰρ ἔφυς· κἂν μὴ σὺ θέλῃς,
Τῶν θεῶν οὕτω βουλομένων ἔσται.

καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Μενάνδρου ῥηθὲν,

Εἰ γὰρ ἐγένου σὺ Τρόφιμε τῶν πάντων μόνος,
Ὅτ' ἔτικτεν ἡ μήτηρ σε, ἐφ' ᾧ γε διατελεῖν
Πράσσων ἃ βούλει, καὶ διευτυχῶν ἀεὶ,
Καὶ τοῦτο τῶν θεῶν τις ὡμολόγησέ σοι,
Ὀρθῶς ἀγανακτεῖς· ἔστι γὰρ ἐψευσμένος,
Ἄτοπόν τι πεποίηκ'· εἰ δ' ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις,
D Ἐφ' οἷς περ ἡμεῖς, ἔσπασας τὸν ἀέρα
Τὸν κοινόν· ἵνα σοι καὶ τραγικώτερον λαλῶ·
Οἰστέον ἄμεινον ταῦτα καὶ λογιστέον.
Τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν λόγων, ἄνθρωπος εἶ,
Οὗ μεταβολὴν θᾶττον πρὸς ὕψος, καὶ πάλιν
Ταπεινότητα, ζῶον οὐδὲν λαμβάνει.
Καὶ μάλα δικαίως· ἀσθενέστατον γὰρ ὂν
Φύσει, μεγίστοις οἰκονομεῖται πράγμασιν.
Ὅταν πέσῃ δὲ, πλεῖστα συντρίβει καλά.
Σὺ δ' οὔθ' ὑπερβάλλοντα Τρόφιμ' ἀπώλεσας
E Ἀγαθὰ, τανῦν δ' ἔστι μέτρια καὶ τά σοι κακά.
Ὥστ' ἀνὰ μέσον που καὶ τὸ λοιπὸν δὴ φέρε.

D. 3. Οἰστέον κ.τ.λ.] Leviter puto corrigendum: Οἰστέον ἄμεινον ταῦτα, καὶ λογιστέον. Τό δε κεφάλαιον κ.τ.λ. *Melius hæc ferenda, et ſumma ſubducenda eſt rationum, qua colligitur te hominem eſſe.*

E. 1. Ἀγαθὰ, κ.τ.λ.] In hoc verſu καὶ τὰ omittunt Ald. Baſ. Xyl. E. N. Z. Venet. Voſſ. Pariſ. Recepit Steph. nec diſſentiunt reliqui noſtri libri. Grotius in Excerpt. p. 755. ita verſum exhibet Ἀγαθὰ, τὰ νῦν δ' ἔτ' ἐστὶ μέτριά σοι κακά. Mez. Ἀγαθὰ, τανῦν δὲ μέτρι' ἐστί σοι κακά. Bentlei. Emend. Menandr. p. 99. Ἀγαθὰ τὰ νυνὶ δ' ἔστι μέτριά σοι κακά· quod probo.

E. 2. Ὥστ' ἀνὰ μέσον κ.τ.λ.] In hoc verſu δὴ omittunt Ald. Baſ. Xyl. C. D. E. Z. Venet. Voſſ. Perizon. Addunt Pol. Jannot. unde habet Stephanus: nec diſſentiunt reliqui noſtri libri. Grotius I. 1. Ὡς ἀνὰ μέσον που καὶ τὸ νῦν λυποῦν φέρε. Bentlei. Ὡς τἀναμέσον που καὶ τὸ

Mortalis enim natus es: et ut haud velis,
Superi ſic conſtituerunt.

Et Menandri iſta:

Si natus es tu, Trophime, ſolus omnium
Hac lege, partu cum te mater edidit,
Ut ſemper eant tibi res arbitrio tuo,
Felicitatem hanc ſi quis promiſit deum:
Iraſcereris jure: nam mala is fide
Et improbe egiſſet. Sin iiſdem legibus,
Quibus aërem nos ducimus, in lucem es datus
Hanc publicam: tecum ut liquido mage fabuler,
Ferenda ſunt hæc, et putanda rectius.
Summam rei quod continet totius, homo es:
Quo celerius non ullum extollitur animal,
Citiuſve dejectum imo repit in ſolo.
Meritoque ſane: cum ſit enim infirmiſſimus,
Graviſſimus involvit ſe negotiis,
Suaque plurima ruina perdit bona.
Jam tu neque rebus excidiſti illuſtribus,
Mediocre et obtigit tibi infortunium.
Reliqua ergo perfer fortunæ in medio ſitus.

Ἀλλ' ὅμως τοιούτων ὄντων τῶν πραγμάτων, ἔνιοι διὰ τὴν ἀφροσύνην οὕτως εἰσὶν ἀβέλτεροι καὶ κεναυχεῖς, ὥστε μικρὸν ἐπαρθέντες, ἢ διὰ χρημάτων περιουσίαν ἄφθονον, ἢ διὰ μέγεθος ἀρχῆς, ἢ διά τινας προεδρίας πολιτικάς, ἢ διὰ τιμὰς καὶ δόξας, ἐπαπειλεῖν τοῖς ἥττοσι καὶ ἐξυβρίζειν· οὐκ ἐνθυμούμενοι τὸ τῆς τύχης ἄστατον καὶ ἀβέ- F
βαιον, οὐδ' ὅτι ῥαδίως τὰ ὑψηλὰ γίνεται ταπεινά, καὶ χθαμαλὰ πάλιν ὑψοῦται, ταῖς ὀξυῤῥόποις μεθιστάμενα τῆς τύχης μεταβολαῖς. Ζητεῖν οὖν ἐν ἀβεβαίοις βέβαιόν τι, λογιζομένων ἐστὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὐκ ὀρθῶς.

> Τροχοῦ [γὰρ] περιστείχοντος, ἄλλοθ' ἡτέρα
> Ἀψὶς ὕπερθε γίγνετ', ἄλλοθ' ἡτέρα.

ϛ'. Κράτιστον δὲ πρὸς ἀλυπίαν φάρμακον ὁ λόγος, καὶ ἡ διὰ τούτου παρασκευὴ πρὸς πάσας τοῦ βίου μετα-

λοιπὸν εὖ φέρε: *ut intermedium quondam bene tuliſti, etiam reliquum bene feras:* quod non probo. Ἀνὰ μέσον, ſive ἀνάμεσον, Atticæ elegantiæ adverbium, eſt *in medio, mediocriter.* Voſſ. diſerte habet ἀνάμεσον. Pro δὴ φέρε, Mez. δεῖ φέρειν. Petizon. exhibet: Ὥς' ἂν μέσον τι καὶ τὸν λοιπὸν φέρε. Nil præterea variæ lectionis in codicibus inveni. Ego vel Grotio aſſentiar, vel legam Ὥς' ἀνάμεσον τι καὶ σὺ τῶν λοιπῶν φέρει: *tu medio loco fortunæ inter reliquos homines verſaris; media quadam fortuna uteris.*

Sed tamen cum hic ſit rerum humanarum ſtatus, nonnulli præ ſtultitia eo progrediuntur ſtolidæ atque vanæ jactantiæ, ut cum aut divitiarum magnitudo, aut magiſtratus ſublimitas, aut in republica ſeſſio ſuperiore loco, vel honores aut gloria eos aliquantulum ſuſtulit, minentur etiam et inſultent inferioribus, non cogitantes quam inſtabilis ſit et lubrica fortuna, et quam facile ſublimia dejiciantur, humiliaque in altum celeribus momentis mutationum fortunæ extollantur. Eſt vero non recte rationes rerum putantis, firmum aliquid in rebus inſtabilibus quærere:

> *Vertente enim rota, pars altera orbitæ*
> *Superior, inferior altera ſubinde fit.*

VI. Ad parandam porro doloris vacuitatem non eſt certius medicamentum ratione, indeque petita ad omnes vitæ

σβολάς. Χρὴ γὰρ οὐ μόνον ἑαυτὸν θνητὸν εἰδέναι ὄντα τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ ὅτι θνητῷ σύγκληρός ἐστι βίῳ, καὶ
104 πράγμασι ῥᾳδίως μεθισταμένοις πρὸς τοὐναντίον. Ἀνθρώπων γὰρ ὄντως θνητὰ μὲν καὶ ἐφήμερα τὰ σώματα, θνηταὶ δὲ τύχαι καὶ πάθη, καὶ πάνθ' ἁπλῶς τὰ κατὰ τὸν βίον· ἅπερ

— οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ὑπαλύξαι

τοπαράπαν. Ἀλλὰ ταρτάρου πυθμένα πιέζεις ἀφανοῦς σφυρηλάτοις ἀνάγκαις, ὥς φησι Πίνδαρος. Ὅθεν ὀρθῶς ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος, εἰπόντος Εὐριπίδου,

Ὁ δ' ὄλβος οὐ βέβαιος· ἀλλ' ἐφήμερος.

Καὶ ὅ τι,

Μικρότατα τὰ σφάλλοντα, καὶ μί' ἡμέρα
Τὰ μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν, τὰ δ' ἦρ' ἄνω·

B τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἔφη λέγειν αὐτόν· βέλτιον δ' ἂν ἔχειν ὄν, εἰ μὴ μίαν ἡμέραν, ἀλλὰ στιγμὴν εἶπε χρόνου.

A. 6. πυθμένα πιέζεις] Codices variant. Optime B. πυθμὴν πιέζει σ'.

A. 11. Μικρότατα τὰ σφάλλοντα] Et hic varie diſſentiunt Codices. Placet Valckenarii correctio, Ὡς μικρὰ τὰ σφάλλοντα· ad Eurip. Phœn. p. 211. Diatrib. p. 177.

mutationes præparatione. Sic enim cuique ſtatuendum eſt, non modo mortalem ſe eſſe, ſed et vitam ſortitum mortalem, reſque facillime in diverſam mutabiles partem. Vere nimirum hominum mortalia ſunt inque diem durantia corpora, et fortunæ affectioneſque caducæ, omniaque in vita fluxa,

Quæ non poſſit homo quiſquam evitare cavendo :

ſed, quod eſt apud Pindarum, *Orci fundum obſcuri calcamus ferreis neceſſitatibus.* Euripidis ſunt hæc:

Non ſunt opes ſtabiles, ſed durant in diem.

Item :

Vel minima nos evertunt : una adeo dies
Dejicere ſumma, extollere infima poſſet.

Hæc omnia recte dicta aiebat Demetrius Phalereus : id tamen rectius habiturum fuiſſe, ſi pro una die momentum temporis dixiſſet.

Κύκλος γὰρ αὐτὸς καρπίμοις τε γῆς φυτοῖς,
Θνητῶν τε γενεᾷ· τοῖς μὲν αὔξεται βίος,
Τῶν δὲ φθίνει τε κἀκθερίζεται πάλιν.

Ὁ δὲ Πίνδαρος ἐν ἄλλοις,

Τί δέ τις; τί δ' οὔτις;
Σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος,

ἐκφαντικῶς σφόδρα καὶ φιλοτέχνως ὑπερβολῇ χρησάμενος, τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἐδήλωσε. Τί γὰρ σκιᾶς ἀσθενέστερον; τὸ δὲ ταύτης ὄναρ οὐδ' ἂν ἐκφράσαι τις ἕτερος δυνηθείη σαφῶς. Τούτοις δ' ἑπομένως καὶ ὁ Κράντωρ, παραμυθούμενος ἐπὶ τῇ τῶν τέκνων τελευτῇ C
τὸν Ἱπποκλέα, φησί, Ταῦτα γὰρ πᾶσα ἡ ἀρχαία αὕτη φιλοσοφία λέγει τε καὶ παρακελεύεται· ὧν εἰ δή τι ἄλλο μὴ ἀποδεχόμεθα, τό γε πολλαχῇ εἶναι ἐργώδη καὶ δύσκολον τὸν βίον, ἄγαν ἀληθές· καὶ γὰρ εἰ μὴ φύσει τοιοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὑπό γε ἡμῶν εἰς τοῦτο ἀφῖκται διαφθορᾶς· ἥτε ἄδηλος αὕτη τύχη πόρρωθεν ἡμῖν καὶ ἔτι ἀπ'

B. 3. Κύκλος γὰρ αὐτὸς] Xyl. dedit ἕρπει pro αὐτὸς, ſine dubio e Stobæo, p. 561. ubi exſtat idem Euripidis fragmentum. Valckenarius Diatrib. p 6. ἑαυτός. Mox uterque γέννα.

B. 12. ἕτερος] Legendum videtur ἑτέρως, cum Mez.

Redeunt in orbem res generis mortalium,
Telluris inſtar fructuum: atque alii vigent,
Decerpit alios et metit neceſſitas:

Et Pindarus alibi: *Quid eſt eſſe aliquem? quid nullum? Somnium umbræ eſt homo:* aptiſſima ad perſpicuitatem et admodum artificioſa uſus hyperbola vitam hominum depinxit. Quid enim eſt imbecillius umbra? aut quibus verbis ſomnium ejus effari poſſis? Hæc ſecutus eſt etiam Crantor, qui in conſolatione ad Hippoclem, cui liberos mors eripuerat, in hanc ſcripſit ſententiam. *Hæc ergo ſunt quæ univerſa illa vetus philoſophia docet atque præcipit: quæ ſi non omnia admittimus, id ſaltem nimis eſt verum, vitam noſtram multis modis laborioſam eſſe ac difficilem. Quod ſi non ita eſt natura comparatum, certe a nobis ipſis hæc ei invecta eſt corruptela: et incerta iſta fortuna eminus nos ac jam*

ἀρχῆς ἠκολούθηκεν, οὐδ' ἐφ' ἑνὶ ὑγιεῖ· φυομένοις τε μίγνυταί τις ἐν πᾶσι κακοῦ μοῖρα· τὰ γάρ τοι σπέρματα εὐθὺς θνητὰ ὄντα ταύτης κοινωνεῖ τῆς αἰτίας, ἐξ ἧς ἀφυΐα μὲν ψυχῆς, νόσοι τε καὶ κήδεα καὶ μοῖρα θνητῶν ἐκεῖθεν ἡμῖν ἕρπει· τοῦ δὴ χάριν ἐτραπόμεθα δεῦρο; ἵν'
D εἰδείημεν ὅτι καινὸν ἀτυχεῖν οὐδὲν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ πάντες ταὐτὸ πεπόνθαμεν. Ἄσκοπος γὰρ ἡ τύχη, φησὶν ὁ Θεόφραστος, καὶ δεινὴ παρελέσθαι τὰ προπεπονημένα, καὶ μεταρρῖψαι τὴν δοκοῦσαν εὐημερίαν, οὐδένα καιρὸν ἔχουσα τακτόν. Ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα καὶ καθ' ἑαυτὸν ἑκάστῳ λογίσασθαι ῥᾴδιον, καὶ ἄλλων ἀκοῦσαι παλαιῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν· ὧν πρῶτος μέν ἐστιν ὁ θεῖος Ὅμηρος, εἰπών,

Οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο.
Οὐ μὲν γάρ ποτέ φησι κακὸν πείσεσθαι ὀπίσσω,
Ὄφρ' ἀρετὴν παρέχωσι θεοὶ καὶ γούνατ' ὀρώρῃ·
Ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ λυγρὰ θεοὶ μάκαρες τελέσωσι,
E Καὶ τὰ φέρει ἀεκαζόμενος τετληότι θυμῷ.

inde ab initio comitata nihil ſanum aut ſalutare nobis infert. Mali quædam fatalis portio omnibus noſtris rebus jam tum admiſcetur cum naſcimur: ipſa ſemina mortalia cum ſint, partem hujus cauſæ ſuſtinent, unde pravitas ingenii, morbi, curæ, aliaque fatalia incommoda mortales inſequuntur. Cur autem eo orationem avertimus? ſcilicet ut intelligamus, novum non eſſe ſi homini infortunium accidat, ſed omnes nos eidem caſui eſſe obnoxios. Improviſa enim eſt, ut Theophraſtus ait, fortuna, habetque magnam vim auferendi quæ nobis labore parta ſunt, et quæ apparet proſperitatem evertendi, neque ulla conſtituta temporis utitur ratione. Hæc et alia id genus facile eſt cuivis et apud animum ſuum reputare, et dicta a priſcis ac ſapientibus viris audire: inter quos princeps divinus Homerus ſic cecinit:

Nil homine in terris infirmius, ætheris aura
Veſcitur, aut perreptat humum: nihil ille malorum
Poſſe ſibi ſperat contingere dum viget, et dum
Permittunt rebus ſuperi gaudere ſecundis:
At poſtquam caſus immittunt numina diros,
Invito tolerat fatalia tum mala corde.

Καὶ,

Τοῖος γὰρ νόος ἐςὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Καὶ ἐν ἄλλοις,

Τυδείδη μεγάθυμε τίη γενετὴν ἐρεείνεις;
Οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.
Φύλλα, τὰ μέν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίνεται ὥρη·
Ὣς ἀνδρῶν γενεὴ, ἡ μὲν φύει, ἡ δ' ἀπολήγει.

Ταύτῃ δ' ὅτι καλῶς ἐχρήσατο τῇ εἰκόνι τοῦ ἀνθρωπείου F βίου, δῆλον ἐξ ὧν ἐν ἄλλῳ τόπῳ φησὶν οὕτω,

— βροτῶν δ' ἕνεκα πτολεμίζειν
Δειλῶν, οἳ φύλλοισιν ἐοικότες, ἄλλοτε μέντοι
Ζαφλεγέες τελέθουσιν ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
Ἄλλοτε δὲ φθινύθουσιν ἀκήριοι, οὐδέ τις ἀλκή.

Σιμωνίδης δ' ὁ τῶν μελῶν ποιητὴς, Παυσανίου τοῦ βα- 105
σιλέως τῶν Λακεδαιμονίων μεγαλαυχουμένου συνεχῶς ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ πράξεσι, καὶ κελεύοντος ἐπαγγεῖλαί τι αὐτῷ σοφὸν μετὰ χλευασμοῦ, συνεὶς αὐτοῦ τὴν ὑπερηφανίαν, συνεβούλευε Μεμνῆσθαι ὅτι ἄνθρωπός ἐστι. Φίλιππος

Et,

Humanæ talis ſtat enim ſententia menti,
Qualem quotidie lucem ipſe Dieſpiter adfert.

Et alibi:

Quid genus inquiris, Tydide ſtrenue, noſtrum?
Nil ortus noſter foliorum diſtat ab ortu:
Quæ ventus modo fundit humi, modo tempore verno
Multa renaſcuntur ſylvas paſſim per opacas.
Sic hominum pars orta viget, pars deſinit eſſe.

Qua eum imagine humanæ vitæ uſum eſſe pulchre, manifeſtum eſt ex iis quæ alio loco dixit:

Cur hominum cauſa tecum contendere coner?
Qui foliorum inſtar nati quandoque frequentes
Gratis veſcuntur telluris frugibus: iidem
Diſpereunt quandoque frequentes, robore caſſi:

Simonides poeta lyricus, cum Pauſanias rex Spartanorum continenter ſeſe ob res geſtas jactaret, ipſumque ſubſannans juberet ſibi aliquid ſapienter præcipere, cognita hominis ſuperbia, monuit, ut *ſe hominem eſſe* memoria teneret. Phi-

δ᾽ ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, τριῶν αὐτῷ προσαγγελθέντων εὐτυχημάτων ὑφ᾽ ἕνα καιρὸν· πρώτου μὲν, ὅτι τεθρίππῳ νενίκηκεν ὀλύμπια· δευτέρου δὲ, ὅτι Παρμενίων ὁ στρατηγὸς μάχῃ Δαρδανεῖς ἐνίκησε· τρίτου δ᾽, ὅτι
B ἄῤῥεν αὐτῷ παιδίον ἐκύησεν Ὀλυμπιάς· ἀνατείνας εἰς οὐρανὸν τὰς χεῖρας, Ὦ δαῖμον, εἶπε, μέτριόν τι τούτοις ἀντίθες ἐλάττωμα· εἰδὼς ὅτι τοῖς μεγάλοις εὐτυχήμασι φθονεῖν πέφυκεν ἡ τύχη. Θηραμένης δὲ ὁ γενόμενος Ἀθήνησι τῶν τριάκοντα τυράννων, συμπεσούσης τῆς οἰκίας ἐν ᾗ μετὰ πλειόνων ἐδείπνει, μόνος σωθεὶς, καὶ πρὸς πάντων εὐδαιμονιζόμενος, ἀναφωνήσας μεγάλῃ τῇ φωνῇ, Ὦ τύχη, εἶπεν, εἰς τίνα με καιρὸν ἄρα φυλάττεις; μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ χρόνον καταστρεβλωθεὶς ὑπὸ τῶν συντυράννων ἐτελεύτησεν.

ζ΄. Ὑπερφυῶς δὲ φαίνεται περὶ τὴν παραμυθίαν ὁ ποιητὴς εὐδοκιμεῖν, ποιήσας τὸν Ἀχιλλέα λέγοντα

A. 8. τεθρίππῳ] Sic A. B. C. D. E. Voſſ. Periſon. Xyl. Reliqui et vulgo τεθρίππων.
B. 9. καταςρεβλωθεὶς] Non cum hiſtoria, cognita quidem, convenit. Forte verius fuerat *καταστασιασθεὶς, ab adverſaria factione oppreſſus.*

lippus Macedonum rex, cum eodem tempore tres lætos accepiſſet nuncios: unum, quod quadrigæ ipſius Olympia viciſſent: alterum, quod legatus ipſius Parmenio pugna Dardanos ſuperaſſet: tertium, quod uxor Olympias marem ipſi peperiſſet: manibus ad cœlum intentis, O fortuna, inquit, modico iſthæc compenſa damno: ſcilicet intelligens ſolere fortunam magnis invidere proſperitatibus. Theramenes, unus de triginta Athenienſium tyrannis, cum collapſa domo in qua cum aliis compluribus cœnabat, ſolus evaſiſſet mortem, multique eo nomine ipſum beatum prædicarent, magna voce exclamavit, O fortuna, cuinam me reſervas occaſioni? ac non multo poſt tempore excruciatus tormentis juſſu collegarum e vita deceſſit.

VII. Sed ſingularem laudem videtur commeruiſſe Homerus, qui Achillem introducit his verbis utentem ad Priamum, ad ſe redimendi Hec-

πρὸς τὸν Πρίαμον ἥκοντα ἐπὶ λύτρα τοῦ Ἕκτορος, C
ταυτί,

Ἀλλ' ἄγε δὴ κατ' ἄρ' ἕζευ ἐπὶ θρόνου· ἄλγεα δ' ἔμπης
Ἐν θυμῷ κατακεῖσθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ.
Οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο.
Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι
Ζώειν ἀχνυμένοις· αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσί.
Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει.
Δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἐάων.
Ὧι μὲν καμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅγε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ· D
Ὧι δέ κε τῶν λυγρῶν δώῃ, λωβητὸν ἔθηκε,
Καί ἑ κακὴ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει·
Φοιτᾷ δ' οὔτε θεοῖσι τετιμένος, οὔτε βροτοῖσιν.

Ὁ δὲ μετὰ τοῦτον καὶ τῇ δόξῃ καὶ τῷ χρόνῳ, καίτοι τῶν μουσῶν ἀναγορεύων ἑαυτὸν μαθητὴν Ἡσίοδος, καὶ οὗτος ἐν πίθῳ καθείρξας τὰ κακά, τὴν Πανδώραν ἀνοίξασαν ἀποφαίνει σκεδάσαι τὸ πλῆθος ἐπὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν λέγων ὧδε,

Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ'· ἀνθρώποισι δὲ μήδετο κήδεα λυγρά. E
Μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισιν,
Ἔνδον ἔμεινε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε

torei cadaveris gratia profectum:

Nunc ſolio, Trojane, ſede: triſteſque dolorem
Quantumvis mœſti fac alto corde premamus:
Nil etenim gelidis ploratibus efficiemus.
Hanc miſero ſortem ſuperi injunxere, malorum
Expertes, hominum generi: nam dolia in ipſo
Limine cœleſtis primo duo ſunt poſita aulæ,
Unde duum generum Jupiter mortalibus effert
Munera: in hoc bona ſunt, adverſa recondita in illo:
Cui commixta Tonans depromit dona, fruetur
Nonnunquam adverſis, rebus quandoque ſecundis.
Sed cui ſola dedit de dîro triſtia vaſe,
Is miſer eſt, neque diis, hominum nec amabilis ulli,
In terraque ſuos lugubriter exigit annos.

Proximus ab hoc gloria et tempore, ac qui ſe Muſarum profiteretur diſcipulum Heſiodus, incluſa dolio mala ipſe etiam fingit: quo aperto Pandora omne genus malorum per maria ac terras diſſeminaverit:

Illa cadi tegmen manibus dimovit, et una
Perniciem immiſit miſeris mortalibus atram.
Conſedit ſub ſupremis ſpes unica labris,
Nec volucri niſu vacuas exivit in auras,

Ἐξέπτη· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο.
Ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφήμεροι, αἳ δ' ἐπὶ νυκτὶ
Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ· ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητιέτα Ζεύς.

η'. Ἀπηρτημένως δὲ τούτοις ὁ κωμικὸς, ἐπὶ τῶν
F δυσπαθούντων ἐπὶ ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς ταυτὶ λέγει,

Εἰ τὰ δάκρυ' ἡμῖν τῶν κακῶν ἦν φάρμακον,
Αἰεί θ' ὁ κλαύσας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο,
Ἠλλαττόμεσθ' ἂν δάκρυα, δόντες χρυσίον.
Νῦν δ' οὐ προσέχει τὰ πράγματ' οὐδ' ἀποβλέπει
Εἰς ταῦτα, δέσποτ', ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν,
Ἐάν τε κλαίῃς, ἄν τε μὴ, πορεύσεται.
Τί οὖν πλέον ποιοῦμεν; Οὐθέν· ἡ λύπη δ' ἔχει
106 Ὥσπερ τὰ δένδρα τοῦτο καρπὸν, τὰ δάκρυα·

Ὁ δὲ παραμυθούμενος τὴν Δανάην δυσπενθοῦσαν Δίκτυς φησὶ,

Δοκεῖς τὸν ᾅδην σῶν τι φροντίζειν γόων,
Καὶ παῖδ' ἀνήσειν τὸν σὸν, εἰ θέλοις στένειν;
Παῦσαι· βλέπουσα δ' εἰς τὰ τῶν πέλας κακὰ,

È. 10. Ἀπηρτημένως] Dedi ex A. E. N. Jannot. i. e. *bis conſequenter*. Vulgo Ἀπηρτισμένως quod accurate redditum exſtat a Xylandro in Verſione.

Cum Pandora cado prius obderet improba tegmen.
Aſt aliæ peſtes diræ, numeroque carentes
Per genus humanum, poſtquam erupere, vagantur.
Plena malis tellus, plenum eſt pelaguſque malorum.
Invadunt homines morbi noctuque, dieque,
Ultro obrepentes, et triſtia damna ferentes,
Idque (etenim Jupiter privavit voce) ſilentes.

VIII. Ab his pendet Comicus, de iis qui hujuſmodi caſus gravius ferunt, in hanc ſcribens ſententiam:

Jam ſi mederentur noſtris lacbrymæ malis,
Finemque ploratus dolori ponerent,
Auro redemptis uteremur lacbrymis.
Nunc res eas, here, nil curant mortalium,
Nihil his moventur, eadem ſed pergunt via,
Seu tu ſleas, ſeu ſicca ſerves lumina.
Quid ergo proficiemus? nil: ſed habet dolor
Hunc, arboris inſtar, fructum, nempe lacbrymas.

Dictys quoque conſolans Danaen nimio luctui indulgentem, ita loquitur:

Putaſne Ditem luctibus flecti tuis?
Natum remiſſurumve tibi ob gemitus tuum?
Deſines intuensque aliorum in infortunia

῾Ράων γένοι' ἂν, εἰ λογίζεσθαι θέλοις
῞Οσοί τε δεσμοῖς ἐκμεμόχθηνται βροτῶν,
῞Οσοί τε γηράσκουσιν ὀρφανοὶ τέκνων,
Τούς τ' ἐκ μεγίστης ὀλβίας τυραννίδος,
Τὸ μηδὲν ὄντας· ταῦτά σε σκοπεῖν χρεών. B

κελεύει γὰρ αὐτὴν ἐνθυμεῖσθαι τὰ τῶν ἴσα καὶ μείζω δυστυχούντων, ὡς ἐσομένην ἐλαφροτέραν.

θ'. Ἐνταῦθα γὰρ ἄν τις ἑλκύσειε καὶ τὴν τοῦ Σωκράτους φωνὴν, τὴν οἰομένην, εἰ συνεισενέγκαιμεν εἰς τὸ κοινὸν τὰς ἀτυχίας, ὥστε διελέσθαι τὸ ἴσον ἕκαστον, ἀσμένως ἂν τοὺς πλείους τὰς αὐτῶν λαβόντας ἀπελθεῖν. Ἐχρήσατο δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀγωγῇ καὶ Ἀντίμαχος ὁ ποιητής· ἀποθανούσης γὰρ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Λύδης, πρὸς ἣν φιλοστόργως εἶχε, παραμύθιον τῆς λύπης αὐτῷ ἐποίησε τὴν ἐλεγείαν τὴν καλουμένην Λύδην, ἐξαριθμησάμενος τὰς ἡρωϊκὰς συμφορὰς, τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς ἐλάττω C

A. 8. ἐκμεμόχθηνται] Sic omnes libri noſtri. Mez. corrigit ἐκμεμόχληνται. Bentleius ἐμμεμόχληνται, vel δεσμοῖσι μεμοχλεῦνται, Ep. ad. Mill. p. 15.

B. 2. ἴσα] Ald. Baſ. Xyl. male ἴσον. Vulgatum Stephanus recepit ex Jannot. Pol. et forte aliis; nam noſtri omnes cum vulgata conſentiunt.

B. 5. εἰ συνεισενέγκαιμεν] Hoc dedimus ex B. D. Z. pro vulgato δεῖν συνεισενέγκαι μέν.

Solare mentem: fiet hoc, ſi cogites
In vinculis quam multi homines mortem obierint,
Quam liberis orbi multi conſenuerint,
Vel ex tyrannide ampla in infimum ordinem
Fuerint redacti: cogitanda hæc ſunt tibi.

Jubet eam conſiderare et minora et majora adverſa perpeſſorum caſus, ut animum inde ægritudine levet.

IX. Atque huc pertinet etiam Socratis ſententia, qui cenſuit, ſi in unum congeremus noſtras adverſitates, ea conditione ut æqualem inde quiſque portionem auferret, pleroſque libenter receptis quas attuliſſent abituros. Hoc genere animum demulcendi uſus eſt etiam Antimachus poeta: cum enim morte amiſiſſet Lyden uxorem ſuam, quam admodum charam habuerat, leniendi doloris cauſa elegiam ſcripſit Lyden nomine, in qua enumeratis heroicis calamitatibus, alienorum

τὴν ἑαυτοῦ ποιῶν λύπην. Ὥστε καταφανὲς εἶναι ὅτι ὁ παραμυθούμενος τὸν λυπούμενον, καὶ δεικνύων κοινὸν καὶ πολλῶν τὸ συμβεβηκὸς, ἐκ τοῦ καὶ ἑτέροις συμβεβηκότων ἐλάττονα τὴν δόξαν τοῦ λελυπημένου μεθίστησι, καὶ τοιαύτην τινὰ ἐμποιεῖ πίστιν αὐτῷ, ὅτι καὶ ἔλαττον ἢ ἡλίκον ᾤετο τὸ συμβεβηκός ἐστιν.

ι'. Ὁ δ' Αἰσχύλος καλῶς ἔοικεν ἐπιπλήττειν τοῖς νομίζουσι τὸν θάνατον εἶναι κακὸν, λέγων ὧδε,

Ὡς οὐ δικαίως θάνατον ἔχθονται βροτοὶ,
Ὅσπερ μέγιστον ἴαμα τῶν πολλῶν κακῶν,

Τοῦτον γὰρ ἀπεμιμήσατο καὶ ὁ εἰπὼν,

D Ὦ θάνατε παιὰν ἰατρὸς μόλοις.
Λιμὴν γὰρ ὄντως αἴδας ἀν' αἶαν.

Μέγα γάρ ἐστι τὸ μετὰ πείσματος τεθαῤῥηκότως εἰπεῖν,

Τίς δ' ἐστὶ δοῦλος, τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν;

Καὶ

Ἅδην δ' ἔχων βοηθὸν, οὐ τρέμω σκιάς·

D. 2. ἀν' αἶαν] Legendum ἀνιῶν, ut corrigit Mez. quocum conſentit Ruhnkenius ad Longin. p. 139.

malorum commemoratione ſuum mœrorem determeret: ut ſatis evidens ſit, eum qui conſolatur lugentem, oſtenditque caſum hunc ei cum multis eſſe communem, his quæ aliis eveniſſe demonſtrat commemorandis, opinionem ægri de ſua calamitate diminuere, fidemque ei facere, non eſſe tantum quantum videbatur incommodum.

X. Æſchylus quoque recte videtur increpare eos qui mortem malum putant, ita pronuntians:

Injuria mors inviſa eſt mortalibus,
Summum malorum plurimorum remedium.

Eumque imitatus is eſt, cujus hæc ſunt:

O mors veni, noſtris certus medicus malis,
Qui portus humanis es tempeſtatibus.

Magnum enim eſt confidenter poſſe dicere,

Quis ſervus eſt qui mortem non meditatus eſt?

et hoc,

Orco adjuvante non umbris ego terreor.

Τί γὰρ τὸ χαλεπόν ἐστι καὶ τὸ δυσανιῶν καὶ ἐν τῷ τεθ-
νάναι; Τὰ γὰρ τοῦ θανάτου μήποτε καὶ λίαν ὄντα ἡμῖν
συνήθη καὶ συμφυῆ, πάλιν οὐκ οἶδ' ὅπως δυσαλγῆ
δοκεῖ εἶναι. Τί γὰρ θαυμαστὸν εἰ τὸ τμητὸν τέτμηται,
εἰ τὸ τηκτὸν τέτηκται, εἰ τὸ καυστὸν κέκαυται, εἰ τὸ
φθαρτὸν ἔφθαρται; Πότε γὰρ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς οὐκ ἔστιν
ὁ θάνατος; Καί, ᾗ φησιν Ἡράκλειτος, ταυτότ' ἔνι ζῶν E
καὶ τεθνηκὸς, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον, καὶ νέον
καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀ-
κεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Ὡς γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
πηλοῦ δύναταί τις πλάττων ζῷα συγχεῖν, καὶ πάλιν
πλάττειν καὶ συγχεῖν, καὶ τοῦτο ἓν παρ' ἓν ποιεῖν ἀδια-
λείπτως· οὕτω καὶ ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης πάλαι
μὲν τοὺς προγόνους ἡμῶν ἀνέσχεν, εἶτα συνεχεῖς αὐτοῖς
ἐγέννησε τοὺς πατέρας, εἶτα ἡμᾶς, εἶτ' ἄλλους ἐπ' ἄλλοις F
ἀνακυκλήσει. Καὶ ὁ τῆς γενέσεως ποταμὸς οὗτος ἐνδε-

E. 1. ταυτότ'] Melius forte ταυτόγ' quod habent C. D. Z. Perizon. Plura de hoc dicto in Animadverſionibus.

Quid habet tandem mors ita difficile, aut quod adeo moleſtum eſſe debeat? neſcio enim qui fiat, quod cum adeo cognata nobis ſit et familiaris, tamen doloris plena videatur. Quid vero admirationis meretur res, ſi ſciſſum eſt quod erat natura ſciſſile, aut liquatum quod liquabile, aut crematum quod uſtile, ſi periit quod erat ita natum ut interire poſſet? Quando enim non ineſt in nobis mors? cum ut ita Heraclitus, *idem ſit vivum ac mortuum, vigilans et dormiens, adoleſcens et decrepitum: quia hæc in illa, viciſſimque mutentur.* Sicut qui argillam tractat, fingere ex ea animalis formam poteſt, rurſumque diffingere, iterumque ac quoties libet perpetuo vices iſtas repetere: ſic etiam natura ex eadem materia olim avos noſtros, poſtea patres protulit, deinde nos, ac deinceps alios ex aliis evolvet: ac fluvius ille ortus noſtri abſque intermiſſione labens nunquam

λεχῶς ῥέων οὔποτε στήσεται, καὶ πάλιν ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὁ τῆς φθορᾶς εἴτε Ἀχέρων, εἴτε Κωκυτὸς καλούμενος ὑπὸ τῶν ποιητῶν. Ἡ πρώτη οὖν αἰτία ἡ δείξασα ἡμῖν τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἡ αὐτὴ καὶ τὸν ζοφερὸν ᾅδην ἄγει. Καὶ μήποτε τούτου εἰκὼν ᾖ ὁ περὶ ἡμᾶς ἀήρ, ἐν παρ᾽ ἓν ἡμέραν καὶ νύκτα ποιῶν, ἐπαγωγὰς ζωῆς τε καὶ θανάτου, καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως. Διὸ καὶ μοιρίδιον χρέος εἶναι λέγεται τὸ ζῆν, ὡς ἀποδοθησόμενον ὃ ἐδανείσαντο ἡμῶν
107 οἱ προπάτορες· ὃ δὴ καὶ εὐκόλως καταβλητέον καὶ ἀστενάκτως, ὅταν ὁ δανείσας ἀπαιτῇ· εὐγνωμονέστατοι γὰρ ἂν οὕτω φανείημεν.

ια'. Οἶμαι δὲ καὶ τὴν φύσιν ὁρῶσαν τό, τε ἄτακτον καὶ βραχυχρόνιον τοῦ βίου, ἄδηλον ποιῆσαι τὴν τοῦ θανάτου προθεσμίαν· τοῦτο γὰρ ἦν ἄμεινον. Εἰ γὰρ προῄδειμεν, κἂν προεξετήκοντό τινες ταῖς λύπαις, καὶ πρὶν ἀποθανεῖν, ἐτεθνήκεσαν. Ὅρα δὲ καὶ τοῦ βίου τὸ ὀδυνηρὸν, καὶ τὸ πολλαῖς φροντίσιν ἐπηντλημένον, ἃς εἰ

ſubſiſtet, ſicut et interitus flumen hujus contrarium, ſive is Acheron eſt, ſive Cocytus a poetis appellatus. Prima ergo cauſa, quæ nobis Solis oſtendit jubar, eadem ad caliginoſum orcum adducit. Ac mihi imaginem ejus rei præbere videtur aër quo circundamur, alternis vicibus diem ac noctem præſtans, inducenſque vitam et mortem, ſomnum et vigiliam. Hac de cauſa etiam vita dicitur fatale eſſe debitum, quod contraxerint majores noſtri, ſitque a nobis perſolvendum: quod eſt faciundum æquo animo et citra gemitus, ubi creditor repetet: hac enim ratione ſummam modeſtiam præſtabimus.

XI. Exiſtimo autem naturam, quod confuſionem et brevitatem vitæ haberet cognitam, voluiſſe nobis terminum vitæ præſtitutum eſſe ignotum: eſt enim hoc in rem noſtram. Nam ſi prænoſſemus, multi profecto immaturis luctibus contabeſcerent, mortemque morte anteverterent. Jam hoc diſpice, quot moleſtiis et curis vita noſtra inundetur: quas ſi enumerare

βουλοίμεθα καταριθμεῖσθαι, λίαν ἂν αὐτῆς καταγνοίημεν· ἐπαληθεύσαιμεν δὲ καὶ τὴν παρ' ἐνίοις κρατοῦσαν δόξαν, ὡς ἄρα κρεῖττόν ἐστι τὸ τεθνάναι τοῦ ζῆν. Ὁ γοῦν Σιμωνίδης,

Ἀνθρώπων (φησὶν) ὀλίγον μὲν κάρτος, ἄπρακτοι δὲ μεληδόνες· B
Αἰῶνι δὲ παύρῳ, πόνος ἀμφὶ πόνῳ.
Ὁ δ' ἄφυκτος ὁμῶς ἐπικρέμαται θάνατος·
Κείνου γὰρ ἴσον λάχον μέρος
Οἵ τ' ἀγαθοὶ ὅστις τε κακός.

Πίνδαρος δέ,

Ἓν παρ' ἐσθλὸν σὺν
Δύο πήματα δαίνυνται βροτοῖς
Ἀθάνατοι· τὰ μὲν ὦν
Οὐ δύνανται νήπιοι κόσμῳ φέρειν

Σοφοκλῆς δέ,

Σὺ δ' ἄνδρα θνητόν, εἰ κατέφθιτο, στένεις,
Εἰδὼς τὸ μέλλον οὐδὲν εἰ κέρδος φέρει;

Εὐριπίδης δέ,

Τὰ θνητὰ πράγματ' οἶδας ἣν ἔχει φύσιν;
Δοκῶ μὲν οὔ· πόθεν γάρ; Ἀλλ' ἄκουέ μου. C

B. 3. ἄφυκτος ὁμῶς] Ita Stephanus recepit ex Pol. et Jannot. quibuſcum conſentiunt ſeptem ex decem noſtris codicibus. Tres reliqui fere conſentiunt cum Ald. Baſ. Xyl. ἄφυκτ' ὁμῶς.

B. 6. Πίνδαρος] Pyth. III, 145. unde hunc locum meliorem exhibuit Xylander, excepto δαίνυνται pro δαίονται. Pro τὰ μὲν ὦν omnes noſtri libri τὰ μένων. Βροτοῖς eſt in Ald. Baſ. Xyl. A E. Voſſ. male a Stephano mutatum in βροτοὶ, credo ex Jannotiano libro, qui ita habet.

inſtitueremus, valde equidem culparemus eam, et ſententiam quæ apud quoſdam obtinet, confirmaremus, qua mors vita potior ſtatuitur. Simonides ea de re ſic eſt commentatus:

Hominum eſt exile robur,
Curæ plerumque inanes:
Breve vitæ tempus urgent
Alii ex aliis labores,
Inevitabiliſque Mortis crudele fatum,
Sorte æqua deſtinatum
Juxta bonis maliſque.

Pindarus autem ſic:

Semper uni ſunt duo
Bono mala a diis annexa ſortibus,
Ferre quæ ſtulti probe nequeunt.

Sophocles vero:

Mortalis eſt quod abolitus, hæc tu gemis,
Ignarus an futura quid lucri adferant?

Euripides autem:

Natura quæ ſit rebus humanis tenes?
Non certe opinor: unde enim? ſic accipe:

Βροτοῖς ἅπασι κατθανεῖν ὀφείλεται,
Κοὐκ ἔστιν αὐτῶν ὅστις ἐξεπίσταται
Τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται.
Τὸ τῆς τύχης γὰρ ἀφανὲς οἷ προβήσεται.

Τοιούτου δὲ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων ὄντος οἷον οὗτοί φασι, πῶς οὐχ εὐδαιμονίζειν μᾶλλον προσήκει τοὺς ἀπολυθέντας τῆς ἐν αὐτῷ λατρείας, ἢ κατοικτείρειν τε καὶ θρηνεῖν, ὅπερ οἱ πολλοὶ δρῶσι δι' ἀμαθίαν;

D ιβ΄. Ὁ δὲ Σωκράτης παραπλήσιον ἔλεγεν εἶναι τὸν θάνατον ἤτοι τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀποδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ, ἢ τρίτον φθορᾷ τινὶ καὶ ἀφανισμῷ τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς· καθ' οὐδὲν δὲ τούτων κακὸν εἶναι. Καὶ καθ' ἕκαστον ἐπεπορεύετο· καὶ πρῶτον τῷ πρώτῳ. Εἰ γὰρ δὴ ὕπνος τίς ἐστιν ὁ θάνατος, καὶ περὶ τοὺς καθεύδοντας μηδέν ἐστι κακόν, δῆλον ὡς οὐδὲ περὶ τοὺς τετελευτηκότας εἴη ἄν τι κακόν. Ἀλλὰ μὴν γ' ὅτι ἥδιστός ἐστιν ὁ βαθύτατος, τί δεῖ καὶ λέγειν; αὐτὸ γὰρ τὸ πρᾶγμα φανερόν ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις· μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ὅμηρος ἐπ' αὐτοῦ λέγων,

Mortalibus mors imminet certa omnibus,
Nec ullus eſt eorum qui certo ſciat
Victurus an ſit lucem porro craſtinam:
Nam quo ſit evaſura fortuna haud liquet.

Cum ergo talis ſit vita hominum, qualem iſti tradunt, cur non eorum potius laudemus fortunas, qui ejus obeundis muneribus liberati ſunt, quam miſeremur ac deploremus eos, ut quorundam fert inſcitia?

XII. Socrates mortem perſimilem aiebat eſſe vel profundiſſimo ſomno, vel peregrinationi longinquæ ac diuturnæ, vel utique abolitioni animi juxta et corporis: quæ ſingula deinde examinans, mortem harum rationum nulla malam fieri oſtendit. Primum ſi ſomnus quidam eſt mors, dormientibus autem male non eſt, conſtat ne cum mortuis quidem male agi. Quid autem attinet differere ſomnum eum eſſe ſuaviſſimum qui eſt altiſſimus? cum omnibus hoc ſit notum hominibus. Teſtatur hoc etiam Homerus:

Νήγρετος, ἥδιστος, θανάτῳ ἄγχιστα ἐοικώς.

ἀλλαχοῦ δὲ καὶ ταῦτα λέγει, E

Ἔνθ' ὕπνῳ ξύμβλητο κασιγνήτῳ θανάτοιο.

Καί,

Ὕπνῳ καὶ θανάτῳ διδυμάοσιν,

ὄψει τὴν ὁμοιότητα αὐτῶν δηλῶν· τὰ γὰρ δίδυμα τὴν ὁμοιότητα μάλιστα παρεμφαίνει. Πάλιν τέ πού φησι τὸν θάνατον εἶναι χάλκεον ὕπνον, τὴν ἀναισθησίαν ἡμᾶς διδάξαι πειρώμενος. Οὐκ ἀμούσως δ' ἔδοξεν ἀποφήνασθαι οὐδ' ὁ εἰπὼν τὸν ὕπνον τὰ μικρὰ τοῦ θανάτου μυστήρια· προμύησις γὰρ ὄντως ἐστὶ τοῦ θανάτου ὁ ὕπνος. Πάνυ δὲ σοφῶς καὶ ὁ κυνικὸς Διογένης κατενεχθεὶς εἰς ὕπνον, F καὶ μέλλων ἐκλείπειν τὸν βίον, διεγείραντος αὐτὸν τοῦ ἰατροῦ, καὶ πυθομένου μή τι περὶ αὐτὸν εἴη χαλεπόν, Οὐδέν, ἔφη, ὁ γὰρ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν προλαμβάνει, ὁ ὕπνος τὸν θάνατον.

ιγ'. Εἴγε μὴν ἀποδημίᾳ προσέοικεν ὁ θάνατος, οὐδ' οὕτως ἐστὶ κακόν· μή ποτε δὲ καὶ τοὐναντίον, ἀγαθόν.

Dulcis et alta quies, placidæque ſimillima morti.

Et,

Hic fratrem lethi convenit ſedula ſomnum.

Et,

Mortemque et ſomnum geminos :

quaſi oculis ingerens eorum ſimilitudinem, quod gemelli maxime exprimunt. Alibi etiam mortem ſomnum vocat ferreum, conans docere nos, in morte nullum eſſe ſenſum. Neque inſcite pronunciavit hac de re, quicunque verſiculi autor eſt :

Nam parva mortis ſomnus eſt myſteria.

ſomno enim vere initiamur morti. Sapienter etiam Cynicus ille Diogenes, cum ante exitum vitæ obruiſſet ipſum ſomnus, medicuſque excitaſſet et an gravius aliquid accidiſſet quæreret : reſpondit, nihil eſſe mali, fratrem enim fratri antevertere, ſomnum morti.

XIII. Quod ſi peregrinationi ſimilis eſt mors, ne hac quidem ratione malum eſt, immo autem bonum potius. Bea-

Τὸ γὰρ μὴ δεδουλῶσθαι σαρκὶ καὶ τοῖς πάθεσι ταύτης
διάγειν, ὑφ' ὧν καταιασώμενος ὁ νοῦς, τῆς θνητῆς ἀνα-
108 πίμπλαται φλυαρίας, εὐδαιμόν τι καὶ μακάριον. Μυ-
ρίας γάρ, φησίν, ἡμῖν, ὁ Πλάτων, ἀσχολίας παρέχει τὸ
σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· ἔτι δὲ ἐάν τινες
νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῖν τὴν τοῦ ὄντος θήραν·
ἐρώτων δέ, καὶ ἐπιθυμιῶν, καὶ φόβων, καὶ εἰδώλων παν-
τοδαπῶν, καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς· ὥστε τὸ λε-
γόμενον ὡς ἀληθῶς τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ, οὐδὲ φρονῆσαι
ἡμῖν ἐγγίνεται οὐδέποτε οὐδέν· καὶ γὰρ πολέμους καὶ
στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ σῶμα, καὶ αἱ
ἀπὸ τούτου ἐπιθυμίαι· διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων
κτῆσιν πάντες οἱ πόλεμοι ἐγγίνονται· τὰ δὲ χρήματα
B ἀναγκαζόμεθα κτᾶσθαι διὰ τὸ σῶμα, δουλεύοντες τῇ
τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἄγομεν φιλοσο-
φίας πέρι διὰ ταῦτα πάντα· τὸ δ' ἔσχατον πάντων, ὅτι
ἐάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ, καὶ τραπώμεθα
πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσι πανταχοῦ παρα-

tum enim eſt liberari a ſervitute carnis, et affectionibus eam comitantibus, quæ mentem occupant, ac ſtultitia humana implent. "Innumeras," inquit Plato, "nobis faceſſit "moleſtias corpus ob victus "ſui neceſſitatem: quod ſi "præterea morbi aliqui incidunt, ii impediunt veri con- "templationem: ad hæc amo- "ribus, cupiditatitibus, timo- "ribus, omniſque generis ſi- "mulachris et vanitate nos "opplet, ut revera eveniat, "quod ille dixit, nos nihil un- "quam ſapere poſſe. Bella "enim, ſeditiones, et pugnas "nulla alia res excitat quam "corpus et ejus cupiditates: "ob parandas enim opes om- "nia ſunt bella: opes autem "cogimur parare propter cor- "pus cui ſervimus curando: "qua re occupati philoſophiæ "vacare non poſſumus. Id- "que extremum eſt, quod eti- "am nactos aliquid otii, et "ad conſiderandam veritatem "converſos ubique corpus in-

πίπτον, θόρυβον παρέχει καὶ ταραχήν, καὶ ἐκπλήττει ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τἀληθές· ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται ὅτι εἰ μέλλομέν ποτε καθαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ, καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα· καὶ τότε, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται οὗ ἐπιθυμοῦμεν, καὶ οὗ φαμὲν ἔρωτα εἶναι φρονήσεως, ἐπειδὰν e τελευτήσωμεν, ὡς ὁ λόγος σημαίνει, ζῶσι δὲ οὔ· εἰ γὰρ μὴ οἷόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυοῖν τὸ ἕτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔστι κτήσασθαι τὸ εἰδέναι, ἢ τελευτήσασι· τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἔσται ἡ ψυχὴ χωρὶς τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὔ· καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἐγγυτάτω ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν ὅτι μάλιστα μηδὲν ὁμιλῶμεν τῷ σώματι, μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου

C. 1. ἔρωτα εἶναι φρονήσεως] Pro ἔρωτα in exemplis Platonis Phædon. p. 66. E. eſt ἐρασταὶ, in qua voce omnes noſtri libri mire variant. Iidem omnes cum Ald. Baſ. Xyl. habent φρόνησις.

C. 3. μὴ οἷόν τε] Μὴ revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. A. E. Z. Voſſ. Perizon. et ita Platonis exempla. Omiſit Stephanus.

“ terpellat, turbaſque dat et “ percellit, obſtatque quo mi- “ nus veritatem cernamus. I- “ taque revera demonſtrat Pla- “ to, quod ſi aliquando volu- “ mus pure aliquid cognoſ- “ cere, corpus exuendum ſit “ ipſoque per ſe animo res in- “ tuendæ, ita demum conſe- “ quemur quam expetimus, “ et cujus amatores nos eſſe “ profitemur ſapientiam: eam “ autem ratio docet non vi- “ ventibus, ſed mortuis nobis “ adfuturam. Si enim fieri “ non poteſt ut corpore præ- “ diti quicquam ſincere cog- “ noſcamus, alterum horum “ ſit neceſſe eſt, ut aut nun- “ quam, aut mortui ſcientiæ “ ſiamus compotes: tunc enim “ ipſe ſecum erit animus a “ corpore ſeparatus, non ante: “ ac dum vivimus, quam fieri “ poteſt proxime ad ſcientiam “ accedemus, ſi nihil cum cor- “ pore rei habeamus quatenus “ omnino licet, neque cum eo “ quicquam niſi ſumma ur- “ gente neceſſitate communi- “ cemus, neque contagio ejus “ naturæ nos oppleamus, ſed

φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτῆς, ἕως ἂν ὁ θεὸς
D αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς· καὶ οὕτως μὲν καθαροὶ ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ὡς τὸ εἰκὸς, μετὰ τοιούτων ἐσόμεθα, δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινὲς ὁρῶντες, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἀληθές· μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ. Ὥστε εἰ καὶ προσέοικε μετάγειν τινὰ εἰς ἕτερον τόπον ὁ θάνατος, οὐκ ἔστι κακόν· μή ποτε γὰρ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀναφαίνηται, καθάπερ ἀπέδειξεν ὁ Πλάτων. Διὸ καὶ πάνυ δαιμονίως ὁ Σωκράτης πρὸς τοὺς δικαστὰς τοιαῦτ' ἔφη, Τὸ γὰρ δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, τὸν θάνατον, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι
E μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν· οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ μέγιστον ὂν πάντων τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες ὅτι τῶν κακῶν μέγιστόν ἐστι. Οὐκ ἀπᾴδειν δὲ τούτων ἔοικεν οὐδ' ὁ εἰπών,

Μηδεὶς φοβείσθω θάνατον ἀπόλυσιν πόνων,

ἀλλὰ καὶ κακῶν τῶν μεγίστων.

E. 6. ἀλλὰ καὶ κακῶν κ.τ.λ.] Xylander, ut proſaicum, ab antecedente verſu

« ab ea puros nos conſervemus, donec ipſe nos Deus « eo exſolvet: tum demum « puri, et ſtultitia corporea exonerati cum diis erimus, omnia nobis ipſis ſincera cernentes, ſcilicet ipſam veritatem. Nefas enim eſt purum ab impuro contingi." Quare etiamſi ad alium locum mors nos traducat, malum non eſt, adeoque bonum potius, ſicut Plato demonſtravit. Itaque divinitus omnino dicta mihi hæc videntur a Socrate ad judices: Mortem metuere, aliud nihil eſt, quam falſo putare ſe ſapere. Qui enim mortem metuit, videtur ſibi ſcire quod ignorat: ſcit enim nemo, an mors ſit omnium quæ homini contingere poſſunt bonorum maximum: metuunt autem eam, quaſi certo ſciant eſſe ſummum malum. Nihil ab his diſcrepare videtur qui dixit hæc,

Nemo metuat mortem, laborum terminum.

illa vero malis etiam maximis nos ſolvit.

ιδ'. Λέγεται δὲ τούτοις μαρτυρεῖν καὶ τὸ θεῖον. Πολλοὺς γὰρ παρειλήφαμεν δι' εὐσέβειαν παρὰ θεῶν ταύτης τυχόντας τῆς δωρεᾶς· ὧν τοὺς μὲν ἄλλους, φειδόμενος τῆς συμμετρίας τοῦ συγγράμματος, ἀπολείψω· μνησθήσομαι δὲ τῶν ὄντων ἐμφανεστάτων καὶ πᾶσι διὰ στόματος. Πρῶτα δή σοι τὰ περὶ Κλέοβιν καὶ Βίτωνα τοὺς Ἀρ- F
γείους νεανίσκους διηγήσομαι. Φασὶ γάρ, τῆς μητρὸς αὐτῶν ἱερείας οὔσης τῆς Ἥρας, ἐπειδὴ τῆς εἰς τὸν νεὼν ἀναβάσεως ἧκεν ὁ καιρός, τῶν ἑλκόντων τὴν ἀπήνην ἡμιόνων ὑστερησάντων, τούτους ὑποδύντας ὑπὸ τὴν ἀπήνην, ἀγαγεῖν εἰς τὸ ἱερὸν τὴν μητέρα· τὴν δ' ὑπερησθεῖσαν τῇ τῶν υἱῶν εὐσεβείᾳ, κατεύξασθαι τὸ κράτιστον αὐτοῖς παρὰ τῆς θεοῦ δοθῆναι τῶν ἐν ἀνθρώποις· τοὺς δὲ κατακοιμηθέντας μηκέτι ἀναστῆναι, τῆς θεοῦ τὸν θάνατον αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας ἀμοιβὴν δωρησαμένης. Καὶ περὶ Ἀγαμήδους δὲ καὶ Τρο- 109

disjungit. Mihi continuatum antecedentibus videtur ita Ἴαμα τ' αὖ κακῶν μεγίστων—.

F. 10. συμμετρίας;] Reſtitui ex Ald. Baſ. Xyl. B. C. D. E. N. Z. Venet. Voſſ. Perizon. At Stephanus ἀμετρίας cum Pol. Infra eandem induxit permutationem.

XIV. His teſtimonium ferre dicuntur etiam dii. Multos enim accepimus pietatis ergo id muneris a diis conſecutos: quorum reliquis ob modum commentarii præteritis, eos duntaxat commemorabo qui ſunt maxime illuſtres, et in ore omnium verſantur. Primoque tibi loco referam, quid Bitoni et Cleobi uſuvenerit, adoleſcentibus Argivis. Hos ferunt, cum mater ipſorum ſacerdos eſſet Junonis, ac inſtante momento temporis quo adſcendere ad fanum debebat, mulique vehiculum trahere ſoliti tardius venirent, ſubiviſſe ipſos vehiculum, matrem que ad templum pervexiſſe: eam vero majorem in modum delectatam filiorum pietate, a dea flagitaſſe hoc illis ut largiretur, quod eſſet hominibus optimum: ibi eos in ſomnum ſolutos nunquam evigilaſſe, dea pietatem ipſorum morte ut præmio compenſante. Porro de Agamede et Trophonio Pindarus ſcribit, eos

Τροφώνιόν φησι Πίνδαρος, τὸν νεὼν τὸν ἐν Δελφοῖς οἰκοδομήσαντας, αἰτεῖν παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος μισθόν· τὸν δ' αὐτοῖς ἐπαγγείλασθαι εἰς ἑβδόμην ἡμέραν ἀποδώσειν, ἐν τοσούτῳ δ' εὐωχεῖσθαι παρακελευσάμενον, τοὺς δὲ, ποιήσαντας τὸ προσταχθὲν, τῇ ἑβδόμῃ νυκτὶ κατακοιμηθέντας τελευτῆσαι. Λέγεται δὲ καὶ αὐτῷ τῷ Πινδάρῳ ἐπισκήψαντι τοῖς παρὰ τῶν Βοιωτῶν πεμφθεῖσιν εἰς θεοῦ, πυθέσθαι τί ἄριστόν ἐστιν ἀνθρώποις, ἀποκρίνασθαι τὴν πρό-
B μαντιν ὅτι οὐδ' αὐτὸς ἀγνοεῖ, εἴ γε τὰ γραφέντα περὶ Τροφωνίου καὶ Ἀγαμήδους, ἐκείνου ἐστίν· εἰ δὲ καὶ πειραθῆναι βούλεται, μετ' οὐ πολὺ ἔσεσθαι αὐτῷ πρόδηλον· καὶ οὕτω πυθόμενον τὸν Πίνδαρον, συλλογίζεσθαι τὰ πρὸς τὸν θάνατον· διελθόντος δ' ὀλίγου χρόνου, τελευτῆσαι. Τὰ δὲ περὶ τὸν Ἰταλὸν Εὐθύνοον τοιαῦτά φασι γενέσθαι· εἶναι μὲν γὰρ αὐτὸν Ἡλισίου πατρὸς τοῦ Τεριναίου, τῶν ἐκεῖ πρώτου καὶ ἀρετῇ καὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ, τελευτῆσαι δ' ἐξαπίνης αἰτίᾳ τινὶ ἀδήλῳ· τὸν οὖν Ἡλίσιον

cum templum Delphis ædificaſſent, ab Apolline mercedem poſtulaſſe: reſponſumque fuiſſe, fore ut eam ſeptima die reciperent, juſſoſque interea genio indulgere, obtemperaſſe eos, ſeptimaque nocte ſopitos, vitæ extremum diem eum habuiſſe. Ferunt autem ipſum Pindarum, cum mandaſſet his, qui ad oraculum ſcitandum communi Bœotorum nomine miſſi erant, ut interrogarent quidnam optimum eſſet homini, hoc ab antiſtita reſponſi tuliſſe, Ne ipſum quidem id ignorare, ſiquidem autor eſſet ſcriptorum de Trophonio et Agamede: ſi tamen experiri velit, non multo poſt tempore rem ipſi fore perſpicuam: itaque Pindarum his auditis, ad mortem ſe comparaſſe, et paulo poſt vivendi finem feciſſe. Jam de Euthynoo Italo talis hiſtoria fertur, Mortuum eſſe eum ſubito, nulla cauſa cognita calamitatis. Ibi tum Elyſio patri (qui hanc unicam prolem habuiſſet divitiarum et opum ampliſſimarum hæredem, vir inter populares ſuos Terinæos

εἰσελθεῖν, ὅπερ ἴσως κἂν ἄλλον εἰσῆλθε, μή ποτ' ἄν φαρμάκοις ἀπολωλώς· τοῦτον γὰρ εἶναι μόνον αὐτῷ, ἐπ' οὐσίᾳ πολλῇ καὶ χρήμασιν· ἀποροῦντα δὲ ὅτῳ τρόπῳ C βάσανον λάβοι τούτων, ἀφικέσθαι ἐπί τι ψυχομαντεῖον, προθυσάμενον δὲ, ὡς νόμος, ἐγκοιμᾶσθαι, καὶ ἰδεῖν ὄψιν τοιάνδε· δόξαι παραγενέσθαι τὸν πατέρα τοῦ ἑαυτοῦ· ἰδόντα δὲ, διεξέρχεσθαι περὶ αὐτὸν περὶ τῆς τύχης τῆς κατὰ τὸν υἱὸν, καὶ ἀντιβολεῖν τε καὶ δεῖσθαι, συνεξευρεῖν τὸν αἴτιον τοῦ θανάτου, καὶ τὸν, ἐπὶ τούτῳ ἥκω, φάναι· ἀλλὰ δέξαι παρὰ τοῦδε ἅ σοι φέρει, ἐκ γὰρ τούτων ἅπαντ' εἴσῃ ὧν περὶ λυπῇ. τοῦτον δ' ὃν ἐσήμαινε, νεανίσκον ἑπόμενον αὐτῷ, ἐμφερῆ τε τῷ υἱῷ, καὶ τὰ τοῦ χρόνου τε καὶ τὰ τῆς ἡλι- D κίας ἐγγύς· ἔρεσθαι οὖν ὅστις εἴη, καὶ τὸν φάναι, δαίμων τοῦ υἱέως σου· καὶ οὕτω δὴ, ὀρέξαι οἱ γραμματίδιον· ἀνειλήσαντα οὖν αὐτὸ, ἰδεῖν ἐγγεγραμμένα τρία ταῦτα,

Ἤρου νήπιοι ἠλίθιοι φρένες ἀνδρῶν,

B. 11. τούτων] Sic A. B. N. Z. Voſſ. T. V. Xyl. Mez. Vulgo τοῦτο.
D. 5. Ἤρυ νήπιοι ἠλίθιοι] Ita Stephanus dedit, quocum unus E. conſentit, quippe ex quo nil varietatis annotatum. Pro ἠλίθιοι habent Ἠλύσιε Ald. Baſ.

virtute, fortunis, gloriaque primus) incidiſſe ſuſpicionem hanc, fortaſſis veneno necatum eſſe filium: quod cum quomodo exploraret certum non videret, veniſſe in Pſychomanteum, ſacriſque, ut erat in legibus, operatum indormiviſſe loco. Tum ſibi per quietem tale fuiſſe viſum oblatum. Venire ad ſe patrem ſuum, et abs ſe fuiſſe narrato filii caſu magnopere oratum, ut in cauſa mortis invenienda ſe adjuvaret: reſpondiſſe patrem, Equidem in hoc adſum, ſed ab iſthoc accipe quæ tibi adfert, inde enim omnia cognoſces propter quæ mœres: quem vero pater indicabat, plane Euthynoi fuiſſe ſtatura et annis, ut apparebat, ſimilem: interrogatumque quis eſſet, retuliſſe hæc: Genius ſum filii tui: ſimulque porrexiſſe codicillos, quibus evolutis Elyſius tres hos verſus invenerit intus exaratos,

Ignaris homines in vita mentibus errant,

Εὐθύνοος κεῖται μοιριδίῳ θανάτῳ.
Οὐκ ἦν γὰρ ζώειν καλὸν αὐτῷ, οὔτε γονεῦσι.

Τοιαῦτα δή σοι καὶ τὰ τῶν διηγημάτων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀναγεγραμμένων.

E ιε΄. Εἴγε μὴν ὁ θάνατος τελεία τις ἐστὶ φθορὰ καὶ
διάλυσις τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς· τὸ τρίτον γὰρ
ἦν τοῦτο τῆς Σωκρατικῆς εἰκασίας· οὐδ᾽ οὕτω κακόν
ἐστιν ὁ θάνατος. Ἀναισθησία γάρ τις κατ᾽ αὐτὸν γίνεται,
καὶ πάσης ἀπαλλαγὴ λύπης καὶ φροντίδος. Ὥσπερ γὰρ
οὔτ᾽ ἀγαθὸν ἡμῖν ἔπεστιν, οὕτως οὐδὲ κακόν· περὶ γὰρ
τὸ ὂν καὶ τὸ ὑφεστηκὸς, καθάπερ τὸ ἀγαθὸν πέφυκε γί-
νεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ κακόν· περὶ δὲ τὸ μὴ
ὂν, ἀλλ᾽ ἠρμένον ἐκ τῶν ὄντων, οὐδ᾽ ἕτερον τούτων ὑπάρχει.
Εἰς τὴν αὐτὴν οὖν τάξιν οἱ τελευτήσαντες καθίστανται
F τῇ πρὸ τῆς γενέσεως. Ὥσπερ οὖν οὐθὲν ἡμῖν ἦν πρὸ τῆς
γενέσεως οὔτ᾽ ἀγαθὸν, οὔτε κακὸν, οὕτως οὐδὲ μετὰ τὴν τελευ-

N. Venet. Voſſ. Ἠλύσιε A. B. C. D. Z. Perizon. Xyl. Puto veram lectionem eſſe Ἢ που νήπιε Ἠλύσι᾽ ἠλίθιαι φρένες ἀνδρῶν, ac ſic habent Junius et Mez. Porro, φρένες item Stephani eſt ex Collat. Muret. et ita A. E. At φρένας Ald. Baſ. Xyl. B. C. D. Z. N. Venet. Voſſ. Perizon.

E. 6. ἔπεστι] Malim, ut Mez. ἔτ᾽ ἐστιν.

Euthynous potitur fatorum munere læto:
Sic fuit utilius finiri ipſique tibique.

Tales ſunt narrationes hac de re ab antiquis perſcriptæ.

XV. Denique ſi mors perfectus eſt interitus et diſſipatio corporis animique (ea enim tertia pars fuit Socraticæ comparationis) ne ſic quidem mors in malis numerari poterit: omnium namque ſenſuum privationem gigneret, omnique nos dolore et ſolicitudine liberaret: et ut nullum bonum, ita ne malum quidem ullum porro nobis adeſſet: ut enim bonum, ita etiam eodem pacto malum neceſſe eſt rei alicui quæ ſit et ſubſiſtat inhærere: quod nihil eſt, et e rerum natura ſublatum, ei neutrum horum adeſt. Ergo mortui ad eam redeunt conditionem, qua ante ortum ſuum fuerunt: ut ſicut nondum natis nobis neque bene fuit neque male, ita neque poſt mortem ſit futurum: ac

τήν. Καὶ καθάπερ τὰ πρὸ ἡμῶν οὐδὲν ἦν πρὸς ἡμᾶς, οὕτως οὐδὲ τὰ μεθ' ἡμᾶς οὐδὲν ἔσται πρὸς ἡμᾶς.

Ἄλγος γὰρ ὄντως οὐδὲν ἅπτεται νεκροῦ·
Τὸ γὰρ μὴ γενέσθαι, τῷ θανεῖν ἴσον λέγω.

Ἡ γὰρ αὐτὴ κατάστασίς ἐστι τῇ πρὸ τῆς γενέσεως ἡ μετὰ τὴν τελευτήν. Ἀλλ' οἴει σὺ διαφορὰν εἶναι μὴ γενέσθαι, ἢ γενόμενον ἀπογενέσθαι; Εἰ μὴ καὶ τῆς οἰκίας καὶ τῆς ἐσθῆτος ἡμῶν μετὰ τὴν διαφθορὰν, ὑπολαμβάνεις τινὰ διαφορὰν εἶναι πρὸς τὸν ὃν οὐδέπω κατεσκευάσθη χρόνον. Εἰ δ' ἐπὶ τούτων οὐδέν ἐστι, δῆλον ὡς οὐδ' ἐπὶ τοῦ θανάτου πρὸς τὴν πρὸ τῆς γενέσεως κατάστασιν ἔστι διαφορά. Χάριεν γὰρ τὸ τοῦ Ἀρκεσιλάου, Τοῦτο, φησὶ, τὸ λεγόμενον κακὸν ὁ θάνατος, μόνον τῶν ἄλλων τῶν νενομισμένων κακῶν, παρὸν μὲν οὐδένα

F. 6. ὄντως] Plutarchi eſt qui hac formula ſignificare ſolet, ſe Auctoris cujuſdam ſententiam adferre. Æſchyli ex Philoctete eſt ap. Stob. Grot. p. 493. Geſner. p. 602. Item proximum γὰρ a Plutarcho additum.

F. 12. κατεσκευάσθη] Sic Xyl. E. N. Z. Venet. Voſſ. Perizon. Κατεσκευάσθαι Ald. Baſ. vitioſe. Κατεσκεύασται Steph. et reliqui noſtri codices.

quomodo ad nos nihil attinebant quæ ortum præceſſerunt noſtrum: ita etiam quæ finem ſubſequentur noſtrum, nihil noſtra referent.

Etenim dolor revera haud tangit mortuos:

Quia

Idem puto eſſe prorſus non naſci, et mori.

Eadem enim eſt conditio poſt mortem, quæ fuit ante ortum. Niſi fortaſſe ſtatuis differentiam aliquam inter non eſſe ortum, et deſinere eſſe: quo autem id pacto, niſi aliam putas rationem eſſe domus aut veſtis nobis vita defunctis, quam fuit eo tempore, quo nondum erant iſta parata: quod ſi in his diſcrimen nullum ſit, ſatis eſt manifeſtum nullam etiam eſſe ſtatus ante ortum a ſtatu poſt obitum diverſitatem. Elegans eſt Arceſilai dictum, *Mors quæ mali nomine cenſetur, hoc unum habet peculiare ex omnibus quæ mala judicantur, quod præſens neminem un-*

πώποτ' ἐλύπησεν, ἀπὸν δὲ καὶ προσδοκώμενον, λυπεῖ. Τῷ γὰρ ὄντι πολλοὶ διὰ τὴν οὐθενίαν καὶ τὴν πρὸς τὸν θάνατον διαβολὴν, ἀποθνήσκουσιν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. Καλῶς οὖν ὁ Ἐπίχαρμος, Συνεκρίθη, φησὶ, καὶ διεκρίθη, καὶ ἀπῆλθεν ὅθεν ἦλθε πάλιν, γᾶ μὲν εἰς γᾶν,
B πνεῦμα δ' ἄνω· τί τῶνδε χαλεπόν; οὐδὲ ἕν. Ὁ Κρεσφόντης δέ που ὁ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ περὶ τοῦ Ἡρακλέους λέγων,

Εἰ μὲν γὰρ οἰκεῖ [φησὶ] νερτέρας ὑπὸ χθονὸς
Ἐν τοῖσιν οὐκέτ' οὖσιν, οὐδὲν ἂν σθένοι.

τοῦτο μεταποιήσας, εἴποις ἂν,

Εἰ μὲν γὰρ οἰκεῖ νερτέρας ὑπὸ χθονὸς
Ἐν τοῖσιν οὐκ ἔτ' οὖσιν, οὐδὲν ἂν πάθοι.

Γενναῖον δὲ καὶ τὸ Λακωνικὸν,

Νῦν ἄμμες, πρόσθ' ἄλλοι ἐθάλλεον, αὐτίκα δ' ἄλλοι,
Ὧν ἄμμες γενεὰν οὐκέτ' ἐποψόμεθα.

Καὶ πάλιν,

A. 10. ἀπῆλθεν ὅθεν ἦλθε] Ita omnes libri. Attamen Doricum ἀπῆνθεν ὅθεν ἦνθε verius eſt; ut correxit Gatakerus ad M. Ant. p. 225. et jam ante ita memoravit J. Scaliger Conj. Varron. p. 28. Mox pravam diſtinctionem—ἄνω τί· χαλεπὸν οὐδὲ ἓν quam Stephanus ab Aldo acceptam propagavit, correxi ex Baſ. Xyl. A. B. N. Z. Voſſ. Perizon.

quam affecit moleſtia, abſens et dum in expectatione eſt, moleſtiam adfert. Revera enim multi ob utilitatem animi, et conceptas adverſus mortem calumnias moriuntur, ne moriantur. Præclare igitur Epicharmus, *Concretum*, inquit, *fuit et diſcretum eſt, rediitque unde venerat, terra deorſum, ſpiritus ſurſum. Quid ex his omnibus iniquum eſt? nihil.* Quod autem Euripideus Creſphontes de Hercule dicit,

Apud inferos qui ſi ſub terra nunc agit,
In his nihil qui jam ſunt, ipſe nihil valet.

mutatis verbis ſic efferas licet:

Apud inferos qui ſi ſub terra nunc agit,
In his nihil qui jam ſunt, nil feret mali.

Generoſum eſt etiam Laconicum hoc:

Nunc nos, ante alii viguere, aliique vigebunt,
Quorum nos ævum cernere fata vetant.

Et rurſus,

Οἳ θάνον, οὐ τὸ ζῆν θέμενοι καλὸν, οὐδὲ τὸ θνήσκειν,
Ἀλλὰ τὸ ταῦτα καλῶς ἀμφότερ᾽ ἐκτελέσαι.

Πάνυ δὲ καλῶς καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐπὶ τῶν τὰς μακρὰς νοσηλείας ὑπομενόντων φησὶ,

Μισῶ δ᾽ ὅσοι χρῄζουσιν ἐκτείνειν βίον
Βρωτοῖσι καὶ ποτοῖσι καὶ μαγεύμασι
Παρεκτρέποντες ὀχετὸν, ὥστε μὴ θανεῖν.
Οὓς χρῆν, ἐπειδὰν μηδὲν ὠφελῶσι γῆν,
Θανόντας ἔρρειν, κἀκποδὼν εἶναι νέοις.

Ἡ δὲ Μερόπη λόγοις ἀνδρώδεις προφερομένη κινεῖ τὰ D
θέατρα, λέγουσα τοιαῦτα,

Τεθνᾶσι παῖδες οὐκ ἐμοὶ μόνῃ βροτῶν,
Οὐδ᾽ ἀνδρὸς ἐστερήμεθ᾽· ἀλλὰ μυρίαι
Τὸν αὐτὸν ἐξήντλησαν ὡς ἐγὼ βίον.

τούτοις γὰρ οἰκείως ἄν τις ταῦτα συνάψειε,

Ποῦ γὰρ τὰ σεμνὰ κεῖνα, ποῦ δὲ Λυδίας
Μέγας δυνάστης Κροῖσος, ἢ Ξέρξης βαρὺν
Ζεύξας θαλάσσης αὐχέν᾽ Ἑλλησποντίας;
Ἅπαντες ἀΐδαν ἦλθον καὶ λάθας δόμους, E

τῶν χρημάτων ἅμα τοῖς σώμασι διαφθαρέντων.

D. 1. προφερομένη] Sic A. D. E. Vulgo et reliqui προσφερομένη.

His neque defungi viſum eſt, neque vivere pulchrum:
Cura fuit recte vivere, ſicque mori.

Admodum autem recte Euripides de his qui diuturnas ægrotationes tolerant, pronunciat:

Odi ſuam qui vitam extendere expetunt
Cibiſque potibuſque, et magicis artibus
Fati curſum avertentes, et mortis viam:
Quos, cum nihil terræ proſint, oportuit
Abire morte, et juvenibus locum dare.

At Merope virilibus dictis ſpectantium in theatro animos commovet, hæc dicens:

Periere nati, non mihi mortalium
Soli: nec ſola marito ſum viduata ego:
Tulere eaſdem calamitates plurimæ.

quibus non abſurde hæc ſubjungas:

Ubi enim nunc inclyta illa? ubi iſte Lydiæ
Potens tyrannus Crœſus? aut Xerxes gravem
Qui ponte junxit cervicem Helleſpontiam?
Omnes ad orcum, oblivionis et domos
Ivere,——

opibus una cum corporibus ſcilicet abolitis.

ις'. Νὴ Δί', ἀλλὰ τοὺς πολλοὺς κινεῖ πρὸς τὰ πένθη καὶ τοὺς θρήνους ὁ ἄωρος θάνατος. Ἀλλὰ καὶ οὗτος οὕτως ἐστὶν εὐπαραμύθητος, ὥστε καὶ ὑπὸ τῶν τυχόντων ποιητῶν συνεωρᾶσθαι, καὶ τετυχηκέναι παραμυθίας. Θέασαι γὰρ οἷα περὶ τούτου φησὶ τῶν κωμικῶν τις πρὸς τὸν ἐπὶ τῷ ἀώρῳ λυπούμενον θανάτῳ·

Εἶτ' εἰ μὲν ᾔδεις ὅτι τοῦτον τὸν βίον
Ὃν οὐκ ἐβίωσε, ζῶν διευτύχησεν ἄν,
Ὁ θάνατος οὐκ εὔκαιρος· εἰ δ' ἤνεγκεν ἂν
Οὗτος ὁ βίος τι τῶν ἀνηκέστων, ἴσως
Αὐτός σου γέγονεν εὐνούστερος.

F Ἀδήλου οὖν ὄντος πότερον συμφερόντως ἀνεπαύσατο τὸν βίον ἐκλιπὼν, καὶ μειζόνων ἀπολυθεὶς κακῶν, ἢ οὔ, χρὴ μὴ φέρειν οὕτω βαρέως ὡς ἀπολωλεκότας πάνθ' ὅσων ᾠήθημεν τεύξασθαι παρ' αὐτοῦ. Οὐ φαύλως γὰρ ἂν δόξειεν ὁ παρὰ τῷ ποιητῇ Ἀμφιάρεως παραμυθεῖσθαι τὴν Ἀρχεμόρου μητέρα, δυσχεραίνουσαν ὅτι νήπιος ὢν ὁ παῖς καὶ ἄγαν ἄωρος, ἐτελεύτησε· φησὶ γὰρ οὕτως,

XVI. Enimvero immatura mors luctum nonnullis ejulatuſque exprimit. Verum et hæc adeo expeditam habet conſolationis viam, ut etiam de vulgo poetarum quiſque eam obſervaverit atque indicaverit. Conſidera enim quam orationem quidam Comicus tribuit conſolanti aliquem qui immaturam mortem lugebat:

Si conſtitiſſet hæc de re certo tibi,
Reliquum quod ille vitæ curſum proſpere
Fuiſſet exacturus, mortem dicere
Intempeſtivam tibi liceret : ſin erat
Gravis aliqua eventura calamitas ei,
Mors melius illi, quam tu, conſuluit quidem.

Ergo incertum cum ſit utiliterne e vita diſceſſerit, majoribuſque ita ſit miſeriis liberatus, necne, non ita graviter mors ejus ferenda eſt, quaſi omnibus amiſſis quæ a vivente conſecuturos nos eſſe opinabamur. Et apud poetam Amphiaraus non inepte videtur conſolari matrem Archemori, ægram animo ob filii infantis mortem admodum intempeſtivam:

Ἔφυ μὲν οὐδεὶς ὅστις οὐ πονεῖ βροτῶν·
Θάπτει τε τέκνα, χ' ἄτερα αὖ κτᾶται νέα,
Αὐτός τε θνήσκει, καὶ τάδ' ἄχθονται βροτοὶ
Εἰς γῆν φέροντες· τὴν δ' ἀναγκαίως ἔχει 111
Βίον θερίζειν ὥστε κάρπιμον στάχυν,
Καὶ τὸν μὲν εἶναι, τὸν δὲ μή· τί ταῦτα δεῖ
Στένειν ἅπερ δεῖ κατὰ φύσιν διεκπερᾶν;
Δεινὸν γὰρ οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖς.

ιζ'. Καθόλου γὰρ χρὴ διανοεῖσθαι πάντα τινὰ καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς ἄλλον διεξιόντα μετὰ σπουδῆς, ὡς οὐχ ὁ μακρότατος βίος ἄριστος, ἀλλ' ὁ σπουδαιότατος. Οὐδὲ γὰρ ὁ πλεῖστα κιθαρῳδήσας, ἢ ῥητορεύσας, ἢ κυβερνήσας, ἀλλ' ὁ καλῶς, ἐπαινεῖται. Τὸ γὰρ καλὸν οὐκ ἐν μήκει χρόνου θετέον, ἀλλ' ἐν ἀρετῇ καὶ τῇ καιρίῳ B
συμμετρίᾳ· τοῦτο γὰρ εὔδαιμον καὶ θεοφιλὲς εἶναι νενόμισται. Διὰ τοῦτο γοῦν τοὺς ὑπεροχωτάτους τῶν ἡρώων, καὶ φύντας ἀπὸ θεῶν, πρὸ γήρως ἐκλιπόντας τὸν βίον οἱ ποιηταὶ παρέδοσαν ἡμῖν· ὥσπερ κἀκεῖνον

Ὃν περὶ κῆρι φίλει Ζεύς τ' αἰγίοχος καὶ Ἀπόλλων
Παντοίην φιλότητ', οὐδ' ἵκετο γήραος οὐδόν.

Mortalis nemo eſt quem non attingat dolor,
Morbuſque: multi ſunt humandi liberi,
Rurſum creandi: morſque eſt finis omnibus,
Quæ generi humano angorem necquicquam adferunt.
Reddenda eſt terra terræ, tum vita omnibus
Metenda ut fruges: ſic jubet neceſſitas,
Ut ille vivat, ille non: nihil hæc opu' eſt
Lugere, naturæ quæ fiunt legibus.
Grave eſt nihil homini quod fert neceſſitas.

XVII. In univerſum autem quiſque et ſecum cogitare, et cum aliis ſerio commentari debet, non vitam longiſſimam eſſe optimam, ſed quæ virtute maxime adminiſtratur: neque enim qui plurimum fidibus cecinit, aut oravit, aut naves gubernavit, in laude eſt, ſed qui recte iſta fecit. Nam rectum non in temporis longitudine, ſed in virtute et tempeſtiva moderatione poſitum eſt: hoc beatum et diis gratum cenſetur. Atque hanc ob cauſam excellentiſſimos heroum et a diis prognatos poetæ nobis proponunt, qui ante ſenectutem vitam cum morte commutent: quando ille etiam

Quem ſummo Divum genitor complexus amore
Dilexit, Phœbo neque carior exſtitit alter,
Non potuit ſenii ſupremum limen adire.

Τὴν γὰρ εὐκαιρίαν μᾶλλον, οὐ τὴν εὐγηρίαν, πανταχοῦ καθορῶμεν πρωτεύουσαν. Καὶ γὰρ ἄριστα φυτῶν τὰ
C πλεῖστον καρπὸν ἐν βραχεῖ φορᾶς ποιούμενα, καὶ ζώων, ἀφ' ὧν ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ πολλὴν πρὸς τὸν βίον ὠφέλειαν ἔχομεν. Τό, τε πολὺ δήπουθεν ἢ μακρὸν, οὐδὲν διαφέρειν δοκεῖ πρὸς τὸν ἄπειρον ἀφορῶσιν αἰῶνα. Τὰ γὰρ χίλια καὶ τὰ μύρια, κατὰ Σιμωνίδην, ἔτη, στιγμή τις ἐστὶν ἀόριστος, μᾶλλον δὲ μόριόν τι βραχύτατον στιγμῆς. Ἐπεὶ καὶ τῶν ζώων ἐκείνων ἅπερ ἱστοροῦσι περὶ τὸν πόντον γινόμενα, τὴν ζωὴν ἔχειν ἡμερησίαν, ἕωθεν μὲν γεννώμενα, μέσης δ' ἡμέρας ἀκμάζοντα, δείλης δὲ γηρῶντα, καὶ τελειοῦντα τὸ ζῆν, οὐχὶ κἀκείνων ἦν ἂν τὸ καθ' ἡμᾶς πάθος, εἴπερ ψυχή τις ἀνθρωπίνη
D καὶ λογισμὸς ἑκάστοις ἐνῆν; καὶ ταὐτὰ δήπου γ' ἂν συνέπιπτεν· ὥστε τὰ πρὸ μέσης τῆς ἡμέρας ἐκλείποντα, θρήνους παρέχειν καὶ δάκρυα, τὰ δὲ διημερεύσαντα παν-

Videmus enim quavis in re priores partes tribui non ætati longæ, ſed maturitati. Nam et inter plantas eæ habentur præſtantiſſimæ, quæ plurimum fructus minimo tempore ferunt: et inter animalia, ex quibus non longo temporis ſpatio plurimum utilitatis vita noſtra percipit. Præterea ſi cum æternitate compares vitæ tempus, nihil inter breve et longum invenies diſcriminis: nam de Simonidis quidem ſententia anni mille aut decem millia punctum quoddam ſunt infiniti, aut minima potius puncti portio. Juxta Pontum animalia quædam memoriæ traditum eſt naſci quorum vita unius diei termino includatur, cum mane naſcantur, meridie vigeant, veſperi conſeneſcant vivendique finem faciant: cenſeſne, ſi his animus hominis et ratio ineſſet, eodem quo nos more affecta fore, eademve illis eventura? ſcilicet ut quæ ante meridiem morerentur, luctus et lachrymarum cauſam præberent? quorum autem totum diem duraſſet vita, beata

τως ἂν εὐδαιμονίζεσθαι. Μέτρον γὰρ τοῦ βίου, τὸ καλὸν, οὐ τὸ τοῦ χρόνου μῆκος.

ιη'. Ματαίας γὰρ καὶ πολλῆς εὐηθείας ἠπίον ἐστὶ τὰς τοιαύτας ἐκφωνήσεις, Ἀλλ' οὐκ ἔδει νέον ὄντα ἀναρπαγῆναι. Τίς γὰρ ἂν εἴποι ὡς ἔδει; πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐφ' ὧν ἄν τις εἴποι, Οὐκ ἔδει πραχθῆναι, πέπρακται, καὶ πράττεται καὶ νῦν, καὶ πραχθήσεται πολλάκις. Οὐ γὰρ νομοθετήσοντες πάρεσμεν εἰς τὸν βίον, ἀλλὰ πει- E
σόμενοι τοῖς διατεταγμένοις ὑπὸ τῶν τὰ ὅλα πρυτανευόντων θεῶν, καὶ τοῖς τῆς εἱμαρμένης καὶ προνοίας θεσμοῖς.

ιθ'. Τί δ' οἱ πενθοῦντες τοὺς οὕτως ἀποθανόντας, ἑαυτῶν ἕνεκα πενθοῦσιν, ἢ τῶν κατοιχομένων; Εἰ μὲν οὖν αὑτῶν, ὅτι τῆς ἀπὸ τῶν τεθνεώτων ἡδονῆς, ἢ χρείας, ἢ γηροβοσκίας ἐστερήθησαν, φίλαυτος ἡ τῆς λύπης πρό-

D. 10. πράττεται καὶ νῦν] Delendum videtur καὶ, aut ipſum quoque νῦν: utrumque ſane abeſt in D.

prædicarentur? Menſura enim vitæ eſt non longitudo temporis, ſed honeſtum.

XVIII. Has vero exclamationes, *Non oportuit adoleſcentem adhuc ætate abripi*, inanes eſſe et a magna proficiſci fatuitate cenſendum eſt. Quis enim diceret oportuiſſe? ſed et alia facta ſunt, fiunt, fientque poſtmodo multa, quæ dicere aliquis poſſit non debuiſſe fieri. Non enim ea lege in hanc vitam venimus, ut ei leges ipſi præſcribamus, ſed ut iis obtemperemus quæ decreta ſunt ab univerſi gubernatoribus diis, et conſtituta a fato ac providentia.

XIX. Quid, qui ita immature mortuos lugent, ſuane id tandem, an vero mortuorum cauſa faciunt? ſi enim ſua id cauſa faciunt, quod adempta ipſis eſt voluptas, aut utilitas quam ex ipſis capiebant, aut quod in ſenectute ſua ſe ab illis alitum iri fruſtra ſperaverant, certe ſui ipſorum amori doloris præſcriptionem adhibent: li-

φασις. Οὐ γὰρ ἐκείνους ποθοῦντες, ἀλλὰ τὰς ἀπ᾽ αὐτῶν ὠφελείας φανήσονται. Εἰ δὲ τῶν τεθνεώτων ἕνεκα πενθοῦσιν, ἐπιστήσαντες ὅτι ἐν οὐδενὶ κακῷ τυγχάνουσιν ὄντες, ἀπαλλαγήσονται τῆς λύπης, ἀρχαίῳ καὶ σοφῷ πεισθέντες λόγῳ τῷ παραινοῦντι τὰ μὲν ἀγαθὰ ποιεῖν ὡς μέγιστα, τὰ δὲ κακὰ συστέλλειν καὶ ταπεινοῦν. Εἰ μὲν οὖν τὸ πένθος ἐστὶν ἀγαθὸν, δεῖ ποιεῖν αὐτὸ ὡς πλεῖστον καὶ μέγιστον· εἰ δ᾽, ὥσπερ ἡ ἀλήθεια ἔχει, κακὸν ὁμολογοῦμεν αὐτὸ εἶναι, συστέλλειν καὶ ποιεῖν ὡς ἐλάχιστον, καὶ ἐξαλείφειν εἰς τὸ δυνατόν. Ὡς δὲ τοῦτο ῥᾴδιον, καταφανὲς ἐκ τῆς τοιαύτης παραμυθίας. Φασὶ γάρ τινα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων εἰσιόντα πρὸς Ἀρσινόην τὴν βα-
111 σίλισσαν, πενθοῦσαν τὸν υἱὸν, τοιούτῳ χρήσασθαι λόγῳ, φάμενον ὅτι, Καθ᾽ ὃν χρόνον ὁ Ζεὺς ἔνεμε τοῖς δαίμοσι τὰς τιμὰς, οὐκ ἔτυχε παρὸν τὸ Πένθος· ἤδη δὲ νενεμημένων, ἦλθεν ὕστερον· τὸν οὖν Δία, ὡς ἠξίου καὶ αὐτῷ τιμὴν διδόναι, ἀποροῦντα, διὰ τὸ ἤδη καταναλῶσθαι

quebitque non defunctorum eos deſiderio, ſed ſuarum commoditatum teneri. Sin mortuorum cauſa lugent, excutient facile mœrorem, ſi cogitare apud ſe velint nullo eos in malo eſſe: veterique et ſapienti adſentientur ſententiæ, quæ præcipit ut bona quam maxime amplificemus, mala autem ſummopere extenuemus. Ergo ſi in bonis numerandus eſt luctus, quam copioſiſſimum eum faciamus et maximum: ſi, quod veritas rei dictat, malis eum annumeramus, comprimamus eum pro virili et diminuamus atque deleamus. Quod quam ſit facile, exemplo conſolationis propoſito illuſtre efficiam. Accepimus quendam philoſophorum priſcorum ad Arſinoam reginam, quæ tum filii lamentabatur mortem, acceſſiſſe, et hujuſmodi uſum ſermone: Quo tempore Jupiter honores inter dæmones diſtribuit, forte tum Luctum abfuiſſe, ac omnibus jam diviſis ſuperveniſſe, cumque ſibi quoque tribui aliquid honoris poſtularet, Jovem om-

πάσας τοῖς ἄλλοις, ταύτην αὐτῷ δοῦναι τὴν ἐπὶ τοῖς
τελευτήσασι γινομένην, οἷον δάκρυα καὶ λύπας· ὥσπερ
οὖν τοὺς ἄλλους δαίμονας ὑφ' ὧν τιμῶνται τούτους ἀγαπᾷν,
τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ Πένθος, ἐὰν μὲν αὐτὸ ἀτιμάσῃς,
ὦ γύναι, οὐ προσελεύσεταί σοι· ἐὰν δὲ τιμᾶται ὑπὸ B
σοῦ ἐπιμελῶς ταῖς δοθείσαις αὐτῷ τιμαῖς, λύπαις καὶ
θρήνοις, ἀγαπήσει τε, καὶ ἀεί τι σοι παρέξεται τοιοῦτον
ἐφ' ᾧ τιμηθήσεται παρὰ σοῦ συνεχῶς. Θαυμασίως δὴ
φαίνεται τῷ λόγῳ πείσας οὗτος παρελέσθαι τῆς ἀνθρώπου
τὸ πένθος καὶ τοὺς θρήνους.

κ'. Τὸ δ' ὅλον εἴποι τις ἂν πρὸς τὸν πενθοῦντα,
Πότερα παύσῃ ποτὲ δυσφορῶν, ἢ ἀεὶ δεῖν οἴησῃ λυπεῖσθαι
καὶ παρ' ὅλον τὸν βίον; Εἰ μὲν γὰρ ἀεὶ μενεῖς ἐπὶ τῇ
δυσπαθείᾳ ταύτῃ, τελείαν ἀθλιότητα σεαυτῷ παρέξεις,
καὶ πικροτάτην κακοδαιμονίαν, διὰ ψυχῆς ἀγέννειαν καὶ
μαλακίαν· εἰ δὲ μεταθήσῃ ποτέ, τί οὐκ ἤδη μεταπί- C

B. 3. ἀγαπήσει τε] Rectius ἀγαπήσει σε N. Perizon.

nibus jam in alios inſumptis honoribus, Luctui largitum eſſe dolorem et lachrymas quæ mortuis impenduntur. Tum ſic intuliſſe: Sicut ergo alii dæmones eos diligunt a quibus coluntur, ita ad te quoque, regina, Luctus non accedet, ſi nullo honore ipſum afficias: quod ſi iis eum honoribus qui ipſi ſunt attributi, ſtudioſe venereris, (lachrymis inquam et lamentis) diliget te, ſemperque aliquam tibi ſuppeditabit materiam ob quam abs te continenter honoretur. Atque hac oratione ille uſus, mirabili arte feminam eam a luctu et lamentatione deduxit.

XX. Denique ut in ſumma dicam, quærere liceat ex lugente, ſtatueritne finem aliquando ægritudini imponere, an vero exiſtimet eam ſibi per omnem vitam eſſe continuandam? Hoc enim (dicerem) ſi decreviſti, omnibus abſolutam numeris miſeriam acerbiſſimamque infelicitatem tibi ipſi ob animi tui ignaviam atque mollitiem imponis: ſin eſt ut aliquando finem facere luctui

θέσθαι καὶ σεαυτὸν ἀνέλκεις ἐκ τῆς ἀτυχίας; Οἷς γὰρ λόγοις τοῦ χρόνου προϊόντος χρησάμενος ἀπολυθήσῃ, τούτοις νῦν προσχὼν, ἀπαλλάγηθι τῆς κακουχίας. Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν σωματικῶν παθημάτων ἡ ταχίστη τῆς ἀπαλλαγῆς ὁδὸς ἀμείνων. Ὃ οὖν μέλλεις τῷ χρόνῳ χαρίζεσθαι, τοῦτο τῷ λόγῳ χάρισαι, καὶ τῇ παιδείᾳ, καὶ σεαυτὸν ἔκλυσαι τῶν κακῶν.

κα'. Ἀλλ' οὐ γὰρ ἤλπιζον, φησὶ, ταῦτα πείσεσθαι, οὐδὲ προσεδόκων. Ἀλλ' ἐχρῆν σε προσδοκᾶν, καὶ
D προκατακεκρικέναι τῶν ἀνθρωπείων τὴν ἀδηλότητα καὶ οὐδένειαν· καὶ οὐκ ἂν νῦν ἀπαράσκευος, ὥσπερ ὑπὸ πολεμίων ἐξαίφνης ἐπελθόντων ἐλήφθης. Καλῶς γὰρ ὁ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ Θησεὺς παρεσκευάσθαι φαίνεται πρὸς τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖνος γάρ φησιν,

Ἐγὼ δὲ τοῦτο παρὰ σοφοῦ τινος μαθὼν,
Εἰς φροντίδας νοῦν συμφοράς τ' ἐβαλλόμην,
Φυγάς τ' ἐμαυτῷ προστιθεὶς πάτρας ἐμᾶς,
Θανάτους τ' ἀώρους, καὶ κακῶν ἄλλας ὁδούς,

ſtatueris, cur non jam nunc mutas, teque ipſum miſeria exſolvis? quibus enim rationibus ad liberandum te decurſo aliquo tempore uteris, iis ipſis in præſentia animum adverte exoneraque te moleſtia. Quando etiam in corporis affectionibus quæ ratio maturrime malum tollit, optima ducitur: itaque quod eras tempori tributurus, id rationi ac doctrinæ deferens, exime teipſum malo.

XXI. At, inquiunt, *præter ſpem mihi hic caſus et exſpectationem evenit.* Enimvero oportebat exſpectare, præmeditatum animo incertitudinem vilitatemque rerum humanarum: ne nunc imparatus veluti ab hoſtibus repente ingruentibus opprimereris. Præclare enim Theſeus ille Euripideus videtur ad id genus eventa fuiſſe præparatus, ſic loquens,

Nam qui hæc audita a docto meminiſſem viro,
Futuras mecum commentabar miſerias,
Aut mortem acerbam, aut exſilii mœſtam fugam,
Aut ſemper aliquam molem meditabar mali:

Τί' εἴ τι πάσχοιμ' ἂν ἐδόξαζον φρενὶ,
Μή μοι νεαρὸν προσπεσὸν μᾶλλον δάκῃ. E

Οἱ δ' ἀγεννέστεροι καὶ ἀνασκήτως διακείμενοι οὐδὲ ἀναστροφὴν ἐνίοτε λαμβάνουσι πρὸς τὸ βουλεύσασθαί τι τῶν εὐσχημόνων καὶ συμφερόντων, ἀλλ' ἐκτρέπονται πρὸς τὰς ἐσχάτας ταλαιπωρίας, τὸ μηδὲν αἴτιον σῶμα τιμωρούμενοι, καὶ τὰ μὴ νοσοῦντα, κατὰ τὸν Ἀχαιὸν, συναλγεῖν ἀναγκάζοντες.

κβ'. Διὸ καὶ πάνυ καλῶς ὁ Πλάτων ἔοικε παραινεῖν ἐν ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς ἡσυχίαν ἔχειν, ὡς οὔτε δήλου ὄντος τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, οὔτε εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν προβαίνον τῷ χαλεπῶς φέροντι· ἐμποδὼν γὰρ γίνεσθαι τὸ λυπεῖσθαι τῷ βουλεύεσθαι περὶ τὸ γεγονός· F καὶ ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων, πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ ἑαυτοῦ πράγματα, ὅπῃ λόγος αἱρεῖ βέλτιστ' ἔχειν· οὐ δεῖν οὖν προσπταίσαντας, καθάπερ παῖδας, ἐχομένους τοῦ πληγέντος βοᾶν, ἀλλ' ἐθίζειν τὴν ψυχὴν, ὅτι τάχιστα γίνεσθαι περὶ τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ

Ut ſi qua invecta diritas caſu foret,
Ne me imparatum cura laceraret repens.

Sed degeneri qui ſunt ingenio et exercitatione nulla uſi, nunquam eo convertunt animum, ut ulla de utili ac decora re cogitent: ad extremas tantum exorbitant miſerias, innoxium corpus adflictantes, et *quæ ægrota non ſunt*, ſecundum Achæum, *una dolere cogentes.*

XXII. Ideo admodum recte videtur præcipere Plato, ut in hujuſmodi caſibus quieſcamus, cum neque conſtat bonumne an malum acciderit, neque proficias quicquam ægre ferendo: dimoveri enim dolorem conſultando de eo quod factum eſt: itaque jubet ut in talorum jactu quidquid caſus tulerit, id eo ponere, ubi maxime videbitur eſſe commodum; non debere ergo nos ſicubi offendimus, pueros imitari, qui manibus læſæ parti injectis vociferantur: ſed adſuefacere animos noſtros, ut quamprimum ejulationem me-

πεσόν τι καὶ νοσῆσαν, ἰατρικῇ θρηνῳδίαν ἀφανίζοντες.
Τὸν δὲ Λυκίων νομοθέτην φασὶ προστάξαι τοῖς αὐτοῦ
πολίταις, ἐπὰν πενθῶσι, γυναικείαν ἠμφιεσμένους ἐσθῆτα
πενθεῖν· ἐμφαίνειν βουληθέντα, ὅτι γυναικῶδες τὸ πάθος
113 ἐστὶ, καὶ οὐχ ἁρμόττον ἀνδράσι κοσμίοις καὶ παιδείας
ἐλευθέρου μεταπεποιημένοις. Θῆλυ γὰρ ὄντως καὶ ἀσθενὲς
καὶ ἀγεννὲς τὸ πενθεῖν· γυναῖκες γὰρ ἀνδρῶν φιλοπενθέ-
στεραί εἰσι, καὶ οἱ βάρβαροι τῶν Ἑλλήνων, καὶ οἱ χείρους
ἄνδρες τῶν ἀμεινόνων· καὶ αὐτῶν δὲ τῶν βαρβάρων οὐχ
οἱ γενναιότατοι Κελτοὶ καὶ Γαλάται καὶ πάντες οἱ φρο-
νήματος ἀνδρειοτέρου πεφυκότες ἔμπλεῳ, μᾶλλον δ᾽ εἴπερ
ἄρα, Αἰγύπτιοί τε καὶ Σύροι καὶ Λυδοὶ, καὶ πάντες ὅσοι
τούτοις παραπλήσιοι. Τούτων γὰρ τοὺς μὲν, εἰς βόθρους
B τινὰς καταδυομένους ἱστοροῦσιν ἐπὶ πλείους ἡμέρας μένειν,
μηδὲ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ὁρᾶν βουλομένους, ἐπειδὴ καὶ ὁ
τετελευτηκὼς ἀπεστέρηται τούτου. Ἴων οὖν ὁ τραγικὸς
ποιητὴς, οὐκ ἀνήκοος ὢν τῆς τούτων εὐηθείας, πεποίηκέ
τινα λέγουσαν,

dica arte abolentes, ſanandæ reſtituendæque parti affectæ operam demus. Eum qui Lyciis leges poſuit, aiunt mandaſſe civibus, ut in luctu veſte uterentur muliebri: ſignificare volentem rem eam muliebrem eſſe, neque convenire viris moderatis et liberali doctrinæ deditis. Eſt enim revera muliebre, imbecilliſque et degeneris animi luctus: et ut ad eum mulieres viris, ita barbari Græcis, ac deteriores præſtantioribus ſunt propenſiores. Ac de ipſis barbaris, ſi qui luctum exercent, non animoſiſſimi hoc Celtæ, non Galli, aut qui alii generoſo pleni ſunt ſpiritu, id faciunt, ſed Ægyptii, Syri, Lydi, aliique horum ſimiles. Horum quoſdam ferunt in foveas certas ſeſe per dies complures abdere, neque ſolis lumen videre ſuſtinere, quo is quem lugent privatus ſit. Et Ion tragœdiæ ſcriptor, ut qui aliquid de ſtultitia hac inaudiviſſet, quandam introducit ſic loquentem:

—Ἐξῆλθον ὑμῶν ἱκέτις ἡβώντων τροφὸς
Παίδων, βόθρους λιποῦσα πενθητηρίους.

Τινὲς δὲ τῶν βαρβάρων καὶ μέρη τοῦ σώματος ἀποτέμνουσι, ῥῖνας καὶ ὦτα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καταικίζοντες, δοκοῦντές τι χαρίζεσθαι τοῖς τετελευτηκόσιν, ἀπαρτώμενοι τῆς κατὰ φύσιν ἐν τοῖς τοιούτοις μετριοπαθείας.

κγ΄. Ἀλλὰ νὴ Δία τινὲς ὑποτυγχάνοντες, οὐκ ἐπὶ παντὶ θανάτῳ τὰ πένθη δεῖν οἴονται γίνεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀώροις, διὰ τὸ μηδενὸς τετυχηκέναι τῶν ἐν τῷ βίῳ νενομισμένων ἀγαθῶν, οἷον γάμου, παιδείας, τελειότητος, πολιτείας, ἀρχῶν· ταῦτα γὰρ εἶναι τὰ λυποῦντα μάλιστα τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀώροις ἀτυχοῦντας, διὰ τὸ ἀφῃρῆσθαι πρὸ τοῦ δέοντος τῆς ἐλπίδος· ἀγνοοῦντες ὅτι ὁ ἄωρος θάνατος, ὡς πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν, οὐδὲν διαφέρει. Καθάπερ γὰρ τῆς εἰς κοινὴν πατρίδα πορείας προκειμένης πᾶσιν ἀναγκαίας καὶ ἀπα-

B. 6. Ἐξῆλθον ὑμῶν ἱκέτις ἡβώντων τροφὸς] Exhibui ſcripturam egregii codicis Pariſini B. Vulgo fœdiſſime ſcriptum erat Ἐξῆλθον ἡμῶν καὶ τὰ ὑμῶν τροφὸς, reliqui libri et editi et ſcripti fere eodem modo.

Nutrix ego veſtra, et veſtræ prolis exii,
Scrobibus relictis ad luctum quas feceram.

Quidam vero barbarorum etiam corpora ſua naribus, auribus, aliisve partibus amputandis fœdant: gratificari ſe aliquid defunctis putantes, cum in hoc genere a natura conſtitutam mediocritatem excedant.

XXIII. Sunt porro qui nobis ſic occurrunt, non quamvis mortem lugendam dicentes, ſed immature ſublatorum: quod hi nullo eorum potiti ſint quæ vitæ noſtræ bona putantur: nuptias intellige, doctrinam, perfectionem, honores in republica, magiſtratus: hæc enim potiſſimum dolorem afferre iis quibus morte alicujus immatura calamitas accidit, cum ſe ſpe ſua ante tempus excidiſſe ſentiant. Hi vero ignorant, præproperam mortem, quod ad naturam rerum attinet, nihil ab aliis differre. Sicut enim propoſita in communem patriam profectione omnibus neceſſario et citra re-

ἐφαυτήτου, οἱ μὲν προπορεύονται, οἱ δ' ἐπακολουθοῦσι, πάντες δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔρχονται· τὸν αὐτὸν τρόπον, τῶν εἰς τὸ χρεὼν ὁδευόντων, οὐθὲν πλέον ἔχοντες τυγχάνουσιν
D οἱ βραδύτερον ἀφικνούμενοι, τῶν θᾶττον παραγινομένων. Εἴγε μὴν ὁ ἄωρος θάνατος κακόν ἐστιν, ἀωρότατος ἂν εἴη ὁ τῶν παίδων καὶ νηπίων, καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ τῶν ἄρτι γεγονότων. Ἀλλὰ τοὺς τούτων θανάτους ῥαδίως φέρομεν καὶ εὐθύμως· τοὺς δὲ τῶν ἤδη προβεβηκότων, δυσχερῶς καὶ πενθητικῶς, διὰ τὸν ἐκ τῶν ματαίων ἐλπίδων ἀναπλασμὸν, ἤδη νομιζόντων ἡμῶν βεβαίαν ἔχειν τὴν τῶν τηλικούτων διαμονήν. Εἰ δὴ ὁ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων χρόνος εἰκοσαετὴς ἦν, τὸν πεντεκαιδεκαέτη ἀπογενόμενον, ἐνομίζομεν ἂν μηκέτι ἄωρον τελευτᾶν, ἀλλ' ἤδη μέτρον ἡλικίας ἔχοντα ἱκανόν· τὸν δὲ τὴν τῶν εἴκοσιν
E ἐτῶν προθεσμίαν ἐκπληρώσαντα, ἢ τὸν ἐγγὺς γενόμενον τοῦ τῶν εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμοῦ, πάντως ἂν ἐμακαρίζομεν

D. 8. Εἰ δὴ ὁ τῆς ζωῆς] Mira varietas in libris antiquis: quod hic verbo monuiſſe, ut oportuit, ita ſatis eſt.

cuſandi licentiam incumbente, aliis præcedentibus, aliis ſequentibus omnes tandem eodem conveniunt: ita etiam nobis ad fatale perſolvendum debitum tendentibus, nihilo plus obtingit his qui ſerius, quam qui citius eo pervenerunt. Quod ſi qua mors intempeſtiva dici debet, maxime id nomen competet in puerorum aut infantium, magiſque etiam recens natorum obitum: quem tamen facile et bono animo ferimus: inique et lugubriter jam ætate aliquo provectorum: ob vanas ſpes quas nobis finxeramus, putantes iis qui eo ætatis perveniſſent, certam jam eſſe ac permanſuram incolumitatem. Porro ſi ætas hominis ſpatio viginti annorum determinaretur, natum annos quindecim putaremus jam non immatura morte decedere, ſed ad juſtæ ætatis menſuram progreſſum: qui autem vigeſimum annum aut impleviſſet, aut ad eum terminum proxime acceſſiſſet, om-

ὡς εὐδαιμονέστατον καὶ τελειότατον διαπεράσαντα βίον. Εἰ δὲ διακοσίων ἐτῶν ἦν, τὸν ἑκατὸν ἐτῶν τελευτήσαντα, πάντως ἂν ἄωρον νομίζοντες εἶναι, πρὸς ὀδυρμοὺς καὶ θρήνους ἐτραπόμεθα.

κδʹ. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ ὁ λεγόμενος ἄωρος θάνατος, εὐπαραμύθητός ἐστι, διά τε ταῦτα, καὶ τὰ προειρημένα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. Μεῖον γὰρ ὄντως Τρωΐλος ἐδάκρυσεν, ἢ Πρίαμος αὐτὸς, εἰ προετελεύτησεν, ἔτι ἀκμαζούσης αὐτοῦ τῆς βασιλείας, καὶ τῆς τοσαύτης τύ- F
χης ἧς ἐθρήνει· οἷα γοῦν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ διελέχθη υἱὸν Ἕκτορα, παραινῶν ἀναχωρεῖν ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν Ἀχιλλέα μάχης, ἐν οἷς φησιν,

Ἀλλ' εἰσέρχεο τεῖχος, ἐμὸν τέκος, ὄφρα σαώσῃς
Τρῶας καὶ Τρωϊάδας· μηδὲ μέγα κῦδος ὀρέξῃς
Πηλείδῃ, αὐτὸς δὲ φίλης αἰῶνος ἀμερθῇς.
Πρὸς δέ με τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἐλέησον, 114
Δύσμορον, ὅν ῥα πατὴρ Κρονίδης ἐπὶ γήραος οὐδῷ,

E. 10. ἢ Πρίαμος αὐτὸς,] Revocavi veterem lectionem ex Ald. Baſ. Xyl. confirmatam a compluribus libris T. V. B. C. D. N. Z. Perizon. Reliqui et vulgo ἢ Πρίαμος, ὄντος δὲ, quod Stephanus ſumpſit e Pol. et Jannot. Callimachi eſt, ut apparet e Cic. Tuſc. I, 39. Ὄντως eſt a Plutarcho.

nino ejus fortunas laudaremus, ut vita feliciſſima ac perfectiſſima functi. Sin ducentis annis definiremus curriculum, utique deploraremus eum qui annos natus centum exſpiraſſet, plane immaturam ejus mortem judicantes.

XXIV. Liquet ergo cum ob hæc, tum ea quæ ſuperius diſſeruimus, eam quoque mortem quæ intempeſtiva dicitur, conſolationem admittere. Veriſſimum enim utique eſt, *minus lachrymaſſe Troilum, quam Priamus* erat ploraturus, ſi mortuus fuiſſet florente etiamnum regno et opibus quas amiſſas deflevit. Vide enim qualia ſunt quæ ad filium ſuum Hectorem dicit, hortans eum ut ſe a prœlio adverſus Achillem ſubducat:

Intra nunc urbis, mi fili, mœnia, ſerves
Troadas ut Troeſque, nec eximium decus addas
Pelidæ, ſuavis ſpoliatus munere vitæ.
Præterea miſerare tuum, dum vivo, parentem
Me miſerum, in ſenii Jupiter quem limine durus

Αἴσῃ ἐν ἀργαλέῃ φθίσει, κακὰ πόλλ' ἐπιδόντα,
Υἷάς τ' ὀλλυμένους, ἑλκηθείσας τε θύγατρας,
Καὶ θαλάμους κεραϊζομένους, καὶ νήπια τέκνα
Βαλλόμενα προτὶ γαίῃ, ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι,
Ἑλκομένας τε νυοὺς ὀλοῆς ὑπὸ χερσὶν Ἀχαιῶν,
Αὐτὸν δ' ἂν πύματόν με κύνες πρώτῃσι θύρῃσι
Ὠμησταὶ ἐρύουσιν, ἐπεί κέ τις ὀξέϊ χαλκῷ
B Τύψας ἠὲ βαλὼν, ῥεθέων ἐκ θυμὸν ἕληται.
Ἀλλ' ὅτε δὴ πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον,
Αἰδῶ τ' αἰσχύνωσι κύνες κταμένοιο γέροντος,
Τοῦτο δὴ οἴκτιστον πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσιν.
Ἦ ῥ' ὁ γέρων· πολιὰς δ' ἂρ ἀνὰ τρίχας ἕλκετο χερσὶ,
Τίλλων ἐκ κεφαλῆς, οὐδ' Ἕκτορι θυμὸν ἔπειθεν.

Ὄντων οὖν σοι παμπόλλων παραδειγμάτων περὶ τούτου, ἐννοήθητι τὸν θάνατον οὐκ ὀλίγους ἀπαλλάττειν μεγάλων καὶ χαλεπῶν κακῶν, ὧν, εἰ ἐπεβίωσαν, πάντως ἂν ἐπειράθησαν, ἃ, φειδόμενος τῆς τοῦ λόγου συμμετρίας, παρ-
C έλιπον, ἀρκεσθεὶς τοῖς εἰρημένοις, πρὸς τὸ μὴ δεῖν πέρα

A. 7. Ἑλκομένας] Hic verſus abeſt in Ald. Baſ. Xyl. C. D. Voſſ. Perizon. Alii habent codices item Schott. et Jannot. unde recepit Stephanus.

B. 1. Τύψας ἠὲ βαλὼν,] Qui, inter hunc et proximum verſum, in Vulgatis Homeri exemplis leguntur quinque verſus Il. X. 69: deſunt in Plutarcheis libris editis et ſcriptis, exceptis T. V. B. Schott. Coll. Muret. Mez.

B. 10. συμμετρίας] Ita omnes libri noſtri: editi, Ald. Baſ. Xyl. ſcripti decem, A. B. C. D. E. N. Z. Venet. Voſſ. Perizon. nec diſſentit ulla collationum. Stephanus tamen hic iterum, neſcio unde, dedit ἀμετρίας.

Adverſo perimet fato, mala plurima paſſum.
Occidi poſtquam natos, nataſque videre
Raptari, exſcindi thalamos, duræque miſellos
Alliди infantes terræ me cernere adegit
Excidio in patriæ diro: mea denique membra
Poſtremi, cum quis jactu vel cominus ictu
Infelici anima gelidos exſolverit artus,
In primis foribus raptabit ſæva canum vis.
Id vero nimis eſt homini miſerabile viſu,
Cum canum caput, et canum mentum atque pudenda
Occiſi fœdare canes ſenis aſpiciendum eſt.
Sic ait evellens manibus de vertice canos
Longævus: mentem ſermo tamen Hectoris iſte
Non flexit.——

Cum itaque habeas exempla permulta hujus rei, intelligere debes morte non paucos a magnis fuiſſe ac difficilibus ſervatos calamitatibus, in quas omnino deveniendum ipſis fuerat, ſi vixiſſent: quæ ego exempla, ne nimium extendatur oratio, contentus his quæ retuli, omitto: ſufficientibus demonſtrare, non debere nos

τοῦ φυσικοῦ καὶ μετρίου, πρὸς ἄπρακτα πένθη καὶ θρήνους ἀγεννεῖς ἐκτρέπεσθαι.

κέ. Τὸ γὰρ μὴ δι' αὑτὸν κακῶς πράττειν, ὁ μὲν Κράντωρ φησὶν οὐ μικρὸν εἶναι κούφισμα πρὸς τὰς τύχας, ἐγὼ δ' ἂν εἴποιμι φάρμακον ἀλυπίας τοῦτ' εἶναι μέγιστον. Τὸ δὲ φιλεῖν τὸν μεταλλάξαντα καὶ στέργειν, οὐκ ἐν τῷ λυπεῖν ἑαυτοὺς ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ τὸν ἀγαπώμενον ὠφελεῖν. Ὠφέλεια δ' ἐστὶ τοῖς ἀφῃρημένοις, ἡ διὰ τῆς ἀγαθῆς μνήμης τιμή. Οὐδεὶς γὰρ ἀγαθὸς ἄξιος θρήνων, ἀλλ' ὕμνων καὶ ἐπαίνων· οὐδὲ πένθους, ἀλλὰ μνήμης D
εὐκλεοῦς· οὐδὲ δακρύων ἐπῳδύνων, ἀλλ' ἀστείων ἀπαρχῶν· εἴγε ὁ μετηλλαχὼς θειοτέρου τινὰ βίου μετείληφεν, ἀπαλλαγεὶς τῆς τοῦ σώματος λατρείας, καὶ τῶν ἀτρύτων ἕνεκα τούτου φροντίδων τε καὶ συμφορῶν, ἃς ἀνάγκη τοὺς εἰληχότας τὸν θνητὸν βίον ὑπομένειν, ἕως ἂν ἐκπλή-

D. 1. ἐπαίνων] παιάνων malit J. D. Lennepius ad Phalar. p. 280. Cum vulgato conſentiunt omnes libri. Cæterum dictio poetam ſapit.

D. 2. ἀλλ' ἀστείων] Ita omnes libri. Probo tamen Pierſoni conjecturam Veriſimil. p. 158. ἀλλὰ θείων. Reiſkius ἀλλ' ἐτείων: quod placet J. Toupio Ep. Crit. p. 7.

ultra quam natura et mediocritas ferunt, ad inanes luctus et degeneres ejulatus exorbitare.

XXV. Crantor ait, Vacare culpa in calamitatibus maximum eſſe ſolatium. Ego ad liberandos dolore animos habere id vim vel maximam dicere non vereor. Ad hæc, amare et bene velle ei qui mortuus eſt, non in hoc poſitum eſt ut tibi ipſi dolorem inferas, ſed ut dilecto aliqua commodes ratione: quod præſtiteris, ſi eum bona memoria honoraveris. Nemo enim bonus lamentis, ſed hymnis dignus eſt et laudationibus: non luctu, ſed honorifica recordatione: neque lachrymis a dolore extortis, ſed primitiis quibuſdam ſcitis: ſiquidem is qui inter mortales eſſe deſiit, divinioris cujuſdam vitæ factus eſt conſors, liberatus ſervitute corporis, et ærumnoſis iſtis ſolicitudinibus atque caſibus, quos neceſſe eſt ut perferant quibus mortalis hæc vita ob-

σουσι τὸν ἐπικλωσθέντα τῆς ζωῆς βίον· ὃν ἔδωκεν ἡμῖν ἡ φύσις οὐκ εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, ἀλλὰ καθ' ἕκαστον ἀπένειμε τὸν μερισθέντα κατὰ τοὺς τῆς εἱμαρμένης νόμους.

κϛ΄. Διὸ τοὺς εὖ φρονοῦντας, ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσιν
E οὐ χρὴ πέρα τοῦ φυσικοῦ καὶ μετρίου τῆς περὶ τὴν ψυχὴν λύπης, εἰς ἄπρακτα καὶ βαρβαρικὰ πένθη παρεκτρέπεσθαι· καὶ τοῦθ', ὅπερ πολλοῖς ἤδη συνέβη, περιμένειν, ὥστε πρὶν ἀπώσασθαι τὰ πένθη, κακουχουμένους τελευτῆσαι τὸν βίον, καὶ ἐν τοῖς πενθίμοις τῆς κακοδαίμονος ταφῆς μεταλαβεῖν ἅμα τῶν τε ἀνιαρῶν, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀλογιστίας κακῶν συγκηδευομένων αὐτοῖς· ὥστ' ἐπιφθέγξασθαι τὸ Ὁμηρικόν,

Μυρομένοισι δὲ τοῖσι μέλας ἐπὶ ἕσπερος ἦλθε.

Διὸ καὶ πολλάκις αὐτοῖς προσδιαλέγεσθαι χρὴ, Τί
F δαί, παυσόμεθά ποτε λυπούμενοι; ἢ ἀκαταπαύστῳ συμφορᾷ συνεσόμεθα μέχρι παντὸς τοῦ βίου; τὸ μὲν γὰρ

tigit, donec conficiant fato deſtinatum ipſis vitæ curriculum: quam quidem vitam nobis natura non ut perpetuam poſſeſſionem conceſſit, ſed pro fati legibus unicuique certa ratione attribuit.

XXVI. Qui ergo ſana ſunt mente, non debent amplius quam natura et mediocritas poſtulant, animo in luctus inutiles et barbaricos efferri, idque exſpectare, quod multis evenit, ut prius ærumnoſæ vitæ ſuæ finem, quam lugendi, faciant, inque lugubri (quem propter alios ceperunt) habitu, infelici ſepulturæ ipſi mandentur: eaque obruantur ſimul et mœrores iſti, et mala quæ ſua ſibi paraverunt imprudentia: de quibus Homericum illud commode uſurpari poſſit:

Hos lamentantes atra nox obruit umbra.

Proinde in tali re ſæpe nos ipſos ita compellemus: quid igitur faciemus? an per omne vitæ tempus miſeriæ continenti tempus prorogabimus? an potius lugendi aliquando finem faciemus? Nam infi-

δὴ ἀτελεύτητον νομίζειν τὸ πένθος, ἀνοίας ἐστὶν ἐσχάτης· καίτοι γε ὁρῶντας, ὡς καὶ οἱ βαρυλυπώτατοι καὶ πολυπενθέστατοι, πραότατοι πολλάκις γίνονται ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἐν οἷς ἐδυσχέραινον σφόδρα μνήμασιν ἀνοιμώζοντες καὶ στερνοτυπούμενοι, λαμπρὰς εὐωχίας συνίστανται μετὰ μουσουργῶν καὶ τῆς ἄλλης διαχύσεως. Μεμηνότος οὖν ἐστὶ τὸ οὕτως ὑπολαμβάνειν παράμονον ἕξειν τὸ πένθος.
Ἀλλ' εἰ λογίζοιντο ὅτι παύσεται τινὸς γενομένου, προσ- 115
αναλογίσαιντ' ἄν, χρόνου δηλαδή τι ποιήσαντος· τὸ μὲν γὰρ γεγενημένον, οὐδὲ θεῷ δυνατόν ἐστι ποιεῖν ἀγένητον· οὐκοῦν τὸ νῦν παρ' ἐλπίδα συμβεβηκὸς καὶ παρὰ τὴν ἡμετέραν δόξαν, ἔδειξε τὸ εἰωθὸς περὶ πολλοὺς γίνεσθαι δι' αὐτῶν τῶν ἔργων. Τί οὖν; ἆρά γ' ἡμεῖς τοῦτο διὰ τοῦ λόγου μαθεῖν οὐ δυνάμεθα, οὐδ' ἐπιλογίσασθαι; ὅτι

Πλείη μὲν γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα,

A. 1. προσαναλογίσαιντ' ἂν] Ita dedi ex E. Venet. Vulcob. pro vulgato προσαναλογήσαιντ' ἂν: quod nihili eſt. Vel ſic tamen locus, nec ipſe ſecum ſatis nec cum ſequentibus conſentit. B. πρὸς ἀναλγησίαν. C, D. πρὸς ἂν ἀλγήσαιντ' ἄν.

A. 3. οὐδὲ θεῷ] Dedi ex B. D. Baſ. Xyl. Jannot. Vulgo οὐδὲ θεῶν.

nitum velle luctum facere, extremæ eſt inſaniæ: cum videamus qui in ſummo graviſſimoque fuerunt mœrore, ſæpiſſime fuiſſe temporis progreſſu adeo demitigatos, ut apud monimenta, quæ ſine acerbo ejulatu et pectoris planctu ante non viſebant, jam convivia muſicis aliiſque ad lætitiam excitandam facientibus rebus adhibitis celebrarent. Inſani ergo eſt, ſecum ſtatuere velle ſe in luctu perſeverare. Si vero decreveris aliquando eum deſinere, ſimul et hoc reputato, tempus eſſe quod leniturum ſit ægritudinem. Etenim quod factum eſt, infectum reddere ne deus quidem poteſt: ergo quod nobis nunc præter ſpem opinionemque evenit noſtram, id ipſo facto nobis demonſtravit quid pleriſque accidere ſoleat. Quid ergo? an nulla nos diſcere doctrina neque ratiocinari poſſumus? quod

Terra malis ſcatet, adverſis pelaguſque redundat.

Καί,

> Τοιάδε θνητοῖσι κακὰ
> Κακῶν ἀμφί τε κῆρες εἰλεῦνται,
> B Κεινὴ δ' εἴσδυσις οὐδ' αἰθέρι.

κζʹ. Πολλοῖς γὰρ καὶ σοφοῖς ἀνδράσιν, ὥς φησι Κράντωρ, οὐ νῦν ἀλλὰ πάλαι κέκλαυσται τἀνθρώπινα, τιμωρίαν ἡγουμένοις εἶναι τὸν βίον, καὶ ἀρχὴν τὸ γενέσθαι ἄνθρωπον συμφορὰν τὴν μεγίστην. Τοῦτο δέ, φησὶν Ἀριστοτέλης, καὶ τὸν Σειληνὸν συλληφθέντα τῷ Μίδᾳ ἀποφήνασθαι. Βέλτιον δ' αὐτὰς τὰς τοῦ φιλοσόφου λέξεις παραθέσθαι· φησὶ δὲ ἐν τῷ Εὐδήμῳ ἐπιγραφομένῳ ἢ Περὶ ψυχῆς, ταυτί, « Διόπερ, ὦ κράτιστε πάν-
« των καὶ μακαριστότατε, καὶ πρὸς τῷ μακαρίους καὶ
« εὐδαίμονας εἶναι τοὺς τετελευτηκότας νομίζειν, καὶ τὸ
C « ψεύσασθαί τι κατ' αὐτῶν καὶ τὸ βλασφημεῖν, οὐχ
« ὅσιον, ὡς κατὰ βελτιόνων, ἡγούμεθα, καὶ κρειττόνων ἤδη
« γεγονότων· καὶ ταῦθ' οὕτως ἀρχαῖα καὶ παλαιὰ δια-
« τελεῖ νενομισμένα παρ' ἡμῖν, ὥστε τὸ παράπαν οὐδεὶς
« οἶδεν οὔτε τοῦ χρόνου τὴν ἀρχήν, οὔτε τὸν θέντα πρῶ-

Item illud,

> *Tales circum mortales miſeriæ*
> *Fundunt, totque fatalia mala,*
> *Quibus nec in lucem hanc vacat exitus.*

XXVII. Multi quippe, ut ait Crantor, iique ſapientes viri, non nunc primum, ſed pridem deploraverunt res humanas, ſupplicium judicantes vitam hanc eſſe, et ſummæ calamitatis loco ducentes naſci hominem. Hoc ipſum Ariſtoteles ait, *Silenum, cum captivus ad Midam adduceretur, pronunciaſſe:* cujus hæc ſunt (præſtat enim opinor ipſa apponere) in Eudemo ſive libro De animo, verba. *Itaque,* inquit, *præſtantiſſime omnium et beatiſſime, cum felices cenſemus eſſe et beatos qui vita hac defuncti ſunt, tum nefas putamus quicquam de iis falſo aut contumelioſe dicere: quippe qui melioris jam præſtantioriſque naturæ facti ſint compotes. Atque hæc noſtra ſententia ita vetuſta eſt, ut ejus et initium et autor prorſus ignorentur, ſed ab infinita uſque æternitate*

“ τον, ἀλλὰ τὸν ἄπειρον αἰῶνα τυγχάνουσι διὰ τέλους
“ οὕτω νενομισμένα· πρὸς δὲ δὴ τούτοις, διὰ στόματος
“ ἐν τοῖς ἀνθρώποις ὁρᾷς, ὡς ἐκ πολλῶν ἐτῶν, ἐκ πα-
“ λαιοῦ χρόνου περιφέρεται θρυλλούμενον· τί τοῦτ', ἔφη·
“ κἀκεῖνος ὑπολαβὼν, Ὡς ἄρα μὴ γίνεσθαι μὲν, ἔφην,
“ ἄριστον πάντων, τὸ δὲ τεθνάναι, τοῦ ζῆν ἐστὶ κρεῖττον· D
“ καὶ πολλοῖς οὕτω παρὰ τοῦ δαιμονίου μεμαρτύρηται·
“ τοῦτο μὲν, ἐκείνῳ τῷ Μίδᾳ λέγουσι δήπου μετὰ τὴν
“ θήραν ὡς ἔλαβε τὸν Σειληνὸν, διερωτῶντι καὶ πυνθα-
“ νομένῳ τί ποτέ ἐστι τὸ βέλτιον τοῖς ἀνθρώποις, καὶ
“ τί τὸ πάντων αἱρετώτατον, τὸ μὲν πρῶτον, οὐδὲν
“ ἐθέλειν εἰπεῖν, ἀλλὰ σιωπᾷν ἀῤῥήτως· ἐπειδὴ δέ ποτε
“ μόλις πᾶσαν μηχανὴν μηχανώμενος προσηγάγετο
“ φθέγξασθαί τι πρὸς αὐτὸν, οὕτως ἀναγκαζόμενος,
“ εἰπεῖν, Δαίμονος ἐπιπόνου καὶ τύχης χαλεπῆς ἐφήμερον
“ σπέρμα, τί με βιάζεσθε λέγειν ἃ ὑμῖν ἄρειον μὴ
“ γνῶναι; μετ' ἀγνοίας γὰρ τῶν οἰκείων κακῶν, ἀλυ- E

D. 7. ἀῤῥήτως] Ita omnes libri. Nec repudiem. Neque etiam repudiem Reiſkii ἀῤῥήπτως.

continenter ea ſic eſt propagata. Ad hæc, vides in ore hominibus eſſe omnibus jam inde a multis annis tritum illud. Quodnam? inquit ille. *Quod* (ait) *omnium optimum eſt non naſci: præſtat autem mori quam vivere: ejuſque rei multis ſunt divinitus perhibita teſtimonia. Atque huc pertinet quod narratur, Silenum a Mida iſto captum, et a venatione ei ſciſcitanti quidnam optimum homini maximeque expetendum eſſet, principio reſpondere noluiſſe, vocemque compreſſiſſe: tandem cum urgendi ut aliquid diceret finem nullum Mida faceret, in hæc invitum erupiſſe verba: “ Ærumnoſi genii, et difficilis fortunæ ſemen in diem durans, quorſum me cogitis ea vobis dicere, quæ vobis neſcire erat melius? maxime enim vacantes dolore vivunt, qui ſua ignorant mala. Hominibus au-*

« πότατος ὁ βίος· ἀνθρώποις δὲ πάμπαν οὐκ ἔστι γενέσθαι τὸ πάντων ἄριστον, οὐδὲ μετασχεῖν τῆς τοῦ βελτίστου φύσεως· ἄριστον γὰρ πᾶσι καὶ πάσαις τὸ μὴ γενέσθαι· τὸ μέντοι μετὰ τοῦτο καὶ τὸ πρῶτον τῶν ἄλλων ἀνυστὸν, δεύτερον δὲ, τὸ γενομένους ἀποθανεῖν ὡς τάχιστα. Δῆλον οὖν ὡς οὔσης κρείττονος τῆς ἐν τῷ τεθνάναι διαγωγῆς ἢ τῆς ἐν τῷ ζῆν, οὕτως ἀπεφήνατο." Μυρία δ' ἐπὶ μυρίοις ἄν τις ἔχοι τοιαῦτα παρατίθεσθαι πρὸς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον· ἀλλ' οὐκ ἀναγκαῖον μακρηγορεῖν.

F κη'. Οὐ χρὴ οὖν τοὺς ἀποθνήσκοντας νέους θρηνεῖν ὅτι τῶν ἐν τῷ μακρῷ βίῳ νομιζομένων ἀγαθῶν ἀπεστέρηνται· τοῦτο γὰρ ἄδηλον, ὡς πολλάκις εἴπομεν, εἴτε ἀγαθῶν ἀπεστερημένοι τυγχάνουσιν, εἴτε κακῶν. Πολλῷ γὰρ πλείονα τὰ κακά· καὶ τὰ μὲν μόλις καὶ διὰ πολλῶν φροντίδων κτώμεθα, τὰ δὲ κακὰ, πάνυ ῥᾳδίως. Στρογγύλα γὰρ εἶναί φασι ταῦτα καὶ συνεχῆ καὶ πρὸς ἄλληλα φερόμενα κατὰ πολλὰς αἰτίας· τὰ δ' ἀγαθὰ,

« *tem omnino optimum eſt non naſci, neque participem fieri præſtantioris naturæ; optimum enim omnibus utriuſque ſexus hominibus hoc eſt: proximum huic, et inter ea quæ conſequi homo poſſit primum eſt, quam celerrime mori." Manifeſtum vero eſt, ſic eum pronuntiaſſe, quod melior ſit mortuorum quam vivorum conditio.* Sexcenta alia, rurſuſque totidem alia ſimilia adferre ad hujus capitis demonſtrationem poſſem: ſed opus non eſt protrahere orationem.

XXVIII. Proinde lugendi non ſunt qui in florente ætate mortem obeunt, quaſi ſpoliati iis quæ in diuturna vita pro bonis cenſentur: incertum eſt enim, ut aliquoties jam diximus, boniſque an malis privati ſint, cum multo plura ſint mala quam bona: quorum hæc difficulter, et multis impenſis curis conſequimur, illa vel facillime obtingunt: ferunt enim mala eſſe teretia ac continua inter ſe, invicemque ſeſe multis de cauſis inſequentia: bona vero dejuncta, et quæ

δυσχερῆ τε καὶ δυσκόλως συνερχόμεθα πρὸς αὐτοῖς τοῦ βίου τοῖς τέρμασιν. Ἐπιλελησμένοις οὖν ἐοίκαμεν. Οὐ γὰρ μόνον, ὥς φησιν Εὐριπίδης 116

Τὰ χρήματα οὐκ ἴδια κέκτηνται βροτοί,

ἀλλ' ἁπλῶς τῶν ἀνθρωπίνων οὐδέν· διὸ καὶ ἐπὶ πάντων λέγειν χρή,

Τὰ τῶν θεῶν ἔχοντες ἐπιμελούμεθα.
Ὅταν δὲ χρῄζωσ', αὐτὰ ἀφαιροῦνται πάλιν.

Οὐ δεῖ οὖν δυσφορεῖν ἐὰν ἃ ἔχρησαν ἡμῖν πρὸς ὀλίγον ταῦτα ἀπαιτῶσιν. Οὐδὲ γὰρ οἱ τραπεζῖται, καθάπερ εἰώθαμεν λέγειν πολλάκις, ἀπαιτούμενοι τὰ θέματα, δυσχεραίνουσιν ἐπὶ τῇ ἀποδόσει, ἐάνπερ εὐγνωμονῶσι. Πρὸς γὰρ τοὺς οὐκ εὐμαρῶς ἀποδιδόντας εἰκότως ἄν τις εἴποι, Ἐπελάθου ὅτι ταῦτ' ἔλαβες ἐπὶ τῷ ἀποδοῦναι; Τοῦτο B
δὴ τοῖς θνητοῖς ἅπασι συμβέβηκεν. Ἔχομεν γὰρ τὸ ζῆν, ὥσπερ παρακαταθεμένοις θεοῖς ἐξ ἀνάγκης, καὶ τούτου χρόνος οὐδείς ἐστιν ὡρισμένος τῆς ἀποδόσεως, ὥσπερ οὐδὲ

B. 3. παρακαταθεμένοις θεοῖς] Forte quis excidiſſe putet ἀποδώσοντες. Nec tamen neceſſe. Dativus eſt abſolutus pro Genitivo.

difficulter ſub ipſum vitæ terminum coeant. Itaque videmur obliti eſſe noſtræ ſortis. Non enim tantum, ut eſt apud Euripidem,

Non propriæ ſunt quas homines tenent opes:

ſed in univerſum nihil homo poſſidet proprium: ac de ſingulis uſurpare hoc licet,

Res procuramus a Diis nobis creditas,
Arbitrio repoſcunt illi quas ſuo.

Quapropter iniquius ferre non debemus ſi repetunt quorum nobis exigui temporis uſuram conceſſerant: quando ne menſarii quidem, niſi animum pravum gerant, indignantur ubi apud eos depoſita ſors repoſcitur: et non prompte reddenti dicere poſſis haud injuria, Oblituſne es ea te hoc conditione accepiſſe, ut reddere? Idem vero omnibus uſuvenit hominibus. Vita nobis contigit, diis eam apud nos fatali deponentibus neceſſitudine, neque certus eſt definitus terminus ad quem reddendum illud ſit depoſitum: ſicut

τοῖς τραπεζίταις τῆς τῶν θεμάτων, ἀλλ᾽ ἄδηλον πότε ὁ δοὺς ἀπαιτήσει. Ὁ οὖν ἢ αὐτὸς μέλλων ἀποθνήσκειν, ἢ τέκνων ἀποθανόντων ὑπεραγανακτῶν, πῶς οὐ καταφανῶς ἐπιλέλησται ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τὰ τέκνα θνητὰ ἐγέννησεν; Οὐ γὰρ ἐστὶ φρένας ἔχοντος ἀνθρώπου ἀγνοεῖν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι θνητὸν, οὐδ᾽ ὅτι γέγονεν εἰς τὸ ἀποθανεῖν. Εἰ γοῦν ἡ Νιόβη, κατὰ τοὺς
C μύθους, πρόχειρον εἶχε τὴν ὑπόληψιν ταύτην, ὅτι

Οὐκ αἰεὶ θαλέθοντι βίῳ,
Βλάσταις τέκνων βριθομένα,
Γλυκερὸν φάος ὁρῶσα

τελευτήσει, οὐκ ἂν οὕτως ἐδυσχέραινεν ὡς καὶ τὸ ζῆν ἐθέλειν ἐκλιπεῖν, διὰ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς καὶ τοὺς θεοὺς ἐπικαλεῖσθαι, ἀνάρπαστον αὐτὴν γενέσθαι πρὸς ἀπώλειαν τὴν χαλεπωτάτην. Δύ᾽ ἐστὶ τῶν Δελφικῶν γραμμάτων τὰ μάλισ᾽ ἀναγκαιότατα πρὸς τὸν βίον, τὸ, Γνῶθι σαυτὸν, καὶ τὸ, Μηδὲν ἄγαν· ἐκ τούτων γὰρ ἤρτηται καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. Ταῦτα δὲ ἐστὶν ἀλλήλοις

ne menſarii quidem ſcire poſſunt, quando repoſcenda ſit apud eos depoſita ſors. Qui ergo vel ipſe moriturus, vel liberis morientibus nimis indignatur, nonne perſpicuum eſt eum oblitum eſſe mortalem ſe natum fuiſſe, et mortales genuiſſe liberos? neque enim ſani eſt hominis, ignorare hominem animal eſſe mortale, et ad hoc natum ut moriatur. Itaque ſi, ut in fabulis eſt, Niobe hanc ſententiam in promptu habuiſſet, quod

Non ſemper flore liberum,
Vitæque curſu proſpero
Onuſta, ſuave ſolis intuens jubar

moritura eſſet: nunquam profecto eo indignationis prolapſa fuiſſet, ut et vitam cuperet abjicere ob calamitatis molem, et deos precaretur ut ſe ad quamvis graviſſimam perniciem abriperent. Duæ ſunt Delphis inſcriptæ ſententiæ, maxime ad vitæ humanæ uſum neceſſariæ, *Noſce teipſum*, et, *Ne quid nimis*. Ex his depen-

σύμφωνα καὶ συνῳδὰ, καὶ διὰ θατέρου θάτερον ἔοικε D
δηλοῦσθαι κατὰ δύναμιν. Ἔν τε γὰρ τῷ γινώσκειν ἑαυτὸν, περιέχεται τὸ μηδὲν ἄγαν, καὶ ἐν τούτῳ, τὸ γινώσκειν ἑαυτόν. Διὸ καὶ περὶ μὲν τούτων φησὶν ὁ Ἴων οὕτως,

Τὸ γνῶθι σαυτὸν, τοῦτ' ἔπος μὲν οὐ μέγα,
Ἔργον δ' ὅσον Ζεὺς μόνος ἐπίσταται θεῶν.

ὁ δὲ Πίνδαρος,

Σοφοὶ δὲ, φησὶ, καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν ἔπος αἴνησαν περισσῶς.

κθ'. Ταῦτα οὖν ἐν διανοίᾳ τις ἔχων ὡς πυθόχρηστα παραγγέλματα, πρὸς πάντα τὰ τοῦ βίου πράγματα ῥᾳδίως ἐφαρμόζειν δυνήσεται, καὶ φέρειν αὐτὰ δεξιῶς, E
εἴς τε τὴν αὑτοῦ φύσιν ἀφορῶν, καὶ εἰς τὸ μὴ πέρα τοῦ προσήκοντος ἐν ταῖς προσπίπτουσιν ἢ διαίρεσθαι πρὸς ἀλαζονείαν, ἢ ταπεινοῦσθαι καὶ καταπίπτειν πρὸς οἴκτους καὶ ὀλοφυρμοὺς διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀσθένειαν, καὶ τὸν ἐμφυόμενον ἡμῖν τοῦ θανάτου φόβον, παρὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν εἰωθότων ἐν τῷ βίῳ συμβαίνειν, κατὰ τὴν τῆς ἀνάγκης ἢ πεπρωμένης μοῖραν. Καλῶς δ' οἱ Πυθαγόρειοι παρεκελεύσαντο, λέγοντες,

dent reliqua omnia: ipſa autem inter ſe concinunt, alterumque alterius videtur vim declarare, alterumque viciſſim in altero ineſt. Itaque Ion ſic de his cecinit:

Brevis eſt, Teipſum fac noris, ſententia:
Præſtare ſolus rem ſed novit Jupiter.

et Pindarus:

Sapientes hanc vocem, Ne quid nimis,
Affatim collaudaverunt.

XXIX. Hæc ergo aliquis animo infixa tenens tanquam Apollinis Pythii oracula, facile ſe ad omnes quas fert vita res accommodare poterit, easque dextre ferre, cum in ſuam intuens naturam, tum operam dans ut ne amplius quam convenit vel arrogantia efferatur ob fortunæ eventa, vel animum abjiciat, inque luctus et ejulatus, ob fortunæ vel animi potius imbecillitatem, nobiſque inſitum mortis metum, profectum ab ignoratione eorum quæ nobis in vita neceſſitatis ſative decreto contingere ſolent. Egregium eſt Pythagoreorum præceptum:

Ὅσσα δὲ δαιμονίῃσι τύχαις βροτοὶ ἄλγε' ἔχουσιν,
F Ὧν ἂν μοῖραν ἔχοις, ταύτην ἔχε, μηδ' ἀγανάκτει.

καὶ ὁ τραγικὸς Αἰσχύλος,

Ἀνδρῶν γάρ ἐστιν ἐνδίκων τε καὶ σοφῶν,
Ἐν τοῖς κακοῖσι μὴ τεθυμῶσθαι θεοῖς.

καὶ ὁ Εὐριπίδης,

Ὅς τις δ' ἀνάγκῃ συγκεχώρηκεν βροτῶν,
Σοφὸς παρ' ἡμῖν, καὶ τὰ θεῖ' ἐπίσταται.

καὶ ἐν ἄλλοις,

Τὰ προσπεσόντα δ' ὅς τις εὖ φέρει βροτῶν,
117 Ἄριστος εἶναι σωφρονεῖν τέ μοι δοκεῖ.

λ'. Οἱ δὲ πολλοὶ πάντα καταμέμφονται, καὶ πάντα τὰ παρὰ τὰς ἐλπίδας αὐτοῖς συμβεβηκότα, ἐξ ἐπηρείας τύχης καὶ δαιμόνων γίνεσθαι νομίζουσι· διὸ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὀδύρονται, στένοντες, καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀτυχίαν αἰτιώμενοι· πρὸς οὓς ὑποτυχὼν ἄν τις εἴποι,

Θεὸς δέ σοι πῆμ' ἐδὲν, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῷ,

σὺ σοὶ, καὶ ἡ διὰ τὴν ἀπαιδευσίαν ἄνοια καὶ παραφροσύνη. Καὶ διὰ ταύτην γοῦν τὴν διηπατημένην,

F. 1. Ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς] Ἣν ἂν μοῖραν ἔχῃς D. Pol. Schott. Mez. At N. Ἣν ὧν. In vulgato exemplo Aur. Carm. Ed. Needham. verſ. 18. Ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς.

Injungent divina tibi quos fata dolores,
Hos, utut eveniant, animo fer leniter æquo.

et tragicus Æſchylus:

Virtute præditorum eſt et ſapientium,
Non ſuccenſere in rebus adverſis deo.

et Euripides:

Neceſſitati qui cedit mortalium,
Sapiens apud nos, et divorum gnarus eſt,

atque alibi:

Eventa quiſquis recte fert mortalium,
Mihi modeſtus is videtur et optimus.

XXX. At plerique omnia vituperant, et quidquid eis præter ſpem evenit, exiſtimant malignitate fortunæ ac geniorum accidere: itaque ad omnes caſus ejulant et ingemiſcunt, ac de ſuæ queruntur adverſitate fortunæ: quibus hoc dicto occurrere non inepte liceat,

Non tibi deus nocet, ſed ipſe tu tibi

officis, et tua male inſtituti vecordia. Hæc ſcilicet falſa et fallax opinio facit ut quodvis

καὶ ψευδῆ δόξαν, πάντα καταμέμφονται θάνατον. Ἐὰν μὲν γὰρ ἐν ἀποδημίᾳ τις ὢν ἀποθάνῃ, στένουσιν, ἐπιλέγοντες, B

> Δύσμορος, οὐδ' ἄρα τῷ γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ
> Ὄσσε καθαιρήσουσιν.——

Ἐὰν δ' ἐπὶ τῆς οἰκείας πατρίδος, παρόντων τῶν γονέων, ὀδύρονται, ὡς ἐξαρπασθέντος ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ ὀδύνην αὐτοῖς ἀφέντος. Ἐὰν δ' ἄφωνος, μηδὲν προσειπὼν περὶ μηδενός, κλαίοντες λέγουσιν,

> Οὐδέ τι μοι εἶπες πυκινὸν ἔπος, οὗτέ κεν αἰεὶ C
> Μεμνήμην.——

Ἐὰν προσομιλήσας τι, τοῦτ' αἰεὶ πρόχειρον ἔχουσιν, ὥσπερ ὑπέκκαυμα τῆς λύπης. Ἐὰν ταχέως, ὀδύρονται, λέγοντες, ἀνηρπάσθη. Ἐὰν μακρῶς, μέμφονται ὅτι καταφθινήσας καὶ τιμωρηθεὶς ἀπέθανε. Πᾶσα πρόφασις ἱκανὴ πρὸς τὸ τὰς λύπας καὶ τοὺς θρήνους συνεγείρειν. Ταῦτα δ' ἐκίνησαν οἱ ποιηταί, καὶ μάλιστα τούτων ὁ

B. 7. ἐπ' αὐτῷ] ἐν ὀφθαλμοῖς A. B. D. E. Venet. Voſſ. Collat. Muret. Schott. Anon. Mez. T. V. B.
C. 6. συνεγείρειν] συναγείρειν A. E. Voſſ. Collat. Muret. Schott. T.

mortis genus incuſent. Moritur aliquis in peregrinatione: cum gemitu hæc adferunt,

> *Ah miſer! haud illi genitor venerandaque mater*
> *Compreſſere oculos.——*

Moritur in patria, et apud parentes: lamentantur quod e manibus abreptus nihil præter ſui luctum iis reliquerit. Moritur ſilens, neque ulla de re mandavit quicquam: inter plorandum proferunt hoc,

> *——neque te ſuprema voce monentem*
> *Audivi, ſemper quæ condita mente tenerem.*

Si collocutus ante exceſſum fuit, extremam eam vocem veluti alimentum doloris ſemper habent in promptu. Tollitur cita morte: deplorantes dicunt eum eſſe abreptum: tollitur lenta morte: quiritantur excarnificatum contabuiſſe. Denique nunquam deeſt præſcriptio luctus et lamentationes excitandi. Hæc poetæ introduxere, primuſque adeo Ho-

πρῶτος Ὅμηρος, λέγων,

> Ὡς δὲ πατὴρ οὗ παιδὸς ὀδύρεται ὀστέα καίων
> Νυμφίου, ὅς τε θανὼν δειλοὺς ἀκάχησε τοκῆας,
> Ἄρρητον δὲ τοκεῦσι γόον καὶ πένθος ἔθηκε.

D Καὶ ταῦτα μὲν οὔπω δῆλον εἰ δικαίως ὀδύρεται· ἀλλ' ὅρα τὸ ἑξῆς,

> Μοῦνος, τηλύγετος, πολλοῖσιν ἐπὶ κτεάτεσσι.

λα'. Τίς γὰρ οἶδεν εἰ ὁ θεὸς πατρικῶς προειδὼς, καὶ κηδόμενος τοῦ ἀνθρωπείου γένους, προορώμενος τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι, προεξάγει τινὰς ἐκ τοῦ ζῆν ἀώρους; Ὅθεν οὐδὲν φευκτὸν νομιστέον αὐτοὺς πάσχειν.

> Οὐδὲν γὰρ δεινὸν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖς,

οὔτε τῶν κατὰ προηγούμενον λόγον συμβαινόντων, οὔτε τῶν E κατ' ἐπακολούθησιν· καὶ ὅτι οἱ πλεῖστοι θάνατοι περὶ ἄλλων δυσχερῶν μειζόνων γίνονται, καὶ ὅτι τοῖς μὲν οὐδὲ γενέσθαι συνέφερε, τοῖς δ' ἅμα τῷ γενέσθαι, ἀποθανεῖν, τοῖς δὲ προελθοῦσιν ἐπὶ μικρὸν, τοῖς δ' ἀκμάζουσι.

E. 1. καὶ ὅτι οἱ πλεῖστοι θάνατοι—ἀκμάζουσι] Hæc ſuo loco, unde mota ſunt, reponenda videntur infra poſt ἐκφυγεῖν.

merus, ita canens:

> *Ut genitor nati lamentans concremat oſſa*
> *Sponſi, qui infando miſeros mœrore parentes*
> *Affecit.——*

Atque hæc quidem an recte deplorentur, nondum liquet. Vide autem quid adjiciat,

> *Unicus in ſenio natus, magnaſque parentum*
> *Poſſeſſurus opes.——*

XXXI. Quis autem novit, an deus paterna quadam providentia et procuratione humani generis, cernens quæ eventura eſſent, nonnullos immatura morte tollat? ut nihil iis accidiſſe ſentiendum ſit, quod fuerit abominandum.

> *Grave eſt nihil enim homini quod fert neceſſitas:*

ſive adeo id præcedente ratiocinatione contingat, ſive conſequatur: multique matura morte calamitatibus gravioribus ſubtracti ſunt: et utile fuit quibuſdam ut ne naſcerentur quidem: aliis ut nati illico extinguerentur: aliis ut aliquantiſper viverent, aliis ut in vigore ætatis morerentur.

Πρὸς πάντας δὴ τούτους τοὺς θανάτους ἐλαφρῶς ἐκτέον,
εἰδότας ὅτι τὴν μοῖραν οὐκ ἔστιν ἐκφυγεῖν· πεπαιδευ-
μένων δ' ἐστὶν ἀνθρώπων προειληφέναι, διότι βραχὺν
χρόνον προειλήφασιν ἡμᾶς οἱ δοκοῦντες ἄωροι τοῦ ζῆν
ἐστερῆσθαι· καὶ γὰρ ὁ μακρότατος βίος ὀλίγος ἐστὶ καὶ
στιγμαῖος πρὸς τὸν ἄπειρον αἰῶνα· καὶ ὅτι πολλοὶ τῶν
ἐπὶ πλέον πενθησάντων, μετ' οὐ πολὺ τοῖς ὑπ' αὐτῶν F
καθοδυρθεῖσιν ἐπηκολούθησαν, οὐδὲν ἐκ τοῦ πένθους ὄφελος
περιποιησάμενοι, μάτην δὲ αὑτοὺς καταικισάμενοι ταῖς
κακουχίαις. Βραχυτάτου δὲ τοῦ τῆς ἐπιδημίας ὄντος ἐν
τῷ βίῳ χρόνου, οὐκ ἐν ταῖς αὐχμηραῖς λύπαις, οὐδ'
ἐν τῷ κακοδαιμονεστάτῳ πένθει διαφθείρειν ἑαυτοὺς δεῖ,
ταῖς ὀδύναις καὶ ταῖς τοῦ σώματος αἰκίαις παρατεινο-
μένους, ἀλλὰ μεταβάλλειν ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ ἀνθρω-
πινώτερον πειρωμένους, καὶ σπουδάζοντας ἐντυγχάνειν
ἀνδράσι μὴ τοῖς συλλυπουμένοις, καὶ διεγείρουσι τὰ πένθη

E. 10. καὶ ὅτι πολλοὶ] Hæc pendent ab antecedente εἰδότας ὅτι.

Hæc ergo omnia mortis genera boni ſunt conſulenda, cum ſciamus fatum eſſe inevitabile: eſtque hominis probe inſtituti præmeditatum eſſe quod qui videntur ante tempus naturæ debitum perſolviſſe, exiguo nos tempore præceſſerunt, cum vel longiſſimum tempus exiguum punctique inſtar ſit, ſi cum infinita æternitate comparetur: et quod multi eorum qui luctui indulſiſſent, paulo poſt ſubſecuti ſunt eos quos luxerant, cum nullam ex luctu percepiſſent utilitatem, ſed ſponte ſua miſeriis ſeſe afflictaviſſent inanibus. Jam cum peregrinationi in hac vita noſtra breviſſimum tempus ſit præſcriptum, non debemus profecto in ſqualidis luctibus infeliciſſimoque mœrore noſmetipſos doloribus conficere, corporaque noſtra doloribus diuturnis excruciare, ſed conari potius ut humaniorem fectemur melioremque vivendi rationem, iiſque ſtudioſe nos adjungamus hominibus, non qui ſe luctus noſtri ſocios præbeant, eumque adulando

114 διὰ κολακείαν, ἀλλὰ τοῖς ἀφαιρουμένοις τὰς λύπας διὰ τῆς γενναίας καὶ σεμνῆς παρηγορίας, ἐπακούοντας καὶ ἔχοντας ἐν νῷ τὸ Ὁμηρικὸν τοῦτο ἔπος, ὅπερ ὁ Ἕκτωρ πρὸς τὴν Ἀνδρομάχην, ἀντιπαρηγορῶν αὐτήν, εἶπεν ὧδε,

Δαιμονίη, μή μοι τι λίην ἀκαχίζεο θυμῷ.
Οὐ γάρ τις μ' ὑπὲρ αἶσαν ἀνὴρ ἄϊδι προϊάψει.
Μοῖραν δ' οὔ τινα φημὶ πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν οὐδέ μεν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

Ταύτην δὲ τὴν μοῖραν ἐν ἄλλοις ὁ ποιητής φησι,

B Γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

λβ'. Ταῦτα περὶ διανοίας λαβόντες, τῆς ἀπράκτου καὶ κενῆς ἀπαλλαγησόμεθα βαρυπενθίας, ὀλίγου δὴ παντάπασι τοῦ μεταξὺ χρόνου τῆς ζωῆς ὄντος. Φειστέον οὖν ὅπως εὔθυμόν τε καὶ ἀπαρενόχλητον τοῦτον ταῖς πενθικαῖς λύπαις διαγάγωμεν, τὰ τοῦ πένθους παράσημα μεθέμενοι, καὶ τῆς τοῦ σώματος ἐπιμελείας φροντίσαντες, καὶ τῆς τῶν συμβιούντων ἡμῖν σωτηρίας. Καλὸν δὲ καὶ μεμνῆσθαι τῶν λόγων οἷς κατὰ τὸ εἰκὸς ἐχρησάμεθά ποτε πρὸς συγγενεῖς ἢ φίλους ἐν τοῖς παραπλησίοις γενο-

excitent, ſed qui generoſa ac gravi conſolatione dolorem leniant; et audire debemus animoque tenere Homerica illa, quibus Hector Andromachæ reſpondet, eamque conſolatur:

Infelix, animum nimio ne confice luctu.
Nemo equidem injuſſu poterit me occidere fati.
At fatum nemo mortali ſemine cretus
Evitare ſuum potuit bonus aut malus unquam.

quod fatum alibi ſic expreſſit:

Stamina nevit ei naſcenti qualia Parca.

XXXII. Hæc in animum noſtrum inducentes, vano et inutili luctu ſuperſedebimus, præſertim cum admodum breve ſuperſit vivendi tempus: cui parcendum eſt, ne id lugubribus mœroribus conturbemus, et luctus inſignia deponenda ſunt, habendaque corporis ratio, et eorum qui nobiſcum vivunt ſalutis. Conducit etiam memoria repetere quibus aliquando rationibus uſi ſimus apud cognatos vel amicos in ſimili calamitate verſantes,

μένους συμφοραῖς, παραμυθούμενοι καὶ πείθοντες τὰ C
κοινὰ τοῦ βίου συμπτώματα κοινῶς φέρειν, καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀνθρωπίνως, καὶ μὴ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐπαρκεῖν πρὸς ἀλυπίαν δύνασθαι, ἑαυτοῖς δὲ μηδὲν ὄφελος εἶναι τὴν τούτων ὑπόμνησιν, μηδὲ τὸ ἀλγοῦν τῆς ψυχῆς ἀποθεραπεύειν παιωνείοις λόγου φαρμάκοις· ὡς πάντων μᾶλλον ἢ ἀλυπίας ἀναβολὴν δεῖ ποιεῖσθαι. Καίτοι γε τὸν ἐν ὁτῳοῦν ἀμβολιεργὸν ἄταις φησὶ παλαίειν, τὸ κυκώμενον τοῦτο παρὰ πᾶσιν ἔπος· πολὺ δ' οἶμαι μᾶλλον τὸν ὑπερ-
τιθέμενον τὰ τῆς ψυχῆς ἀχθεινὰ πάθη καὶ δυσάντητα D
πρὸς τὸν ἐπιόντα χρόνον.

λγ'. Ἀποβλέπειν δὲ καὶ πρὸς τοὺς εὐγενῶς καὶ μεγαλοφρόνως τοὺς ἐπὶ τοῖς υἱοῖς γενομένους θανάτους πράως ὑποστάντας, Ἀναξαγόραν τὸν Κλαζομένιον, καὶ Δημοσθένην τὸν Ἀθηναῖον, καὶ Δίωνα τὸν Συρρακούσιον,

C. 8. κυκώμενον] Uſus nondum obſervatus hujus verbi pro θρυλλούμενον. Neque multo magis κυκλέμενον quod eſt in T. V. B. Anon. Mez. vel κυκλώμενον in Pol. Leonic. Schott.

D. 5. πράως] Lege καὶ πράως.

cum conſolaremur eos et hortaremur ut communes vitæ caſus communiter ferrent, ac humana humaniter: neque enim committere debemus, ut cum ad aliorum animos dolore levandos fuerimus ſatis inſtructi, nobis nihil proſit iſtarum conſolationum recordatio. Ergo partem animi quæ in dolore eſt, ſtatim pæoniis rationis remediis ſanare conemur: cum in quavis re, quam in vacuitate doloris quærenda, commodius dilatio admittatur. Cum enim tritum illud apud omnes dictum Dilatorem quacunque in re pronuntiet cum exitio conflictari: multo (opinor) magis hoc quadrabit in eum, qui animi moleſtis ac difficilibus perturbationibus amoliendis tempus prorogat.

XXXIII. Intuendum eſt etiam in eorum exempla qui generoſe magnoque animo filiorum mortes placidi pertulerunt: quales ſunt Anaxagoras Clazomenius, Demoſthenes Athenienſis, Dio Sy-

καὶ τὸν βασιλέα Ἀντίγονον, καὶ συχνοὺς ἄλλους τῶν τε παλαιῶν καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς. Τούτων γὰρ Ἀναξαγόραν παρειλήφαμεν, ὥς φασι, φυσιολογοῦντα καὶ διαλεγόμενον τοῖς γνωρίμοις, ἀκούσαντα παρά τινος τῶν ἀναγγειλάντων αὐτῷ τὴν περὶ τὸν υἱὸν τελευτὴν, μικρὸν
E ἐπισχόντα, πρὸς τοὺς παρόντας εἰπεῖν, Ἤδειν ὅτι θνητὸν ἐγέννησα υἱόν. Περικλέα δὲ, τὸν καὶ Ὀλύμπιον προσαγορευθέντα διὰ τὴν περὶ τὸν λόγον καὶ τὴν σύνεσιν ὑπερβεβλημένην δύναμιν, πυθόμενον ἀμφοτέρους αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς μετηλλαχέναι τὸν βίον, Πάραλόν τε καὶ Ξάνθιππον, ὥς φησι Πρωταγόρας, εἰπὼν οὕτως, " Τῶν γὰρ " υἱέων νεηνιῶν ὄντων καὶ καλῶν, ἐν ὀκτὼ δὲ ταῖς πά- " σῃσιν ἡμέρῃσιν ἀποθανόντων, νηπενθέως ἀνέτλη· εὐδίης " γὰρ εἴχετο· ἐξ ἧς πολλὸν ὤνητο κατ' πᾶσαν ἡμέρην

E. 6. εἰπὼν οὕτως] Recepi ex Pol. Schott. Turn. Leonic. Jannot. Horum duo poſtremi notant *deeſt aliquid*. Locus Protagoræ accipiendus in parentheſi. Credo eum poſtea vel ab alio vel ab ipſo Plutarcho, margini inſcriptum fuiſſe.

E. 9. εἴχετο· ἐξ ἧς πολλὸν] Εἴχετο ſumpſi ab Jannot. Anon. T. V. B. Mez. Vulgo et reliqui ἔχεῖτο. Ante εὐδίης D. habet lacunulam. Mox ἐξ ἧς dedit Stephanus pro vulgato ἑξῆς: illud jam Jannot. Collat. Muret. Schott. præbuerant; nec diſſentiunt noſtri codices. Denique πολλὸν ſumpſi ex A. C. pro vulgato πολλῶν.

racuſanus, rex Antigonus, compluresque alii qui vel majorum vel noſtra vixerunt memoria. De his Anaxagoram narrant, cum rerum naturalium cauſas auditoribus explicaret, interque diſſerendum de filii morte nuncium ſermone cujuſdam acciperet, paululum oratione inhibita iis qui una aderant dixiſſe, Sciebam filium me genuiſſe mortalem. Pericles, qui ob excellentem eloquentiæ et ſapientiæ vim Olympius eſt uſurpatus, cum filios ſuos ambos, Paralum videlicet et Xanthippum, inaudiviſſet extremum diem obiviſſe, qualem ſe geſſerit, Protagoras his verbis exponit. « Cum filii, inquit, ejus ætate « florentes atque egregii intra « nonum diem vita deceſſiſſent, « caſum illum abſque luctu « ſuſtinuit. Erat enim animi « tranquillitate inſtructus: unde in ſingulos dies magna « percipiebat emolumenta ad

“ εἰς εὐποτμίαν καὶ ἀνωδυνίαν, καὶ τὴν ἐν τοῖς πολ-
“ λοῖσι δόξαν· πᾶς γάρ τις μιν ὁρῶν τὰ ἑαυτοῦ πένθεα F
“ ἐῤῥωμένως φέροντα, μεγαλόφρονά τε καὶ ἀνδρεῖον ἐδό-
“ κει εἶναι, καὶ ἑαυτοῦ κρείσσω· κάρτα εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ
“ ἐν τοιοῖσδε πράγμασι ἀμηχανίην.” Τοῦτον γὰρ εὐθὺς
μετὰ τὴν προσαγγελίαν ἀμφοτέρων τῶν υἱέων, οὐδὲν ἧττον
ἐστεφανωμένον κατὰ τὸ πάτριον ἔθος καὶ λευχειμονοῦντα
δημηγορεῖν, βουλάς τε ἐξάρχοντα ἀγαθὰς, πρός τε τὸν
πόλεμον ἐπιπαρορμῶντα τοὺς Ἀθηναίους. Ξενοφῶντα
δὲ τὸν Σωκρατικὸν θύοντά ποτε, παρὰ τῶν ἀγγέλων
ἀπὸ τοῦ πολέμου πυθόμενον ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γρύλλος ἀγω-
νιζόμενος ἐτελεύτησε, περιελόμενον τὸν στέφανον, ἐξετάζειν 119
τίνα τρόπον ἐτελεύτησε· τῶν δὲ ἀπαγγειλάντων ὅτι γεν-
ναίως ἀριστεύων, καὶ πολλοὺς τῶν πολεμίων ἀποκτείνας,
μικρὸν παντελῶς διαστήσαντα χρόνον, καὶ τῷ λογισμῷ
τὸ πάθος παρακατασχόντα, ἐπιθέμενον πάλιν τὸν στέφανον,
ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, καὶ πρὸς τοὺς ἀγγέλους εἰπεῖν, ὅτι

“ felicitatem, doloris vacuita-
“ tem, et parandam apud cives
“ gloriam: quicunque enim
“ videbat eum ſuos caſus ita
“ obfirmata mente tolerare,
“ magnanimum eum fortem-
“ que judicabat, ac multo
“ quam ipſe eſſet præſtantio-
“ rem, probe ſibi conſcius ſuæ
“ in tali re imbecillitatis:”
contra Periclem ſtatim poſt acceptum de morte filiorum nuncium, nihilominus pro patriæ conſuetudine, albiſque indutum veſtibus verba ad concionem habuiſſe, bonorumque fuiſſe conſiliorum principem, et Athenienſes ad ſuſcipiendum bellum animaſſe. Xenophontem Socraticum hiſtoriæ tradunt, cum ſacrificanti ipſi nuncium e bello allatum eſſet Gryllum filium in pugna periiſſe, ſertum capiti detraxiſſe, et quonam modo cecidiſſet perquiſiviſſe: cumque reſponderetur, eum generoſe fortiterque præ cæteris prœliantem, multis hoſtium interfectis occubuiſſe: exiguo admodum temporis ſumpto intervallo, dum ratione motum animi compeſceret, rurſus impoſita capiti corona reliquum ſacrificii abſolviſſe, nunciiſque hoc reſpondiſſe: Non ut im-

θεοῖς ηὐξάμην, οὐκ ἀθάνατον οὐδὲ πολυχρόνιον γενέσθαι μοι τὸν υἱόν· οὐ γὰρ τοιοῦτον ἄδηλον ὅτι συμφέρει· ἀγαθὸν δὲ καὶ φιλόπατριν· ὃ δὴ καὶ γέγονεν. Δίωνα δὲ τὸν
B Συῤῥακούσιον συνεδρεύοντα μετὰ τῶν φίλων, κατὰ τὴν οἰκίαν θορύβου γενομένου καὶ μεγάλης κραυγῆς, πυθόμενον τὴν αἰτίαν, καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἀκούσαντα, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ πεσὼν ἀπὸ τοῦ τέγους ἐτελεύτησεν, οὐθὲν ἐκπλαγέντα, τὸ μὲν σωμάτιον κελεῦσαι τοῦ μεταλλάξαντος ταῖς γυναιξὶ παραδοῦναι πρὸς τὴν νόμιμον ταφήν, αὐτὸν δὲ περὶ ὧν διεσκέπτετο μὴ παραλιπεῖν. Τοῦτον ζηλῶσαι λέγεται καὶ Δημοσθένην τὸν ῥήτορα, τὴν μόνην καὶ ἀγαπητὴν ἀπολέσαντα θυγατέρα, περὶ ἧς φησιν Αἰσχίνης, κατηγορεῖν αὐτοῦ δόξας, ταυτί, " Ἑβδόμην δ'
" ἡμέραν τὴν θυγατρὸς αὐτῷ τετελευτηκυίας, πρὶν πεν-
C " θῆσαι καὶ τὰ νομιζόμενα ποιῆσαι, στεφανωσάμενος καὶ
" λευκὴν ἐσθῆτα ἀναλαβὼν, ἐβουθύτει καὶ παρηνόμει, τὴν
" μόνην ὁ δείλαιος καὶ πρώτην αὐτὸν πατέρα προσει-
" ποῦσαν ἀπολέσας." Οὗτος μὲν οὖν ῥητορικῶς προ-

mortalem aut longævum filium meum redderent, a diis poſtulavi: (cum incertum ſit an hoc expediat) ſed ut probum ac patriæ amantem: cujus quidem nunc voti ſum damnatus. Dio Syracuſanus (ita enim accepimus) cum ſederet conſultandarum rerum cauſa cum amicis, et domi tumultus magnaque vociferatio extitiſſet, ſciſcitatus quid cauſæ eſſet, edoctuſque filium de tecto lapſum periiſſe, nihil conſternatus, corpuſculum mortui juſſit tradi mulieribus ut id ſicut conſuetudines ferebant ſepelirent, ipſe autem deliberationem inſtitutam proſecutus eſt. Hunc imitatus fertur Demoſthenes orator, cum unicam et dilectiſſimam ſibi filiam amiſiſſet, qua de re Æſchines ita eum accuſat: *Septimo a morte filiæ die, antequam luctu defunctus eſſet, aut mortuæ juſta perſolviſſet, coronatus albatuſque rem ſacram fecit, legeſque violavit improbus, unica amiſſa filia, et quæ prima eum patrem appellarat.* Hæc Æſchines oratorio more pro-

θέμενος αὐτοῦ κατηγορῆσαι, ταῦτα διεξῆλθεν, ἀγνοῶν ὅτι διὰ τούτων αὐτὸν ἐπαινεῖ, τὸ πενθεῖν παρωσάμενον καὶ τὸ φιλόπατρι περὶ τῆς τῶν ἀναγκαίων συμπαθείας ἐπιδειξάμενον. Ἀντίγονον δὲ τὸν βασιλέα πυθόμενον τὴν Ἀλκυονέως τοῦ υἱοῦ τελευτὴν ἐν παρατάξει γενομένην, μεγαλοφρόνως τε πρὸς τοὺς ἀπαγγείλαντας αὐτῷ τὴν συμφορὰν ἀπιδεῖν, καὶ μικρὸν ἐπισχόντα καὶ κατηφιάσαντα προσειπεῖν, Ὦ Ἀλκυονεῦ, ὀψίτερον μετήλλαξας τὸν βίον, οὕτως ἀφειδῶς ἐφορμῶν πρὸς τοὺς πολεμίους, D
καὶ οὔτε τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας οὔτε τῶν ἐμῶν παραινέσεων φροντίζων. Τούτους δὴ τοὺς ἄνδρας θαυμάζουσι μὲν τῆς μεγαλοφροσύνης πάντες καὶ ἄγανται, μιμεῖσθαι δὲ ἐπὶ τῶν ἔργων οὐ δύνανται, διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς. Πλὴν πολλῶν ὄντων παραδειγμάτων τῶν διὰ τῆς ἱστορίας ἡμῖν παραδεδομένων τῆς τε Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς τῶν γενναίως καὶ καλῶς ἐν ταῖς τῶν ἀναγκαίων τελευταῖς διαγενομένων, ἀπο-

D. 1. ἐφορμῶν] ἐξορμῶν B. C. D. E. Perizon.

tulit, cum vellet criminari Demoſthenem: neque animadvertit ſe eum laudare potius, qui luctu rejecto ſtudium in patriam ſuum miſeratione domeſticorum antiquius ſeſe habere oſtenderit. Antigonus rex, ut accepimus, audita morte filii ſui Alcyonei, qui in prœlio cecidiſſet, conſtante animo in nuncios calamitatis intuens, paululumque vocem moratus, et vultu ad mœſtitiam compoſito; O Alcyoneu, inquit, ſerius opinione noſtra occubuiſti, adeo ſecure in hoſtes irruens, et neque tuæ ſalutis, neque noſtrarum admonitionum rationem habens. Hos quidem viros nemo non admiratur ob animi magnitudinem atque prædicat: imitari autem facta eorum ob imbecillitatem male inſtituti animi non poſſunt. Cæterum cum extent permulta in hiſtoriis et Græcis et Romanis exempla eorum qui præclare et decenter mortes neceſſariorum tulerunt: quæ

λέγειν τὰ εἰρημένα πρὸς τὴν ἀπόθεσιν τοῦ παντὸς ἀνια-
E ροτάτου πένθους, καὶ τῆς ἐν τούτῳ πρὸς οὐδὲν χρήσιμον ματαιοπονίας.

λδʹ. Ὅτι γὰρ οἱ ταῖς ἀρεταῖς διενεγκόντες ὡς θεοφιλεῖς νέοι μετέστησαν πρὸς τὸ χρεών, καὶ πάλαι μὲν διὰ τῶν πρόσθεν ὑπέμνησα λόγων, καὶ νῦν δὲ πειράσομαι διὰ βραχυτάτων ἐπιδραμεῖν, προσμαρτυρήσας τῷ καλῶς ὑπὸ Μενάνδρου ῥηθέντι τούτῳ,

Ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος.

Ἀλλ' ἴσως ὑποτυχὼν ἂν φαίης, Ἀπολλώνιε φίλτατε, Σφόδρ' ἦν ἐπιτετευγμένος ὁ νεανίσκος Ἀπολλώνιος ἐν μοίραις, καὶ σὲ ἔδει ὑπ' ἐκείνου τελείου γενομένου
F κηδευθῆναι μεταλλάξαντα τὸν βίον, τοῦτο γὰρ εἶναι κατὰ φύσιν. Τὴν ἡμετέραν δηλονότι καὶ τὴν ἀνθρωπίνην,

E. 10. ἐπιτετευγμένος] Forte ἀποτετευγμένος, rarius quidem ſed e Philoſophorum ſcholis ductum qui ἐπίτευγμα et ἀπότευγμα frequentant. Senſus erit *Apollonius iniquas habuit Parcas.* Melius adhuc neque conjectura excogitare nec ex libris expromere potui. A. D. E. Voſſ. ἐπιτετευμένος. N. ἐπιτεταμένως: unde quis forte faciat ἐπιτεταμένος *brevi ſpatio incluſus, ex juſto ſpatio in brevius redactus* Mox D. ὁ νεανίσκος Ἀπόλλωνι καὶ μοίραις. B. ὁ νεανίσκος Ἀπολλώνιος καὶ μοίραις. Jannot. ὁ ν. Ἀπολλώνιος μοίραις. Nec Reiſkius hic ſilet, cujus eſt ἐπισπευσμένος et ἐπιτεταχυσμένος.

ego retuli, ſufficient puto ad permovendum te, ut omnium rerum moleſtiſſimam luctum deponas, ſuperſedeaſque inani quæ in eum nulla utilitate propoſita inſumitur opera.

XXXIV. Nam quod homines virtute præſtantes, in prima ætate mortem obiverint, deorum quibus cari erant benevolentia, et jam ante monui in ſuperiore orationis noſtræ parte, et nunc denuo quam breviſſime indicabo, teſtimonium ferens inſigni huic Menandri dicto:

Juvenis relinquit vitam quem dii diligunt.

Sed fortaſſis, Apolloni cariſſime, ita nobis occurres: fuit Apollonius meus fato ad hoc conſtitutus, oportuitque me vita defunctum ab ipſo funerari. Fateor ſane ita naturam noſtram, id eſt humanam, ferre, ſed alia eſt

ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν τῶν ὅλων πρόνοιαν, καὶ τὴν κοσμικὴν διάταξιν· ἐκείνῳ δὲ τῷ μακαριωθέντι οὐκ ἦν κατὰ φύσιν περαιτέρω τοῦ ἀπονεμηθέντος αὐτῷ χρόνου, πρὸς τὸν ἐνθάδε βίον παραμένειν, ἀλλ' εὐτάκτως τοῦτον ἐκπλήσαντα πρὸς τὴν εἱμαρμένην ἐπανάγειν πορείαν, καλούσης αὐτῆς, φησιν, ἤδη πρὸς ἑαυτήν· ἀλλ' ἀώρως ἐτελεύτησεν; οὐκοῦν εὐποτμότερος διὰ τοῦτο, καὶ κακῶν ἀπείρατός ἐστιν·

Ὁ βίος γάρ, φησὶν Εὐριπίδης, ὄνομ' ἔχει, πόνος ἐγώ σ'. 120

Οὗτος δ' ἐπὶ τῆς εὐανθεστάτης ἡλικίας προαπεφοίτησεν ὁλόκληρος ἤϊθεος, ζηλωτὸς καὶ περίβλεπτος πᾶσι τοῖς συνήθεσιν αὐτοῦ· φιλοπάτωρ γενόμενος καὶ φιλομήτωρ, καὶ φιλοίκειος, καὶ φιλόσοφος, τὸ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, φιλάν-

F. 8. φησιν] Non debebat offendere viros doctos. Eſt *ut ait poeta ille unde hoc ſumptum eſt*. Vidit hoc et Reiſkius. Correxi verſionem. De Tragici dicto in Animadverſionibus dicetur.

A. 1. πόνος ἐγώ σ'.] Vitioſam lectionem reliqui; quod in omnibus eſſet libris noſtris. Nam quod Grotius Exc. p. 433. hinc fecit, πόνος δ' ἔργῳ πέλει valde quidem illud eſt veriſimile, ſed tamen e conjectura, non ex libro. Videndus item Valckenarius ad Phœn. p. 402. Poſt ὄνομ' ἔχει codex D. deſinit in hoc quidem libro: his additis a librario verbis ὦ ζημίαν, λείπεται κἂν τούτῳ πάλιν.

ratio providentiæ univerſum gubernantis, et ordinis quo totus mundus eſt diſpoſitus. Illi enim beatitatem nunc adepto filio tuo ſecundum naturam non conveniebat diutius quam præſtitutus ei temporis ferebat terminus, in hac vita commorari, ſed ita poſtulabat natura ut hoc expleto *fatale* quod aiunt *iter* conficeret, revocante eum jam ad ſe natura. Dices immatura morte abreptum eſſe: atqui eo felicior eſt, qui tot mala non ſenſerit: vere enim dixit Euripides,

Hæc vita nomine vita eſt, ipſa re labor.

Enimvero Apollonius tuus in pulcherrimo flore ætatis deceſſit, perfectus juvenis, ſuſpiciendus et æmulandus omnibus æqualibus ſuis: cum et in patrem matremque fuiſſet pius, et domeſticorum ſtudioſus, philoſophiæ deditus, denique (ut uno dicam verbo)

θρωπος· αἰδούμενος μὲν τοὺς πρεσβυτέρους τῶν φίλων, ὥσπερ πατέρας, στέργων δὲ τοὺς ὁμήλικας καὶ συνήθεις, τιμητικὸς δὲ τῶν καθηγησαμένων, ξένοις δὲ καὶ ἀστοῖς πρᾳότατος, πᾶσι δὲ μείλιχος καὶ φίλος, διά τε τὴν
B ἐξ ὄψεως χάριν καὶ τὴν εὐπροσήγορον φιλανθρωπίαν. Ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνος μὲν τῆς τε σῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἑαυτοῦ τὴν πρέπουσαν εὐφημίαν ἔχων, πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον προαπεφοίτησε τοῦ θνητοῦ βίου, καθάπερ ἐκ τοῦ συμποσίου, πρὶν εἴς τινα παροινίαν ἐκπεσεῖν τὴν τῷ μακρῷ γήρᾳ παρεπομένην. Εἰ δ' ὁ τῶν παλαιῶν τε ποιητῶν καὶ φιλοσόφων λόγος ἐστὶν ἀληθής, ὥσπερ εἰκὸς ἔχειν, οὕτω καὶ τοῖς εὐσεβέσι τῶν μεταλλαξάντων ἐστί τις τιμὴ καὶ προεδρία, καθάπερ λέγεται, καὶ χῶρός τις ἀποτεταγμένος, ἐν ᾧ διατρίβουσιν αἱ τούτων ψυχαί·
C καλὰς ἐλπίδας ἔχειν σε δεῖ περὶ τοῦ μακαρίτου υἱέος σου, ὅτι τούτοις συγκαταριθμηθεὶς συνέσται.

λε'. Λέγεται δὲ ὑπὸ μὲν τοῦ μελικοῦ Πινδάρου

C. 3. Πινδάρου] Pindari verſus diſtinctos exhibui ex Xyl. Prioris loci pars eſt

proſus humanus: ut qui ſeniores non aliter quam parentes revereretur, et æquales ſodaleſque amaret, et præceptores veneraretur, et cum peregrinis tum hoſpitibus manſuetiſſimus eſſet, et vultu gratioſo, comique humanitate omnibus ſuavis caruſque. Ergo ille tuæ ſuæque pietatis comitante eum fauſta acclamatione, ante nos ad æternitatem ex hac mortali vita digreſſus eſt, tanquam e convivio abiens, priuſquam in errorem ex temulentia aliquem incideret, quales in longa ſenectute accidere ſolent. Jam ſi, ut probabile eſt, vera ſunt quæ veteres poetæ ac philoſophi perhibuerunt, piis, poſtquam vitam hanc cum morte commutaverunt, eſſe ſuos quoſdam honores, dignioremque in conſeſſu tribui locum, deſtinatamque eſſe piis animis certam in qua degant regionem: bene tibi ſperandum eſt de beato tuo filio, qui inter eos vivet.

XXXV. De ſtatu piorum apud inferos Pindarus poeta

ταυτὶ περὶ τῶν εὐσεβέων ἐν ᾅδου,

Τοῖσι λάμπει μὲν μένος ἀελίου
Τὰν ἐνθάδε νύκτα κάτω,
Φοινικοροδίαις τε λειμῶνές
Εἰσι προάστειον αὐτῶν,
Καὶ λιβάνῳ σκιαρὸν
Καὶ χρυσοκάρποισι βέβριθε.
Καὶ τοὶ μὲν ἱππείοις γυμνασίοις,
Τοὶ δὲ πεσσοῖς, τοὶ δὲ φορμίγγεσι τέρπονται·
Παρὰ δὲ σφίσιν εὐανθὴς
Ἅπας τέθηλεν ὄλβος,
Ὀδμὰ δ' ἐρατὸν
Κατὰ χῶρον κίδναται αἰεὶ,
Θύματα μιγνύντων πυρὶ τηλεφανεῖ
Παντοῖα θεῶν ἐπὶ βωμοῖς.

Καὶ μικρὸν προελθὼν ἐν ἄλλῳ θρήνῳ περὶ ψυχῆς λέ- D
γων φησὶν,

Ὀλβία δ' ἅπαντες αἶσα
Λυσίπονον τελευτὰν, καὶ
Σῶμα μὲν πάντων ἕπεται
Θανάτῳ περισθενεῖ, ζῶν
Δὲ λείπεται αἰῶνος εἴδωλον·
Τὸ γὰρ μόνον ἐστὶν ἐκ θεῶν.
Εὕδει δὲ πρασσόντων μελέων,

ap. Plutarch. De Occult. Vivendo. p. 1130: poſterioris in Romulo p. 35. F. Σκιαρὸν ſumpſi ex B. pro vulgato σκιεράν. Τέρπονται pro τέρψονται ex B. Pol. Schott. Jannot. Anon. Mez. T. V. B. Ἐρατὸν pro ἐρατῶν e Mez. Initium alterius loci habet quid labis: haud ſcio an corrigendum—Ὀλβία δ' ἀπάντεσσ' (pro πᾶσι) αἶσα λυσιπόνω τελευτᾶς. Mox αἰῶνος εἴδωλον· τὸ γὰρ cum Xylandro dedi ex Romul. p. 35. F.

lyricus in hanc ſententiam differit:

Fulget illis jubar Titanis,
Cum terras nox obumbrat,
Prataque puniceis ornata roſis
Eorum ſunt ſuburbium,
Thuriferis arboribus,
Et aureos ferentibus fructus opacum.
Exercent alii ſeſe equitatu,
Alii fidibus oblectant.
Floret apud illos læta rerum
Omnigenum copia.
Regioque amœna ſemper
Fragrat variis in ignem
Odoribus conjectis lucidum
Divum ſuper aras.

Et paululum progreſſus in alia lamentatione, ubi de animo loquitur, hæc habet:

Felix ſors obtigit omnibus,
Vitæ exſolvens laboribus
Mors et calamitatibus.
Vis ſumma lethi corpora deſtruit,
Supereſt imago viva at ævi,
A diis quæ ſola propago ducta eſt.
Hæc dormit membris laborantibus,

Ἀτὰρ εὑδόντεσσιν, ἐν πολλοῖς ὀνείροις
Δείκνυσι τερπνῶν ἐφέρπουσαν
Χαλεπῶν τε κρίσιν.

λϛʹ. Ὁ δὲ θεῖος Πλάτων πολλὰ μὲν ἐν τῷ περὶ Ψυχῆς περί τε τῆς ἀθανασίας αὐτῆς εἴρηκεν, οὐκ ὀλίγα δὲ ἐν τῇ Πολιτείᾳ, καὶ τῷ Μένωνι, καὶ τῷ Γοργίᾳ, καὶ
E σποράδην ἐν τοῖς ἄλλοις διαλόγοις. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν τῷ περὶ Ψυχῆς διαλόγῳ ῥηθέντα, κατ᾽ ἰδίαν ὑπομνηματισάμενός σοι παρέξομαι, ὡς ἐβουλήθης. Τὸ παρὸν δὲ καίρια καὶ χρήσιμα τὰ λεχθέντα πρὸς τὸν Ἀθηναῖον, ἑταῖρον δὲ καὶ μαθητὴν Γοργίου τοῦ ῥήτορος. Φησὶ γὰρ ὁ παρὰ Πλάτωνι Σωκράτης, « Ἄκουε δὴ, φησὶ, « μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν ἡγήσῃ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, « μῦθον, ἐγὼ δὲ λόγον· ὡς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοι λέξω « ἃ μέλλω λέγειν. Ὥσπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει, « διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ « ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον.
F « Ἦν οὖν νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ

Eiſque ſomnia monſtrant,
Quæ comitetur voluptas
Bene facta, quæve pœnæ
Maneant inceſtos actus.

XXXVI. Divinus vero Plato de immortalitate animi multa in libro qui Phædo ſeu de Animo inſcribitur, non pauca etiam in libris de Republica, Menone, Gorgia, aliiſque ſparſim diſputavit dialogis. Sed quæ in dialogo de Animo ſunt ab eo ſcripta, ea, ſicut petiiſti, ſeorſim ad te mittam commentario meo illuſtrata. Nunc ea adducam, quæ hujus loci ſunt, utiliterque hic poni poſſunt, Socratis ad Calliclem verba Athenienſem, ſocium et diſcipulum Gorgiæ rhetoris. Socrates. *Audi ergo ſermonem perelegantem, quem tu, puto, fabulam arbitraberis eſſe, ego verum cenſeo; nam pro veris tibi dicam, quæ ſum expoſiturus. Diviſerunt, ut eſt apud Homerum, acceptum hæreditate patris regnum inter ſe Jupiter, Neptunus, et Pluto. Fuerat autem de hominibus regnante etiam Saturno hæc lex, valuit*

« Κρόνου, καὶ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἔστιν ἐν θεοῖς· τῶν ἀνθρώ-
« πων τὸν μὲν δικαίως διελθόντα τὸν βίον καὶ ὁσίως,
« ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν
« ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν· τὸν δὲ ἀδίκως καὶ
« ἀθέως, εἰς τὸ τῆς δίκης τε καὶ τίσεως δεσμωτήριον, ὃ 121
« δὴ τάρταρον καλοῦσιν, ἰέναι. Τούτων δὲ οἱ δικασταὶ
« ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἔτι νεωστὶ τοῦ Διὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοντος,
« ζῶντες ἦσαν ζώντων, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δικάζοντες ᾗ
« μέλλοιεν τελευτᾶν· ἔπειτα αἱ δίκαι πῶς οὐ καλῶς
« ἐκρίνοντο. Ὅτε οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμεληταὶ οἱ
« ἐκ μακάρων νήσων ἰόντες ἔλεγον πρὸς τὸν Δία ὅτι
« φοιτῷεν σφίσιν ἄνθρωποι ἑκατέρωσε ἀνάξιοι· εἶπεν οὖν
« ὁ Ζεύς, Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, παύσω τοῦτο γινόμενον· νῦν
« μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι δικάζονται· ἀμπεχόμενοι γάρ,
« ἔφη, οἱ κρινόμενοι κρίνονται· ζῶντες γὰρ κρίνονται· πολ- B
« λοὶ μὲν οὖν ἴσως, ἦ δ' ὅς, πονηρὰς ψυχὰς ἔχοντες,
« ἠμφιεσμένοι εἰσὶ σώματά τε καλὰ καὶ γένη καὶ πλού-
« τους, καὶ ἐπειδὰν ἡ κρίσις ᾖ, ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ

que ſemper, etiamnumque obtinet apud deos, ut quicunque hominum vitam ſuam juſte pieque exegiſſet, is ea defunctus in Beatorum inſulas proficiſceretur, ibique omnis mali expers in ſumma viveret felicitate: qui vero vixiſſet injuſte et impie, is in vindictæ ac juſtitiæ carcerem, quem Tartarum appellant, abiret. De his ſub Saturno, et primo imperii Jovis tempore judicabant vivi viventibus, ea ipſa die ſententiam ferentes qua rei erant mortem obituri: quo fiebat, ut judicia male exercerentur. Itaque et Pluto et procuratores ex inſulis Beatorum ad Jovem ſe contulerunt, queſtique ſunt utroque indignos commeare. Ne in poſterum ergo hoc fiat, efficiam ego, inquit Jupiter. Nunc quod male feruntur ſententiæ, cauſa eſt quia rei amicti ad tribunal adducuntur, dum adhuc vivunt. Multi enim pravos gerentes animos, veſtiti ſunt pulchris corporibus, natalium nobilitate, et divitiis: et quando judicio ſiſtuntur, multi veniunt qui teſtimonium ipſis

« μαρτυρήσοντες ὡς δικαίως βεβιώκασι· οἱ οὖν δικασταὶ
« ὑπό τε τούτων ἐκπλήττονται ἅμα, καὶ αὐτοὶ ἀμπε-
« χόμενοι δικάζουσι, πρὸ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτῶν, ὀφ-
« θαλμοὺς τε καὶ ὦτα καὶ ὅλον τὸ σῶμα προκεκαλυμ-
« μένοι· ταῦτα δὴ αὐτοῖς πάντα ἐπιπρόσθησις γίνεται,
« καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀμφιέσματα καὶ τὰ τῶν κρινομένων·
« πρῶτον μὲν οὖν παυστέον ἐστὶ προειδότας αὐτοὺς τὸν
C « θάνατον· νῦν μὲν γὰρ προΐσασι· τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ
« εἴρηται τῷ Προμηθεῖ, ὅπως ἂν παύσῃ αὐτό· ἔπειτα
« γυμνοὺς κριτέον ἁπάντων τούτων· τεθνεῶτας γὰρ δεῖ
« κρίνεσθαι, καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ
« τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθα-
« νόντος ἑκάστου, ἔρημον ἁπάντων τῶν συγγενῶν, καταλι-
« πόντα ἐπὶ τῆς γῆς πάντα ἐκεῖνον τὸν κόσμον, ἵνα ἡ
« κρίσις δικαία ᾖ. Ἐγὼ οὖν ταῦτα ἐγνωκὼς πρότερον
« ἢ ὑμεῖς, ἐποιησάμην δικαστὰς υἱεῖς ἐμαυτοῦ, δύο μὲν

B. 9. ἐπιπρόσθησις] Dedi ex B, loco vulgati ἐπιπρόσθεσις. In Platonis exemplis eſt ἐπίπροσθεν.

vitæ juſte actæ perhibeant. Judices igitur cum his rebus percelluntur, tum ipſi quoque amicti judicant, cum animi eorum oculis, auribus, dentibus, toto denique corpore obvelati ſint; itaque omnia hæc ipſis impedimento ſunt, cum ſui tum reorum amictus. Primum ergo eximenda hominibus eſt mortis prænotio: nunc enim terminum vitæ provident: eſtque a nobis Prometheo injunctum, ut efficiat ne porro id poſſint. Deinde in judicium venire debent exuti iſtis rebus quas dixi omnibus: mortui enim ad tribunal venire debent. Sed et judices de iis cognoſcent nudi ipſi et vita defuncti, ut ipſo animo animum cujuſque ſimulac is vita deceſſit contemplentur, cum is deſertus omnibus a cognatis omnem iſtum ornatum in terra reliquerit: ſic enim juſte pronunciari poterit. Quæ ego cum mecum prius conſtituiſſem quam a vobis ſum admonitus, judicium commendavi filiis meis, duobus Aſia-

“ ἐκ τῆς Ἀσίας Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυν, ἕνα δὲ ἐκ
“ τῆς Εὐρώπης, Αἰακόν· οὗτοι δὲ δή, ἐπειδὰν τελευτή- D
“ σωσι, δικάσουσιν ἐν τῷ λειμῶνι ἐν τῇ τριόδῳ, ἐξ ἧς
“ φέρετον τὼ ὁδώ, ἡ μὲν ἐς μακάρων νήσους, ἡ δ' εἰς
“ τάρταρον· καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, Ῥαδάμανθυς
“ κρινεῖ· τοὺς δ' ἐκ τῆς Εὐρώπης, Αἰακός· Μίνῳ δὲ
“ πρεσβεῖα δώσω ἐπιδιακρῖναι ἐὰν ἀπόρρητόν τι ἢ τῷ
“ ἑτέρῳ, ἵνα ὡς δικαιοτάτη κρίσις ᾖ περὶ τῆς πορείας
“ τοῖς ἀνθρώποις. Ταῦτ' ἐστίν, ὦ Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ
“ ἀκηκοὼς πιστεύω ἀληθῆ εἶναι, καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων
“ τοιοῦτό τι λογίζομαι συμβαίνειν, ὅτι ὁ θάνατος τυγ-
“ χάνει ὤν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγ-
“ μάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀπ' E
“ ἀλλήλοιν.”

λζʹ. Ταῦτά σοι συναγαγών, Ἀπολλώνιε φίλτατε, καὶ συνθεὶς μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας, ἀπειργασάμην τὸν παραμυθητικόν σοι λόγον, ἀναγκαιότατον ὄντα σοι πρός τε τὴν τῆς παρούσης λύπης ἀπαλλαγήν, καὶ τοῦ πάντων ἀνιαρω-

nis, Minoi et Radamantho: uni Europæo, Æaco. Hi ergo poſtquam vivendi in terra finem fecerint, judicia obibunt in prato, in trivio, ubi itinerum eſt divortium, uno ad inſulas Beatorum, altero ad Tartarum pergente. In Aſia itaque mortuos judicabit Radamanthus, in Europa Æacus, Minoi primariam judicandi poteſtatem concedam, ut ſi quid alterum eorum fugerit, ipſe ſententiis eorum examinandis dijudicet, itaque juſtiſſimo judicio decernatur utrum cuique hominum iter ſit ingrediendum. Hæc ſunt, Callicles, quæ ego auditu percepta, vera eſſe arbitror, indeque ſic ratiocinor habere rem: mors, mea quidem opinione, aliud nihil eſt, quam duarum rerum, animi ſcilicet et corporis, a ſeſe invicem diſſolutio.

XXXVII. Hæc ego collecta, Apolloni cariſſime, accuratiſſime compoſui, orationemque hanc conſolatoriam tibi confeci, apprime neceſſariam et ad luctum præſentem excutiendum, et moleſtiſſimo do-

ταύτου πένθους παῦλαν. Περιέχει δὲ καὶ τὴν πρὸς τὸν
θεοφιλέστατον υἱόν σου Ἀπολλώνιον πρέπουσαν τιμὴν, προ-
σηκόντως οὖσαν τοῖς ἀφιερωθεῖσι τὴν διὰ τῆς ἀγα-
θῆς μνήμης καὶ τῆς ἀδιαλείπτου πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον
εὐφημίας. Καλῶς οὖν ποιήσεις, καὶ τῷ λόγῳ πεισθεὶς,
F καὶ τῷ μακαρίτῃ σου υἱῷ χαρισάμενος, καὶ μεταβαλὼν
ἐκ τῆς ἀνωφελοῦς περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν κα-
κώσεως καὶ καταφθορᾶς, ἐπὶ τὴν συνήθη σοι καὶ κατὰ
φύσιν διαγωγὴν ἐλθεῖν. Ὡς γὰρ οὐδὲ συμβιῶν ἡμῖν
ἡδέως ἑώρα κατηφεῖς ὄντας, οὔτε σε, οὔτε τὴν μητέρα,
οὕτως οὐδὲ νῦν μετὰ θεῶν ὢν, καὶ τούτοις συνεστιώμενος,
εὐαρεστήσειεν ἂν τῇ τοιαύτῃ ὑμῶν διαγωγῇ. Ἀνδρὸς
οὖν ἀγαθοῦ καὶ γενναίου καὶ φιλοτέκνου φρόνημα ἀνα
122 λαβὼν, σεαυτόν τε· καὶ τὴν μητέρα τοῦ νεανίσκου καὶ
τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους, ἔκλυσαι τῆς τοιαύτης κακο-

F. 3. κατὰ φύσιν διαγωγὴν] Ita Ald. Baſ. Xyl. et ſcripti quidam. At Pol. et Jannot. repetierunt antecedens σοι, unde Stephanus perperam dedit κατὰ φύσιν σοι διαγωγήν.

F. 4. ἐλθεῖν] Ita omnes libri. Attamen aut ἐλθὼν corrigendum aut delendum.

A. 2. ἔκλυσαι] Sic A. B. E. Venet. Voſſ. Pol. Schott. Jannot. Anon. Xyl. T. V. B. Vitioſe ἔλκυσαι Ald. Baſ. Unde vulgatum ἔλκυσαι fecit

lori finem imponendum. Complexus ſum etiam eum honorem quem abs me deferri diis acceptiſſimo filio tuo Apollonio conſentaneum fuit: quo honore nihil optabilius eſt iis qui fauſta memoria ſui perennique famæ proſperitate conſecrati jam ſunt. Tui eſt officii obtemperare doctrinæ noſtræ, filioque eum te quem par eſt, præbere, repudiataque inutili illa corporis animique tui afflictatione et corruptela, ad conſuetam tibi et naturalem vitæ rationem reverti. Cum enim filius tuus, nobiſcum adhuc communis hujus lucis uſura fruens, illibenter plane mœſtos te matremve viderit: jam cum diis agens, eorumque conſuetudine potiens, utique hunc veſtrum vivendi modum probare non poteſt. Proinde animum boni, generoſi, liberoſque ſuos amantis viri recipe, et teipſum, matremque adoleſcentis, cognatoſque et amicos miſeriæ iſti exime: tranquillioremque vitæ am-

δαιμονίας, εἰς γαληνότερον μετελθὼν βίου σχῆμα καὶ προσφιλέστατον, τῷ τε υἱῷ σου καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς κηδομένοις σου κατὰ τὸ προσῆκον.

Stephanus. Sic ſupra p. 112. C. ἰκλυσαι omnes habent libri, exceptis C. N. Perizon. ἴλκυσαι.

plectere formam, quæ cum nobis omnibus, quibus tu filio gratiſſima tuo erit, tum quantæ convenit es curæ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΜΟΣΧΙΩΝ.

ΖΕΥΞΙΠΠΟΣ.

PERSONÆ DIALOGI.

MOSCHION.

ZEUXIPPUS.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

B ## ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

PLUTARCHI

DE TUENDA SANITATE PRÆCEPTA.

α'. Μοσχ. ΣΥ δὴ Γλαῦκον χθὲς, ὦ Ζεύξιππε, τὸν ἰατρὸν ἀπετρέψω συμφιλοσοφεῖν ἡμῖν βουλόμενον.

Ζεύξ. Οὔτ' ἀπετρεψάμην, ὦ φίλε Μοσχίων, οὔτ' ἐβούλετο συμφιλοσοφεῖν ἐκεῖνος· ἀλλ' ἔφυγον καὶ ἐφο-
c βήθην λαβὴν φιλομαχοῦντι παρασχεῖν. Ἐν μὲν γὰρ ἰατρικῇ καθ' Ὅμηρον,

B. 5. ἡμῖν βουλόμενον] Sic omnes libri. Ratio tamen poſtulat ὑμῖν: quod et Mes. vidit.

I. Mosch. GLAUCUM tu Zeuxippe medicum averſatus es heri, cum is de philoſophicis rebus nobiſcum vellet colloqui.

Zeux. Equidem neque eum averſatus ſum ego, mi Moſchion, neque nobiſcum ille philoſophica tractare volebat: fugi autem hominem, quod nolebam contentioſo anſam digladiandi præbere. Eſt enim in rebus quidem medicis, qualem Homerus eſſe vult,

—ὁ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων,

οὐκ εὐμενὴς δὲ πρὸς φιλοσοφίαν, ἀλλ' ἀεί τι τραχὺ καὶ δύσκολον ἔχων ἐν τοῖς λόγοις, καὶ νῦν ἐναντίος ἐφ' ἡμᾶς ἐχώρει, βοῶν ἔτι πρόσωθεν, οὐ μικρὸν οὐδὲ ἐπιεικὲς ἔργον ἡμῖν σύγχυσιν ὅρων τετολμῆσθαι, διαλεχθεῖσι περὶ διαίτης ὑγιεινῆς. Χωρὶς γάρ, ἔφη, τὰ φιλοσόφων καὶ ἰατρῶν, ὥσπερ τινῶν Μυσῶν καὶ Φρυγῶν, ὁρίσματα· καί τινα τῶν οὐ μετὰ σπουδῆς, οὐ μὴν ἀχρήστως εἰρημένων παρ' ἡμῶν, διὰ στόματος ἔχων ἐσπάραττεν. D

Μοσχ. Ἀλλὰ καὶ τούτων ἔγωγε καὶ τῶν ἄλλων, ὦ Ζεύξιππε, πρόθυμος ἀκροατὴς ἡδέως ἂν γενοίμην.

Ζευξ. Φιλόσοφος γὰρ εἶ τὴν φύσιν, ὦ Μοσχίων, καὶ τῷ μὴ φιλιατροῦντι χαλεπαίνεις φιλοσόφῳ, καὶ ἀγανακτεῖς εἰ μᾶλλον αὐτὸν οἴεται προσήκειν γεωμετρίας καὶ διαλεκτικῆς καὶ μουσικῆς ὀρέγεσθαι μεταποιούμενον, ἢ ζητεῖν καὶ μανθάνειν βουλόμενον

D. 6. αὐτὸν οἴεται] Mez. Salmaſ. αὐτῷ οἴεται.

—multis dignus componier unus :

ſed erga philoſophiam animo eſt parum amico, ſemperque aſperitatem quandam in diſſerendo et moroſitatem uſurpat, ac tum quoque adverſum nobis ſe ferebat, eminus vociferans, nos qui aggreſſi eſſemus de ſalubri vitæ ratione diſputare, confundendis artium finibus facinus neque parvum neque æquum commiſiſſe, diſtinctaque inquiens eſſe philoſophica a medicis, perinde ac ſi de limitibus Phrygum et Myſorum ſtatuendis ageretur: quinetiam a nobis quædam neque ſerio et non tamen inutiliter dicta in ore habebat atque laniabat.

Mosch. Ego vero, Zeuxippe, cum hæc tum alia lubenter animoque prompto audiverim.

Zeux. Philoſophico nimirum, Moſchion, es ingenio, et ſuccenſes philoſopho qui ſtudioſus rei medicæ non ſit, indigneque fers, ſi exiſtimet magis ſui eſſe officii ut videatur geometriæ, dialecticæ et muſicæ deditus, quam ut inquirere ac diſcere cupiat, in ſuo corpore, hoc eſt

"Ο, ττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται

τῷ σώματι. Καίτοι πλείους ἂν ἴδῃς ἐκεῖ θεατὰς ὅπου
E θεωρικόν τι νέμεται τοῖς συνιοῦσιν, ὥσπερ Ἀθήνησι. Τῶν ἐλευθερίων δὲ τεχνῶν ἰατρικὴ τὸ μὲν γλαφυρὸν καὶ περιττὸν καὶ ἐπιτερπὲς, οὐδεμιᾶς ἐνδεέστερον ἔχει· θεωρικὸν δὲ μέγα τοῖς φιλομαθοῦσι τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ὑγίειαν ἐπιδίδωσιν. Ὥστε οὐ παραβαίνουσιν ὅρων ἐπικαλεῖν δεῖ τοῖς περὶ ὑγιεινῶν διαλεγομένοις φιλοσόφοις, ἀλλ' εἰ μὴ παντάπασιν ἀνελόντες οἴονται δεῖν τοὺς ὅρους ὥσπερ ἐν μιᾷ χώρᾳ κοινῶς ἐμφιλοκαλεῖν, ἅμα τὸ ἡδὺ τῷ λόγῳ καὶ τὸ ἀναγκαῖον διώκοντες.

Μοσχ. Ἀλλὰ Γλαῦκον μὲν ἐῶμεν, ὦ Ζεύξιππε,
F ὑπὸ σεμνότητος αὐτοτελῆ βουλόμενον εἶναι καὶ ἀπροσδεῆ φιλοσοφίας· σὺ δὲ τοὺς λόγους ἡμῖν διελθὲ πάντας· εἰ δὲ βούλει, πρώτους ἐκείνους ὧν ἔφης οὐ πάνυ μετὰ σπουδῆς εἰρημένων ἐπιλαμβάνεσθαι τὸν Γλαῦκον.

Ædibus in propriis quid recte, quid male fiat.

Atqui plures ad ſpectaculum confluere ſolent, ubi publicitus pecuniæ aliquid inter ſpectatores diſtribuitur, ſicut fit Athenis. Et vero medicina de reliquis liberalibus artibus nulli nitore, copia, jucunditateque cedens, ſui ſtudioſis præmium ſpectandi porro largitur, incolumitatem corporis atque ſanitatem. Non itaque intentandum id crimen philoſophis de ſanitate diſputantibus eſt, quaſi vero limites tranſilierint: immo id potius vitio eſſet dandum, ſi non ſublatis omnino terminis locum hunc ſibi communem cum medicis ducerent, in eoque ſuavitatem cum neceſſitate junctam egregio ſtudio conſectarentur.

Mosch. Proinde miſſum faciamus Glaucum, qui ex ſeſe perfectus ob affectatam quandam vult videri gravitatem, et philoſophia nihil opus habere ad ſuam profeſſionem. Tu autem, Zeuxippe, totam nobis narra diſputationem, et ſi libet, ea primo loco, quæ ais cum non prorſus ſerio eſſent dicta, reprehenſa a Glauco fuiſſe.

β'. Ζευξ. Ἔφη τοίνυν ὁ ἑταῖρος ἡμῶν ἀκοῦσαι τινος λέγοντος ὡς τὸ τὰς χεῖρας ἀεὶ θερμὰς ἔχειν, καὶ μὴ περιορᾷν ψυχομένας, οὐ μικρὸν εἴη πρὸς ὑγίειαν· καὶ 123 τοὐναντίον ἡ τῶν ἄκρων περίψυξις εἰς τὰ μέσα συνελαύνουσα τὸ θερμὸν, ὥσπερ τινὰ συνήθειαν ἢ μελέτην ἐμποιεῖ πυρετοῦ· τὸ δ' ἔξω στρέφοντα μετὰ τῆς θερμότητος ἕλκειν ἐπὶ πάντα, καὶ διανέμειν τὴν ὕλην, ὑγιεινόν· ἐὰν μὲν ἐνεργοῦντές τι ταῖς χερσὶ καὶ χρώμενοι τυγχάνωμεν, αὐτὴν τὴν κίνησιν ἐπάγειν ἐνταῦθα, καὶ συνέχειν τὸ θερμόν· ἔργων δὲ τοιούτων σχολὴν ἄγοντας, ἥκιστα δεῖν προσδέχεσθαι τοῖς ἄκροις τὸ ψυχρόν.

γ'. Ἓν μὲν οὖν τοῦτο τῶν γελασθέντων ἦν· δεύτερον δὲ οἶμαι τὸ περὶ τὰς τροφὰς ἃς προσφέρετε τοῖς κάμνουσιν. Ἅπτεσθαι γὰρ αὐτῶν διὰ χρόνου παρῄνει B καὶ γεύεσθαι, συνεθίζοντας αὑτοὺς ἐν τῷ ὑγιαίνειν, καὶ μὴ τρέμοντας ὥσπερ τὰ παιδάρια, μηδὲ μισοῦντας ἐκεί-

A. 10 ἐὰν μὲν ἔξω] Mez. ἐὰν μὲν οὖν ἔξω.

II. Zeux. Aiebat ergo ſocius noſter, auditum abs ſe eſſe quendam, qui diceret ſi ſemper calerent manus, neque ſinerentur frigere, non leviter hoc ad ſanitatem conducere: contra extremitatum refrigerationem, qua calor introrſum cogitur, quaſi conſuetudinem quandam et affectationem febris ingenerare: qui calor ſalubriter foras in omnes partes eliciatur ad differendam ac diſtribuendam materiam: atque hoc quidem motum præſtare, ubi aliquid manibus agimus, ut ad eas vocetur, ibique contineatur calor: quando autem nullum opus manibus facimus, tunc nequaquam nos debere ad extremas corporis partes frigus admittere.

III. Hoc unum fuit ex iis quæ riſu excepta ſunt: ſecundum, ſi recte memini, fuit de cibis quos ægrotantibus exhibetis. Hos ille interdum volebat ſumi a nobis et guſtari, ut iis nos ſani etiamnum adſueſcentes, neque puerulorum inſtar formidantes inviſamve habentes victus illam ratio-

νῦν τὴν δίαιταν, ἀλλὰ ποιουμένους ἀτρέμα χειροήθη
ταῖς ὀρέξεσι καὶ σύντροφον, ὅπως ἐν τῷ νοσεῖν μὴ δυσ-
χεραίνωμεν ὡς φάρμακα τὰ σιτία, μηδὲ ἀσχάλλωμεν
ἁπλοῦν τι καὶ ἄνοψον καὶ ἀκνίσωτον λαμβάνοντες. Ὅθεν
οὐδὲ ἀλούτους ποτὲ φευκτέον ἐλθεῖν ἐπὶ τροφὴν, οὐδὲ
ὕδωρ πιεῖν, οἴνου παρόντος, οὐδὲ θερμὸν ἐν θέρει χιόνος
παρακειμένης· τὰς μὲν οὖν ἐπιδεικτικὰς καὶ σοφιστικὰς
C χαίρειν ἐῶντας ἀποσχέσεις τῶν τοιούτων καὶ μεγαλαυχίας
ἐπὶ ταῖς ἀποσχέσεσιν, αὐτοὺς δὲ καθ' ἑαυτοὺς σιωπῇ τήν
τε ὄρεξιν ἅμα τοῦ συμφέροντος ὑπήκοον ἐθίζοντας εἶναι
μετ' εὐκολίας, καὶ τῆς ψυχῆς ἀφαιροῦντας πόῤῥωθεν ἔτι
τὴν περὶ ταῦτα μικρολογίαν ἐν ταῖς νόσοις, καὶ τὸ ἐπι-
θρηνεῖν ἀνοδυρομένης ὡς ἐξ ἡδονῶν μεγάλων καὶ ἀγα-
πητῶν εἰς ἀγεννῆ καὶ ταπεινὴν ἀπελήλαται δίαιταν. Εὖ
γὰρ εἰρημένον τὸ, Ἑλοῦ βίον τὸν ἄριστον, ἡδὺν δὲ αὐτὸν ἡ
συνήθεια ποιήσει, καὶ κατὰ μέρος ὡς ἕκαστα πειρωμένῳ

B. 10. τὰς μὲν οὖν] Abeſt οὖν in Ald. Baſ. Xyl. Voſſ. Stephanus aſſumpſit ex Pol. et Jannot. Nec in reliquis ſcriptis deſideratur. Nolim delere.

nem, ſed paulatim appetitui noſtro familiarem reddentes, ægrotantes olim non ab iis tanquam medicamentis abhorreamus, neque moleſte feramus cibum nobis apponi ſimplicem, et ſine condimentis, ac nullum culinæ nidorem referentem. Eandem ob cauſam etiam aliquando illoti capere cibum non verebimur, aut aquam vino præſente bibere, tepidumve æſtate, cum ad manus ſit nix. Atque hic ad oſtentationem factæ et ſophiſticæ talium rerum abſtinentiæ vitandæ ſunt, et earum jactationes: ipſi apud noſmetipſos condocefaciamus appetitum, ut non invitus utilitati pareat, eminuſque animum avertamus ab illiberalibus propter victus rationem in morbis parum lautam querelis ac lamentis, quibus alii deplorant ſuas fortunas, a magnis jucundiſque voluptatibus ad ſordidum detruſi abjectumque alimentorum genus. Præclare dictum eſt, *Vitam delige optimam, dulcem eam conſuetudo efficiet.* Verum hoc utile eſt etiam in ſingulis vitæ

χρήσιμόν ἐστι, μάλιστα δὲ τὴν περὶ τὸ σῶμα διαιτημάτων ἐν τοῖς ὑγιεινοτάτοις ἐπάγοντα τὴν συνήθειαν εὐμενῆ καὶ γνώριμα τῇ φύσει καὶ οἰκεῖα προκατασκευάζειν, μεμνημένον ἃ πάσχουσιν ἔνιοι καὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς ἀρρω- D στίαις, χαλεπαίνοντες καὶ δυσανασχετοῦντες ὕδατος θερμοῦ προσφερομένου, καὶ ῥοφήματος ἢ ἄρτου, μιαρὰ μὲν ταῦτα καὶ ἀηδῆ, μιαροὺς δὲ καὶ χαλεποὺς τοὺς ἀναγκάζοντας ἀποκαλοῦντες. Πολλοὺς δὲ καὶ λουτρὸν ἀπώλεσεν, οὐδὲν ἐν ἀρχῇ μέγα κακὸν ἔχοντας, ἀλλ' ἢ τὸ μὴ δύνασθαι μηδὲ ὑπομένειν γεύσασθαι τροφῆς ἀλούτους· ὧν καὶ Τίτος ἦν ὁ αὐτοκράτωρ, ὥς φασιν οἱ νοσηλεύσαντες.

δ'. Ἔτι τοίνυν ἐλέχθη τοιοῦτον· ὡς ἀεὶ μὲν ὑγιεινότερα σώματι τὰ εὐτελέστερα· μάλιστα δὲ φυλακτέον πλησμονὰς καὶ μέθας καὶ ἡδυπαθείας, ἑορτήν τινα μέλ- E λουσαν ἢ φίλων ὑποδοχὴν ἐν χερσὶν ἔχοντας, ἢ προσδοκῶντας ἑστίασιν βασιλικὴν καὶ ἡγεμονικήν, καὶ συμπερι-

C. 10. μάλιστα δὲ] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. A. E. Voſſ. pro vulgato κάλλιστα δὲ quod Stephanus dedit ex Pol. et Jannot. Sed vel ſic nexus non aptus. Credo addendum δεῖ.

partibus conari, maxime in victus ratione, ut maxime ſani conſuetudine nobis familiaria iſta naturæque noſtræ non adverſantia redigamus, memoria tenentes quid nonnullis uſuveniat in morbis, qui ægre aut ne vix quidem ferre poſſunt aquam aut ſorbitionem vel panem ſi calida exhibeantur, impura hæc et moleſta, impuros et importunos qui uti iis cogunt appellantes. Multos etiam lavacra perdiderunt cum ab initio malum non fuiſſet magnum, tantum eo quod non poſſent neque ſuſtinerent cibum capere non loti: e quorum numero etiam Titus fuit Imperator, ut affirmant qui ægrotum curaverunt.

IV. His additum fuit illud, ſemper ea corpori ſaniora eſſe quæ tenuiora eſſent: maxime vero fugiendam redundantiam, crapulam, deliciarumque uſum, cum præ manibus eſt feſtivitas aliqua, aut amicorum convivium, aut epulæ a rege vel duce exhibendæ, aut ubi

φορὰν ἀπαραίτητον, ὅτε ἐπιόντος ἀνέμου καὶ κύματος, εὐσταλὲς τὸ σῶμα καὶ κοῦφον ἐν εὐδίᾳ παρασκευάζοντας. Ἔργον γάρ ἐστιν ἐν συνουσίαις καὶ φιλοφροσύναις αὑτὸν ἐπὶ τῶν μετρίων καὶ τῶν συνήθων φυλάξαι, μὴ πᾶσι μετ' ἀηδίας δεινῆς ἐπαχθῆ φανέντα καὶ φορτικόν. Ἵνα οὖν μὴ πῦρ ἐπὶ πυρὶ, ὥς φασι, πλησμονή τις ἐπὶ πλησμονῇ,
F μονῇ, καὶ ἄκρατος ἐπ' ἀκράτῳ γένηται, τὸ παιχθὲν ἀστείως ὑπὸ Φιλίππου, μετὰ σπουδῆς μιμητέον· ἦν δὲ τοιοῦτον. Ἄνθρωπος αὐτὸν ἐπιχώριος ὡς σὺν ὀλίγοις ὄντα δειπνῆσαι παρεκάλεσεν, εἶτα ὁρῶν πολλοὺς ἄγοντα, παρεσκευασμένων οὐ πολλῶν, ἐταράττετο· συναισθόμενος οὖν ὁ Φίλιππος, ὑπέπεμπε τῶν φίλων ἑκάστῳ, κελεύων
124 πλακοῦντι καταλιπεῖν χώραν· οἱ δὲ, πειθόμενοι καὶ προσδοκῶντες, ἐφείδοντο τῶν παρακειμένων· ἤρκεσεν οὖν ἅπασι τὸ δεῖπνον. Οὕτω δὴ προπαρασκευαστέον αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων συμπεριφορῶν, καὶ ὄψῳ καὶ πέμματι, καὶ νὴ Δία μέθῃ χώραν φυλάττοντας ἐν

alias largius ſeſe invitaturi ſunt cibis et poculis, ita ut tibi detrectare non liceat: tum enim velut tranquillo cœlo corpus tenue et leve præparandum eſt adverſum ventum et undas ingruentes. Difficile enim eſt in conviviis mediocritatem conſuetamque edendi ac bibendi rationem ita tueri, ut non omnibus aliis moleſtus, injucundus, importunuſque videare. Ne igitur crapula crapulæ, vino vinum, tanquam ignis igni (ut in proverbio eſt) ſuperaddatur, ſerio imitandum eſt quod Philippus joco ſatis eleganter egit. Invitarat eum rure quidam ad cœnam, paucos habere ſecum comites opinatus: cum autem modice apparatam ad cœnam Philippus plures adduceret, perturbabatur: quod ut ſenſit Philippus, ad ſingulos amicorum ſubmiſit qui moneret, ut locum placentæ relinqueret: ita amicis obtemperantibus, placentamque expectantibus, ac ideo parcius veſcentibus appoſitis cibis omnibus cœna ea ſuffecit. Sic ergo præparare nos debemus ad neceſſarias iſtas invitationes, ut obſonio, bellariis, adeoque

τῷ σώματι, καὶ πρόσφατον ἐπὶ ταῦτα βουλομένην τὴν ὄρεξιν ἄγοντας.

ε'. Ἐὰν δὲ τοιαῦταί τινες ἄφνω βαρεῖς ὄντας ἡμᾶς καὶ διακειμένους φαύλως ἀνάγκαι καταλάβωσιν, ἡγεμόνων παρόντων ἢ ξένων ἐπιφανέντων, ὑπ' αἰδοῦς βαδίζειν εἰς ταὐτὸ τοῖς ἱκανῶς ἔχουσι καὶ συμπίνειν, ἐνταῦθα μάλιστα δεῖ παρατετάχθαι πρὸς τὴν μέγα σινομένην B ἄνδρας αἰδῶ καὶ δυσωπίαν, τὰ τοῦ τραγικοῦ Κρέοντος, λέγοντας,

> Κρεῖσσον δέ μοι νῦν πρός σ' ἀπεχθεῖσθαι ξένε,
> Ἢ μαλθακισθένθ', ὕστερον μέγα στένειν.

Τὸ γὰρ ἀγροικίας φοβηθέντα δόξαν, εἰς πλευρῖτιν ἢ φρενῖτιν ἐμβάλλειν ἑαυτὸν, ἀγροίκου τινὸς ὡς ἀληθῶς ἐστὶν, καὶ νοῦν οὐκ ἔχοντος οὐδὲ λόγον, ἄνευ κύλικος καὶ κνίσσης ἀνθρώποις ἐπιστάμενον ὁμιλεῖν. Ἥ τε γὰρ παραίτησις, ἂν τὸ ἐπιδέξιον καὶ τὸ ἀστεῖον ἔχῃ, οὐχ ἧττον

B. 3. λέγοντας] Sic Pol. Leonic. Schott. Turn. Bong. Mez. Vulgo et reliqui λέγοντος. Xyl. λέγοντα.

etiam ebrietati locum relinquamus in corpore, novumque ad ea et paratum adferamus appetitum.

V. Cum vero talis nos ſubito invadit neceſſitas, ut corpore onuſto et ad edendum bibendumque inepto ob præſentiam principum virorum aut hoſpitum pudor videatur nos cogere potare cum probe ad potandum affectis: ibi tum maxime armatum eſſe oportet contra ineptam iſtam verecundiam, quæ magna adfert hominibus damna: uſurpandaque illa ſunt Creontis in tragœdia:

> *Præſtat inimicum fieri, hoſpes, tibi me modo,*
> *Quam gemere poſtea, nunc agam ſi mollius.*

Fugiendo enim ruſticitatis opinionem in laterum dolorem vel inſaniam ſe conjicere, revera agreſtis eſt et vecordis hominis, qui rationem cum hominibus citra pocula et nidorem verſandi ignoret. Ipſa enim recuſatio, ſi dextre fiat

ἐστι κεχαρισμένη τῆς συμπεριφορᾶς· ἄν τέ τις παρέχων C ἑστίασιν, ὥσπερ θυσίαν ἄγευστον, αὐτὸς ἀπέχηται, πρὸς δέ τε τῇ κύλικι καὶ τῇ τραπέζῃ μετὰ προθυμίας καὶ φιλοφροσύνης ἅμα τι παίζων καὶ λέγων εἰς ἑαυτὸν, ἥδιον φανεῖται τοῦ συμμεθυσκομένου καὶ συνοψοφαγοῦντος. Ἐμνήσθη δὲ τῶν μὲν παλαιῶν, Ἀλεξάνδρου μετὰ πότον πολὺν αἰσχυνθέντος ἀντειπεῖν Μηδίῳ παρακαλοῦντι καὶ καταβάλλοντι αὖθις ἐξ ἀρχῆς αὐτὸν εἰς ἄκρατον ἀφ' οὗ διεφθάρη· τῶν δὲ καθ' ἡμᾶς Ῥίγλου τοῦ παγκρατιαστοῦ. καλοῦντος γὰρ ἐπὶ τὸ λουτρὸν ἅμα ἡμέρᾳ Τίτου Καί- D σαρος, ἧκε καὶ συνελούσατο, καὶ πιὼν ἅπαξ, ὥς φησιν, ἀποπληξίας καταλαβούσης, εὐθὺς ἀπέθανε. Ταῦτα ἡμῖν ὁ Γλαῦκος ἐν γέλωτι προσέφερεν ὡς παιδαγωγικά· τῶν δὲ ἄλλων οὐ πάνυ πρόθυμος ἦν ἀκούειν, οὐδὲ ἡμεῖς ἐκείνῳ διηγεῖσθαι. Σὺ δὲ ἐπισκόπει τῶν λεχθέντων ἕκαστον.

C. 8. Ῥίγλου] Salmaſ. Mez. Ῥήγλου, *Reguli.*
D. 1. ὥς φησιν] Præſtat ὥς φασιν: ita et Reiſk.
D. 5. Σὺ δὲ ἐπισκόπει] Ratione poſtulante, recepi ut Mez. et Reiſk. correxerant. Vulgo οὐδὲ ἐπισκόπει. Græco-Latina Pariſienſis 1624. οὐδὲ ἐπισκόπει. Verſionem item correxi.

et urbane, non minus gratioſa eſt quam obſequium: et ſi quis ab iis quæ apponuntur in convivio ſe tanquam a ſacra re abſtinens, ad pocula interim menſamque alacriter et hilariter aliquid in ſeipſum laudat aut dicat, jucundior videbitur una ſe inebriante aut obſonia vorante. Ac mentionem faciebat ſocius ille noſter ex vetuſtate Alexandri Magni, qui poſtquam adbibiſſet liberalius, Medio præ pudore non auſus adverſari hortanti, et ad novam trahenti compotationem, denuo merum potavit, ex eoque periit: ex iis qui noſtra vixerunt ætate, Rigli pancratiaſtæ, qui prima luce ad balneum vocatus a T. Cæſare, venit unaque lavit, cumque ſemel inde bibiſſet, apoplexia correptus ſubito vitam finiit. Hæc nobis per riſum exprobrabat Glaucus ad pædagogos dicens pertinere: neque ad reliqua audienda ille animo prompto erat, neque dicenda nos illo præſente putabamus. Tu vero ſingula dicta conſidera.

ϛʹ. Πρῶτος μὲν ὁ Σωκράτης παρεκελεύετο φυλάττεσθαι τῶν βρωμάτων ὅσα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν ἀναπείθει, καὶ τῶν πομάτων ὅσα πίνειν μὴ διψῶντας, οὐχ ἁπλῶς τὸ χρῆσθαι τούτοις ἀπηγόρευσεν, ἀλλὰ χρῆσθαι δεομένους ἐδίδασκε, καὶ τὸ ἡδὺ κατατάττοντας αὐτῶν εἰς E
τὸ ἀναγκαῖον, ὥσπερ οἱ τὰ θεωρικὰ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσι στρατιωτικά. Τὸ γὰρ ἡδὺ τῇ φύσει μέχρις ἂν ᾖ μέρος τοῦ τρέφοντος, οἰκεῖόν ἐστι· καὶ δεῖ πεινῶντας ἔτι τῶν ἀναγκαίων ἀπολαύειν τῶν ἡδέων, ἰδίᾳ δὲ μὴ κινεῖν ἑτέρας ὀρέξεις τῶν κοινῶν ἀπηλλαγμένους. Ὥσπερ γὰρ αὐτῷ Σωκράτει γυμνάσιον ἦν οὐκ ἀηδὲς ἡ ὄρχησις, οὕτως ᾧ τινι τὸ πέμμα καὶ τὸ τράγημα δεῖπνόν ἐστι καὶ σιτίον, ἧττον βλάπτεται· τὸ δὲ ἀπέχοντα τῇ φύσει τὸ μέτριον καὶ πεπληρωμένον, ἐπιδράττεσθαι τῶν τοιούτων, φυλακτέον ἐν τοῖς μάλιστα. Φυλακτέον δὲ τῆς περὶ F

D. 6. Πρῶτος] Malim πρῶτον.

E. 5. τῶν ἡδέων, ἰδίᾳ δὲ μὴ] Vulgo ἢ τῶν ἡδέων ἰδίᾳ δὲ μηδέ. Delevi ἢ licet omnes libri habeant: ortum, ut ſexcenties, ex antecedente ν. Pro μηδὲ ſumpſi μὴ ex Veneto.

E. 7. αὐτῷ Σωκράτει] Mez. αὐτῷ τῷ Σωκράτει. Forte αὖ τῷ Σωκράτει.

VI. Jam primum Socrates hortabatur ut caveremus a cibis qui non eſurientes ad edendum invitant, et potu, qui non ſitientes ad bibendum pellicit: non uſum eorum in univerſum ille interdicens, ſed docens tum utendum eſſe cum eſt neceſſe, voluptate quæ inde percipitur ad neceſſitatem accommodata, ut cum civitas pecuniam alias ſpectaculis impendi ſolitam in uſu militiæ convertit. Quod enim ſuave ſuapte natura eſt, id dum nutritioni inſervit, uſurpare convenit: eſurienteſque frui debemus neceſſario aut ſuavi alimento, non communi appetitui ubi ſatisfactum eſt, invitamentis novos ciere. Sicut enim ipſi Socrati exercitatio corporis non injucunda erat ſaltatio, ita cui bellaria pro cibo ſunt, minus is læditur: id ſummopere cavendum eſt, ne cum pro naturæ modo ſatis accepimus, ac ſaturi ſumus, iſta appetamus. Studio voluptatis ingluvieque circa has res non

ταῦτα φιληδονίας καὶ γαστριμαργίας οὐδὲν ἧττον ἀπειροκαλίαν καὶ φιλοτιμίαν· καὶ γὰρ αὗται πολλάκις συναναπείθουσι μὴ πεινῶντας ἐσθίειν ἔνια, καὶ πίνειν μὴ διψῶντας, ἀνελευθέρους κομιδῇ καὶ φορτικὰς ὑποβάλλουσαι φαντασίας, ὡς ἄτοπόν ἐστι πράγματος σπανίου καὶ πολυτελοῦς μὴ ἀπολαῦσαι παρόντος, οἷον οὔθατος, ἢ μυκήτων Ἰταλικῶν, ἢ Σαμίου πλακοῦντος, ἢ χιόνος ἐν Αἰγύπτῳ. Ταῦτα γὰρ δήπου προσάγεται πολλάκις χρῆσθαι τοῖς περιβοήτοις καὶ σπανίοις, ὥσπερ ὑπὸ κνίσης τῆς κενῆς δόξης ἀγομένους, καὶ τὸ σῶμα κοινωνεῖν μὴ δεόμενον ἀναγκάζοντας, ὅπως ἔχωσιν ἑτέροις διηγεῖσθαι, ζηλούμενοι τῆς ἀπολαύσεως τῶν οὕτω δυσπορίστων καὶ περιττῶν. Ὅμοια δὲ καὶ πρὸς γυναῖκας ἐνδόξους πάσχουσιν. Ἰδίαις μὲν γὰρ ἔστιν ὅτε καὶ καλαῖς καὶ ἀγαπώσαις συναναπαυόμενοι, τὴν ἡσυχίαν ἄγουσι· Φρύνῃ δὲ τελέσαντες ἀργύριον ἢ Λαΐδι, καὶ τὸ σῶμα φαύλως καὶ πρὸς συνουσίαν ἀργῶς ἔχοντες διακείμενον, ἐγείρουσιν ἅμα καὶ παρακαλοῦσι τὸ ἀκόλαστον ἐπὶ τὴν ἡδονὴν, ὑπὸ τῆς κενῆς

minus vitanda eſt ambitio, et modi decorique imperitia, quibus ſæpe adducuntur homines ut quædam edant non eſurientes, et bibant non ſitientes: dum illiberales plane et intempeſtivæ illæ ſubjiciuntur opiniones, abſurdum ſcilicet eſſe ſi rara re et pretioſa appoſita non fruaris, ut ubere, fungis Italicis, placenta Samia, nive in Ægypto. Hæc enim ſæpenumero impellunt ad veſcendum nobilibus rebus et raris, animo vanæ gloriolæ quaſi nidore quodam illecto, corpuſque nulla ejus neceſſitate ei inſervire cogente, ut aliis narrare poſſint quod veſci ipſis obtigerit rebus paratu difficilibus et ſupervacaneis, eoque ſcilicet nomine in admiratione ſint. Quo modo etiam nonnulli cubantes in lecto cum ſuis uxoribus, caris etiam et dilectis, Venere abſtinent: Phrynæ aut Laidi perſoluta mercede, corpus male paratum ad coitum vana opinione ducti extimulant et ad libidinem ir-

δόξης. Αὐτὴ γοῦν ἔλεγεν ἡ Φρύνη πρεσβυτέρα γεγενημένη, τὴν τρύγα πλείονος πωλεῖν διὰ τὴν δόξαν. B

ζʹ. Ἔστι δὲ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἂν ὅσων ἡ φύσις δεομένη δέχεται τῶν ἡδονῶν προσιέμενοι τῷ σώματι, μᾶλλον δὲ ἂν τὰ πολλὰ παρὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ διαμαχόμενοι καὶ ἀναβαλλόμενοι, καὶ μόλις πάνυ ταῖς ἀνάγκαις χρηματίζοντες, ἤ, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, καὶ δάκνοντος καὶ κατατείνοντος ἐνδιδόντες, ἀβλαβεῖς ἀπαλλάττωμεν. Τὰς δὲ ἀνάπαλιν ἐκ τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὸ σῶμα κατιούσας ἐπιθυμίας, καὶ καταβιαζομένας τοῖς ἐκείνης συνυπηρετεῖν καὶ συνεξανίστασθαι πάθεσιν, οὐδεμία μηχανὴ τὸ μὴ σφοδροτάτας βλάβας καὶ μεγίστας ἐν ἡδοναῖς C ἀσθενέσι καὶ ἀμαυραῖς ἐναπολιπεῖν. Ἥκιστα δὲ ψυχῆς ἐπιθυμίᾳ σῶμα πρὸς ἡδονὰς κινητέον· ἡ γὰρ ἀρχὴ παρὰ φύσιν ἐστί. Καὶ καθάπερ αἱ τῶν μασχαλῶν ψηλαφήσεις οὐκ ἴδιον οὐδὲ πρᾶον οὐδ' ἵλεω γέλωτα τῇ ψυχῇ παρέχουσιν, ἀλλ' ἐοικότα σπασμῷ καὶ χαλεπόν·

ritant. Ipſa quidem Phryne ætate jam gravior dicebat, *ſe fæcem pluris vendere propter ſuam nobilitatem.*

VII. Mirum profecto eſt, et incomparabile hoc commodum, ſi quis conceſſis corporis quas naturæ exigit neceſſitas voluptatibus, immo autem diu corporis deſideriis in actionibus obluctatus, ac obſequi cunctatus, difficulterque admodum ejus neceſſitati gratificatus, aut, ut Plato ait, mordenti atque urgenti obſecutus tandem, illæſum ſe poteſt conſervare. Viciſſim cupiditates quæ in corpus ex animo deſcendunt, idque ſuis cogunt inſervire et comitari motibus, fieri non poteſt quin poſt obſcuras et languidas voluptates, maxima ac vehementiſſima illata damna relinquant. Minime vero animi concupiſcentia ad voluptatem permoveri corpus ſinendum eſt: ipſum enim principium naturæ repugnat: et ſicut axillarum titillatio riſum ab animo elicit non lenem aut placidum, ſed convulſionis ſimilem et mo-

οὕτω πάλιν ὅσας τὸ σῶμα νυττόμενον ὑπὸ τῆς ψυχῆς ἡδονὰς ἴσχει καὶ ταραττόμενον, ἐκστατικαὶ καὶ ταρακτικαὶ αὗται καὶ ἀλλότριαι τῆς φύσεως εἰσίν. Ὅταν οὖν τι
D τῶν σπανίων ἀπολαυσμάτων ἢ ἐνδόξων παραγένηται, ταῖς ἀποσχέσεσι μᾶλλον φιλοτιμητέον ἢ ταῖς ἀπολαύσεσι, μεμνημένους ὅτι, καθάπερ ὁ Σιμωνίδης ἔλεγε, μηδέποτε αὐτῷ μεταμελῆσαι σιγήσαντι, φθεγξαμένῳ δὲ πολλάκις· οὕτως ἡμῖν οὔτε ὄψον παρωσαμένοις μετεμέλησεν, οὔτε ὕδωρ ἀντὶ Φαλερίνου πιοῦσιν. Ἀλλὰ τοιοῦτον οὐ μόνον οὐ προσβιαστέον ἐπὶ τὴν φύσιν, ἀλλὰ κἂν δεομένῃ προσφέρηταί τι τῶν τοιούτων, ἐπὶ τὰ λιτὰ καὶ συνήθη πολλάκις ἀποτρεπτέον, ἔθους ἕνεκα καὶ μελέτης, τὴν ὄρεξιν.

Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή,

φησὶν ὁ Θηβαῖος, οὐκ ὀρθῶς λέγων,

E ——Τυραννίδος πέρι
Κάλλιστον ἀδικεῖν——

ἡμεῖς δὲ βέλτιον, ὡς εἴπερ φιλοδοξεῖν πρὸς τὰ τοιαῦτα,

leſtum: ita quas compunctum ab animo corpus voluptates et turbatum concipit, eæ a natura alienæ ſunt, et ad ſtatum ejus convellendum atque tumultibus exagitandum faciunt. Cum ergo veſcendum offertur rarum aliquid aut nobile, abſtinendo potius quam fruendo quærenda eſt gloria, cogitandumque, ſicut Simonides dixit, *nunquam ſe propter ſilentium, ſæpe propter ſermonem pœnitentia fuiſſe correptum:* ita nobis nunquam pœnitentiam obortam fuiſſe ob repudiatum aliquod obſonium, aut hauſtum aquæ Falerno prælatum, ſed contra. Cæterum tantum abeſt ut vis facienda ſit naturæ dum veſci aliqua re cupimus, ut appetentem etiam plerunque debeamus ad vulgaria et nobis uſitata avertere, ut adſuefaciamus eum et condocefaciamus.

Nam ſi violandum eſt jus, regnandi gratia
Violandum eſt:—

inquit Thebanus ille, improbe quidem: nos rectius ſic dicemus, ſi quærenda eſt gloria,

ἐγκράτεια κάλλιστον ὑπὲρ ὑγιείας. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μικρολογία καὶ γλισχρότης ἐνίους ἀναγκάζει πιέζοντας οἴκοι τὰς ἐπιθυμίας καὶ καταισχναίνοντας, ἐμπίπλασθαι παρ' ἑτέροις τῶν πολυτελῶν καὶ ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολεμίας ἀφειδῶς ἐπισιτιζομένους· εἶτα κακῶς διατεθέντες, ἀπίασιν, εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐφόδιον τῆς ἀπληστίας, τὴν ἀπεψίαν ἔχοντες. Ὁ μὲν οὖν Κράτης διὰ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν οἰόμενος οὐχ ἥκιστα τὰς στάσεις καὶ F τυραννίδας ἐμφύεσθαι ταῖς πόλεσι, μετὰ παιδιᾶς παρῄνει,

Μὴ πρὸ φακῆς λοπάδα αὔξων αἰεὶ ἐς στάσιν ἄμμι βάλῃς.

αὐτὸς δέ τις ἑαυτῷ παρακελευέσθω, μὴ περὶ φακῆς λοπάδα αὔξων αἰεί, μηδὲ πάντως ὑπερβαίνων τὴν καρδαμίδα καὶ τὴν ἐλαίαν, ἐπὶ τὸ θρίον καὶ τὸν ἰχθὺν, εἰς στάσιν ἐκ πλησμονῆς τὸ σῶμα καὶ ταραχὰς ἐμβάλλειν καὶ διαρροίας. Τὰ γὰρ εὐτελῆ κρατεῖ τὴν ὄρεξιν

E. 4. ἐγκράτεια] Puto legendum ἐγκρατείᾳ. *Continentiæ pulcherrimum eſt, (continentiam maxime decet,) gloriæ ſtudere, ſanitatis cauſa.*

E. 9. ἀπληστίας] ἀσιτίας A. Stobæus § xvii. p. 154. Ed. Trincavelli.

optime quæretur continentiæ ad ſanitatem conducibili. Veruntamen ſunt, quos ſordes et tenacitas eo adigunt, ut cupiditates ſuas domi comprimentes atque attenuantes, apud alios pretioſis alimentis perfruantur, iiſque ſe impleant non ſecus quam ſi ex hoſtico commeatum nulla cum parſimonia auferrent: deinde male affecti domum redeunt, viaticum ingluviei in diem ſubſequentem habentes cruditatem. Crates, quod cenſeret non minimam cauſam, propter quam in civitatibus ſeditiones exiſterent et tyrannides, eſſe luxum et nimios ſumptus, jocoſe hortabatur cives, *ne ultra lentem ſubinde augendis patinis ſeditionum cauſas præberent.* Quiſque vero ſeipſum hortetur, ne identidem ultra lentes augendo patinas, præteritoque naſturtio et olea ad thrium et piſcem pergendo, corpus in tumultum ac fluxiones ventris ex redundantia conjiciat. Vulgares enim cibi appetitum in-

ἐπὶ τῶν φυσικῶν μέτρων· ὀψοποιῶν δὲ τέχναι καὶ δημι-
126 ουργῶν, καὶ τὰ πανοῦργα ταῦτα ὀψάρια καὶ ὑποτρίμ-
ματα, κατὰ τὸν κωμικὸν, ἀεὶ τοὺς ὅρους τῆς ἡδονῆς μετα-
τίθησιν εἰς τοὔμπροσθεν, καὶ παραλλάττει τὸ συμφέρον.
Οὐκ οἶδα δὲ ὅντινα τρόπον, ἡμῶν τὰς γυναῖκας ὅσαι
φίλτρα μηχανῶνται καὶ γοητείας ἐπὶ τοὺς ἄνδρας βδελυττο-
μένων καὶ δυσχεραινόντων, μισθωτοῖς δὲ καὶ δούλοις προϊέμεθα
τὰ σιτία καὶ τὰ ὄψα μονονοὺ μαγγανεύειν καὶ φαρμάττειν.
Εἰ τοίνυν καὶ πικρότερον φανεῖται τὸ τοῦ Ἀρκεσιλάου πρὸς
τοὺς μοιχοὺς καὶ ἀκολάστους εἰρημένον, Μηδὲν διαφέρειν
ὄπισθέν τινα ἢ ἔμπροσθεν εἶναι κίναιδον, οὐκ ἀνάρμοστόν ἐστι
B τοῖς ὑποκειμένοις. Τί γὰρ ὡς ἀληθῶς διαφέρει σατύρια
προσάγοντα κινεῖν καὶ παροξύνειν τὸ ἀκόλαστον ἐπὶ τὰς
ἡδονὰς, ἢ τὴν γεῦσιν ὀσμαῖς καὶ καρυκείαις ἐρεθίζειν, ὥσπερ
τὰ ψωριῶντα, κνησμῶν ἀεὶ δεῖσθαι καὶ γαργαλισμῶν;

A. 2. κατὰ τὸν κωμικὸν] Abeſt in Stobæi editione Trincavelli et Cod. Pariſ. A. ab H. Grotio collato. p. 543. Ed. Geſneri. Comici ſenarius eſt Τὰ πανοῦργα ταῦτ' ὀψάρια καὶ θ' ὑποτρίμματα ut monuit Mez. et Salmaſ.

A. 6. προϊέμεθα] Sic Turn. et margo codicum A. et Voſſ. Vulgo προϊέμενοι.

tra naturæ modum continent: coquorum et opificum artes, et callidiſſimæ iſtæ aromatibus conditæ cupediæ, ut appellat Comicus, ſemper fines voluptatum proferunt, utilitatemque ſupplantant. Ac neſcio quomodo fiat, ut uxores, cum ſuos maritos veneficio et poculis amatoriis adoriuntur, execremur averſemurque: interim mercenariis et ſervis permittamus ut cibos et obſonia tantum non lenocinio commendent atque veneficio. Ergo tametſi acerbius videri poteſt Arceſilai dictum in adulteros ac libidinoſos, *Nihil differre anticave an poſtica corporis parte cinædus aliquis ſit:* noſtro tamen propoſito non male congruit. Quid enim intereſt, ſi veritatem rei ſpectes, ſatyriiſne aliquis libidinem provocet, aut guſtatum odoribus et condimentis irritet, ac ſcabioſæ partis alicujus inſtar pruritu ſemper titillationeque indigeat?

η΄. Ἄλλοτε μὲν οὖν πρὸς τὰς ἡδονὰς λεκτέον ἴσως, τὸ καλὸν καὶ σεμνὸν ἐφ᾽ ἑαυτοῦ τῆς ἐγκρατείας οἷόν ἐστι δεικνύοντας· ὁ δὲ νῦν λόγος ὑπὲρ πολλῶν ἡδονῶν καὶ μεγάλων ἐστίν. Οὔτε γὰρ πράξεις, οὔτε ἐλπίδας, οὔτε ἀποδημίας, οὔτε διαγωγὰς αἱ νόσοι τοσαύτας ὅσας ἡδονὰς ἡμῶν ἀφαιροῦνται καὶ διαφθείρουσιν. Ὅθεν ἥκιστα λυσιτελεῖ καταφρονεῖν τῆς ὑγείας τοῖς μάλιστα τὴν C ἡδονὴν διώκουσι. Καὶ γὰρ φιλοσοφεῖν ἀῤῥωστίαι πολλοὺς παρέχουσι, καὶ στρατηγεῖν νὴ Δία καὶ βασιλεύειν· ἡδοναὶ δὲ σωματικαὶ καὶ ἀπολαύσεις ἔνιαι μὲν οὐδ᾽ ὅλως γένεσιν ἐν νόσῳ λαμβάνουσιν, αἱ δὲ λαμβάνουσαι, βραχὺ τὸ οἰκεῖον καὶ οὐ καθαρὸν, ἀλλὰ συμπεφυρμένον πολλῷ τῷ ἀλλοτρίῳ καὶ μεμωλωπισμένον, ὥσπερ ἐκ ζάλης καὶ χειμῶνος ἀναφέρουσιν. Οὐ γὰρ ἐν πλησμοναῖς Κύπρις, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν εὐδίᾳ σαρκὸς καὶ γαλήνῃ. Καὶ Κύπρις εἰς ἡδονὴν τελευτᾷ, καὶ βρῶσις καὶ πόσις· ἡ δὲ

C. 2. πολλοὺς παρέχουσι] πολλοῖς παρέχουσι Mez. Turn.

VIII. Fortaſſis ſuus locus erit alias, ubi adverſus voluptates dicamus, et quæ pulchritudo ac dignitas continentiæ per ſe ſit demonſtrabimus. In præſentia autem multis magniſque voluptatibus noſtra patrocinatur oratio. Non enim tot actionibus, conatibus, peregrinationibus aut ludis morbi nos privant, quam multis voluptatibus nos ſpoliant: ut qui maxime voluptates conſectantur, minime iis expediat ſanitatem negligere. Sunt quibus in adverſa valetudine liceat tamen philoſophari, atque etiam imperia gerere et regnare: at corporis voluptates aliæ omnino exiſtere in morbo non poſſunt, aliæ ut oriantur, parum habent genuini ac ſinceri, ſed multis alienis confuſæ contaminatæque affectionibus veluti ex æſtu et tempeſtate emergunt. Non enim *in redundantia corporis Venus locum habet*, ſed carnis quaſi ſereno et tranquillo ſtatu Venerem, cibumque et potum voluptas ſubſequitur: et ſanitas voluptatibus, veluti ſere-

D ὑγίεια ταῖς ἡδοναῖς, ὥσπερ ἡ γαλήνη ταῖς ἀλκυόσιν, ἀσφαλῆ καὶ καλὴν γένεσιν καὶ λοχείαν ἐνδίδωσιν. Κομψῶς γὰρ ἔοικεν ὁ Πρόδικος εἰπεῖν, ὅτι τῶν ἡδυσμάτων ἄριστόν ἐστι τὸ πῦρ. Ἀληθέστατον δ' ἄν τις εἴποι τὴν ὑγίειαν ἥδυσμα θειότατον εἶναι καὶ προσηνέστατον. Ἑφθὰ μὲν γὰρ καὶ ὀπτὰ καὶ πεπτὰ βρώματα νοσοῦσιν ἢ κραιπαλῶσιν ἢ ναυτιῶσιν οὐδεμίαν ἡδονὴν οὐδὲ χάριν ἀποδίδωσι, καθαρὰ δὲ καὶ ἀκραιφνὴς ὄρεξις ὑγιαίνοντι σώματι πᾶν ἡδὺ ποιεῖ, καὶ ἁρπαλέον, ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ προσφορον.

θ'. Ἐπεὶ δὲ ὥσπερ ὁ Δημάδης πολεμικοὺς ἀκαίρως
E τοὺς Ἀθηναίους ὄντας ἔλεγε μηδέποτε χειροτονεῖν εἰρήνην ἄνευ μελάνων ἱματίων, οὕτω καὶ ἡμεῖς οὐδέποτε μεμνήμεθα λιτῆς διαίτης καὶ σώφρονος ἄνευ καύσεων καὶ καταπλασμάτων· ἔν τε τούτοις γινόμενοι πιέζομεν σφόδρα τὰς ἁμαρτίας, ἐναπερειδόμενοι τῇ μνήμῃ, καὶ καθάπερ οἱ πολλοὶ

D. 4. Ἀληθέστατον δ' ἄν] Sic Mes. Vulgo ἀληθέστατον γὰρ ἄν. Stob. ἀληθέστερον γὰρ ἄν p. 541.

nitas alcyonibus, commodum tutumque ortum præbet. Eleganter quidem dictum eſt a Prodico, omnium condimentorum ſuaviſſimum eſſe ignem. Sed veriſſime dixeris, ſanitatem condimentum eſſe diviniſſimum et jucundiſſimum. Elixa quippe, aſſata, et cocta nullam voluptatem afferunt, neque grata ſunt ægrotantibus aut crapula nauſeave laborantibus: ſano corpori ſincerus et integer appetitus omnia facit dulcia, et quæ, ut Homerus ait, *avide rapiantur atque ſumantur.*

IX. Verum ſicut Demades de Athenienſibus intempeſtivo belligerandi ſtudio deditis dicebat, nunquam niſi atratos pacem decernere: ita et nos nunquam tenui et temperante victus de ratione cogitamus, niſi cum a medicis urimur, et medicamenta nobis impinguntur: quo quidem noſtro ſtatu delicta noſtra valde ſupprimimus, memoriæ eorum reluctantes: et vulgus imitamur hominum, qui intemperantiam

νῦν μὲν ἀέρας, νῦν δὲ χώρας ἐπιμεμφόμενοι νοσώδεις, ἀποδημίας τέ τινας λέγουσιν, ἐξαιρούμενοι τῆς αἰτίας τὴν ἀκρασίαν καὶ φιληδονίαν. Ἀλλ' ὥσπερ ὁ Λυσίμαχος ἐν Γέταις συσχεθεὶς δίψῃ, καὶ παραδοὺς ἑαυτὸν μετὰ στρατεύματος αἰχμάλωτον, εἶτα πιὼν ὕδωρ ψυχρὸν, Ὦ θεοὶ, εἶπεν; ὡς βραχείας ἡδονῆς ἕνεκα F μεγάλην εὐδαιμονίαν ἀπεβαλόμην· οὕτως ἀνοιστέον ἐν ταῖς ἀῤῥωστίαις πρὸς αὐτοὺς, ὡς διὰ ψυχροποσίαν ἢ λουτρὸν ἄκαιρον, ἢ συμπεριφορὰν, πολλὰς μὲν αὐτῶν διαφθείρομεν ἡδονὰς, καλάς τε πράξεις, ἐπιτερπεῖς τε διαγωγὰς ἀπωλέσαμεν. Ὁ γὰρ ἐκ τῶν τοιούτων ἀναλογισμῶν δηγμὸς αἱμάσσει τὴν μνήμην, ὥστε οἷον οὐλὴν παραμένουσαν ἐν τῷ ὑγιαίνειν, εὐλαβεστέρους ποιεῖν περὶ τὴν δίαιταν. Οὐδὲ γὰρ ἄγαν τὸ ὑγιαῖνον σῶμα φύσει 127 μεγάλας ἐπιθυμίας, οὐδὲ δυσπειθεῖς, οὐδὲ ἀσυνήθεις, οὐδὲ δυσβιάστους· ἀλλὰ δεῖ θαῤῥεῖν πρὸς τὰς ὀρέξεις

A. 1. *ἄγαν τὸ ὑγιαῖνον σῶμα φύσει*] φύσει in futuro accipiendum *gignet*. Alioquin *ἄγαται* legi poſſit pro *ἄγαν τὸ*, quod Reiſkio etiam in mentem venit: aut φύει quod Xylander vertendo ſecutus videtur.

et nimium voluptatis ſtudium ſuum diſſimulantes, regionem morbo obnoxiam, aut luem publice graſſantem cauſantur. Lyſimachus apud Getas ſiti eo redactus, ut ſe cum toto exercitu in poteſtatem hoſtium dederet, poſtea cum frigidam bibiſſet, Dii boni, inquit, quam ob brevem voluptatem ſummam amiſi felicitatem. Nos quoque in morbis nobiſcum reputemus, ob frigidæ potum, aut intempeſtivum balnei uſum, aut obſequium in convivio præſtitum, nos multas noſtras perdidiſſe voluptates, actioneſque honeſtas, et jucundas oblectationes: morſus enim hujuſmodi ratiocinationum memoriam ſauciat, ut quaſi cicatrix reliqua in ſanitate nos cautiore uti moneat victus ratione. Non enim nimis vehementes appetitiones in corpore ſano exiſtent, neque contumaces, neque inſolentes aut quæ coerceri non poſſunt: ſed obfirmandus eſt animus contra concupiſcentias iſtas,

ἐκφερομένας, καὶ ἐπιπηδώσας ταῖς ἀπολαύσεσιν, ὡς ἐλαφρὸν καὶ παιδικὸν ἐχούσας τὸ μεμψιμοιροῦν καὶ κλαυθμυριζόμενον, εἶτα παυομένας ἀρθείσης τῆς τραπέζης, καὶ μηδὲν ἐγκαλούσας μηδὲ ἀδικουμένας, ἀλλὰ τοὐναντίον καθαρὰς καὶ ἱλαρὰς καὶ οὐ βαρείας, οὐδὲ ναυτιώδεις περιμενούσας τὴν αὔριον. Ὥσπερ ἀμέλει καὶ Τιμόθεον
B εἰπεῖν τῇ προτεραίᾳ δεδειπνηκότα ἐν ἀκαδημίᾳ παρὰ Πλάτωνι μουσικὸν καὶ λιτὸν δεῖπνον, Ὡς οἱ παρὰ Πλάτωνι δειπνήσαντες, καὶ εἰσαύριον ἡδέως γίνονται. Λέγεται δὲ καὶ Ἀλέξανδρος εἰπεῖν τοὺς τῆς Ἄδας ὀψοποιοὺς ἀποπεμψάμενος, Ὡς ἔχει βελτίονας ἄγειν ἀεὶ σὺν αὐτῷ, πρὸς μὲν τὸ ἄριστον τὴν νυκτοπορίαν, πρὸς δὲ τὸ δεῖπνον τὴν ὀλιγαριστίαν.

ι'. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι καὶ διὰ κόπους πυρέττουσιν ἄνθρωποι, καὶ δι' ἐγκαύσεις καὶ διὰ περιψύξεις. Ἀλλ' ὥσπερ αἱ τῶν ἀνθέων ὀσμαὶ καθ' ἑαυτὰς

B. 1. εἰπεῖν] φασὶ aut excidit, aut ſubaudiendum.
B. 4. τοὺς Ἄδας] Repoſui ex A. E. Voſſ. Xyl. Anon. Mez. T. V. Cod. Stobæi A. Vulgo et in Stobæi editis libris ἰδάδας. Mox ἄγειν omittit idem Cod. Stob.

ubi inter fruendum ſeſe efferunt et exultant, tenendumque querimonias earum et ejulatus viles eſſe ac pueriles, et horum finem fore ſublata menſa, ac proinde appetitus iſtos nulla injuria affectos, nihil nobiſcum conqueſturos, ſed contra puros ac hilares, non moleſtos aut faſtidioſos, craſtinam diem expectaturos. Huc pertinet quod Timotheus cum pridie in Academia cœnæ Platonis philoſophicæ ac frugali interfuiſſet, dixit: Qui cum Platone cœnarent, eos poſtridie etiam ſuaviter vivere. Sed et Alexandrum Magnum narrant dixiſſe, cum Adæ coquos relegaſſet, meliores ſe habere quos ſecum ducat: nempe nocturnum iter quod ei prandium, et exilitatem prandii, quæ cœnam faceret dulcem.

X. Non ſum neſcius febres hominibus, et ob defatigationes, et ob nimios cum æſtus tum algores accidere. Sed tamen ſicut florum odores imbecilles ſuapte natura, quando

ASHMOLEAN MUSEUM OXFORD

ἀσθενεῖς, εἰσμιχθεῖσαι δὲ τῷ ἐλαίῳ ῥώμην ἴσχουσι καὶ τόνον· οὕτω ταῖς ἔξωθεν αἰτίαις καὶ ἀρχαῖς, οἷον οὐσίαν καὶ σῶμα C παρέχει τὸ πλῆθος ὑποκείμενον. Ἄνευ δὲ τούτων, χαλεπὸν οὐδέν, ἀλλ' ἐξαμαυροῦνται καὶ διαχέονται ῥᾳδίως, αἵματος λεπτοῦ καὶ πνεύματος καθαροῦ δεχομένου τὴν κίνησιν· ἐν δὲ πλήθει καὶ περιττώματι, οἷον ἰλὺς ἀναταραττομένη μιαρὰ ποιεῖ πάντα καὶ δυσχερῆ καὶ δυσαπάλλακτα. Διὸ δεῖ μὴ καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ ναύκληροι πολλὰ δι' ἀπληστίαν ἐμβαλόμενοι, τοὐντεῦθεν ἤδη διατελοῦσιν ἀντλοῦντες καὶ ὑπεξαίροντες τὴν θάλατταν, οὕτως ἐμπλήσαντας τὸ σῶμα καὶ βαρύναντας ὑποκαθαίρειν αὖθις καὶ ὑποκλύζειν· ἀλλὰ διατηρεῖν εὐσταλές, ὅπως κἂν πιεσθῇ D ποτε, φελλοῦ δίκην ὑπὸ κουφότητος ἀναφέρηται.

ια'. Μάλιστα δὲ προφυλακτέον ἐν ταῖς προπαθείαις καὶ προαισθήσεσιν. Οὐ γὰρ ἅπασαι, κατὰ τὸν

B. 11. ἀσθενεῖς, εἰσμιχθεῖσαι] ἀσθενεῖς εἰσί, μιχθεῖσαι E. Venet. Voſſ. Mez. Xyl. Medium tenent Ald. Baſ. εἰσιμιχθεῖσαι.

C. 1. οὐσίαν] Sumpſi a Pol. Jannot. Bong. Mez. Vulgo οὐσίαις.

oleo admiſcentur, vires vigoremque nanciſcuntur: ita externis cauſis atque principiis redundantia humorum in corpore veluti ſubſtantiam et corpus ſuppeditat: abſque hac nihil mali cauſæ illæ inferunt, ſed elangueſcunt diſſipanturque facile, ſanguine tenero et ſpiritu puro motum excipiente: ubi autem redundantia eſt humorum, ibi velut cœnum quoddam exagitatur impurum, omniaque difficilia reddit et pertinacia. Non igitur imitari debemus bonos naviculatores, corpuſque ſubinde impletum et oneratum, purgando rurſum et proluendo evacuare: ſicut illi ob avaritiam multa in naves cum ingeſſerunt, aſſiduo deinceps aquam exhaurire coguntur: ſed corpora noſtra habilia et expedita ſervare, ut etiam ſi aliquando premantur, ob levitatem ſuberis inſtar ſurſum ſeſe efferant.

XI. Maxime autem præcavendum eſt in præſenſionibus morborum. Non enim omnes morbi invadunt nos,

Ἡσίοδον, ἐπιφοιτῶσιν αἱ νόσοι,

Σιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα Ζεύς·

ἀλλ' αἱ πλεῖσται καθάπερ προαγγέλους καὶ προδρόμους
καὶ κήρυκας ἔχουσιν, ἀπεψίας καὶ δυσκινησίας. Βαρύτητες
καὶ κόποι, φησὶν Ἱπποκράτης, αὐτόματοι νοῦσον φρά-
ζουσι, διὰ πλῆθος, ὡς ἔοικεν, ἐντὸς διάτασιν καὶ
σφήνωσιν τοῦ περὶ τὰ νεῦρα πνεύματος ἔχοντος. Ἀλλ'
E ὅμως αὐτοῦ μονονουχὶ τοῦ σώματος ἀντιτείνοντος καὶ κατα-
σπῶντος ἐπὶ τὸ κλινίδιον καὶ τὴν ἡσυχίαν, οἱ μὲν ὑπὸ
λαιμαργίας καὶ φιληδονίας ἐμβάλλουσιν ἑαυτοὺς ἐπὶ τὰ
βαλανεῖα, καὶ σπεύδουσιν ἐπὶ τὰς προπόσεις, ὥσπερ εἰς
πολιορκίαν, ἐπισιτιζόμενοι, καὶ δεδιότες μὴ φθάσῃ κατα-
λαβὼν αὐτοὺς ὁ πυρετὸς ἀνάριστος. Οἱ δὲ κομψότεροι
ταύτῃ μὲν οὐχ ἁλίσκονται, πάνυ δὲ ἀβελτέρως, αἰσ-
χυνόμενοι κραιπάλην ἢ ἀπεψίαν ὁμολογεῖν, καὶ διημε-
ρεύειν ἐν ἱματίοις, ἑτέρων εἰς τὸ γυμνάσιον βαδιζόντων καὶ
F παρακαλούντων, ἀναστάντες συναποδύονται, καὶ τὰ αὐτὰ

ſicut Heſiodus ait:

Muti, nam vocis privavit Jupiter uſu.

Sed plerique tanquam prænuncios habent et præcurſores ac præcones ſuos, cruditatem et motus difficultatem. *Gravitas membrorum*, inquit Hippocrates, *et defatigationes ſponte ortæ morbum indicant*: nimirum ob plenitudinem ſpiritu nervorum compreſſo et obſtructo. Sed tamen multi, reluctante tantum non ipſo corpore et in grabatum atque ad quietem trahente, ob gulam et luxuriam ſeipſos in balnea conjiciunt, et ad propinationes feſtinant, veluti obſidione imminente commeatu ſe inſtruentes, metuenteſque ne impranſos febris corripiat. Qui videri volunt elegantiores, hac ratione non peccant: ſed ſtolide admodum, dum pudet crapulam aut cruditatem confiteri, et in lecto diem exigere, aliis ad gymnaſium euntibus et ipſos eodem vocantibus, ſurgunt, et exercitationibus ſeſe quoque dant, eademque cum ſa-

προσάπτουσι τοῖς ὑγιαίνουσι. Τοὺς δὲ πλείονας ἀκρασία καὶ μαλακία συνήγορον ἔχουσα παροιμίαν, ἐλπὶς ἀναπείθει καὶ προάγεται βαδίζειν ἀναστάντας ἰταμῶς ἐπὶ τὴν συνήθειαν, ὡς οἴνῳ δὴ τὸν οἶνον, κραιπάλῃ δὲ τὴν κραιπάλην ἐξελόντας καὶ διαφορήσαντας. Πρὸς μὲν οὖν ταύτην τὴν ἐλπίδα, τὴν τοῦ Κάτωνος εὐλάβειαν ἀντιτακτέον, ἥν φησιν ἐκεῖνος ὁ ἀνήρ, Τὰ μὲν μεγάλα μικρὰ ποιεῖν, τὰ δὲ μικρὰ παντελῶς ἀναιρεῖν· καὶ ὅτι 128
κρεῖττον ἔνδειαν ὑπομεῖναι διακενῆς καὶ ἡσυχίαν, ἢ διακινδυνεῦσαι πρὸς λουτρὸν ὠσαμένους καὶ δεῖπνον. Εἰ μὲν γάρ ἐστί τι, βλάψει τὸ μὴ φυλάξασθαι, μηδ' ἐπισχεῖν· εἰ δὲ μηδὲν, οὐ βλάψει τὸ συσταλῆναι τῷ σώματι, καὶ γενέσθαι καθαρώτερον. Ὁ δὲ παιδαριώδης ἐκεῖνος, καὶ τοῖς φίλοις δεδιὼς καὶ τοῖς οἰκέταις φανερὸς γενέσθαι διακείμενος ἐκ πλησμονῆς ἢ κραιπάλης ἀηδῶς, αἰσχυνόμενος ἀπεψίαν ὁμολογῆσαι τήμερον, αὔριον ὁμολογήσει

P. 3. καὶ μαλακία συνήγορον ἔχουσα—ἐλπὶς] Non apta ſententia: quæ conſtituenda interjiciendo καὶ poſt μαλακία. Reſpicitur ad Proverbium πάτταλος παττάλῳ ἐκκρούεται, *clavus clavo extruditur*. Ad hanc rationem correxi verſionem. Mox legendum ἐξελῶντας καὶ διαφορήσοντας, *expulſuri, diſcuſſuri*.

nis agunt. Plurimos intemperantia et mollities, et ſpes patrocinium a proverbio quærens, ut vinum vino, crapulam crapula expulſuros et diſcuſſuros, movet, perſuadetque ut omiſſo lecto audacter ad conſueta redeant pocula. Cui quidem ſpei Catonis illa opponi debet *cautio*, *qua* is dicebat *magna imminui*, *parva omnino aboleri*: tenendumque eſt, præſtare fruſtra abſtinuiſſe et quieviſſe, quam ſanitatem ad balneum aut cœnam ſe proripiendo in periculum conjicere. Etenim ſi mali aliquid ſubeſt, non caviſſe, non ſe inhibuiſſe nocebit: ſi nihil ſuberat mali, non obeſt corpori abſtinentia illa, qua factum eſt purius. Puerilis autem ille, qui veretur ne ſe ob repletionem aut crapulam male affectum amici aut famuli ſentiant: dum hodie pudet cruditatem confiteri,

καταῤῥοίαν, ἢ πυρετὸν, ἢ στρόφον.

Αἰσχυνόμενος, αἴσχιστα πενίαν φέροις,

B πολὺ δὲ αἴσχιον ἀπεψίαν καὶ βαρύτητα καὶ πλησμονὴν
σώματος, εἰς βαλανεῖον ἑλκόμενον, καθάπερ εἰς θάλασσαν
σαθροῦ πλοίου καὶ μὴ στέγοντος. Ὥσπερ γὰρ ἀμέλει
πλέοντες ἔνιοι χειμῶνος ὄντος αἰδοῦνται ἐπ' ἀκτῆς δια-
τρίβειν, εἶτα ἀναχθέντες, αἴσχιστα διάκεινται βοῶντες,
καὶ ναυτιῶντες· οὕτως ἐν ὑποψίᾳ καὶ προπαθείᾳ σώ-
ματος ἀγεννὲς ἡγούμενοι μίαν ἡμέραν ἐν κλίνῃ διάγειν,
καὶ μὴ παραθέσθαι τράπεζαν, αἴσχιστα πολλὰς ἡμέρας
κεῖνται καθαιρόμενοι, καὶ καταπλασσόμενοι, καὶ θωπεύ-
οντες ἰατροὺς καὶ θεραπεύοντες, οἶνον αἰτοῦντες ἢ ψυχρὸν
C ὕδωρ, ἄτοπα καὶ ἀγεννῆ πολλὰ ποιεῖν καὶ φθέγγεσθαι διὰ
τὸν πόνον καὶ τὸν φόβον ὑπομένοντες. Καὶ μὴν τούς
γε διὰ τὰς ἡδονὰς μὴ κρατοῦντας ἑαυτῶν, ἀλλ' ἐγ-

A. 11. Αἰσχυνόμενος] Vulgo male ad antecedentia refertur. Dictum eſt Menandri ap. Stob. Serm. xciii. p. 514. Grot. Exc. p. 383. ubi explendo numero additum τήν.

B. 6. προπαθείᾳ] Sic Bong. et Margo Voſſ. a προπάσχειν, *præpati*, dicatur *præpaſſio*.

cras fatebitur fluxionem, aut febrem, aut tormina.

Turpiter inopiam, ejus ſi te pudet, feres:

inquit ille: multo turpius feres cruditatem, gravitatem corporis et redundantiam, ſi corpus in balneum trahas, velut navim putridam rimiſque hiantem in mare. Sicut enim qui navigantes ſub tempeſtatem dum in litore tempus terere pudori habent, deinde in altum provecti turpiſſime vociferando et nauſeando ſe gerunt: ita in ſuſpicione morbi corporeque non bene affecto qui parum decorum putant unam diem in lecto conſumere ciboque abſtinere, turpiſſime per plures inde dies decumbunt, dum purgantur, et medicamentis oblinuntur, medicisque adulantur, et demerentur vinum petentes aut frigidam, turpiaque multa et abjecta facere ac dicere ob dolorem et metum ſuſtinent. Et vero qui propter voluptates ſibi ipſis non imperant, ſed

κλίνοντας ἢ φερομένους ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν, καλῶς ἔχει διδάσκειν καὶ ἀναμιμνήσκειν ὅτι πλεῖστον ἐκ τοῦ σώματος αἱ ἡδοναὶ λαμβάνουσι.

ιβ΄. Καὶ καθάπερ οἱ Λάκωνες ὄξος καὶ ἅλας δόντες τῷ μαγείρῳ, τὰ λοιπὰ κελεύουσιν ἐν τῷ ἱερείῳ ζητεῖν· οὕτως ἐν τῷ σώματι τοῦ προσφερομένου τὰ κάλλιστα τῶν ἡδυσμάτων ἐστὶν, ἄνπερ ὑγιαίνοντι καὶ καθαρῷ προσφέρηται. Γλυκὺ μὲν γὰρ ἢ πολυτελὲς, ἔξω καὶ καθ' αὑτὸ τῶν τοιούτων ἐστίν· ἡδὺ δὲ πέφυκεν ἐν τῷ ἡδομένῳ καὶ μετὰ τοῦ ἡδομένου γίνεσθαι κατὰ φύσιν ἔχοντος· ἐν δὲ δυσαρέστοις D καὶ κραιπαλῶσι καὶ φαύλως διακειμένοις πάντα τὴν αὑτῶν χάριν καὶ ὥραν ἀπόλλυσι. Διὸ δεῖ μὴ σκοπεῖν τὸν ἰχθὺν εἰ πρόσφατος, μηδὲ τὸν ἄρτον εἰ καθαρὸς, μηδὲ τὸ βαλανεῖον εἰ θερμὸν, μηδὲ τὴν ἑταίραν εἰ εὔμορφος· ἀλλ' αὐτὸν, εἰ μὴ ναυτιώδης, μηδὲ θολερὸς, μηδὲ

C. 12. ἐστίν· ἡδὺ] ἡδὺ ex est A. Voſſ. Pol. Leonic. Schott. Anon. Xyl. T. V. B. Salmaſ. Reliqui perperam ἤδη. Deeſt adhuc quid initio ad nexum ſententiæ. Mez. corrigit Τὸ μὲν γὰρ γλυκύ. Poſſis item explere καθ' αὑτό τι τῶν τοιούτων, aut ἐστὶν mutare in ἕκαστον.

cupiditatibus ſuis aguntur aut inclinantur, docendi ſunt et admonendi, maximam ſui partem voluptates ex ipſo ſumere corpore.

XII. Et quemadmodum Spartani coquo acetum et ſalem dantes, reliqua in ipſo quod mactandum erat animali jubebant quærere: ita in corpore ejus quod huic exhibetur condimenta præcipua inſunt, ſi ſano ei exhibetur, atque puro. Quod enim cibus potuſve aliquis dulcis eſt, quod pretioſus, id a ſua natura habet, et extra corpus fruentis: ſuavis autem fit et jucundus ita demum, ſi fruentis corpus ſecundum naturam affectum eo delectetur: qui vero eum averſantur, aut ebrii vel ægroti ſunt, apud hos iſta omnem ſuam gratiam venuſtatemque amittunt. Itaque non conſiderandum eſt, an recens ſit piſcis, an purus ſit panis, an balneum calidum, an ſcortum formoſum: ſed an qui his frui vult, nauſea vacet, corporis

ἄσαλος, μηδὲ τεταραγμένος. Εἰ δὲ μή, καθάπερ εἰς οἰκίαν πενθοῦσαν ἐμβαλόντες ἐπίκωμοι μεθύοντες, οὐ φιλοφροσύνην παρέσχον οὐδὲ ἡδονήν, ἀλλὰ κλαυθμοὺς ἐποίησαν· οὕτω καὶ ἀφροδίσια καὶ ὄψα καὶ βαλανεῖα καὶ οἶνος
E ἐν σώματι κακῶς καὶ παρὰ φύσιν ἔχοντι μιγνύμενα τοῖς μὴ καθεστῶσι καὶ διεφθορόσι, φλέγμα καὶ χολὴν κινεῖ καὶ ταράττει καὶ προσεξίστησιν, ἡδὺ δὲ οὐδὲν ἀξιόλογον, οὐδὲ ἀπολαυστικὸν οὐδέν, οἷον προσεδοκήσαμεν, ἀποδίδωσιν.

ιγ΄. Ἡ μὲν οὖν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δι᾽ ὄνυχος λεγομένη δίαιτα, τό, τε σῶμα κομιδῇ ψοφοδεὲς παρέχει καὶ σφαλερόν· αὐτῆς δὲ τῆς ψυχῆς τὸ γαῦρον κολούει, πάντα πράγματα καὶ πᾶσαν οὐχ ἧττον ἐν ἡδοναῖς καὶ πόνοις διατριβὴν καὶ πρᾶξιν ὑφορωμένης, καὶ πρὸς

E, 2. καὶ διεφθορόσι] Sumpſi καὶ ex Stobæo, Voſſ. margine codicis Pariſ. A. T. Cæteri et vulgo μηδέ. Xyl. pro antecedenti μὴ exhibuit μέν; quod non probo. Poſſit et alia conjectura valere τοῖς διεφθορόσι μηδὲ καθεστῶσι: item τοῖς μὴ καθεστῶσι μηδὲ διαπεφορηκόσι *qui nondum concoxerunt cibos.*

E. 6. δι᾽ ὄνυχος] Stob. διώνυχος.

E. 10, ὑφορωμένης] Dedi ex E. margine Voſſ. Stob. Bong. Xyl. Vulgo ὑφορωμένοις.

tranquillo ſit ſtatu, non heſterna crapula vexetur, non perturbatus ſit: alioqui ſicut comeſſatores ebrii in domum lugentium invadentes, non lætitiam aut delectationem adferunt, ſed fletus excitant: ita venus, obſonia, balneum, vinum, corpori adhibita contra naturam affecto, pituitam bilemve concitant, tumultuque illato etiam ſanas adhuc partes corrumpunt, ſperatæ autem voluptatis et delectationis conferunt nihil.

XII. Enimvero accuratiſſima illa et ad unguem (ut aiunt) explorata victus ratio, corpus reddit admodum meticuloſum et periculis obnoxium, ipſiuſque animi alacritatem retundit, omnibus de rebus, omni tam laboris tractatione quam voluptatis fruitione ſuſpicantem ſiniſtri aliquid, nihilque confidenter aggredi-

μηθὲν ἰταμῶς καὶ θαρραλέως βαδιζούσης. Δεῖ δέ, ὥσπερ ἱστίον τὸ σῶμα μήτε συστέλλειν εὐδίας οὔσης, καὶ πιέζειν F σφόδρα, μήτ' ἀνειμένως χρῆσθαί τι καὶ καταφρονεῖν ἐν ὑποψίᾳ γινόμενον, ἀλλ' ἐνδιδόναι καὶ ποιεῖν ἐλαφρόν, ὥσπερ εἴρηται· καὶ μὴ περιμένειν ἀπεψίας καὶ διαρροίας, μηδὲ θερμασίας, μηδὲ νάρκας, ἀφ' ὧν ἔνιοι μόλις ὥσπερ ὑπ' ἀγγέλων, ἢ κλητόρων, πυρετοῦ περὶ θύρας ὄντος ἤδη, θορυβούμενοι συστέλλουσιν ἑαυτούς, ἀλλὰ πόρρωθεν ἐξ- 129 ευλαβεῖσθαι περὶ χείματος, ὡς ἀνὰ ποντίαν ἄκραν Βορρᾶ πνέοντος.

ιγ'. Ἄτοπον γάρ ἐστι κοράκων μὲν λαρυγγισμοῖς, καὶ κλωσμοῖς ἀλεκτορίδων, καὶ συσὶν ἐπὶ φορυτῷ μαργαινούσαις, ὡς ἔφη Δημόκριτος, ἐπιμελῶς προσέχειν, σημεῖα ποιουμένους πνευμάτων καὶ ὄμβρων· τὰ δὲ τοῦ σώματος κινήματα καὶ σάλους καὶ προπαθείας μὴ προλαμβάνειν μηδὲ προφυλάττειν, μηδὲ ἔχειν σημεῖα χειμῶνος ἐν

F. 5. ἀφ' ὧν] Ita omnes libri. Attamen legendum ὑφ' ὧν, ut Salmaſ. et Jun.

entem. Oportet autem corpus navalis inſtar veli neque ſereno et tranquillo cœlo nimis contrahere aut comprimere, neque cum aliquis ſubeſt metus, nimis paſſo et laxato eo uti: ſed concedendum eſt aliquid corpori, allevandumque eſt, neque eo uſque differenda cura, dum cruditates jam, et fluxus alvi immodicus, aut æſtus torporeſve ingruant: quibus nonnulli vix tandem tanquam a nunciis aut apparitoribus admoniti febrim eſſe ante fores, conturbantur, et moderari ſibi incipiunt: cum debuerint eminus *ante tempeſtatem ſibi præcavere, veluti qui obſervant Boream*, ut ille ait, *ad maritimum promontorium flatu impingentem.*

XIII. Eſt enim abſurdum, cum crocitationibus corvorum, gallinarum cantillátionibus, ſuumque furioſis in cœno volutationibus, ut appellat Democritus, ſtudioſe animum attendamus, ventorum inde et imbrium præſagia ſumentes: motus nos corporum noſtrorum, et jactationes, affectioneſque morbum antecedentes non obſervare, non præcavere,

ἑαυτῷ γινομένου καὶ μέλλοντος. Ὅθεν οὐ περὶ τροφὴν
B μόνον οὐδὲ γυμνάσια δεῖ φυλάττειν τὸ σῶμα μὴ παρὰ
τὸ εἰωθὸς ἅπτηται τούτων ὀκνηρῶς καὶ ἀπροθύμως, ἢ πάλιν
διψῶδές ἐστι καὶ πειναλέον ὡς οὐ πέφυκεν· ἀλλὰ καὶ τῶν
ὕπνων τὸ μὴ συνεχὲς μηδὲ λεῖον, ἀλλ' ἀνωμαλίας ἔχον
καὶ διασπασμοὺς, εὐλαβεῖσθαι, καὶ νὴ Δία τῶν ἐνυπνίων
τὴν ἀτοπίαν, ἄνπερ ὦσι μὴ νόμιμοι μηδὲ συνήθεις αἱ
φαντασίαι, πλῆθος ἢ πάχος ὑγρῶν ἢ πνευμάτων ταρα-
χὴν ἐντὸς κατηγοροῦσαι. Ἤδη δὲ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς
κινήματα τὸ σῶμα μηνύει πρὸς νόσον ἐπισφαλῶς ἔχειν.
Ἄλογοι γὰρ ἴσχουσιν ἀθυμίαι καὶ φόβοι, πολλάκις ὑπ'
C οὐδενὸς φανεροῦ τὰς ἐλπίδας ἄφνω κατασβεννύουσαι. Γί-
νονται δὲ καὶ ταῖς ὀργαῖς ἐπίχολοι, καὶ ὀξεῖς, καὶ μικρό-
λυποι, καὶ δακρυρροοῦσι καὶ ἀδημονοῦσιν, ὅταν ἀτμοὶ πο-
νηροὶ καὶ ἀναθυμιάσεις πικραὶ συνιστάμεναι, ταῖς τῆς ψυ-

B. 2. ἅπτηται] Malim ἅπτεται.
B. 8. κατηγοροῦσαι] Ita unus Voſſ. nec in Contextu, ſed ſupra adſcriptum. Tamen res ipſa poſtulat.

neque indicia futuræ in nobis tempeſtatis præcipere animo. Ergo non ad nutritionem modo corporis quod attinet, et exercitationes notandum eſt, an iis corpus ſegnius minorive cum alacritate, quam conſueverat, utatur, et an ſolito amplius fame ſitive tentetur: ſed ſomnus quoque ſi continuus aut lenis non ſit, verum inæquabilitatem habeat et divulſiones, ſuſpicionem nobis morbi injicere impendentis debet: atque ipſa adeo ſomnia abſurda ſi ſint, viſaque nobis per quietem offerantur non legitima neque conſueta, multitudinem aut craſſitiem humorum internam, ſpirituumve conturbationem deferunt. Ipſi etiam motus animi ſignificant interdum corpus ad morbum eſſe proclive: nulla enim cauſa extante oboriuntur aliquando ſubitæ mœſtitiæ et metus, repente ſpes animo conceptas exſtinguentes: ſtomachus quoque facile quibuſdam movetur, iraſque et dolores celeriter minutiſſimas ob res ſuſcipiunt, lachrymantque et animi ſeſe angunt, cum vapores exhalationeſque vitioſæ coeuntes, a-

χῆς, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἀναχεθῶσι περιόδοις. Διὸ δεῖ σκοπεῖν οἷς ἂν ταῦτα συμπίπτῃ, καὶ μνημονεύειν ἂν μηδὲν ᾖ πνευματικὸν, ὅτι σωματικὸν ἐστιν αἴτιον συστολῆς τινος ἢ καθάρσεως δεόμενον.

ιδʹ. Χρήσιμον δὲ πάλιν καὶ τὸ τοὺς φίλους ἐπισκεπτόμενον ἀσθενοῦντας ἐκπυνθάνεσθαι τὰς αἰτίας, μὴ σο- D
φιστικῶς, μηδὲ περιέργως, ἐνστάσεις καὶ παρεμπτώσεις καὶ κοινότητας λαλοῦντα, καὶ παρεπιδεικνύμενον ἰατρικῶν ὀνομάτων καὶ γραμμάτων ἐμπειρίαν, ἀλλὰ ταυτὶ τὰ φαῦλα καὶ κοινὰ μὴ παρέργως ἀκούοντα, πλῆθος, ἢ λείωσιν, κόπον, ἀγρυπνίαν, μάλιστα δὲ δίαιταν ᾗ χρώμενος ἐπύρεξεν· εἶτα, ὥσπερ ὁ Πλάτων ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτήμασιν εἰώθει λέγειν ἀπιὼν, Μή που ἄρα καὶ ἐγὼ τοιοῦτος; οὕτω τὰ περὶ αὑτὸν ἐν τοῖς πλησίον εὖ τίθεσθαι, καὶ φυλάττεσθαι καὶ μνημονεύειν ὅπως οὐ περι-

C. 8. καθάρσεως] Ita Stephanus recepit ex Pol. Jannot. Leonic. Schott. Anon. Exempl. Turn. In omnibus libris noſtris eſt καταχρήσεως Ald. Baſ. Xyl. A. E. Venet. Voſſ.
C. 9. πάλιν] Forte melius πάνυ ex A. E. Voſſ. Turn. Xyl.
D. 5. ἢ λείωσιν] Præſtat *μείωσιν imminutionem*, cum Bong. Mez. Jun. Verſ. Xyl. vel *ἡλίωσιν apricationem*, ut Eraſm. et Reiſk.

nimi, ut ait Plato, permiſcentur circuitionibus. Quibus ergo hæc accidunt, ii perpendere ſecum ea debent, et ſcire ſi ſpiritualis nulla ſit cauſa, ſubeſſe corpoream aliquam, quam comprimi aut contemperari oporteat.

XIV. Magnopere autem conducit, ut cum inviſis ægrotantes amicos, diligenter de cauſa morbi ſciſciteris: non ſophiſtarum hoc more et ſupervacanea curioſitate, ut inſtantias, incidentias, communitates in ore habeas, et medicarum vocum litterarumque peritiam oſtentes: ſed ut vilia hæc et vulgaria non obiter audias, redundantiam, defectum, defatigationem, inſomnia, maxime autem eam victus rationem, qua is uſus in febrim incidit. Deinde, ſicut Plato ſolebat aliorum peccatis animadverſis, digreſſus ſecum diſquirere, an non ipſe quoque eodem eſſet in vitio: ita exemplum ex aliis capias quid tibi vitandum ſit, memoriaque te-

πεσεῖται τοῖς αὐτοῖς, οὐδὲ αὐτὸς εἰς τὴν κλίνην κατα-
E πεσὼν ὑμνήσῃ, ποθῶν τὴν πολυτίμητον ὑγίειαν· ἀλλ' ἑτέρου πάσχοντος ἐνσημαίνεται πρὸς ἑαυτὸν ὡς ἄξιον πολλοῦ τὸ ὑγιαίνειν, καὶ δεῖ τοῦτο διατηρεῖν αὐτῷ προσέχοντα καὶ φειδόμενον. Οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ παρεπισκοπεῖν δίαιταν. Ἂν γὰρ ἐν πόσεσι καὶ προσφοραῖς ἤ τισι πόνοις καὶ ἀταξίαις ἑτέραις τυγχάνωμεν γεγονότες, τὸ δὲ σῶμα μηδεμίαν ὑποψίαν παρέχῃ, μηδὲ προαίσθησιν, ὅμως αὐτοὺς δεῖ φυλάττεσθαι καὶ προκαταλαμβάνειν, ἐκ μὲν ἀφροδισίων καὶ κόπων ὄντας,
F ἀναπαύσει καὶ ἡσυχίᾳ· μετὰ δὲ οἴνωσιν καὶ συμπεριφοράν, ὑδροποσίᾳ· μάλιστα δὲ τροφαῖς κεχρημένους ἐμβριθέσι καὶ κρεώδεσιν ἢ ποικίλαις, ὀλιγοσιτεῖν, καὶ μηδὲν ὑπολιπεῖν περιττώματος πλῆθος ἐν τῷ σώματι. Καὶ γὰρ αὐτὰ ταῦτα δι' αὐτὰ, πολλῶν αἴτια νούσων ἐστὶ, καὶ προστίθησι ταῖς ἄλλαις αἰτίαις ὕλην καὶ δύναμιν.

F. 5. νούσων] Forma Ionica dictum Hippocrateum ſignificat. Attamen νόσων A. E. Voſſ.

nendum, ne in idem incidas malum, et affixus lectulo dignam gloriatione ſanitatem cum deſiderio prædices: ſed alterius caſus tecum te doceat perpendere quanti faciunda ſit valetudo bona, quantaque ſit attentione et parſimonia ejus conſervationi ſtudendum. Expedit etiam in ſuam ipſius vitæ rationem inquirere. Si enim biberimus, ederimus, laboraverimus, aliudve quicquam præter ordinem fecerimus, neque ullum indicium aut præſagium mali accepti corpus præbeat: nihilominus obſervare noſmetipſos debemus, ac nos præmunire, ſi uſi ſumus re venerea, aut laſſati, quiete et ſomno: ſi vino liberalius uſi, aquæ potu: maxime autem ſi alimentis ſolidis, carnoſis, aut variis indulſimus, cibi paucitate, ne quam ſuperfluorum copiam in corpore relinquamus: nam cum ipſa per ſe excrementa multorum ſunt cauſa morborum, tum aliis cauſis materiam vireſque ſuppe-

Ὅθεν ἄριστα λέλεκται, Τροφῆς ἀκορίαν, καὶ πόνων ἀοκνίαν, καὶ σπέρματος οὐσίας συντήρησιν, ὑγιεινότατα εἶναι. Καὶ γὰρ ἡ περὶ τὰς συνουσίας ἀκρασία, τῷ μάλιστα τὴν 130
δύναμιν ἐκλύειν ὑφ' ἧς ἡ τροφὴ διαπονεῖται, πλεῖον περίττωμα ποιεῖται καὶ πλῆθος.

ιε'. Αὖθις οὖν ἀναλαβόντες ἐξ ἀρχῆς, περὶ ἑκάστου, πρῶτον δὲ περὶ γυμνασίων φιλολόγοις ἁρμοζόντων λέγωμεν· ὅτι, ὥσπερ ὁ φήσας μηδὲν γράφειν παραθαλασσίοις περὶ ὀδόντων, ἐδίδαξε τὴν χρείαν, οὕτω καὶ φιλολόγοις φαίη τις ἂν μὴ γράφειν περὶ γυμνασίων. Ἡ γὰρ καθ' ἡμέραν τοῦ λόγου χρεία διὰ φωνῆς περαινομένη θαυμαστὸν οἷον ἐστι γυμνάσιον, οὐ μόνον πρὸς ὑγίειαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἰσχὺν οὐ παλαιστικὴν, οὐδὲ σαρκοῦσαν καὶ πυκνοῦσαν τὴν ἐκτὸς ὥσπερ οἰκοδομήματος, ἀλλὰ τοῖς ζωτικωτά- B
τοις καὶ κυριωτάτοις μέρεσι ῥώμην ἐνδιάθετον καὶ τόνον

A. 7. ἐδίδαξε τὴν χρείαν] Sententia apparet, non verborum nexus. An? διδάξαι γὰρ τὴν χρείαν, *Neceſſitatem, ſeu uſum, enim hoc docuiſſe:* vel, οὓς διδάξαι τὴν χρείαν, *quippe quos neceſſitas, ſeu uſus, docuerit.*

ditant. Eſt enim optime dictum, *Saluberrima eſſe hæc, Alimenti citra ſatietatem uſum, alacritatem impigram ad labores, naturæ ſeminis conſervationem:* intemperantia enim coitus, eo quod maxime eam facultatem debilitat qua nutrimentum conficitur, excrementorum gignit copiam.

XV. Verum de his ſingulis repetito exordio diſſeramus. Primum de exercitationibus quæ ſtudioſis litterarum conveniant, hoc dicimus: ſicut is qui ſe nihil ſcribere juxta mare habitantibus de curatione dentium aiebat, uſum marinæ aquæ hoc ipſo docuit: ita et nos profiteri poſſimus, non eſſe cur litterarum ſtudioſis de exercitationibus aliquid præſcribamus. Uſus enim ſermonis voce pronunciati quotidianus, mirum dictu quam utile ſit genus exercitationis, non ad ſanitatem duntaxat, ſed etiam ad vires: non quidem athleticas eas, aut quæ carnes augeant et extremas corporis, tanquam ædificii partes condenſent: ſed quia principibus corporis membris, penes quæ vitæ facultas potiſſimum

ἀληθινὸν ἐμποιοῦσαν. Ὅτι μὲν γὰρ ἰσχύειν δίδωσι τὸ πνεῦμα, δηλοῦσιν οἱ ἀλεῖπται, τοὺς ἀθλητὰς κελεύοντες ἀντερείδειν ταῖς τρίψεσι, καὶ παρεγκόπτειν τηροῦντας, ἀεὶ τὰ πλασσόμενα μέρη καὶ ψηλαφώμενα τοῦ σώματος. Ἡ δὲ φωνὴ, τοῦ πνεύματος οὖσα κίνησις, οὐκ ἐπιπολαίως, ἀλλ' ὥσπερ ἐν πηγαῖς περὶ τὰ σπλάγχνα ῥωννυμένη, τὸ θερμὸν αὔξει, καὶ λεπτύνει τὸ αἷμα, καὶ πᾶσαν μὲν
C ἐκκαθαίρει φλέβα, πᾶσαν δὲ ἀρτηρίαν ἀνοίγει, σύστασιν δὲ καὶ πῆξιν ὑγρότητος οὐκ ἐᾷ περιττωματικῆς, ὥσπερ ὑποστάθμην γενέσθαι τοῖς τὴν τροφὴν παραλαμβάνουσι, καὶ κατεργαζομένοις ἀγγείοις. Διὸ δεῖ μάλιστα ποιεῖν ἑαυτοὺς τούτῳ τῷ γυμνασίῳ συνήθεις καὶ συντρόφους ἐνδελεχῶς λέγοντας· ἂν δὲ ἤ τις ὑποψία τοῦ σώματος ἐνδεέστερον ἢ κοπωδέστερον ἔχοντος, ἀναγινώσκοντας ἢ ἀναφωνοῦντας. Ὅπερ γὰρ αἰώρα πρὸς γυμνάσιόν ἐστι, τοῦτο πρὸς διάλεξιν ἀνάγνωσις, ὥσπερ ἐπ' ὀχήματος,

B. 5. παρεγκόπτειν τηροῦντας] Forte παρακάμπτειν τείνοντας. Prius eſt in margine codicis A. eoque ducit Turnebi παρακαλύπτειν. Poſterius jubet H. Mercurialis Art. Gymnaſt. p. 205. Mez. corrigit καὶ τὸ πνεῦμα ἐπέχειν τείνοντας.

eſt, naturale robur, vigoremque verum ingenerat. Ac ſpiritu quidem augeri robur, aleiptæ demonſtrant, qui athletis præcipiunt, ut fricationibus renitantur, eaſque ſubinde intercipiant, obſervatis ſemper partibus quæ contrectantur, et oleo ac pulvere obducuntur. Sed vox cum ſit animæ motus, non in ſuperficie, ſed intimis in viſceribus tanquam fonte invaleſcens, calorem auget, ſanguinem tenerum reddit, omnes expurgat venas, omnes aperit arterias, coire et concreſcere humorem nullum ſupervacaneum patitur, aut tanquam fæcem ſubſidere iis in vaſis quæ alimentum excipiunt ac conficiunt. Itaque continenter orando debemus nobis familiarem hanc facere exercitationem: vel ſi ſuſpicio inſinuet, corpus imbecillius eſſe aut aliquanto laſſius, legendo vel colloquendo: quod enim geſtatio eſt ſi cum exercitatione conferatur, id lectio præſtat vice colloquii, tanquam vehiculo

ἀλλοτρίου λόγου κινοῦσα μαλακῶς καὶ διαφέρουσα πράως
τὴν φωνήν. Ἡ δὲ διάλεξις ἀγῶνα καὶ σφοδρότητα
προστίθησιν, ἅμα τῆς ψυχῆς τῷ σώματι συνεπιτιθεμένης. D
Κραυγὰς μέντοι περιπαθεῖς καὶ σπαραγματώδεις εὐλα-
βητέον. Αἱ γὰρ ἀνώμαλοι προσβολαὶ καὶ διατάσεις
τοῦ πνεύματος, ῥήγματα καὶ σπάσματα ποιοῦσιν. Ἀνα-
γνόντα δὲ, ἢ διαλεχθέντα, λιπαρᾷ καὶ ἀλεεινῇ τρίψει
χρηστέον πρὸ τοῦ περιπάτου, καὶ μαλάξει τῆς σαρκὸς,
ὡς ἀνυστόν ἐστι, τῶν σπλάγχνων ποιούμενον ἀφὴν, καὶ τὸ
πνεῦμα πράως διομαλύνοντα, καὶ διαχέοντα μέχρι τῶν
ἄκρων. Μέτρον δὲ τοῦ πλήθους τῆς τρίψεως ἔστω τὸ
προσφιλὲς τῇ αἰσθήσει καὶ ἄλυπον. Ὁ γὰρ οὕτω κατα- E
στήσας τὴν ἐν βάθει ταραχὴν, καὶ διάτασιν τοῦ πνεύ-
ματος, ἀλύπως τε χρῆται τῷ περιττώματι, κἂν ἀχαι-
ρία τις ἢ χρεία κωλύσῃ τὸν περίπατον, οὐδὲν ἐστι πρᾶγ-
μα· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἡ φύσις ἀπείληφεν. Ὅθεν οὐδὲ πλοῦν

D. 3. προσβολαὶ καὶ διατάσεις] Salmaſ. προβολαί, quod probo. Διατάσεις recte omnes libri, excepta Græco-Latina Editione Pariſ. 1624. ubi eſt διαστάσεις: quod item in Voſſ. ſupra ſcriptum eſt.

orationis alienæ vocem molliter movens atque differens: colloquium concertationem et vehementiam adjicit, animo conatum corporis adjuvante. Omnino autem vitandæ ſunt vociferationes nimiis animi motibus expreſſæ vocemque per vim quandam extorquentes: inæquales enim ſpiritus eruptiones et contentiones, rupturas gignunt ac convulſiones. Qui legerit aut diſputaverit, is ante deambulandum lævi atque tepida utatur fricatione carnis et mollitione, quantum ferri poteſt. viſcera tangens, ſpiritumque leniter complanans, ac uſque ad extremitates diffundens: modus fricandi ſit ſenſui gratus, ac citra dolorem. Qui enim ſic compoſuit tumultum in profundo corporis ac contentionem ſpiritus, ei excrementa nihil afferunt moleſtiæ: et ſi intempeſtivum ſit deambulare, aut per occupationes non liceat, nihil eſt incommodi: natura enim id accepit, quod ei debebatur. Itaque neque navigatione, neque diverſorio

ποιητέον, οὔτε καταγωγὴν ἐν πανδοχείῳ, σιγῆς πρόφασιν,
οὐδ' ἐὰν πάντες καταγελῶσιν. Ὅπου γὰρ οὐκ αἰσχρὸν
τὸ φαγεῖν, οὐδὲ τὸ γυμνάζεσθαι δήπουθεν αἰσχρόν· ἀλλ'
αἴσχιον τὸ δεδιέναι καὶ δυσωπεῖσθαι ναύτας, καὶ ὀρεωκό-
μους, καὶ πανδοχεῖς καταγελῶντας· οὐ τοῦ σφαιρίζοντος καὶ
F σκιαμαχοῦντος, ἀλλὰ τοῦ λέγοντος, ἂν ἅμα διδάσκῃ τι,
καὶ ζητῇ, καὶ μανθάνῃ, καὶ ἀναμιμνήσκηται γυμναζόμενος.
Ὁ μὲν γὰρ Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι τῷ κινουμένῳ δι' ὀρχή-
σεως αὐτὸν ἑπτάκλινος οἶκος ἱκανός ἐστιν ἐγγυμνάζεσθαι· τῷ
δὲ δι' ᾠδῆς, ἢ λόγου γυμνάσιον ἀπόχρη γυμναζομένῳ,
καὶ ἑστῶτι, καὶ κατακειμένῳ πᾶς τόπος παρέχει. Μόνον
ἐκεῖνο φυλακτέον ὅπως μήτε πλησμονὴν, μήτε λαγνείαν,
μήτε κόπον ἑαυτοῖς συνειδότες ἐντεινώμεθα τῇ φωνῇ τρα-
131 χύτερον, ὃ πάσχουσι πολλοὶ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν σοφιστῶν,
οἱ μὲν ὑπὸ δόξης, καὶ φιλοτιμίας, οἱ δὲ διὰ μισθοὺς

F. 4. τῷ δὲ δι' ᾠδῆς—παρέχει] Nexus non conſtat. Forte vera ſcriptura eſt τῷ δὲ δι' ᾠδῆς ἢ λόγου γυμναζομένῳ, γυμνάσιον ἀποχρῶν καὶ ἑστῶτι κ. κ. π. τ. π. Pro ἀπόχρη poſſis item corrigere ὅσον ἀπόχρη, ut Reiſk. nam ὅσον in proximo γυμνάσιον poterat latere. Ἀποχρῶν eſt var. lect. codicis Voſſ. in margine. Verſionem correxi. Locus de Socrate exſtat apud Xenoph. Sympoſ. II, 18.

excuſandum prætexendumve eſt ſilentium: ſed exercenda vox, etiam ſi ab univerſis derideare. Quo enim in loco turpe non eſt cibum capere, utique etiam exercere ibi corpus inhoneſtum non eſt: ſed turpius fuerit metuere ac pudore affici ob nautarum, agaſonum, cauponumque riſum, non quod pila ludas aut umbram pugnæ exhibeas te deridentium, quam quod inter dicendum ſimul aliquid doceas, quæras, diſcas, in memoriam redigas exercendo. Socrates dixit, *ei qui ſaltando exercere corpus velit, ſufficere conclave vel ſeptem lectorum capax.* Ita qui cantu aut ſermone ſe exercet, ei ſtanti, cubantique quivis locus ſatis magnum præbet gymnaſium. Id unum cavendum eſt, ne conſcii nobis repletionis, rei venereæ, aut defatigationis, vocem aſperius contendamus, quod multis rhetoribus ac ſophiſtis uſuvenit, cum ad certamen dicendi vel gloria et am-

ἢ πολιτικὰς ἁμίλλας ἐξαγόμενοι παρὰ τὸ συμφέρον ἀγωνίζεσθαι. Νίγρος δὲ ὁ ἡμέτερος, ἐν Γαλατίᾳ σοφιστεύων, ἄκανθαν ἐτύγχανεν ἰχθύος καταπεπωκώς· ἑτέρου δ' ἐπιφανέντος ἔξωθεν σοφιστοῦ καὶ μελετῶντος, ὑφειμένου δόξαι παραχωρεῖν ὀρρωδῶν, ἔτι τῆς ἀκάνθης ἐνισχομένης ἐμελέτησε· μεγάλης δὲ φλεγμονῆς καὶ σκληρᾶς γενομένης, τὸν πόνον οὐ φέρων, ἀνεδέξατο τομὴν ἔξωθεν βαθεῖαν· ἡ μὲν οὖν ἄκανθα διὰ τοῦ τραύματος ἐξῃρέθη, B
τὸ δὲ τραῦμα χαλεπὸν γενόμενον καὶ ῥευματικὸν ἀνεῖλεν αὐτόν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄν τις ὕστερον εὐκαίρως ὑπομνήσειε.

ιε'. Γυμνασαμένους δὲ λουτρῷ χρῆσθαι, ψυχρῷ μὲν ἐπιδεικτικὸν καὶ νεανικὸν μᾶλλον ἢ ὑγιεινόν ἐστιν. Ἣν γὰρ δοκεῖ ποιεῖν δυσπάθειαν πρὸς τὰ ἔξω καὶ σκληρότητα τοῦ σώματος, αὕτη μεῖζον ἀπεργάζεται περὶ τὰ ἐντὸς κακόν, ἐνισταμένη τοῖς πόροις, καὶ τὰ ὑγρὰ συνάγουσα,

bitione, vel ſpe mercedis aut propter civiles contentiones protrahi ſe ſinunt alio tempore. Niger ſane noſter oratoriam artem in Galatia docens, forte fortuna ſpinam piſcis deglutiverat, cum ſubito foris ſupervenit alius quidam rhetor, ac declamare cœpit: ibi Niger, ne ſpeciem concedentis ſilentio præberet metuens, etiamnum ſpina in faucibus hærente declamavit et ipſe: ſed orta inde magna ac dura inflammatione, impatientia doloris exſecari ſibi ſpinam introrſum profunde vulnere adacto paſſus eſt: per quod vulnus exempta quidem eſt ſpina: verum ipſe eo ex vulnere, quod ſanatu difficile eſſet, humoreſque affluerent parti læſæ copioſi, mortuus eſt. Sed de his inferius erit commodior monendi locus.

XV. Ab exercitatione lavari, frigida quidem aqua, plus habet oſtentationis quam ad ſanitatem utilitatis. Videtur ſane hoc præſtare, ut minus facile ab externis rebus corpus lædatur, duritiemque corpori aliquam conciliare. Majus tamen internis partibus damnum adfert, meatibus obſiſtens, humoreſque cogens, et

καὶ πηγνῦσα τὰς ἀναθυμιάσεις ἀεὶ χαλᾶσθαι καὶ δια-
φορεῖσθαι βουλομένας. Ἔτι δὲ ἀνάγκη τοὺς ψυχρολου-
C τοῦντας εἰς ἐκείνην αὖθις ἐμβαίνειν ἣν φεύγομεν ἀκριβῆ
καὶ τεταγμένην ἀποτόμως δίαιταν, ἀεὶ προσέχοντας
αὐτοῖς μὴ παραβαίνειν ταύτην, ὡς εὐθὺς ἐξελεγχομένου
πικρῶς παντὸς ἁμαρτήματος. Ἡ δὲ θερμολουσία δίδωσι
πολλῷ συγγνώμην· οὐ γὰρ τοσοῦτον εὐτονίας ὑφαιρεῖ καὶ
ῥώμης, ὅσον ὠφελεῖ πρὸς ὑγίειαν, ἐνδόσιμα τῇ πέψει
καὶ μαλακὰ παρέχουσα· τοῖς δὲ τὴν πέψιν διαφεύγου-
σιν, ἄν γε δὴ μὴ παντάπασιν ὠμὰ καὶ μετέωρα μένῃ,
διαχύσεις ἀλύπους παρασκευάζουσα, καὶ κόπους ἐκλε-
D αίνουσα λανθάνοντας. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅταν ἡ φύσις παρέ-
χῃ μετρίως διακειμένου καὶ ἱκανῶς τοῦ σώματος αἴσ-
θησιν, ἐατέον τὸ βαλανεῖον. Ἄλειμμα δὲ τὸ πρὸς

C. 5. *πολλῷ συγγνώμην*] Ita omnes libri. Arbitror Plutarchum ſcripſiſſe *πολλῶν*, nimirum *ἁμαρτημάτων*.

C. 6. *ἐνδόσιμα τῇ πέψει καὶ μαλακὰ*] Mez. *τὰ μὲν ἐνδόσιμα τ. π. κ. μ.* Ita *ἐνδόσιμος* accipiendum erit *tractatu facilis:* quod non plane probem, ut nimis infrequens. *Ἐνδόσιμον* eſt *incentivum*, *invitamentum*, *cauſa ad agendum*, aut *exordium* ut Xylander vertit. Sed tunc pro *μαλακὰ* ſcribendum *μαλάξει*.

vapores condenſans, qui ſemper laxari et digeri ſuapte natura cupiunt. Præterea qui frigida lavantur, neceſſe rurſum eſt ut eam, quam nos fugimus, prorſus accuratam præciſeque nimis ſtatutam vitæ rationem ſectentur, ſemperque curam adhibeant ne quid in eam delinquant: quod nunquam non vel quodvis peccatum acerbe caſtigetur. Uſus balnei calidi multo plus veniæ meretur. Non enim tantum vigoris roboriſque aufert, quantum ad ſanitatem conducit eo quod exordia concoctioni præbet, eaque lenia: ac iis quæ concoctionem effugiunt, niſi plane ſint cruda et in ſummo ſuſpenſa maneant, diffuſiones dolorem nullum afferentes comparat, occultaſque membrorum defatigationes demitigat. Veruntamen ubi natura præbet mediocriter ſatiſque commode affecti corporis ſenſionem, omiſſo balneo ad ignem inungi præſtat, ſi tepore corpus indigeat. Sic

πυρὶ βέλτιον, ἂν ἀλέας δέηται τὸ σῶμα· ταμιεύεται γὰρ αὐτοῦ τῆς θερμότητος. ὁ δ' ἥλιος οὔτε μᾶλλον, οὔθ' ἧττον, ἀλλ' ὡς κέκραται πρὸς τὸν ἀέρα κεχρῆσθαι δίδωσι. Ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰ περὶ γυμνασίων.

ις΄. Ἐπὶ δὲ τροφὴν παραγινομένοις, ἂν μὲν ᾖ τι τῶν πρόσθεν ὄφελος λόγων, οἷς τὰς ὀρέξεις κηλοῦμεν καὶ καταπραΰνομεν, ἄλλο τι χρὴ παραινεῖν τῶν ἐφεξῆς· ἂν δὲ ὥσπερ ἐκ δεσμῶν λελυμένην χαλεπὸν ᾖ χρῆσθαι, καὶ φιλονεικεῖν πρὸς γαστέρα ὦτα μὴ ἔχουσαν, ὡς ἔλεγε E
Κάτων, διαμηχανητέον τῇ ποιότητι τῆς τροφῆς ἐλαφρότερον ποιεῖν τὸ πλῆθος· καὶ τὰ μὲν στερεὰ καὶ πολύτροφα τῶν σιτίων, οἷον τὰ κρεώδη καὶ τυρώδη, καὶ σύκων τὰ ξηρὰ, καὶ ᾠῶν τὰ ἑφθὰ, προσφέρεσθαι πεφυλαγμένως ἁπτόμενον· ἔργον γὰρ ἀεὶ παραιτεῖσθαι· τοῖς δὲ λεπτοῖς ἐμφύεσθαι καὶ κούφοις, οἷα τὰ πολλὰ τῶν λαχάνων, καὶ τὰ πτηνὰ, καὶ τῶν ἰχθύων οἱ μὴ πίονες. Ἔστι γὰρ τὰ τοιαῦτα προσφερόμενον καὶ χαρίζεσθαι ταῖς ὀρέξεσι, καὶ τὸ σῶμα μὴ πιέζειν. Μάλιστα F

enim conſervatur magis inſitus ac diſpenſatur calor. Sole neque magis neque minus utendum eſt quam temperies aëris ab eo profecta permittat. Atque hæc quidem de exercitationibus ſufficiant.

XVI. Ad cibum porro ſumendum quando acceditur, ſiquidem effecerunt aliquid ea quæ ante a nobis de appetitu demulcendo et manſuefaciendo diſputata ſunt, reſtat ut aliud deinceps præceptum ſubjungamus. Quod ſi eum tanquam vinculis ſolutum tractare, et contendere adverſus ventrem auribus, ut Cato dicebat, carentem difficile fuerit: danda eſt opera, ut ciborum qualitate copiam minus moleſtam reddamus. Itaque eos cibos, qui ſolidi ſunt, multumque habent nutrimenti, (carnes puta, caſeos, ficus aridas, ova aſſa, et qui horum ſunt ſimiles) quando ſemper averſari vix poſſumus: tenues et leves arripiamus interim, cujus generis olera ſunt pleraque, et aves, et piſces non pingues. Licet enim his veſcentem et gratificari appetitui, et corpus non affligere. Maxime autem cru-

δὲ ταῖς ἀπὸ κρεῶν φοβητέον ἀπεψίαις. Καὶ γὰρ εὐθὺς σφόδρα καὶ βαρύνουσι, καὶ λείψανον εἰσαῦθις πονηρὸν ἀπ' αὐτῶν παραμένει. Καὶ κράτιστον μὲν ἐθίσαι τὸ σῶμα μηδεμιᾶς προσδεῖσθαι σαρκοφαγίας. Πολλὰ γὰρ οὐ μόνον πρὸς διατροφὴν ἄφθονα, ἀλλὰ καὶ πρὸς εὐπάθειαν καὶ ἀπόλαυσιν ἀναδίδωσιν ἡ γῆ, τοῖς μὲν αὐτόθεν ἀπραγμόνως χρῆσθαι παρέχουσα, τὰ δὲ μιγνύμενα καὶ παντοδαπῶς παρασκευαζόμενα συνηδύνειν.
132 Ἐπεὶ δὲ τὸ ἔθος τρόπον τινὰ φύσις οὐ παρὰ φύσιν γέγονεν, οὐ δεῖ χρῆσθαι κρεωφαγίᾳ πρὸς ἀποπλήρωσιν ὀρέξεως, ὥσπερ λύκους ἢ λέοντας, ἀλλ' οἷον ὑπέρεισμα καὶ διάζωσμα τῆς τροφῆς ἐμβαλλομένους, ἑτέροις σιτίοις χρῆσθαι καὶ ὄψοις, ἃ καὶ τῷ σώματι μᾶλλόν ἐστι καὶ κατὰ φύσιν, καὶ τῆς ψυχῆς ἧττον ἀμβλύνει τὸ λογικόν, ὥσπερ ἐκ λιτῆς καὶ ἐλαφρᾶς ὕλης ἀναπτόμενον.

A. 1. τὸ ἔθος τρόπον τινὰ φύσις οὐ παρὰ φύσιν γέγονεν] ἔθος dedit Steph. nec diſſentiunt libri noſtri ſcripti. Ἦθος Ald. Baſ. Xyl. Cæterum acutior eſt, forte quoque verior, ſcriptura E. φύσις τοῦ παρὰ φύσιν.
A. 5. καὶ κατὰ φύσιν] καὶ unus omiſit Xyl. ſane, recte. Reliqui habent.

ditates metuendæ ſunt ab eſu carnium: nam hæ et initio ſtatim valde prægravant, et reliquias poſt ſe malas relinquunt. Ac optimum quidem erat, ita corpus adſuefacere, ut nullum id carnium requireret eſum: non enim ad nutriendum modo largiter ſufficientia tellus producit, ſed etiam ad delectationem voluptatemque facientium copiam: quibus partim nullum apparatum alium requirentibus veſci poſſis, partim ſexcentis modis miſcere et ſuavia redigere. Sed quando conſuetudo, non quidem omnino naturæ ea adverſa, in naturam jam abiit, carnibus veſcendum eſt ſane: non tamen ad explendum appetitum, ut lupi faciunt ac leones: ſed cum eas tanquam fundamentum quoddam et munitionem qua reliqui cibi contineantur, ingeſſerimus, alii deinde cibi atque obſonia addantur, quæ et naturam corporis noſtri propius attingant, et mentem minus hebetent noſtram, veluti ex tenui et facili materia incenſam.

ιζ'. Τῶν δὲ ὑγρῶν, γάλακτι μὲν οὐχ ὡς ποτῷ
χρηστέον, ἀλλ' ὡς σιτίῳ δύναμιν ἐμβριθῆ καὶ πολύτρο-
φον ἔχοντι. Πρὸς δὲ τὸν οἶνον, ἅπερ Εὐριπίδης πρὸς B
τὴν Ἀφροδίτην, διαλεκτέον,

Εἴης μοι, μέτριον δέ πως εἴης, μηδ' ἀπολείποις.

Καὶ γὰρ ποτῶν ὠφελιμώτατόν ἐστι, καὶ φαρμάκων ἥδιστον, καὶ ὄψων ἀσικχότατον, ἂν τύχῃ τῆς πρὸς τὸν καιρὸν εὐκρασίας μᾶλλον ἢ τῆς πρὸς τὸ ὕδωρ. Ὕδωρ δὲ οὐ μόνον τὸ μιγνύμενον πρὸς οἶνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸ τοῦ κεκραμένου μεταξὺ πινόμενον, ἀβλαβέστερον ποιεῖ τὸ κεκραμένον. Ἐθιστέον οὖν παρὰ τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν, ὕδατος προσφέρεσθαι καὶ δύο καὶ τρία ποτήρια, τήν τε δύναμιν τοῦ οἴνου ποιοῦντα μαλακωτέραν, καὶ τοῦ σώματος συνήθη τὴν ὑδροποσίαν, ὅπως C
ὅταν ἐν χρείᾳ γένηται, μὴ ξενοπαθῇ, μηδὲ ἀπαναίνηται.

B. 3. μέτριον δέ πως] Malui veterem lectionem revocare ex Ald. Baſ. Xyl. A. E. Voſſ. Mez. quam illud a Stephano invectum δῆπως relinquere, quod tamen Venetus item habere videtur. Conſ. Valckenarius Diatrib. p. 242.

XVII. De liquoribus, lac quidem uſurpandum pro potu non eſt, ſed ut cibus vim validam, et ad nutriendum copioſam habens. De vino id pronunciabimus, quod de Venere Euripides:

Adſis mihi, ſed mediocris,
Neque me deſtituas.

Eſt enim vinum et potuum utiliſſimus, et medicamentorum ſuaviſſimum, et de obſoniis omnibus gratiſſimum appetitionibus noſtris, ſi occaſione magis etiam quam aqua ſit probe temperatum. Aqua, et vino ſi miſceatur, prodeſt: et quæ pura inter diluti uſum bibitur, ipſum dilutum reddit minus noxium. Itaque in quotidiano victu adſuefacere nos debemus, ut duo vel tria pocula aquæ ebibamus: hæc et uſum vini emollient, et corpori familiarem reddent aquæ potum, ne cum ea pota opus ſit, inſolentia rei offendamur ac recuſemus. Non enim de-

Συμβαίνει γὰρ ἐνίους φέρεσθαι μάλιστα πρὸς τὸν οἶνον,
ὅταν μάλιστα χρείαν ὑδροποσίας ἔχωσι. Καὶ γὰρ ἡλιω-
θέντες, καὶ ῥιγώσαντες πάλιν, καὶ σφοδρότερον εἰπόντες,
καὶ συντονώτερον φροντίσαντες, καὶ ὅλως μετὰ τοὺς κόπους
καὶ τοὺς ἀγῶνας οἴονται ποτέον εἶναι τὸν οἶνον, ὡς καὶ τῆς
φύσεως ἀπαιτούσης εὐπάθειάν τινα τῷ σώματι, καὶ μετα-
D βολὴν ἐκ τῶν πόνων. Ἡ δὲ φύσις εὐπάθειαν μὲν, εἴτις
εὐπάθειαν καλεῖ τὴν ἡδυπάθειαν, οὐκ ἀπαιτεῖ, μετα-
βολὴν δὲ ἀπαιτεῖ τὴν εἰς τὸ μέσον ἡδονῆς καὶ πόνου καθ-
ιστᾶσαν. Διὸ καὶ τροφῆς ὑφαιρετέον ἐν τούτοις, καὶ τὸν
οἶνον ἢ παντελῶς ἀφαιρετέον, ἢ προσοιστέον πολλῇ κατα-
κεραννύμενον διὰ μέσου καὶ κατακλυζόμενον ὑδροποσίᾳ.
Πλήκτης γὰρ ὢν καὶ ὀξὺς ἐπιτείνει τὰς τοῦ σώματος
ταραχὰς καὶ τραχύτερα ποιεῖ καὶ παροξύνει τὰ πε-
πληγμένα, παρηγορίας δεόμενα καὶ λειότητος, οἷς μά-
λιστα τὸ ὕδωρ ἐνδίδωσι. Καὶ γὰρ ἂν οὐ διψῶντες, ἄλλως
δὲ θερμὸν ὕδωρ πίωμεν μετὰ τοὺς κόπους, καὶ τὰς διατάσεις,

ſunt, qui quo tempore maxime aqua erat bibenda, ad vinum ferantur: ut cum Solis calore uſti ſunt, cum horruerunt, cum vehementius peroraverunt, cum majore animi contentione de aliqua re cogitaverunt: denique a defatigatione et contentione vinum exiſtimant bibi debere, quod ipſa videatur natura quandam corpori bonam affectionem, et poſt labores mutationem expoſcere. Atqui non voluptatem (ſiquidem hoc bona affectione intelligi velis) natura requirit, ſed mutationem quæ medio inter voluptatem et dolorem loco conſtituat. Quapropter in his caſibus et cibi aliquid detrahendum eſt, et vino aut abſtinendum omnino, aut utendum diluto interim multa aquæ potatione. Cum enim natura ſit vinum impetuoſa et acri, conturbationes corporis intendit, atque exaſperat, et partes affectas irritat, demitigationem deſiderantes ac lævigationem, quam rem aqua præſtare optime poteſt. Etenim ſi etiam non ſitientes aquam bibamus tepidam a defatigatione, contentione vi-

καὶ τὰ καύματα, χαλάσματος καὶ μαλακότητος αἰσθανόμεθα περὶ τὰ ἐντός. Ἤπιος γὰρ ἡ τοῦ ὕδατος ὑγρότης, καὶ ἄσφυκτος· ἡ δὲ τοῦ οἴνου φορὰν ἔχει πολλὴν, καὶ δύναμιν, οὐκ εὐμενῆ τοῖς προσφάτοις πάθεσιν, οὐδὲ φιλάνθρωπον. Καὶ γὰρ ἃς λέγουσιν ἔνιοι τῷ σώματι τὴν ἀσιτίαν δριμύτητας ἐγγεννᾷν καὶ πικρότητας, εἴτις δέδιεν, ἢ καθάπερ οἱ παῖδες δεινὸν ἡγεῖται περὶ τοῦ πυρέττειν μὴ παρατίθεσθαι τράπεζαν, ἐν ὑποψίᾳ γεγονὼς, εὐάρμοστον ἡ ὑδροποσία μέτριον. Καὶ γὰρ αὐτῷ τῷ Διονύσῳ πολλάκις νηφάλια θύομεν, ἐθιζόμενοι καλῶς μὴ ζητεῖν ἀεὶ τὸν ἄκρατον. Ὁ δὲ Μίνως καὶ τὸν αὐλὸν ἀφεῖλε τῆς θυσίας, καὶ τὸν στέφανον ὑπὸ λύπης. Καίτοι λυπουμένην ψυχὴν ἴσμεν οὔτε ὑπὸ στεφάνων οὔτε ὑπὸ αὐλῶν παθοῦσαν· σῶμα δὲ οὐδὲν οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν ᾧ τεταραγμένῳ καὶ φλεγμαίνοντι προσπεσὼν οἶνος οὐκ ἠδίκησε.

ιή. Τοὺς μὲν οὖν Λυδοὺς ἐν τῷ λιμῷ λέγουσι διαγαγεῖν

rum, et æſtu: ſentimus internas partes relaxari et leniri: placida eſt enim aquæ humiditas, et quieta: cum vini humiditas impetum habeat multum, vimque recentibus affectionibus nequaquam amicam aut æquam. Sin vero eſt, qui acrimonias illas et acerbitates metuit, quas nonnulli dicunt inediam ingenerare, aut ſicut pueri miſerum putat ſi febre imminente malum præſagiens non occupet cibo veſci: limes eſt inter has res optime congruens, aquæ potus. Nam ipſi etiam Baccho ſæpenumero ſacra Nephalia, id eſt ſobrietatis, peragimus: recte noſmet ita comparantes uſu, ut neque ſemper merum deſideremus. Minos quidem luctus cauſa tibiam ſacrificio ademit et coronam: cum tamen ſciamus animum qui in dolore ſit neque coronis lædi neque tibiarum cantu. Corpus autem ita validum eſt nullum, cui conturbato et inflammato vinum adhibitum non adferat aliquid damni.

XVIII. Lydos aiunt fame premente alternis diebus cibum ſumendo, et joco ſe luſu-

ἡμέραν παρ' ἡμέραν τρεφομένους, εἶτα παίζοντας καὶ κυβεύοντας. Φιλόλογον δὲ ἄνδρα καὶ φιλόμουσιν ἐν καιρῷ
133 δεόμενον βραδυτέρου δείπνου, διάγραμμα παρακείμενον, ἢ τι βιβλίον, ἢ λύριον, οὐ περιόψεται τῇ γαστρὶ λεηλατούμενον· ἀλλ' ἀποστρέφων συνεχῶς καὶ μεταφέρων ἐπὶ ταῦτα τὴν διάνοιαν ἀπὸ τῆς τραπέζης, ὥσπερ ἁρπυίας τὰς ὀρέξεις διασοβήσει ταῖς Μούσαις. Οὐ γὰρ ὁ μὲν Σκύθης ὅταν πίνῃ, πολλάκις ἐφάπτεται τοῦ τόξου καὶ παραψάλλει τὴν νευράν, ἐκλυόμενον ὑπὸ τῆς μέθης ἀνακαλούμενος τὸν θυμόν· Ἕλλην δὲ ἀνὴρ φοβήσεται τοὺς καταγελῶντας, αὐτοῦ γράμμασι καὶ βιβλίοις ἀγνώμονα καὶ δυσπαραίτητον ἐπιθυμίαν ἀνιέντος ἀτρέμα καὶ χαλῶντος.
B Τῶν μὲν γὰρ παρὰ τῷ Μενάνδρῳ νεανίσκων ὑπὸ τοῦ πορνοβοσκοῦ παρὰ πότον ἐπιβουλευομένων καλὰς καὶ πολυτελεῖς εἰσάγοντος ἑταίρας, ἕκαστος, ὥς φησιν,

Κύψας ἐς αὐτὸν, τῶν τραγημάτων ἔφλα

F. 8. ἡμέραν παρ' ἡμέραν] Ed. Gr. Lat. tres ἡμέραν, operarum vitio. At παρ' ἡμέραν A. E. Voſſ. Receptum, exſtat in editis Ald. Baſ. Xyl. Steph. nec diſſentit Venet.

B. 4. Κύψας ἐς αὐτὸν] Ita Mez. et Salmaſ. conſtituit locum Menandri: item poſtea Bentleius Emend. p. 29. Omnes libri habent εἰς: cæterum eadem. Forte fuit verum καθ' αὑτὸν ut Symp. VII, 5. p. 706. B.

que oblectando tempus contriviſſe. Sed hominem litteris Muſiſque deditum ſicubi tardius cœnare oportebit, propoſita aliqua geometrica deſcriptio, aut libellus, aut cithara, non patientur a ventre agi ac ferri: ſed ad hæc ſubinde convertens a menſa et transferens cogitationes Muſarum ope concupiſcentias veluti harpyas quaſdam abiget. Scythæ cum poculis indulgent, ſubinde arcum tangunt, nervoque ſonitum edentes animum crapula diſſolutum revocant: et homo Græcus metuat irridentes ipſum, quod immodeſtam pertinacemque cupiditatem libris et literis paulatim emollit atque demulcet? Apud Menandrum leno quibuſdam adoleſcentulis inſidiatur, introducendis formoſis et ſumptuoſis ſcortis: ſed eorum quiſque, ut ibi dicitur,

Edebat, in ſeſe intuens, bellaria,

φυλαττόμενος καὶ φοβούμενος ἐμβλέπειν· οἱ δὲ φιλόλογοι καλὰς καὶ πολλὰς καὶ ἡδείας ἀπόψεις καὶ ἀποστροφὰς ἔχουσιν, ἄνπερ ἄλλως μὴ δύνωνται τὸ κυνικὸν καὶ θηριῶδες τῆς ὀρέξεως κατέχειν παρακειμένης τραπέζης. Ἀλειπτῶν δὲ φωνὰς καὶ παιδοτριβῶν λόγους ἑκάστοτε λεγόντων, ὡς τὸ παρὰ δεῖπνον φιλολογεῖν τὴν τροφὴν διαφθείρει καὶ βαρύνει τὴν κεφαλήν, τότε φοβητέον ὅταν τὸν Ἰνδὸν ἀναλύειν ἢ διαλέγεσθαι περὶ τοῦ Κυρι- C
εύοντος ἐν δείπνῳ μέλλωμεν. Τὸν μὲν γὰρ ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος, γλυκὺν ὄντα σφόδρα, κεφαλαλγῆ λέγουσιν εἶναι· διαλεκτικὴ δὲ τραγάλιον ἐν δείπνῳ γλυκὺ μὲν οὐδαμῶς, κεφαλαλγὲς δὲ καὶ κοπῶδες ἰσχυρῶς ἐστιν. Ἂν δὲ ἡμᾶς μὴ ἄλλο τι ζητεῖν, ἢ φιλοσοφεῖν, ἢ ἀναγινώσκειν παρὰ δεῖπνον ἐῶσι τῶν ἐν τῷ καλῷ καὶ ὠφελίμῳ τὸ ἐπαγωγὸν ὑφ᾽ ἡδονῆς καὶ γλυκὺ μόριον ἐχόντων, κελεύ-

C. 1. Κυριεύοντος] Notum ſophiſmatis genus, perperam in κυρίλλοντος mutavit Xylander: et edendo et vertendo. Verſionem correxi. Ἰνδὸν potius dubium facere poterat: cujus nomen et exemplum nec mihi ſe adhuc obtulit, nec Menagio ſe obtulerat corrigenti Xylandrum ad Diog. Laert. II. 108.

ſcilicet metuens inſpicere ſcorta, idque cavens: eruditi vero, pulchras, multas, eaſque jucundas habent res in quas a gulæ irritamentis animum oculoſque divertant, ſi aliter non poſſunt appoſita menſa compeſcere cupiditatum impudentem ferociam. Jam aleiptarum et pædotribarum voces, ſubinde inculcantium alimentum diſputationibus in cœna litteratis corrumpi, caputque gravari, tum pondus habere ſinamus, cum *Indum* et *Dominantem*, fallacias illas ſophiſticas, cœnantes diſſoluturi, diſputabimus. Cerebrum Phœnicis dulce admodum eſt, ſed dolores capitis inducere fertur. At dialectica in cœna bellarium eſt nequaquam dulce, interim tamen caput vehementer lædit ac fatigat. Quod ſi iſti nihil etiam aliud ſub cœnam quærere ac philoſophari nobis permittunt de iis rebus, quæ pulchræ juxta ſunt, et utilem

στομάχῳ αὐτοὺς μὴ ἐνοχλεῖν, ἀλλ' ἀπιόντας ἐν τῷ ξυστῷ
D ταῦτα καὶ ταῖς παλαίστραις διαλέγεσθαι τοῖς ἀθληταῖς, οὓς τῶν βιβλίων ἐξελόντες, ἀεὶ διημερεύειν ἐν σκώμμασι καὶ βωμολοχίαις ἐθίζοντες, ὡς ὁ κομψὸς Ἀρίστων ἔλεγε, τοῖς ἐν γυμνασίῳ κίοσιν ὁμοίως λιπαροὺς πεποιήκασι καὶ λιθίνους. Αὐτοὶ δὲ πειθόμενοι τοῖς ἰατροῖς παραινοῦσιν ἀεὶ τοῦ δείπνου καὶ τοῦ ὕπνου λαμβάνειν μεθόριον, καὶ μὴ συμφορήσαντας εἰς τὸ σῶμα τὰ σιτία, καὶ τὸ πνεῦμα καταθλίψαντας, μὴ εὐθὺς ὠμῇ καὶ ζεούσῃ τῇ τροφῇ βαρύνειν τὴν πέψιν, ἀλλ' ἀναπνοὴν καὶ χάλασμα ἔχειν· ὥσπερ οἱ τὰ σώματα κινεῖν μετὰ δεῖπνον ἀξιοῦντες,
E οὐ δρόμοις οὐδὲ παγκρατίοις τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλ' ἀβληχροῖς περιπάτοις, καὶ χορείαις ἐμμελέσιν· οὕτως ἡμεῖς οἰησόμεθα δεῖν τὰς ψυχὰς διαφέρειν μετὰ δεῖπνον μήτε πράγμασι, μήτε φροντίσι, μήτε σοφιστικοῖς ἀγῶσι πρὸς ἅμιλλαν ἐπιδεικτικὴν ἢ κινητικὴν περαινομένοις.

E. 1. ἀβληχροῖς περιπάτοις] Secutus ſum Xyl. et var. lect. Voſſ. Similiter corrigit Mez. ἀβληχροῖς τε περιπάτοις. Vulgo ἀβληχροῖς καὶ περιπάτοις.

præbent oblectationem, jubebimus ut moleſtiam nobis faceſſere deſinant, inque Xyſto et palæſtris apud athletas diſputent, quos a libris abalienatos, totos dies facetiis et ſcurrilibus jocis exigere adſuefaciunt, et ut ſcite Ariſto dixit, ſimiles columnarum in gymnaſio, nitidos ſcilicet lapideoſque fecerunt. Nos autem medicis obtemperantes, qui monent ſemper inter cœnam et ſomnum faciendam aliquam intercapedinem, ne congeſtis in corpus cibis et oppreſſo ſpiritu, confeſtim crudo ac fervido alimento aggravemus vim concoctricem, ſed reſpirationem et relaxationem concedamus: ſicut qui movenda poſt cœnam corpora affirmant, non curſu aut pancratio id faciunt, ſed lentis ambulationibus, et choreis modificatis: ita nos quoque exiſtimabimus a cœna animos noſtros exercendos eſſe, non ſane negotiis, non curis, neque ſophiſticis concertationibus, quæ ad oſtentationem aut animorum motus concitandos tendunt: ſed multæ

Ἀλλὰ πολλὰ μὲν ἔστι τῶν φυσικῶν προβλημάτων ἐλαφρὰ καὶ πιθανὰ, πολλαὶ δὲ διηγήσεις ἠθικαὶ καὶ σκέψεις ἔχουσαι τοῦτο δὴ τὸ μενοεικὲς, ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ μὴ ἀντίτυπον· ταῖς δὲ ἱστορικαῖς καὶ ποιητικαῖς ζητήσεσι διατριβὰς, οὐκ ἀηδῶς ἔνιοι δευτέρας τραπέζας ἀνδράσι φιλολόγοις καὶ φιλομούσοις προσεῖπον· εἰσὶ δὲ καὶ διηγήσεις ἄλυποι, καὶ μυθολογίαι, καὶ τὸ περὶ αὐλοῦ τι καὶ F λύρας ἀκοῦσαι καὶ εἰπεῖν, ἐλαφρότερον ἢ λύρας αὐτῆς φθεγγομένης ἀκούειν καὶ αὐλοῦ. Μέτρον δὲ τοῦ χρόνου, ὃ τῆς τροφῆς καθισταμένης ἀτρέμα καὶ συμπνεούσης τὴν πέψιν ἐγκρατῆ γενέσθαι καὶ ὑπερδέξιον.

ιθ'. Ἐπεὶ δὲ Ἀριστοτέλης οἴεται τῶν δεδειπνηκότων τὸν μὲν περίπατον ἀναρριπίζειν τὸ θερμὸν, τὸν δὲ ὕπνον, ἂν εὐθὺς καθεύδωσι, καταπνίγειν· ἕτεροι δὲ τὴν μὲν ἡσυχίαν οἴονται τὰς πέψεις βελτίονας ποιεῖν, τὴν δὲ κίνησιν ταράττειν τὰς ἀναδόσεις· καὶ τοῦτο τοὺς μὲν περιπατεῖν 134

E. 6. Ἀλλὰ πολλὰ—ἀντίτυπον] Senſum turbatum reſtitui verbis cum interpungendis tum mutandis: δὴ pro δὲ ſumpſi ex Voſſ. ἠθικαὶ pro ἤθη ex mea correctione.

E. 9. ταῖς δὲ ἱστορικαῖς] Legendum cum Mez. et Xyl. τὰς δὲ ἐν ταῖς ἱστορικαῖς—.

de rebus naturalibus quæſtiones faciles ac probabiles ſuppeditant: multæ narrationes quæ ad diſputationem de moribus faciant, non eam aſperam, ſed ut Homerus appellat *menoeikea*, id eſt, *animum demulcere quæ poſſit*: et hiſtoricæ ac poeticæ quæſtiones non ineleganter quidam litteratorum hominum ſecundas menſas dixerunt. Sunt et narrationes non moleſtæ, et fabularum recitationes, et de tibia aliquid lyrave colloqui facilius eſt quam ea ipſa audire. Terminus autem temporis hic præfigitur, ut jam alimento ſenſim ſubſidente ac conſpirante ſuperior eſſe idque elaborare poſſit concoctio.

XIX. Porro Ariſtotelis de ſententia, cœnatorum exſuſcitat ambulatio, ſomnus a cœna ſtatim captus ſuffocat, calorem: alii autem quiete adjuvari concoctionem, motu perturbari digeſtionem nutrimenti putant: ideoque aliis ut a cœna ſtatim deambulent, aliis

εὐθὺς ἀπὸ δείπνου, τοὺς δὲ ἀτρεμεῖν πέπεικεν· ἀμφοτέρων ἂν οἰκείως ἐφάπτεσθαι δόξειεν ὁ τὸ μὲν σῶμα συνθάλπων καὶ συνέχων μετὰ τὸ δεῖπνον, τὴν δὲ διάνοιαν μὴ καταφερόμενος μηδὲ ἀργῶν εὐθὺς, ἀλλ', ὥσπερ εἴρηται, διαφορῶν ἐλαφρῶς τὸ πνεῦμα καὶ λεπτύνων τῷ λαλεῖν τι καὶ ἀκούειν τῶν προσηνῶν, καὶ μὴ δακνόντων, μηδὲ βαρυνόντων.

κ'. Ἐμέτους δὲ καὶ κοιλίας καθάρσεις ὑπὸ φαρμάκων, μιαρὰ παραμύθια πλησμονῆς, ἄνευ μεγάλης
B ἀνάγκης οὐ κινητέον· ὥσπερ οἱ πολλοὶ κενώσεως ἕνεκα πληροῦντες τὸ σῶμα, καὶ πάλιν πληρώσεως κενοῦντες παρὰ φύσιν, ταῖς πλησμοναῖς οὐχ ἧττον ἢ ταῖς ἐνδείαις ἀνιώμενοι, μᾶλλον δὲ ὅλως τὴν μὲν πλήρωσιν ὡς κώλυσιν ἀπολαύσεως βαρυνόμενοι, τὴν δὲ ἔνδειαν, ὡς χώραν ἀεὶ ταῖς ἡδοναῖς παρασκευάζοντες. Τὸ γὰρ βλαβερὸν ἐν τούτοις προὖπτόν ἐστι. Ταραχάς τε γὰρ ἀμφότερα τῷ σώματι παρέχεται καὶ σπαραγμούς. Ἴδιον δὲ τοῦ μὲν ἐμέτου κακὸν πρόσεστι,

A. 2. ἀμφοτέρων] Sic Venet. Xyl. Mez. Salmaſ. Vulgo ἀμφοτέρους.

ut quieſcant perſuaſum eſt. Utriuſque conſilii videtur ſcopum non inepte attingere, qui fovens a cœna quietumque ſervans corpus, animum non illico otio det, ſed (ut dictum eſt) dicendo et audiendo ea quæ blanda ſunt et neque mordent neque gravant, ſpiritus digerat atque attenuet.

XX. Vomitus et purgationes ventris per medicamenta, turpia redundantiæ remedia, ſine magna neceſſitate non debent uſurpari: quod vulgo faciunt, vacuationis cauſa replentes corpus, et rurſum repletionis gratia exinanientes: contra naturam non minus repletionis quam vacuitatis intolerantes: immo prorſus et plenitudinem ut impedimentum fruitionis moleſte ferentes, et vacuando ſubinde receptaculum voluptatibus parantes, cum quidem evidens ſit, quid damni inde ſequatur: utroque enim corpus conturbatur et convellitur. Hoc peculiare vomitui eſt malum, quod inſatiabilita-

τὸ τὴν ἀπληστίαν αὔξειν τε καὶ τρέφειν. Γίνονται γὰρ αἱ πεῖναι, καθάπερ τὰ κοπτόμενα ῥεῖθρα, τραχεῖαι καὶ ταραχώδεις, καὶ βίᾳ τὴν τροφὴν ἕλκουσιν ἀεὶ λυποῦ- C
ντας, οὐκ ὄρεξιν ἐοικυῖαν σιτίων δεομένοις, ἀλλὰ φλεγμοναῖς, φαρμάκων καὶ καταπλασμάτων. Ὅθεν ἡδοναὶ μὲν ὀξεῖαι καὶ ἀτελεῖς, καὶ πολὺν ἔχουσαι σφυγμὸν καὶ οἶστρον ἐν ταῖς ἀπολαύσεσι, λαμβάνουσιν αὐτούς, διατάσεις δὲ καὶ πληγαὶ πόρων καὶ πνευμάτων, ἐναπολείψεις διαδέχονται, μὴ περιμένουσαι τὰς κατὰ φύσιν ἐξαγωγάς, ἀλλ' ἐπιπολάζουσαι τοῖς σώμασιν, ὥσπερ ὑπεράντλοις σκάφεσι, φορτίων ἐκβολῆς οὐ περιττωμάτων δεομένοις. Αἱ δὲ περὶ τὴν κάτω κοιλίαν ἐκταράξεις διὰ φαρμακείας φθείρουσαι καὶ τήκουσαι τὰ ὑποκείμενα, πλείονα ποιοῦσι περίττωσιν ἢ ἐξάγουσιν. Ὥσπερ οὖν εἴτις Ἑλλήνων ὄχλον ἐν πόλει βαρυνόμενος συμ- D

C. 1. λυποῦντας, οὐκ ὄρεξιν ἐοικυῖαν] Ita libri; niſi quod var. lect. Voſſ. habet λυποῦσαν. Bong. λυποῦσαι. Legendum ἐκλιποῦσαν, οὐκ ὀρέξεσιν ἐοικυῖαι— *attrahunt cibum ſemper deficientem, ſimiles non appetitionibus cibum deſiderantibus—.*

tem auget atque alit. Fit enim fames veluti concuſſis alveis aſpera et turbulenta, attrahiturque vi alimentum, non citra dolorem, appetituſque excitatur non alimentum requirentis famis, ſitiſve ſimilis, ſed inflammationi quæ medicamentorum hauſtum applicationemve requirat; inde voluptates naſcuntur celeres et imperfectæ, multum habentes pulſus atque exagitationis atque ſtimulorum: quibus ſuccedunt contentiones et ictus meatuum, et ſpiritus includuntur, qui non exſpectare poſſint naturalis evacuationis tempus, ſed in ſuperficie corporum verſentur, eaque ſimilia faciant nimis oneratarum navium, in quibus mercium jactura, non rerum ſupervacanearum opus eſt. Alvi autem conturbationes, ubi medicamentis corrumpuntur atque liquantur certi humores, plus addunt ſuperflui quam educunt: et ſicut Græcus graviſſime erraret, qui Græcæ in urbe turbæ

ικον, Ἀράβων ἐμπλήσασθαι καὶ Σκυθῶν τὴν πόλιν ἐπηλύδων· οὕτως ἔνιοι τοῦ παντὸς διαμαρτάνουσιν, ἐπ' ἐκβολῇ περιττωμάτων συνήθων καὶ συντρόφων, ἐμβάλλοντες ἔξωθεν εἰς τὸ σῶμα κόκκους τινὰς Κνιδίους, καὶ σκαμμωνίαν, καὶ δυνάμεις ἄλλας ἀσυγκρίτους, καὶ ἀγρίας, καὶ καθαρμοῦ δεομένας μᾶλλον ἢ καθᾶραι τὴν φύσιν δυναμένας. Ἄριστον μὲν οὖν τὸ μετρίᾳ διαίτῃ καὶ σώφρονι τὸ σῶμα ποιεῖν περί τε κενώσεις καὶ πληρώσεις αὐτοτελὲς ἀεὶ καὶ σύμμετρον· εἰ δ' ἀνάγκη ποτὲ καταλάβοι, τοὺς μὲν ἐμέτους ποιητέον ἄνευ φαρμακείας καὶ
E περιεργίας, μηδὲν ἐκταράττοντας, ἀλλ' ὅσον ἀπεψίαν ἐκφυγεῖν αὐτόθεν ἀφιέντας ἀπερραγμένους τῷ πλεονάζοντι τὴν ἀπέρασιν. Ὡς γὰρ τὰ ὀθόνια ῥύμμασι καὶ χαλαστραίοις πλυνόμενα, μᾶλλον ἐκπλύνεται τῶν ὑδατοκλύστων, οὕτως οἱ μετὰ φαρμάκων ἔμετοι λυμαίνονται

D. 2. Ἀράβων] Venet. Turn. Salmaſ. Vulgo Ἀῤῥάβων.

D. 10. καταλάβοι] Ita Steph. nec diſſentiunt A. et Venet. Vulgo μεταλαβεῖν Ald. Baſ. Xyl. E. Voſſ.

multitudinem moleſte ferens, Arabibus et Scythis convenis urbem impleret: ita nonnulli longiſſime a recta ratione abſunt, qui ejiciendorum e corpore redundantium humorum cauſa, qui familiares corpori ſunt et conſueti, in corpus injiciunt coccos Gnidios, ſcammoniam, aliaque medicamenta a temperie corporis aliena et ſæva, ac quæ expurgari debeant potius, quam corpus purgare poſſint. Hac igitur in re optimum eſt, moderata et temperante victus ratione corpus ita comparare, ut ultro ſit ad evacuationes et repletiones recte compoſitum. Quod ſi tamen aliquando neceſſitas efflagitet, vomendum eſt, citra tamen medicamenti uſum et nimiam operam, nulla corporis cum conturbatione, ſed iis quæ redundant ſponte ſua per gulam foras redeundi permittenda cruditatis vitandæ cauſa facultas. Sicut enim lintea quæ ſaponibus aut nitro detergentur, mundiora redduntur quam ſi aqua eluerentur, ita medicati vomitus corpori noxam

τὰ σώματα καὶ διαφθείρουσιν. Ὑφισταμένης δὲ κοιλίας, οὐδὲν φάρμακον οἷα τῶν σιτίων ἔνια μαλακὰς ἐνδιδόντα προθυμίας, καὶ διαλύοντα πράως, ὧν ἥ τε πεῖρα πᾶσι συνήθης, καὶ ἡ χρῆσις ἄλυπος. Ἂν δὲ τούτοις ἀπειθῇ, πλείονας ἡμέρας ὑδροποσίαν, ἢ ἀσιτίαν, ἢ κλυστῆρα προσ- F
δεκτέον μᾶλλον ἢ ταρακτικὰς καὶ φθαρτικὰς φαρμακείας, ἐφ' ἃς οἱ πολλοὶ φέρονται προχείρως, καθάπερ ἀκόλαστοι γυναῖκες, ἐκβολίοις χρώμεναι καὶ φθορίοις, ὑπὲρ τοῦ πάλιν πληροῦσθαι καὶ ἡδυπαθεῖν.

κα'. Ἀλλὰ τούτους μὲν ἐατέον· οἱ δὲ ἄγαν αὖ πάλιν ἀκριβεῖς καὶ τεταγμένας τινὰς ἐκ περιόδου κριτικὰς ἐμβάλλοντες ἀσιτίας, οὐκ ὀρθῶς τὴν φύσιν μὴ δεομένην 135
διδάσκουσι δεῖσθαι συστολῆς, καὶ ποιεῖν ἀναγκαίαν τὴν

F. 7. κριτικὰς ἐμβάλλοντες ἀσιτίας—ἀπαιτοῦντι] Locus non quidem corruptus ſed compoſitionis ac verborum inſolentia difficilis: a Xylandro ita redditus ut Græca non intelligantur. Ζητούμενον ἔθος, *quæſita conſuetudo*, eſt *adſcititia*, ἐπείσακτος, *non naturalis*. Nec legendum cum Mez. διὰ μόνον ἔθος. Porro κριτικὴ ἀσιτία eſt *decretoria cibi abſtinentia*, ut dies decretorius Medicorum, vulgo κρίσιμος ἡμέρα, rarius κριτικὴ ἡμέρα. Forte legendum περιόδου κριτικῆς. Pro ἀπαιτοῦντι, quod ſanum eſt, corruptum ἀπαιδευτοῦντι habent Venet. Pol. Jannot. Vertendum: *ſtatas quaſdam, certa temporum converſione quaſi decretoria, interponunt cibi abſtinentias: temere aſſuefacientes naturam, cum non indigeat, indigere coarctatione, et ſubductionem ſibi, minime illam neceſſariam, reddere neceſſariam in tempore adſcititiam conſuetudinem deſiderante.*

perniciemque inferunt. Ubi autem adſtricta fuerit alvus, nullum ad eam laxandam medicamentum ita valet, ut cibi nonnulli, qui et molliter eam irritant, et ſolvunt placide, quorum et peritia familiaris, et uſus doloris vacuus eſt: quibus tamen ſi non moveatur, adhibenda eſt aliquot dierum potio aquæ, aut inedia, aut clyſter potius, quam conturbantia ac corrumpentia corpus medicamenta iſta, quæ nonnulli arripiunt, quo modo libidinoſæ mulieres abortum aut fœtus interitum efficientia pharmaca, ut impleri rurſum et voluptates poſſint percipere.

XXI. Verum hos omittamus. Alii ab altera parte ſunt nimis accurati, et qui ſtatis temporum converſionibus inediam ſibi imperant, non recte ii naturam nulla ejus urgente neceſſitate cogentes ob con-

εἰς ἀναγκαίαν ὑφαίρεσιν, ἐν καιρῷ ζητούμενον ἔθος ἀπαιτοῦντι. Βέλτιον γὰρ ἐλευθέροις τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι κολασμοῖς εἰς τὸ σῶμα, μηδεμιᾶς δὲ προαισθήσεως οὔσης, μηδὲ ὑποψίας· καὶ τὴν ἄλλην δίαιταν, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τὸ συντυγχάνον ἀεὶ ταῖς μεταβολαῖς ὑπήκοον ἔχειν, μὴ καταδεδουλωμένην μηδὲ ἐνδεδεμένην ἑνὶ σχήματι βίου, πρός τινας καιροὺς ἢ ἀριθμοὺς, ἢ περιόδους ἄγεσθαι μεμελετηκότος. Οὐ γὰρ ἀσφαλὲς,
B οὐδὲ ῥᾴδιον, οὐδὲ πολιτικὸν, οὐδ' ἀνθρωπικὸν, ἀλλ' ὀστρέου τινὸς ζωῇ προσεοικὸς, ἢ στελέχους, τὸ ἀμετάστατον τοῦτο καὶ κατηναγκασμένον ἐν τροφαῖς καὶ ἀποχαῖς καὶ κινήσεσι καὶ ἡσυχίαις, εἰς ἐπίσκιόν τινα βίον καὶ σχολαστὴν καὶ μονότροπόν τινα καὶ ἄφιλον καὶ ἄδοξον ἀπωτάτω πολιτείας καθίστασιν ἑαυτοὺς καὶ συστείλασιν, οὐ κατά γε τὴν ἐμὴν, ἔφη, γνώμην.

A. 5. μηδεμιᾶς δὲ προαισθήσεως] δὲ mutandum in γε; *oportet his castigationibus liberis uti, si quidem nulla mali ſuſpicio, præſenſioque adſit.*

B. 3. καὶ κατηναγκασμένον] καὶ adjeci ex Anon. T. V. Vulgo deeſt.

ſuetum temporis articulum defraudare ſeipſam, et neceſſario, cum opus non ſit, alimento ſuo privari. Præſtat autem his corporis caſtigationibus uti liberis, ita ut non præſentiantur ante, aut earum ſuſpicio ſubſit: ac totam victus rationem ita inſtituere, ut ad quaſvis mutationes obediens corpus, non obligatum mancipatumve uni ſit formulæ, aut præceptis animo dierum numeris ſive circuitibus. Nam neque tutum, neque facile, neque civile, neque homini, ſed conchylio conveniens eſt, aut trunco, genus vivendi illud immutabile et coactum, ubi quis in umbratilem ſeſe, otioſam, ſolitariam, et amicorum expertem obſcuramque vitam quam longiſſime a republica abdens, cibis et abſtinentia, motibus ac quiete uteretur neceſſitate quadam ſibi ultro impoſita præſcriptis: *non ex mea quidem ſententia*, ut inquit ille.

κβʹ. Οὐ γὰρ ἀργίας ὤνιον ἡ ὑγίεια καὶ ἀπραξίας, ἅγε δὴ μέγιστα κακῶν ταῖς νόσοις πρόσεστι· καὶ οὐδὲν διαφέρει τοῦ τὰ ὄμματα τῷ μὴ διαβλέπειν, καὶ τὴν φωνὴν τῷ μὴ φθέγγεσθαι, φυλάττοντος, ὁ τὴν ὑγείαν c
ἀχρηστίᾳ καὶ ἡσυχίᾳ χρήζειν οἰόμενος. Οὐδὲν γὰρ ἑαυτῷ χρήσαιτο ἄν τις ὑγιαίνοντι κρείττονι, πρὸς πολλὰς καὶ ἀφιλανθρώπους πράξεις. Ἥκιστα δὴ τὴν ἀργίαν ὑγιεινὸν ὑποληπτέον, εἰ τὸ τῆς ὑγιείας τέλος ἀπόλλυσι. Καὶ οὐδὲ ἀληθές ἐστι τὸ μᾶλλον ὑγιαίνειν τοὺς ἡσυχίαν ἄγοντας. Οὔτε γὰρ Ξενοκράτης μᾶλλον διυγίαινε Φω-

B. 9. *μέγιστα κακῶν*] Vulgo *μάλιστα γνώμην κακῶν*. Hoc delevi ut manifeſto ex antecedenti repetitum: illud mutavi cum var. lect. codicis Xyl. Mez. Jun.

C. 2. *ἀχρηστίᾳ καὶ ἡσυχίᾳ*] Secutus ſum Xyl. quem item ſecutæ erant tres Græco-Latinæ: non quod plane in ea lectione acquieſcerem, ſed quod melior ſaltem eſſet Stephaniana, quacum omnes reliqui libri et editi et ſcripti conſentiunt, *ἀχρηστία καὶ ἡσυχία*. Tamen corrigendum puto *ἀχρηστίας καὶ ἡσυχίας*, *ſanitatem quiete et actionis abſtinentia opus habere*. Alioqui *χρήζειν* aut cum Xyl. vertendum *comparare* aut *utile reddere*; quarum ſignificationum neutra mihi quidem adhuc obſervata eſt.

C. 3. *ἄν τις ὑγιαίνοντι*] *τις* pro vulgato *τι* recepi ex Voſſ. Bong. Mez. Poſſis item cum eodem Mez. legere *κρεῖττον ἢ* pro *κρείττονι*. *Ad nullam enim rem præſtantiorem quis ſe ipſo ſano utatur quam ad multa humanitatis officia.*

C. 4. *ἀφιλανθρώπους*] Non auſus ſum mutare, ut in omnibus libris proditum: forte quid excidit. Xylander *φιλανθρώπους* vertendo reddidit: quod probo. Forte pro *πολλὰ* legendum *πολιτικά*.

C. 7. *διυγίαινε*] Non dubitavi ita exhibere loco vulgati *δι' ὑγιείας*: *perpetua ſanitate uſus eſt.*

XXII. Non enim otio ac inertia venalis eſt ſanitas: quæ duo maxima ſunt malorum morbos comitantium: et, ſi quis bonam valetudinem quiete et actionum abſtinentia putat ſe paraturum, perinde facit, ac ſi quis nihil diſpiciendo oculos, aut vocem non loquendo conſervare inſtituat. Quid enim ad tam multas et hominis officio conſentaneas actiones proderit ei ſanitas? Proinde deſidiam ſalubrem eſſe, minime putandum eſt: qui enim nihil agunt, ſani non poſſunt vere dici: cum cujus rei cauſa ſanitas expetitur, eam ignavia perimat. Neque vero otio ſanitatem Xenocrates quam Phocion, aut Theophraſtus quam Demetrius Phalereus

χίανος, οὔτε Δημητρίῳ Θεόφραστος. Ἐπίκουρόν τε καὶ τοὺς περὶ Ἐπίκουρον οὐδὲν ὤνησε πρὸς τὴν ὑμνουμένην σαρκὸς εὐστάθειαν ἡ πάσης καὶ φιλοτιμίας ἐχούσης πράξ-
D εως ἀπόδρασις. Ἀλλὰ καὶ ἑτέραις ἐπιμελείαις διασωστέον ἐστὶ τῷ σώματι τὴν κατὰ φύσιν ἕξιν· ὡς παντὸς βίου καὶ νόσον δεχομένου καὶ ὑγίειαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἔφη παραινετέον ἐστὶ τοὐναντίον οὗ Πλάτων παρῄνει τοῖς νέοις. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ λέγειν ἐκ τῆς διατριβῆς ἀπαλλαττόμενος εἰώθει, Ἄγε ὅπως εἰς καλόν τι καταθήσεσθε τὴν σχολὴν, ὦ παῖδες· ἡμεῖς δὲ ἂν τοῖς πολιτευομένοις παραινέσαιμεν, εἰς τὰ καλὰ χρῆσθαι τοῖς πόνοις καὶ ἀναγκαῖα, μὴ μικρῶν ἕνεκα, μηδὲ φαύλων τὸ σῶμα παρατείνοντας· ὡς γὰρ οἱ πολλοὶ κακοπαθοῦσιν ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν, ἀποκναίοντες ἑαυτοὺς ἀγρυπ-
E νίαις καὶ πλάναις καὶ περιδρομαῖς εἰς οὐδὲν χρηστὸν, οὐδὲ ἀστεῖον, ἀλλ' ἐπηρεάζοντες ἑτέροις, ἢ φθονοῦντες, ἢ

C. 10. καὶ φιλοτιμίαν] Delendum καί. Mez. quidem præponit σπουδήν.
D. 10. ὡς γὰρ οἱ πολλοὶ] Legendum ὥσπερ οἱ πολλοί, ut monuerunt Mez. et Reiſk.

majorem eſt conſecutus: et Epicuro, ejuſque ſectatoribus nihil ad tritam illam corporis bonam affectionem contulit adjumenti, omnium feriarum et ad gloriam pertinentium actionum fuga. Equidem omnis generis curis conſervanda eſt corporis naturalis conſtitutio: cum nullum vitæ genus viciſſitudini bonæ adverſæque valetudinis non ſit obnoxium. Sed præcipue in republica verſantibus præcipiendum eſt contrario atque adoleſcentulis Plato conſuluit modo. Solebat is quoties e ſchola diſcederet dicere: *Videte pueri, ut otio ad honeſtam aliquam rem utamini.* Nos autem illis mandabimus, ut labores in res pulchras neceſſariaſque inſumant, neque ob vilia aut exigua negotia corpus fatigent. Multi enim quavis de cauſa ſeipſos affligant vigiliis, peregrinationibus, circuncurſitationibus, nulla propoſita utilitate, nullo fine laudabili: ſed quia aliis nocere cupiunt, invident, con-

φιλονεικοῦντες, ἢ δόξας ἀκάρπους καὶ κενὰς διώκοντες. Πρὸς τούτους γὰρ οἶμαι μάλιστα τὸν Δημόκριτον εἰπεῖν, Ὡς εἰ τὸ σῶμα δικάσαιτο τῇ ψυχῇ, κακώσεως οὐκ ἂν αὐτὴν ἀποφυγεῖν. Ἴσως μὲν γάρ τι καὶ Θεόφραστος ἀληθὲς εἶπεν, εἰπὼν ἐν μεταφορᾷ, Πολὺ τῷ σώματι τελεῖν ἐνοίκιον τὴν ψυχήν. Πλείονα μέντοι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἀπολαύει κακὰ μὴ κατὰ λόγον αὐτῷ χρωμένης, μηδὲ ὡς προσήκει θεραπευόμενον. Ὅταν γὰρ ἐν πάθεσιν ἰδίοις γένηται καὶ ἀγῶσι καὶ σπουδαῖς, ἀφειδεῖ τοῦ F
σώματος. Ὁ μὲν οὖν Ἰάσων οὐκ οἶδα ὅ, τι παθὼν, Τὰ μικρὰ δεῖν ἀδικεῖν, ἔλεγεν, ἕνεκεν τοῦ τὰ μεγάλα δικαιοπραγεῖν. Ἡμεῖς δ' ἂν εὐλόγως τῷ πολιτικῷ παραινέσαιμεν τὰ μικρὰ ῥαθυμεῖν καὶ σχολάζειν, καὶ ἀναπαύειν αὐτὸν ἐν ἐκείνοις, εἰ βούλεται πρὸς τὰς καλὰς πράξεις καὶ μεγάλας μὴ κατάπονον ἔχειν τὸ σῶμα, μηδὲ ἀμβλὺ, μηδὲ ἀπαγορεύον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν 136.

tentioſe adverſantur, aut ſterilem inanemque ſectantur gloriolam: in quos ego præcipue exiſtimo competere dictum illud Democriti: Animum, ſi damni infecti poſtularetur a corpore, damnatum crimine eo iri. Apparet quidem Theophraſtum a vero non aberraſſe, cum tranſlatione verborum quadam utens pronunciaret, Grandem pro conducto domicilio mercedem corpori animum dependere. Sed tamen plura ob animum eveniunt corpori mala, ſi hoc ille non ſecundum rectæ rationis præſcripta utatur, neque quantam convenit ejus curam gerat. Solet enim animus, dum in ſuis privatim eſt affectionibus, conatibus, et inſtitutis, corpore nimium abuti. Jaſon ſane Pheræus ille, neſcio qua ratione adductus, injuſte quædam minuta agenda aiebat, ut juſte poſſent magnæ res confici. Nos rationi convenienter civilem hominem hortabimur, ut in rebus parvis remiſſionem admittat, ibique otio et quieti indulgeat: ſiquidem velit ad præclaras et honeſtas rationes afferre corpus non laſſatum laboribus, non hebes, non ſuccumbens oneri, ſed in

νεωλκία τῇ σχολῇ τεθεραπευμένον, ὅπως αὖθις ἐπὶ τὰς χρείας τῆς ψυχῆς ἀγούσης,

Ἄθηλος ἵππῳ πῶλος ὡς ἅμα τρέχῃ.

κγ'. Διὸ τῶν πραγμάτων διδόντων, ἀναληπτέον ἑαυτοὺς, μήτε ὕπνου φθονοῦντας τῷ σώματι, μήτε ἀρίστου, μήτε ῥαστώνης τὸ μέσον ἡδυπαθείας καὶ κακοπαθείας· μήτε φυλαττούσης ὅρον, οἷον οἱ πολλοὶ φυλάττοντες ἐπιτρίβουσι τὸ σῶμα ταῖς μεταβολαῖς, ὥσπερ τὸν βαπτόμενον σίδηρον, ὅταν ἐκταθῇ καὶ πιεσθῇ σφόδρα τοῖς πόνοις,
B αὖθις ἐν ἡδοναῖς τηκόμενον ἀμέτρως καὶ θλιβόμενον· εἶτα πάλιν ἐξ ἀφροδισίων καὶ οἴνου διάλυτον καὶ μαλακὸν, εἰς ἀγορὰν ἢ αὐλὴν ἤ τινα πραγματείαν διαπύρου καὶ συντόνου δεομένην σπουδῆς ἐλαυνόμενον. Ἡράκλειτος μὲν γὰρ ὑδρωπιάσας, ἐκέλευεν αὐχμὸν ἐξ

A. 2. νεωλκίᾳ] Sic E. Voſſ. Vulgo νεολκία.
A. 7. μήτε ῥαστώνης—φυλάττοντες] Quum ſic in omnibus ſit libris nolui quid mutare. Legendum tamen, ut jam Xyl. vertit et poſt eum monuerunt Mez. Salm. Reiſk. μήτε ῥαστώνης τὸν μέσον ἡδυπαθείας καὶ κακοπαθείας φυλάττοντας ὅρον, ὃν οἱ πολλοὶ οὐ φυλάττοντες ἐπιτρίβουσι τ. σ. Malim φυλάττοντας quam id quod alii conjecerunt φυλαττούσης: quandoquidem var. lect. Voſſ. habet φυλάττοντος.
B. 1. θλιβόμενον] Legendum διαλειβόμενον, vel λειβόμενον. Sæpe hæc in Plutarcho permutata.

otio (ſicut in navalibus naves ſolent) refectum: ut animum ad uſus neceſſarios vocantem,

Lactens equum pullus vel ut poſſit ſequi.

XXIII. Eam ob rem concedentibus negotiis recreare noſmetipſos debemus, ac neque ſomno defraudare neque prandio corpus, ſed eam conſectari corporis gratam affectionem, quæ inter voluptariam ſit et doloribus infeſtatam media: quem limitem non obſervantes quidam, mutationibus corpus adflictant, modo nimis preſſum duratumque laboribus, ferri inſtar quod e flammis aquæ immerſum duritiem accepit, rurſus voluptatibus immodice colliquantes et atterentes, modo diſſolutum venere et vino emollitumque in forum, aulam, aliudve negotium quod fervente et contento opus habet ſtudio conjicientes. Heraclitus aqua laborans intercute, a medico poſ-

ἐπομβρίας ποιῆσαι τὸν ἰατρόν· οἱ δὲ πολλοὶ τοῦ παντὸς
ἁμαρτάνουσιν ὅταν ἐν κόποις καὶ πόνοις καὶ ἐνδείαις
γένωνται, μάλιστα ταῖς ἡδοναῖς ἐξυγραίνειν καὶ ἀνατή-
κειν τὰ σώματα παραδιδόντες, αὖθις δὲ μετὰ τὰς ἡδο-
νὰς οἷον ἐπιστρέφοντες καὶ κατατείνοντες. Ἡ γὰρ φύσις
οὐ ζητεῖ τοιαύτην ἀνταπόδοσιν τοῦ σώματος. Ἀλλὰ τῆς
ψυχῆς τὸ ἀκόλαστον καὶ ἀνελεύθερον ἐκ τῶν ἐπιπόνων, C
ὥσπερ οἱ ναῦται, πρὸς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις ὕβρει φε-
ρόμενον, καὶ μετὰ τὰς ἡδονὰς πάλιν ἐπ' ἐργασίας καὶ πο-
ρισμοὺς ὠθούμενον, οὐκ ἐᾷ λαχεῖν τὴν φύσιν, ἧς μά-
λιστα δεῖται καταστάσεως καὶ γαλήνης, ἀλλ' ἐξίστησι καὶ
ταράττει διὰ τὴν ἀνωμαλίαν. Οἱ δὲ νοῦν ἔχοντες,
ἥκιστα μὲν ἡδονὰς πονοῦντι τῷ σώματι προσφέρουσιν·
οὐ γὰρ δέονται τὸ παράπαν, οὐδὲ μέμνηνται τῶν τοι-
ούτων, πρὸς τῷ καλῷ τῆς πράξεως τὴν διάνοιαν

C. 4. λαχεῖν] Sumpſi re ipſa flagitante, a Xyl. et Mez. Vulgo λαθεῖν. Jannot. Bong. λαβεῖν.

tulabat *ut imbrium abundantiam in ſiccitatem converteret.* At plerique in ſummo verſantur errore, qui cum defatigatio, labor, indigentia uſuvenerunt, tum maxime corpora ſua voluptatibus humectanda (ſic dicere liceat) et colliquanda exhibent: rurſuſque a voluptatibus ad labores convertunt et intendunt. Non enim hanc compenſationem natura exigit: quippe cum hoc modo illiberalibus et libidinoſis motibus animi a gravibus laboribus ad voluptates deliciaſque impudenter converſis, rurſumque poſt voluptates perceptas animo corpus ad labores negotiationeſque protrudente, natura non poſſit eam, quam maxime deſiderat conſtitutionem et (ut nautica utar locutione) tranquillitatem adipiſci, inæqualitate iſta ſemper turbante et tempeſtates concitante. At enim qui ſana utuntur mente, ii nequaquam corpori voluptates conciliant, dum in labore eſt: quippe omnino eas tum temporis non requirunt, neque meminerunt animo honeſtati

D ἔχοντες, καὶ τὸ χαῖρον τῆς ψυχῆς ἢ σπουδάζον ταῖς ἄλλαις ἐξαμαυροῦντες ἐπιθυμίαις. Ὅπερ γάρ φασιν εἰπεῖν τὸν Ἐπαμινώνδαν μετὰ παιδιᾶς, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ περὶ τὰ Λευκτρικὰ νόσῳ τελευτήσαντος, Ὦ Ἡράκλεις, πῶς ἐσχόλασεν ἀνὴρ ἀποθανεῖν ἐν τοσούτοις πράγμασι; τοῦτο ἀληθῶς ἐστιν εἰπεῖν ἐπ' ἀνδρὸς ἢ πολιτικὴν πρᾶξιν ἢ φιλόσοφον φροντίδα διὰ χειρὸς ἔχοντος, Τίς δὲ σχολὴ τῷ ἀνδρὶ τούτῳ νῦν ἀπεπτεῖν, ἢ μεθύειν, ἢ λαγνεύειν; γενόμενοι δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν πράξεων, ἐν ἡσυχίᾳ κατατίθενται τὸ σῶμα καὶ διαναπαύουσι, τῶν τε πόνων τοὺς ἀχρήστους, καὶ μᾶλλον ἔτι τῶν ἡδονῶν τὰς οὐκ ἀναγ-
E καίας, ὡς τῇ φύσει πολεμίας φυλαττόμενοι καὶ φεύγοντες.

κδʹ. Ἤκουσα Τιβέριόν ποτε Καίσαρα εἰπεῖν, Ὡς ἀνὴρ ὑπὲρ ἑξήκοντα γεγονὼς ἔτη, καὶ προτείνων ἰατρῷ χεῖρα, καταγέλαστός ἐστιν. Ἐμοὶ δὲ τοῦτο μὲν εἰρῆσθαι

D. 1. τὸ χαῖρον τῆς ψυχῆς—ἐπιθυμίαις] Legendum τῷ χαίροντι τῆς ψυχῆς ἐν τῷ σπουδάζειν τὰς ἄλλας ἐξαμαυροῦντες ἐπιθυμίας.

E. 2. Ἤκουσα Τιβέριον] Vulgo interjecta erat particula τοίνυν. Atqui nullus eſt horum tantus cum antecedentibus nexus, qui hanc particulam ferat. Itaque delevi aſſentientibus A. et Voſſ.

E. 3. ἑξήκοντα] Triginta apud Tacitum Annal. VI, 46. quod probat Lipſius.

actionis intento, ejuſque lætitia et ſeriis cogitationibus alias cupiditates opprimentibus. Quod enim Epaminondas joco dixit, viro præſtante circa Leuctricæ pugnæ tempus morbo extincto: *Dii boni, quomodo in tantis negotiis vacavit huic mortem obire*; id vere uſurpare poſſis de viro vel actionem civilem, vel philoſophicam aliquam diſputationem præ manibus habente: Unde huic homini nunc ſuppeditavit otium cruditate laborandi, vino ſe obruendi: aut veneream libidinem exercendi? Defuncti autem iidem laboribus, nactique otium, corpus quiete reficiunt, non tam inutiles labores, quam non neceſſarias voluptates, utpote naturæ inimicas, vitantes atque fugientes.

XXIV. Auditu accepi, Tiberium aliquando Cæſarem dixiſſe, Ridiculum eſſe virum eum, qui annum vitæ egreſſus ſexageſimum, manum medico porrigat. Hoc quidem

δοκεῖ σοβαρώτερον, ἐκεῖνο δὲ ἀληθές ἐστι, τὸ δεῖν ἕκαστον αὑτοῦ μήτε σφυγμῶν ἰδιότητος εἶναι ἄπειρον· πολλαὶ γὰρ αἱ καθ' ἕκαστον διαφοραί· μήτε κρᾶσιν ἀγνοεῖν ἣν ἔχει τὸ σῶμα θερμότητος καὶ ξηρότητος, μήτε οἷς ὠφελεῖσθαι χρώμενον ἢ βλάπτεσθαι πέφυκεν. Αὑτοῦ γὰρ ἀναίσθητός ἐστιν, καὶ τυφλὸς ἐνοικεῖ τῷ σώματι καὶ κωφὸς, ὁ ταῦτα μανθάνων παρ' ἑτέρου, καὶ πυνθανόμενος τοῦ ἰατροῦ F πότερον μᾶλλον θέρους ἢ χειμῶνος ὑγιαίνει, καὶ πότερον τὰ ὑγρὰ ῥᾷον ἢ τὰ ξηρὰ προσδέχεται, καὶ πότερον φύσει πυκνὸν ἔχει τὸν σφυγμὸν, ἢ μανόν. Καὶ γὰρ ὠφέλιμον εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καὶ ῥᾴδιον, ἀεί γε δὴ πειρωμένους καὶ συνόντας. Βρωμάτων δὲ καὶ πομάτων τὰ χρήσιμα μᾶλλον ἢ τὰ ἡδέα γιγνώσκειν προσήκει· καὶ μᾶλλον ἔμπειρον εἶναι τῶν εὐστομάχων, ἢ τῶν εὐστόμων· καὶ τῶν τὴν πέψιν μὴ ταραττόντων, ἢ τῶν τὴν γεῦσιν σφόδρα γαργαλιζόντων. 137
Τὸ γὰρ παρ' ἰατροῦ πυνθάνεσθαι τί δύσπεπτον ἢ εὔπεπτον

F. 8. ἢ τῶν εὐστόμων] Dedi ex Voſſ. et Mez. ſententia flagitante. Vulgo ἢ τῶν οὐκ εὐστομάχων. Correxi Latina.

mihi dictum aliquanto videtur protervius. Ita autem ſentio, debere unumquemque et cognitas habere pulſuum ſuis in arteriis proprietates, (multæ enim ſingulis ſunt differentiæ) neque ignorare, qua temperie corpus ſit caloris aut ſiccitatis, quibuſve rebus juvetur aut lædatur: ſe ipſum enim non ſentit, ſuoque in corpore cæcus inhabitat ac ſurdus, qui hæc ex alio cognoſcit, et medicum percunctatur, æſtatene an hyeme melius valeat, commodiuſne humidis quam ſiccis veſcatur, naturane crebrum habeat an rarum pulſum. Hæc et utile eſt habere cognita, et facile percipiuntur ſtudio atque uſu. Expedit etiam ciborum habere notitiam utilium potius quam ſuavium, peritumque eſſe eorum potius quæ ventriculo quam quæ gulæ conveniunt, et quæ concoctionem non perturbent, quam quæ guſtus ſenſum valde titillent. E medico quærere, quid ſibi facile ſit aut difficile concoctu, quid

αὐτῷ, καὶ τί δυσκοίλιον ἢ εὐκοίλιον, οὐχ ἧττον αἰσχρόν ἐστιν ἢ τὸ πυνθάνεσθαι τί γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ αὐστηρόν. Νῦν δὲ τοὺς μὲν ὀψοποιοὺς ἐπανορθοῦσιν, ἐμπείρως διαισθανόμενοι τοῦ πλέον τὸ γλυκὺ τοῦ προσήκοντος, ἢ τὸ ἁλμυρὸν ἢ τὸ αὐστηρὸν ἔνεστιν· αὐτοὶ δὲ ἀγνοοῦσι τί τῷ σώματι μιχθὲν, ἐλαφρὸν καὶ ἄλυπον ἔσται καὶ χρήσιμον. Ὅθεν ζωμοῦ μὲν ἄρτυσις οὐ πολλάκις ἁμαρτάνεται παρ' αὐτοῖς· αὐτοὺς δὲ ὁμοῦ φαύλως καὶ κακῶς ἀρτύοντες
B ὁσημέραι, πολλὰ παρέχουσι πράγματα τοῖς ἰατροῖς. Ζωμὸν μὲν γὰρ οὐκ ἄριστον ἡγοῦνται τὸν γλυκύτατον, ἀλλὰ καὶ πικρὰ καὶ γλυκέα συμμιγνύουσιν· εἰς δὲ τὸ σῶμα πολλὰς καὶ καταχόρως ἐμβάλλουσιν ἡδονὰς, τὰ μὲν ἀγνοοῦντες, τὰ δὲ οὐ μνημονεύοντες ὅτι τοῖς ὑγιεινοῖς καὶ ὠφελίμοις ἡ φύσις ἡδονὴν ἄλυπον καὶ ἀμεταμέλητον προστίθησιν. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα δεῖ μνημονεύειν, τὰ

B. 3. καὶ πικρὰ καὶ γλυκέα] Ita Stephanus dedit ex Pol. et Jannot. Conſentit Mez. nec diſſentit A. et Venet. Cæteri omnes aliter: πολλὰ καὶ δριμέα E. Voſſ. καὶ πολλὰ καὶ δριμέα Ald. Baſ. καὶ πικρὰ πολλὰ καὶ δριμέα Xyl.

B. 6. ἀμεταμέλητον] Veram et elegantem lectionem exhibuit Stephanus, in qua conſentiunt Pol. Jannot. Venet. At reliqui noſtri A. E. Voſſ. Ald. Baſ. Xyl. ἀμετάβλητον, ſolenni confuſione.

ventri inimicum aut amicum, non minus turpe eſt quam ſciſcitari, quid ſit dulce, amarum, auſterum. Nunc vulgo coquorum corrigunt errata, perite ſentientes ipſi ſicubi pluſquam oportuit dulcedinis aut ſalſedinis aut auſteritatis cibo ſit admixtum: ignorantes interim quomodo temperari is debeat, ut corpori citra moleſtiam proſit. Itaque in jure quidem condiendo apud eos raro peccatur: ſeipſos autem vitioſe condientes quotidie, multum negotii medicis exhibent. Non enim id jus putant optimum, quod ſit dulciſſimum, ſed et amara multa, acriaque admiſcent: in corpus vero multa voluptatem conciliantia ad faſtidium uſque injiciunt, ſive ignari ſive obliti naturam ſalubribus et utilibus voluptatem moleſtiæ expertem ſtabilemque addere. Itaque cum me-

σύμφυλα καὶ πρόσφορα τῷ σώματι, καὶ τοὐναντίον ἐν ταῖς καθ' ὥραν μεταβολαῖς, καὶ ταῖς ἄλλαις περιστάσεσιν, εἰδέναι οἰκείως προσαρμόττειν ἑκάστῳ τὴν δίαιταν.

κε'. Ὅσα μὲν γὰρ μικρολογίας καὶ ἀνελευθερίας C προσκρούματα λαμβάνουσιν οἱ πολλοὶ περί τε συγκομιδὰς καρπῶν, καὶ τηρήσεις ἐπιπόνους, ἀγρυπνίαις καὶ περιδρομαῖς ἐξελέγχοντες τὰ σαθρὰ καὶ ὕπουλα τοῦ σώματος, οὐκ ἄξιόν ἐστι δεδιέναι μὴ πάθωσιν ἄνδρες φιλολόγοι καὶ πολιτικοὶ, πρὸς οὓς ἐνέστηκεν ἡμῖν ὁ λόγος· ἀλλ' ἑτέραν τινὰ φυλακτέον ἐστὶ τούτοις δριμυτέραν ἐν γράμμασι καὶ μαθήσεσι μικρολογίαν, ὑφ' ἧς ἀφειδεῖν καὶ ἀμελεῖν τοῦ σώματος ἀναγκάζονται, πολλάκις ἀπαγορεύοντος οὐκ ἐνδιδόντες, ἀλλὰ προσβιαζόμενοι θνητὸν D ἀθανάτοις, καὶ γηγενὲς ὀλυμπίοις συνεξαμιλλᾶσθαι καὶ

C. 9. ἀπαγορεύοντος] Ita E. Voſſ. Xyl. Mez. At Ald. Baſ. ἀπαγορέοντος unde facile Stephanus veram lectionem a nobis exhibitam videre poterat, niſi eum a vero abduxiſſet auctoritas, quam ſequi ſolet Jannotiani et Poliani libri ex quibus dedit ἀπαγορεύοντες: nec tamen diſſentiunt ab iis A. et Venet.

D. 2. ἀθανάτοις—ὀλυμπίοις] ἀθανάτῳ Mez. ὀλυμπίῳ Voſſ. Mez.

moria tenere debemus quæ cognata et utilia ſint corporibus noſtris, tum contra in mutationibus tempeſtatum anni aliiſque circumſtantiis ſubinde victus rationem convenientem uſurpare.

XXV. Jam quæ multi damna ſibi ipſis ob ſordes et illiberalitatem inferunt, ob fructuum collectiones et conſervationes, pervigilando ac hinc inde curſitando male affectas corporis partes vitiumque intus alentes in apertum conjicientes morbum: metuendum non eſt ne eveniant litteratis et in republica verſantibus viris, de quibus ſuſcepta eſt hæc noſtra diſputatio: ſed alia his cavenda eſt nimis anxia minimorum etiam momentorum cura in litteris et diſciplinis verſantibus, quæ eos eo neceſſitatis adigit interdum, ut rationem corporis non habeant, neque parcant ſuccumbenti laboribus, ſed cogant mortalem immortali, ac terreſtrem ætheréæ parti in elabo-

συνεξαιτεῖν. Εἶτα ὡς ὁ βοῦς πρὸς τὴν ὁμόδουλον ἔλεγε κάμηλον, ἐπικουφίσαι τοῦ φορτίου μὴ βουλομένην, Ἀλλὰ κἀμὲ καὶ ταῦτα πάντα μετὰ μικρὸν οἴσεις· ὃ καὶ συνέβη τελευτήσαντος αὐτοῦ. Οὕτω συμβαίνει τῇ ψυχῇ, μικρὰ χαλάσαι καὶ παρεῖναι μὴ βουλομένῃ πονοῦντι καὶ δεομένῳ, μετ᾽ ὀλίγον πυρετοῦ τινος ἢ σκοτώματος ἐμπεσόντος, ἀφεῖσα τὰ βιβλία καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς διατριβάς, ἀναγκάζεται συννοσεῖν ἐκείνῳ καὶ συγκάμνειν.
E Ὀρθῶς οὖν ὁ Πλάτων παρῄνεσε, Μήτε σῶμα κινεῖν ἄνευ ψυχῆς, μήτε ψυχὴν ἄνευ σώματος, ἀλλ᾽ οἷόν τινα συνωρίδος ἰσορροπίαν διαφυλάττειν, ὅτε μάλιστα τῇ ψυχῇ συνεργεῖ τὸ σῶμα καὶ συγκάμνει πλείστην ἐπιμέλειαν αὐτοῦ καὶ θεραπείαν ἀποδιδόντας, καὶ τὴν καλὴν καὶ ἐράσμιον ὑγίειαν ἀποδιδόντας, ὧν δίδωσιν ἀγαθῶν,

D. 3. ὡς ὁ βοῦς] ὡς addidi ex Voſſiani margine.
D. 7. μικρὰ] Vulgo καὶ μικρά. Delevi καὶ cum Mez.
E. 6. ὑγίειαν ἀποδιδόντας] Ita omnes libri. Attamen corrigendum puto ἀπολαβόντας.

rando æqualem præſtare induſtriam. Cæterum ut camelo uſuvenit, quod ei bos prædixerat, cum eidem ſervirent domino, et parte oneris levare ipſum camelus recuſaſſet, Fore ut paulo poſt et ipſum, et totum onus cogeretur geſtare: (mortuo enim bove id impletum eſt): ita animo quoque contingit, ut dum defatigato corpori et quietem flagitanti nullam remiſſionem concedere vult, paulo poſt febri orta aut vertigine, libris et diſputationibus omiſſis cogatur una ægrotare ac dolere. Recte itaque Plato conſulit, *neque corpus eſſe abſque animo, neque ſine corpore animum movendum, ſed quandam eſſe velut junctorum ad bigas equorum debere momentorum æquabilitatem*, ut quo maxime tempore corpus animi conatus laboreſque adjuvat, eo id maxime etiam curemus atque foveamus, pulchramque ei illam et amabilem ſanitatem præſtemus: idque nobis ſummum ab eo

κάλλιστον ἡγουμένους διδόναι τὸ πρὸς κτῆσιν ἀρετῆς, καὶ χρῆσιν ἔν τε λόγοις καὶ πράξεσιν ἀκώλυτον αὐτοῦ.

E. 7. κτῆσιν] Vera hæc lectio revocata eſt ex A. var. lect Voſſ. Turneb. Alii ſcripti non longe abeunt: E. item A. et Voſſ. in contextu πλῆσιν. Venet. et Pol. πρᾶξιν. Editi Ald. Baſ. Xyl. Steph. γνῶσιν.

bonum, omnium quæ poteſt, exhiberi exiſtimemus, cum in cognitione virtutis uſuque in dicendo et agendo nullum nobis objicit impedimentum.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΓΑΜΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΓΑΜΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

ΠΟΛΛΙΑΝῼ ΚΑΙ ΕΥΡΥΔΙΚῌ.

ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

PLUTARCHI

CONJUGALIA PRÆCEPTA.

PLUTARCHUS

POLLIANO ET EURYDICÆ.

S. P. D.

1 ΜΕΤΑ τὸν πάτριον θεσμὸν, ὃν ὑμῖν ἡ τῆς Δήμητρος ἱέρεια συνειργνυμένοις ἐφήρμοσεν, οἶμαι καὶ τὸν λόγον ὁμοῦ συνεφαπτόμενον ὑμῶν καὶ συνυμεναιοῦντα, χρήσιμόν ἄν τι ποιῆσαι καὶ τῷ νόμῳ προσῳδόν. Ἐν

POST patriam legem, quam vobis in conjugialem thalamum concluſis antiſtita Cereris impoſuit, arbitror etiam orationem noſtram utile aliquid legique conſonum facturam, ſi vos una compellet, hymenæumque concelebret.

μὲν γὰρ τοῖς μουσικοῖς ἕνα τῶν αὐλητικῶν νόμων ἱππόθορον ἐκάλουν, μέλος τι τοῖς ἵπποις ὁρμῆς ἐπεγερτικὸν, ὡς ἔοικεν, ἐνδιδόντα περὶ τὰς ὀχείας· φιλοσοφία δὲ πολλῶν λόγων καὶ καλῶν ἐνόντων, οὐδενὸς ἧττον ἄξιος σπουδῆς ὁ γαμήλιός ἐστιν οὗτος, ᾧ κατᾴδουσα τοὺς ἐπὶ C
βίου κοινωνίᾳ συνιόντας εἰς ταὐτὸ, πράους τε παρέχει καὶ χειροήθεις ἀλλήλοις. Ὧν οὖν ἀκηκόατε πολλάκις ἐν φιλοσοφίᾳ παρατρεφόμενοι, κεφάλαια συντάξας ἔν τισιν ὁμοιότησι βραχείαις, ὡς εὐμνημόνευτα μᾶλλον εἴη, κοινὸν ἀμφοτέροις πέμπω δῶρον, εὐχόμενος τῇ Ἀφροδίτῃ τὰς Μούσας παρεῖναι καὶ συνεργεῖν· ὡς μήτε λύραν τινὰ μήτε κιθάραν μᾶλλον αὐταῖς, ἢ τὴν περὶ γάμον καὶ οἶκον ἐμμέλειαν ἡρμοσμένην παρέχειν, διὰ λόγου καὶ ἁρμονίας καὶ φιλοσοφίας προσῆκον. Καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ τῇ Ἀφροδίτῃ τὸν Ἑρμῆν συγκαθίδρυσαν, ὡς τῆς περὶ τὸν γάμον ἡδονῆς μάλιστα λόγου δεομένης, τήν τε Πειθὼ καὶ τὰς Χάριτας, ἵνα πείθοντες διαπράττωνται D

B. 7. περὶ τὰς ὀχείας] A. ἐπὶ τὰς ὀχείας.

De muſicis modis unus Hippothorus appellatus fuit quod ſcilicet eo equi ad coitum excitarentur. Sed cum multæ ſint in philoſophia pulchræ diſputationes, nulli eorum poſtponenda videtur eſſe nuptialis oratio, quæ ad vitæ ſocietatem conjungentes ſeſe demulcens, placidos mutuo ſibi cicureſque reddit. Itaque eorum, quæ vos in philoſophia educati ſæpe audiviſtis, capita ſimilitudinibus quibuſdam brevibus complexus, ut eo facilius memoria teneri poſſent, commune ambobus donum mitto, Muſas comprecans, ut adeſſe Veneri, eique operam ſuam dare dignentur: non enim tam lyræ aut citharæ, quam conjugii et rei familiaris concentum ab iis inſtrui, oratione, concinnitate, et philoſophia, convenit. Quando etiam priſci Mercurium juxta Venerem collocabant, ut oſtenderent matrimonii voluptatem maxime orationis indigere: itemque Suadam et Gratias, ut docerent conjuges in-

παρ' ἀλλήλων ἃ βούλονται, μὴ μαχόμενοι μηδὲ φιλονεικοῦντες.

α'. Ὁ Σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μήλου κυδωνίου κατατραγοῦσαν· αἰνιττόμενος, ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν, εὐάρμοστον εἶναι πρώτην καὶ ἡδεῖαν.

β'. Ἐν Βοιωτίᾳ τὴν νύμφην κατακαλύψαντες, ἀσφαραγωνίᾳ στεφανοῦσιν· ἐκείνη τε γὰρ ἥδιστον ἐκ τραχυτάτης ἀκάνθης καρπὸν ἀναδίδωσιν, ἥ τε νύμφη τῷ μὴ φυγόντι μήτε δυσχεράναντι τὴν πρώτην χαλεπότητα καὶ ἀηδίαν αὐτῆς, ἥμερον καὶ γλυκεῖαν παρέξει
E συμβίωσιν. Οἱ δὲ τὰς πρώτας τῶν παρθένων διαφορὰς μὴ ὑπομείναντες, οὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν διὰ τὸν ὄμφακα τὴν σταφυλὴν ἑτέροις προϊεμένων. Πολλαὶ δὲ καὶ τῶν νεογάμων δυσχεράνασαι διὰ τὰ πρῶτα τοὺς νυμφίους, ὅμοιον ἔπαθον πάθος τοῖς τὴν μὲν πληγὴν τῆς μελίττης ὑπομείνασι, τὸ δὲ κηρίον προεμένοις.

vicem quæ vellent impetrare debere perſuadendo, non pugnando, aut rixando.

I. Solon jubebat ſponſam cum ſponſo concubituram prius manducare malum Cydonium: innuens ea re, primam quæ ore et voce initur gratiam concinnam debere eſſe et ſuavem.

II. In Bœotia ſponſam velantes aſpharagonia coronant. Hæc enim planta dulciſſimum ex aſperrima ſpina fructum edit: et ſponſa non fugienti aut aſpernanti quod primo inſuavem ſe et difficilem ipſa præbet, manſuetam ac dulcem vitæ ſociam ſe præbet. Qui vero primas virginum diſſenſiones non ſuſtinent, nihilo ſaniores iis ſunt qui immaturæ offenſi uvæ ſapore, maturas aliis relinquunt. Multæ etiam recens nuptæ a maritis ob primas actiones abalienatæ animis, eadem ſunt conditione qua qui ictum apis pertulerunt dimiſſo favo.

γ΄. Ἐν ἀρχῇ μάλιστα δεῖ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς
προσκρούσεις φυλάττεσθαι τοὺς γεγαμηκότας, ὁρῶντας ὅτι
καὶ τὰ συναρμοσθέντα τῶν σκευῶν, κατ' ἀρχὰς μὲν
ὑπὸ τῆς τυχούσης ῥαδίως διασπᾶται προφάσεως,
χρόνῳ δὲ τῶν ἁρμῶν σύμπηξιν λαβόντων, μόγις ὑπὸ F
πυρὸς καὶ σιδήρου διαλύεται.

δ΄. Ὥσπερ τὸ πῦρ ἐξάπτεται μὲν εὐχερῶς ἐν ἀχύ-
ροις καὶ θρυαλλίδι καὶ θριξὶ λαγῴαις, σβέννυται δὲ τάχιον
ἂν μή τινος ἑτέρου δυναμένου στέγειν ἅμα καὶ τρέφειν ἐπι-
λάβηται, οὕτω τὸν ἀπὸ σώματος καὶ ὥρας ὀξὺν ἔρωτα
τῶν νεογάμων ἀναφλεγόμενον, δεῖ μὴ διαρκῆ μηδὲ βέ-
βαιον νομίζειν, ἂν μὴ περὶ τὸ ἦθος ἱδρυθεὶς, καὶ τοῦ
φρονοῦντος ἁψάμενος ἔμψυχον λάβῃ διάθεσιν.

ε΄. Ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ 139
καὶ λαμβάνει ῥαδίως τὸν ἰχθὺν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ
φαῦλον· οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώ-
μεναι τοῖς ἀνδράσι, καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς,
ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβι-

III. Sunt inito matrimonio præſertim principio cavendæ diſſenſiones et offenſæ, conſiderandumque eſt vaſa quæ ex partibus compinguntur, initio facile quavis alliſione divelli: ubi vero temporis progreſſu compages firma eſt, ſolideque coaluerunt, vix igni et ferro diſſolvi.

IV. Sicut ignis in paleis aut pilis leporum facillime exardeſcit, mox autem extinguitur, niſi materiam quæ ei ſuſtinendo et nutriendo ſit apta, inveniat: ita amor recens conjunctorum a forma corporis incenſus, durabilis et ſtabilis non eſt putandus, niſi in ipſis animis defixus mentemque occupans vivam nanciſcatur affectionem.

V. Quemadmodum piſces medicamentis celeriter capiuntur, ſed eſui inutiles fiunt: ſic mulieres quæ amoris poculis et veneficiis viros captant, voluptateque in ſuam poteſtatem redigunt, ſtupidos eos vecordes, corruptoſque dein-

οὖσιν. Οὐδὲ γὰρ τὴν Κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδὲ ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὑσὶ καὶ ὄνοις γενομένοις· τὸν δὲ Ὀδυσσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν.

ϛ'. Αἱ βουλόμεναι μᾶλλον ἀνοήτων κρατεῖν ἀνδρῶν ἢ φρονίμων ἀκούειν, ἐοίκασι τοῖς ἐν ὁδῷ βουλομένοις μᾶλλον ὁδηγεῖν τυφλοῖς, ἢ τοῖς γινώσκουσιν ἀκολουθεῖν καὶ βλέπουσι.

B ζ'. Τὴν Πασιφάην ἀπιστοῦσιν ἐρασθῆναι βοὸς βασιλεῖ συνοῦσαν, ἐνίας ὁρῶσαι τοὺς μὲν αὐστηροὺς καὶ σώφρονας βαρυνομένας, τοῖς δ' ἐξ ἀκρασίας καὶ φιληδονίας κεκραμένοις, ὥσπερ κυσὶν ἢ τράγοις, ἥδιον συνούσας.

η'. Οἱ τοῖς ἵπποις ἐφάλλεσθαι μὴ δυνάμενοι δι' ἀσθένειαν ἢ μαλακίαν, αὐτοὺς ἐκείνους ὀκλάζειν καὶ ὑποπίπτειν διδάσκουσιν· οὕτως ἔνιοι τῶν λαβόντων εὐγενεῖς ἢ

A. 8. νῶν ἔχοντα] Steph. νεῦν: operarum vitio, ut prodit accentus: quem Græco-Latinæ ſequentes fecerunt νόον ut nimirum Homerica forma conſtaret. At νῶν habent omnes libri noſtri A. B. E. P. Ald. Baſ Xyl.

B. 4. κεκραμένοις] Dubium eſt quid præſtet, hocne, an κρεμαμένοις quod habent B. E. P. Turn. MS. et confirmant licet corrupta lectione κρεμαμένων Pol. et Jannot.

ceps vitæ ſocios habent: nam Circæ quidem nihil profuerunt ii quos veneficio mutaverat, neque ullam ad rem eis uſa eſt cum in canes et aſinos degeneraſſent: Ulyſſem autem prudentem virum, prudenterque ſecum verſantem ſupra modum dilexit.

VI. Quæ malunt fatuis imperare viris, quam obtemperare prudentibus, eorum ſunt ſimiles, qui in via cæcos ducere malunt, quam videntes et itineris peritos ſequi.

VII. Non credunt mulieres Paſiphaen, cum regis eſſet uxor, bovem adamaſſe: cum tamen videant quaſdam, quæ auſteros et temperantes non ferunt, intemperantibus et libidinoſis, veluti canibus quibuſdam aut hircis, libentius conſueſcere.

VIII. Qui ob imbecillitatem aut mollitiem non poſſunt inſilire in equos, illos condocefaciunt ut ſe ſubmittant ac ingeniculent: eodem modo quidam ducendis nobilibus vel

πλουσίας γυναῖκας, οὐχ ἑαυτοὺς ποιοῦσι βελτίους, ἀλλ' ἐκείνας περικολούουσιν, ὡς μᾶλλον ἄρξοντες ταπεινῶν γενομένων. Δεῖ δέ, ὥσπερ ἵππου, τὸ μέγεθος φυλάττοντα καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς γυναικός, χρῆσθαι τῷ χαλινῷ.

θ'. Τὴν σελήνην, ὅταν ἀποστῇ τοῦ ἡλίου, περιφανῆ C καὶ λαμπρὰν ὁρῶμεν, ἀφανίζεται δὲ καὶ κρύπτεται πλησίον γενομένη· τὴν δὲ σώφρονα γυναῖκα δεῖ τοὐναντίον, ὁρᾶσθαι μάλιστα μετὰ τοῦ ἀνδρὸς οὖσαν, οἰκουρεῖν δὲ καὶ κρύπτεσθαι μὴ παρόντος.

ι'. Οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδοτος εἶπεν, Ὅτι ἡ γυνὴ ἅμα τῷ χιτῶνι ἐκδύεται καὶ τὸν αἰδῶ. Τοὐναντίον γὰρ ἡ σώφρων ἀντενδύεται τὴν αἰδῶ, καὶ τῷ μάλιστα φιλεῖν, τὸ μάλιστα αἰδεῖσθαι, συμβόλῳ χρῶνται πρὸς ἀλλήλους.

ια'. Ὥσπερ ἂν φθόγγοι δύο σύμφωνοι ληφθῶσι, τοῦ βαρυτέρου γίνεται τὸ μέλος· οὕτω πᾶσα πρᾶξις ἐν οἰκίᾳ D σωφρονούσῃ πράττεται μὲν ὑπ' ἀμφοτέρων ὁμονοού-

C. 8. τῷ μάλιστα φιλεῖν] Corrigendum cum Mez. τοῦ μάλιστα φιλεῖν τῷ μάλιστα αἰδεῖσθαι.

opulentis uxoribus, non ſeſe meliores redigunt, ſed illas deprimunt, ut humilibus facilius imperare poſſint: cum oportuerit ratione habita ut magnitudinis in equo, ita dignitatis in muliere, fræno uti.

IX. Lunam videmus cum longe a Sole diſtat illuſtrem eſſe ac lucidam, obſcurari autem cum ei appropinquat: contra pudica mulier maxime cerni debet cum ſuo marito, eo autem abſente domi ſe continere et abſcondi.

X. Non recte eſt ab Herodoto dictum, ſimul cum tunica mulierem verecundiam exuere, quæ enim caſta eſt, poſita veſte verecundiam ejus loco induit, maximaque verecundia conjuges teſſera maximi invicem amoris utuntur.

XI. Sicut cum ſumuntur duæ conſonæ voces, cantus graviori adſcribitur: ita in familia recte inſtituta omnes res geruntur quidem conſenſu con-

τον, ἐπιφαίνει δὲ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἡγεμονίαν, καὶ προαίρεσιν.

ιβ'. Ὁ ἥλιος τὸν Βορέαν ἐνίκησεν. Ὁ γὰρ ἄνθρωπος τοῦ μὲν ἀνέμου βιαζομένου τὸ ἱμάτιον ἀφελέσθαι, καὶ λαμπρὸν καταπνέοντος, μᾶλλον ἔσφιγγε καὶ συνεῖχε τὴν περιβολήν· τοῦ δὲ ἡλίου μετὰ τὸ πνεῦμα θερμοῦ γενομένου θαλπόμενος, εἶτα καυματιζόμενος, καὶ τὸν χιτῶνα τῷ ἱματίῳ προσαπεδύσατο. Τοῦτο ποιοῦσιν αἱ πλεῖσται γυ-
E ναῖκες· ἀφαιρουμένοις τοῖς ἀνδράσι βίᾳ τὴν τρυφὴν καὶ τὴν πολυτέλειαν, διαμάχονται καὶ χαλεπαίνουσιν· ἂν δὲ πείθωνται μετὰ λόγου, πρᾴως ἀποτίθενται καὶ μετριάζουσιν.

ιγ'. Ὁ Κάτων ἐξέβαλε τῆς βουλῆς τὸν φιλήσαντα τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τῆς θυγατρὸς παρούσης. Τοῦτο μὲν οὖν ἴσως σφοδρότερον· εἰ δὲ αἰσχρόν ἐστιν, ὥσπερ ἐστὶν, ἑτέρων παρόντων ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν καὶ περιβάλλειν ἀλλήλους, πῶς οὐκ αἴσχιον ἑτέρων παρόντων λοι-

D. 3. καὶ προαίρεσιν] Sic B. E. Turn. P. MS. Vulgo ἢ καὶ προαίρεσιν. Pervulgato errore ν ex antecedenti ν ortum.

jugum, viri tamen vel imperium vel conſilium elucet.

XII. Sol Aquilonem viciſſe aliquando traditur. Cum enim ventus adimere homini pallium vellet copioſo flatu, arctius hic id contraxit atque tenuit. Sole autem poſt ventum calidis radiis eum urente, præ æſtu ſimul cum pallio tunicam exuit. Hoc modo pluriimæ agunt mulieres: maritis vi luxum eripere conantibus repugnant et iraſcuntur: placidis verbis ſuadentibus miſſum eum faciunt, mediocritatemque ſervant.

XIII. Cato ſenatu movit eum qui præſente filia oſculatus erat uxorem: ſeverius fortaſſis æquo. Sed tamen ſi eſt (ut profecto eſt) turpe conjuges in præſentia aliorum blandiri, oſculari, et amplecti ſeſe invicem: qui non ſit turpius coram aliis rixari et con-

δορεῖσθαι καὶ διαφέρεσθαι πρὸς ἀλλήλους; Δεῖ τὰς μὲν ἐντεύξεις καὶ φιλοφροσύνας ἀπορρήτους πρὸς τὴν γυναῖκα ποιεῖσθαι, νουθεσίᾳ δὲ καὶ μέμψει καὶ παῤῥησίᾳ χρῆσθαι F
φανερᾷ καὶ ἀναπεπταμένῃ.

ιδʹ. Ὥσπερ ἐσόπτρου κατεσκευασμένου χρυσῷ καὶ λίθοις ὄφελος οὐδέν ἐστιν, εἰ μὴ δείκνυσι τὴν μορφὴν ὁμοίαν· οὕτως οὐδὲ πλουσίας γαμετῆς ὄνησις, εἰ μὴ παρέχει τὸν βίον ὅμοιον τῷ ἀνδρὶ καὶ σύμφωνον τὸ ἦθος. Εἰ χαίροντος μὲν, εἰκόνα σκυθρωπὴν ἀποδίδωσι τὸ ἔσοπτρον, ἀχθομένου δὲ καὶ σκυθρωπάζοντος, ἱλαρὰν καὶ σεσηρυῖαν, ἡμαρτημένον ἐστὶ καὶ φαῦλον. Οὐκοῦν καὶ γυνὴ φαῦλος καὶ ἄκαιρος, ἡ παίζειν μὲν ὡρμημένου καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοῦ ἀνδρὸς, ἐσκυθρωπακυῖα· σπουδάζοντος δὲ, παίζουσα καὶ γελῶσα· τὸ μὲν γὰρ, ἀηδίας, τὸ δὲ, ὀλιγωρίας. Δεῖ δὲ, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι λέγουσι τὰς 140

E. 10. Δεῖ τὰς μὲν] δεῖ abeſt ab Ald. Baſ. B. [Addit Pol. Jannot. Exempl. Turneb. Anon. Ejus loco καὶ habent Xyl. et Mez. Credo legendum eſſe Δεῖ οὖν τὰς μὲν: eſt enim præceptum quod conſtituitur ex reprehenſione antecedentium. *Oportet igitur congreſſus et amplexus facere occultos; querimonia vero et admonitione et corrigendi candore, uti manifeſtis et apertis.*

F. 1. μέμψει καὶ παῤῥησίᾳ] καὶ addidi ex Anon. Vulc. Mez.

vicia mutua jacere? et cum quæ ad amorem pertinent agantur in occulto, qui conveniens ſit maritum in caſtiganda, reprehendendave conjuge libertate uti aperta et omnibus conſpicua?

XIV. Sicut ſpeculum auro et gemmis ornatum nihil valet, niſi ſimilem exhibeat rebus imaginem: ſic divitis mulieris nullus eſt uſus, vitam viro ſimilem, moreſque conſonos non gerentis. Vitioſum eſt ſpeculum et pravum, quod læti imaginem triſtem: triſtis ac tetrici, lætam atque renidentem præbet: ita et uxor inutilis ac intempeſtiva eſt: quæ luſum quærente oblectationemque viro torvum tuetur, ſerias res agente ludit ac ridet: quorum alterum inſuavis eſt, alterum contemnentis maritum. Sed quemadmodum geometræ dicunt lineas et ſuperficies non

γραμμὰς καὶ τὰς ἐπιφανείας οὐ κινεῖσθαι καθ' ἑαυτάς, ἀλλὰ συγκινεῖσθαι τοῖς σώμασιν, οὕτω τὴν γυναῖκα μηδὲν ἴδιον πάθος ἔχειν, ἀλλὰ κοινωνεῖν τῷ ἀνδρὶ καὶ σπουδῆς, καὶ παιδιᾶς, καὶ συννοίας, καὶ γέλωτος.

ιε'. Ὡς οἱ τὰς γυναῖκας μὴ ἡδέως βλέποντες ἐσθιούσας καὶ πινούσας μετ' αὐτῶν, διδάσκουσιν ἐμπίπλασθαι μόνας γενομένας· οὕτως οἱ μὴ συνόντες ἱλαρῶς ταῖς γυναιξὶ, μηδὲ παιδιᾶς κοινωνοῦντες αὐταῖς καὶ γέλωτος, ἰδίας ἡδονὰς χωρὶς αὐτῶν ζητεῖν διδάσκουσιν.

B ιϛ'. Τοῖς τῶν Περσῶν βασιλεῦσιν αἱ γνήσιαι γυναῖκες παρακάθηνται δειπνοῦσι καὶ συνεστιῶνται· βουλόμενοι δὲ παίζειν καὶ μεθύσκεσθαι, ταύτας μὲν ἀποπέμπουσι, τὰς δὲ μουσουργοὺς καὶ παλλακίδας καλοῦσιν· ὀρθῶς τοῦτό γε αὐτὸ ποιοῦντες, ὅτι τὸ συνακολασταίνειν καὶ παροινεῖν οὐ μεταδιδόασι ταῖς γαμεταῖς. Ἂν οὖν ἰδιώτης ἀνὴρ, ἀκρατὴς δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ ἀνάγωγος, ἐξαμάρτῃ τι πρὸς ἑταίραν ἢ θεραπαινίδα, δεῖ τὴν γαμε-

B. 5. αὐτὸ ποιοῦντες] αὐτὸ abeſt in A. B. E. Turn. MS. Forte corrigendum αὐτοί.

ſeipſis moveri, ſed motus corporum comitari: ita uxor debet non proprias habere affectiones, ſed mariti ſeria, joca, auſteritatem vultus, riſumque ſubſequi.

XV. Qui uxores ſecum edere ac bibere moleſte ferunt, condocefaciunt eas ut ſolæ ſeſe impleant: ſic qui non hilare cum uxoribus ſuis vivunt, jociſque et riſui ſocias non adhibent, docent eas ſeorſim ſibi voluptates quærere.

XVI. Perſarum regibus in cœna ac conviviis adſident reginæ: verum ubi ludendi et inebriandi inceſſit voluntas, eas amandant, et muſicas pelliceſque advocant: recte hoc quidem, quod ebrietatis et libidinis ſuæ participes fieri uxores nolunt. Ergo ſi quis privatus libidinis incontinens et male moratus aliquid ſcorto aut ancilla abuſus deliquerit,

τὴν μὴ ἀγανακτεῖν μηδὲ χαλεπαίνειν, λογιζομένην ὅτι παροινίας καὶ ἀκολασίας καὶ ὕβρεως, αἰδούμενος αὐτήν, ἑτέρᾳ μεταδίδωσιν.

ιζ΄. Οἱ φιλόμουσοι τῶν βασιλέων πολλοὺς μουσικοὺς C
ποιοῦσιν, οἱ φιλόλογοι λογίους, οἱ φιλαθληταὶ γυμναστικούς· οὕτως ἀνὴρ φιλοσώματος καλλωπίστριαν γυναῖκα ποιεῖ, φιλήδονος ἑταιρικὴν καὶ ἀκόλαστον, φιλάγαθος καὶ φιλόκαλος σώφρονα καὶ κοσμίαν.

ιη΄. Λάκαινα παιδίσκη, πυνθανομένου τινός, Εἰ ἤδη ἀνδρὶ προσελήλυθεν, Οὐκ ἔγωγε, εἶπεν, ἀλλ' ἐμοὶ ἐκεῖνος. Οὗτος ὁ τρόπος, οἶμαι, τῆς οἰκοδεσποίνης, μήτε φεύγειν μήτε δυσχεραίνειν τὰ τοιαῦτα τοῦ ἀνδρὸς ἀρχομένου, μήτε αὐτὴν κατάρχεσθαι· τὸ μὲν γάρ, ἑταιρικὸν καὶ ἰταμόν, τὸ δέ, ὑπερήφανον καὶ ἀφιλόστοργον. D

ιθ΄. Ἰδίους οὐ δεῖ κτᾶσθαι φίλους τὴν γυναῖκα, κοινοῖς δὲ χρῆσθαι τοῖς τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ θεοί, φίλοι

D. 2. Ἰδίους] Abeſt in A. B. E. MS.

non indignari uxor aut inique ferre debet, ſed exiſtimare maritum veritum ſua libidine et temulentia ipſi eſſe injurioſum alio divertiſſe.

XVII. Reges ſi muſicam ament, multos efficiunt muſicos: ſi litteras, litteratos: ſi athletas, exercitationibus corporis deditos. Ita vir ſi corporis cultui ſtudet, uxorem ornandi corporis ſtudioſam reddit: ſi voluptatibus indulget, libidinoſam et meretriciam: ſi honeſtatem et pulchras res ſectatur, temperantem ac modeſtam.

XVIII. Juvencula quædam Spartana interrogata an jam cum viro rem habuiſſet, Non, inquit, ſed vir mecum: hic modus, ni fallor, matronam decet, ut neque fugiat neque moroſam ſe præbeat viro aliquid tale inceptante, neque ipſa initium faciat: hoc enim meretricium eſt et protervum, illud ſuperbum et ab amore alienum.

XIX. Mulier amicos peculiares habere non debet, ſed viri amicis uti. Ergo cum ex

πρῶτοι καὶ μέγιστοι· διὸ καὶ θεοὺς οὓς ὁ ἀνὴρ νομίζει, σέβεσθαι τῇ γαμετῇ καὶ γινώσκειν μόνους προσήκει· περιέργοις δὲ θρησκείαις, καὶ ξέναις δεισιδαιμονίαις ἀποκεκλεῖσθαι τὴν αὔλειον· οὐδενὶ γὰρ θεῶν ἱερὰ κλεπτόμενα καὶ λανθάνοντα δρᾶσθαι κεχαρισμένως ἀπὸ γυναικός.

κʹ. Ὁ Πλάτων φησὶν εὐδαίμονα καὶ μακαρίαν εἶναι πόλιν ἐν ᾗ τὸ ἐμὸν καὶ οὐκ ἐμὸν ἥκιστα φθεγγομένων
E ἀκούουσι, διὰ τὸ κοινοῖς, ὡς ἔνι μάλιστα, χρῆσθαι τοῖς ἀξίοις σπουδῆς τοὺς πολίτας. Πολὺ δὲ μᾶλλον ἐκ γάμου δεῖ τὴν τοιαύτην φωνὴν ἀνῃρῆσθαι. Πλὴν ὥσπερ οἱ ἰατροὶ λέγουσι τὰς τῶν εὐωνύμων πληγὰς τὴν αἴσθησιν ἐν τοῖς δεξιοῖς ἀναφέρειν, οὕτω τὴν γυναῖκα τοῖς τοῦ ἀνδρὸς συμπαθεῖν, μᾶλλον δὲ καὶ τὸν ἄνδρα τοῖς τῆς γυναικός· ἵνα, ὥσπερ οἱ δεσμοὶ κατὰ τὴν ἐπάλλαξιν ἰσχὺν δι' ἀλλήλων λαμβάνουσιν, οὕτως ἑκατέρου τὴν εὔνοιαν ἀντίστροφον ἀποδιδόντος, ἡ κοινωνία σῴζηται δι' ἀμφοῖν.

D. 4. νομίζει, σέβεσθαι] Vulgo interpunctio inficeta, νομίζει σέβεσθαι,.
E. 6. μᾶλλον δὲ καὶ] Non apta conſtructio. Corrigendum vel *συμπαθεῖν μᾶλλον δεῖ, καὶ τὸν ἄνδρα τ. τ. γ.* id eſt: *conjux conjugis malis magis quam ſuis doleat*: vel *συμπαθεῖν καλόν, καὶ τὸν ἄνδρα*. In A. B. omiſſo δὲ, ita legitur: *συμπαθεῖν μᾶλλον, καὶ τὸν ἄνδρα*.

amicis primum potiſſimumque locum dii ſibi vindicent, eoſdem quos maritus noſſe deos et colere ſolos uxor debet, ſupervacaneis autem religionibus et alienis ſuperſtitionibus fores occludere: nulli enim deum grata ſunt ſacra, quæ mulier clanculum et furtim facit.

XX. Ait Plato felicem beatamque eam eſſe urbem, in qua hæ voces, meum, non meum, rariſſime audiuntur, quod ibi cives rebus, quæ alicujus ſunt momenti, quam maxime utantur communibus. E conjugio multo magis tolli iſtæ voces debent. Etenim ſicut medici aiunt ictus ſiniſtrorum in dextris partibus ſentiri: ita affici iis quæ viro eveniunt mulierem par eſt, atque adeo viciſſim: ut ſicuti vincula alternis nexibus robur mutuo accipiunt, ita communitas conjugum reciprocam benevolentiam utrinque uſurpantium

Καὶ γὰρ ἡ φύσις μίγνυσι διὰ τῶν σωμάτων ἡμᾶς, ἵν' ἐξ ἑκατέρων μέρος λαβοῦσα, καὶ συγχέασα, κοινὸν ἀμφοτέροις ἀποδῷ τὸ γενόμενον· ὥστε μηδέτερον διορίσαι, μηδὲ διακρῖναι τὸ ἴδιον, ἢ τὸ ἀλλότριον. Αὕτη τοίνυν καὶ χρημάτων κοινωνία προσήκει μάλιστα τοῖς γαμοῦσιν εἰς μίαν οὐσίαν πάντα καταχεαμένοις καὶ ἀναμίξασι, μὴ τὸ μέρος ἴδιον, καὶ τὸ μέρος ἀλλότριον, ἀλλὰ πᾶν ἴδιον ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν ἀλλότριον. Ὥσπερ τὸ κρᾶμα, καίτοι ὕδατος μετέχον πλείονος, οἶνον καλοῦμεν, οὕτω τὴν οὐσίαν δεῖ καὶ τὸν οἶκον, τοῦ ἀνδρὸς λέγεσθαι, κἂν ἡ γυνὴ πλείονα συμβάλληται.

κα'. Φιλόπλουτος ἡ Ἑλένη, φιλήδονος ὁ Πάρις· φρόνιμος ὁ Ὀδυσσεύς, σώφρων ἡ Πηνελόπη· διὰ τοῦτο μακάριος γάμος ὁ τούτων καὶ ζηλωτός· ὁ δὲ ἐκείνων, Ἰλιάδα κακῶν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἐποίησεν. 141

κβ'. Ὁ Ῥωμαῖος ὑπὸ τῶν φίλων νουθετούμενος ὅτι σώφρονα γυναῖκα καὶ πλουσίαν καὶ ὡραίαν ἀπεπέμψατο,

conſtet. Ipſa enim natura miſcendis corporibus noſtris utrinque partem ſumit eaſque confundit, ut amborum commune ſit quod producitur, neutrique liceat quid ſuum, quid alienum ſit diſcernere. Proinde talis opum communitas maxime conjugium decet, ut in unam omnia congerant commiſceantque ſubſtantiam, neque pars habitus alia propria, alia aliena habeatur, ſed omnia propria ducantur, nihil alienum. Sicut vinum aqua temperatum, tametſi aquæ adſit plus, vinum tamen vocamus: ita rem familiarem æquum eſt viri appellari, quamvis majorem partem attulerit mulier.

XXI. Inhiabat opibus Helena, voluptatibus erat addictus Paris: contra Ulyſſes prudens, pudica Penelope: itaque horum conjugium fuit beatum et dignum æmulatione: illorum conjunctio Iliadem malorum Græcis barbariſque intulit.

XXII. Romanus ille amicis caſtigantibus, quod pudicæ, diviti, formoſæque uxori nuncium remiſiſſet, pede por-

τὸν κάλτιον αὐτοῖς προτείνας, Καὶ γὰρ οὗτος, ἔφη, καλὸς ἰδεῖν καὶ καινὸς, ἀλλ' οὐδεὶς οἶδεν ὅπου με θλίβει. Δεῖ τοίνυν μὴ προικὶ, μηδὲ γένει, μηδὲ κάλλει τὴν γυναῖκα πιστεύειν, ἀλλ' ἐν οἷς ἅπτεται μάλιστα τοῦ ἀνδρὸς, ὁμιλίᾳ τε καὶ ἤθει, καὶ συμπεριφορᾷ, ταῦτα μὴ σκληρὰ, μηδ' ἀνιῶντα καθ' ἡμέραν, ἀλλ' εὐάρμοστα καὶ ἄλυπα
B καὶ προσφιλῆ παρέχειν. Ὥσπερ γὰρ οἱ ἰατροὶ τοὺς ἐξ αἰτιῶν ἀδήλων καὶ κατὰ μικρὸν συλλεγομένων γεννωμένους πυρετοὺς μᾶλλον δεδοίκασιν, ἢ τοὺς ἐμφανεῖς καὶ μεγάλας προφάσεις ἔχοντας· οὕτω τὰ λανθάνοντα τοὺς πολλοὺς μικρὰ καὶ συνεχῆ καὶ καθημερινὰ προσκρούματα γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς, μᾶλλον διΐστησι καὶ λυμαίνεται τὴν συμβίωσιν.

κγ'. Ὁ βασιλεὺς Φίλιππος ἤρα Θεσσαλῆς γυ-

A. 4. τὸν κάλτιον] Ita editi libri. Scripti mire variant: καλτίκιον A. B. E. Jannot. τὸ καλλίγιον αὐτῆς Exempl. Turn. Stob. Trincavell. τὸ καλλίγιον αὐτοῖς Stob. Geſner. p. 442. καλλίτιον αὐτῆς T. καλτίκιον αὐτῆς T. V. P. MS. καττίκιον Anon. κάλκιον Mez. Vulgatam cenſeo probam. Eſt item in Vita Æmilii Pauli, cui hoc dictum tribuitur p. 257. B.

B. 5. προσκρούματα] προσκρούσματα E. Stob. Frequens permutatio: poteſtate tamen differunt hæ voces.

recto, *Hic quoque*, inquit, *calceus pulcher adſpectu eſt ac novus, ſed nemo ſcit ubi me premat.* Ergo non doti, non natalibus, non pulchritudini fidere debet matrona, ſed iis rebus freta eſſe, quibus maxime maritum tangit: conſuetudine, inquam, morum comitate, et obſequio: ut ea in ſingulos dies non dura, neque moleſta, ſed concinna et grata jucundaque præſtet. Quo enim pacto medici febres ex occultis cauſis paulatimque collectis ortas periculoſiores judicant iis quæ illuſtribus et manifeſtis de cauſis exſiſtunt: eodem quæ pleroſque fallunt exiles, continentes, quotidianæque offenſæ conjugum gravius divellunt læduntque convictum.

XXIII. Rex Philippus deperibat Theſſalicam quandam mulierem, quæ veneficio eum

ναικὸς αἰτίαν ἐχούσης καταφαρμακεύειν αὐτόν· ἐσπούδασεν οὖν ἡ Ὀλυμπιὰς λαβεῖν τὴν ἄνθρωπον ὑποχείριον. Ὡς δὲ εἰς ὄψιν ἐλθοῦσα, τό, τε εἶδος εὐπρεπὴς ἐφάνη, καὶ διελέχθη πρὸς αὐτὴν οὐκ ἀγεννῶς οὐδὲ ἀσυνέτως, Χαιρέτωσαν, εἶπεν ἡ Ὀλυμπιὰς, αἱ διαβολαί· σὺ γὰρ C
ἐν σεαυτῇ τὰ φάρμακα ἔχεις. Ἄμαχον οὖν τι γίνεται πρᾶγμα γαμετὴ γυνὴ καὶ νόμιμος, ἂν ἐν αὐτῇ πάντα θεμένη, καὶ προῖκα, καὶ γένος, καὶ φάρμακα, καὶ τὸν κεστὸν αὐτὸν, ἤθει καὶ ἀρετῇ κατεργάσηται τὴν εὔνοιαν.

κδʹ. Πάλιν ἡ Ὀλυμπιὰς, αὐλικοῦ τινος νεανίσκου γήμαντος εὐπρεπῆ γυναῖκα κακῶς ἀκούουσαν, Οὗτος, εἶπεν, οὐκ ἔχει λογισμόν· οὐ γὰρ ἂν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔγημε. Δεῖ δὲ μὴ τοῖς ὄμμασι γαμεῖν, μηδὲ τοῖς δακτύλοις· ὥσπερ ἔνιοι ψηφίσαντες πόσα φέρουσαν λαμβάνουσιν, οὐ κρίναντες πῶς συμβιωσομένην. D

κεʹ. Ὁ Σωκράτης ἐκέλευε τῶν ἐσοπτριζομένων νεανίσκων τοὺς μὲν αἰσχροὺς, ἐπανορθοῦσθαι τῇ ἀρετῇ, τοὺς δὲ

circumveniſſe dicebatur: operam dedit Olympias, ut eam in ſuam redigeret poteſtatem: cum in conſpectum ea reginæ veniſſet, neque forma tantum videretur egregia, ſed et collocuta eſſet neque abjecte neque imprudenter: Faceſſant, inquit Olympias, calumniæ: tibi tua in teipſa ſunt repoſita veneficia: itidem eam benevolentiam mariti nulla res poteſt abolere quam uxor moribus et virtute ſibi paraverit, dotem, genus, medicamenta, ipſumque adeo Veneris ceſtum in ſeſe ipſa collocans.

XXIV. Rurſum Olympias cum aulicus quidam adoleſcens formoſam, ſed male audientem duxiſſet uxorem: Hic, inquit, ſi ratione eſſet præditus, nunquam profecto oculis matrimonium coiviſſet. Enimvero non oculis, non digitis iſta res agenda eſt: quod faciunt nonnulli, dotem ſupputantes ſponſæ, non explorantes qualis in convictu ſit futura.

XXV. Socratis eſt præceptum, adoleſcentes, ſi in ſpeculum intueantur, turpes, formæ vitium debere morum virtute corrigere: formoſos ad-

καλοὺς, μὴ καταισχύνειν τῇ κακίᾳ τὸ εἶδος. Καλὸν οὖν καὶ τὴν οἰκοδέσποιναν, ὅταν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχῃ τὸ ἔσοπτρον, αὐτὴν ἐν ἑαυτῇ διαλαλεῖν, τὴν μὲν αἰσχράν, Τί οὖν ἂν μὴ σώφρων γένωμαι; τὴν δὲ καλήν, Τί οὖν ἂν σώφρων γένωμαι; τῇ γὰρ αἰσχρᾷ σεμνὸν εἰ φιλεῖται διὰ τὸ ἦθος μᾶλλον ἢ τὸ κάλλος.

κϛʹ. Ταῖς Λυσάνδρου θυγατράσιν ὁ τύραννος ὁ Σικελικὸς ἱμάτια καὶ πλόκια τῶν πολυτελῶν ἔπεμψεν·
E ὁ δὲ Λύσανδρος οὐκ ἔλαβεν, εἰπών, Ταῦτα τὰ κόσμια καταισχυνεῖ μου μᾶλλον ἢ κοσμήσει τὰς θυγατέρας. Πρότερος δὲ Λυσάνδρου Σοφοκλῆς τοῦτο εἶπεν,

> Οὐ κόσμος, οὐκ, ὦ τλῆμον, ἀλλ' ἀκοσμία
> Φαίνοιτ' ἂν εἶναι, σῶν τε μαργότης φρενῶν.

Κόσμος γάρ ἐστιν, ὡς ἔλεγε Κράτης, τὸ κοσμοῦν· κοσμεῖ δὲ τὸ κοσμιωτέραν γυναῖκα ποιοῦν· ποιεῖ δὲ ταύτην οὐ χρυσός, οὔτε σμάραγδος, οὔτε κόκκος,

D. 9. μᾶλλον ἢ τὸ κάλλος] Puto alteram disjunctionis partem excidiſſe, quæ ad pulchram uxorem refertur.

hibere diligentiam, ne pulchritudinem pravitate morum contaminent. Sic matrona etiam in manibus ſpeculum ubi erit, ſic ſecum loquatur, deformis ſi eſt, Quid eſſem, ſi deforet pudicitia? ſin elegante forma, Quanti fiam ſi accedat pudicitia? majus enim decus adfert deformi amor moribus conciliatus probis, quam ſi ob pulchritudinem deligeretur.

XXVI. Lyſander cum Siciliæ tyrannus filiabus ejus veſtes cincinnoſque pretioſos mitteret, dona iſta repudiavit: quod diceret hoc ornatu filias ſuas dedecoratum potius quam ornatum iri. Sed prior Lyſandro id docuit his verſibus Sophocles:

> *Non hæc ornatus, ſed deformitas, tuæ*
> *Mentis, miſer, putabunturque inſania.*

ornatus enim, ut dicebat Crates, *eſt id quod ornat: præſtant autem hoc ea quæ decentiorem faciunt mulierem: non autem id aurum poteſt, aut ſmaragdus aut coccina tinctura, ſed*

ἀλλ' ὅσα σεμνότητος, εὐταξίας, αἰδοῦς ἔμφασιν περιτίθησιν.

κζ'. Οἱ τῇ γαμηλίᾳ θύοντες Ἥρᾳ τὴν χολὴν οὐ συγκαθαγίζουσι τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς, ἀλλ' ἐξελόντες ἔρριψαν F παρὰ τὸν βωμόν· αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου, τὸ μηδέποτε δεῖν χολὴν μηδὲ ὀργὴν γάμῳ παρεῖναι. Δεῖ γὰρ εἶναι τῆς οἰκοδεσποίνης, ὥσπερ οἴνου, τὸ αὐστηρὸν ὠφέλιμον καὶ ἡδὺ, μὴ πικρὸν, ὥσπερ ἀλόης, μηδὲ φαρμακῶδες.

κη. Ὁ Πλάτων τῷ Ξενοκράτει βαρυτέρῳ τὸ ἦθος ὄντι, τἆλλα δὲ καλῷ κἀγαθῷ, παρεκελεύετο θύειν ταῖς χάρισιν· οἶμαι δὴ καὶ τῇ σώφρονι μάλιστα δεῖν πρὸς τὸν ἄνδρα χαρίτων, ἵν', ὡς ἔλεγε Μητρόδωρος, ἡδέως συν- 142 οικῇ, καὶ μὴ ὀργιζομένη ὅτι σωφρονεῖ. Δεῖ γὰρ μήτε τὴν εὐτελῆ, καθαριότητος ἀμελεῖν, μήτε τὴν φίλανδρον, φιλοφροσύνης· ποιεῖ γὰρ ἡ χαλεπότης ἀηδῆ τὴν εὐταξίαν τῆς γυναικὸς, ὥσπερ ἡ ῥυπαρία τὴν ἀφέλειαν.

A. 2. ὀργιζομένη] Non ſatis apta ſententiæ videatur vox. A. E. T. ὀρειζομένη: quod a correctore profectum patem, cui illud corruptum videbatur.

quæ gravitate, modeſtia, ac verecundia informant.

XXVII. Qui Junoni nuptiali ſeu pronubæ ſacrificant, ii fel non cum reliqua conficiunt victima, ſed exemptum apud altare abjiciunt: quo inſtituto legis autor obſcure ſignificavit, conjugio nunquam debere bilem iramque intereſſe: nam matrisfamilias auſteritatem eſſe oportet, ut et vini, utilem ſuavitateque conditam, non aloes in morem acerbam, et quæ medicamenti inſtar ingrata ſit.

XXVIII. Xenocratem Plato, virum bonum et honeſtum alioqui, ſed moribus aliquanto ſeverioribus, hortatus eſt ut Gratiis ſacrificaret: exiſtimo autem pudicæ mulieri apprime apud virum gratiis opus eſſe, ut quod aiebat Metrodorus, ſuaviter nec, quia caſta eſt, ideo irata, cum eo vitam degat. Nam neque mundities frugali, neque blanditiæ ei quæ maritum diligit, negligendæ ſunt: cum moroſitas inſuavem reddat modeſtiam, itemque ſordes ſimplicitatem.

κθ'. Ἡ φοβουμένη γελάσαι πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ πρᾶξαί τι, ἵνα μὴ φανῇ θρασεῖα καὶ ἀκόλαστος, οὐδὲν διαφέρει τῆς, ἵνα μὴ δοκῇ μυρίζεσθαι τὴν κεφαλὴν, μηδὲ ἀλειφομένης· καὶ ἵνα μὴ φυκοῦσθαι τὸ πρόσωπον, μηδὲ νιπτομένης. Ὁρῶμεν δὲ καὶ ποιητὰς καὶ ῥήτορας,
B ὅσοι φεύγουσι τὸ περὶ τὴν λέξιν ὀχλικὸν καὶ ἀνελεύθερον καὶ κακόζηλον, τοῖς πράγμασι καὶ ταῖς οἰκονομίαις καὶ τοῖς ἤθεσιν ἄγειν καὶ κινεῖν τὸν ἀκροατὴν φιλοτεχνοῦντας. Διὸ δεῖ καὶ τὴν οἰκοδέσποιναν πᾶν τὸ περιττὸν καὶ ἑταιρικὸν καὶ πανηγυρικὸν, εὖ ποιοῦσαν, φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι· μᾶλλον δὲ φιλοτεχνεῖν ἐν ταῖς ἠθικαῖς καὶ βιωτικαῖς χάρισι πρὸς τὸν ἄνδρα, τῷ καλῷ μεθ' ἡδονῆς συνεθίζουσαν αὐτόν. Ἂν δ' ἄρα φύσει τις αὐστηρὰ καὶ ἄκρατος γένηται, καὶ ἀνήδυντος, εὐγνωμονεῖν δεῖ τὸν ἄνδρα· καὶ καθάπερ ὁ Φωκίων τοῦ Ἀντιπάτρου πρᾶξιν

Tamen ſanam eſſe vulgatam apparet ex Plutarchi alio loco Erotic. p. 753. C. ubi eandem ſententiam ſine Metrodori nomine profert. Xylander vertit *neque pudicitia ſua ſtomachum ei moveat*. Correxi.

A. 7. πρᾶξαί τι] Forte legendum παῖξαί τι.

XXIX. Quæ arridere viro metuit, aut aliquid aliud id genus facere, ne videatur proterva et audax, nihil ab ea diſtat, quæ ut non videatur unguento caput habere delibutum, etiam oleo abſtineat: et ne fucare faciem putetur, ne lavet quidem eam. Videmus vero poetas atque oratores, qui genus loquendi plebeium, illiberale, ac male affectatum vitant, rebus ipſis et earum diſpoſitione ac ſententiis artificioſa induſtria comparatis delectare ac movere auditores: ita ſane matrona etiam recte faciet, ſi omnia ſupervacanea, meretricia, et ad pompam pertinentia fugiat atque repudiet: in eoque operam ponat, ut moralibus et ad uſum vitæ pertinentibus officiis maritum demereatur, pulchritudinique vitæ cum voluptate conjunctæ eum adſuefaciat. Si qua tamen natura eſt auſtera, nihilque jucundi admixtum habet ingenio, neque uſu vitæ ſuavior reddi poteſt, æquo animo id ferre maritum decet: et ſicut Phocion Antipatro reſpondit,

αὐτῷ προστάττοντος οὐ καλὴν οὐδὲ πρέπουσαν, εἶπεν, Οὐ δύνασαί μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι καὶ κόλακι· οὕτω C λογίζεσθαι περὶ τῆς σώφρονος καὶ αὐστηρᾶς γυναικός, Οὐ δύναμαι τῇ αὐτῇ, καὶ ὡς γαμετῇ καὶ ὡς ἑταίρᾳ συνεῖναι.

λ΄. Ταῖς Αἰγυπτίαις ὑποδήμασι χρῆσθαι πάτριον οὐκ ἦν, ὅπως ἐν οἴκῳ διημερεύωσι· τῶν δὲ πλείστων γυναικῶν ἂν ὑποδήματα διάχρυσα περιέλῃς, καὶ ψέλλια καὶ περισκελίδας, καὶ πορφύρας, καὶ μαργαρίτας, ἔνδον μένουσιν.

λα΄. Ἡ Θεανὼ παρέφηνε τὴν χεῖρα περιβαλλομένη τὸ ἱμάτιον· τινὸς δ' εἰπόντος, Καλὸς ὁ πῆχυς, Ἀλλ' οὐ δημόσιος, ἔφη. Δεῖ δὲ μὴ μόνον τὸν πῆχυν, ἀλλὰ μηδὲ τὸν λόγον δημόσιον εἶναι τῆς σώφρονος, ἀλλὰ D τὴν φωνὴν, ὡς ἀπογύμνωσιν, αἰδεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι πρὸς τοὺς ἐκτός. Ἐνορᾶται γὰρ αὐτῇ καὶ πάθος καὶ ἦθος καὶ διάθεσις λαλούσης.

λβ΄. Τὴν Ἠλείων ὁ Φειδίας Ἀφροδίτην ἐποίησε

parum honeſtam a ſe rem petenti, *Non potes me et amico uti et adulatore:* ita judicare de pudica et auſtera matrona, Non poſſe cum eadem ſe et ut uxore et ut ſcorto vivere.

XXX. Ægyptiæ mulieres majorum inſtituto calceis non utebantur, ut domi meminiſſent tempus exigendum: hodie domi manſuræ ſint pleræque, ſi aureos calceos, et armillas, et periſcelides, et purpuram atque uniones auferas.

XXXI. Theano tunica ſe amiciens cubitum exeruit: et dicenti cuidam, *Pulcher hic cubitus eſt:* reſpondit, *Atqui non eſt publicus.* Cæterum pudicæ non cubitus ſolum, ſed et ſermo publicus eſſe non debet, voceque ad alienos, tanquam parum conveniente denudatione, abſtinendum ei eſt: in voce enim inſunt indicia omnis generis animi affectionum.

XXXII. Eleiorum Venerem Phidias fecit, quæ teſtudinem calcaret: quo ſigno

χελώνην πατοῦσαν, οἰκουρίας σύμβολον ταῖς γυναιξὶ καὶ σιωπῆς. Δεῖ γὰρ ἢ πρὸς τὸν ἄνδρα λαλεῖν, ἢ διὰ τοῦ ἀνδρὸς, μὴ δυσχεραίνουσαν εἰ δι' ἀλλοτρίας γλώσσης, ὥσπερ αὐλητὴς, φθέγγεται σεμνότερον.

λγ'. Οἱ πλούσιοι καὶ οἱ βασιλεῖς τιμῶντες τοὺς φιλοσόφους, αὐτούς τε κοσμοῦσι κἀκείνους· οἱ δὲ φιλόσοφοι τοὺς πλουσίους θεραπεύοντες, οὐκ ἐκείνους ποιοῦσιν ἐνδόξους, ἀλλ' αὑτοὺς ἀδοξοτέρους. Τοῦτο συμβαίνει καὶ περὶ τὰς γυναῖκας· ὑποτάττουσαι μὲν γὰρ ἑαυτὰς τοῖς ἀνδράσιν, ἐπαινοῦνται· κρατεῖν δὲ βουλόμεναι, μᾶλλον τῶν κρατουμένων ἀσχημονοῦσι. Κρατεῖν δὲ δεῖ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς, οὐχ ὡς δεσπότην κτήματος, ἀλλ' ὡς ψυχὴν σώματος, συμπαθοῦντα καὶ συμπεφυκότα τῇ εὐνοίᾳ. Ὥσπερ οὖν σώματός ἐστι κήδεσθαι μὴ δουλεύοντα ταῖς ἡδοναῖς αὐτοῦ, καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, οὕτω γυναικὸς ἄρχειν εὐφραίνοντα καὶ χαριζόμενον.

D. 9. σεμνότερον] Prava interpunctio ex Ald. et Baſ. propagata erat in Steph. φθέγγεται. Σεμνότερον οἱ πλούσιοι. Recte A. B. E. Xyl.

mulieres domi ſibi degendum eſſe, ſervandumque ſilentium monerentur: nam aut viro, aut per virum mulieri loquendum eſt, neque indigne ferendum, ſi ut tibicen aliena lingua vocem edit propria graviorem.

XXXIII. Divites et reges cum philoſophos in honore habent, et ſe et eos ornant: philoſophi divites ſi demerentur, non gloriam illis addunt, ſed ſibi ipſis auferunt. Simili ratione mulieres laudem merentur, cum ſe maritis ſubmittunt: imperium affectantes, plura contra decorum agunt, quam ipſi viri qui dominium hoc ſuſtinent. Imperare autem maritus mulieri debet, non ut dominus rei quam poſſidet, ſed ut animus corpori, iiſdem affectibus obnoxius, et benevolentia devinctus: ut autem animi eſt curam corporis gerere, non tamen voluptatibus ejus inſervire ac cupiditatibus, ita lætum eſſe debet et officioſum mariti imperium.

λδ΄. Τῶν σωμάτων οἱ φιλόσοφοι τὰ μὲν ἐκ δι-
εστώτων λέγουσιν εἶναι, καθάπερ στόλον καὶ στρατόπεδον· τὰ F
δὲ ἐκ συναπτομένων, ὡς οἰκίαν καὶ ναῦν· τὰ δὲ ἡνωμένα
καὶ συμφυῆ, καθάπερ ἐστὶ τῶν ζώων ἕκαστον. Σχεδὸν οὖν
καὶ γάμος, ὁ μὲν τῶν ἐρώντων, ἡνωμένος καὶ συμφυής
ἐστιν· ὁ δὲ τῶν διὰ προῖκας ἢ τέκνα γαμούντων, ἐκ
συναπτομένων· ὁ δὲ τῶν συγκαθευδόντων, ἐκ διεστώτων,
οὓς συνοικεῖν ἄν τις ἀλλήλοις οὐ συμβιοῦν νομίσειεν. Δεῖ
δὲ, ὥσπερ οἱ φυσικοὶ τῶν ὑγρῶν λέγουσι δι' ὅλων γενέσθαι
τὴν κρᾶσιν, οὕτω τῶν γαμούντων, καὶ σώματα καὶ 143
χρήματα, καὶ φίλους, καὶ οἰκείους ἀναμιχθῆναι δι' ἀλλή-
λων. Καὶ γὰρ ὁ Ῥωμαῖος νομοθέτης ἐκώλυσε δῶρα
διδόναι καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων τοὺς γεγαμηκότας,
οὐχ ἵνα μηδενὸς μεταλαμβάνωσιν, ἀλλ' ἵνα πάντα κοινὰ
νομίζωσιν.

λε΄. Ἐν Λέπτει τῆς Λιβύης πόλει, πάτριόν ἐστι τῇ μετὰ τὸν γάμον ἡμέρᾳ τὴν νύμφην πρὸς τὴν τοῦ νυμφίου μητέρα πέμψασαν αἰτεῖσθαι χύτραν· ἡ δὲ οὐ δίδωσιν, οὐδὲ

XXXIV. Corporum philoſophi alia aiunt ex partibus dejunctis conſtare, ut claſſem, exercitum, alia ex compactis, ut domum, ut navim, alia ex unitis et in unam naturam concretis, ut animalium: id ſi huc accommodare libeat, conjugium quoque mutuo amantium, ex unitis conſtat: dotis liberumve gratia cohærens, ex compactis: concubitu ſolo junctorum, ex dejunctis, quales contubernio uti quam vitæ communitate rectius cenſeas. Sicut autem humores phyſici dicunt totos totis permiſceri: ita oportet, matrimonium contrahentium, corpora, opes, amicos, familiareſque invicem confundi. Etenim Romanus legiſlator lege cavit, ne conjugum alter alteri donaret quicquam, non ut nullius rei participes fierent, ſed ut omnia communia judicarent.

XXXV. Lepti, quæ Africæ urbs eſt, moris eſt patrii, ut poſtridie nuptiarum ſponſa ad ſocrum mittat petitum ollam: illa vero negat, neque ſe habere ait, ut novercalem ſo-

φησιν ἔχειν, ὅπως ἀπ' ἀρχῆς ἐπισταμένη τὸ τῆς ἑκυρᾶς μητρικῶδες, ἂν ὕστερόν τι συμβαίνῃ τραχύτερον, μὴ ἀγανακτῇ, μηδὲ δυσκολαίνῃ. Τοῦτο δεῖ γινώσκουσαν τὴν γυ-
B ναῖκα θεραπεύειν τὴν πρόφασιν. Ἔστι δὲ ζηλοτυπία τῆς μητρὸς ὑπὲρ εὐνοίας πρὸς αὐτήν. Θεραπεία δὲ μία τοῦ πάθους, ἰδίᾳ μὲν εὔνοιαν τῷ ἀνδρὶ ποιεῖν πρὸς ἑαυτήν, τὴν δὲ μητρὸς μὴ περισπᾶν μηδὲ ἐλαττοῦν.

λϛʹ. Τοὺς υἱοὺς δοκοῦσι μᾶλλον ἀγαπᾶν αἱ μητέρες ὡς δυναμένους αὐταῖς βοηθεῖν, οἱ δὲ πατέρες τὰς θυγατέρας ὡς δεομένας αὐτῶν βοηθούντων· ἴσως δὲ καὶ τιμῇ πρὸς ἀλλήλους, ὁ ἕτερος τὸ μᾶλλον οἰκεῖον τῷ ἑτέρῳ, βούληται μᾶλλον ἀσπαζόμενος καὶ ἀγαπῶν φανερὸς εἶναι. Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως διάφορόν ἐστιν, ἐκεῖνο δὲ ἀστεῖον, ἂν ἡ γυνὴ μᾶλλον ἀποκλίνασα τῇ τιμῇ πρὸς τοὺς γονεῖς
C τοῦ ἀνδρὸς ἢ τοὺς ἑαυτῆς βλέπηται· κἄν τι λυπῆται,

B. 9. βούληται] βούλεται B. Mez.
B. 10. διάφορον] ἀδιάφορον Mez. Reiſk. *parum refert, vel hac in re non differunt maritus et uxor.*

crus animum initio ſtatim ſponſa experta, ſi quid poſtmodo contingat aſperius, non ferat iniquiore animo. Hoc noſſe convenit mulierem, et obviam ire offenſarum occaſioni: petitur autem hæc ex æmulatione benevolentiæ: cui mederi hac una ratione poteſt, ſi peculiarem ſibi mariti conciliet benevolentiam, eam qua is matrem proſequitur non avertat aut deminuat.

XXXVI. Filios matres magis amare videntur, quod ab his ſe adjuvari poſſe putant: filias patres, ut ſuo præſidio indigentes: et qui ſe mutuo honore afficiunt, operam dant ut quod alteri maxime familiare eſt, id alter gratum habere, eoqúe apprime ſe delectari præ ſe ferat. Verum id fortaſſe aliquid diverſitatis habet. Illud ſcitum eſt, ſi mulier mariti parentibus conſpiciatur plus honoris tribuere quam ſuis, et ſi quid moleſtum accidit, ſuos id celans ad viri deferat parentes: fidem enim

πρὸς ἐκείνους ἀναφέρουσα, τοὺς δὲ αὐτῆς λανθάνουσα. Ποιεῖ γὰρ καὶ τὸ πιστεύειν δοκεῖν, πιστεύεσθαι, καὶ τὸ φιλεῖν, φιλεῖσθαι.

λζʹ. Τοῖς περὶ τὸν Κῦρον Ἕλλησι παρήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ, τοὺς πολεμίους, ἐὰν μὲν βοῶντες ἐπίωσι, δέχεσθαι μετὰ σιωπῆς· ἐὰν δὲ ἐκεῖνοι σιωπῶσιν, αὐτοὺς μετὰ βοῆς ἀντεξελαύνειν. Αἱ δὲ νοῦν ἔχουσαι γυναῖκες, ἐν ταῖς ὀργαῖς τῶν ἀνδρῶν κεκραγότων μὲν ἡσυχάζουσιν, σιωπῶντας δὲ προσλαλοῦσαι καὶ παραμυθούμεναι καταπραΰνουσιν.

ληʹ. Ὀρθῶς ὁ Εὐριπίδης αἰτιᾶται τοὺς τῇ λύρᾳ D χρωμένους παρ' οἶνον· ἔδει γὰρ ἐπὶ τὰς ὀργὰς καὶ τὰ πένθη μᾶλλον τὴν μουσικὴν παρακαλεῖν, ἢ προσεκλύειν τοὺς ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὄντας. Νομίζετε οὖν ὑμεῖς ἁμαρτάνειν τοὺς ἡδονῆς ἕνεκα συγκαθεύδοντας ἀλλήλοις, ὅταν δὲ ἐν ὀργῇ τινι γένωνται καὶ διαφορᾷ, χωρὶς ἀναπαυομένους, καὶ μὴ τότε μάλιστα τὴν Ἀφροδίτην παρακαλοῦντας, ἰατρὸν οὖσαν τῶν τοιούτων ἀρίστην· ὥς που

nobis paramus apud eos, quibus nos confidere oſtendimus, et amorem apud eos, quos diligere credimur.

XXXVII. Cyri militibus Græcis duces mandaverunt, ut hoſtes cum vociferatione irruentes taciti exciperent, tacentibus autem eis ipſi ſublato clamore occurrerent. Prudentes itidem matronæ viris ex ira vociferantibus tacent, ſilentes alloquio demitigant.

XXXVIII. Recte Euripides incuſat eos qui lyra uterentur ad vini potum: erat enim muſica ad ſedandas iras luctuſque potius vocanda, quam ad enervandum eos qui jam ante erant in voluptate. Vos quoque exiſtimate perperam conjuges facere, qui voluptatis percipiendæ gratia concumbunt, cum vero aliquid iræ et diſſidii obortum eſt, ſecubant, neque tum potiſſimum Venerem advocant, quæ his malis optime ſolet mederi: quod

καὶ ὁ ποιητὴς διδάσκει, τὴν Ἥραν ποιῶν λέγουσαν,

— καὶ σφ' ἄκριτα νείκεα λύσω
E Εἰς εὐνὴν ἀνέσασα ὁμωθῆναι φιλότητι.

λθ'. Ἀεὶ μὲν δεῖ καὶ πανταχοῦ φεύγειν τὸ προσκρούειν τῷ ἀνδρὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τῇ γυναικὶ τὸν ἄνδρα, μάλιστα δὲ φυλάττεσθαι τοῦτο ποιεῖν ἐν τῷ συναναπαύεσθαι καὶ συγκαθεύδειν. Ἡ μὲν γὰρ ὠδίνουσα καὶ δυσφοροῦσα πρὸς τοὺς κατακλίνοντας αὐτὴν ἔλεγε, Πῶς δ' ἂν ἡ κλίνη ταῦτα θεραπεύσειεν οἷς ἐπὶ τῆς κλίνης περιέπεσον; Ἃς δὲ ἡ κλίνη γεννᾷ διαφορὰς καὶ λοιδορίας καὶ ὀργάς, οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν ἐν ἄλλῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ διαλυθῆναι.

μ'. Ἡ Ἑρμιόνη δοκεῖ τι λέγειν ἀληθές, λέγουσα,

F Κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ' ἀπώλεσαν.

Τοῦτο δ' οὐχ ἁπλῶς γινόμενόν ἐστιν, ἀλλ' ὅταν αἱ πρὸς τοὺς ἄνδρας διαφοραὶ καὶ ζηλοτυπίαι ταῖς τοιαύταις γυναιξὶ μὴ τὰς θύρας μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς ἀκοὰς ἀνοίγωσι. Τότε οὖν δεῖ μάλιστα τὸν νοῦν ἔχουσαν ἀποκλείειν.

et Homerus alicubi docet, Junoni hunc ſermonem tribuens:

Diſſidiis quorum longis imponere finem,
Et thalami inſueto jam dudum jungere nexu
Conſtitui ——

XXXIX. Semper quidem et ubique locorum cavendæ ſunt conjugibus offenſiones mutuæ, maxime autem ne in concubitu incidant opera danda. Quædam cum urgeretur doloribus partus inſtantis, reclinantibus ipſam in lectum dixit: *Et qui poſſit mederi lectus his malis, in quæ in lecto incidi?* ſed quæ in lecto naſcuntur diſſenſiones, jurgia, iræ, difficulter poſſunt alio loco et tempore aboleri.

XL. Hermiones videtur verum eſſe hoc verbum:

Me perdiderunt ad me ventitando mulieres malæ.

verum id non ſimpliciter fit, ſed cum diſcordiæ et obtrectationes adverſus maritos talibus mulieribus non fores duntaxat, ſed aures etiam patefaciunt. Itaque tunc maxime quæ ſapit aures occludet ſuſurris

τὰ ὦτα, καὶ φυλάττεσθαι τὸν ψιθυρισμὸν, ἵνα μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ γένηται· καὶ πρόχειρον ἔχειν τὸ τοῦ Φιλίππου· λέγεται γὰρ ἐκεῖνος ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ὡς εὖ πάσχοντας, καὶ κακῶς αὐτὸν λέγοντας, εἰπεῖν, Τί οὖν, ἂν καὶ κακῶς ποιῶμεν αὐτούς; Ὅταν οὖν αἱ διαβάλλουσαι λέγωσιν ὅτι λυπεῖ σε φιλοῦσαν ὁ ἀνὴρ καὶ σωφρονοῦσαν, Τί οὖν ἂν καὶ μισεῖν αὐ- 144
τὸν ἄρξωμαι καὶ ἀδικεῖν;

μα'. Ὁ τὸν δραπέτην ἰδὼν διὰ χρόνου, καὶ διώκων, ὡς κατέφυγε φθάσας εἰς μύλωνα, Ποῦ δ' ἂν, ἔφη, σε μᾶλλον εὑρεῖν ἐβουλήθην ἢ ἐνταῦθα; Γυνὴ τοίνυν διὰ ζηλοτυπίαν ἀπόλειψιν γράφουσα, καὶ χαλεπῶς ἔχουσα, λεγέτω πρὸς ἑαυτὴν, Ποῦ δ' ἂν ἡ ζηλοῦσά με μᾶλλον ἡσθείη θεασαμένη, καὶ τί ποιοῦσαν ἢ λυπουμένην καὶ στασιάζουσαν πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ τὸν οἶκον αὐτὸν καὶ τὸν θάλαμον προϊεμένην;

μβ'. Ἀθηναῖοι τρεῖς ἀρότους ἱεροὺς ἄγουσι· πρῶτον
ἐπὶ Σκίρῳ, τοῦ παλαιοτάτου τῶν σπόρων ὑπόμνημα· B

iſtis, ne ignis igni addatur: habebitque in promptu Philippi illud, qui fertur amicis in Græcos eum concitantibus, quod beneficiis ab ipſo affectos maledicere ei dicerent, reſpondiſſe. *Quid ergo agent, ſi male ipſis fecero?* et cum mulierculæ calumniatrices dicent, *Amantem ſui te et pudicam vir inique tractat: Quid ergo,* dicet, *fiet, ſi odiſſe eum et injuriis afficere incipiam?*

XLI. Fugitivum quidam ſervum aliquanto poſt tempore cum vidiſſet: et inſequeretur, iſque in piſtrinum profugiſſet, *Non erat,* inquit, *locus ubi te mallem invenire quam hic.* Ita mulier quoque diffidii libellum meditans ob obtrectationem: ſeque affictans, ita ſecum dicat: *quid vero rivalis mea majore cum voluptate cernat, quam ſic me excruciari, et cum viro diſſidere, domumque ejus et thalamum deſerere?*

XLII. Athenienſes tres arationes ſacras obeunt: unam in Sciro, antiquiſſimæ ſegetis

δεύτερον ἐν τῇ Ῥαρίᾳ· τρίτον ὑπὸ Πόλιν τὸν καλούμενον Βουζύγιον· τούτων δὲ πάντων ἱερώτατός ἐστιν ὁ γαμήλιος σπόρος καὶ ἄροτος ἐπὶ παίδων τεκνώσει· καλῶς τὴν Ἀφροδίτην ὁ Σοφοκλῆς εὔκαρπον Κυθέρειαν προσηγόρευσε. Διὸ δεῖ μάλιστα τούτῳ χρῆσθαι μετ' εὐλαβείας τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, τῶν ἀνιέρων καὶ παρανόμων πρὸς ἑτέρους ἁγνεύοντας ὁμιλιῶν, καὶ μὴ σπείροντας ἐξ ὧν οὐδὲν αὐτοῖς φύεσθαι θέλουσιν, ἀλλά, κἂν γένηται καρπός, αἰσχύνονται καὶ ἀποκρύπτουσι.

μγʹ. Γοργίου τοῦ ῥήτορος ἀναγνόντος ἐν Ὀλυμπίᾳ λόγον περὶ ὁμονοίας τοῖς Ἕλλησιν, ὁ Μέλανθος, Οὗτος
c ἡμῖν, ἔφη, συμβουλεύει περὶ ὁμονοίας, ὃς αὐτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θεράπαιναν ἰδίᾳ τρεῖς ὄντας ὁμονοεῖν οὐ πέπεικεν. Ἦν γάρ, ὡς ἔοικε, τις ἔρως τοῦ Γοργίου καὶ ζηλοτυπία τῆς γυναικὸς πρὸς τὸ θεραπαινίδιον. Εὖ τοίνυν ἡρμοσμένον τὸν οἶκον εἶναι δεῖ τῷ μέλλοντι ἁρμόζεσ-

B. 4. καλῶς τὴν Ἀφροδίτην] Puto excidiſſe particulam hæc cum antecedentibus nectentem. v. c. Καὶ καλῶς τὴν Ἀφροδίτην—.
B. 12. Μέλανθος] Ita omnes libri. Legendum Μελάνθιος, ut vertit Xyl.

monimentum: ſecundam in Raria: tertiam ſub ipſa urbe, quam a jugo boum Buzigium nuncupant. His omnibus ſanctior eſt aratio atque ſatio procreandorum liberum: et Venerem Sophocles præclare vocavit *fertilem Cytheream.* Itaque huic maxime cum cautione eſt danda opera viro et mulieri, abſtinendumque inceſtis et contra leges pugnantibus conſuetudinibus, neque ſeminandum unde nihil naſci velint, aut ſi quis exiſtat fructus, ejus pudeat et occultetur.

XLIII. Gorgia oratore Olympiæ orationem recitante qua concordiam Græcis ſuadebat, Melanthius, Hic, inquit, nobis de concordia conſilium dat, qui ſibi ipſi, uxori, et ancillæ, tribus duntaxat privatim hominibus, concordiam non perſuaſit: videbatur enim amare ancillam Gorgias, et ancillæ ea de cauſa obtrectare uxor. Ergo probe concinnatam habeat familiam oportet,

θαι καὶ ἀγορὰν καὶ φίλους· μᾶλλον γὰρ ἔοικε τὰ τῶν γυναικῶν ἢ τὰ πρὸς γυναῖκας ἁμαρτήματα λανθάνειν τοὺς πολλούς.

μδ'. Τὸν αἴλουρον ὀσμῇ μύρων ἐκταράττεσθαι καὶ μαίνεσθαι λέγουσιν. Εἰ οὕτω τὰς γυναῖκας ἀγριαίνειν καὶ παραφρονεῖν ὑπὸ μύρων συνέβαινε, δεινὸν ἦν μὴ ἀπέχεσθαι μύρου τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ δι' ἡδονὴν αὑτῶν D βραχεῖαν, οὕτω κακουμένας περιορᾶν. Ἐπεὶ τοίνυν ταῦτα πάσχουσιν οὐ μυριζομένων τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ συγγινομένων ἑταίραις· ἄδικόν ἐστιν ἡδονῆς ἕνεκα μικρᾶς, ἐπὶ τοσούτῳ λυπεῖν καὶ συνταράττειν τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ καθάπερ ταῖς μελίτταις, ὅτι δοκοῦσι δυσχεραίνειν καὶ μάχεσθαι τοῖς μετὰ γυναικῶν γινομένοις, ἁγνοὺς καὶ καθαρεύοντας ἑτέρων συνουσίας προσιέναι ταῖς γυναιξί.

με'. Οἱ προσιόντες ἐλέφασιν ἐσθῆτα λαμπρὰν οὐ

C. 10. Εἰ οὕτω] Sic Steph. nam in Ald. Baſ. deeſt εἰ. Haud ſcio an veriſimilius ſit Οὕτως εἰ. Ita quidem habent A. B. E. Pol. Leonic. Jannot. Schott. Anon. T. V. P. Xyl.

D. 4. ἑταίραις] Legendum videtur ἑτέραις, ut mox.

qui concionem aut amicos concinnare conatur: facilius enim mulierum peccata vulgus fallant, quam quæ ipſi adverſus eas delinquimus.

XLIV. Felem aiunt unguentorum odore ad inſaniam redigi: eodem modo ſi unguentis mulieres afficerentur, flagitium utique eſſet non abſtinere unguentis viros, ſed exiguæ voluptatis cauſa tantam pati illis evenire miſeriam. Quando igitur mulieres ad inſaniam adigit non unguenti uſus, ſed maritorum cum meretricibus coitus: profecto injuſtum eſt, voluptatis gratia parvæ, tantum doloris atque perturbationis uxori inferre, ac non potius purum intactumque ab omnibus aliis mulieribus ad uxorem accedere: ſicut ad apes ſolemus, quas creditum eſt irritari et pugnare, ſi quis re cum muliere habita aggrediatur.

XLV. Qui ad elephantos

λαμβάνουσιν· ἐσθῆτας φοινικίδας, οἱ ταύροις· διαγριαίνεσθαι
E γὰρ ὑπὸ τῶν χρωμάτων τούτων μάλιστα τὰ ζῷα· τὰς δὲ τίγρεις φασὶ περιτυμπανιζομένας ἐκμαίνεσθαι παντάπασι, καὶ διασπαρᾶν ἑαυτάς. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν ἐσθῆτας κοκκίνας καὶ πορφυρᾶς ὁρῶντες δυσανασχετοῦσιν, οἱ δὲ κυμβάλοις καὶ τυμπάνοις ἄχθονται, τί δεινὸν ἀπέχεσθαι τούτων τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ ταράττειν μηδὲ παροξύνειν τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ συνεῖναι μετ' εὐσταθείας καὶ πρᾳότητος;

μϛʹ. Γυνή τις πρὸς τὸν Φίλιππον ἄκουσαν ἐφελκόμενον αὐτὴν, Ἄφες με, εἶπε· πᾶσα γυνὴ τοῦ λύχνου ἀρθέντος ἡ αὐτή ἐστι. Τοῦτο πρὸς τοὺς μοιχικοὺς καὶ
F ἀκολάστους εἴρηται καλῶς· τὴν δὲ γαμετὴν δεῖ μάλιστα τοῦ φωτὸς ἀρθέντος εἶναι μὴ τὴν αὐτὴν ταῖς τυχούσαις γυναιξὶν, ἀλλὰ φαίνεσθαι, τοῦ σώματος μὴ βλεπομένου, τὸ σῶφρον αὐτῆς καὶ ἴδιον τῷ ἀνδρὶ καὶ τεταγμένον καὶ φιλόστοργον.

E. 11. τοὺς μοιχικοὺς] Corrigendum cenſeo τὰς μοιχικὰς, i. e. *de mulieribus adulteris ac libidinoſis hoc recte dicitur.*

accedunt, ſplendido: qui ad tauros, puniceo veſtitu non utuntur, quod his coloribus animalia iſta in rabiem vertuntur: tigres traditum eſt tympanorum circum pulſatorum ſonitu omnino in furorem conjici ac divellere ſeipſas. Cum itaque viri quoque ſint, quibus coccinæ et purpureæ veſtis conſpectus ſit moleſtiſſimus, aut qui cymbala et tympana ægre ferant, quid habet difficultatis abſtinere his mulieres, neque perturbare aut irritare maritum, ſed placide et conſtanter cum eo degere?

XLVI. Mulier quædam Philippo invitam ſe trahenti, Miſſam me fac, ait, ſublata enim lucerna quævis mulier cujuſvis eſt ſimilis: id recte dictum eſt in adulteros et libidinoſos. Matrona vero maxime extincta lucerna debet non cujuſvis mulieris ſimilis eſſe, ſed cum corpus cerni nequit, elucere pudicitia ejus, unius viri ſtudium, modeſtiaque et amor.

μζ΄. Ὁ Πλάτων τοῖς πρεσβύταις μᾶλλον παρῄνει αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, ἵνα κἀκεῖνοι πρὸς αὐτοὺς αἰδημόνως ἔχωσιν· ὅπου γὰρ ἀναισχυντοῦσι γέροντες, οὐδεμίαν αἰδῶ τοῖς νέοις οὐδὲ εὐλάβειαν ἐγγίνεσθαι. Τούτου δεῖ μεμνημένον τὸν ἄνδρα, μηδένα μᾶλλον αἰδεῖσθαι τῆς γυναικὸς, ὡς τοῦ θαλάμου αὐτῇ διδασκαλίου εὐταξίας ἢ 145
ἀκολασίας γινομένου. Ὁ δὲ τῶν αὐτῶν ἡδονῶν αὐτὸς μὲν ἀπολαύων, ἐκείνην δὲ ἀποτρέπων, οὐδὲν διαφέρει τοῦ κελεύοντος διαμάχεσθαι τὴν γυναῖκα πρὸς τοὺς πολεμίους, οἷς αὐτὸς ἑαυτὸν παρέδωκε.

μη΄. Περὶ δὲ φιλοκοσμίας σὺ μὲν, ὦ Εὐρυδίκη, τὰ πρὸς Ἀρίστυλλαν ὑπὸ Τιμοξένας γεγραμμένα ἀναγνοῦσα πειρῶ διαμνημονεύειν· σὺ δὲ, ὦ Πολλιανὲ, μὴ νόμιζε περιεργίας ἀφέξεσθαι τὴν γυναῖκα καὶ πολυτελείας, ἂν ὁρᾷ σε μὴ καταφρονοῦντα τούτων ἐν ἑτέροις, ἀλλὰ καὶ χαίροντα χρυσώσεσιν ἐκπωμάτων, καὶ γραφαῖς οἰκημάτων, B

A. 7. Τιμοξένας] Sic A. B. E. T. V. Vulgo Τιμοξένους.

XLVII. Plato ſenes hortabatur, ut coram adoleſcentibus verecunde agerent, ut ſic revereri ſenes illi diſcerent: ubi enim inverecunde ſe gerunt ſenes, ibi nullam cenſebat adoleſcentibus verecundiam ingenerari poſſe. Hoc memoria tenere maritus debet, neque ullibi magis quam apud uxorem verecundiam adhibere, ſentiens ei thalamum ſcholam eſſe aut modeſtiæ aut impudicitiæ. Qui autem ab iis voluptatibus uxorem avertit, quibus ipſe fruitur, perinde agit ac qui jubeat mulierem contra hoſtes depugnare, quibus ſeſe ipſe dediderit.

XLVIII. De ornatus vero ſtudio, te quidem, Eurydice, legere, ac memoriæ mandare velim quæ ad Ariſtyllam ſcripſit Timoxena: tu autem, Polliane, noli putare uxorem ſibi a cultu ſupervacaneo et ſumptuoſo temperaturam, ſi in aliis rebus videat te ſumptui indulgere, et gaudere auro inducendis poculis, ædibus pictura,

καὶ χλιδῶσιν ἡμιόνων, καὶ ἵππων περιδεραίοις· οὐ γὰρ ἔστιν ἐξελάσαι τῆς γυναικωνίτιδος ἐν μέσῃ τῇ ἀνδρωνίτιδι τὴν πολυτέλειαν ἀναστρεφομένην.

Καὶ σὺ μὲν ὥραν ἔχων ἤδη φιλοσοφεῖν, τοῖς μετ' ἀποδείξεως καὶ κατασκευῆς λεγομένοις ἐπικόσμει τὸ ἦθος, ἐντυγχάνων καὶ πλησιάζων τοῖς ὠφελοῦσι· τῇ δὲ γυναικὶ πανταχόθεν τὸ χρήσιμον συνάγων, ὥσπερ αἱ μέλιτται, καὶ φέρων αὐτὸς ἐν σεαυτῷ, μεταδίδου καὶ προσδιαλέγου, φίλους αὐτῇ ποιῶν καὶ συνήθεις τῶν λόγων τοὺς ἀρίστους·

C Πατὴρ μὲν γάρ ἐσσὶ αὐτῇ καὶ πότνια μήτηρ,
Ἠδὲ κασίγνητος.

Οὐχ ἧττον δὲ σεμνὸν ἀκοῦσαι γαμετῆς λεγούσης, Ἄνερ, ἀτὰρ σύ μοι ἐσσὶ καθηγητὴς καὶ φιλόσοφος καὶ διδάσκαλος τῶν καλλίστων καὶ θειοτάτων. Τὰ δὲ τοιαῦτα μαθήματα πρῶτον ἀφίστησι τῶν ἀτόπων τὰς γυναῖκας·

B. 7. καὶ πλησιάζων] Non auſim delere : licet abſit in B. E. T. P.

multis et equis phaleris ac tegminibus pretioſis ornando. Non enim poteſt gyneceo luxuria ſumptuoſa ejici, quæ in medio obverſatur virorum conclavi.

Ac tu quidem ætate jam ad philoſophiam matura, iis quæ demonſtrantur ac cum apparatu docentur, mores exorna tuos, et eam ob rem cum iis, ex quibus utilitatis capere potes aliquid, verſare ac colloquere : apum vero inſtar optima quæque undique colligens, tecumque domum ferens, mulieri tuæ imperti, colloquendoque amica ei et familiaria optima quæque dicta reddito.

Namque es ei pater et frater, veneranda-
daque mater :

ut illa apud Homerum de ſuo marito dicebat: ego autem ſic judico, non minus facere ad dignitatem viri, ſi mulier eum ſuum præceptorem, philoſophum, magiſtrumque appellet, rerum quidem diviniſſimarum ac pulcherrimarum. Hujus enim modi diſciplinæ id præcipuum habent, quod ab ineptis rebus ſtudiiſque animos mulierum abducunt: pu-

αἰσχυνθήσεται γὰρ ὀρχεῖσθαι γυνὴ γεωμετρεῖν μανθάνουσα, καὶ φαρμάκων ἐπῳδὰς οὐ προσδέξεται, τοῖς Πλάτωνος ἐπᾳδομένη λόγοις, καὶ τοῖς Ξενοφῶντος· ἂν δέ τις ἐπαγγέλληται καθαιρεῖν τὴν σελήνην, γελάσεται τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ἀβελτηρίαν τῶν ταῦτα πειθομένων γυναικῶν, ἀστρολογίας μὴ ἀνηκόως ἔχουσα, καὶ περὶ Ἀγανίκης ἀκηκοῦα τῆς Ἡγήτορος τοῦ Θετταλοῦ θυγατρὸς, ὅτι τῶν ἐκλειπτικῶν ἔμπειρος οὖσα πανσελήνων, καὶ προειδυῖα D
τὸν χρόνον ἐν ᾧ συμβαίνῃ τὴν σελήνην ὑπὸ τῆς σκιᾶς ἁλίσκεσθαι, παρεκρούετο καὶ συνέπειθε τὰς γυναῖκας ὡς αὐτὴ καθαιροῦσα τὴν σελήνην. Παιδίον μὲν γὰρ οὐδεμία ποτὲ γυνὴ λέγεται ποιῆσαι δίχα κοινωνίας ἀνδρὸς, τὰ δὲ ἄμορφα κυήματα καὶ σαρκοειδῆ καὶ σύστασιν ἐν ἑαυτοῖς ἐκ διαφθορᾶς λαμβάνοντα, μύλας καλοῦσι. Τοῦτο δὴ φυλακτέον ἐν ταῖς ψυχαῖς γίνεσθαι τῶν γυναικῶν· ἂν γὰρ λόγων χρηστῶν σπέρματα μὴ δέχωνται,

C. 12. Ἀγανίκης] Forte corrigendum Ἀγλαονίκης, ut alibi et ab aliis vocatur.

debit nimirum ſaltationis mulierem geometriæ gnaram, et magicis incantationibus ſe capi non patietur, Platonicis Xenophonteiſque incantata diſputationibus. Quod ſi qua erit, quæ ſe de cœlo Lunam detracturam polliceatur, ſtultitiam imperitiamque deridebit mulierum, quæ iſta ſibi perſuaderi paſſæ ſint: quippe non rudis aſtrologiæ, et quæ auditu perceperit, quo pacto Aganice filia Hegetoris Theſſali perita pleniluniorum in quibus deficit lumine luna: cum præcepiſſet ratiocinatione quo tempore luna in umbram illapſura foret, impoſuerit mulieribus, perſuaſeritque ſe lunam cœlo detrahere. Nunquam auditum eſt mulierem abſque viri conſuetudine prolem edidiſſe: informes autem fœtus ac carnis moles, quæ ex corruptis humoribus in uteris coeunt, molas vocant. Quod vitii cavendum eſt ne in animis mulierum contrahatur: qui niſi ſemina honeſtæ doc-

μηδὲ κοινωνῶσι παιδείας τοῖς ἀνδράσιν, αὐταὶ καθ' αὐ-
E τὰς ἄτοπα πολλὰ καὶ φαῦλα βουλεύματα καὶ πάθη κύουσιν. Σὺ δέ, ὦ Εὐρυδίκη, μάλιστα πειρῶ τοῖς τῶν σοφῶν καὶ ἀγαθῶν ἀποφθέγμασιν ὁμιλεῖν, καὶ διὰ στόματος ἀεὶ τὰς φωνὰς ἔχειν ἐκείνας ὧν καὶ παρθένος οὖσα παρ' ἡμῖν ἀνελάμβανες· ὅπως εὐφραίνῃς μὲν τὸν ἄνδρα, θαυμάζῃ δ' ὑπὸ τῶν ἄλλων γυναικῶν, οὕτω κοσμουμένη περιττῶς καὶ σεμνῶς ἀπὸ μηδενός. Τοὺς μὲν γὰρ τῆσδε τῆς πλουσίας μαργαρίτας, καὶ τὰ τῆσδε τῆς ξένης σηρικὰ λαβεῖν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ περιθέσθαι, μὴ πολλοῦ πριαμένην· τὰ δὲ Θεανοῦς κόσμια, καὶ Κλεοβουλίνης, καὶ Γορ-
F γοῦς τοῦ Λεωνίδου γυναικός, καὶ Τιμοκλείας τῆς Θεαγένους ἀδελφῆς, καὶ Κλαυδίας τῆς παλαιᾶς, καὶ Κορνηλίας τοῦ Σκιπίωνος, καὶ ὅσαι ἐγένοντο θαυμασταὶ καὶ περιβόητοι, ταῦτα δ' ἔξεστι περικειμένην προῖκα καὶ κοσμουμένην αὐτοῖς, ἐνδόξως ἅμα βιοῦν καὶ μακαρίως. Εἰ γὰρ ἡ

E. 3. ἀγαθῶν] Haud ſcio an addendum γυναικῶν quod habet E. Anon. Vulc. Ἀνδρῶν addit T. P. Forte utrumque adjungendum.
F. 1. Θεαγένους] Dedi ex B. E. P. T. Xyl. Vulgo Θεογένους.

trinæ concipiant et inſtituantur virorum opera, ipſi ex ſeſe opiniones abſurdas, affectuſque pravos multos gignunt. Tu vero, Eurydice, in id maxime incumbe, ut ſapientum præſtantiumque hominum ſcite dicta tibi reddas familiaria, ſemperque in ore habeto voces iſtas, quas virgo etiamnum e nobis percepiſti, ut et virum exhilares, et apud alias mulieres ob ornatum ita multiplicem, ita decentem, in admiratione ſis, præſertim nulla partum impenſa. Nam divitis alicujus mulieris uniones, aut alicujus peregrinæ ſericas veſtes adipiſci, iiſque te ornare non poſſis, niſi magna emas pecunia: ſed Theanus ornamenta, et Cleobulinæ, et Gorgus quæ Leonidæ fuit uxor, et Timocleæ quæ Theagenis ſoror, et Claudiæ illius priſcæ, et Corneliæ Scipionis ſororis, aliarumque illuſtris famæ mulierum gratis licet tibi ſumere, iiſque te condecorare, vitamque vivere glorioſam atque felicem. Si enim Sappho ob carminum quæ pangebat

Σαπφὼ διὰ τὴν ἐν τοῖς μέλεσι καλλιγραφίαν ἐφρόνει τηλικοῦτον, ὥστε γράψαι πρός τινα πλουσίαν, "Κατ- 146
"θανοῦσα δὲ κείσεαι, οὐδέ τις μναμοσύνα σέθεν ἔσετ᾽·
"οὐ γὰρ μετέχεις ῥόδων τῶν ἐκ Πιερίης·" πῶς οὐχὶ σοὶ μᾶλλον ἐξέσται μέγα φρονεῖν ἐφ᾽ ἑαυτῇ καὶ λαμπρὸν, ἂν μὴ τῶν ῥόδων, ἀλλὰ τῶν καρπῶν μετέχῃς ὧν αἱ Μοῦσαι φέρουσι καὶ χαρίζονται τοῖς παιδείαν καὶ φιλοσοφίαν θαυμάζουσιν;

A. 3. *μετέχεις ῥόδων*] An Plutarchus ita ſcripſerit non facile dicam. Stephanus exhibuit et Xyl. et erat in libris Jannot. Schott. Anon. Exempl. Turn. Nam Ald. Baſ. *παῖδ᾽ ἔχεις ῥόδων*. A. E. *παῖδ᾽ ἔχεις ῥόδω*. B. *παῖδας ἔχεις ῥόδων*. Unde apparet ſcriptum fuiſſe Æolicum *πεδέχεις*, ut dudum correxerunt Viri docti.

elegantiam, tam magnifice de ſeipſa ſenſit, ut ad divitem quandam ſic ſcribere non dubitaverit:

Te ſimul lethum rapiat, jacebis,
Nec ſue quiſquam celebrabit ore:
Particeps non es quoniam roſarum
Pieriarum.

cur non altiores tibi liceat ducere ſpiritus, quæ non roſarum, ſed fructuum compos facta ſis, quos Muſæ ferunt largiunturque iis qui doctrinam et philoſophiam magnifaciunt?

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΠΡΩΤΑ,

ΔΙΟΚΛΗΣ, ΝΙΚΑΡΧΟΣ.

ΔΕΥΤΕΡΑ,

ΝΕΙΛΟΞΕΝΟΣ	ΑΡΔΑΛΟΣ	ΧΕΡΣΙΑΣ
ΘΑΛΗΣ	ΑΙΣΩΠΟΣ	ΒΙΑΣ
ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ	ΣΟΛΩΝ	ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ
ΕΥΜΗΤΙΣ	ΧΙΛΩΝ	ΠΙΤΤΑΚΟΣ
ΑΛΕΞΙΔΗΜΟΣ	ΚΛΕΟΔΗΜΟΣ	ΓΟΡΓΙΑΣ
ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΣ	ΜΝΗΣΙΦΙΛΟΣ	

PERSONÆ COLLOQUII.

PRIMÆ,

DIOCLES, NICARCHUS.

SECUNDÆ,

NILOXENUS	ARDALUS	CHERSIAS
THALES	ÆSOPUS	BIAS
ANACHARSIS	SOLON	CLEOBULUS
EUMETIS	CHILON	PITTACUS
ALEXIDEMUS	CLEODEMUS	GORGIAS
PERIANDER	MNESIPHILUS	

B

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

PLUTARCHI

SEPTEM SAPIENTUM CONVIVIUM.

α΄. ΗΠΟΥ προϊὼν ὁ χρόνος, ὦ Νίκαρχε, πολὺ σκότος ἐπάξει τοῖς πράγμασι καὶ πᾶσαν ἀσάφειαν, εἰ νῦν ἐπὶ προσφάτοις οὕτω καὶ νεαροῖς λόγοι ψευδεῖς συντεθέντες ἔχουσι πίστιν. Οὔτε γὰρ μόνων, ὡς
C ὑμεῖς ἀκηκόατε, τῶν ἑπτὰ γέγονε τὸ συμπόσιον, ἀλλὰ πλειόνων ἢ δὶς τοσούτων· ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ἤμην, συνήθης μὲν ὢν Περιάνδρῳ διὰ τὴν τέχνην, ξένος δὲ Θάλεω· παρ'

I. MAGNAS nimirum tenebras, Nicarche, ingentemque obſcuritatem rebus offundet temporis longinquitas, quando jam nunc falſis ſermonibus compoſitis de rebus quarum recens adhuc memoria eſt fides adhibetur. Nam neque ſeptem tantummodo illi, ſicuti vobis narratum fuit, convivio interfuerunt, ſed numerus hominum duplo iſtius major, quorum unus ipſe quoque fui, ob artis uſum familiaris Periandro, et Thaletis (qui juſſu Periandri

ἐμοὶ γὰρ κατέλυεν ὁ ἀνήρ, Περιάνδρου κελεύσαντος· ὑπὲρ τοὺς λόγους ὀρθῶς ἀπεμνημόνευσεν ὅστις ἦν ὑμῖν διηγούμενος· ἦν δέ, ὡς ἔοικεν, οὐδεὶς τῶν παραγεγονότων. Ἀλλ' ἐπεὶ σχολή τε πάρεστι πολλή, καὶ τὸ γῆρας οὐκ ἀξιόπιστον ἐγγυήσασθαι τὴν ἀναβολὴν τοῦ λόγου, προθυμουμένοις ὑμῖν ἀπ' ἀρχῆς ἅπαντα διηγήσομαι.

β'. Παρεσκευάκει μὲν γὰρ οὐκ ἐν τῇ πόλει τὴν D ὑποδοχὴν ὁ Περίανδρος, ἀλλ' ἐν τῷ περὶ τὸ Λέχαιον ἑστιατορίῳ, παρὰ τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερόν, ἧς ἦν καὶ θυσία. Μετὰ γὰρ τὸν ἔρωτα τῆς μητρὸς αὐτοῦ προεμένης τὸν βίον ἑκουσίως, οὐ τεθυκὼς τῇ Ἀφροδίτῃ, τότε πρῶτον ἔκ τινων ἐνυπνίων τῆς Μελίσσης, ὥρμησε τιμᾶν καὶ θεραπεύειν τὴν θεόν. Τῶν δὲ κεκλημένων ἑκάστῳ συνωρὶς ἱκανῶς κεκοσμημένη προσήχθη· καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν, καὶ τὴν ὁδὸν ἅπασαν ὑπὸ πλήθους ἁμαξῶν καὶ ἀνθρώπων ἄχρι θαλάττης κονιορτὸς καὶ θόρυβος κατεῖχεν. Ὁ μέντοι Θάλης τὸ ζεῦγος ἐπὶ ταῖς θύραις ἰδὼν καὶ μει-

apud me diverterat) hoſpes: et quicunque fuit qui ſermones convivarum retulit, (quem quidem ſatis apparet non fuiſſe in convivio præſentem) male rem is expoſuit. Sed quoniam otio abundamus, neque ſenectus idonea cavere ſponſione de differenda in aliud tempus narratione poteſt, ita vobis cupientibus rem totam ab initio enarrabo.

II. Convivium Periander apparaverat non in urbe ipſa, ſed in cœnaculo, quod in Lechæo eſt juxta templum Veneris, cui etiam ſacrificabatur. Cum enim ab eo tempore, quo ipſius mater ob amorem e vita ſeſe ſubduxerat, Veneri rem ſacram nunquam feciſſet: tunc primum quibuſdam Meliſſæ adductus ſomniis, eam ſacrificio placare inſtituerat. Proinde vocatorum unicuique bigæ præclare exornatæ adducebantur: æſtas enim tum erat, totamque uſque ad mare viam ob curruum hominumque multitudinem pulvis tumultuſque occupabant. Ceterum Thales bigas apud oſti-

E διαγελάσας ἀφῆκεν. Ἐβαδίζομεν οὖν ἐκτραπόμενοι διὰ τῶν χωρίων καθ' ἡσυχίαν, καὶ μεθ' ἡμῶν τρίτος ὁ Ναυκρατίτης Νειλόξενος, ἀνὴρ ἐπιεικὴς καὶ τοῖς περὶ Σόλωνα καὶ Θάλητα γεγονὼς ἐν Αἰγύπτῳ ξυνήθης· ἐτύγχανε δὲ πρὸς Βίαντα ἀπεσταλμένος· ὧν δὲ χάριν, οὐδὲ αὐτὸς ᾔδει πλὴν ὑπενόει πρόβλημα δεύτερον αὐτῷ κομίζειν ἐν βιβλίῳ κατασεσημασμένον· εἴρητο γὰρ, εἰ Βίας ἀπαγορεύσειεν, ἐπιδεῖξαι τοῖς σοφωτάτοις Ἑλλήνων. Ἕρμαιον τὸ βιβλίον, ὁ Νειλόξενος ἔφη, μοι γέγονεν, ἐνταῦθα λα-
F βεῖν ἅπαντας ὑμᾶς, καὶ κομίζω τὸ βιβλίον, ὡς ὁρᾷς, ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Ἅμα δὲ ἡμῖν ἐπεδείκνυε. Καὶ ὁ Θάλης γελάσας, Εἴ τι κακὸν, εἶπεν, αὖθις εἰς Πριήνην· διαλύσει γὰρ ὁ Βίας, ὡς διέλυσεν αὐτὸς τὸ πρῶτον. Τί δὲ, ἔφην ἐγὼ, τὸ πρῶτον; Ἱερεῖον, εἶπεν, ἔπεμψεν αὐτῷ, κελεύσας τὸ πονηρότατον ἐξελόντα καὶ χρηστότατον

F. 1. τὸ βιβλίον] Non ſatis congruit loco. Mez. delet. τὸ συμπόσιον T. V. B. Anon. An antecedentia refert Reiſk. ut ſit ἐπιδεῖξαι τὸ βιβλίον. Ἕρμαιον, ὅ τι.

um conſpicatus, leni cum riſu dimiſit. Itaque ambulavimus via per agros diverſa tranquillitatem conſectati, tertiuſque una nobiſcum Niloxenus Naucratites, vir egregius, et cui in Ægypto cum Solone ac Thalete fuiſſet familiaritatis uſus: is tum denuo ad Biantem erat miſſus, neque cauſas legationis ſuæ ipſe norat, niſi quod in libello ſuſpicabatur ſe ei alteram quæſtionem ſigillo munitam portare: mandatum enim erat, ut ſi Bias abnueret, ſapientiſſimis Græcorum aperiret. Ac mihi quidem, aiebat Niloxenus, codicilli hi (ſimulque libellum nobis oſtendebat) inſperatum hoc lucrum opportune objiciunt, ut hoc in loco univerſos vos inveniam: defero enim, ut vides, ad cœnam. Ibi tum Thales ridens, Si quid, inquit, mali eſt, Prienam referas: ſolvet enim Bias, ſicut et priorem ſolvit ipſe quæſtionem. Quid, inquam, id erat quæſtionis? Victimam, ait Thales, miſerat ad eum Amaſis Ægypti rex, jubens exemptam ex ea optimam

ἀποπέμψαι κρέας· ὁ δὲ ἡμέτερος εὖ καὶ καλῶς τὴν γλῶτταν ἐξελὼν ἔπεμψεν· ὅθεν εὐδοκιμῶν δῆλός ἐστι καὶ θαυμαζόμενος. Οὐ διὰ ταῦτα, ἔφη, μόνον, ὁ Νειλόξενος, ἀλλ' οὐδὲ φεύγει τὸ φίλος εἶναι καὶ βασιλέων, καθάπερ ὑμεῖς· ἐπεὶ σοῦ τε καὶ τὰ ἄλλα θαυμάζει, καὶ τῆς πυραμίδος τὴν μέτρησιν ὑπερφυῶς ἠγάπησεν, ὅτι πάσης ἄνευ πραγματείας, καὶ μηδενὸς ὀργάνου δεηθεὶς, ἀλλὰ τὴν βακτηρίαν στήσας ἐπὶ τῷ πέρατι τῆς σκιᾶς ἣν ἡ πυραμὶς ἐποίει, γενομένων τῇ ἐπαφῇ τῆς ἀκτῖνος δυοῖν τριγώνων, ἔδειξας, ὃν ἡ σκιὰ πρὸς τὴν σκιὰν λόγον εἶχε, τὴν πυραμίδα πρὸς τὴν βακτηρίαν ἔχουσαν. Ἀλλ', ὅπερ ἔφην, διεβλήθης μισοβασιλεὺς εἶναι, καὶ τινες ὑβριστικαί σου περὶ τυράννων ἀποφάσεις ἀνεφέροντο πρὸς αὐτόν· ὡς ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Μολπαγόρου τοῦ Ἴωνος, τί παραδοξότατον εἴης ἑωρακὼς, ἀπεκρίναιο, τύραννον γέροντα· καὶ πάλιν ἔν τινι πότῳ, περὶ θηρίων λόγου γενομένου, φαίης κάκιστον εἶναι, τῶν μὲν ἀγρίων θηρίων, τὸν τύραννον, τῶν δὲ 147 B

ac peſſimam carnem ſibi mittere: at noſter præclare, linguam exſectam ad regem perferri curavit: quæ ei res magnam gloriam admirationemque peperit. Non hoc duntaxat, inquit Niloxenus, ſed et id, quod regum quoque amicitias non refugit, quemadmodum tu facis. Nam cum te quoque ob alia quædam ſuſpicit, tum vero mirum in modum ei arridet quod pyramidis altitudinem abſque ullo labore aut inſtrumento dimenſus es: ſed ſcipione ad umbræ, quam jaciebat pyramis, finem erecto, ac tactu radiorum duobus triangulis conſtitutis, demonſtraviſti altitudinem pyramidis ad ſcipionis altitudinem ea eſſe proportione, quam umbra illius ad hujus umbram haberet. Sed, cujus rei mentionem feci, ob odium in reges male audis apud Amaſin, ſuntque ad eum relata tua quædam contumelioſe in tyrannos dicta: qui interrogatus a Molpagora Ione quidnam vidiſſes inſolens, *Tyrannum* reſponderis *ſenem*: rurſumque alicubi de beſtiis orta diſputatione, pronunciaveris, *Peſſimam ſe-*

ἡμέρων, τὸν κόλακα· ταῦτα γὰρ, εἰ καὶ πάνυ προσποιοῦνται διαφέρειν οἱ βασιλεῖς τῶν τυράννων, οὐκ εὐμενῶς ἀκούουσιν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, εἶπεν ὁ Θάλης, Πιττακοῦ ἐστιν, εἰρημένον ἐν παιδιᾷ ποτε πρὸς Μυρσίλον· ἐγὼ δὲ θαυ-
C μάσαιμ' ἂν, ἔφην, οὐ τύραννον ἀλλὰ κυβερνήτην γέροντα θεασάμενος· πρὸς δὲ τὴν μετάθεσιν, τὸ τοῦ νεανίσκου πέπονθα, τοῦ βαλόντος μὲν ἐπὶ τὴν κύνα, πατάξαντος δὲ τὴν μητρυιὰν, καὶ εἰπόντος, Οὐδὲ οὕτω κακῶς. Διὸ καὶ Σόλωνα σοφώτατον ἡγησάμην, οὐ δεξάμενον τυραννεῖν. Καὶ Πιττακὸς εἰ μοναρχίᾳ μὴ προσῆλθεν, οὐκ ἂν εἶπεν ὡς Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. Περίανδρος δὲ ἔοικεν ὡς ἐν νοσήματι πατρῴῳ τῇ τυραννίδι κατειλημμένος, οὐ φαύλως ἐξαναφέρειν, χρώμενος ὁμιλίαις ὑγιειναῖς ἄχρι τε νῦν, καὶ συνουσίας ἀνδρῶν νοῦν ἐχόντων
D ἐπαγόμενος, ἃς δὲ Θρασύβουλος αὐτῷ κολούσεις τῶν ἄκρων οὑμὸς πολίτης ὑφηγεῖται, μὴ προσιέμενος.

C. 10. ἄχρι τε νῦν] Forte ἄχρι γε νῦν.

rarum eſſe tyrannum, de cicuribus adulatorem: hæc enim reges, tametſi nihil minus videri quam tyranni volunt, auribus nequaquam æquis audiunt. Ad hæc Thales: Iſthuc quidem, ait, Pittaci eſt, joco aliquando ad Myrſilum dictum. Ego vero non tyrannum, ſed gubernatorem navis ſi videam ſenem, pro miraculo ſim habiturus: quod autem ab hoc ad illum transfertur hoc dictum, ego id de mutatione hac ſentio, quod adoleſcens ille, qui cum canem ſaxo petens novercam feriiſſet, *ne ſic quidem male cecidiſſe* dixit. Itaque ergo et ſapientiſſimum judicavi eſſe Solonem, qui oblatam tyrannidem recuſaverit: et Pittacus, ſi ſolus dominari non fuiſſet aggreſſus, nunquam dicturus erat, *Difficile eſt, eſſe probum.* Ac Periander mihi videtur tyrannide tanquam paterno morbo circumventus non male emergere ſeſe, ſalutaribus adhuc utens conſuetudinibus ac colloquiis hominum prudentum, iiſque obſequens, neque admittens Thraſybuli civis mei conſilium, qui eum ad oppreſſionem ſummorum

Γεωργοῦ γὰρ ἀκρίδας καὶ ὄρνιθας ἀντὶ πυρῶν καὶ κριθῶν
συγκομίζειν ἐθέλοντος, οὐδὲν διαφέρει τύραννος ἀνδραπόδων
μᾶλλον ἄρχειν ἢ ἀνδρῶν βουλόμενος· ἓν γὰρ ἀντὶ πολλῶν
κακῶν ἀγαθὸν αἱ δυναστεῖαι τὴν τιμὴν ἔχουσι καὶ τὴν δόξαν,
ἄνπερ ἀγαθῶν ὡς κρείττονες ἄρχωσι, καὶ μεγάλων μείζονες
εἶναι δοκῶσι· τὴν δὲ ἀσφάλειαν ἀγαπῶντας ἄνευ τοῦ
καλοῦ, προβάτων ἔδει πολλῶν καὶ ἵππων καὶ βοῶν ἄρ-
χειν, μὴ ἀνθρώπων. Ἀλλὰ γὰρ εἰς οὐδὲν προσήκοντας
ἐμβέβληκεν ἡμᾶς, ἔφη, ὁ ξένος οὑτοσὶ λόγους, ἀμελήσας E
λέγειν τε καὶ ζητεῖν, ἃ ἁρμόττει ἐπὶ δεῖπνον βαδίζουσιν.
Ἦ γὰρ οὐκ οἴει, καθάπερ ἑστιάσοντος ἐστί τις παρασκευή,
καὶ δειπνήσοντος εἶναι; Συβαρῖται μὲν γάρ, ὡς ἔοικε, πρὸ
ἐνιαυτοῦ τὰς κλήσεις ποιοῦνται τῶν γυναικῶν, ὅπως ἐκ-
γένοιτο κατὰ σχολὴν παρεσκευασμέναις ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ
φοιτᾶν ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐγὼ δὲ πλέονος οἶμαι χρόνου
δεῖσθαι τὴν ἀληθινὴν τοῦ δειπνήσοντος ὀρθῶς παρασκευήν· ὅτι

E. 1. ἀμελήσας] ἀμελήσαντας B. E. Voſſ.

hominum hortatur. Nihil enim diſcriminis eſt inter colonum qui loco tritici et hordei locuſtas comportare velit et aves, atque tyrannum qui mancipiis quam viris malit præeſſe. Quippe multa mala dominationis unico hoc compenſantur bono, honore videlicet et gloria, ſiquidem bonis aliquis tanquam melior, et magnis ut major imperet: qui autem ſecuritatem decoro neglecto quærunt, digni ſunt qui non hominibus, ſed ovibus, equis, bobuſque multis præſint. Verum enimvero hoſpes iſte in ſermones nos conjecit nihil ad rem facientes, dum non curat dicere atque inquirere de iis quæ congruunt ad cœnam euntibus: niſi forte non putas ſicut præbitoris, ita etiam invitati ſuum eſſe apparatum. Sybaritæ feruntur toto ante anno mulieres invitare ſoliti, ut eis liceret per otium veſtibus auroque ornatis ad cœnam venire. Ego autem plus temporis requirere puto probe cœnaturi legitimam præparationem: quia difficilius eſt

χαλεπώτερόν ἐστιν ἤθει τὸν πρέποντα κόσμον ἢ σώματι τὸν περιττὸν ἐξελεῖν καὶ ἄχρηστον. Οὐ γὰρ ὡς ἀγγεῖον
F ἥκει κομίζων ἑαυτὸν ἐμπλῆσαι πρὸς τὸ δεῖπνον ὁ νοῦν ἔχων, ἀλλὰ καὶ σπουδάσαι τι καὶ παῖξαι, καὶ ἀκοῦσαι καὶ εἰπεῖν, ὃ ὁ καιρὸς παρακαλεῖ τοὺς συνόντας, εἰ μέλλουσι μετ' ἀλλήλων ἡδέως ἔσεσθαι. Καὶ γὰρ ὄψον πονηρόν ἐστι παρώσασθαι, κἂν οἶνος ᾖ φαῦλος, ἐπὶ τὰς νύμφας καταφυγεῖν· σύνδειπνος δὲ κεφαλαλγὴς καὶ βαρὺς καὶ ἀνάγωγος, παντὸς μὲν οἴνου καὶ ὄψου, πάσης δὲ μουσουργοῦ χάριν ἀπόλλυσι καὶ λυμαίνεται, καὶ οὐδὲ ἀποπέμψαι τὴν
148 τοιαύτην ἀηδίαν ἕτοιμόν ἐστιν, ἀλλ' ἐνίοις εἰς ἅπαντα τὸν βίον ἐμμένει τὸ πρὸς ἀλλήλους δυσάρεστον, ὥσπερ ἑωλοκρασία τις ὕβρεως ἢ ὀργῆς ἐν οἴνῳ γενομένης. Ὅθεν ἄριστα Χίλων, καλούμενος ἐχθές, οὐ πρότερον ὡμολόγησεν ἢ πυθέσθαι τῶν κεκλημένων ἕκαστον· ἔφη γὰρ ὅτι σύμπλουν ἀγνώμονα δεῖ φέρειν καὶ σύσκηνον, οἷς συμ-

F. 8. ἀποπέμψαι] ἀπεμέσαι Anon. T.V.B.
A. 2. ἑωλοκρασία] Dedi ex E. Voſſ. Jannot. T.V.B. Xyl. Reliqui et vulgo corrupte αἰωλοκρασία.

mores decore componere, quam corporis curioſum inutilemque ornatum conquirere. Qui enim ſapit, is non ſeſe tanquam vas implendum ad cœnam apportans venit: ſed ut ſerio jocoque aliquid acturus, auditurusque et dicturus, prout occaſio convivarum quemque monebit, ſiquidem velint ſuaviter una eſſe. Licet ſane obſonium vitioſum averſari, et ſi vinum non probetur, ad nymphas confugere: at conviva qui caput obtundat, importunus, atque intractabilis, omnem cum vini et cibi, tum muſicæ gratiam corrumpit atque perdit: conceptamque moleſtiam deponere non eſt facile, cum nonnullis per omnem vitam inhæreant mutuæ offenſæ, velut crapulæ quidam ſenſus pridianæ, ortæ ex contumelia inter pocula, aut ira. Itaque Chilo rectiſſime, qui cum heri vocaretur, non ante condixit, quam eorum qui invitarentur eodem nomina ſingulatim cognoviſſet: dicebat enim quibuſcum neceſſe eſſet una navigare aut militare, eorum

πλεῖν ἀνάγκη καὶ συστρατεύεσθαι· πρὸς δὲ τὸ συμπόταις ἑαυτὸν ὡς ἔτυχε καταμιγνύειν, οὐ νοῦν ἔχοντος ἀνδρός ἐστιν. Ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸς, ὃν ἐπιεικῶς εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια προτίθενται, καὶ παρακαλοῦσι μεμνῆσθαι τάχα δὴ τοιούτους ἐσομένους, καίπερ ἄχαρις καὶ B ἄωρος ἐπίκωμος ἥκων, ὅμως ἔχει τινὰ καιρὸν, εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν καὶ ἡδυπαθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπησιν ἀλλήλων προτρέπεται, καὶ παρακαλεῖ τὸν βίον μὴ, τῷ χρόνῳ βραχὺν ὄντα, πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν.

γʹ. Ἐν τοιούτοις λόγοις γενόμενοι καθ᾽ ὁδὸν, ἀφικόμεθα πρὸς τὴν οἰκίαν, καὶ λούσασθαι μὲν ὁ Θάλης οὐκ ἠθέλησεν· Ἀληλίμμαι γὰρ, εἶπεν· ἐπιὼν δὲ, τούς τε δρόμους ἐθεᾶτο καὶ τὰς παλαίστρας, καὶ τὸ ἄλσος τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν ἱκανῶς διακεκοσμημένον, ὑπ᾽ οὐδενὸς ἐκπληττόμενος τῶν τοιούτων, ἀλλ᾽ ὅπως μὴ καταφρονεῖν C δοκοίη τοῦ Περιάνδρου, μηδὲ ὑπερορᾷν τῆς φιλοτιμίας.

A. 7. πρὸς δὲ τὸ συμπόταις] Confuſa ſcriptio vitioſa ex duabus melioribus τὸ δὲ πρὸς συμπότας: et τὸ δὲ συμπόταις quod habent Vulc. et Mez.

etiam moleſto comitatu ac contubernio utendum eſſe: ultro autem qualibuſcunque admiſcere ſe convivis, non eſſe ſani hominis. Ægyptii in convivia inferre ſolent ſceletum, id eſt exſiccata hominis, atque inter ſe compacta oſſa, hortarique convivas ut meminerint ſe non ita multo poſt tales fore: is quanquam ingratus et intempeſtivus comeſſator, tamen ſuum habet locum, non ad potum et voluptates, ſed ad mutuum amorem dilectionemque cohortans, monenſque, vitam breve tempus ſortitam non debere malis rebus longam reddi.

III. Inter hos ſermones ad cœnaculum pervenimus. Ibi Thales lavare recuſavit, quod unctum ſe eſſe diceret: obiens tamen curſus ſpatia, et palæſtras ſpectavit, et lucum ad mare probe exornatum: non quod eorum quicquam admiraretur, ſed ne contemnere Periandrum ejuſve deſpicere videretur mag-

Τῶν δὲ ἄλλων τὸν ἀλειψάμενον ἢ λουσάμενον οἱ θερά-
ποντες εἰσῆγον εἰς τὸν ἀνδρῶνα διὰ τῆς στοᾶς. Ὁ δὲ
Ἀνάχαρσις ἐν τῇ στοᾷ καθῆστο, καὶ παιδίσκη προσειστήκει
τὴν κόμην ταῖς χερσὶ διακρίνουσα. Ταύτην Θάλης
ἐλευθεριώτατά πως αὐτῷ προσδραμοῦσαν ἐφίλησε, καὶ
γελάσας, Οὕτως, ἔφη, ποίει καλὸν τὸν ξένον, ὅπως ἡμε-
ρώτατος ὢν μὴ φοβερὸς ᾖ τὴν ὄψιν ἡμῖν μηδὲ ἄγριος.
Ἐμοῦ δὲ ἐρομένου περὶ τῆς παιδὸς ἥτις εἴη, Τὴν σοφήν,
D ἔφη, καὶ περιβόητον ἀγνοεῖς Εὔμητιν; οὕτω γὰρ ταύτην
ὁ πατὴρ αὐτός, οἱ δὲ πολλοὶ πατρόθεν ὀνομάζουσι Κλεο-
βουλίνην. Καὶ ὁ Νειλόξενος, Ἦπου τὴν περὶ τὰ
αἰνίγματα δεινότητα καὶ σοφίαν, ἔφη, τῆς κόρης ἐπαινεῖς;
καὶ γὰρ εἰς Αἴγυπτον ἔνια τῶν προβαλλομένων ὑπ᾽
αὐτῆς δῖκται. Οὐκ ἔγωγε, εἶπε Θάλης, τούτοις γὰρ
ὥσπερ ἀστραγάλοις ὅταν τύχῃ παίζουσα χρῆται, καὶ δια-
βάλλεται πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἀλλὰ καὶ φρόνημα

D. 2. Κλεοβουλίνην] Ita Ald. Baſ. Steph. nec diſſentiunt codices noſtri. Eſt ſane antiqua forma diminutivi, pro Κλεοβουλίνη quod Xyl. exhibuit.

nificentiæ ſtudium. Cæteros, ut quiſque unctus lotuſve erat, famuli per porticum in conclave viris deſtinatum introducebant. Ea tum in porticu Anacharſis ſedebat, et ante eum puella ſtabat cæſariem ejus manibus pectens. Hanc Thales ad ſe perquam liberaliter adcurrentem oſculatus, atque ridens: Fac, ait, hoſpitem nobis pulchrum, ne terribilis adſpectu nobis, feruſque videatur, cum ſit manſuetiſſimus. Mihi autem quærenti quænam hæc eſſet puella: Sapientem, inquit, et famoſam non noſti Eumetidem? ſic enim eam pater, vulgo de patris nomine Cleobulinam appellant. Tum Niloxenus: Nimirum, inquit, eam ob ænigmatum peritiam ac ſapientiam laudas: nam et in Ægyptum quædam ab ea propoſitæ quæſtiones pervenerunt. Non ſane, reſpondit Thales: his enim illa tanquam taxillis, ubi ita res fert, utitur, et concertat cum compellantibus. Sed et animi altitudo in-

θαυμαστὸν καὶ νοῦς ἔνεστι πολιτικὸς, καὶ φιλάνθρωπον ἦθος, καὶ τὸν πατέρα τοῖς πολίταις πρᾳότερον ἄρχοντα παρέχει καὶ δημοτικώτερον. Ἔοικεν, ὁ Νειλόξενος ἔφη, καὶ E
φαίνεται, βλέποντι πρὸς τὴν λιτότητα καὶ ἀφέλειαν αὐτῆς· Ἀνάχαρσιν δὲ πόθεν οὕτω τημελεῖ φιλοστόργως; Ὅτι, ἔφη, σώφρων ἀνήρ ἐστι καὶ πολυμαθὴς, καὶ τὴν δίαιταν αὐτῇ καὶ τὸν καθαρμὸν ᾧ χρῶνται Σκύθαι περὶ τοὺς κάμνοντας, ἀφθόνως καὶ προθύμως παραδέδωκε· καὶ νῦν οἴομαι περιέπειν αὐτὴν τὸν ἄνδρα καὶ φιλοφρονεῖσθαι, μανθάνουσάν τι καὶ προσδιαλεγομένην. Ἤδη δὲ πλησίον οὖσιν ἡμῖν τοῦ ἀνδρῶνος, ἀπήντησεν Ἀλεξίδημος ὁ Μιλήσιος· ἦν δὲ Θρασυβούλου τοῦ τυράννου νόθος· καὶ ἐξῄει τεταραγμένος, καὶ σὺν ὀργῇ τινι πρὸς αὑτὸν, οὐδὲν ἡμῖν γε σαφὲς διαλεγόμενος. Ὡς δὲ τὸν Θάλην F
εἶδε, μικρὸν ἀνενεγκὼν, καὶ καταστὰς, Οἵαν ὕβριν, εἶπε,

E. 1. Ἔοικεν, ὁ Νειλόξενος ἔφη,] Ita dedi ſecundum Mez. qui proxime ad meliorem codicum ſcripturam accedit a Ven. Voſſ. Ald. Baſ. Καὶ δημοτικώτερον ἔχειν ὁ Νειλόξενος ἔφη. Nam Steph. et reliqui pejus etiam Καὶ δημοτικώτερον εἶναι ὁ N. ἔφη. Xylander ex conjectura, καὶ δημοτικώτερον. Εἶεν ὁ N. ἔφη, non abſurde.

eſt ei mirabilis, et ingenium civile atque humanum, ac facit ut pater civibus humanius populariterque imperet. Omnino, inquit Niloxenus, ita videtur: idque apparet intuenti tenuitatem in amictu ejus atque ſimplicitatem: ſed quid cauſæ eſt, quod Anacharſin ita amanter curat? Quia, reſpondit Thales, vir is eſt temperans, multarumque rerum gnarus, rationemque victus et purgandi, qua in ægrotis curandis Scythæ utuntur, prolixe ei libenterque tradidit: atque adeo nunc etiam diſcere eam aliquid atque diſputare puto, dum virum tractat iſtum atque mulcet. Cum jam cœnaculo appropinquaremus, occurrit nobis Alexidemus Mileſius, Thraſybuli tyranni filius ſpurius, inde perturbato animo egreſſus, iratuſque ſecum quædam, quæ nos percipere nequivimus, muſſitans. Is ubi Thaletem conſpexit, paululum ſeſe colligens, atque ad ſe reverſus: Atroci, inquit, inju-

πρὸς ἡμᾶς Περίανδρος ὕβρικεν, ἐκπλεῦσαι μὲν οὐκ ἐάσας ὡρμημένον, ἀλλὰ προσμεῖναι δεηθεὶς τὸ δεῖπνον· ἐλθόντι δὲ νέμων κλισίην ἄτιμον, Αἰολεῖς δὲ καὶ νησιώτας, καὶ τίνας γὰρ οὐχὶ Θρασυβούλου προτιμῶν· Θρασύβουλον γὰρ ἐν ἐμοὶ τὸν πέμψαντα προπηλακίσαι βουλόμενος καὶ καταβαλεῖν, ὡς δὴ περιορῶν, δῆλός ἐστι.
149 Εἶτα, ἔφη, σὺ δέδιας μὴ καθάπερ Αἰγύπτιοι τοὺς ἀστέρας ὑψώματα καὶ ταπεινώματα λαμβάνοντας ἐν τοῖς τόποις οὓς διεξίασι, γίνεσθαι βελτίονας ἢ χείρονας ἑαυτῶν λέγουσιν, οὕτως ἡ περὶ σὲ διὰ τὸν τόπον ἀμαύρωσις ἢ ταπείνωσις γένηται; καὶ τοῦ Λάκωνος ἔσῃ φαυλότερος, ὃς ἐν χορῷ τινι καταταχθεὶς εἰς τὴν ἐσχάτην χώραν ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος, Εὖ γε, εἶπεν, ἐξεῦρες ὡς καὶ αὕτη ἔντιμος γένηται. Οὐ καταλαβόντας, ἔφη, τόπον μετὰ τίνας κατακείμεθα δεῖ ζητεῖν, μᾶλλον δὲ ὅπως εὐάρμοστοι τοῖς συγκατακειμένοις ὦμεν, ἀρχὴν καὶ λαβὴν φιλίας εὐθὺς ἐν

A. 4. ἡ περί σε] ἡ delendum cenſeo cum Reiſkio.
A. 9. δεῖ ζητεῖν] Addidi ex E. In omnibus reliquis deeſt. Fuit qui τῷ μὴ δυσκολαίνειν mallet. Reiſkius etiam ζητοῦντες pro δηλοῦντες. Non opus. Bene reddidit Xyl.

ria nos Periander affecit, non paſſus me ſolvere navim, cum quidem id cuperem, ſed ut ad cœnam manerem exorans: et nunc venienti cœnatum ſedem adſignans indigniſſimam, Æolibus, et inſulanis, ac quibuſvis tandem hominibus Thraſybulo prælatis: ſatis enim evidens eſt, deſpici ab eo patrem qui me miſit, meamque in eum redundare contumeliam. Itane vero, ait Thales, metuis, ne quemadmodum Ægyptii ſtellas aiunt viribus pro loci in quem attolluntur aut devehuntur conditione augeri minuive, ita tibi quoque locus claritatem obſcuritatemve adferat? et Lacone illo deterior es, qui cum ei in choro quodam ultimum locum præfectus adſignaſſet, *Bene*, inquit, *abs te factum eſt, qui rationem hujus quoque loci cohoneſtandi repereris*. Non enim curandum eſt quo loco aut poſt quos collocemur: ſed ut, quibus adſidemus, cum iis bene nobis conveniat, ſtatimque in nobis ipſis

αὐτοῖς δηλοῦντες, μᾶλλον δὲ ἔχοντες, τὸ μὴ δυσκολαίνειν, B
ἀλλ' ἐπαινεῖν ὅτι τοιούτοις συγκατεκλίθημεν· ὡς ὅγε το-
ποκλισίας δυσχεραίνων, δυσχεραίνει τῷ συγκλιτῇ μᾶλλον
ἢ τῷ κεκληκότι, καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ἀπεχθάνεται.
Λόγος, ἔφη, ταῦτα ἄλλως ἐστὶν, ὁ Ἀλεξίδημος, ἔργῳ δὲ
καὶ τοὺς σοφοὺς ὑμᾶς ὁρῶ τὸ τιμᾶσθαι διώκοντας. Καὶ
ἅμα παραμειψάμενος ἡμᾶς ἀπῆλθε. Καὶ ὁ Θάλης
πρὸς ἡμᾶς τὴν ἀτοπίαν τοῦ ἀνθρώπου θαυμάζοντας,
Ἔμπληκτος, ἔφη, καὶ ἀλλόκοτος φύσει· ἐπεὶ καὶ μειρά-
κιον ἔτι μύρου σπουδαίου Θρασυβούλῳ κομισθέντος, εἰς
ψυκτῆρα κεράσας μέγαν, καὶ προσεγχέας ἄκρατον, ἐξ- C
έπιεν, ἔχθραν ἀντὶ φιλίας διαπεπραγμένος. Ἐκ
τούτου προσελθὼν ὑπηρέτης, Κελεύει σε Περίανδρος, ἔφη,
καὶ Θάλην παραλαβόντα τοῦτον ἐπισκέψασθαι τὸ κεκο-
μισμένον ἀρτίως αὐτῷ, πότερον ἄλλως γέγονεν, ἢ τι ση-
μεῖόν ἐστι καὶ τέρας· αὐτὸς μὲν γὰρ ἔοικε τεταράχθαι

C. 2. ἔχθραν ἀντὶ φιλίας διαπεπραγμένος] Locus vel affectus vel mutilus: certe obſcurus. Nec expedimus poſt φιλίας interponendo Θρασυβούλῳ cum T. V. B. Anon.

principium anſamque amicitiæ ineſſe oſtendamus, dum non ſuccenſemus locanti, ſed laudamus quod talibus nos adjunxerit. Etenim qui loci cauſa iraſcitur, is magis ei juxta quem poſitus eſt, quam collocanti ſuccenſet, et utrique infenſus fit. Verba hæc ſunt, inquit Alexidemus: ac obſervavi vos quoque ſapientes honorem ſectari: ſimulque præteritis nobis diſceſſit. Nobis autem inſolentiam hominis mirantibus, Thales: ingenio eſt, ait, ſtupido ac monſtroſo, qui etiamnum adoleſcentulus, cum allatum Thraſybulo eſſet unguentum præclarum, id in magnam crateram infudit, meroque affuſo ebibit, inimicitia amoris loco perpetrata. Secundum hæc famulus accedens: Jubet, inquit, Periander te una cum Thalete venire viſum quid rei ſit quod modo eſt ad eum allatum, temerene ſit natum, an monſtrum ſit atque prodigium: ipſe enim valde videtur perturbatus, contami-

σφόδρα, μίασμα καὶ κηλῖδα τῆς θυσίας ἡγούμενος. Ἅμα δὲ ἀπῆγεν ἡμᾶς εἴς τι οἴκημα τῶν περὶ τὸν κῆπον. Ἐνταῦθα νεανίσκος, ὡς ἐφαίνετο, νομευτικὸς, οὔπω γενείων, ἄλλως τε καὶ τὸ εἶδος οὐκ ἀγεννὴς, ἀναπτύξας τινὰ διφθέραν, ἔδειξεν ἡμῖν βρέφος, ὡς ἔφη, γεγονὸς ἐξ ἵππου, τὰ μὲν ἄνω μέχρι τοῦ τραχήλου καὶ τῶν χειρῶν ἀνθρω-
D πόμορφον, τὰ λοιπὰ δὲ ἔχον ἵππου, τῇ δὲ φωνῇ καθάπερ τὰ νεογνὰ παιδάρια κλαυθμυριζόμενον. Ὁ μὲν οὖν Νειλόξενος, Ἀλεξίκακε, εἰπὼν, ἀπεστράφη τὴν ὄψιν. Ὁ δὲ Θάλης προσέβλεψε τῷ νεανίσκῳ πολὺν χρόνον, εἶτα μειδιάσας (εἰώθει δὲ ἀεὶ παίζειν πρὸς ἐμὲ περὶ τῆς τέχνης) Ἦπου τὸν καθαρμὸν, ὦ Διόκλεις, ἔφη, κινεῖν διανοῇ, καὶ παρέχειν πράγματα τοῖς τροπαίοις, ὥς τινος δεινοῦ καὶ μεγάλου συμβάντος; Τί δὲ, εἶπον, οὐ μέλλω; στάσεως γὰρ, ὦ Θάλη, καὶ διαφορᾶς τὸ σημεῖόν ἐστι καὶ

D. 4. προσέβλεψε] Sumpſi ex Voſſ. margine A. Anon. T. V. B. Vulgo προσέβαλε.

D. 7. τροπαίοις] Antiquum eſt pro ἀποτροπαίοις: quod idcirco non opus hic reponere cum Vulc. Anon. Mez. Salm. Reiſk.

nari ac pollui eo ſacrificium cenſens: hæc locutus, in domum quandam nos deduxit, unam ex his quæ circa hortum erant. Ibi adoleſcens quidam paſtoralis, ut videbatur, imberbis adhuc, forma non contemnenda alioqui, explicato ſcorteo ſacculo, monſtravit nobis infantem equæ, ut aiebat, partu editum, ſuperne ad cervices uſque et manus humana forma, reliquas partes equinas habentem, cæterum in morem hominum recens natorum vagientem. Ac Niloxenus quidem: Dii averruncent, vociferatus, oculos avertit. Thales autem aliquandiu in adoleſcentem intuitus, deinde ſubridens, ut ſolebat identidem de arte mecum jocari: Numnam (inquit) Diocles luſtrationem aliquam molieris, negotiumque diis malorum profligatoribus faceſſes, re terribili ſcilicet atque magna oblata? Quidni, inquam ego? certe enim, Thales, portenditur ſeditio ac diſſidium, metuoque ne malum

δέδια μὴ μέχρι γάμου καὶ γενεᾶς ἐξίκηται, πρὶν ἢ τὸ πρῶτον ἐξιλάσασθαι μήνιμα τοῦ θεοῦ, δεύτερον ὡς ὁρᾷς, προφαινούσης. Πρὸς τοῦτο μηδὲν ἀποκρινόμενος ὁ Θαλῆς, ἀλλὰ γελῶν, ἀπηλλάττετο. Καὶ τοῦ Περιάνδρου πρὸς τὰς θύρας ἀπαντήσαντος ἡμῖν, καὶ διαπυνθανομένου περὶ ὧν εἴδομεν, ἀφεὶς ὁ Θαλῆς με, καὶ λαβόμενος τῆς ἐκείνου χειρὸς, ἔφη, Ἃ μὲν Διοκλῆς κελεύει, δράσεις καθ' ἡσυχίαν· ἐγὼ δέ σοι παραινῶ νέοις ὅτῳ μὴ χρᾶσθαι νομεῦσιν ἵππων, ἢ δοῦναι γυναῖκας αὐτοῖς. Ἔδοξε μὲν οὖν μοι τῶν λόγων ἀκούσας ὁ Περίανδρος ἡσθῆναι σφόδρα· καὶ γὰρ ἐξεγέλασε, καὶ τὸν Θαλῆν περιλαβὼν κατησπάσατο. Κἀκεῖνος, Οἶμαι δὲ, εἶπεν, ὦ Διόκλεις, καὶ πέρας ἔχει τὸ σημεῖον· ὁρᾷς γὰρ ἡλίκον κακὸν γέγονεν ἡμῖν, Ἀλεξιδήμου συνδειπνεῖν μὴ θελήσαντος;

δ'. Ἐπεὶ δὲ εἰσήλθομεν, μεῖζον ἤδη ὁ Θαλῆς φθεγξάμενος, Ποῦ δὲ, εἶπεν, ὁ ἀνὴρ κατακλινάμενος

E. 5. ἔφη, Ἃ] Correxi vulgatum Ἐφ' ἃ, ſecundum Xylandrum, quem ſequuntur Mez. et Reiſk.

E. 6. παραινῶ νέας ὅτῳ] Ita exhibui ex B. Voſſ. T. V. B.

in ipſum penetret matrimonium ac poſteros, cum dea priore nondum expiata, alteram hanc, ut cernis, iræ ſignificationem edat. Ad hæc nihil reſpondens Thales, ſed ridens diſceſſit: ac Periandro apud fores obviam facto nobis, ſciſcitatoque quid videretur de ſpectaculo iſto, omiſſo me, manum ejus præhendit, et Quæ, inquit Diocles mandabit, ea tu per otium perages. Ego autem tibi conſulo, ut equarum paſtoribus non utaris, aut eis des mulieres. Viſus eſt mihi Periander his verbis auditis majorem in modum delectari: nam et riſum tollebat, et Thaletem amplexus oſculabatur. Tum ille: Exiſtimo, inquit, o Diocles, jam eveniſſe quod ſigno iſto portendebatur: vides enim quantum damnum ceperimus, Alexidemo nobiſcum cœnare nolente.

IV. Poſtquam intro pervenimus, majore jam voce Thales, Et ubi tandem, ait, homo ille indigne tulit ſe col-

ἐδυσχέραινε; Ἀποδειχθείσης δὲ τῆς χώρας, περιελθὼν
ἐκεῖ κατέκλινεν ἑαυτὸν καὶ ἡμᾶς· Ἀλλὰ κἂν ἐπριάμην,
εἰπὼν, Ἀρδάλῳ κοινωνεῖν μιᾶς τραπέζης. Ἦν δὲ
150 Τροιζήνιος ὁ Ἄρδαλος, αὐλῳδὸς καὶ ἱερεὺς τῶν Ἀρδα-
λίων Μουσῶν, ἃς ὁ παλαιὸς Ἄρδαλος ἱδρύσατο ὁ Τροι-
ζήνιος. Ὁ δὲ Αἴσωπος, (ἐτύγχανε γὰρ ὑπὸ Κροίσου
νεωστὶ πρός τε Περίανδρον ἅμα καὶ πρὸς τὸν θεὸν εἰς
Δελφοὺς ἀπεσταλμένος, καὶ παρῆν ἐπὶ δίφρου τινὸς χα-
μαιζήλου παρὰ τὸν Σόλωνα καθήμενος ἄνω κατακει-
μένου) Ἡμίονος δ', ἔφη, Λυδὸς ἐν ποταμῷ τῆς ὄψεως
ἑαυτοῦ κατιδὼν εἰκόνα, καὶ θαυμάσας τὸ κάλλος τε καὶ
τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, ὥρμησε θεῖν ὥσπερ ἵππος ἀνα-
χαιτίσας· εἶτα μέντοι συμφρονήσας ὡς ὄνου υἱὸς εἴη, κατ-
B έπαυσε ταχὺ τὸν δρόμον, καὶ ἀφῆκε τὸ φρύαγμα καὶ
τὸν θυμόν. Ὁ δὲ Χίλων λακωνίσας τῇ φωνῇ, Καὶ
τύνη, ἔφη, βραδὺς καὶ τρέχεις τὸν ἡμίονον. Ἐκ τούτου

B. 3. τὸν ἡμίονον] Elegans lectio nec ex uno B. in ὡς ἡμίονος mutanda cum noviſſimo Francico interprete: aut κατὰ τὸν ἡμίονον cum Mez. et Reiſk.

locari? locoque commonſtrato, ibi cum ipſe accubuit, tum nos una accumbere juſſit, inquiens vel pecunia fuiſſe ſe redempturum, ut eadem cum Ardalo menſa poſſet uti. Erat autem Ardalus Trœzenius, tibicen ac ſacerdos Ardalidum Muſarum, quas priſcus Ardalus Trœzenius dedicaverat. Ibi Æſopus, qui nuper a Crœſo ad Periandrum, ac præterea Delphos ad oraculum miſſus, humili ſella juxta Solonem ſuperne accumbentem adſidebat, Mulus, inquit, Lydus ſuam in flumine contemplatus imaginem, pulchritudinemque et magnitudinem corporis ſui admiratus, ferocire et equi in morem procurrere intendit: mox autem recordatus aſini ſe filium eſſe, inhibuit curſum, ferociamque et ſpiritus repreſſit. Ad hæc Chilo Laconica voce, *Tu quoque*, ait, *tardus es, et muli curſum imitaris*. Secundum hæc Meliſſa acceſſit

παρῆλθε μὲν ἡ Μέλισσα, καὶ κατεκλίθη παρὰ τὸν Πε-
ρίανδρον· ἡ δὲ Εὔμητις ἐκάθισε παρὰ τὸ δειπνεῖν. Καὶ
ὁ Θάλης ἐμὲ προσαγορεύσας ἐπάνω τοῦ Βίαντος κατα-
κείμενον, Τί δὲ οὐκ ἔφρασας, εἶπεν, ὦ Διόκλεις, Βίαντι
τὸν Ναυκρατίτην ξένον ἥκοντα μετὰ προβλημάτων βασι-
λικῶν αὖθις ἐπ' αὐτὸν, ὅπως νήφων καὶ προσέχων ἑαυτῷ
τὸν λόγον δέχηται; Καὶ ὁ Βίας, Ἀλλ' οὗτος μὲν, ἔφη,
πάλαι δεδίττεταί ταῦτα προδιακελευόμενος· ἐγὼ δὲ τὸν
Διόνυσον οἶδα τά τε ἄλλα δεινὸν ὄντα, καὶ Λύσιον ὑπὸ C
σοφίας προσαγορευόμενον· ὥστε οὐ δέδια τοῦ θεοῦ μεστὸς
γενόμενος, μὴ ἀθαρσέστερον ἀγωνίσωμαι. Τοιαῦτα μὲν
ἐκεῖνοι πρὸς ἀλλήλους ἅμα δειπνοῦντες ἔπαιζον. Ἐμοὶ
δὲ τὸ δεῖπνον εὐτελέστερόν τι τοῦ συνήθους ὁρῶντι, ἐννοεῖν
ἐπῄει πρὸς ἐμαυτὸν, ὡς σοφῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν
ὑποδοχὴ καὶ κλῆσις οὐδεμίαν προστίθησι δαπάνην, ἀλλὰ
συστέλλει μᾶλλον, ἀφαιροῦσα περιεργίας ὄψων, καὶ μύρα

B. 4. παρῆλθε μὲν] παρῆλθεν A. quod forte præſtat.
C. 7. ὑποδοχὴ] Dedi ex Voſſ. et P. pro vulgato ἀποδοχή.

et juxta Periandrum accubuit. Eumetis autem inter cœnandum ſedit. Cæterum me Thales, qui ſupra Biantem accumbebam, ita compellavit: Cur non ſignificaſti, Diocles, Bianti, Naucratitam hoſpitem iterum ad eum venire cum quæſtionibus a rege propoſitis, ut ſobrius et cautus eas percipiat? Ille vero, inquit Bias, jampridem me iſtis adhortationibus territat. Ego autem novi Bacchum cum alias validum eſſe, tum a ſapientia cognomentum Lyſii (quaſi Solventem diceres) inveniſſe: itaque non metuo ne plenus ejus ad certamen minus animi ſim habiturus. His illi invicem verbis inter cœnandum ludebant. Mihi vero conſideranti cœnam uſitata ratione nonnihil frugaliorem, ſubiit apud animum meum cogitare, ſapientum et bonorum virorum convivia non augere impenſas, ſed minuere potius, dum ſupervacanei obſoniorum apparatus omittuntur, et un-

ξενικὰ καὶ πέμματα, καὶ πολυτελῶν οἴνων διαχύσεις·
D οἷς καθ' ἡμέραν χρώμενος ἐπιεικῶς ὁ Περίανδρος ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ πράγμασι, τότε πρὸς τοὺς ἄνδρας ἐκαλλωπίζετο λιτότητι καὶ σωφροσύνῃ δαπάνης. Οὐ γὰρ μόνον τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς ἀφελὼν καὶ ἀποκρύψας τὸν συνήθη κόσμον, ἐπεδείκνυε σὺν εὐτελείᾳ καὶ μετριότητι κεκοσμημένην.

ε'. Ἐπεὶ δὲ ἐπήρθησαν αἱ τράπεζαι, καὶ στεφάνων παρὰ τῆς Μελίσσης διαδοθέντων, ἡμεῖς μὲν ἐσπείσαμεν, ἡ δὲ αὐλητρὶς ἐπιφθεγξαμένη μικρὰ ταῖς σπονδαῖς, ἐκ μέσου μετέστη, προσαγορεύσας τὸν Ἀνάχαρσιν ὁ Ἄρδαλος, ἠρώτησεν εἰ παρὰ Σκύθαις αὐλητρίδες εἰσίν· ὁ
E δ' ἐκ τοῦ παρατυχόντος, Οὐδ' ἄμπελοι, εἶπε. Τοῦ δὲ Ἀρδάλου πάλιν εἰπόντος, Ἀλλὰ θεοί γε Σκύθαις εἰσίν· Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, γλώσσης ἀνθρωπίνης συνιέντες· οὐχ ὥσπερ δὲ οἱ Ἕλληνες οἰόμενοι Σκυθῶν διαλέγεσθαι βέλτιον,

D. 6. μετριότητι] κοσμιότητι A. Voſſ. Ex his forte vera lectio apparet καθαριότητι.

guenta peregrina ac bellaria, vinorumque pretioſorum diffuſiones: quibus cum Periander quotidie uteretur, utpote in tyrannide, opibuſque et rebus tantis, tum ſeſe iſtis viris tenuitate et frugalitate commendabat: nam non aliarum duntaxat rerum, ſed uxoris quoque demens atque occultans conſuetum mundum, frugaliter eam et modice ornatam oſtendebat.

V. Sublatis menſis, ſertiſque a Meliſſa diſtributis, nos quidem libavimus: et tibicina, cum paululum ad vota noſtra ceciniſſet, e medio abiit. Tunc Ardalus Anacharſin allocutus, interrogavit, an apud Scythas tibicinæ eſſent: qui ex tempore reſpondit, Ne vites quidem apud Scythas eſſe. Rurſumque Ardalo dicente, Atqui dii ſunt Scythis. Omnino, inquit Anacharſis, iique intelligentes humanæ linguæ: neque Scythæ putant, quod Græci: qui quanquam Scythis eloquio præſtare ſe cenſent, tamen Deos oſſium et lignorum ſonos quam

ὅμως τοὺς θεοὺς ὀστέων καὶ ξύλων ἥδιον ἀκροᾶσθαι νομίζουσιν. Ὁ δὲ Αἴσωπος, Εἶγε, εἶπεν, εἰδείης ὦ ξένε, τοὺς νῦν αὐλοποιοὺς, ὡς προϊέμενοι τὰ νέβρεια, χρώμενοι τοῖς ὀνείοις, βέλτιον ἠχεῖν λέγουσιν. Διὸ καὶ Κλεόβουλον ἡ πρὸς τὸν Φρύγιον αὐλὸν νεβρογόνος κνήμη κερασφόρον οὗας ἧξε θαυμάζειν ἕκατι κρούσεως· ὥστε θαυμάζειν τὸν ὄνον, εἰ παχύτατος καὶ ἀμουσότατος ὢν τἄλλα, λεπτότατον καὶ μου- F σικώτατον ὀστέον παρέχεται. Καὶ ὁ Νειλόξενος, Ἀμέλει ταῦτα, ἔφη, καὶ ἡμῖν τοῖς Ναυκρατίταις ἐγκαλοῦσι Βουσιρῖται· χρώμεθα γὰρ ἤδη τοῖς ὀνείοις εἰς τὸν αὐλόν· ἐκείνοις δὲ καὶ σάλπιγγος ἀκούειν ἀθέμιτον, ὡς ὄνῳ φθεγγομένης ὅμοιον· ὄνον δὲ παρ' Αἰγυπτίων ἴστε δή που διὰ Τυφῶνα προπηλακιζόμενον.

E. 8. Κλεόβουλον ἡ πρὸς τὸν Φρύγιον αὐλὸν κ. τ. λ.] In loco deſperato, cui nil medicinæ præbent codices, licet audacius periclitari; non qui eum ſanari a nobis confidamus, ſed ut alios in veſtigio reperiundi certioris remedii ponamus. Igitur adhuc probabilis mihi viſa eſt hæc mutatio: Κλεοβουλίνη πρὸς τὸν φρύγιον αὐλὸν εἶπε, Νεβρογόνος κνήμη κερασβόλον οὖας ἧξε ἕκατι κρούσεως· ὥστε θαυμάζειν τὸν ὄνον κ. τ. λ. *Cleobulina dixit de Phrygia tibia, Hinnulea tibia duræ auri placuit propter ictum, ſeu crepitum.* Κλεοβουλίνην habent Anon. et Mez. nec dubitandum, quin melius ſit vulgata. Nil ſani, Κλεόβουλον ἡ πρὸς τὸν φρύγιον αὐλὸν ἤρξατο κνήμη νεκρογόνος αἷμα κερασφόρῳ οὖας ἔκ τε κρούσεως, quod habent A. Voſſ. Venet. Similiter T. V. B. uno excepto ἐκτοκισώσεως τε; et P. item excepto ἔκτι κρύσεως, pro ἕκατι κρύσεως. Vulgatam retinui ex

humanam vocem libentius audire opinantur. Quid, intulit Æſopus, ſi videres, o hoſpes, noſtri temporis fiſtularum fabros, qui oſſa hinnuleorum abjiciunt, et aſininis utuntur, melius ſonare hæc dicentes? Qua de cauſa etiam Cleobulum tibia hinnulea ad fiſtulam Phrygiam impulit mirari aurem cornigeram ictus gratia: ut mirari ſubeat, aſinum animal craſſiſſimum et a muſica alieniſſimum, tamen oſſa tenuiſſima et maxime canora ſuppeditare. Hic Niloxenus, Nimirum, inquit, hoc eſt quod nobis Naucratitis Buſiritæ vitio vertunt, qui aſininis jam utimur tibiis, cum ipſis etiam tubam audire nefas habeatur, quia ejus ſonus aſininæ voci eſt ſimilis: noſtis autem, aſinum apud Ægyptios propter Typhonem in infamia eſſe.

ϛʹ. Γενομένης δὲ σιωπῆς, ὁ Περίανδρος περιορῶν
βουλόμενον μὲν, ὀκνοῦντα δὲ ἄρξασθαι τοῦ λόγου τὸν Νει-
151 λόξενον, Ἐγώ τοι, εἶπεν, ὦ ἄνδρες, ἐπαινῶ καὶ πόλεις καὶ
ἄρχοντας ὅσοι ξένοις πρῶτον, εἶτα πολίταις χρηματί-
ζουσι· καὶ νῦν δοκεῖ μοι τοὺς μὲν ἡμετέρους λόγους οἷον
ἐπιχωρίους καὶ συνήθεις βραχὺν χρόνον ἐπισχεῖν, πρόσοδον
δ' ὥσπερ ἐν ἐκκλησίᾳ δοῦναι τοῖς Αἰγυπτίοις ἐκείνοις
καὶ βασιλικοῖς, οὓς ὁ βέλτιστος ἥκει κομίζων Νειλόξενος
Βίαντι, Βίας δὲ βούλεται κοινῇ σκέψασθαι μεθ' ἡμῶν.
Καὶ ὁ Βίας, Ποῦ γὰρ ἢ μετὰ τίνων, ἔφη, προθυμότερον
ἄν τις ἀποκινδυνεύσειεν, εἰ δεῖ πρὸς τοιαύτας ἀποκρί-
σεις, ἄλλως τε τοῦ βασιλέως κελεύσαντος ἄρξασθαι μὲν
ἀπ' ἐμοῦ, περιελθεῖν δὲ εἰς ἅπαντας ὑμᾶς τὸν λόγον;

Ald. Baſ. Xyl. Steph. B. E. G. Cleobulinæ dictum eſt totum ad παρέχεται. Tragicum colorem Plutarchus addidiſſe videtur ex Euripidis Polyido: ut ex ſimili loco ſuſpicor, apud Plutarch. II. p. 1104. D. apud Valckenar. Diatrib. p. 203.

F. 8. περιορῶν] Forte ἔτι ὁρῶν.

A. 5. ἐν ἐκκλησίᾳ] ἐκκλησίαν Mez. Exempl. Turneb. ἐκκλησίᾳ, vulgo. Receptam lectionem dedi ex Anon. T. V. B.

A. 7. μεθ' ἡμῶν] μεθ' ὑμῶν Mez. Recte, opinor.

A. 9. εἰ δεῖ πρὸς τοιαύτας ἀποκρίσεις] εἰ δεῖ in parentheſi acceptum a Xylandro, friget meo ſenſu. Forte fuit ἔφη, quod proxime in antecedentibus poſitum omiſit Venet. et P. Forte etiam legendum πρὸς τοιαῦτα ἀποκρίνεσθαι.

VI. Facto deinde ſilentio Periander cernens Niloxenum cupere quidem, ſed tamen non audere ſermonis facere principium, Ego vero, ait, civitates magiſtratuſque laudo, qui priore loco hoſpitibus, deinde civibus reſponſa dant: itaque placet, ut in præſentia noſtri ſermones, quippe indigenæ et familiares, aliquantulum ceſſent, et quaſi in concionem aditus permittatur Ægyptiis iſtis ac regiis quæſtionibus, quas optimus hic Niloxenus ad Biantem adfert, Bias autem vult una nobiſcum excutere. Et Bias: ubi enim, aut quibuſcum malit quiſquam de his experiri, ſi ita uſus ferat, quæſtionibus ſolvendis? præſertim cum rex mandaverit, ut a me principium fiat diſputationis, et ea ordine per vos

Οὕτω δὴ παρεδίδου μὲν αὐτῷ τὸ γραμματεῖον ὁ Νειλόξ- B
ενος, αὐτὸν δὲ ἐκέλευσε λύσαντα, πάντα πᾶσιν ἐς μέσον
ἀναγνῶναι. Διάνοιαν δὲ τοιαύτην εἶχε τὰ γεγραμμένα.
" Βασιλεὺς Αἰγυπτίων Ἄμασις λέγει Βίαντι σοφωτάτῳ
" Ἑλλήνων. Βασιλεὺς Αἰθιόπων ἔχει πρὸς ἐμὲ σο-
" φίας ἅμιλλαν· ἡττώμενος δὲ τοῖς ἄλλοις, ἐπὶ πᾶσι
" συντέθεικεν ἄτοπον ἐπίταγμα καὶ δεινὸν, ἐκπιεῖν με
" κελεύων τὴν θάλασσαν· ἔστι δὲ λύσαντι μὲν, ἔχειν
" κώμας τε πολλὰς καὶ πόλεις τὰς ἐκείνου· μὴ λύ-
" σαντι δὲ, ἄστεων τῶν περὶ Ἐλεφαντίνην ἀποστῆναι·
" σκεψάμενος οὖν εὐθὺς ἀπόπεμπε Νειλόξενον· ἃ δὲ C
" δεῖ φίλοις σοῖς ἢ πολίταις γενέσθαι παρ' ἡμῶν, οὐ
" τιμὰ κωλύσει." Τούτων ἀναγνωσθέντων, οὐ πολὺν
χρόνον ἐπισχὼν ὁ Βίας, ἀλλὰ μικρὰ μὲν αὐτὸς πρὸς
αὐτῷ γενόμενος, μικρὰ δὲ τῷ Κλεοβούλῳ προσομιλήσας,
ἐγγὺς κατακειμένῳ, Τί λέγεις, εἶπεν, ὦ Ναυκρατῖτα,

B. 1. ὁ Νειλόξενος, αὐτὸν δὲ] Secutus ſum Xylandri editionem, codicem B. et Mez. Vulgo, ὁ Νειλόξενος δὲ αὐτόν. Paulo ante, dedi ὑμᾶς ex B. Voſſ. Mez. pro ἡμᾶς. Mox diſtinxi verba, pro vulgato λύσαντα παντάπασιν.

omnes circumeat. Ad hæc verba codicillos Bianti porrexit Niloxenus, juſſitque apertos coram omnibus legere. Eorum quæ continebantur ſcripta, hæc erat ſententia. *Amaſis rex Ægyptiorum, Bianti Græcorum ſapientiſſimo S. Certat mecum Æthiopum rex de ſapientiæ præſtantia: victuſque aliis in rebus, ultimo loco abſurdam a me et immanem rem poſtulat, mare me jubens ebibere: idque ea conditione ut ſi præſtem, multi ejus pagi multæque urbes meæ fiant ditionis: ſin vero, oppida quæ circa Elephantinam ſunt, amittam. Tu quo pacto id fieri poſſit diſpice, et ſtatim nos remiſſo huc Niloxeno doce. Si quid a me cives amicique tui deſiderabunt, non deero iis. Vale.* His recitatis, non multum temporis cunctatus Bias, ſed paululum ſecum meditatus, et paucula cum Cleobulo, qui pone accumbebat, collocutus, Quid

βασιλεύων τοσούτων ἀνθρώπων Ἄμασις, κεκτημένος δὲ χώραν ἀρίστην τοσαύτην, ἐθελήσει ἐπὶ κώμαις ἀδόξοις καὶ λυπραῖς ἐκπιεῖν θάλασσαν; Καὶ ὁ Νειλόξενος γελάσας, Ὡς θελήσαντος, εἶπεν, ὦ Βία, σκόπει τὸ δυνατόν.
D Φραζέτω τοίνυν, ἔφη, τῷ Αἰθίοπι τοὺς ἐμβάλλοντας εἰς τὰ πελάγη ποταμοὺς ἐπισχεῖν ἕως αὐτὸς ἐκπίνῃ τὴν νῦν οὖσαν θάλασσαν· περὶ ταύτης γὰρ τὸ ἐπίταγμα γέγονεν, οὐ τῆς ὕστερον ἐσομένης. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Βίας, ὁ μὲν Νειλόξενος ὑφ᾽ ἡδονῆς ὥρμησε περιβάλλειν τὸν Βίαντα καὶ φιλῆσαι· τῶν δὲ ἄλλων ἐπαινεσάντων καὶ ἀποδεξαμένων, γελάσας ὁ Χίλων, Ὦ Ναυκρατῖτα, ἔφη, ξένε, πρὶν ἀπολέσθαι τὴν θάλασσαν ἐκποθεῖσαν, ἀπαγγέλλε πλεύσας Ἀμάσιδι, μὴ ζητεῖν ὅπως ἅλμην ἀναλώσῃ τοσαύτην, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως πότιμον καὶ γλυκεῖαν τοῖς ὑπηκόοις παρέξῃ τὴν βασιλείαν· περὶ

C. 10. ὡς θελήσαντος] Ita Steph. Anon. Exempl. Turneb. neque varietas notata eſt ex B. E. G. At vero Ald. Baſ. Xyl. A. Voſſ. ὡς θέλεις αὐτός. Venet. ὡς θέλεις αὐτός. Jannot. ὡς θέλει αὐτός. Xylander vertit, *tuo arbitrio*; quod correxi modo in Καὶ ὁ Νειλόξενος, addidi καὶ ex P.
D. 9. ἀπαγγέλλε] Unus ita Voſſ. Alii omnes ἀπαγγέλε.
D. 10. ἀναλώσῃ] Sumpſi ex G. Anon. T. V. B. Cæteri ἀναχύσῃ.

narras, inquit, Niloxene? tot hominum rex Amaſis, tantumque ditionis præſtantiſſimæ poſſidens, ebibere mare volet obſcurorum et vilium pagorum gratia? Tu vero, inquit Naucratites, ut ſi ebibere velit rex, ita perpende quid fieri poſſit. Indicet ergo, ait Bias, Æthiopum regi, debere eum interim dum ipſe mare quod nunc eſt ebibit, in mare exeuntes fluvios inhibere: nam de eo quod nunc eſt mari, non de futuro, mandatum fuit. Quæ ſimulatque dixit, Niloxenus præ voluptate non continuit ſe, quin amplecteretur atque oſcularetur hominem. Reliquis autem reſponſum Biantis laudantibus atque approbantibus, ridens Chilo: Hoſpes, inquit, Naucratita, antequam mare ebibatur, domum navigans Amaſidi indica, non eſſe ei quærendum quomodo tantum ſalſuginis exhauriat, ſed potius ut potabile ac dulce ſubditis regnum ſuum faciat: harum rerum callentiſſimus,

ταῦτα γὰρ δεινότατος Βίας, καὶ διδάσκαλος τούτων ἄριστος· E ἃ μαθὼν Ἄμασις οὐδὲν ἔτι τῆς χρυσοῦ δεήσεται ποδανιπτῆρος ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἀλλὰ θεραπεύσουσι πάντες αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσουσι χρηστὸν ἐόντα, κἂν μυριάκις ἢ νῦν ἀναφανῇ δυσγενέστερος. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Περίανδρος, ἄξιόν γε τοιαύτας ἀπαρχὰς τῷ βασιλεῖ συνεισενεγκεῖν ἅπαντας ἀνδρακὰς, ὥσπερ ἔφησεν Ὅμηρος· ἐκείνῳ τε γὰρ ἂν γένοιτο πλέονος ἀξία τῆς ἐμπορίας ἡ παρενθήκη, καὶ ἡμῖν ἀντὶ πάντων ὠφέλιμος.

ζ΄. Εἰπόντος οὖν τοῦ Χίλωνος, ὡς Σόλων κατάρχεσθαι τοῦ λόγου δίκαιός ἐστιν, οὐ μόνον ὅτι πάντων πρεσ- F βεύει καθ᾽ ἡλικίαν, καὶ τυγχάνει κατακείμενος πρῶτος, ἀλλ᾽ ὅτι τὴν μεγίστην καὶ τελειοτάτην ἀρχὴν ἄρχει, νόμους Ἀθηναίοις θέμενος. Ὁ οὖν Νειλόξενος ἡσυχῇ πρὸς ἐμὲ, Πολλάγε, εἶπεν, ὦ Διόκλεις, πιστεύεται ψευ-

E. 5. δυσγενέστερος] Omnes libri δυσμενέστατος: exceptis G. Exempl Turneb. δυσγενέστατος, et T. δυσμενέστερος. Unde effeci id quod exhibui. Modo ἐόντα omnes libri: non ab Auctore putem profectum.

E. 10. ὡς Σόλων] Dedi ex Anon. T. V. B. pro vulgato ὁ Σόλων.

optimuſque magiſter eſt Bias: quibus perceptis Amaſis nihil opus habebit aurea ad lavandos pedes pelvi qua terreat Ægyptios, ſed omnes ipſum demerebuntur atque diligent ob virtutem, etiam ſi millies eſſet quam nunc videtur inviſior. Eſt vero, inquit Periander, operæ pretium ut univerſi *viritim* (ut Homerico more loquar) Amaſidi tales contribuamus primitias. Sic enim et illi additamentum ipſa negotiatione præſtabilius fiet, et nobis ſingulis aliquid utilitatis accedet.

VII. Tum Chilo: Principium, inquit, dicendi Solon æquum eſt ut faciat, non tantum quia natu omnibus reliquis eſt grandior, et primo accumbit loco, ſed maximum ac perfectiſſimum quia gerit magiſtratum, Athenienſium legiſlator. Ibi tum Niloxenus ſubmiſſa ad me voce: Profecto, inquit, multa falſo creduntur,

δῶς, καὶ χαίρουσιν οἱ πολλοὶ λόγοις ἀνεπιτηδείοις περὶ σοφῶν ἀνδρῶν αὐτοί τε πλάττοντες καὶ δεχόμενοι παρ' ἑτέρων ἕτοιμοι· οἷα καὶ πρὸς ἡμᾶς εἰς Αἴγυπτον ἀπηγγέλη περὶ Χίλωνος, ὡς ἄρα διαλύσαιτο τὴν πρὸς
152 Σόλωνα φιλίαν καὶ ξενίαν, ὅτι τοὺς νόμους ὁ Σόλων ἔφη μετακινητοὺς εἶναι. Καὶ ἐγώ, Γελοῖος, ἔφην, ὁ λόγος· οὕτω γὰρ δεῖ πρῶτον ἀποποιεῖσθαι τὸν Λυκοῦργον αὐτοῖς νόμοις ὅλην μετακινήσαντα τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν. Μικρὸν οὖν ἐπισχὼν ὁ Σόλων, Ἐμοὶ μὲν οὖν, ἔφη, δοκεῖ μάλιστ' ἔνδοξος γενέσθαι καὶ βασιλεὺς καὶ τύραννος, εἰ δημοκρατίαν ἐκ μοναρχίας κατασκευάσειε τοῖς πολίταις. Δεύτερος δὲ ὁ Βίας εἶπεν, Εἰ πρῶτος χρῷτο τοῖς νόμοις τῆς πατρίδος. Ἐπὶ τούτῳ δὲ Θάλης ἔφησεν, Εὐδαιμονίαν ἄρχοντος νομίζειν εἰ τελευτήσει γηράσας κατὰ φύσιν. Τέταρτος Ἀνάχαρσις, Εἰ μόνος εἴη φρόνιμος. Πέμπτος
B δὲ Κλεόβουλος, Εἰ μηδενὶ πιστεύοι τῶν συνόντων. Ἕκτος

A. 2. μετακινητοὺς] Malim μὴ κινητούς.
A. 8. πρῶτος] πρώτως Stob. p. 328. Forte melius.

multique ſunt qui ſiniſtris rumoribus de ſapientibus viris delectantur, quos vel ipſi ſibi confingunt, vel ab aliis prompte accipiunt: quomodo etiam ad nos in Ægyptum renunciatum fuit, Chilonem amicitiæ atque hoſpitii jus reſignaſſe Soloni, quod hic leges mutabiles eſſe dixiſſet. Ridicula, inquam, narratio: ita enim primus Chiloni erat repudiandus Lycurgus, qui una cum legibus totam convellit atque immutavit rempublicam Lacedæmoniorum. Cæterum Solon paululum moratus, *Mihi*, ait, *videtur hac ratione maxime gloriam conſecuturus ſive rex ſive tyrannus, ſi unius imperium in popularem reipublicæ ſtatum civibus convertat.* Subjecit Bias, *Si primus pareat legibus patriæ.* Poſt hos Thales pronunciavit, *Eum ſibi principem videri beatum qui naturæ ordine ſenex moriatur.* Quartus Anacharſis, *Si ſolus ſit prudens.* Quintus Cleobulus, *Si familiarium nemini fidat.* Sex-

δὲ ὁ Πιττακὸς, Εἰ τοὺς ὑπηκόους ὁ ἄρχων παρασκευάσειε φοβεῖσθαι μὴ αὐτὸν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτον ὁ Χίλων ἔφη, Τὸν ἄρχοντα χρῆναι μηδὲν φρονεῖν θνητὸν, ἀλλὰ πάντα ἀθάνατα. Ῥηθέντων δὲ τούτων ἠξιοῦμεν ἡμεῖς καὶ αὐτὸν εἰπεῖν τι τὸν Περίανδρον. Ὁ δὲ, οὐ μάλα φαιδρὸς, ἀλλὰ συστήσας τὸ πρόσωπον, Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, προσαποφαίνομαι τὰς εἰρημένας γνώμας ἁπάσας σχεδὸν ἀφεστάναι τοῦ ἄρχειν τὸν νοῦν ἔχοντα. Καὶ ὁ Αἴσωπος, οἷον ἐλεγκτικὸς, Ἔδει τοίνυν, ἔφη, τοῦτο καθ' ἑαυτοὺς περαίνειν, καὶ μὴ, συμβούλους φάσκοντας εἶναι καὶ C φίλους, κατηγόρους γίνεσθαι τῶν ἀρχόντων. Ἁψάμενος οὖν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς ὁ Σόλων, καὶ μειδιάσας εἶπεν, Οὐκ ἂν δοκῇ σοι μετριώτερον ἄρχοντα ποιεῖν, καὶ τύραννον ἐπιεικέστερον, ὁ πείθων ὡς ἄμεινον εἴη τὸ μὴ ἄρχειν ἢ τὸ ἄρχειν; Τίς δ' ἂν, ἔφη, σοὶ τοῦτο πεισθείη, ἢ τῷ θεῷ φράσαντι κατὰ τὸν πρὸς σὲ χρησμὸν,

Εὔδαιμον πτολίεθρον ἑνὸς κήρυκος ἀκούειν.

B. 9. ἀφεςάναι] Rectius erat ἀφιςάναι, in præſenti.

tus Pittacus, *Si ſubditos princeps ita condocefaciat, ut non ipſum, ſed ipſius cauſa metuant.* Ultimus Chilo, *Principem nihil meditari debere mortale, ſed omnia immortalia.* His dictis a Periandro poſtulavimus, ut ipſe quoque diceret aliquid. Ille vero vultu non admodum hilari, ſed ad ſeveritatem compoſito: addo ergo, inquit, dictas ſententias omnes fere ſanæ mentis hominem ab imperio gerendo deterrere. Et Æſopus, ut erat reprehendendi ſtudioſus: Hæc igitur, ait, oportebat nos ſeorſim tractare, ne dum conſiliarii volumus eſſe et amici principum, eorum fiamus accuſatores. Hujus caput tangens Solon ac renidens, Non, inquit, videtur tibi moderatiorem principem ac tyrannum æquiorem reddere, qui ei perſuadet præſtare non imperare, quam imperare? Quis vero reſpondit Æſopus, tibi malit credere, quam Deo? cujus ſententia ex hoc tibi dato oraculo apparet,

Felix urbs, vocem præconis quæ unius audit.

Καὶ ὁ Σόλων, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, καὶ νῦν Ἀθηναῖοι ἑνὸς
D κήρυκος ἀκροῶνται, καὶ ἄρχοντος τοῦ νόμου, δημοκρατίαν
ἔχοντες. Σὺ δὲ δεινὸς εἶ κοράκων ἐπαΐειν καὶ κολοιῶν, τῆς δὲ σοῦ φωνῆς οὐκ ἀκριβῶς ἐξακούεις· ἀλλὰ πόλιν μὲν οἴει κατὰ τὸν θεὸν ἄριστα πράττειν τὴν ἑνὸς ἀκούουσαν, συμποσίου δὲ ἀρετὴν νομίζεις τὸ πάντας διαλέγεσθαι καὶ περὶ πάντων. Σὺ γὰρ, ἔφη ὁ Αἴσωπος, οὔπω γέγραφας ὅτι ὅμοιον οἰκέτας μὴ μεθύειν, ὡς ἔγραψας Ἀθήνησιν οἰκέτας μὴ ἐρᾷν, μηδὲ ξηραλοιφεῖν. Γελάσαντος οὖν τοῦ Σόλωνος, Κλεόδωρος ὁ ἰατρὸς, Ἀλλ' ὅμοιον, ἔφη, τὸ ξηραλοιφεῖν τῷ λαλεῖν ἐν οἴνῳ βρεχόμενον· ἥδιστον
E γὰρ ἐστι. Καὶ ὁ Χίλων ὑπολαβὼν ἔφη, Διὰ τοῦτό τοι μᾶλλον ἀφεκτέον αὐτοῦ. Πάλιν δὲ ὁ Αἴσωπος, Καὶ μὴν, ἔφη, Θάλης ἔδοξεν εἰπεῖν ὅτι τάχιστα γηράσει.

D. 7. ὅτι ὅμοιον] Aut delendum, aut aliquid in eo latet quod proximo Ἀθήνησιν opponatur, et ejuſmodi fere ſententiam habeat: *Nondum profecto legem convivalem tuliſti ne ſervi inebrientur: prouti Athenis Civilem legem tuliſti, ne ament nec ſicca unctione utantur.* Mez. corrigit ὅτι νόμιμον, quod item friget.

D. 9. Κλεόδωρος] Ita omnes libri. Tamen legendum Κλεόδημος.

D. 9. Ἀλλ' ὅμοιον] Forte Ἀνόμοιον: quod nexus requirit.

E. 3. Θάλης ἔδοξεν εἰπεῖν] Hujus dicterii ratio non ſatis apparet: licet appareat, id referri ad dictum Thaletis modo memoratum. Forte quid excidit.

Et Solon: Enimvero, inquit, nunc quoque Athenienſes unicum audiunt præconem, nimirum legem, quanquam penes populum reipublicæ ſit poteſtas. Tu autem corvorum graculorumque voces audire peritus, tuam ipſius vocem non accurate exaudis: ſed qui urbem de Apollinis ſententia beatiſſimam fore putes quæ unum audit, convivii hanc laudem eſſe cenſes ut omnes diſſerant ac de omnibus. Tu enim, infert Æſopus, nullam legem poſuiſti, ne inebrientur ſervi, ſicut Athenis ſervis amoribus et ſicca unctione interdixiſti. Cum riſiſſet Solon, Cleodemus medicus: Atqui ſiccæ unctioni, inquit, ſimile eſt, vino rigatum loqui: eſt enim ſuaviſſimum. Et Chilo id ſic excepit: Itaque eo tanto magis abſtinendum eſt. Rurſum Æſopus, Et quidem, ait, Thales viſus eſt dicere, fore ut celerrime conſeneſcat.

η'. Γελάσας οὖν ὁ Περίανδρος, Ἔχομεν, εἶπεν, Αἴσωπε, τὴν δίκην προσηκόντως, ὅτι πρὶν τοὺς Ἀμάσιδος, οὓς προειλόμεθα, πάντας εἰσαγαγεῖν λόγους εἰς ἑτέρους ἐμπεσόντες. Ὅρα δὴ, Νειλόξενε, τὰ λοιπὰ τῆς ἐπιστολῆς, καὶ χρῶ παροῦσιν ἐν τούτῳ τοῖς ἀνδράσιν. Ἀλλὰ μὴν, ὁ Νειλόξενος ἔφη, τὴν μὲν τοῦ Αἰθίοπος ἐπίταξιν οὐδὲν ἄν τις ἄλλο πλὴν ἀχνυμένην σκυτάλην προσείποι κατ' Ἀρχίλοχον· ὁ δὲ σὸς ξένος Ἄμασις ἡμερώτερος ἐν τοῖς τοιούτοις προβλήμασι καὶ μουσικώτερος γέ- F
γονεν· ἐκέλευσε γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν τὸ πρεσβύτατον, καὶ τὸ κάλλιστον, καὶ τὸ μέγιστον, καὶ τὸ σοφώτατον, καὶ τὸ κοινότατον· καὶ ναὶ μὰ Δία πρὸς τούτοις τὸ ὠφελιμώτατον, καὶ βλαβερώτατον, καὶ τὸ ἰσχυρότατον, καὶ τὸ ῥᾷστον εἰπεῖν. Ἆρ' οὖν ἀπεκρίνατο καὶ διέλυσε τούτων ἕκαστον; Οὕτως· ὁ Νειλόξενος ἔφη, κρίνετε δὲ ὑμεῖς ἀκούσαντες·

E. 6. οὓς προειλόμεθα] οὓς addidi ex B. Paulo ante, ὅτι vel delendum cum Reiſkio, vel mutandum in ἄρτι quod Francico interpreti viſum.
E. 8. ἐν τούτῳ] Malim ἐν ταυτῷ, *uno in loco*, ut Reiſk.
F. 5. τὸ ῥᾷστον εἰπεῖν.] Ita omnes libri. Corrigendum τὸ ῥᾷστον. Ἆρ' οὖν, εἶπεν, ἀπεκρίνατο κ. τ. λ.

VIII. Hic ridens Periander, ſic eſt locutus: Merito quidem nos, Æſope, pœnam dedimus, qui priuſquam Amaſidis ſermonem reliquum in medium proponeremus, in alias incidimus diſputationes. Tu itaque, Niloxene, reliquum epiſtolæ inſpice, viriſque his præſentibus utere. Tum Niloxenus hæc: Equidem poſtulatum illud Æthiopicum nihil aliud quam ut eſt apud Archilochum ſcuticam confractam appellare quis jure poſſit. Tuus autem hoſpes Amaſis in hoc quærendi genere humanior eſt et elegantior, Juſſit enim eum explicare quid ſit vetuſtiſſimum, quid pulcherrimum, quid maximum, quid ſapientiſſimum, quid communiſſimum, atque adeo quid utiliſſimum, quid damnoſiſſimum, quid fortiſſimum, quid facillimum. Quid, inquit Periander, reſponditne, et ſolvit ſingula iſthæc? Audietis, ait Niloxenus, quomodo, et veſtrum erit judicium. Summam

153 δεῖ· πολλοῦ γὰρ ὁ βασιλεὺς ποιεῖται, μήτε συκοφαντῶν ἁλῶναι τὰς ἀποκρίσεις, εἴτε τι σφάλλεται κατὰ ταύτας ἀποκρινάμενος, τοῦτο μὴ διαφυγεῖν ἀνεξέλεγκτον· ἀναγνώσομαι δὲ ὑμῖν ὥσπερ ἀπεκρίνατο. Τί πρεσβύτατον; χρόνος. Τί μέγιστον; κόσμος. Τί σοφώτατον; ἀλήθεια. Τί κάλλιστον; φῶς. Τί κοινότατον; θάνατος. Τί ὠφελιμώτατον; θεός. Τί βλαβερώτατον; δαίμων. Τί ῥωμαλεώτατον; τύχη. Τί ῥᾷστον; ἡδύ.

θʹ. Τούτων πάλιν ἀναγνωσθέντων, ὦ Νίκαρχε, γενομένης σιωπῆς, Θάλης ἠρώτησε τὸν Νειλόξενον, Εἰ προσήκατο τὰς λύσεις ὁ Ἄμασις. Ἐκείνου δὲ εἰπόντος, Ὅτι
B τὰς μὲν ἀπεδέξατο, ταῖς δὲ ἐδυσκόλαινε, Καὶ μὴν οὐδέν, εἶπεν ὁ Θάλης, ἀνεπίληπτόν ἐστιν, ἀλλ' ἔχει πάντα διαμαρτίας μεγάλας καὶ ἀγνοίας. Οἷον εὐθύς, ὁ χρόνος πῶς ἂν εἴη πρεσβύτατον, εἰ τὸ μὲν αὐτοῦ γεγονός, τὸ δὲ ἐνεστώς ἐστι, τὸ δὲ μέλλον· ὁ γὰρ μεθ' ἡμᾶς ἐσόμενος χρόνος, καὶ πραγμάτων τῶν νῦν καὶ ἀνθρώπων νεώτερος

enim in hoc rex noſter impendit operam, ut neque calumniari reſponſa poſſit dici vere, neque lateat et non arguatur ſi quid erratum eſt reſpondendo. Recitabo autem vobis quomodo reſpondit. *Quid antiquiſſimum? Tempus. Quid maximum? Mundus. Quid ſapientiſſimum? Veritas. Quid pulcherrimum? Lux. Quid communiſſimum? Mors. Quid utiliſſimum? Deus. Quid damnoſiſſimum? Genius. Quid robuſtiſſimum? Fortuna. Quid facillimum? Quod ſuave eſt.*

IX. His ita recitatis, Nicarche, factoque ſilentio, Thales Niloxenum interrogavit, an has ſolutiones probaſſet Amaſis. Reſpondenteque eo quaſdam admiſſas ab eo fuiſſe, quaſdam improbatas, Et vero, inquit Thales, examinandæ ſunt: omnes enim vitia magna erroreſque habent: quale eſt, (verbi gratia) quod tempus omnium rerum vetuſtiſſimum dixit: quod qui poteſt eſſe verum? cum pars ejus præterierit, alia ſit præſens, alia futura: et quod poſt nos erit tempus, rebus hominibuſque qui nunc ſunt recentius

ἂν φανείη. Τὸ δὲ τὴν ἀλήθειαν ἡγεῖσθαι σοφίαν, οὐδὲν ἐμοὶ δοκεῖ διαφέρειν τοῦ τὸ φῶς ὀφθαλμὸν ἀποφαίνειν· εἰ δὲ τὸ φῶς, ὥσπερ καλόν ἐστιν, ἐνόμιζε, πῶς τὸν ἥλιον αὐτὸν παρεῖδε; Τῶν δὲ ἄλλων, ἡ μὲν περὶ θεῶν καὶ δαιμόνων ἀπόκρισις, θράσος ἔχει καὶ κίνδυνον· ἀλογίαν δὲ καὶ πολλὴν ἡ περὶ τῆς τύχης· οὐ γὰρ ἂν μετέπιπτε C ῥαδίως, οὕτως ἰσχυρότατον οὖσα τῶν ὄντων καὶ ῥωμαλεώτατον. Οὐ μὴν οὐδὲ θάνατος κοινότατόν ἐστιν· οὐ γὰρ ἔστι περὶ τοὺς ζῶντας. Ἀλλ' ἵνα μὴ δοκῶμεν εὐθύνειν τὰς τῶν ἑτέρων, ἰδίας ἀποφάσεις ταῖς ἐκείνου παραβάλλωμεν· ἐμαυτὸν δὲ παρέχω πρῶτον, εἰ βούλεται Νειλόξενος, ἐρωτᾷν καθ' ἕκαστον. Ὡς οὖν ἐγένοντο τότε, κἀγὼ νῦν διηγήσομαι τὰς ἀποκρίσεις καὶ τὰς ἐρωτήσεις. Τί πρεσβύτατον; θεός· ἔφη Θάλης, ἀγέννητον γάρ ἐστι. Τί μέγιστον; τόπος· τἆλλα μὲν γὰρ ὁ κόσμος, τὸν δὲ D

B. 9. ὥσπερ καλόν ἐστι, ἐνόμιζε] Forte, καλὸν, ὥσπερ ἐστὶν, ἐνόμιζε: atque ita et Reiſk.

B. 11. ἀλογίαν δὲ καὶ πολλὴν] Malim ἀλογίαν δέ γε πολλὴν ut Exempl. Turneb. Vulgato etiam pejus T. V. B. ἀλογίαν γὲ καὶ πολλὴν.

eſſe quivis videat. Jam quod veritatem putat eſſe ſapientiam, tantundem mihi videtur ac ſi lumen oculum vocaret. Quod ſi lumen, ita ut eſt, pulchrum eſſe cenſuit, quomodo factum eſt ut ipſum Solem præteriret? De cætero quod reſpondit de diis ac geniis, id audax atque periculoſum eſt reſponſum: valde etiam a ratione alienum eſt, quod de fortuna dixit: non enim ea tam facile mutaretur, ſi ita validiſſima rerum eſſet atque robuſtiſſima. Sed neque mors communiſſimum eſt, quæ nihil ad vivos pertinet. Cæterum ne videamur in aliorum pronunciata inquirere, noſtra cum eorum dictis componantur: et, ſi Niloxeno ita videtur, primum ego me offero qui de ſingulis interrogetur. Exponam deinceps quid quæſitum, quid reſponſum fuerit. *Quid eſt antiquiſſimum? Deus*, inquit Thales; ortu enim caret. *Quid maximum? Locus*; reliqua enim mundus con-

κόσμον οὗτος περιέχει. Τί κάλλιστον; κόσμος, πᾶν γὰρ τὸ κατὰ τάξιν, τούτου μέρος ἐστί. Τί σοφώτατον; χρόνος· τὰ μὲν γὰρ εὕρηκεν οὗτος ἤδη, τὰ δὲ εὑρήσει. Τί κοινότατον; ἐλπίς· καὶ γὰρ οἷς ἄλλο μηδὲν, αὕτη πάρεστι. Τί ὠφελιμώτατον; ἀρετή· καὶ γὰρ τἆλλα τῷ χρῆσθαι καλῶς ὠφέλιμα ποιεῖ. Τί βλαβερώτατον; κακία· καὶ γὰρ τὰ πλεῖστα βλάπτει παραγενομένη. Τί ἰσχυρότατον; ἀνάγκη· μόνον γὰρ ἀνίκητον. Τί ῥᾷστον; τὸ κατὰ φύσιν· ἐπεὶ πρὸς ἡδονάς γε πολλάκις ἀπαγορεύουσιν.

E ι'. Ἀποδεξαμένων δὲ πάντων τὸν Θάλην, ὁ Κλεόδημος εἶπεν, Τὸ ταῦτα ἐρωτᾷν καὶ ἀποκρίνασθαι βασιλεῦσιν, ὦ Νειλόξενε, προσῆκόν ἐστιν. Ὁ δὲ προπίνων τὴν θάλατταν Ἀμάσιδι βάρβαρος, ἐδεῖτο τῆς Πιττακοῦ βραχυλογίας, ᾗ πρὸς Ἀλυάττην ἐχρήσατο προστάττοντά τι καὶ γράφοντα Λεσβίοις ὑπερήφανον, ἀποκρινάμενος οὐδὲν, ἀλλ' ἢ μόνον κελεύσας κρόμμυα καὶ θερ-

E. 2. Τὸ ταῦτα] Ita Steph. neſcio, unde. Malim τοιαῦτα. Ald. Baſ. Xyl. A. Voſſ. P. τοσαῦτα. Nil varietatis a Stephaniana notatum ex Venet. B. E. G.

tinet, ab hoc continetur. *Quid pulcherrimum? Mundus*; omnes enim ejus partes ordine aptæ ſunt. *Quid ſapientiſſimum? Tempus*; id enim alia invenit, reliqua inveniet. *Quid communiſſimum? Spes*; quibus enim reliqua omnia deſunt, hæc adeſt. *Quid utiliſſimum? Virtus*; hæc enim reliqua etiam recte utendo utilia facit. *Quid damnoſiſſimum? Animi vitium*; hujus enim præſentia plurima bona corrumpuntur. *Quid validiſſimum? Neceſſitas*; ea enim ſola eſt inſuperabilis. *Quid facillimum? Quod eſt naturæ conſentaneum*; nam voluptates etiam ſunt, quæ ſæpenumero reſpuantur.

X. Cum Thaletis dicta omnes approbaſſent, Cleodemus, Hujuſmodi, inquit, Niloxene, quæſtiones proponere et ſolvere regibus convenit: barbarus autem iſte, qui mare Amaſidi propinabat, brevitate ſermonis refellendus fuit ea, qua uſus eſt adverſus Alyatten Leſbiis ſcripto ſuperbe aliquid inſolens mandantem Pittacus, nihil enim reſpondit aliud,

μὸν ἄρτον ἐσθίειν. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Περίανδρος, Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησιν ἔθος ἦν, ὦ Κλεόδημε, τοιαύτας ἀλλήλοις ἀπορίας προβάλλειν. Ἀκούομεν γὰρ ὅτι καὶ πρὸς τὰς Ἀμφιδάμαντος ταφὰς εἰς Χαλκίδα F
τῶν τότε σοφῶν οἱ δοκιμώτατοι ποιηταὶ συνῆλθον· ἦν δὲ ὁ Ἀμφιδάμας ἀνὴρ πολιτικὸς, καὶ πολλὰ πράγματα παρέχων Ἐρετριεῦσιν ἐν ταῖς περὶ Λιλάντου μάχαις ἔπεσεν· ἐπεὶ δὲ τὰ παρεσκευασμένα τοῖς ποιηταῖς ἔπη χαλεπὴν καὶ δύσκολον ἐποίει τὴν κρίσιν, διὰ τὸ ἐφάμιλλον, ἥ τε δόξα τῶν ἀγωνιστῶν Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου πολλὴν ἀπορίαν μετ' αἰδοῦς τοῖς κρίνουσι παρεῖχεν· ἐτράποντο πρὸς τοιαύτας ἐρωτήσεις, καὶ προὔβαλλομεν 154
ὥς φησι Λέσχης,

> Μοῦσά μοι ἔννεπ' ἐκεῖνα τὰ μήτ' ἐγένοντο πάροιθεν,
> Μήτ' ἔσται μετόπισθεν—

F. 3. πολιτικὸς] B. G. forte verius, πολεμικός.

A. 1. καὶ προὔβάλλομεν ὥς φησι Λέσχης] Varie diſſentiunt libri. Legendum puto προὔβαλ' Ὅμηρος, φησὶ Λέσχης. Verſus eſt Leſchis Poetæ, de Certamine Homeri et Heſiodi.

quam debere eum cepas et calidum panem edere. Hunc ejus ſermonem ſic excepit Periander: Enimvero priſcis quoque Græcis in more poſitum fuit, Cleodeme, hujuſmodi inter ſe quæſtiones proponere. Auditu enim accepimus, Chalcidem ad Amphidamantis exequias conveniſſe poëtas, quorum tum inter ſapientes maxime vigebat gloria. Fuerat autem is Amphidamas vir civilis, cumque multum negotii exhibuiſſet Eretrienſibus, in pugnis ob Lilantem commiſſis ceciderat. Sed cum poetarum carmina arte elaborata difficilem moleſtamque facerent dijudicationem ambigua victoria, et concertatores glorioſi Homerus atque Heſiodus præ ſui reverentia plurimum arbitris dubitationis afferrent: ventum eſt ad hujuſmodi quæſtiones, propoſueruntque, inquit Leſches, talia:

> *Muſa mihi refer hæc, quæ nec prius evenerunt,*
> *Nec poſt eveniant—*

ἀπεκρίνατο δὲ Ἡσίοδος ἐκ τοῦ παρατυχόντος,

Ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
Ἅρματα συντρίψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης,

καὶ διὰ τοῦτο λέγεται μάλιστα θαυμασθεὶς τοῦ τρίποδος τυχεῖν. Τί δὲ ταῦτα, ὁ Κλεόδημος εἶπε, διαφέρει τῶν
B Εὐμήτιδος αἰνιγμάτων; ἃ ταύτῃ μὲν ἴσως οὐκ ἀπρεπὲς ἐστὶ παίζουσαν, καὶ διαπλέκουσαν, ὥσπερ ἕτεραι ζώνια καὶ κεκρυφάλους, προβάλλειν ταῖς γυναιξὶν, ἄνδρας δὲ νοῦν ἔχοντας ἐν τινι σπουδῇ τίθεσθαι γελοῖον. Ἡ μὲν οὖν Εὔμητις ἡδέως ἂν εἰποῦσά τι πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐφαίνετο, κατέσχεν ἑαυτὴν ὑπ' αἰδοῦς, καὶ ἀνεπλήσθη τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος. Ὁ δὲ Αἴσωπος, οἷον ἀμυνόμενος ὑπὲρ αὐτῆς, Οὐ γελοιότερον οὖν, εἶπε, τὸ μὴ δύνασθαι ταῦτα διαλύειν, οἷόν ἐστιν ὃ μικρὸν ἔμπροσθεν ἡμῖν τοῦ δείπνου προὔβαλεν,

Ἄνδρ' εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνέρι κολλήσαντα·

B. 2. ἕτεραι] Dedi hoc ſenſu flagitante, et probantibus libris B. varia lectione in margine codicum A. et Voſſ. Xyl. Anon. Mez. T. V. B. Thom. Mag. Voc. Ζώνη: ubi plane deeſt in ſcriptis exemplis. Vulgo ἑταῖραι.

et reſpondit Heſiodus ex tempore:

Sed Jovis ad buſtum ſonitu cum quadrupedante
Frangentur currus ab equis certamine anhelo.

diciturque ea maxime de cauſa magnifactus ac tripode donatus. Quid vero, inquit Cleodemus, hæc a ſcirpis Eumetidis differunt? quos illam animi jocique cauſa nectentem, ut aliæ cingula ſolent et reticula, mulieribus proponere fortaſſis indecorum non eſt: ridiculum vero, ſi eos ut rem ſeriam tractent viri cordati. Ac Eumetis quidem, cum, ut apparebat, dicere aliquid adverſus Cleodemum cuperet, præ verecundia ſeſe cohibuit, facieſque ejus tota rubore oppleta fuit. Sed Æſopus, veluti ulciſcens eam, An vero, ait, non magis ridiculum eſt, non poſſe nos iſta ſolvere? quale eſt quod paulo ante cœnam nobis propoſuit:

Igni hominem ære humano in corpore figere vidi:

τί τοῦτ' ἐστιν, ἔχοις ἂν εἰπεῖν; Ἀλλ' οὐδὲ μαθεῖν δέο- C
μαι, ἔφη ὁ Κλεόδημος. Καὶ μὴν οὐδεὶς, ἔφη, σοῦ τοῦτο
μᾶλλον οἶδεν, οὐδὲ ποιεῖ βέλτιον· εἰ δὲ ἀρνῇ, μάρτυρας
ἔχω σικύας. Ὁ μὲν οὖν Κλεόδημος ἐγέλασε· καὶ γὰρ
ἐχρῆτο μάλιστα ταῖς σικύαις τῶν καθ' αὑτὸν ἰατρῶν,
καὶ δόξαν οὐχ ἥκιστα τὸ βοήθημα τοῦτο δι' ἐκεῖνον ἔσχηκε.

ια'. Μνησίφιλος δὲ ὁ Ἀθηναῖος, ἑταῖρος ὢν καὶ
ζηλωτὴς Σόλωνος, Ἐγώ τοι, εἶπεν, ὦ Περίανδρε, τὸν
λόγον ἀξιῶ καθάπερ τὸν οἶνον μὴ πλουτίνδην μηδὲ
ἀριστίνδην, ἀλλ' ἐξ ἴσου πᾶσιν ὥσπερ ἐν δημοκρατίᾳ νε- D
μόμενον καὶ κοινὸν εἶναι· τῶν δὲ ἄρτι περὶ ἀρχῆς καὶ βασι-
λείας εἰρημένων οὐδὲν ἡμῖν τοῖς δημοτικοῖς μέτεστιν· ὅθεν
οἰόμεθα δεῖν πάλιν ἕκαστον ὑμῶν περὶ πολιτείας ἰσονόμου
γνώμην τινὰ συμβαλέσθαι, ἀρξαμένους αὖθις ἀπὸ Σό-
λωνος. Ἐδόκει δὴ ταῦτα ποιεῖν. Καὶ πρῶτος ὁ Σό-
λων, Ἀλλ' ἀκήκοας μὲν, εἶπεν, ὦ Μνησίφιλε, μετὰ πάντων

C. 2. ἔφη, σοῦ] Exhibui ex Anon. et Mez. pro vulgato ἔφησε.

poteſne explicare, hoc quid ſit? Ne ſcire quidem opus habeo, reſpondit Cleodemus. Et vero, inquit ille, nemo te melius iſtam rem novit aut uſurpat: quod ſi inficias ire velis, teſtes habeo cucurbitulas. Riſit Cleodemus: nemo enim medicorum ea tempeſtate frequentius cucurbitulis utebatur, idque remedii propter uſum non parum laudis invenerat.

XI. Cæterum Mneſiphilus Athenienſis ſocius imitatorque Solonis Periandrum ſub hæc ita compellavit: Equidem æquum judico, ut ſicut vinum, ita ſermo quoque non pro ſenſu aut præſtantia virtutis, ſed ex æquo inter omnes diſtribuatur, ſicut in populari ſtatu reipublicæ. At quæ jam a vobis dicta ſunt de dominatione et regno, ad nos qui populares ſumus, nihil pertinent. Itaque cenſeo debere vos denuo ea de reipublicæ forma, in qua æquali omnes jure vivunt, viritim aliquid conferre, auſpicante iterum Solone. Placuit hæc ſententia omnibus. Primuſque Solon: Tu quidem, inquit, Mneſiphile audi-

Ἀθηναίων τὴν ἔχω γνώμην περὶ πολιτείας· εἰ δὲ βούλει καὶ νῦν ἀκούειν, Δοκεῖ μοι πόλις ἄριστα πράττειν καὶ μάλιστα σώζειν δημοκρατίαν, ἐν ᾗ τὸν ἀδικήσαντα τοῦ
E ἀδικηθέντος οὐδὲν ἧττον οἱ μὴ ἀδικηθέντες προβάλλονται καὶ κολάζουσιν. Δεύτερος δὲ ὁ Βίας ἔφησε, Κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν ἐν ᾗ πάντες ὡς τύραννον φοβοῦνται τὸν νόμον. Ἐπὶ τούτῳ Θάλης, Τὴν μήτε πλουσίους ἄγαν μήτε πένητας ἔχουσαν πολίτας. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Ἀνάχαρσις, Ἐν ᾗ τῶν ἄλλων ἴσων ὁριζομένων, ἀρετὴ τὸ βέλτιον ὁρίζεται, καὶ κακία τὸ χεῖρον. Πέμπτος Κλεόβουλος ἔφη, Μάλιστα σωφρονεῖν δῆμον ὅπου τὸν ψόγον μᾶλλον οἱ πολιτευόμενοι δεδοίκασιν ἢ τὸν νόμον. Ἕκτος δὲ Πιττακός, Ὅπου τοῖς πονηροῖς οὐκ ἔξεστιν ἄρχειν, καὶ τοῖς ἀγαθοῖς οὐκ ἔξεστι μὴ ἄρχειν. Μεταστραφεὶς δὲ ὁ
F Χίλων ἀπεφήνατο, Τὴν μάλιστα νόμων, ἥκιστα δὲ ῥητόρων ἀκούουσαν πολιτείαν ἀρίστην εἶναι. Τελευταῖος δὲ πάλιν

E. 11. οὐκ ἔξεστι μὴ ἄρχειν] Ita dedi ex B. Paulo aliter G, ἔξεστι μὴ ἄρχειν. Vulgo ἔξεστι ἄρχειν.

viſti cum univerſis Athenienſibus, quis meus ſit de republica ſenſus. Quando autem nunc quoque vis audire, *videtur mihi civitas maxime beata fore et conſervatura popularem ſtatum, in qua injuriæ alicujus autorem non minus illæſi, quam qui læſus eſt in jus rapiant atque puniant.* Secundus Bias dixit, *eum popularem reipublicæ ſtatum eſſe optimum, in quo legem univerſi tanquam tyrannum metuant.* Thales: *ubi neque divites nimis, neque pauperes ſint cives.* Anacharſis: *in qua cum reliqua omnia æqualia habeantur, virtuti tamen potior, vitio deterior conditio deferatur.* Quintus Cleobulus pronuntiavit, *populum maxime facturum officium, ſi cives repræhenſionem magis metuant quam legem.* Sextus Pittacus: *ubi magiſtratum gerere non licet malis, licet bonis.* Converſus deinde Chilo: *ea,* inquit, *optima eſt reſpublica, in qua maxime leges, minime oratores audiuntur.* Rurſum ultimus

ὁ Περίανδρος ἐπικρίνων ἔφη, Δοκεῖν αὐτῷ πάντας ἐπαινεῖν δημοκρατίαν τὴν ὁμοιοτάτην ἀριστοκρατίᾳ.

ιβ΄. Τέλος δὲ καὶ τούτου τοῦ λόγου λαβόντος, ἠξίουν ἐγὼ καὶ περὶ οἴκου ᾗ χρηστέον, εἰπεῖν τοὺς ἄνδρας ἡμῖν· βασιλείας μὲν καὶ πόλεις ὀλίγοι κυβερνῶσιν, ἑστίας δὲ πᾶσιν ἡμῖν καὶ οἴκου μέτεστι. Γελάσας οὖν ὁ Αἴσωπος, Οὐκ, ἔγε τῶν πάντων, ἔφη, καὶ Ἀνάχαρσιν ἀριθμεῖς· 155 τούτῳ γὰρ οἶκος οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ καὶ σεμνύνεται τῷ ἄοικος εἶναι, χρῆσθαι δ᾽ ἁμάξῃ, καθάπερ τὸν ἥλιον ἐν ἅρμασι λέγουσι περιπολεῖν, ἄλλοτε ἄλλην ἐπινεμόμενον τοῦ οὐρανοῦ χώραν. Καὶ ὁ Ἀνάχαρσις, Διὰ τοῦτό τοι, εἶπεν, ἢ μόνος, ἢ μάλιστα τῶν θεῶν ἐλεύθερός ἐστι, καὶ αὐτόνομος, καὶ κρατεῖ πάντων, κρατεῖται δὲ ὑπ᾽ οὐδενός· ἀλλὰ βασιλεύει καὶ ἡνιοχεῖ· πλὴν σέ γε λέληθε τὸ ἅρμα αὐτοῦ, ὡς ὑπερφυὲς κάλλει καὶ μεγέθει θαυμάσιόν ἐστιν·

F. 3. πάντας] Ita Jannot. Vulgo πάντα.
F. 7. βασιλείας μὲν καὶ] Mez. βασιλείας μὲν γάρ.
A. 3. δ' ἁμάξῃ] Addidi δ' ex B.
A. 3. ἅρμασι] Forte legendum ἅρματι.

omnium Periander de dictis horum ita cenſuit, videri ſibi omnibus his pronunciatis eam commendari popularem reipublicæ formam, quæ ſimillima ſit optimatum in civitate gubernationi.

XII. Hac quoque diſputatione finita, poſtulavi ego ut domus quomodo regenda ſit nobis, illi explicarent: quod regni et civitatis gubernatio paucis obveniret, quivis autem noſtrum larem domeſticum familiamque haberet. Hic ridens Æſopus: Non ita, inquit, res habet, ſiquidem in quibuſvis illis Anacharſidem numeras, qui non modo non habet domum, ſed et jactat ſe hoc nomine, quod domo carens, curru utatur, quomodo Solem aiunt curru circumvehi, aliaſque aliam cœli obire regionem. Reſpondit Anacharſis: Itaque ergo aut ſolus deorum liber, aut omnium liberrimus ille eſt, omnibuſque imperat, nulli paret, ſed regnat ac habenas tenet. Verum Solis currus quam pulchritudine excellens, magnitudine-

B οὐ γὰρ ἂν παίζων ἐπὶ γέλωτι παρέβαλες ἐκεῖνο τοῖς ἡμε-
τέροις· οἶκον δέ μοι δοκεῖς, ὦ Αἴσωπε, ταυτὶ τὰ πή-
λινα καὶ ξύλινα καὶ κεράμεα στεγάσματα νομίζειν, ὥσπερ
εἰ κοχλίαν ἡγοῖο τὸ κέλυφος, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῶον. Εἰ-
κότως οὖν σοι γέλωτα παρέσχεν ὁ Σόλων, ὅτι τοῦ Κροίσου
τὴν οἰκίαν κεκοσμημένην πολυτελῶς θεασάμενος, οὐκ
εὐθὺς ἀπεφήνατο τὸν κεκτημένον εὐδαιμόνως οἰκεῖν καὶ
μακαρίως, ἅτε δὴ τῶν ἐν αὐτῷ μᾶλλον ἀγαθῶν ἢ τῶν
παρ' αὐτῷ βουλόμενος γενέσθαι θεατής· σὺ δὲ ἔοικας οὐδὲ
τῆς ἑαυτοῦ μνημονεύειν ἀλώπεκος· ἐκείνη μὲν γὰρ εἰς ἀγῶνα
ποικιλίας καταστᾶσα πρὸς τὴν πάρδαλιν, ἠξίου τὰ
C ἐντὸς αὐτῆς καταμαθεῖν τὸν δικαστήν, ποικιλωτέρα γὰρ
ἐκεῖθεν φανεῖσθαι· σὺ δὲ τὰ τεκτόνων καὶ λιθοξόων ἔργα
περινοστεῖς, οἶκον ἡγούμενος οὐ τὰ ἐντὸς ἑκάστου καὶ οἰκεῖα,
καὶ παῖδας, καὶ γάμους, καὶ φίλους, καὶ θεράποντας, οἷς
κἂν ἐν μυρμηκιᾷ τις ἢ νεοττιᾷ νοῦν ἔχουσι καὶ σωφρο-

B. 1. ἐκεῖνο] Sic Anon. Vulgo ἐκεῖνα.

que mirabilis ſit, te fefellit: alioqui non eras eum cum noſtro joci gratia comparaturus. Videris autem mihi, Æſope, pro domo habere lutea et figlina iſta clauſtra, perinde ac ſi teſtam, non ipſum animal cochleæ nomine afficeres: itaque non injuria riſum tibi movit Solon, qui cum domum Crœſi ſumptuoſe ornatam vidiſſet, non ſtatim pronuntiavit dominum ejus beate ac feliciter habitare: quod bona in ipſo domino ſita potius, quam quæ circa ipſum erant, ſpectare cuperet. Atque apparet te tuæ oblitum vulpis, quæ cum in certamen de varietate ornatus cum panthera veniſſet, ea quæ intus ſibi eſſent ornamenta diſceptatorem inſpicere jubebat: his enim ſe magis varie, quam panthera eſſet, ornatam. Tu vero fabrorum et lapicidarum opera circumſpicis, eaque pro domo habes: non ea quæ intus quiſque ſua habet, liberos, conjugium, amicos, familiam: cum quibus probe compoſitis ſi quis vel in fovea formicaria, vel in nido aliquo degit, re-

νῶσι κοινωνῇ τῶν ὑπαρχόντων, χρηστὸν οἶκον οἰκεῖ καὶ μακάριον· ἐγὼ μὲν οὖν, ἔφη, ταῦτα καὶ πρὸς Αἴσωπον ἀποκρίνομαι, καὶ πρὸς Διοκλέα συμβάλλομαι· τῶν δὲ ἄλλων ἕκαστος ἀποφαίνεσθαι δίκαιός ἐστι τὴν ἑαυτοῦ γνώμην. Οὕτως ὁ Σόλων, Ἄριστον αὐτῷ δοκεῖν οἶκον, ὅπου τὰ χρήματα μήτε κτωμένοις ἀδικία, μήτε φυλάττουσιν D
ἀπιστία, μήτε δαπανῶσι μετάνοια πρόσεστιν. Ὁ δὲ Βίας, Ἐν ᾧ τοιοῦτός ἐστιν ὁ δεσπότης δι' αὑτὸν, οἷος ἔξω διὰ τὸν νόμον. Ὁ δὲ Θαλῆς, Ἐν ᾧ πλείστην ἄγειν τῷ δεσπότῃ σχολὴν ἔξεστι. Ὁ δὲ Κλεόβουλος, Εἰ πλείονας ἔχει τῶν φοβουμένων αὐτὸν τοὺς φιλοῦντας ὁ δεσπότης. Ὁ δὲ Πιττακὸς εἶπεν, Ὡς ἄριστος οἶκός ἐστιν ὁ τῶν περιττῶν μηδενὸς δεόμενος, καὶ τῶν ἀναγκαίων μηδενὸς ἐνδεόμενος. Ὁ δὲ Χίλων ἔφη, Δεῖ μάλιστα βασιλευομένῃ πόλει προσεοικέναι τὸν οἶκον· εἶτα προσ-

C. 6. ὑπαρχόντων, χρηστὸν οἶκον οἰκεῖ] Ita B. G. et margo Voſſ. Mez. Vulgo ὑπαρχόντων χρηστῶν, οἶκον οἰκεῖ κ. μ.

C. 10. Οὕτως ὁ Σόλων] Stob. p. 484. Τοῦτον ἂν ἄριστον ὁ Σόλων εἶπεν αὐτῷ δοκεῖν οἶκον: quod præ vulgata probo: quæ δοκεῖ etiam pro δοκεῖν habet. At δοκεῖν ſumpſi tamen ex Stob. G. Pol. Leonic. Schott. Mez.

D. 8. μηδενὸς δεόμενος] Veriſſima lectio duabus his vocibus ſuppletis ex Stob. Serm. lxxxiii. p. 484. edit. Geſner. et item Trincavelliana. Abſunt in omnibus Plutarchi exemplis cum ſcriptis tum editis. Xylander tamen expreſſit.

rumque communitate utitur, domum is bonam et beatam incolit. Hæc ego cum Æſopo reſponſa volo, tum pro mea ſtipe Diocli collata: reliqui pro ſe ſuam quiſque ſententiam pronuncianto. Tum Solon: *Ea*, inquit, *mihi optima videtur domus, ubi res eſt neque injuſte parta, neque in ea vel conſervanda, diffidentiæ, vel inſumenda, pœnitentiæ eſt locus.* Bias: *in qua dominus ſua ſponte talem ſe gerit, qualem foris propter leges.* Thales: *in qua plurimum otii domino conceditur.* Cleobulus: *in qua plures ſunt qui diligant, quam qui metuant dominum.* Pittacus: *ubi neque requiruntur ſupervacanea, neque deſiderantur neceſſaria.* Chilon: *maxime oportet domum urbi quæ ſub rege eſt ſimilem eſſe:*

εἰπεῖν ὅτι Λυκοῦργος πρὸς τὸν κελεύοντα δημοκρατίαν ἐν
E τῇ πόλει καταστῆναι, Πρῶτος, ἔφη, ποίησον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου δημοκρατίαν.

ιγ΄. Ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος ἔσχεν ὁ λόγος τέλος, ἡ μὲν Εὔμητις ἐξῆλθε μετὰ τῆς Μελίσσης· τοῦ δὲ Περιάνδρου τῷ Χίλωνι προπιόντος εὐμεγέθη κύλικα, τῷ δὲ Βίαντι τοῦ Χίλωνος, Ἄρδαλος ἐπαναστὰς καὶ προσαγορεύσας τὸν Αἴσωπον, Σὺ δὲ οὐκ ἄν, ἔφη, διαπέμψαιο δεῦρο τὸ ποτήριον πρὸς ἡμᾶς, ὁρῶν τούτους ὥσπερ τὴν Βαθυκλέους κύλικα διαπεμπομένους ἀλλήλοις, ἑτέρῳ δὲ μὴ μεταδιδόντας; Καὶ ὁ Αἴσωπος, Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο, ἔφη, τὸ
F ποτήριον δημοτικόν ἐστιν, Σόλωνι γὰρ ἔκπαλαι παράκειται μόνῳ. Τὸν οὖν Μνησίφιλον προσαγορεύσας ὁ Πιττακὸς ἠρώτησε τί οὐ πίνει ὁ Σόλων, ἀλλὰ καταμαρτυρεῖ τῶν ποιημάτων ἐν οἷς γέγραφε,

Ἔργα δὲ Κυπρογενοῦς νῦν μοι φίλα καὶ Διονύσου,
Καὶ Μουσέων, ἃ τίθησ' ἀνδράσιν εὐφροσύνας.

Ὑποφθάσας δὲ Ἀνάχαρσις, Σὲ γάρ, ὦ Πιττακέ, καὶ τὸν

adjecitque, Lycurgum cuidam qui populare imperium Spartæ inſtituere ipſum juberet, reſpondiſſe, Prius tu hoc domi tuæ facito.

XIII. Hoc quoque ſermone exacto, Eumetis cum Meliſſa exivit. Cum autem Periander Chiloni bene magnum calicem præbibiſſet, ac Chilo Bianti: Ardalus adſurgens Æſopo ait: Tu vero non huc ad nos poculum tranſmittes, cum videas iſtos calicem tanquam Bathyclis poculum inter ſeſe circummittere, nemini alteri impertire? Et Æſopus: ne hoc quidem, inquit, publicum eſſe videtur poculum, ita jamdiu ſoli adſtat Soloni. Tum Mneſiphilum compellans Pittacus: Cur, ait, Solon non bibit, ſed verſus ſuos teſtimonio ſuo impugnat hoſce,

Nunc Veneris mihi grata, et læti munera Bacchi,
Muſarumque: viris dant ea lætitiam.

Subjecit autem Anacharſis: quia tuam illam duram timet,

σὸν ἐκεῖνον τὸν χαλεπὸν φοβεῖται νόμον ἐν ᾧ γέγραφας,
Ἐάν τις ὁτιοῦν μεθύων ἁμάρτῃ, διπλασίαν ἢ τῷ νή-
φοντι τὴν ζημίαν. Καὶ ὁ Πιττακὸς, Σὺ δέ γε, εἶπεν,
οὕτως ἐξύβρισας εἰς τὸν νόμον, ὥστε πέρυσι γὰρ καὶ νυνὶ
μεθυσθεὶς, ἆθλον αἰτεῖν καὶ στέφανον. Τί δὲ οὐκ ἔμελ- 156
λον, ἔφη ὁ Ἀνάχαρσις, τῷ πλεῖον πιόντι προκειμένων
ἄθλων, πρῶτος μεθυσθεὶς ἀπαιτεῖν τὸ νικητήριον; ἢ
διδάξατέ με ὑμεῖς τί τέλος ἐστὶ τοῦ πολὺν πιεῖν ἄκρατον
ἢ τὸ μεθυσθῆναι; Τοῦ δὲ Πιττακοῦ γελάσαντος, ὁ Αἴ-
σωπος λόγον εἶπε τοιοῦτον, Λύκος ἰδὼν ποιμένας ἐσθίοντας
ἐν σκηνῇ πρόβατον, ἐγγὺς προσελθὼν, Ἡλίκος ἂν ἦν
ὑμῖν θόρυβος εἰ ἐγὼ τοῦτο ἐποίουν; Καὶ ὁ Χίλων, Ὀρθῶς,
ἔφη, Αἴσωπος ἠμύνατο, μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπιστομισθεὶς
ὑφ' ἡμῶν, εἶτα νῦν ὁρῶν ἑτέρους τὸν Μνησιφίλου λόγον
ὑφῃρηκότας· Μνησίφιλος γὰρ ἠτήθη τὴν ὑπὲρ Σόλωνος

F. 10. τὴν ζημίαν] τὴν ζημίαν εἶναι A. Venet. Voſſ. Anon. T. V. B. P.
F. 11. πέρυσι γὰρ καὶ νυνὶ] Sine dubio, corruptus locus. Varie diſſentiunt libri. A. περισὺ γ. κ. ν. Venet. περί συ γ. κ. ν. Anon. T. V. B. παρὰ λίβου (T. V. B. λίβυ) τ' ἀδελφῷ. Mihi in mentem venit παρ' Ἀθηναίῳ ξένῳ μεθ'. Vel, ὡς πέρυσι, καὶ νυνὶ μεθ'.
A. 9. ἔμπροσθεν] Dedi ſic ex B. Vulgo ὄπισθεν.
A. 11. ἠτήθη] *rogatus erat*, pro vulgato ἐτλήθη, ſumpſi ex Jannot. Anon. T. V. Xyl.

legem, qua ſi quis per ebrietatem delinquat, duplam ejus, quæ ſobrio infligeretur, pœnam conſtituiſti. Tu vero, inquit Pittacus: ita contumelioſe in legem meam peccaſti, ut et ſuperiore anno, et nunc ebrius, præmium popoſceris atque coronam. Quidni, ait Anacharſis, propoſito ei qui plus bibiſſet præmio, primus inebriatus præmium victoriæ poſcerem? aut vos me docete quis alius ſit multum bibendi merum finis, quam inebriari? Cum riſiſſet ad hæc Pittacus, Æſopus talem narravit fabulam: Lupus cum videret paſtores in tabernaculo ovem comedere, propius accedens, Quantus, inquit, tumultus exortus eſſet, ſi hoc ego feciſſem? Tum Chilo: Recte, ait, Æſopus ſeſe ultus eſt, cui paulo ante cum os obthuraverimus, nunc videt a nobis Mneſiphilo præripi facultatem reſpondendi, interrogato cur So-

ἀπόκρισιν. Καὶ λέγω, ὁ Μνησίφιλος εἶπεν, εἰδὼς ὅτι
B Σόλωνι δοκεῖ πάσης τέχνης καὶ δυνάμεως ἀνθρωπίνης
τε καὶ θείας ἔργον εἶναι τὸ γινόμενον μᾶλλον, ἢ δι' οὗ γίνεται·
καὶ τὸ τέλος, ἢ τὰ πρὸς τὸ τέλος· ὑφάντης γὰρ ἄν,
οἶμαι, χλαμύδα ποιῆσαι μᾶλλον ἔργον αὑτοῦ καὶ ἱμάτιον,
ἢ κανόνων διάθεσιν καὶ ἀνέγερσιν ἀγνύθων· χαλκεύς τε
κόλλησιν σιδήρου καὶ στόμωσιν πελέκεως, μᾶλλον ἤ τι τῶν
ἕνεκα τούτου γινομένων ἀναγκαίων, οἷον ἀνθράκων ἐκζω-
πύρησιν, ἢ λατύπης παρασκευήν· ἔτι δὲ μᾶλλον ἀρχι-
τέκτων μέμψαιτ' ἂν ἡμᾶς ἔργον αὐτοῦ μὴ ναῦν μηδὲ οἰ-
κίαν ἀποφαινομένους, ἀλλὰ τρυπῆσαι ξύλα, καὶ φυρᾶσαι
C πηλόν· αἱ δὲ Μοῦσαι καὶ παντάπασιν, εἰ νομίζοιμεν αὐτῶν
ἔργον εἶναι κιθάραν καὶ αὐλούς, ἀλλὰ μὴ τὸ παιδεύειν τὰ
ἤθη, καὶ παρηγορεῖν τὰ πάθη τῶν χρωμένων μέλεσι καὶ
ἁρμονίαις· οὐκοῦν οὐδὲ τῆς Ἀφροδίτης ἔργον ἐστὶ συν-

A. 12. Καὶ λέγω] Ita correxi leniter lectionem codicum A. Venet. Anon. T. V. B. καὶ λέγων. Vulgo eſt ἀπόκρισιν καὶ λόγον ὁ Μνησίφιλος εἶπεν. Correxi Latina ad hanc rationem.

lon non biberet. Atqui, inquit Mneſiphilus, ſciens affirmo Solonis hanc eſſe ſententiam, uniuſcujuſvis artis ſeu facultatis tam divinæ quam humanæ opus eſſe id potius quod ab ea efficitur, quam quo id confit: et finem, quam quæ ad finem pertinent. Nimirum enim textor ſuum opus magis dixerit lænam aut tunicam, quam radiorum diſpoſitionem, et inſubulorum excitationem: ac faber ferruminationem potius, aut ſecuris aciem ſolidam, quam aliquid eorum quæ ejus gratia neceſſario fiunt, ut carbonum ſuccenſio, et apparatus ramenti lapidum: ſed et architectus multo magis nos reprehendat, ſi opus ejus affirmemus eſſe non navim aut domum, ſed ligna terebrare, et lutum miſcere. Muſæ autem omnino indignentur, ſi putemus ipſarum opus eſſe citharam et fiſtulam, non morum inſtitutionem, et affectuum animi moderationem, quæ conſequuntur qui cantilenis et concentibus utuntur. Ergo Veneris

νουσία καὶ μῖξις, οὐδὲ τοῦ Διονύσου, μέθη καὶ οἶνος, ἀλλ'
ἣν ἐμποιοῦσι διὰ τούτων φιλοφροσύνην, καὶ πόθον, καὶ
ὁμιλίαν ἡμῖν, καὶ συνήθειαν πρὸς ἀλλήλους· ταῦτα γὰρ
ἔργα θεῖα καλεῖ Σόλων, καὶ ταῦτά φησιν ἀγαπᾶν καὶ
διώκειν μάλιστα πρεσβύτης γενόμενος· ἔστι δὲ τῆς μὲν
πρὸς γυναῖκας ἀνδρῶν ὁμοφροσύνης καὶ φιλίας δημιουργὸς
ἡ Ἀφροδίτη, τοῖς σώμασιν ὑφ' ἡδονῆς ἅμα συμμιγνύ- D
ουσα καὶ συντήκουσα καὶ συντήκουσα τὰς ψυχάς· τοῖς
δὲ πολλοῖς καὶ μὴ πάνυ συνήθεσι, μηδὲ ἄγαν γνωρίμοις,
ὁ Διόνυσος ὥσπερ ἐν πυρὶ τῷ οἴνῳ μαλάσσων τὰ ἤθη καὶ
ἀνυγραίνων ἀρχήν τινα συγκεράσεως πρὸς ἀλλήλους καὶ
φιλίας ἐνδίδωσιν· ὅταν δὲ τοιοῦτοι συνέλθωσιν ἄνδρες
οἵους ὁ Περίανδρος ὑμᾶς συγκέκληκεν, οὐθὲν ἔργον ἐστίν,
οἶμαι, κύλικος, οὐδὲ οἰνοχόης, ἀλλ' αἱ Μοῦσαι, καθάπερ
κρατῆρα νηφάλιον, ἐν μέσῳ προθέμεναι τὸν λόγον, ᾧ
πλεῖστον ἡδονῆς ἅμα καὶ παιδιᾶς καὶ σπουδῆς ἔνεστιν, ἐγεί-
ρουσι τούτῳ καὶ καταρδοῦσι καὶ διαχέουσι τὴν φιλοφροσύνην, E

etiam opus non eſt concubitus et corporum mixtio, neque vinum et ebrietas Bacchi: ſed qui his conciliatur amor, et deſiderium, ac mutua conſuetudo et familiaritas. Hæc divina opera Solon vocat, eaque ſe ait diligere et conſectari maxime in ſenectute. Eſt autem amoris virorum ac mulierum mutui effectrix Venus, ob voluptatem corporibus ſimul commiſcens ac colliquefaciens animos. Multi porro non admodum inter ſe noti aut familiares a Baccho vini veluti ignis opera cujuſdam ingeniis emollitis atque humectatis principium aliquod contemperationis inter ſe amicitiæque nanciſcuntur. Cæterum ubi tales conveniunt viri, quales vos Periander convocavit, nihil (puto) eſt quod calix aut poculum agat: ſed ipſæ Muſæ propoſito in medium ſermone, tanquam ſobrietatis cratera, cui plurimum voluptatis, joci, ſeriæque rei item permultum adeſt, eo excitant, rigantque et diffundunt amicitiam: plerumque ſinentes

ἐῶσι τὰ πολλὰ τὴν οἰνοχόην ἀτρέμα κεῖσθαι κρατῆρος ὕπερθεν, ὅπερ ἀπηγόρευσεν Ἡσίοδος, ἐν τοῖς πίνειν μᾶλλον ἢ διαλέγεσθαι δυναμένοις·

> Εἴπερ γάρ τ' ἄλλοι γε καρηκομόωντες Ἀχαιοὶ
> Δαιτρὸν πίνωσιν, σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ
> Ἕστηκεν·

ἐπεὶ τάς γε προπόσεις αὐτάς, ἔφη, πυνθάνομαι λέγειν τοῖς παλαιοῖς, ἔνδεινον, ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ μετρητὸν ἑκάστου πίνοντος, εἶτα, ὥσπερ Αἴας, μερίδας μεταδιδόντος αὖ τῷ πλησίον. Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Μνησιφίλου,
F Χερσίας ὁ ποιητής· ἀφεῖτο γὰρ ἤδη τῆς αἰτίας καὶ διήλλακτο τῷ Περιάνδρῳ νεωστί, Χίλωνος δεηθέντος· Ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ τοῖς θεοῖς ὁ Ζεύς, ὥσπερ τοῖς ἀριστεῦσιν ὁ

E. 5. Εἴπερ γάρ τ' ἄλλοι—τῷ πλησίον] Locus et mutilus et corruptus, nec e libris adhuc adhibitis ſanandus, quippe nil medelæ præbentibus. Ergo res ad conjecturam redit. Primum adſentior Meziriaco verſus Homeri non a Plutarcho, ſed ab annotatore aliquo adjectos eſſe ad marginem libri ut indicaret, ubi Poeta dixiſſet δαιτρὸν πίνειν. Sed quod idem Mez. pro ἔνδεινον corrigit δαιτρὸν, minime rem conficit. Equidem puto non procul me a veteri Plutarchi ſcriptura aberraturum ita corrigenda reliqua loci parte. Ἐπὶ δὲ ταῖς προπόσεσι αὐταῖς, ἔφη, πυνθάνομαι λέγειν τοῖς παλαιοῖς ἐν ἔθει εἶναι (vel τοὺς παλαιοὺς εἰωθέναι)· καὶ δαιτρὸν τὸν οἶνον Ὅμηρος ἔφη, ὡς κρέως μερίδας, μετρητὸν ἑκάστου πίνοντος καὶ μεταδιδόντος αὖ τῷ πλησίον· id eſt: *In ipſis autem propinationibus reperio, inquit Mneſiphilus, Veteres aliquid dixiſſe, ſermonem habuiſſe: et Homerus ait vinum fuiſſe δαιτρὸν, id eſt, diſpenſatum, ut portiones carnis, bibente unoquoque conviva vini certam menſuram ac tradente ei qui proximus eſſet.*

cyathum ſuper cratera quieſcere, quod Heſiodus prohibuit fieri apud eos qui bibere potius quam diſſerere norunt.

> *Namque ubi ſe vino criniti forſan Achivi*
> *Largius invitant, plenus ſcyphus eſt tibi ſemper.*

Alioqui teneo, apud antiquos moris fuiſſe ut propinarent invicem, certaque, ut apud Homerum eſt, menſura biberent per ordinem, quomodo Ajax partes carnis ei qui juxta adſidebat obtulit. Hæc cum dixiſſet Mneſiphilus, Cherſias poeta (jam enim crimine eum Periander abſolverat, inque gratiam Chilone deprecante receperat) Nonne, inquit, Diis Jupiter, ſicut heroibus Aga-

Ἀγαμέμνων, μετρητὸν ἔχει τὸ ποτὸν, ὅτε προὔπινον ἀλλήλοις ἑστιώμενοι παρ' αὐτῷ; Καὶ ὁ Κλεόδημος, Σὺ δὲ ὦ Χερσία, εἶπεν, εἰ τὴν ἀμβροσίαν τῷ Διῒ Πελειάδες τινὲς κομίζουσιν, ὡς ὑμεῖς λέγετε, τὰς Πλαγκτὰς ὑπερπετόμεναι χαλεπῶς καὶ μόλις, οὐ νομίζεις καὶ τὸ νέκταρ αὐτῷ δυσπόριστον εἶναι καὶ σπάνιον, ὥστε φείδεσθαι καὶ παρ- 157
έχειν ἑκάστῳ τεταμιευμένον;

ιδʹ. Καὶ ἴσως, εἶπεν ὁ Χερσίας· ἀλλ' εἴτε πάλιν οἰκονομίας λόγος γέγονε, τίς ἂν ὑμῶν φράσειεν ἡμῖν τὸ ἀπολειπόμενον; ἀπολείπεται δὲ, οἶμαι, κτήσεώς τι λαβεῖν μέτρον αὐτάρκους καὶ ἱκανῆς ἐσομένης. Καὶ ὁ Κλεόβουλος, Ἀλλὰ τοῖς μὲν σοφοῖς, ἔφη, τὸ μέτρον ὁ νόμος δέδωκε, πρὸς δὲ τοὺς φαύλους ἐρῶ λόγον τῆς ἐμῆς μητρὸς, ὃν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εἶπεν· ἔφη γὰρ τὴν Σελήνην δεῖσθαι τῆς ἑαυτῆς μητρὸς ὅπως αὐτῇ χιτώνιον

F. 4. ἔχει τὸ ποτὸν, ὅτε] ὅτε ſumpſi a Mez. pro vulgato ὅτι. At ἔχει nolui mutare; licet habeat P. E. ἔχειν. B. G. marg. A. Anon. T. V. B. ἐνέχειν.

A. 3. Καὶ ἴσως, εἶπεν ὁ Χ.] Lego τεταμιευμένον καὶ ἴσον. Εἶεν, εἶπεν ὁ Χερσίας· ἀλλ' ἐπεὶ πάλιν περὶ οἰκονομίας κ. τ. λ.

A. 9. μητρὸς] G. θυγατρός: forte, rectius.

memnon, potum fundit dimenſum, ut apud eum convivantes invicem propinarent? Et Cleodemus, Si, ait, palumbes quædam, ſicut vos narratis, Jovi ambroſiam adferunt, volatu difficulter ægreque ſuperatis ſaxis concurrentibus, quas Planctas Homerus vocat: non cenſes etiam nectar ipſum paratu difficile ac rarum eſſe, ut parce depromptum cuique deorum tribuatur?

XIV. Fortaſſe ita eſt, reſpondit Cherſias. Sed vellem de re familiari diſputationem repeti, ut quod ei deeſt ab aliquo veſtrum explicetur: puto enim omiſſum eſſe, quis modus rei faciundæ ſit ſufficiens. Ad hæc Cleobulus: Atqui, inquit, lex menſuram ſapientibus præſcripſit: ineptis fabulam narrabo, quam mater mea fratri objecit. Aiebat enim Lunam a matre petiiſſe, ut ſibi

ὑφάνῃ σύμμετρον· τὴν δὲ εἰπεῖν, καὶ πῶς σύμμετρον
B ὑφήνω, νῦν μὲν γὰρ ὁρῶ σε πανσέληνον, αὖθις δὲ μηνοειδῆ, ποτὲ δὲ ἀμφίκυρτον; οὕτω δὴ, ὦ φίλε Χερσία, καὶ πρὸς ἄνθρωπον ἀνόητον καὶ φαῦλον οὐδὲν ἐστι μέτρον οὐσίας· ἄλλοτε γὰρ ἄλλος ἐστὶ ταῖς χρείαις, διὰ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς τύχας, ὥσπερ ὁ Αἰσώπου κύων, ὃν οὗτωσί φασιν ἐν τῷ χειμῶνι συστρεφόμενον, καὶ συσπειρόμενον διὰ τὸ ῥιγοῦν, οἰκίαν ποιεῖν διανοεῖσθαι, θέρους δὲ αὖ πάλιν ἐκτεταμένον καθεύδοντα, φαίνεσθαι μέγαν ἑαυτῷ, καὶ μήτε ἀναγκαῖον ἡγεῖσθαι, μήτε μικρὸν ἔργον οἰκίαν περιβάλλεσθαι τοσαύτην. Ἢ γὰρ οὐχ ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ Χερσία, καὶ τοὺς μικροὺς νῦν μὲν εἰς μικρὰ κο-
C μιδῆ συστέλλοντας ἑαυτοὺς ὡς στρογγύλως καὶ Λακωνικῶς βιωσομένους, νῦν δὲ, εἰ μὴ τὰ πάντων ἔχουσιν ἰδιωτῶν ἅμα καὶ βασιλέων, ὑπ' ἐνδείας ἀπολεῖσθαι νομίζοντας; Ὡς οὖν ὁ Χερσίας ἀπεσιώπησεν, ὑπολαβὼν ὁ Κλεό-

B. 6. οὗτωσί φασιν] Legendum οὗτοσί φησιν id eſt, *Æſopus dicit.*
B. 6. συσπειρόμενον] συσπειρώμενον corrigendum Reiſk. etiam vidit.
B. 11. μικροὺς] Vitioſum et ortum ex proximis: forte legendum μωρούς. Mez. πονηρούς.

tuniculam congruentem texeret: ac matrem reſpondiſſe: Qui poſſim vero, cum te jam plenam, mox in cornua attenuatam, rurſum dimidio orbe videam? Sic etiam, mi Cherſia, homini fatuo et vitioſo nulla menſura opum eſt: neceſſitates enim ejus ſubinde cupiditatibus et fortuitis caſibus mutantur, ſuntque ſimiles Æſopi cani, quem is ait hyeme ſeſe contrahentem ob frigus ac convolventem cogitare de domo ſibi paranda: æſtate autem cum porrectus dormiat, magnum ſibi videri, et putare neque neceſſarium, et magni laboris opus eſſe tantam exſtruere domum. Nonne enim vides, Cherſia, eos qui modo humiles plane in arctum ſe cogunt, utpote præciſe ac Laconice victuri, paulo poſt niſi omnes privatorum regumque res poſſideant, exiſtimare ſe ob inopiam perituros? Poſtquam Cherſias tacuit, excipi-

δῆμος, Ἀλλὰ καὶ τοὺς σοφοὺς, εἶπεν, ὑμᾶς ὁρῶμεν ἀνίσοις μέτροις τὰς κλήσεις νενεμημένας πρὸς ἀλλήλους ἔχοντας. Καὶ ὁ Κλεόβουλος, Ὁ γάρ τοι νόμος, εἶπεν, ὦ βέλτιστε ἀνθρώπων, ὡς ὑφάντης ἑκάστῳ τὸ πρέπον ὑμῶν καὶ τὸ μέτριον καὶ ἁρμόττον ἀποδίδωσι· καὶ σὺ, καθάπερ τῷ νόμῳ, τῷ λόγῳ τρέφων καὶ διαιτῶν καὶ διαφαρμακεύων τοὺς D
κάμνοντας οὐκ ἴσον ἑκάστῳ, τὸ δὲ προσῆκον ἀπονέμεις ἅπασιν. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἄρδαλος, Ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ τὸν ἑταῖρον ἡμῶν, Σόλωνος δὲ ξένον, Ἐπιμενίδην, νόμος τις ἀπέχεσθαι τῶν ἄλλων σιτίων κελεύει, τῆς δὲ ἀλίμου δυνάμεως, ἣν ἡδονὴν αὐτὸς συντίθησι, μικρὸν εἰς τὸ στόμα λαμβάνοντα διημερεύειν ἀνάριστον καὶ ἄδειπνον; Ἐπιστήσαντος δὲ τοῦ λόγου τὸ συμπόσιον ὁ μὲν Θάλης ἐπισκώπτων, Εὖ φρονεῖν ἔφη τὸν Ἐπιμενίδην, ὅτι μὴ βούλεται πράγματα ἔχειν ἀλῶν τὰ σιτία, καὶ πέττων ἑαυτῷ, καθάπερ Πιττακός· Ἐγὼ γὰρ, εἶπε, τῆς ξένης E

D. 6. ἡδονὴν] Forte ἄδην. Mez. ἰδίᾳ. Deest in A. et B. Forte et ortum ex ἣν δὲ: ut legendum sit ἣν δὲ αὐτὸς συντίθησι.

ens ſermonem Cleodemus: Veruntamen, inquit, videmus vos quoque, qui ſapientes eſtis, inæqualibus menſuris, ſi quis comparationem inſtituat, diſtributa bona poſſidere. Tum Cleobulus: Nimirum, ait, mi homo, lex veluti textor cuique congruam decentemque et mediocrem portionem attribuit: nam tu quoque ratione legis inſtar in alendis corporibus, victus ratione præſcribenda, adhibendiſque medicamentis utens, non æqualia omnibus, ſed convenientia ſingulis tribuis. Subjecit Ardalus hæc: Numnam ergo etiam ſodalem noſtrum, Solonis hoſpitem, Epimenidem lex aliqua reliquis abſtinere cibis jubet, ac tantum exiguam partem arcentis famem materiæ, Alimum Græci vocant, quam ipſe ſibi componit voluptatem, ſumere ore, itaque impranſum incœnatumque perdurare? Hæc oratio cum omnes convivas attentos tacitoſque reddidiſſet, Thales jocans, probe facere Epimenidem dixit, qui molendo coquendoque cibos moleſtias ſibi ipſi facere nollet: quod Pittaco uſuveniret:

ἤκουον ᾀδούσης πρὸς τὴν μύλην, ἐν Λέσβῳ γενόμενος, Ἄλει μύλα, ἄλει, καὶ γὰρ Πιττακὸς ἀλεῖ μεγάλας Μιτυλάνας βασιλεύων. Ὁ δὲ Σόλων ἔφη, Θαυμάζειν τὸν Ἄρδαλον, εἰ τὸν νόμον οὐκ ἀνέγνωκε τῆς διαίτης τοῦ ἀνδρὸς ἐν τοῖς ἔπεσι τοῦ Ἡσιόδου γεγραμμένον· ἐκεῖνος γάρ ἐστιν ὁ πρῶτος Ἐπιμενίδῃ σπέρματα τῆς τροφῆς ταύτης παρασχὼν, καὶ ζητεῖν ὁ διδάξας,

—ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

F Οἴει γὰρ, ὁ Περίανδρος εἶπε, τὸν Ἡσίοδον ἐννοῆσαί τι τοιοῦτον, οὐκ ἐπαινέτην ὄντα φειδοῦς ἀεὶ, καὶ πρὸς τὰ λιτότατα τῶν ὄψων ὡς ἥδιστα παρακαλεῖν ἡμᾶς; ἀγαθὴ μὲν γὰρ ἡ μαλάχη βρωθῆναι, γλυκὺς δὲ ὁ ἀνθέρικος· τὰ δὲ ἄλιμα ταῦτα καὶ ἄδιψα φάρμακα μᾶλλον ἢ σιτία πυνθάνομαι, καὶ μέλι καὶ τυρόν τινα βαρβαρικὸν δεχόμενα, καὶ σπέρματα πάμπολλα τῶν οὐκ εὐπορίστων· πῶς οὖν

F. 7. οὐκ εὐπορίστων] οὐκ addidi ex B. et Mez. Voſſ. habet ita εὐπορίστων.
F. 7. πῶς οὖν οὐκ κ. τ. λ.] Hæc ita conſtituenda putem: πῶς δ' ἂν ἂν τῷ Ἡσιόδῳ κ. π. ἡ. κ. κ. Ἔργα βοῶν τ' ἀπόλοιτο—. *Quomodo igitur Heſiodo* (i. e. *ſecundum Heſiodum*), *clavus ſupra fumum poſitus, et boum opera perirent*—. ἂν dedit Mez. pro eodem Xylander volebat *σύν*.

ſe enim, cum in Leſbum veniſſet, audiviſſe hoſpitam ſic cantare ad piſtrinum: *Mole piſtrinum, mole, nam et Pittacus molit, rex magnæ Mitylenæ*. Solon autem: Miror, inquit, Ardale, legem de victus Epimenidis ratione non legiſſe te in Heſiodi ſcriptam verſibus: is enim eſt, qui primus Epimenidi ſemina hujus alimenti præbuit, dum eum docuit quærere,

Quanta ſit utilitas in malvis aſphodeliſque.

Exiſtimas vero, inquit Periander, tale aliquid Heſiodo in mentem veniſſe, ac non potius eum, ut eſt aſſiduus parſimoniæ laudator, ad cibos viliſſimos nos, quippe dulciſſimi qui ſint, voluiſſe adhortari: utilis enim eſt malvæ eſus, et ſuavis haſtula regia? iſta vero famem ac ſitim arcentia, medicamenta potius eſſe audio quam cibos, recipientia mel et caſeum barbaricum, et multa minime vulgarium ſeminum: quomodo ergo non, quod eſt

ὐκ ἐν τῷ Ἡσιόδῳ τὸ πηδάλιον ὑπὲρ καπνοῦ κείμενον,

> Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο, καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν,

εἰ τοσαύτης δεήσει παρασκευῆς. Θαυμάζω δέ σου τὸν ξένον, ὦ Σόλων, εἰ Δηλίοις ἔναγχος ποιησάμενος τὸν μέ- 158
γαν καθαρμὸν, οὐχ ἱστόρησε παρ' αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν κομιζόμενα τῆς πρώτης ὑπομνήματα τροφῆς καὶ δείγματα, μετ' ἄλλων εὐτελῶν καὶ αὐτοφυῶν, μαλάχην καὶ ἀνθέρικον· ὧν εἰκὸς ἐστὶ καὶ τὸν Ἡσίοδον προξενεῖν ἡμῖν τὴν λιτότητα καὶ ἀφέλειαν. Οὐ ταῦτα, ἔφη, μόνα, ὁ Ἀνάχαρσις, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑγίειαν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν λαχάνων ἑκάτερον ἐπαινεῖται. Καὶ ὁ Κλεόδημος, Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις· ἰατρικὸς γὰρ Ἡσίοδος, ὡς δῆλός ἐστιν, οὐκ ἀμελῶς οὐδὲ ἀπείρως περὶ διαίτης, καὶ κράσεως B
οἴνου, καὶ ἀρετῆς ὕδατος, καὶ λουτροῦ, καὶ γυναικῶν διαλεγόμενος, καὶ συνουσίας καιροῦ, καὶ βρεφῶν καθίσεως.

A. 4. μετ' ἄλλων] Sic Anon. V. P. Mez. Xyl. Vulgo et reliqui μετάλλων.
A. 9. ὡς δῆλος ἐστιν] Lego ἂν δῆλός ἐστιν: ut Xylander vertendo reddidit.
B. 2. καὶ λουτροῦ, καὶ γυναικῶν] καὶ abeſt in B. perinde eſt utrum adſit an deſit; nam utrumque valet in Heſiodum. Vid. Ἐργ. 753.
B. 3. καθίσεως] Male καθάρσεως correctoris manus in Voſſ. Significatur locus Ἐργ. 747.

apud Heſiodum, *in fumo poneretur clavus*, et

> *Mulorumque opera, atque boum jam cuncta perirent,*

ſi tanto opus foret apparatu? Miror autem tuum, Solon, hoſpitem, ſi nuper cum Deliis magnam luſtrationem faceret, non obſervavit ab ipſis in templum inferri monimenta atque exempla primi alimenti, cum aliis ſponte ſua naſcentibus, malvam et albucum: quorum probabile eſt Heſiodum quoque nobis utilitatem ac ſimplicitatem commendare. Non hæc modo, inquit Anacharſis, ſed et ut ad ſanitatem inter præcipua conducens utraque planta laudatur. Recte dicis, ait Cleodemus: apparet enim Heſiodum medicum fuiſſe, qui tam accurate et perite de victus ratione, vini temperie, aquæ bonitate, lavacris, mulieribus, coitus tempore, et infantium ſeſſione diſſeruerit.

Ἀλλ' Ἡσιόδου μὲν ἐμοὶ δοκεῖ δικαιότερον Αἴσωπος αὐτὸν ἀποφαίνειν μαθητὴν ἢ Ἐπιμενίδης· τούτῳ γὰρ ἀρχὴν τῆς καλῆς ταύτης καὶ ποικίλης καὶ πολυγλώσσου σοφίας ὁ πρὸς τὴν ἀηδόνα λόγος τοῦ ἱέρακος παρέσχηκεν· ἐγὼ δ' ἂν ἡδέως ἀκούσαιμι Σόλωνος· εἰκὸς γὰρ αὐτὸν πεπύσθαι, πολὺν χρόνον Ἀθήνησιν Ἐπιμενίδῃ συγγενόμενον, ὅ, τι δὴ παθὼν ἢ σοφιζόμενος ἐπὶ τοιαύτην ἦλθε δίαιταν.

ιε'. Καὶ ὁ Σόλων ἔφη, Τί δὲ τοῦτο ἐκεῖνον ἐρωτᾷν
C ἔδει; δῆλον γὰρ ἦν ὅτι τοῦ μεγίστου τῶν ἀγαθῶν καὶ κρατίστου δεύτερόν ἐστι τὸ δεῖσθαι τροφῆς βραχυτάτης· ἢ εἰ τὸ μέγιστον εὐδοκεῖ, τὸ μηδὲ ὅλως τροφῆς δεῖσθαι. Οὐδαμῶς, ὁ Κλεόδημος, ἔμοι γε, εἶπεν, εἰ δεῖ τὸ φαινόμενον εἰπεῖν, καὶ μάλιστα παρακειμένης τραπέζης, ἀναιροῦσι αἰρομένης τροφῆς φιλίων θεῶν βωμὸν οὖσαν καὶ ξενίων.

C. 2. ἢ εἰ τὸ μέγιστον εὐδοκεῖ] Unus Xyl. εὖ δοκεῖ; quod etiamſi non frigeret; ut friget, locum non perſanat. Lego εἴγε τὸ μέγιστον σοὶ δοκεῖ.

C. 5. ἀναιροῦσι] Corrupto hæc ſine dubio. Anon. corrigit ἣν ἀναιροῦσι. Mez. ἣν συναναιροῦσι. Neutrum ſatisfacit. Senſum quidem vidit Xylander, probabiliter vertens. Equidem αἰρομένης τροφῆς reponam infra poſt οὐκ διάλυσίς ἐστι, ubi manifeſto deſideratur: et hic corrigam—παρακειμένης τραπέζης, ἣν αἰδοῦμαι φιλίων θεῶν βωμὸν οὖσαν καὶ ξενίων.

Mihi autem videtur Æſopus rectius ſeſe Heſiodi diſcipulum profeſſurus quam Epimenides: ille enim pulchræ ſuæ et variæ ac multarum linguarum uſu ornatæ ſapientiæ initium ſumpſit ex accipitris ad luſciniam ſermone. Cuperem autem Solonem audire: probabile enim eſt hunc cum Athenis Epimenide multum temporis uſus ſit familiariter, noſſe qua de cauſa quove inſtituto is talem amplexus ſit victus rationem.

XV. Quid attinebat, reſpondit Solon, ex eo cauſam quærere? cum in promptu ſit, proximum a ſummo et maximo bono eſſe hoc, quam minimum requirere nutrimentum: ſiquidem recte creditum eſt ſummum bonum eſſe, nullo prorſus alimento indigere. Hoc vero mihi nequaquam videtur, inquit Cleodemus, ſi quidem licet dicere quod ſentio: maxime menſa appoſita, quæ alimento ſublato tollitur, cum ſit diis amicitiæ hoſpitiique patronis conſecrata. Sicut autem

Ὡς δὲ Θάλης ἔφη, τῆς γῆς ἀναιρεθείσης σύγχυσιν τὸν ὅλον ἕξειν κόσμον, οὕτως οἴκου διάλυσίς ἐστι· συναναιρεῖται γὰρ αὐτῇ πῦρ ἑστιοῦχον, ἑστία, κρατῆρες, ὑποδοχαὶ ξενισμοὶ, φιλανθρωπότατα καὶ πρῶτα κοινωνήματα πρὸς D ἀλλήλους, μᾶλλον δὲ σύμπας ὁ βίος, εἴγε διαγωγή τις ἐστὶν ἀνθρώπου πράξεων ἔχουσα διέξοδον, ὧν ἡ τῆς τροφῆς χρεία καὶ παρασκευὴ τὰς πλείστας παρακαλεῖ. Δεινὸν μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, καὶ τὸ γεωργίας αὐτῇ. διαλυομένη γὰρ αὖθις, ἀπολείπει γῆν ἡμῖν ἄμορφον καὶ ἀκάθαρτον, ὕλης ἀκάρπου καὶ ῥευμάτων πλημμελῶς φερομένων ὑπὸ ἀργίας ἀνάπλεων· συναπόλλυσι δὲ καὶ τέχνας πάσας καὶ ἐργασίας ὧν ἔξαρχός ἐστι, καὶ παρέχει βάσιν πάσαις καὶ ὕλην· καὶ τὸ μηδὲν εἰσὶ, ταύτης ἐκποδὼν γενομένης· καταλύονται καὶ τιμαὶ θεῶν, Ἡλίῳ E δὲ μικρὰν, ἔτι δὲ ἐλάττω Σελήνῃ, χάριν αὐγῆς μόνον

D. 2. εἴγε διαγωγή] Ita Anon. Mez. pro vulgato εἴτε διαγωγή.

D. 5. αὐτῇ· διαλυομένη γὰρ] Corrigendum puto: γεωργίας· αὕτη γὰρ διαλυομένη αὖθις.

D. 10. βάσιν] Haud ſcio an Plutarchus ſcripſerit φύσιν. Mox turbata ordinavi interpungendo. Ἡλίῳ μὲν μικρὰν corrigunt Mez. et Reiſk. poſſis et τι ſubſtituere.

Thales ait igne dempto totius univerſi exſtituram confuſionem: ſic menſa abolita neceſſe videtur eſſe omnes familiæ partes deletum iri: ſimul enim tollitur ignis Veſtalis, focus ſacer, crateres, convivia, hoſpitia, quæ prima ſunt et humaniſſima hominum inter ſe commercia: atque adeo tota vitæ ratio peribit, ſiquidem a negotiis aliquod eſt hominibus ad oblectationes diverticulum, quibus victus apparatio et uſurpatio plurimum præbet materiæ. Jam et in agriculturam hoc mali redundabit, qua ceſſante tellus nobis relinquetur informis, atque inculta, ob vacationem operum repleta ſterilis materiæ, et fluviorum eluvione inundata: unaque peribunt artes omnes atque opificia quibus illa præeſt, fundamentumque et materiam ſuppeditat, ac quæ, illa remota, nihil ſunt. Quin et honor diis nullus porro erit: qui Soli exiguus, Lunæ etiam minor habebitur, ubi ad

καὶ ἀλέας ἀνθρώπων ἐχόντων, ὀμβρίῳ δὲ Διῒ, καὶ προηροσίᾳ Δήμητρι, καὶ φυταλμίῳ Ποσειδῶνι ποῦ βωμὸς ἐστι; ποῦ δὲ θυσία; πῶς δὲ χαριτοδότης ὁ Διόνυσος, εἰ δεησόμεθα μηδενὸς ὧν δίδωσι; τί δὲ θύσομεν, ἢ σπείσομεν; τίνος δὲ ἀπαρξόμεθα; Πάντα γὰρ ταῦτα τῶν μεγίστων ἀνατροπὴν καὶ σύγχυσιν ἔχει πραγμάτων. Ἡδονῆς δὲ πάσης μὲν περιέχεσθαι καὶ πάντως, ἀλόγιστόν ἐστι, πᾶσαν δὲ φεύγειν, καὶ πάντως, ἀναίσθητον. Τὴν μὲν οὖν ψυχὴν ἑτέραις τισὶν ἡδοναῖς χρῆσθαι κρείττοσιν
F ὑπαρχέτω· τῷ δὲ σώματι λαβεῖν ἡδονὴν τῆς ἀπὸ τοῦ τρέφεσθαι δικαιοτέραν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν, ὅπερ οὐδένα λέληθεν ἀνθρώπων· ἣν γὰρ ἐν μέσῳ θέμενοι κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις δείπνων καὶ τραπέζης· ἀφροδισίων δὲ νύκτα καὶ πολὺ προβάλλονται σκότος, ἡγούμενοι ταύτης τὸ κοινωνεῖν,

E. 4. ποῦ βωμός ἐστι] Legendum ἔσται, quod et Reiſkius vidit.

F. 1. λαβεῖν—εὑρεῖν] Alterutrum, ut nunc eſt, inſititium videtur. Forte λαβεῖν—οὐκ ἔστιν οὐδ' εὑρεῖν. Vel λαβεῖν—οὐκ ἔστω εἰπεῖν, Plutarchea forma, de qua alibi dicemus.

F. 3. ἣν γὰρ ἐν μέσῳ] Verum eſt forte, τροφὴν γὰρ ἐν μέσῳ: ita Anon. et Mez. potuit ſane τροφὴν ab antecedente ἀνθρώπων ſubductum eſſe. T. V. et Exempl. Turn. ταύτην.

homines ab iis præter lucem et teporem nihil rediturum ſit. Jovi autem pluvio, et Cereri arationis auſpici, et Neptuno ſtirpibus proſpero, ubi ara erit? ubi ſacrificium? Aut quomodo gratiarum dator Bacchus erit, ſi nihil eorum quæ largitur ipſe requiremus? Quid ſacrificabimus, quid libabimus, quas offeremus primitias? Omnia hæc cum ſummarum ſubverſione rerum conjuncta ſunt. Equidem brutum eſt omnes et uſquequaque conſectari voluptates: fugere autem omnes, idque omnino, voluptates, ſtupidi eſt. Eſto enim ſuas quaſdam peculiares et præſtantiores animi eſſe, quibus is fruatur, voluptates: certe nulla eſt corpori alia, qua innocentius frui poſſit, quam ab alimento voluptas: quod omnibus eſt compertum hominibus. Menſa enim in medio propoſita, communicant cœnis: rei venereæ tenebras prætexunt denſas: quia hujus voluptatis communicationem bel-

ἀναίσχυντον εἶναι καὶ θηριῶδες, ὡς τὸ μὴ κοινωνεῖν ἐκείνης. Ὑπολαβὼν οὖν ἐγὼ τοῦ Κλεοδήμου διαλιπόντος, Ἐκεῖνο δὲ οὐ λέγεις, εἶπον, ὅτι καὶ τὸν ὕπνον ἅμα τῇ τροφῇ συνεκβάλλομεν; ὕπνου δὲ μὴ ὄντος, οὐδὲ ὄνειρός ἐστιν, ἀλλ' οἴχεται τὸ πρεσβύτερον ἡμῖν μαντεῖον· ἔσται δὲ μο- 159
νοειδὴς ὁ βίος, καὶ τρόπον τινὰ μάτην τὸ σῶμα περικείσεται τῇ ψυχῇ· τὰ πλεῖστα γὰρ αὐτοῦ καὶ κυριώτατα τῶν μερῶν ἐπὶ τὴν τροφὴν ὄργανα παρεσκεύασται, γλῶττα, καὶ ὀδόντες, καὶ στόμαχος, καὶ ἧπαρ· ἀργὸν γὰρ οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ πρὸς ἄλλην συντεταγμένον χρείαν· ὥστε ὁ μὴ δεόμενος τροφῆς, οὐδὲ σώματος δεῖται· τοῦτο δὲ ἦν αὐτὸ αὐτοῦ μὴ δεῖσθαι· σὺν σώματι γὰρ ἡμῶν ἕκαστος. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ἔφην ἐγώ, ταύτας τῇ γαστρὶ συμβολὰς εἰσφέρομεν· εἰ δὲ Σόλων ἤ τις ἄλλος τι κατηγορεῖ, ἀκουσόμεθα.

A. 1. πρεσβύτερον] Malim πρεσβύτατον, ut Mez. Xyl.

A. 7. ἦν αὐτὸ αὐτοῦ μὴ δεῖσθαι] Legendum αὐτὸν αὐτοῦ, ut Mez. Nil variant libri, exceptis A. et Venet. αὐτὸ ἦν αὐτοῦ μὴ δεῖσθαι.

luinam impudentemque judicant perinde atque illius abſtinentiam. Ubi finem dicendi fecit Cleodemus, ego ſuccedens in partes ejus, Hoc vero, inquam, præteris, quod ſomnus ſimul cum nutrimento proſcribitur: et ſomno ſublato, ſomnia nulla ſunt, ac vetuſtiſſima nobis divinandi ratio aboletur. Ad hæc vita informis erit noſtra, ac quodammodo corpus animo fruſtra fuerit circundatum: plurimæ enim ejus, et præcipuæ partes ita ſunt factæ, ut inſtrumenta ſint nutritionis: lingua videlicet, dentes, ſtomachus, jecur: quorum nihil vel fruſtra, vel ad alios comparatum eſt uſus. Itaque alimento qui non opus habet, ne corpore quidem is indiget: quod eſt nihil aliud, quam ipſum ſeipſo opus non habere: nemo enim noſtrum ſine corpore eſt. Atque hæc quidem, inquam, ego veluti ſymbolum ad patrocinandum ventri dare volui: ſi Solon, aut alius habet aliquis quod objiciat criminis, paratus ſum audire.

B ιϛ'. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σόλων, μὴ καὶ τῶν Αἰ-
γυπτίων ἀκριτώτεροι φανῶμεν, οἳ τὸν νεκρὸν ἀνατέμνοντες
ἔδειξαν τῷ ἡλίῳ, εἶτ' αὐτὰ μὲν εἰς τὸν ποταμὸν κατέ-
βαλον, τοῦ δὲ ἄλλου σώματος ἤδη καθαροῦ γεγονότος ἐπι-
μέλονται· τῷ γὰρ ὄντι τοῦτ' ἔστι τὸ μίασμα τῆς σαρκὸς
ἡμῶν, καὶ ὁ τάρταρος, ὡς ἐν ᾅδου, δεινῶν τινων ῥευμά-
των, καὶ πνεύματος ὁμοῦ καὶ πυρὸς συμπεφυρμένου καὶ
νεκρῶν περίπλεως. Ζῶν γὰρ ἀπ' οὐδενὸς τρέφεται
ζῶντος, ἀλλὰ θανατοῦντες τὰ ἔμψυχα καὶ τὰ φυόμενα
τῷ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι μετέχοντα τοῦ ζῆν ἀπολλύντες
C ἀδικοῦμεν· ἀπόλλυται γὰρ ἐξ οὗ πέφυκε τὸ μεταβάλλον
εἰς ἄλλο, καὶ πᾶσαν φθείρεται φθορὰν, ὅπως ἂν θατέρου
τροφὴ γένοιτο. Τὸ δὲ ἀπέχεσθαι σαρκῶν ἐδωδῆς, ὥσπερ
Ὀρφέα τὸν παλαιὸν ἱστοροῦσι, σόφισμα μᾶλλον ἢ φυγὴ
τῶν περὶ τὴν τρυφὴν ἀδικημάτων ἐστί. Φυγὴ δὲ μία
καὶ καθαρμὸς εἰς δικαιοσύνην τελέου αὐτάρκη καὶ ἀπροσ-

B. 3. εἶτ' αὐτὰ μὲν] Excidit aliquid. Xylander τὰ σπλάγχνα adfuiſſe putat. Mez. inſerit τὰ ἔντερα poſt ἔδειξαν. Forte κοιλίαν additum erat: ut II. 996. E.

C. 5. τρυφὴν] Forte τροφὴν ut G. Mez. Reiſk.

XVI. Maxime vero, inquit Solon; niſi ſi volumus videri judicio quam Ægyptii minus valere: ii enim mortuum diſſecto ventre Soli oſtendunt, deinde inteſtinis in profluentem abjectis, reliquum cadaver ut jam purgatum procurant. Revera enim corporis noſtri contaminatio ſunt iſta, atque orcus, veluti apud inferos, exitioſis quibuſdam fluminibus, et ventis ſimul atque igni confuſis, cadaveribuſque oppletus. Vivum quippe nullum vivo nutritur alimento: ſed nos necantes ea, quæ animata ſunt atque naſcuntur, et vita non carere eo liquet quod aluntur et augeſcunt, injuſte agimus. Enimvero eſu carnium abſtinere, quod factitaſſe Orpheum illum priſcum accepimus, calumnia magis arguta eſt, quam vera depulſio criminis injuriarum a luxu profectarum. Unica eſt ratio vitandi ſceleris, et purum ſe præſtandi, ſi quis ſe ipſo contentus, nihilque extra

δέῃ γενέσθαι. Ὧι δὲ ἄνευ κακώσεως ἑτέρου τὴν αὑτοῦ σωτηρίαν ἀμήχανον ὁ θεὸς πεποίηκε, τούτῳ τὴν φύσιν ἀρχὴν ἀδικίας προστέθεικεν. Ἆρ' οὖν οὐκ ἄξιον, ὦ φίλε, συνεκτεμεῖν ἀδικίᾳ κοιλίαν καὶ στόμαχον καὶ ἧπαρ; ἃ καλοῦ μὲν οὐδενὸς αἴσθησιν ἡμῖν οὐδὲ ὄρεξιν ἐνδίδωσι, D
σκεύεσι δὲ μαγειρικοῖς, οἷα κοπίδες καὶ λέβητες, τὰ δὲ μυλωθρικοῖς καὶ καμίνοις καὶ φρεωρύχοις καὶ μακτηρίοις ἔοικεν. Ἀτεχνῶς δὲ τῶν πολλῶν ἴδοι τις ἄν, ὥσπερ ἐν μύλωνι, τῷ σώματι τὴν ψυχὴν ἐγκεκαλυμμένην, ἀεὶ περὶ τὴν τῆς ψυχῆς χρείαν κυκλοῦσαν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ A
ἡμεῖς ἄρτι μὲν οὔθ' ἑωρῶμεν ἀλλήλους οὔτε ἠκούομεν, ἀλλ' ἕκαστος ἐγκεκυφὼς ἐδούλευε τῇ περὶ τὴν τροφὴν χρείᾳ· νυνὶ δὲ παρατεθεισῶν τῶν τραπεζῶν, ἐλεύθεροι γεγονότες, ὡς ὁρᾷς, ἐστεφανωμένοι περὶ λόγους διατρίβομεν, καὶ

D. 5. ἀεὶ περὶ τὴν τῆς ψυχῆς] ἀεὶ ſumpſi a var. lect. in marg. Voſſ. Reiſkius item correxerat. Pro eo T. V. Anon. δεῖν. Mox pro ψυχῆς corrigam τροφῆς cum Amiot. Anon. Reiſk.

D. 9. παρατεθεισῶν] Immo ἀπαρθεισῶν *ſublatis menſis*, vel *remotis* ut vertit Xyl. Ἀφαιρεθεισῶν Mez. Ἀρθεισῶν Reiſk. Omnia eodem ſenſu: ſed noſtrum ad veſtigia literarum et Plutarchi conſuetudinem propius.

ſe poſitum deſiderans vivat. Quem vero Deus ita comparavit, ut citra aliorum damnum ſuam ſalutem tutari non poſſit, huic ille naturam injuſtitiæ principium deſtinavit. Nonne igitur, mi Diocles, æquum erat cum injuſtitia ſimul exſcindere ventrem et ſtomachum et jecur? quæ membra nullius bonæ rei ſenſum appetitumve ingenerant: coquorum autem inſtrumentis ſimilia ſunt, cultris puta, lebetibus, tum molitoriis, caminis, et puteorum foſſioni, panique coquendo inſervientibus. Nimirum enim poſſis animadvertere in multis hominibus animam in corpore eſſe tanquam in piſtrino abditam, ejus tantum neceſſitatum cauſa hac illac circumcurſitantem. Quemadmodum profecto nos quoque paulo ante invicem non vidimus neque audivimus, ſed quivis noſtrum pronus neceſſitati nutritionis inſerviebat: nunc menſis remotis liberati, ut vides, ſertiſque redimiti, in-

E ἀλλήλοις σύνεσμεν, καὶ σχολὴν ἄγομεν, εἰς τὸ μὴ δεῖσθαι τροφῆς ἐληλυθότες. Ἆρ' οὖν ἄνπερ ἡ νῦν οὖσα περὶ ἡμᾶς ἕξις, ἄπαυστος διαμένῃ παρὰ πάντα τὸν βίον, οὐκ ἀεὶ σχολὴν ἕξομεν ἀλλήλοις, ἵνα μηδὲ δεδιότες πενίαν, μηδὲ εἰδότες πλοῦτον; Ὁ γὰρ τῶν περισσῶν ζῆλος εὐθὺς ἀκολουθεῖ, καὶ συνοικίζεται τῇ χρείᾳ τῶν ἀναγκαίων. Ἀλλ' οἴεται δεῖν τροφὴν εἶναι Κλεόδημος, ὅπως τράπεζαι καὶ κρατῆρες ὦσιν, ἃ Δήμητρι καὶ Κόρῃ θύεται ἔτι. Ἕτερος δέ τις ἀξιούτω μάχας εἶναι καὶ πόλεμον, ἵνα καὶ τείχη καὶ νεωσοίκους καὶ ὁπλοθήκας ἔχωμεν, καὶ θύωμεν
F ἑκατομφόνια, καθάπερ φασὶ νόμον εἶναι Μεσσηνίοις. Ἄλλον δὲ πρὸς τὴν ὑγίειαν οἶμαι χαλεπαίνειν· δεινὸν γὰρ εἰ μηδενὸς νοσοῦντος οὐ στρωμνῆς ἔτι μαλακῆς ὄφελος, οὐ κλίνης· οὐκ Ἀσκληπιῷ θύσομεν, οὐκ ἀποτροπαίοις· ἰατρικὴ δὲ μετὰ ὀργάνων καὶ φαρμάκων ἀποκείσεται τοσού-

E. 4. ἀλλήλοις, ἵνα—εἰδότες πλοῦτον] Ita omnes libri. ἵνα ſine dubio corruptum: εἰδότες hic quidem ineptum. Conjeci ἀλλήλοις συνεῖναι, μηδὲ δεδιότες πενίαν, μηδὲ ἐνδέοντες πλούτου.

E. 8. ἃ Δήμητρι καὶ Κόρῃ θύεται] Lego καὶ Δήμητρι καὶ Κόρῃ θύηται ἔτι.

ter nos diſſerimus, mutuaque fruimur conſuetudine, et otio, ſoluti neceſſitate expetendi alimenti. Quod ſi is ſtatus, in quo ſumus in præſentia, per omnem noſtram duraret vitam, nonne in perpetuo degeremus otio, neque paupertatem metuentes, et divitiarum ignari? Studium enim rerum ſupervacanearum ſtatim comitatur neceſſariorum appetitionem. Jam quod alimentum debere eſſe putat Cleodemus, ut menſæ ſint, et crateres, poſſitque Cereri et Proſerpinæ ſacrificari: alius eodem jure dixerit bella debere eſſe et pugnas, ut muros, navalia, armamentariaque habeamus, et centum hoſtibus occiſis Hecatomphonia immolemus, quam ferunt apud Meſſenios legem valere: alius etiam ſanitatem indigne ferat: ſcilicet inique fuerit comparatum, ſi nemine ægrotante lecti mollis nullus ſit uſus, nullus culcitræ, neque Æſculapio ſacrificemus, neque diis averruncatoribus, et medicina cum inſtrumentis medicamentiſque ſuis ingloria

των ἀκλεὴς καὶ ἀπόθετος. Ἢ τί ταῦτα ἐκείνων διαφέρει; καὶ γὰρ ἡ τροφὴ λιμοῦ φάρμακον προσάγεται, καὶ θεραπεύειν ἑαυτοὺς λέγονται πάντες οἱ τρεφόμενοι διαίτῃ, οὐχ ὡς ἡδύ τι καὶ κεχαρισμένον, ἀλλ' ὡς ἀναγ- 160
καῖον τοῦτο τῇ φύσει πράττοντες. Ἐπεὶ λύπας τι πλείονάς ἐστιν ἀπὸ τῆς τροφῆς τῶν ἡδονῶν γινομένας καταριθμῆσαι· μᾶλλον δὲ ἡ μὲν ἡδονὴ καὶ τόπον ἔχει βραχὺν ἐν τῷ σώματι, καὶ χρόνον οὐ πολύν· ἡ δὲ περὶ τὴν διοίκησιν αὐτῆς ἀσχολία καὶ δυσχέρεια, τί δεῖ λέγειν ὅσων αἰσχρῶν καὶ ὀδυνηρῶν ἡμᾶς ἐμπίπλησιν; Οἶμαι γὰρ εἰς τοσαῦτα βλέψαντα τὸν Ὅμηρον ἀποδείξει κεχρῆσθαι περὶ θεῶν τοῦ μὴ ἀποθνήσκειν, τῷ μὴ τρέφεσθαι,

Οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ', οὐ πίνουσ' αἴθοπα οἶνον·
Τοὔνεκ' ἀναίμονές εἰσι· καὶ ἀθάνατοι καλέονται·

ὡς μὴ μόνον τοῦ ζῆν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀποθνήσκειν τὴν B
τροφὴν ἐφόδιον οὖσαν. Ἐκ ταύτης γὰρ αἱ νόσοι,

A. 2. Ἐπεὶ λύπας τι] Legendum γε pro τι.

et abjecta negligetur: quid enim hæc ab illo differunt? certe enim cibus ut remedium famis ſumitur: et curare ſeipſos dicuntur, qui victus ratione utuntur certa: quod non voluptatem aut jucunditatem aliquam conſectentur, ſed naturæ neceſſitati obſequantur. Etenim moleſtias quam voluptates plures enumerare licet a cibo ortas: immo autem voluptati in corpore et locus exiguus, et temporis parum eſt: cibi apparandi occupatio et difficultas quantis nos impleat turpitudinibus et doloribus, quid attinet dicere? Equidem Homerum arbitror eo reſpexiſſe, cum Deos immortales eſſe eo argumento demonſtraret, quod alimento nullo uterentur.

Nam neque edunt Cereris, neque Bacchi munera potant:
Hinc immortales, et caſſi ſanguine habentur.

ſignificat enim, non vivendi modo, ſed et moriendi viaticum eſſe nutrimentum. Hinc

συστρεφόμεναι τοῖς σώμασιν, οὐκ ἔλαττον ἐνδείας κακὸν ἔχουσι τὴν πλήρωσιν· πολλάκις δὲ καὶ μεῖζόν ἐστιν ἔργον τοῦ πορίσαι τροφὴν καὶ συναγαγεῖν, τὸ καταναλῶσαι καὶ τὸ διαφορῆσαι πάλιν εἰς τὸ σῶμα παραγενομένην. Ἀλλ' ὥσπερ εἰ διαποροῖεν αἱ Δαναΐδες τίνα βίον βιώσονται, καὶ τί πράξουσιν ἀπαλλαγεῖσαι τῆς περὶ τὸν πίθον λατρείας καὶ πληρώσεως· οὕτω διαποροῦμεν ἡμεῖς, εἰ γένοιτο παύσασθαι φοροῦντας εἰς τὴν σάρκα τὴν ἄτρυτον
C ἐκ γῆς ἅμα καὶ θαλάττης τοσαῦτα, τί πράξομεν, ἀπειρίᾳ τῶν καλῶν τὸν ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις στέργοντες βίον. Ὥσπερ οὖν οἱ δουλεύσαντες, ὅταν ἐλευθερωθῶσιν, ἃ πάλαι τοῖς δεσπόταις ἔπραττον ὑπηρετοῦντες, ταῦτα πράττουσιν αὐτοῖς καὶ δι' αὐτούς· οὕτως ἡ ψυχὴ νῦν μὲν τρέφει τὸ σῶμα πολλοῖς πόνοις καὶ ἀσχολίαις, εἰ δὲ ἀπαλλαγείη τῆς λατρείας, αὐτὴν δήπουθεν ἐλευθέραν γενομένην θρέψει, καὶ βιώσεται εἰς αὑτὴν ὁρῶσα καὶ τὴν

B. 3. συστρεφόμεναι] Malim συντρεφόμεναι.
B. 10. εἰς τὴν σάρκα] G. εἰς τὴν γαστέρα : quod melius videtur.

enim morbi corporibus adhærefcunt, quibus repletio ſæpius quam inedia cauſam præbet: ac plerumque majoris eſt laboris ingeſtum conſumere et diſſipare alimentum, quam comparare. Sed perinde ac ſi Danaides quærerent anxie qualem acturæ vitam forent, et quid rei geſturæ, ſi dolii ſui tractatione liberarentur : ita nos percunctamur, ſi contingeret nobis finem facere tam varia terra marique conquirendi et congerendi in carnem noſtram inexplebilem, quidnam eſſemus acturi : quia ob imperitiam rerum pulchrarum vitam neceſſitatibus inſervientem amamus. Quemadmodum igitur qui ſervierunt, libertatem conſecuti pro ſeſe ac propter ſeipſos ea faciunt quæ olim dominorum obeuntes miniſteria fecerant : ſic anima nunc quidem multis occupata eſt laboribus in alendo corpore : ſed eo miniſterio ubi fuerit exonerata, ſeipſam nimirum libertate potitam alet, vivetque in ſeſe et in veritatem intuens, nemine alio abripiente

ἀλήθειαν, οὐδενὸς προσιόντος οὐδὲ ἀπάγοντος. Τὰ μὲν οὖν ῥηθέντα περὶ τροφῆς, ὦ Νίκαρχε, ταῦτ' ἦν.

ιζ'. Ἔτι δὲ τοῦ Σόλωνος λέγοντος, εἰσῆλθε Γοργίας ὁ Περιάνδρου ἀδελφός· ἐτύγχανε γὰρ εἰς Ταίναρον ἀπεσταλμένος ἔκ τινων χρησμῶν, τῷ Ποσειδῶνι θυσίαν καὶ D θεωρίαν ἀπάγων· ἀσπασαμένων δ' ἡμῶν αὐτὸν, καὶ τοῦ Περιάνδρου προσαγαγομένου καὶ φιλήσαντος, καθίσας παρ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης, ἀπήγγειλεν ἄττα δὴ πρὸς μόνον ἐκεῖνον· ὁ δὲ ἠκροᾶτο, πολλὰ πάσχοντι πρὸς τὸν λόγον ὅμοιος ὤν· τὰ μὲν γὰρ ἀχθόμενος, τὰ δὲ ἀγανακτοῦντι ἐφαίνετο, πολλάκις δὲ ἀπιστῶν, εἶτα θαυμάζων· τέλος δὲ γελάσας πρὸς ἡμᾶς, Βούλομαι μὲν, ἔφη, πρὸς τὸ παρὸν φράσαι τὸ προσηγγελμένον· ὀκνῶ δὲ, ἀκούσας Θαλέω ποτὲ εἰπόντος, Ὅτι δεῖ τὰ μὲν εἰκότα λέγειν, τὰ δὲ ἀμήχανα σιωπᾶν. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Βίας, Ἀλ- E λὰ καὶ τοῦτ', ἔφη, Θάλεω τὸ σοφὸν ἐστιν, Ὅτι δεῖ τοῖς ἐχθροῖς καὶ περὶ τῶν πιστῶν ἀπιστεῖν, τοῖς δὲ φίλοις καὶ

aut abducente. Hæc, Nicarche, de alimento fuerunt diſputata.

XVII. Nondum finem dicendi fecerat Solon, cum intro venit Gorgias Periandri frater, a Tænaro reverſus, quo miſſus fuerat ut oraculis quibuſdam ita monentibus rem ſacram faceret, ac pompam duceret. Eum a nobis ſalutatum Periander amplexus atque oſculatus, juxta ſe collocavit. Ibi fratri Gorgias ſeorſim quædam renunciavit, ita audienti, ut ſatis appareret varie ea narratione affici eum, modo dolentis, mox indignantis, ſæpe diffidentis, mox admirantis ſpeciem præbentem. Tandem ridens nos ita affatur: Cupio, inquit, jam nunc vobis narrare quid nuncii acceperim: ſed vix audeo, qui meminerim Thaletem aliquando dixiſſe, *Efferenda ea eſſe quæ ſunt probabilia, reticenda incredibilia.* Sub hæc Bias: Atqui, ait, Thaletis hoc quoque ſapienter dictum eſt, *Hoſtibus etiam ubi credibilia narrant fidem derogandam, amicis*

τὰ ἄπιστα πιστεύειν· ἐχθροὺς μὲν, ἐγὼ ἡγοῦμαι, τοὺς πονηροὺς καὶ ἀνοήτους, φίλους δὲ, τοὺς χρηστοὺς καὶ φρονίμους, αὐτοῦ καλοῦντος. Οὐκοῦν, ἔφη, λεκτέον εἰς ἅπαντας, ὦ Γοργία, μᾶλλον δὲ ἀκτέον ἐπὶ τοὺς νέους τούτους διθυράμβους ὑποφθεγγόμενον ὃν ἥκεις λόγον ἡμῖν κομίζων.

ιη΄. Ἔφη τοίνυν Γοργίας, ὅτι τῆς θυσίας ἐφ᾽ ἡμέρας τρεῖς συντελεσθείσης ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ τῇ τελευταίᾳ
F παννυχίδος οὔσης, καὶ χορείας τινὸς καὶ παιδιᾶς περὶ τὸν αἰγιαλὸν, ἡ μὲν Σελήνη κατέλαμπεν εἰς τὴν θάλατταν· οὐκ ὄντος δὲ πνεύματος ἀλλὰ νηνεμίας καὶ γαλήνης, πόρρωθεν ἀφεωρᾶτο φρίκη κατιοῦσα παρὰ τὴν ἄκραν, ἀφρόν τινα καὶ ψόφον ἄγουσα τῷ ῥοθίῳ περὶ αὐτὴν πολὺν, ὥστε πάντας ἐπὶ τὸν τόπον οὗ προσέμελλε καταδραμεῖν θαυμάσαντας· πρὶν δὲ εἰκάσαι τὸ προσφερό-

E. 7. ἀκτέον ἐπὶ τοὺς νέους τούτους διθυράμβους κ. τ. λ.] Locus, meo judicio, ſanus, ſed ſubobſcurus; ut interpretationem magis quam emendationem exſpectet. Nec libri quid variant. Reſpicitur ad Dithyrambos recens ab Arione inventos. Vertam: *Dic rem, quam adfers, ad nos omnes præſentes: immo potius eam traducens ad novos illos dithyrambos* (i. e. *ei adhibens novos illos dithyrambos*: vel, *more Dithyramborum illorum recens inventorum*) *elata voce enuncia.* Plura in Animadverſionibus.

F. 6. προσέμελλε] Ita omnes libri. Corrigendum προσιέναι ἔμελλε: vel προσβάλλειν ἔμελλε: vel ſimpliciter προσέβαλλε audaciori quidem uſu.

etiam quæ fidem excedunt credenda eſſe: inimicos autem ego cenſeo malos et fatuos, amicos ab eo dici bonos et prudentes. Proinde, inquit[a] Periander, coram univerſis, Gorgia, rem expone, aut potius ad novos iſtos dithyrambos illis, quæ affers, recitandis deduc.

XVIII. Tum Gorgias hujuſmodi narrationem habuit. Cum ſacrificium tribus diebus exactis confeciſſemus, ultimaque ſolemniter univerſi noctem inſomnem ad litus cum chorea et joco duceremus, Luna mare illuſtrante, nulloque ſpirante vento, ſed malacia ac tranquillitate obtinente, eminus horror quidam maris conſpectus eſt verſus promontorium vergens, incitatione aquæ ſpumam ſtrepitumque edente magnum, ut univerſi non ſine admiratione ad locum quo appellebat adcurrerimus. Priuſquam vero poſſemus conjicere

μένον ὑπὸ τάχους, δελφῖνες ὤφθησαν, οἱ μὲν ἀθρόοι
πέριξ κυκλοῦντες, οἱ δὲ ὑφηγούμενοι τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς
τὸ λειότατον, ἄλλοι δ' ἐξόπισθεν, οἷον παρεπέποντες, ἐν 161
μέσῳ δὲ ἀνεῖχεν ὑπὲρ τῆς θαλάσσης ὄγκος ἀσαφὴς
καὶ ἄσημος, ὀχουμένου σώματος· μέχρις οὗ συνάγοντες
εἰς αὐτὸ καὶ συνεποκείλαντες, ἐξέθηκαν ἐπὶ τὴν γῆν
ἄνθρωπον ἔμπνουν καὶ κινούμενον· αὐτοὶ δὲ πάλιν πρὸς
τὴν ἄκραν ἀναφερόμενοι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐξήλλοντο,
παίζοντες ὑφ' ἡδονῆς τινος, ὡς ἔοικε, καὶ σκιρτῶντες.
Ἡμῶν δὲ, Γοργίας ἔφη, πολλοὶ μὲν διαταραχθέντες
ἔφυγον ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ὀλίγοι δὲ μετ' ἐμοῦ θαῤῥή-
σαντες προσελθεῖν ἐγνώρισαν Ἀρίονα τὸν κιθαρῳδὸν, αὐ-
τὸν τοὔνομα φθεγγόμενον αὐτοῦ, καὶ τῇ στολῇ καταφανῆ B
γενόμενον· τὸν γὰρ ἐναγώνιον ἐτύγχανεν ἀμπεχόμενος
κόσμον, ᾧ κιθαρῳδῶν ἐχρήσατο. Κομίσαντες οὖν ἐπὶ

A. 3. συνάγοντες εἰς αὐτὸ] *congregantes ſe ad illud* (σῶμα) *corpus.* Rarior uſus, συνάγειν pro συνάγειν ἑαυτόν. Forte tamen, nonnihil vitii ſubeſt: ut legendum ſit σ· εἴσω αὐτὸ *illud intra ipſos includentes.*

quid eſſet quod advehebatur, (celeritate enim impediebamur) delphines conſpecti ſunt, alii confertim in orbem circumſtantes, alii ad litus qua læviſſimum erat præeuntes, alii ſubſequentes a tergo et agmen claudentes, in medio autem ſuper mare extabat moles quædam vehentis corporis, ignota nobis et indiſcreta: donec delphini coeuntes et ad litus una applicantes in terram expoſuerunt hominem viventem ac moventem ſeſe: inde ipſi rurſum ad promontorium reverſi majore quam ante ſaltatione luſerunt, præ voluptate (ut apparebat) quadam exſultim laſcivientes. Ibi vero plerique de noſtris conſternati a mari profugerunt: ego et mecum pauci ſumus auſi accedere. Invenimus ergo et agnovimus Arionem citharœdum, qui et nomen ſuum edebat ipſe, et amictu innoteſcebat: gerebat enim veſtem qua in certaminibus muſicis ſolebat uti. Hunc nos in tabernaculum de-

σκηνῆς αὐτὸν, ὡς οὐδὲν εἶχε κακὸν, ἀλλ᾽ ἢ διὰ τάχος
καὶ ῥοῖζον ἐφαίνετο τῆς φορᾶς ἐκλελυμένος καὶ κεκμη-
κώς, ἠκούσαμεν λόγον ἄπιστον ἅπασι, πλὴν ἡμῶν τῶν
θεασαμένων τὸ τέλος. Ἔλεγε γὰρ Ἀρίων ὡς πάλαι μὲν
ἐγνωκὼς ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπαίρειν, Περιάνδρου δὲ γράψ-
αντος αὐτῷ προθυμότερος γενόμενος, ὁλκάδος Κορινθίας
παραφανείσης εὐθὺς ἐπιβὰς ἀναχθείη· μετρίῳ δὲ
πνεύματι χρωμένων, αἴσθοιτο τοὺς ναύτας ἐπιβουλεύοντας
C ἀνελεῖν αὐτόν, εἶτα καὶ παρὰ τοῦ κυβερνήτου πύθοιτο λάθ-
ρα μηνύσαντος, ὡς τῇ νυκτὶ τοῦτο δρᾷν αὐτοῖς εἴη δε-
δογμένον· ἔρημος οὖν ὢν βοηθείας καὶ ἀπορῶν, ὁρμῇ τινι
χρήσαιτο δαιμονίῳ, τὸ μὲν σῶμα κοσμῆσαι, καὶ λαβεῖν
ἐντάφιον αὐτῷ τὸν ἐναγώνιον ἔτι ζῶν κόσμον, ἐξᾷσαι δὲ
καὶ τῷ βίῳ τελευτῶν, καὶ μὴ γενέσθαι κατὰ τοῦτο τῶν
κύκνων ἀγεννέστερος· ἐσκευασμένος οὖν, καὶ προειπὼν ὅτι
προθυμία τις αὐτὸν ἔχει τὸν νόμον διελθεῖν τὸν Πυθικὸν

B. 4. ὡς οὐδὲν εἶχε κακὸν] ὡς additum ex B.

tulimus: neque quicquam illi erat mali, niſi quod a celeritate et impetu vectationis defatigatus nonnihil languebat. Audivimus autem ex eo narrationem omnibus incredibilem, præterquam nobis, qui finem et exitum rei ſpectavimus. Aiebat enim ſe, cum jampridem ex Italia diſcedere in animum induxiſſet, litteris Periandri ut id maturaret permotum, Corinthiam navim onerariam forte tum oblatam conſcendiſſe: cumque vento veherentur ſatis commodo, animadvertiſſe ſe nautas ipſi necem machinari, idque ſe deinde etiam ex rectore navis cognoviſſe, clanculum monente ſtatuiſſe nautas conſilium ſuum noctu exſequi. Tum ſe omni deſtitutum auxilio, et in extremis hærentem difficultatibus, divino quodam animi inſtinctu impulſum ut corpus exornaret, ac veſtem qua in certaminibus obeundis fuiſſet uſus, pro funebri ſumeret, et ſub finem vitæ caneret, neque hac in parte oloribus palmam concederet. Sic ergo ornatum ſe dixiſſe nautis, veniſſe ſibi in mentem ut Pythicam cantilenam pro ſua na-

ὑπὲρ σωτηρίας αὐτοῦ καὶ τῆς νεὼς καὶ τῶν ἐμπλεόντων, καταστὰς παρὰ τὸν τοῖχον ἐν πρύμνῃ, καί τινα θεῶν D πελαγίων ἀνάκλησιν προαναχρουσάμενος, ᾄδοι τὸν νόμον. καὶ ὅσον οὔπω μεσοῦντος αὐτοῦ καταδύοιτο μὲν ὁ ἥλιος εἰς τὴν θάλατταν, ἀναφαίνοιτο δὲ ἡ Πελοπόννησος. οὐκέτ' οὖν τῶν ναυτῶν τὴν νύκτα περιμενόντων, ἀλλὰ χωρούντων ἐπὶ τὸν φόνον, ἰδὼν ξίφη γεγυμνωμένα, καὶ παρακαλυπτόμενον ἤδη τὸν κυβερνήτην, ἀναδραμὼν ῥίψειεν ἑαυτὸν ὡς δυνατὸν ἦν μάλιστα πόρρω τῆς ὁλκάδος· πρὶν δὲ ὅλον καταδῦναι τὸ σῶμα, δελφίνων ὑποδραμόντων ἀναφέροιτο, μεστὸς ὢν ἀπορίας καὶ ἀγνοίας καὶ ταραχῆς τοπρῶτον· ἐπεὶ δὲ ῥαστώνη τῆς ὀχήσεως ἦν, καὶ πολλοὺς ἑώρα ἀθροιζομένους περὶ αὐτὸν εὐμενῶς, καὶ διαδεχομένους E ὡς ἀναγκαῖον ἐν μέρει λειτούργημα καὶ προσῆκον πᾶσιν, ἡ δὲ ὁλκὰς ἀπολειφθεῖσα πόρρω τοῦ τάχους αἴσθησιν παρεῖχε· μήτε τοσοῦτον, ἔφη, δέος πρὸς θάνατον αὐτῷ, μήτε ἐπιθυμίας τοῦ ζῆν, ὅσον φιλοτιμίας ἐγγενέσθαι

viſque et comitum ſalute cantaret: adſtitiſſeque in puppi ad foros, invocationeque marinorum numinum quadam præmiſſa, inde ad fides ceciniſſe Pythiam odam. Nondum plane medium cantilenæ cum abſolviſſet, occubuiſſe Solem, conſpectamque fuiſſe Peloponneſum. Nautis vero non jam ulterius noctem præſtolantibus, ſed ad cædem ſe convertentibus, cum nudari gladios, et gubernatorem caput velare jam videret, ſeſe quam potuiſſet longiſſime a navi in altum projeciſſe. Verum priuſquam totum corpus ſubſideret, delphinis ſubeuntibus elatum ſe fuiſſe, plenum initio anxietatis et ignorationis atque perturbationis: cum autem leniter veheretur, multoſque circa ſe congregari delphinos cerneret placide, onerique per vices veluti neceſſario et publico ſubire, ſimulque navis procul a tergo relicta velocitatem vectationis argueret: tum vero aiebat ſibi neque mortis tantum metum, neque vitæ cupiditatem tantam ad animum accidiſſe, quantum ſibi ſtudium inceſſiſſet, ut ſervatus et

πρὸς τὴν σωτηρίαν, ὡς θεοφιλὴς ἀνὴρ φανείη, καὶ λάβοι
περὶ θεῶν δόξαν βέβαιον· ἅμα δὲ καθορῶν τὸν οὐρανὸν
ἀστέρων περίπλεων, καὶ τὴν σελήνην ἀνίσχουσαν εὐφεγγῆ
καὶ καθαρὰν, ἑστώσης δὲ πάντη τῆς θαλάσσης ἀκύμονος,
F ὥσπερ τρίβον ἀναχιζόμενον τῷ δρόμῳ, διανοεῖσθαι πρὸς
αὑτὸν, ὡς οὐχ ἔστιν εἷς ὁ τῆς δίκης ὀφθαλμὸς, ἀλλὰ
πᾶσι τούτοις ἐπισκοπεῖ κύκλῳ ὁ θεὸς τὰ πραττόμενα
περὶ γῆν τε καὶ θάλατταν· τούτοις δὲ δὴ τοῖς λογισμοῖς,
ἔφη, τὸ κάμνον αὐτοῦ καὶ βαρυνόμενον ἤδη τοῦ σώματος
ἀναφέρεσθαι, καὶ τέλος ἐπεὶ τῆς ἄκρας ἀπαντώσης ἀπο-
τόμου καὶ ὑψηλῆς, εὖ πως φυλαξάμενοι καὶ κάμψαντες
(ἐν χρῷ γὰρ ἐνήχοντο) τὴν γῆν, ὥσπερ εἰς λιμένα
162 σκάφος ἀσφαλὲς κατάγοντες, παντάπασιν αἰσθέσθαι θεοῦ
κυβερνήσει γεγονέναι τὴν κομιδήν. Ταῦτα, ὁ Γοργίας
ἔφη, τοῦ Ἀρίονος εἰπόντος, ἠρόμην αὐτὸν, ὅπου τὴν ναῦν

E. 6. φανείη, καὶ λάβοι] Ita libri ſcripti. Ald. Baſ. Xyl. φανείη καὶ λάβῃ. Steph. et reliquæ editiones vitioſe φανείη καὶ λάβοι.

F. 8. τὴν γῆν] τῆς γῆς Voſſ. Exempl. Turneb. Ita non opus parentheſis ſigno.

A. 1. κατάγοντες;] Legend. κατάγουσιν.

diis charus videretur, et firmam de iis opinionem conciperet. Simulque ſe cum cœlum intueretur ſtellis frequentiſſimis nitens, lunamque fulgidam et puram exorientem, ſtante mari tranquillo undequaque, et ſine fluctibus curſum veluti ſemitam ſciſſam præbente: cogitaſſe ſe cum animo ſuo, non unum duntaxat juſtitiæ eſſe oculum, ſed his omnibus circumcirca Deum obſervare quæ terra marique agantur. His cogitationibus corporis partes gravatas jam et laſſas fuiſſe recreatas. Tandem cum ad promontorium appuliſſent delphini, quod ſublime erat ac præruptum, optime ejus aſperitatem eos caviſſe ac circumflexiſſe, pone adnatantes: donec in terra ipſum, velut navim in portum tutum, depoſuiſſent: ut plane ſenſerit, Dei procuratione ſic vectum ſeſe fuiſſe. Hæc cum Arion expoſuiſſet: ego, addebat Gorgias, percunctatus ſum, ubi putaret navim iſtam

οἴεται κατασχήσειν· ὁ δὲ, πάντως μὲν εἰς Κόρινθον, πολὺ μέντοι καθυστερεῖν· αὐτὸν γὰρ ἑσπέρας ἐκπεσόντα, πεντακοσίων οὐ μεῖον οἴεσθαι δρόμον σταδίων κομισθῆναι, καὶ γαλήνην εὐθὺς κατασχεῖν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἑαυτὸν ὁ Γοργίας ἔφη πυθόμενον τοῦ τε ναυκλήρου τοὔνομα καὶ τοῦ κυβερνήτου, καὶ τῆς νεὼς τὸ παράσημον, ἐκπέμψαι πλοῖα καὶ στρατιώτας τὰς κατάρσεις παραφυλάξοντας· τὸν δὲ Ἀρίονα μετ' αὐτοῦ κομίζειν ἀποκεκρυμμένον, ὅπως μὴ προαισθόμενοι τὴν σωτηρίαν, διαφύγοιεν· ὄντως οὖν ἐοικέναι θείᾳ τύχῃ τὸ πρᾶγμα· παρεῖναι γὰρ αὐτοὺς ἅμα δεῦρο, καὶ πυνθάνεσθαι, τῆς νεὼς κεκρατημένης ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, συνειλῆφθαι τοὺς ἐμπόρους καὶ ναύτας. Ὁ μὲν οὖν Περίανδρος ἐκέλευσεν εὐθὺς ἐξαναστάντα τὸν Γοργίαν, εἰς φυλακὴν ἀποθέσθαι τοὺς ἄνδρας οὗ μηδεὶς αὐτοῖς πρόσεισι, μηδὲ φράσει τὸν Ἀρίονα σεσωσμένον. B

ιθ'. Ὁ δὲ Αἴσωπος, Ἀλλ' ὑμεῖς, ἔφη, χλευάζετε

A. 5. καθυστερεῖν] καθυστερήσειν Voſſ. Venet. P.

appulſuram: reſpondit, omnino ad Corinthum, ſed multo poſt venturam: nam ſe veſperi elapſum e navi exiſtimare vectum eſſe non minus quingentis ſtadiis ſpatium: et ſtatim malaciam fuiſſe obortam. Dicebat præterea Gorgias ſe et naucleri nomine, et gubernatoris, et inſigni navis cognito, emiſiſſe naves et milites qui loca navibus appellendis idonea obſervarent, diſſimulato quod ſecum ferrent Arionem, ne ſontes fuga elabi re cognita poſſent: omnino autem divino caſui fortunæ hanc rem reſpondere: ſimul enim et ſe huc adveniſſe, et ſignificatum ſibi eſſe navim in eorum quos emiſerat militum poteſtatem una cum negotiatoribus et nautis veniſſe. Sub hæc Periander Gorgiam ſtatim ſurgere juſſit, deprehenſoſque iſtos in carcerem compingere, ubi nemo accedere, aut de ſervato Arione eos certiores reddere poſſet.

XIX. Tum Æſopus: Vos vero, inquit, graculos meos et

τοὺς ἐμοὺς κολοιοὺς καὶ κόρακας, εἰ διαλέγονται· δελφῖνες δὲ τοιαῦτα νεανιεύονται; Ἄλλό τι λέγωμεν, ἔφην,
C ὦ Αἴσωπε· τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ πιστευομένῳ καὶ γραφομένῳ παρ' ἡμῖν πλέον ἢ χίλια ἔτη διαγέγονε, καὶ ἀπὸ τῶν Ἰνοῦς καὶ Ἀθάμαντος χρόνων. Ὁ δὲ Σόλων ὑπολαβὼν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ Διόκλεις, ἐγγὺς θεῶν ἔστω καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς· ἀνθρώπινον δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς τὸ τοῦ Ἡσιόδου πάθος· ἀκήκοας γὰρ ἴσως τὸν λόγον. Οὐκ ἔγωγε· εἶπεν. Ἀλλὰ μὴν ἄξιον πυθέσθαι. Μιλησίου γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἀνδρὸς ᾧ ξενίας ἐκοινώνει Ἡσίοδος καὶ διαίτης ἐν Λοκροῖς, τῇ τοῦ ξένου θυγατρὶ κρύφα συγγενομένου καὶ φωραθέντος, ὑποψίαν ἔσχεν ὡς γνοὺς ἀπ'
D ἀρχῆς καὶ συνεπικρύψας τὸ ἀδίκημα, μηδενὸς ὢν αἴτιος,

B. 12. λέγωμεν] Ita Venet. Voſſ. P. Vulgo λέγομεν. Proxime ἔφην, quod Xylander conjecerat, dedi ex B. Anon. T. V. pro ἔφη.

C. 1. τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ] Xyl. putat hic quædam excidiſſe. Idem ſentit Mez. *deſunt hic multa*, inquit, quibus Inus et Athamantis fabula narrabatur. Forte non erit quod excidiſſe quid ſtatuamus, ſi τούτῳ τῷ λόγῳ accipiamus pro *huic traditioni, homines a delphinis ſervari*.

C. 6. Οὐκ ἔγωγε· εἶπεν] Legendum Οὐκ ἔγωγε εἶπον. Nam Dioclis ſunt hæc verba. Ἀλλὰ μὴν et ſequentia Solonis ſunt qui Heſiodi obitum narrat. Ita recte vertit Xylander.

corvos differentes ſubſannate porro, cum delphini hoc modo juvenentur? Ego autem: aliud, inquam, Æſope, eſt quod dicimus: hæc enim oratio, cui nos fidem adhibemus, amplius mille jam annos duravit, ab Inus et Athamantis uſque temporibus. Solon vero hunc excipiens ſermonem: hæc quidem, inquit, Diocles, ad Deos propius pertinent, ſuntque nobis ſuperiora: humanum eſt, et ad nos attinet, quod Heſiodo evenit: puto enim te narrari audiviſſe. Non ſane, inquam. Atqui, ait, auditu digna res eſt. Mileſius quidam, cum quo hoſpitii ac convictus uſus Heſiodo intercedebat, apud Locros hoſpitis filiæ pudicitiam clam imminuerat: re comperta creditum eſt Heſiodum ab initio conſcium flagitii fuiſſe, in eoque occultando operam navaſſe: cum quidem hic inſons, nulla ſua culpa in iram hominum

ὀργῆς δὲ καιρῷ καὶ διαβολῇ περιπεσὼν ἀδίκως. Ἀπέκ-
τειναν γὰρ αὐτὸν οἱ τῆς παιδίσκης ἀδελφοὶ περὶ τὸ
Λοκρικὸν Νέμειον ἐνεδρεύσαντες, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ τὸν ἀκό-
λουθον, ᾧ Τρώϊλος ἦν ὄνομα· τῶν δὲ σωμάτων εἰς τὴν
θάλασσαν ὠσθέντων, τὸ μὲν τοῦ Τροΐλου εἰς τὸν Δάφνον
ποταμὸν ἔξω φερόμενον, ἐπεσχέθη περικλύστῳ χοιράδι
μικρὸν ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ἀπεχούσῃ· καὶ μέχρι νῦν
Τρώϊλος ἡ χοιρὰς καλεῖται· τοῦ δὲ Ἡσιόδου τὸν νεκρὸν
εὐθὺς ἀπὸ γῆς ὑπολαβοῦσα δελφίνων ἀγέλη πρὸς τὸ
Ῥίον ἐκόμιζε, καὶ τὴν Μολυκρίαν. Ἐτύγχανε δὲ Λο- E
κροῖς ἡ τῶν Ῥίων καθεστῶσα θυσία καὶ πανήγυρις, ἣν
ἄγουσιν ἔτι νῦν περιφανῶς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον· ὡς
δὲ ὤφθη προσφερόμενον τὸ σῶμα, θαυμάσαντες, ὡς
εἰκὸς, ἐπὶ τὴν ἀκτὴν κατέδραμον, καὶ γνωρίσαντες ἔτι
πρόσφατον νεκρὸν, ἅπαντα δεύτερα τοῦ ζητεῖν τὸν φόνον

D. 8. ἀπεχούσῃ] Præſtat ἀνεχούσῃ cum Anon. T. V. B. *ad ſcopulum paululum ex mari exſtantem.*

E. 1. καὶ τὴν Μολυκρίαν] Forte rectius legatur κατὰ τὴν Μολυκρίαν, ut corrigit Palmerius Græc. Antiq. IV, 20. p. 485.

E. 2. ἡ τῶν Ῥίων] Aſſentior Reiſkio corrigenti ἡ τῶν Ῥιείων: ſacrum τὰ Ῥίεια.

E. 6. πρόσφατον νεκρὸν] Aliquanto melius πρόσφατον τὸν νεκρὸν T. V. B.

per calumniam et ſiniſtras incidiſſet ſuſpiciones. Nihilominus eum puellæ fratres apud Locrenſe Nemeium ſive nemus ex inſidiis trucidaverunt: unaque aſſeclam ipſius Troilum. Cæterum cadaveribus in mare devolutis, Troili cadaver foras in Daphnum fluvium delatum, apud ſcopulum aquis ambitum et non procul a mari diſſitum detentum fuit: qui ſcopulus etiamnum Troilus dicitur. Heſiodi autem cadaver, ubi primum a terra excidit, excipiens delphinorum grex ad Rium et Molycriam deportavit. Forte tum Locri ſolennem conventum agebant apud Rium, ac ſacris operabantur publicis, quæ etiamnum ſplendide iſto in loco peraguntur. Cum vero cadaver videretur adferri, mirati (ut par erat) ad litus adcurrerunt: cumque cadaver recens interfecti Heſiodi agnoſcerent, gloria hominis permoti nihil antiquius

ἐποιοῦντο, διὰ τὴν δόξαν τοῦ Ἡσιόδου. Καὶ τοῦτο μὲν ταχέως ἔπραξαν, εὑρόντες τοὺς φονεῖς· αὐτούς τε γὰρ κατεπόντισαν ζῶντας, καὶ τὴν οἰκίαν κατέσκαψαν. Ἐτάφη δὲ Ἡσίοδος πρὸς τῷ Νεμείῳ· τὸν δὲ τάφον οἱ πολλοὶ τῶν ξένων οὐκ ἴσασιν, ἀλλ' ἀποκέκρυπται ζητού-
F μενος ὑπ' Ὀρχομενίων, ὥς φασι, βουλομένων κατὰ χρησμὸν ἀνελέσθαι τὰ λείψανα, καὶ θάψαι παρ' αὐτοῖς. Εἴπερ οὖν οὕτως ἔχουσιν οἰκείως καὶ φιλανθρώπως πρὸς τοὺς ἀποθανόντας, ἔτι μᾶλλον εἰκός ἐστι τοῖς ζῶσι βοηθεῖν, καὶ μάλιστα κηληθέντας αὐλοῖς, ἤ τισι μέλεσι. Τουτὶ γὰρ ἤδη πάντες ἴσμεν, ὅτι μουσικῇ τὰ ζῶα ταῦτα χαίρει καὶ διώκει, καὶ παρανήχεται τοῖς ἐλαυνομένοις πρὸς ᾠδὴν καὶ αὐλὸν ἐν εὐδίᾳ πορείας τερπόμενα. Χαίρει δὲ
163 καὶ νήξεσι παίδων, καὶ κολύμβοις ἁμιλλᾶται. Διὸ καὶ νόμος ἀδείας ἄγραφός ἐστιν αὐτοῖς. Θηρᾷ γὰρ οὐδεὶς οὔτε λυμαίνεται, πλὴν ὅταν ἐν δικτύοις γενόμενοι κα-

F. 8. πορείας] Forte χορείαις.

habuerunt quam cædis actores quærere: ac cito iis ſucceſſit res, inventoſque percuſſores vivos in mare præcipitaverunt, et eorum domum diruerunt. Ipſe Heſiodus apud Nemeium ſepultus eſt: et ſepulchrum ejus plerique peregrini ignorant: occultatur enim propter Orchomenios, qui id quærunt, et reliquias Heſiodi, monitu oraculi cujuſdam, auferre, et apud ſe humare cupiunt. Itaque ſi delphini ita ſunt adverſus mortuos humani atque familiariter affecti, multo probabilius eſt vivis eos opem ferre, maxime ubi fiſtulis aut cantu invitantur. Hoc enim jam omnibus nobis compertum eſt, muſica animalia iſta delectari, eamque aſſectari, et juxta vehentes in tranquillo cum cantu ac tibia adnatare. Natatione etiam puerorum gaudent, certantque cum nantibus. Itaque lege non ſcripta cautum iis eſt de ſecuritate: nemo enim eos piſcatur aut lædit: niſi ſi quan-

κουργοῦσι περὶ τὴν ἄγραν, πληγαῖς κολάζονται, καθάπερ παῖδες ἁμαρτάνοντες. Μέμνημαι δὲ καὶ παρὰ Λεσβίων ἀνδρῶν ἀκούσας σωτηρίαν τινὰ κόρης ὑπὸ δελφῖνος ἐκ θαλάττης γενέσθαι, λεγόμενον ἀκριβῶς· ἀλλ' ὁ Πιττακὸς ἐπιγινώσκει· δίκαιον δ' ἐστὶ περὶ τούτων διελθεῖν.

κ'. Ἔφη τοίνυν ὁ Πιττακὸς, ἔνδοξον εἶναι καὶ μνημονευόμενον ὑπὸ πολλῶν τὸν λόγον. Χρησμοῦ γὰρ γενομένου τοῖς οἰκίζουσι Λέσβον, ὅταν ἕρματι πλέοντες περιτύχωσιν ὃ καλεῖται Μεσόγειον, τότε ἐνταῦθα Ποσειδῶνι μὲν ταῦρον, B Ἀμφιτρίτῃ δὲ καὶ Νηρηΐσι ζῶσαν καθιέναι παρθένον· ὄντων οὖν ἀρχηγετῶν ἑπτὰ καὶ βασιλέων, ὀγδόου δὲ τοῦ Ἐχελάου πυθοχρήστου τῆς ἀποικίας ἡγεμόνος, οὗτος μὲν ἤιθεος ἦν ἔτι, τῶν δὲ ἑπτὰ κληρουμένων ὅσοις ἄγαμοι παῖδες ἦσαν, καταλαμβάνει θυγατέρα Σμινθέως ὁ κλῆρος· ἣν ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ κοσμήσαντες, ὡς ἐγένοντο κατὰ τὸν τόπον, ἔμελλον εὐξάμενοι καθήσειν. Ἔτυχε δέ τις

A. 7. γενέσθαι, λεγόμενον ἀκριβῶς· κ. τ. λ.] Puto legendum: γενέσθαι λεγόμενον· ἀλλ' ὁ Πιττακὸς ἐπεὶ γινώσκει ἀκριβῶς, δίκαιός ἐστι κ. τ. λ.

do in retia ingreſſi piſcationi nocent: tunc enim puerorum inſtar delinquentium verberibus caſtigantur. Ac memini me de Leſbiis audire, puellam quandam e mari a delphino fuiſſe ſervatam.

XX. Vere, inquit Pittacus, hoc narratum tibi fuit: eſt enim res nota, et multorum memoria confirmata. Leſbum condentibus oraculum mandaverat, ut cum navigando ad ſtationem appuliſſent nomine Meſogeium, quaſi Mediterraneum dicas, ibi tum Neptuno taurum, Amphitritæ ac Nereidibus vivam virginem demitterent in mare. Septem erant duces ac reges, octavus Echelaus princeps deducendæ coloniæ oraculo conſtitutus, iſque etiamnum cœlebs. Cum reliqui ſeptem ſorte de innuptis liberis comparaſſent, ea ſorori Sminthei obtigit: hanc igitur veſtibus et auro exornarunt, erantque, cum loco appropinquaſſent, conceptis votis in mare abjecturi. Erat

ἐρῶν αὐτῆς τῶν συμπλεόντων, οὐκ ἀγεννὴς, ὡς ἔοικε, νεανίας, οὗ καὶ τὸ ὄνομα διαμνημονεύουσιν Ἔναλον·
C οὗτος ἀμήχανόν τινα τοῦ βοηθεῖν τῇ παρθένῳ προθυμίαν ἐν τῷ τότε πάθει λαβὼν, παρὰ τὸν καιρὸν ὥρμησε, καὶ περιπλακεὶς ὁμοῦ συγκαθῆκεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. Εὐθὺς μὲν οὖν φήμη τις οὐκ ἔχουσα τὸ βέβαιον, ἄλλως δὲ πείθουσα πολλοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, διηνέχθη περὶ σωτηρίας αὐτῶν καὶ κομιδῆς. Ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ τὸν Ἔναλόν φασιν ἐν Λέσβῳ φανῆναι, καὶ λέγειν ὡς ἐπὶ δελφίνων φορητοὶ διὰ θαλάττης ἐκπέσοιεν ἀβλαβῶς εἰς τὴν ἤπειρον. Ἔστι δὲ ἄλλα θειότερα τούτων, ἐκπλήττοντα καὶ κηλοῦντα τοὺς πολλοὺς, διηγεῖσθαι·
D πάντων δὲ πίστιν ἔργον παρασχεῖν. Κύματος γὰρ ἠλιβάτου περὶ τὴν νῆσον αἰρομένου, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπαντῆσαι δεδιότων, μόνον θαλάττῃ ἕπεσθαι πολύποδας αὐτῷ πρὸς

C. 8. ἐκπέσοιεν] Malim ἐκπεσεῖν ut unus habet P. et vertit Xyl.
D. 3. μόνον θαλάττῃ] Exciderunt quædam. Forte ita reſtituenda: μόνον ἐκβῆναι τῆς θαλάττης, καὶ ἕπεσθαι πολύποδας αὐτῷ. Res eadem narratur ab Athenæo XI. p. 466. C. et brevius a Plutarcho II. p. 984. D. ex duobus auctoribus.

inter eos qui una navigabant adoleſcens quidam indolis nequaquam malæ, cujus nomen Enalus perhibetur: is cum puellæ iſtius amore teneretur, et ſtudio ejus ſervandæ ineffabili duceretur, ſub ipſum temporis articulum impetu dato eam complexus, una ſe in mare demiſit. Ac ſtatim quidem fama certitudinis expers, ſed cui tamen multi de exercitu fidem adhiberent, didita fuit incolumes eos fuiſſe in terram delatos. Poſtea vero temporis aiunt ipſum in Leſbo fuiſſe viſum Enalum, ac narraſſe, a delphinis ſe e mari in continentem citra periculum fuiſſe evectos. Poſſem alia his diviniora, ac multorum animos qua percellentia, qua demulcentia commemorare: ſed difficile eſt omnibus fidem facere. Cum enim fluctus ingens circa inſulam attolleretur, homineſque ad mare accedere non auderent, ſolum ferunt Enalum acceſſiſſe, et ſecutam eum eſſe polypodum multitu-

τὸ ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ὧν τοῦ μεγίστου λίθον κομίζοντος, λαβεῖν τὸν Ἔναλον, καὶ ἀναθεῖναι· καὶ τοῦτον Ἔναλον καλοῦμεν. Καθόλου δὲ, εἶπεν, εἴ τις εἶδεν ἢ διαφορὰν ἀδυνάτου καὶ ἀσυνήθους καὶ παραλόγου καὶ παραδόξου, μάλιστα ἂν ὁ Χίλων, καὶ μήτε πιστεύων, ὡς ἔτυχε, μήτε ἀπιστῶν, τὸ, Μηδὲν ἄγαν, ὡς σὺ προσέταξας, διαφυλάττων.

κα΄. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Ἀνάχαρσις εἶπεν, ὅτι τοῦ Θάλεω καλῶς ὑπολαμβάνοντος ἐν πᾶσιν εἶναι τοῖς κυριωτάτοις μέρεσι τοῦ κόσμου καὶ μεγίστοις ψυχὴν, οὐκ E ἄξιόν ἐστι θαυμάζειν εἰ τὰ κάλλιστα περαίνεται θεοῦ γνώμῃ· ψυχῆς γὰρ ὄργανον τὸ σῶμα, θεοῦ δὲ ἡ ψυχή· καὶ καθάπερ σῶμα πολλὰς μὲν ἐξ αὐτοῦ κινήσεις ἔχει, τὰς δὲ πλείστας καὶ καλλίστας ὑπὸ ψυχῆς, οὕτως αὖ πάλιν ἡ

D. 5. ἀναθεῖναι] Ita Ald. Baſ. Xyl. Voſſ. Exempl. Turn. Quod quare et unde Stephanus mutavit in ἀναθῆναι, neſcio.

D. 5. τοῦτον Ἔναλον καλοῦμεν] Ita Stephanus forte ex Exempl. Turn. in quo duæ ſunt lectiones; altera hæc: altera non minus bona, τούτου ἔτι καλοῦμεν: forte utroque a correctore vulgatæ quam reliqui editi et ſcripti libri habent τοῦτον Εἰ καλοῦμεν.

D. 6. Καθόλου δὲ, εἶπεν—διαφυλάττων] Oratio nec apta nec integra, forte ita corrigenda: Καθ᾽ ὅλου δὲ εἶπεν, εἴτις οἶδεν διαφορὰν ἀδυνάτου καὶ ἀσυνήθους, ἢ παραλόγου καὶ παραδόξου, μάλιστα ἄν, ὦ Χίλων, μήτε πιστεύων ὡς ἔτυχε, μήτε ἀπιστῶν, τὸ Μηδὲν ἄγαν, ὡς σὺ προσέταξας, διαφυλάττοι.

dinem ad templum uſque Neptuni, maximo lapidem geſtante, quem Enalus dedicaverit: iſque lapis a nobis ita dicitur. In univerſum autem ut verbo dicam, qui inter id quod fieri nefas eſt, et id quod inuſitatum eſt diſtinguere poſſit, intelligatque aliud eſſe a vero, aliud ab opinione hominum alienum, is, O Chilo, tuum illud, *Ne quid nimis*, ſervans, modum in habenda derogandaque fide tenebit.

XXI. Poſt hæc Anacharſis ita locutus eſt: Cum recte ſenſerit Thales in omnibus præcipuis mundi partibus ac maximis animam eſſe, admiratione dignum non eſt quod pulcherrima quæque divino nutu efficiuntur. Corpus enim animæ, anima inſtrumentum eſt Dei: et ſicut corpus a ſeſe multos habet, plurimos vero et optimos motus ab ani-

ψυχὴ τὰ μὲν ὑφ' ἑαυτῆς κινουμένη πράττει, τὰ δὲ τῷ θεῷ παρέχει χρωμένῳ κατευθύνειν καὶ τρέπειν ἑαυτὴν ᾗ βούλοιτο, πάντων ὀργάνων εὐπρεπέστατον οὖσα. Δεινὸν γὰρ, εἶπεν, εἰ πῦρ μὲν ὄργανόν ἐστι θεοῦ, καὶ πνεῦμα καὶ
F ὕδωρ καὶ νέφη καὶ ὄμβροι, δι' ὧν πολλὰ μὲν σώζει τε καὶ τρέφει, πολλὰ δὲ ἀπόλλυσι καὶ ἀναιρεῖ· ζώοις δὲ χρῆται πρὸς οὐδὲν ἁπλῶς οὐδέπω τῶν ὑπ' αὐτοῦ γινομένων· ἀλλὰ μᾶλλον εἰκὸς ἐξηρτημένα τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ὑπουργεῖν, καὶ συμπαθεῖν ταῖς τοῦ θεοῦ κινήσεσιν, ἢ Σκύθαις τόξα, λύραι δὲ Ἕλλησι καὶ αὐλοὶ συμπαθοῦσιν. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ ποιητὴς Χερσίας, ἄλλων τε σωθέντων ἀνελπίστως ἐμέμνητο, καὶ Κυψέλου τοῦ Περιάνδρου πατρὸς· ὃν οἱ πεμφθέντες ἀνελεῖν νεογνὸν ὄντα προσομιλήσαντα αὐτοῖς ἀπετράποντο· καὶ πάλιν μετανοήσαντες

E. 8. εὐπρεπέστατον] Ita libri omnes. Attamen malim εὐτρεπέστατον *paratiſſimum*, quod et Mez. et Reiſk. viderunt.

F. 3. οὐδέπω] Manere nequit. Forte fuit olim varietas lectionum duarum ἁπλῶς et οὐδαμῶς, unde hoc ortum ſit. Delet quoque Reiſkius.

F. 4. ἐξηρτημένα] Sumpſi ex Mez. et T. V. in quibus operarum error eſt ἐξητημένα. Vulgo ἐξηρτημένων. Xylandri Editio ἐξηρτημένην.

F. 9. προσομιλήσαντα] Legendum προσμειδιάσαντα, auctoritate hiſtoriæ, quæ eſt apud Herodotum, V. 92, 3. Vid. Valckenarium.

ma: ſic rurſum anima alia ſuopte inſtinctu agit, in aliis deo ſeſe utenti præbet dirigendam atque ejus arbitrio movendam, cum ſit omnium inſtrumentorum pulcherrimum. Inique enim fuerit comparatum, ſi ignis inſtrumentum ſit, et ventus, et aqua, et nubes, et pluviæ, quibus multa Deus ſervat et alit, multa perdit atque abolet: animalibus eum ad nullum prorſus ſuum opus uti: cum rationi magis conſentaneum ſit animalia ſuſpenſa a vi divina ei ſubſervire motuſque ejus ſubſequi, quam Scythis arcus, Græcis lyras et tibias obtemperare. Deinceps Cherſias poeta cum aliorum mentionem intulit mirabiliter ſervatorum, tum Cypſeli qui pater Periandri fuit: eum enim, cum miſſi occiſum puerum admodum oblatum declinaſſent, pœnitentiaque ducti rurſum quærerent, inventum non fuiſſe, cum eſſet a matre

ἐζήτουν, καὶ οὐχ εὗρον, εἰς κυψέλην ὑπὸ τῆς μητρὸς 164
ἀποτεθέντα. Διὸ καὶ τὸν οἶκον ἐν Δελφοῖς κατεσκεύασεν ὁ Κύψελος, ὥσπερ θεοῦ τότε τὸν κλαυθμυρισμὸν ἐπισχόντος, ὅπως διαλάθοι τοὺς ζητοῦντας. Καὶ ὁ Πιττακὸς προσαγορεύσας τὸν Περίανδρον, Εὖ γε, ἔφη, Περίανδρε, Χερσίας ἐποίησε μνησθεὶς τοῦ οἴκου· πολλάκις γὰρ ἐβουλόμην ἐρέσθαι σε τὴν αἰτίαν τῶν βατράχων ἐκείνων, τί βούλονται περὶ τὸν πυθμένα τοῦ φοίνικος ἐντετορνευμένοι τοσοῦτοι, καὶ τίνα πρὸς τὸν θεὸν ἢ τὸν ἀναθέντα λόγον ἔχουσι. Τοῦ δὲ Περιάνδρου τὸν Χερσίαν ἐρωτᾶν κελεύσαντος· εἰδέναι γὰρ ἐκεῖνον, καὶ παρεῖναι τῷ B
Κυψέλῳ καθιεροῦντι τὸν οἶκον· ὁ Χερσίας μειδιάσας, Ἀλλ' οὐκ ἄν, ἔφη, φράσαιμι πρότερον ἢ πυθέσθαι παρὰ τούτων ὅ, τι βούλεται τὸ Μηδὲν ἄγαν αὐτοῖς, καὶ τὸ γνῶθι σαυτόν, καὶ τοῦτο δὲ τὸ πολλοὺς μὲν ἀγάμους, πολλοὺς δὲ ἀπίστους, ἐνίους δὲ καὶ ἀφώνους πεποιηκός,

B. 5. τοῦτο δὲ—ἀπίστους] Loco prioris habent τοῦτο δὴ Anon. T. V. B. utrumque ſuo ſenſu et hoc loco bonum. Ἀπίστους dedi ex Vulc. Anon. Xyl. Mez. pro vulgato πιστούς. Forte melius etiam ſit ἀνεπίστους.

in cypſelam, id eſt cumeram, abditus: itaque ædem etiam Cypſelum Delphis dedicaſſe, quod tunc temporis a Deo ſe inhibitum fuiſſe crederet ne vagiret, itaque lateret inquiſitores. Tum Pittacus Periandrum alloquens: Bene, inquit, a Cherſia factum eſt, qui ædis iſtius mentionem propoſuit. Sæpenumero enim ex te volui quærere cauſam ranarum iſtarum, cur tam multæ ad fundum palmæ torno inſculptæ ſint ac qua ratione Deum dedicantemve attingant. Hic cum Periander Cherſiam interrogandum diceret, cui notum id eſſet, utpote qui in dedicatione adfuiſſet Cypſelo, ſubridens Cherſias: Non, inquit, prius ego id explicavero, quam ex his intelligam, quid ſibi velit eorum iſthuc; *Ne quid nimis*, et *Noſce teipſum*, et (quæ vox multos a nuptiis, alios a fide interponenda deterruit, nonnullos plane mutos

Ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα. Τί δὲ, εἶπεν ὁ Πιττακὸς, ἡμῶν δεῖ ταῦτα φραζόντων; πάλαι γὰρ Αἰσώπου λόγον εἰς ἕκαστον, ὡς ἔοικε, τούτων συντεθεικότος ἐπαινεῖς. Καὶ ὁ Αἴσωπος, ὅταν γε παίζῃ πρὸς ἐμὲ Χερσίας, εἶπε, σπουδάζων δὲ, τούτων Ὅμηρον εὑρετὴν ἀποδείκνυσι· καί φησι
C τὸν μὲν Ἕκτορα γινώσκειν ἑαυτόν· τοῖς γὰρ ἄλλοις ἐπιτιθέμενος,

Αἴαντος ἀλεείνε μάχην Τελαμωνιάδαο·

τὸν δ' Ὀδυσσέα τοῦ Μηδὲν ἄγαν ἐπαινέτην, τῷ Διομήδει παρακελεύεσθαι,

Τυδείδη, μήτ' ἄρ με μάλ' αἴνεε, μήτέ τι νείκει.

τὴν δ' ἐγγύην οἱ μὲν ἄλλοι λοιδορεῖν αὐτὸν ὡς πρᾶγμα δείλαιον καὶ μάταιον οἴονται, λέγοντα,

Δειλαί τοι δειλῶν γε καὶ ἐγγύαι ἐγγυάασθαι.

Χερσίας δὲ οὑτοσί φησι τὴν Ἄτην ὑπὸ τοῦ Διὸς ῥιφῆναι τῇ ἐγγύῃ παραγινομένην, ἣν ἐγγυησάμενος ὁ
D Ζεὺς ἐσφάλη περὶ τῆς τοῦ Ἡρακλέους γενέσεως. Ὑπο-

fecit) *Sponde, præſto noxa eſt.* Quid vero, inquit Pittacus, neceſſe eſt tibi nos ea enarrare, cum Æſopi orationem de ſingulis iſtis compoſitam laudes? Et Æſopus: Cherſias, ait, quoties mecum jocatur, jocatur autem ſerio, Homerum iſtorum dictorum autorem facit. Hectorem enim ſui ipſius notitiam habuiſſe dicit, qui alios invadens,

Majori tamen Ajaci concurrere cavit.

et Ulyſſem laudatorem hujus ſententiæ, *Ne quid nimis*, ſic præcipere Diomedi:

Tydide, nimium neque me lauda, neque culpa.

Sponſionem autem alii putant eum traducere ut rem periculoſam et futilem, his verbis:

Pro pravis ſpondere equidem eſt res plena pericli.

Cherſias autem noſter Aten ait propterea fuiſſe a Jove de cœlo præcipitatam, quod interfuiſſet ſponſioni de Herculis natalibus, qua Jupiter circumventus fuit. His ſubjecit So-

λαβὼν δὲ ὁ Σόλων, Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τῷ σοφωτάτῳ πιστευτέον Ὁμήρῳ,

Νὺξ δ' ἤδη τελέθει· ἀγαθὸν καὶ νυκτὶ πιθέσθαι.

σπείσαντες οὖν Μούσαις καὶ Ποσειδῶνι καὶ Ἀμφιτρίτῃ, διαλύωμεν, εἰ δοκεῖ, τὸ συμπόσιον. Τοῦτο ἔσχεν, ὦ Νίκαρχε, πέρας ἡ τότε συνουσία.

Ion hæc verba: proinde pareamus ſapientiſſimo Homero,

Jam nox inceſſit: nocti nos cedere verum eſt.

ergo libemus Muſis, Neptuno, Amphitritæque: eoque facto, niſi vobis contra videtur, convivium diſſolvamus. Hic fuit, Nicarche, iſtius conventus finis.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

E

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

PLUTARCHI

DE SUPERSTITIONE.

α΄. ΤΗΣ περὶ θεῶν ἀμαθίας καὶ ἀγνοίας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δίχα ῥυείσης, τὸ μὲν, ὥσπερ ἐν χωρίοις σκληροῖς, τοῖς ἀντιτύποις ἤθεσι τὴν ἀθεότητα, τὸ δὲ, ὥσπερ ἐν ὑγροῖς, τοῖς ἁπαλοῖς τὴν δεισιδαιμονίαν ἐμπεποίηκεν. Ἅπασα μὲν οὖν κρίσις ψευδὴς, ἄλλως

E. 7. τοῖς ἀντιτύποις—τοῖς ἁπαλοῖς] Locus vulgo turbatus falſa lectione καὶ ἀντιτύποις—καὶ ἁπαλοῖς: quem tamen recte jam et verterat Xylander et e ſuo ipſe codice ediderat: quocum conſentit Amiot. et unus ex meis Pariſinus D. antiquus ſane et bonæ notæ. Modo erat χωρίοις τισὶ σκληροῖς: delevi τισὶ ſecutus pleroſque codices C. D. E. G. Moſc. 1. et 2. Venet.

I. INSCITIA deorum atque ignoratio jam inde ab initio in duos quaſi rivos dimanans, ab una parte in duris ac refractariis ingeniis, tanquam in aſpero ſolo, Impietatem, quæ nullos putat eſſe deos, ab altera, veluti in molli ac tenero ſolo, Superſtitionem animis lenibus ingeneravit. Eſt quidem omnis falſa opinio, maxime de talibus rebus, per-

τε κἂν ᾖ περὶ ταῦτα, μοχθηρόν· ᾗ δὲ καὶ πάθος πρόσεστι, μοχθηρότερον. Πᾶν γὰρ πάθος ἔοικεν ἀπάτη φλεγμαίνουσα εἶναι· καὶ καθάπερ αἱ μετὰ τραύματος ἐκβολαὶ τῶν ἄρθρων, οὕτως αἱ μετὰ πάθους διαστροφαὶ τῆς ψυχῆς F
χαλεπώτεραι. Ἀτόμους τις οἴεται καὶ κενὸν ἀρχὰς εἶναι τῶν ὅλων; ψευδὴς ἡ ὑπόληψις, ἀλλ' ἕλκος οὐ ποιεῖ, οὐδὲ σφυγμὸν, οὐδὲ ὀδύνην ταράττουσαν. Ὑπολαμβάνει τις τὸν πλοῦτον ἀγαθὸν εἶναι μέγιστον; τοῦτο τὸ ψεῦδος ἰὸν ἔχει, νέμεται τὴν ψυχὴν, ἐξίστησιν, οὐκ ἐᾷ 165
καθεύδειν, οἴστρων ἐμπίπλησιν, ὠθεῖ κατὰ τῶν πετρῶν, ἄγχει, τὴν παῤῥησίαν ἀφαιρεῖται. Πάλιν, οἴονταί τινες εἶναι σῶμα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν; αἰσχρὸν ἴσως τὸ ἀγνόημα, θρήνων δὲ καὶ ὀδυρμῶν οὐκ ἄξιον· ἀλλ' αἵτινές εἰσι τοιαῦται κρίσεις καὶ ὑπολήψεις,

Ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθ', ἐγὼ δέ σε
Ὡς ἔργον ἤσκουν,——

E. 10. ᾗ δὲ] Ita D. et Xyl. Vulgo τῇδε.
A. 5. ἀλλ' αἵτινές] Ita dedi, ne litera quidem mutata, pro vulgato ἄλλαι τινὲς, ut et Reiſkius vidit et codice Moſc. 2. confirmatum reperit Matthæus. Correxi Verſionem.
A. 7. ἄρ' ἦσθ', ἐγὼ δέ σε Ὡς ἔργον ἤσκουν] Ita Grotius Exc. incert. Trag. p. 467.

nicioſa: cui vero animi perturbatio adjungitur, pernicioſiſſima exiſtit. Omnis enim animi perturbatio, inſtar morbi eſt cum inflammatione conjuncti: et, ſicut luxationes artuum humani corporis accedente vulnere, ita animi errores perturbatione comitante periculoſiores ſunt. Putat aliquis individua corpuſcula et inane univerſi eſſe principia? falſa eſt opinio; ſed ulcus non gignit, neque palpitationem, neque dolorem perturbantem. Opinatur aliquis divitias ſummum eſſe bonum? hic error venenatus eſt, animam depaſcitur, abalienatque, dormire non patitur, identidem exſtimulat, de ſaxis præcipitat, ſtrangulat, libertatem adimit. Sunt rurſus qui virtutem et vitia putent corpora eſſe? turpis profecto hic error, non tamen dignus deploratione et lamentis. Sed quæ tales ſententiæ ſunt et opiniones, ut

O miſera virtus, verba tu cum ſis, ego
Tanquam rei navavi operam tibi,—

ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν, καὶ τὴν γόνιμον ἁπάσης ἡδονῆς ἀκολασίαν· ταῦτα ἄξιόν ἐστιν οἰκτείρειν ὁμοῦ καὶ
B δυσχεραίνειν, ὅτι πολλὰ νοσήματα καὶ πάθη, καθάπερ εὐλὰς καὶ σκώληκας, ἐντίκτουσι ταῖς ψυχαῖς παροῦσαι.

β'. Οὐκοῦν καὶ περὶ ὧν ὁ λόγος, ἡ μὲν Ἀθεότης, κρίσις οὖσα φαύλη τοῦ μηδὲν εἶναι μακάριον καὶ ἄφθαρτον, εἰς ἀπάθειάν τινα δοκεῖ τῇ ἀπιστίᾳ τοῦ θείου περιφέρειν, καὶ τέλος ἐστὶν αὐτῇ τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς, τὸ μὴ φοβεῖσθαι· τὴν δὲ Δεισιδαιμονίαν καὶ μηνύει τοὔνομα, δόξαν ἐμπαθῆ καὶ δέους ποιητικὴν ὑπόληψιν οὖσαν ἐκταπεινοῦντος καὶ συντρίβοντος τὸν ἄνθρωπον, οἰόμενον μὲν εἶναι θεοὺς, εἶναι δὲ λυπηροὺς καὶ βλαβερούς. Ἔοικε γὰρ ὁ μὲν ἄθεος, ἀκίνητος εἶναι πρὸς τὸ θεῖον· ὁ δὲ δεισιδαίμων,
C κινούμενος ὡς οὐ προσήκει διαστρέφεσθαι. Ἡ γὰρ ἄγνοια τῷ μὲν ἀπιστίαν τοῦ ὠφελοῦντος ἐμπεποίηκε, τῷ δὲ καὶ

et Dio Caſſ. XLVII, 49. item Xylander. Vulgo ἄρα ἦσθα, ἐγὼ δὲ ὡς ἔργον σ' εἶ ἤσκουν.

B. 9. μὲν εἶναι θεοὺς] Sumpſi μὲν a D. Anon. Mez. Xyl. Vulcob. Vulgo eſt τ'.

omiſſa divitias largiente injuſtitia, et omnis voluptatis ferace intemperantia: hujuſmodi opiniones cum deplorandæ ſunt, tum indigne ferendæ, quia ubi animo inſunt, ibi multos morbos multaſque perturbationes vermium inſtar ac lumbricorum ingenerant.

II. Proinde, ut de iis dicam de quibus inſtitutus eſt nobis ſermo vitiis, Impietas prave ſentiens nihil eſſe beatum, nihil interitus expers, animo quendam videtur ſtuporem inducere negatione numinis, finiſque ei non credendi deum eſſe, eſt metu vacare. Superſtitionem Græci deiſidæmoniam nominant: qua voce intelligitur opinionem de diis eſſe turbulentam, ac timorem incutere homini, quem conſternat et deprimit, exiſtimantem quidem eſſe deos, ſed eos acerbos damnoſoſque eſſe putantem. Ac videtur is qui nullos putat eſſe Deos (quem *Impii* voce intelligi volumus) nihil moveri numinis mentione: ſuperſtitioſus autem moveri quidem, ſed perverſe. Illi enim ignoratio adfert, ne credat eſſe quod prodeſt: huic,

δόξαν ὅτι βλάπτει περιπέφυκεν. Ὅθεν ἡ μὲν ἀθεότης λόγος ἐστὶ διεψευσμένος· ἡ δὲ δεισιδαιμονία πάθος ἐκ λόγου ψευδοῦς ἐγγεγενημένον.

γ΄. Αἰσχρὰ μὲν δὴ πάντα τὰ ψυχῆς νοσήματα καὶ πάθη· τὸ δὲ γαῦρον ἐνίοις ὅμως καὶ ὑψηλὸν καὶ διηρμένον ἔνεστιν ὑπὸ κουφότητος· δραστηρίου δὲ ὁρμῆς οὐδὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀπεστέρηται. Ἀλλὰ τοῦτο δὴ καὶ τὸ κοινὸν ἔγκλημα παντὸς πάθους ἐστὶν, ὅτι ταῖς πρακτικαῖς ὁρμαῖς ἐκβιαζόμενα, κατεπείγει καὶ συντείνει τὸν λογισμόν. D Μόνος δὲ ὁ φόβος οὐχ ἧττον ὢν τόλμης ἐνδεὴς ἢ λογισμοῦ, ἄπρακτον ἔχει καὶ ἄπορον καὶ ἀμήχανον τὸ ἀλόγιστον· ᾗ καὶ δεῖμα καὶ τάρβος αὐτοῦ τὸ συνδέον ὁμοῦ τὴν ψυχὴν καὶ ταράττον ὠνόμασται. Φόβων δὲ πάντων ἀπρακτότατος καὶ ἀπορώτατος ὁ τῆς δεισιδαιμονίας. Οὐ φοβεῖται θάλασσαν ὁ μὴ πλέων, οὐδὲ πόλεμον ὁ μὴ στρατευόμενος, οὐδὲ λῃστὰς ὁ οἰκουρῶν, οὐδὲ συκοφάντην ὁ πένης, οὐδὲ φθόνον ὁ ἰδιώτης, οὐδὲ σεισμὸν ὁ ἐν Γαλάταις,

idipſum ut credat eſſe damnoſum. Ergo Impietas opinio eſt falſa, Superſtitio affectus animi ex errore ortus.

III. Turpes quidem ſunt omnes animi morbi, fœda omnia ejus vitia: tamen alacritas quibuſdam et elatio animi adeſt ob levitatem, neque impetu ad agendum quidquam fere caret. Hoc commune omnium animi perturbationum crimen eſt, quod ad agendum vi quadam incitant, rationemque urgent et corripiunt. Solus metus, cum non minus expers audaciæ ſit quam rationis, vacuitatem rationis habet ſegnem, otioſamque et perplexam, animumque perturbat et vincit territum: unde metum *deima*, quaſi ligamentum, ac *tarbos*, quaſi turbans, Græci dixerunt. Neque vero ullus metus eſt qui perinde ab agendo abducat et hæſitare cogat, atque Superſtitio. Non metuit a mari ſibi qui non navigat: non bellum, militiæ exſors: non latrones timet qui domi ſe continet, non ſycophantam pauper, non invidiam plebeius, non terræ motum in Galatia, non fulmen in Æthi-

οὐδὲ κεραυνὸν ὁ ἐν Αἰθιοπίᾳ. Ὁ δὲ θεοὺς δεδιὼς, πάντα
E δέδιε, γῆν, θάλατταν, ἀέρα, οὐρανὸν, σκότος, φῶς, κληδόνα, σιωπὴν, ὄνειρον. Οἱ δοῦλοι τῶν δεσποτῶν ἐπιλανθάνονται καθεύδοντες, τοῖς πεδήταις ἐπελαφρύνει τὸν δεσμὸν ὁ ὕπνος, φλεγμοναὶ περὶ τραύματα καὶ νομαὶ σαρκὸς θηριώδεις καὶ περιωδυνίαι κοιμωμένων ἀφίστανται.

Ὦ φίλον ὕπνου θέλγητρον ἐπίκουρον νόσου,
Ὡς ἡδύ μοι προσῆλθες ἐν δέοντί γε.

τοῦτο οὐ δίδωσιν εἰπεῖν ἡ Δεισιδαιμονία· μόνη γὰρ οὐ σπένδεται πρὸς τὸν ὕπνον, οὐδὲ τῇ ψυχῇ ποτὲ γοῦν δίδωσιν ἀναπνεῦσαι καὶ ἀναθαρρῆσαι, τὰς πικρὰς καὶ βαρείας
F περὶ τοῦ θεοῦ δόξας ἀπωσαμένῃ. Ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν ἀσεβῶν χώρῳ, τῷ ὕπνῳ τῶν δεισιδαιμόνων, εἴδωλα φρικώδη καὶ τεράστια φάσματα, καὶ ποινάς τινας, ἐγείρουσα καὶ στροβοῦσα τὴν ἀθλίαν ψυχὴν, ἐκ τῶν ὕπνων ἐκδιώκει

F. 1. ἀπωσαμένῃ] Sic Anon. et Vulc. Vulgo in Nominativo ἀπωσαμένη.

F. 3. φάσματα] Exhibui ex D. et Xylandri codice. Vulgo φαρμάκων. Vertendum: *Sed, veluti in impiorum apud inferos regione, in ſomno ſuperſtitioſorum, Superſtitio excitans ſimulacbra terribilia et monſtroſa viſa et furias quaſdam, excitans ac verſans miſeram animam ſomniis ſomno exturbat &c.*

opia formidatur. Qui deos metuit, omnia metuit, terram, mare, aërem, cœlum, tenebras, lucem, rumorem, ſilentium, ſomnium. Obliviſcuntur herilium minarum ſervi dormientes: qui in compedibus ſunt, iis vincula ſomnus allevat: inflammationes, vulnera, ſæva carnis et ſerpentia ulcera, doloreſque acerrimi ſomno mitigantur.

Morbi levamen ſuave, et oblectatio
Jucunda, ſomne, quam tempeſtive mihi
Nunc obtigiſti.——

inquit ille. Hoc dicere non ſinit Superſtitio: ſoli huic nullæ ſunt cum ſomno induciæ, neque unquam quieſcere animum patitur, neque ſe colligere eum, acerbis et moleſtis de numine opinionibus dimotis: ſed, veluti in impiorum regione, in ſomno ſuperſtitioſorum, ſimulachra terribilia, et viſa monſtroſa feruntur: et Superſtitio ſemper pœnas quaſdam exercens, miſeramque agitans animam ſomniis ſomno exturbat, a ſeipſa tan-

τοῖς ὀνείροις, μαστιζομένην καὶ κολαζομένην αὐτὴν ὑφ' αὑτῆς, ὡς ὑφ' ἑτέρου, καὶ δεινὰ. προστάγματα καὶ ἀλλόκοτα λαμβάνουσαν. Εἶτ' ἐξαναστάντες οὐ κατεφρόνησαν, οὐδὲ ἐγέλασαν, οὐδ' ᾔσθησαν ὅτι τῶν ταραξάντων οὐδὲν ἦν ἀληθινὸν, ἀλλὰ σκιὰν φεύγοντες ἀπάτης οὐδὲν κακὸν ἐχούσης, ὕπαρ ἐξαπατῶσιν ἑαυτοὺς καὶ δαπανῶσι καὶ τα- 166
ράττουσιν εἰς ἀγύρτας καὶ γόητας ἀνθρώπους ἐμπεσόντες, λέγοντας,

Ἀλλ' εἴτ' ἔνυπνον φάντασμα φοβῇ,
Χθονίας θ' Ἑκάτης κῶμον ἐδέξω,

τὴν περιμάκτριαν κάλει γραῦν, καὶ βάπτισον σεαυτὸν εἰς θάλασσαν, καὶ καθίσας ἐν τῇ γῇ διημέρευσον.

Ὦ βάρβαρ' ἐξευρόντες Ἕλληνες κακὰ,

τῇ δεισιδαιμονίᾳ, πηλώσεις, καταβορβορώσεις, σαββα-

A. 1. ὕπαρ ἐξαπατῶσιν] Hoc in codice ſuo habuit Xylander: probant Faber et Reiſk. immo, quod majus eſt, res ipſa poſtulat. Vulgo ὑπερεξαπατῶσιν.

A. 4. Ἀλλ' εἴτ' ἔνυπνον κ. τ. λ.] Hæc ita diſtinxit Xylander: videntur Comici eſſe Tragicum imitantis. Reliqua ſunt Plutarchi, inde ad τὴν περιμάκτριαν. Hoc Amiotus et Xylander male verterant *vetulam quæ piſtrino adſidet*. Correxi. Errorem item notaverat Faber.

A. 8. Ἕλληνες κακὰ] Neſcio quo errore Steph. dedit κατὰ, quod tres deinceps Græco-Latinæ editiones ſecutæ ſunt. Κακὰ diſerte, Ald. Baſ. Xyl. A. D. Moſc. 1. 2. Colleg. Nov. Mez. Et ita Euripides cujus eſt verſus Troad. 759.

A. 9. πηλώσεις] Recte Xylander vertit; ne forte quis σποδώσεις corrigendum putet. Utrumque ſolitum Barbaris in luctu: at πήλωσις erat Ægyptiorum. Vid. Herodot. II. 85. Infra p. 160. D.

quam ab alio aliquo excarnificatam, duriſque et abſurdis parentem mandatis. Poſtquam evigilaverunt, non contemnunt ſomnia ſua, neque rident aut delectantur eo, quod nihil eorum quibus turbati fuerunt verum ſit, ſed umbram fugientes fraudis innoxiæ, re vera ſeſe decipiunt, ac conturbant, ſumptuſque faciunt in agyrtas atque impoſtores incidentes, qui eis ſic dicant:

Si te nocturna viſa terruerunt,
Hecateſve commeſſatio terrenæ:

vetulam voca expiatricem, et mari corpus merge tuum, ac per totum diem humi deſide.

Hui, quam mala inveniſtis Græci barbara,

cœno contaminari, deſidere in ſterquilinio, ſabbatum ſervare,

τισμοὺς, ῥίψεις ἐπὶ πρόσωπον, αἰσχρὰς προκαθίσεις, ἀλλοκότους προσκυνήσεις. Δικαίῳ τῷ στόματι τοὺς κι-
B θαρῳδοὺς ἐκέλευον ᾄδειν οἱ τὴν νόμιμον μουσικὴν σώζειν δοκοῦντες· ἡμεῖς δὲ τοῖς θεοῖς ἀξιοῦμεν ὀρθῷ τῷ στόματι καὶ δικαίῳ προσεύχεσθαι, καὶ μὴ τὴν ἐπὶ τῶν σπλάγχνων μὲν γλῶτταν, εἰ καθαρὰ καὶ ὀρθὴ, σκοπεῖν· τὴν δὲ αὑτῶν διαστρέφοντας καὶ μολύνοντας, ἀτόποις ὀνόμασι, καὶ ῥήμασι βαρβαρικοῖς καταισχύνειν καὶ παρανομεῖν τὸ θεῖον καὶ πάτριον ἀξίωμα τῆς εὐσεβείας. Ἀλλ' ὅγε κωμικὸς οὐκ ἀηδῶς εἴρηκέ που πρὸς τοὺς καταχρυσοῦντας τὰ κλινίδια καὶ καταργυροῦντας, Ὅτι μόνον ἔδωκαν ἡμῖν οἱ θεοὶ προῖκα τὸν ὕπνον· τί καὶ τοῦτο πολυτελὲς σεαυτῷ ποιεῖς; Ἔστι δὲ καὶ πρὸς τὸν δεισι-
C δαίμονα εἰπεῖν, Ὅτι τὸν ὕπνον οἱ θεοὶ λήθην κακῶν ἔδοσαν ἡμῖν, καὶ ἀνάπαυσιν, τί τοῦτο κολαστήριον σαυτῷ ποιεῖς ἐπίμονον καὶ ὀδυνηρὸν, τῆς ἀθλίας ψυχῆς εἰς ἄλλον

A. 10. προκαθίσεις] Vulgo προσκαθίσεις quod Stephanus dedit. Utrumque probabile: at illud auctoritate librorum ductus repoſui: ita enim Ald. Baſ. Xyl. A. C. D. E. G. Moſc. 2.

projicere ſe in faciem, turpiter ſedere, ritu alieno adorare Superſtitionis cauſa jubentes. Qui videbantur legitimam conſervare muſicam, ii *juſto ore* citharœdos *canere* jubebant. Nos quoque poſtulamus, ut recto et juſto ore deum invocetis, neque in hoſtia quidem examinetis an pura ſit et recta lingua, interim vero veſtras ipſorum linguas pervertentes et inquinantes, abſurdis nominibus ac barbaricis vocibus fœdetis ac pervertatis divinam atque a majoribus acceptam religionis auctoritatem. In comœdia quidam adverſus eos qui ſpondas auro argentove obducerent, non ineleganter dicit, *Non debere eos ſibi ipſis ſomnum ſumptuoſum facere, quem ſolum gratis dii nobis largirentur.* Idem poſſis ſuperſtitioſo dicere, Somnum dii nobis dederunt requiem et oblivionem laborum: cur tu eum tibi perpetuum redigis tormentum ac dolores miſeræ animæ eo excitas, quæ alium ad

ὕπνον ἀποδρᾶναι μὴ δυναμένης; Ὁ Ἡράκλειτός φησι, Τοῖς ἐγρηγορόσιν ἕνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τῶν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποστρέφεσθαι· τῷ δὲ δεισιδαίμονι κοινὸς οὐδείς ἐστι κόσμος· οὔτε γὰρ ἐγρηγορὼς τῷ φρονοῦντι χρῆται, οὔτε κοιμώμενος ἀπαλλάττεται τοῦ ταράττοντος, ἀλλ' ὀνειρώττει μὲν ὁ λογισμὸς, ἐγρήγορε δὲ ὁ φόβος ἀεὶ, φυγὴ δὲ οὐκ ἔστιν, οὐδὲ μετάστασις.

δ'. Ἦν φοβερὸς ἐν Σάμῳ Πολυκράτης τύραννος, ἦν ἐν Κορίνθῳ Περίανδρος, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφοβεῖτο τούτους μεταστὰς εἰς πόλιν ἐλευθέραν καὶ δημοκρατουμένην· ὁ D
δὲ τὴν τῶν θεῶν ἀρχὴν ὡς τυραννίδα φοβούμενος σκυθρωπὴν καὶ ἀπαραίτητον, ποῦ μεταστῇ, ποῦ φυγῇ, ποίαν γῆν ἄθεον εὕρῃ, ποίαν θάλασσαν; εἰς τί καταδὺς τοῦ κόσμου μέρος, καὶ ἀποκρύψας σεαυτὸν, ὦ ταλαίπωρε, πιστεύσῃς ὅτι τὸν θεὸν ἀποπέφευγας; Ἔστι καὶ δούλοις νόμος ἐλευθερίαν ἀπογνοῦσι, πρᾶσιν αἰτεῖσθαι, καὶ δεσπότην μεταβάλλειν ἐπιεικέστερον· ἡ δὲ δεισιδαιμονία, θεῶν

quem confugiat ſomnum non habet? Heracliti eſt, *Vivis unum eſſe et communem omnibus mundum, dormientium quemque in peculiarem divertere.* Superſtitioſo autem nullus eſt communis mundus: nam neque vigilans ratione recta utitur, neque ab eo quod ipſum perturbat, ſomno liberatur: ſed dormit ratio, ſemper vigilat metus, fuga mali aut diſceſſio nulla datur.

IV. Terribilis fuit Sami tyrannus Polycrates, Corinthi Periander, nemo tamen hos timuit qui in liberam et populari forma conſtitutam civitatem ſeceſſiſſet. Qui vero deorum imperium tanquam tyrannidem metuit tetricam et inexorabilem, quo concedat, quo fugiat, quam terram dei expertem, quod mare inveniat? in quam mundi partem penetrabis, ibique te abſcondens, effugiſſe te deum putabis, miſer? Lex ſervis hoc largitur, ut libertate deſperata vendi ſe poſtulent, æquioreque domino præſentem mutent. Superſtitio deorum mutationem non

ἀλλαγὴν οὐ δίδωσιν, οὐδ᾽ ἔστιν εὑρεῖν ὃν οὐ φοβήσεται θεὸν, ὁ φοβούμενος τοὺς πατρῴους καὶ γενεθλίους, ὁ φρίττων τοὺς σωτῆρας καὶ τοὺς μειλιχίους, τρέμων καὶ δεδιὼς παρ᾽
E ὧν αἰτούμεθα πλοῦτον, εὐπορίαν, ὁμόνοιαν, εἰρήνην, ὄρθωσιν λόγων καὶ ἔργων τῶν ἀρίστων. Εἶτα οὗτοι τὸ δουλεύειν ἀτύχημα ἡγοῦνται, καὶ λέγουσι,

Δεινή τις ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ συμφορὰ,
Δούλους γενέσθαι, δεσπότας τε δυστυχεῖς
Λαβεῖν·

πόσῳ δὲ δεινότερον οἴεσθε πάσχειν αὐτοὺς, ἀνεκφεύκτους, ἀναποδράστους, ἀναποστάτους; Ἔστι δούλῳ φεύξιμος βωμὸς, ἔστι καὶ λῃσταῖς ἀβέβηλα πολλὰ τῶν ἱερῶν· καὶ πολεμίους φεύγοντες, ἂν ἀγάλματος λάβωνται ἢ ναοῦ, θαρροῦσιν· ὁ δὲ δεισιδαίμων ταῦτα μάλιστα φρίττει καὶ

E. 7. *πόσῳ δὲ δεινότερον*] Locus mutilus. Exempl. Turneb. *πόσῳ δεῖ δεινότερον.* Pro *οἴεσθε* habent *οἴεσθαι.* Porro *αὐτοὺς* addidit Stephanus nec diſſentiunt quidam codices: abeſt tamen in Ald. Baſ. Xyl. A. C. Colleg. Nov. Moſc. 1. 2. Quod Bryanus ad Vitas Plut. T. II. p. 567, 1. nec neceſſarium eſt nec ſalutare, ſed ex corrigendi pruritu ortum: reponens *ἀνυποστάτους* pro *ἀναποστάτους.* Nec melior lectio Colleg. Nov. *ἀναποσπάστους.* Aliud latet. Forte ſubaudiendum ex antecedentibus *λαβεῖν δεσπότας,* atque cæterum corrigendum *πόσῳ δεῖ δεινότερον οἴεσθαι πάσχειν αὐτοὺς (λαβόντας δυστυχεῖς δεσπότας) κ. τ. λ.* *Quanto cum graviora putemus pati qui ſibi ipſe ſit dominus infelix, a quo effugere, transfugere, diſcedere, nequeat.*

relinquit, neque inveniet deum quem non formidet is qui paternos et natalitios timet, qui Servatores et Propitios metuit, horretque eos, a quibus petimus divitias, copiam, concordiam, pacem, et verborum factorumque optimum ſucceſſum. Jam iſti ſervitutem pro calamitate habent, referuntque iſthæc:

Gravis viro, gravis eſt mulieri calamitas,

Servire ſub dominis parum felicibus.

Quanto deteriorem putatis eſſe eorum ſortem, qui metuunt quos evitare, a quibus profugere vel tranſire non licet? Aræ ſunt, ad quas confugere tuto ſervus poſſit; multa ſunt, quæ a latronibus non violantur templa; et qui hoſtem fugit, ſimulachrum aut fanum tenens, animum recipit. Superſtitioſus hæc maxime timet et expaveſcit, in quibus ſpem

φοβεῖται καὶ δέδοικεν, ἐν οἷς οἱ φοβούμενοι τὰ δεινότατα τὰς ἐλπίδας ἔχουσι. Μὴ ἀπόσπα τὸν δεισιδαίμονα τῶν F
ἱερῶν· ἐνταῦθα κολάζεται καὶ τιμωρεῖται. Τί δεῖ μακρὰ λέγειν; Πέρας ἐστὶ τοῦ βίου πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ θάνατος· τῆς δὲ δεισιδαιμονίας, οὐδ' οὗτος· ἀλλ' ὑπερβάλλει τοὺς ὅρους ἐπέκεινα τοῦ ζῆν, μακρότερον τοῦ βίου ποιοῦσα τὸν φόβον, καὶ συνάπτουσα τῷ θανάτῳ κακῶν ἐπίνοιαν ἀθανάτων· καὶ ὅτε παύεται πραγμάτων, ἄρχεσθαι δοκοῦσα 167
μὴ παυομένων. Ἅιδου τινὲς ἀνοίγονται πύλαι βαθεῖαι, καὶ ποταμοὶ πυρὸς ὁμοῦ καὶ στυγὸς ἀπορρῶγες ἀναπετάννυνται, καὶ σκότος ἐφήπλωται πολυφάνταστον, εἰδώλων τινῶν χαλεπὰς μὲν ὄψεις, οἰκτρὰς δὲ φωνὰς ἐπιφερόντων, δικασταὶ δὲ καὶ κολασταὶ, καὶ χάσματα καὶ μυχοὶ, κακῶν μυρίων γέμοντες. Οὕτως ἡ κακοδαίμων Δεισιδαιμονία,

F. 1. ἀπόσπα] Dedi ex D. Anon. Vulcob. ἀποσπᾶν.
A. 2. Ἅιδου τινὲς κ. τ. λ.] Grandia verba, non tamen ex aliquo poetæ loco ſumpta, ſed quæ Auctor ſuo ipſe ingenio ad argumenti gravitatem accommodavit. Eundem locum in Florilegia ſua retulerunt Maximus et Antonius Ed. Stob. p. 906. ac Joh. Damaſcenus Parallel. MS. Florent. Τινὸς pro τινὲς eſt in Ald. Baſ. Xyl. A. C. E. Colleg. Nov. Moſc. 1. 2. Damaſc. Porro ἀνακεράννυνται pro ἀναπετάννυνται habent Maxim. et Anton. item Joh. Damaſc. Turn. pro ἐφήπλωται eſt ἐμπίπλαται Ald. Baſ. Xyl. A. C. E. Colleg. Nov. Max. et Anton. item Damaſc. Levioris etiam varietatis ſcripturæ ſuo loco exhibebuntur.

habent repoſitam ii qui extremorum malorum ſunt in metu. Noli avellere templo ſuperſtitioſum: ibi enim punitur atque excruciatur. Quid multis? Omnibus hominibus vitæ finis eſt mors: Superſtitioni ne ea quidem: profert enim hæc ſuos terminos ultra vitæ exitum, metumque vita diuturniorem facit, annectitque morti malorum cogitationem immortalium; etiam tum cum ſolvitur malis, ingredi ſe putans in mala nullum habitura finem. Orci neſcio cujus portæ aperiuntur profundæ, et fluvii ſimul ignis, ſtygiſque panduntur rivi, tenebræque obducuntur viſis multis refertæ ſimulachrorum adſpectu terribilium, ac voces horrendas emittentium: tum judices et carnifices, hiatuſque et penetralia malis infinitis plena. Ita infelix Superſtitio id ipſum

καὶ θεῷ τὸ μὴ παθεῖν ἐκπέφευγεν, ἀφυλάκτῳ προσδοκᾷν αὐτῇ πεποίηκε.

έ. Τούτων οὐδὲν τῇ Ἀθεότητι πρόσεστιν· ἀλλ' ἡ μὲν ἄγνοια χαλεπὴ, καὶ τὸ παρορᾷν, καὶ τυφλώττειν περὶ B τηλικαῦτα, συμφορὰ μεγάλη ψυχῆς, ὥσπερ ὀμμάτων πολλῶν τὸ φανώτατον καὶ κυριώτατον ἀπεσβεσμένης τὴν τοῦ θεοῦ νόησιν· ταύτῃ δὲ τὸ ἐμπαθὲς, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἑλκῶδες, καὶ ταρακτικὸν καὶ καταδεδουλωμένον, εὐθὺς πρόσεστι τῇ δόξῃ. Μουσικὴν φησιν ὁ Πλάτων, ἐμμελείας καὶ εὐρυθμίας δημιουργὸν, ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν οὐ τρυφῆς ἕνεκα καὶ κνήσεως ὤτων δοθῆναι, ἀλλὰ τὸ τῶν τῆς ψυχῆς περιόδων καὶ ἁρμονιῶν ταραχῶδες καὶ πεπλανημένον ἐν σώματι, μούσης τε καὶ χάριτος ἐνδείᾳ πολ-

A. 8. *καὶ θεῷ τὸ μὴ παθεῖν—πεποίηκε*] Hæc eſt lectio Ald. Baſ. Xyl. Steph. quacum fere omnes noſtri codices conſentiunt, excepto D. Venet. Codice Xylandri, Pol. Jannot. profectam illam a librario qui vulgatam corruptam nec intelligeret nec facile corrigere poſſet: quod vere judicavit Xylander: eſt autem iſta *τῇ περιττῇ πρὸς ἅπαν τὸ δοκοῦν δεινὸν εὐλαβείᾳ λανθάνει ἑαυτὴν ὑποβάλλουσα παντοίοις δεινοῖς.* Venet. et Mez. utramque lectionem jungit. At ſola retinenda eſt vulgata, ita quidem emendata: *καὶ ὃ τῷ μὴ παθεῖν ἐκπέφευγεν, ἀφύλακτον τῷ προσδοκᾷν αὐτῇ πεποίηκε*: ut et monuit et reddidit idem Xylander.

B. 4. *εὐθὺς πρόσεστι*] Ita habent Ald. Baſ. Xyl. A. C. D. E. G. Moſc. 1. 2. Colleg. Nov. At Stephanus invexerat *εὐθὺς οὐ πρόσεστι* quod habent Exempl. Turneb. Pol. Leonic. Schott. Anon. Modo ante *ἐμπαθὲς* poſui *τὸ* ex D. et Jannot. Aliter Ald. Baſ. Xyl. A. C. Colleg Nov. Moſc. 1. 2. *τὸ δὲ ἐμπαθὲς* ſine *ταύτῃ*. Cæterum *ταύτῃ* refertur ad *Superſtitionem*: quod vertendo non expreſſerunt Amiot. et Xyl. Hunc correxi.

quod non patiendo effugit, expectando ſibi calamitoſum reddit.

V. Nihil horum eſt in Impietate: ſed ignoratio damnoſa, magnaque animæ calamitas eſt cæcutire in tantis rebus, notitiam Dei, de multis mentis oculis longe lucidiſſimum, excæcans: ſed hanc opinionem ſicuti dixi, perturbationes animi, ulcera, tumultus, et ſervitus deorum ſequuntur. Muſicam ait Plato concinnitatis opificem hominibus a diis datam, non luxus gratia et pruritus aurium, ſed ut animi circuitiones ac rationes turbulentæ et vagæ in corpore Muſæ et Gratiæ inopia, ſæ-

λαχῆ δι' ἀκολασίαν καὶ πλημμέλειαν ἐξυβρίζον, αὖθις εἰς τάξιν ἀνελίττουσαι οἰκείως καὶ περιάγουσαι παρεῖναι. C

> Ὅσα γὰρ μὴ πεφίληκε
> Ζεύς, ἔφη Πίνδαρος, ἀτύζονται βοὰν
> Πιερίδων ἀΐοντα ——

καὶ διαγριαίνεται καὶ ἀγανακτεῖ· καὶ τὰς τίγρεις φασὶ περιτυμπανιζομένας ἐκμαίνεσθαι καὶ ταράττεσθαι, καὶ τέλος αὑτὰς διασπᾶν. Ἔλαττον οὖν κακόν, οἷς διὰ κωφότητα καὶ πήρωσιν ἀκοῆς, ἀπάθεια πρὸς μουσικὴν καὶ ἀναισθησία συμβέβηκεν. Ὁ Τειρεσίας ἐχρῆτο δυστυχίᾳ μὴ βλέπων τὰ τέκνα μηδὲ τοὺς συνήθεις· ὁ δὲ Ἀθάμας μείζονι, καὶ ἡ Ἀγαύη, βλέποντες ὡς λέοντας καὶ ἐλάφους. Καὶ τῷ Ἡρακλεῖ δήπου μανέντι τοὺς υἱεῖς ἐλυσιτέλει μήτε ἰδεῖν μήτε αἰσθέσθαι παρόντας, ἢ D χρῆσθαι τοῖς φιλτάτοις ὡς πολεμίοις.

ϛʹ. Τί οὖν; οὐ δοκεῖ σοι καὶ τὸ τῶν ἀθέων πρὸς τοὺς δεισιδαίμονας πάθος ἔχειν τοιαύτην διαφοράν; οἱ μὲν οὖν οὐχ ὁρῶσι τοὺς θεοὺς τὸ παράπαν, οἱ δὲ

penumero per incontinentiam et errorem luxuriantes, rurſum in ordinem ejus opera redigi poſſint. Nam, ut Pindarus ait,

> *Quæcunque Jupiter non dilexit,*
> *Perturbantur vocem Pieridum audientia :*

etenim efferuntur, et indignantur: quomodo tigres aiunt circumſonantibus tympanis in rabiem agi, ita ut ad extremum ſeipſas dilanient. Minus igitur mali iis eſt, qui ob ſurditatem Muſicam prorſus non ſentiunt, neque ea quicquam afficiuntur. Infortunatus fuit Tireſias, quod videre liberos et amicos non potuit; infeliciores eo fuerunt Athamas et Agave, qui liberos videntes, leones et cervos eſſe putaverunt. Ac nimirum Herculi furenti utilius erat præſentes filios neque cernere neque ſentire, quam cariſſimos ita ut hoſtes tractare.

VI. Quid ergo? non videtur tibi impiorum affectus eo modo a ſenſu ſuperſtitioſorum differre? Illi omnino nullum agnoſcunt numen, hi deos

ὑπάρχειν κακοὺς νομίζουσιν· οἱ μὲν παρορῶσιν, οἱ δὲ δοξάζουσι φοβερὸν τὸ εὐμενὲς, καὶ τυραννικὸν τὸ πατρικὸν, καὶ βλαβερὸν τὸ κηδεμονικὸν, καὶ τὸ ἄμικτον ἄγριον εἶναι καὶ θηριῶδες. Εἶτα χαλκοτύποις μὲν πείθονται καὶ λιθοξόοις καὶ κηροπλάσταις ἀνθρωπόμορφα τῶν θεῶν τὰ σώματα εἶναι, καὶ τοιαῦτα πλάττουσι καὶ κατασκευάζουσι
E καὶ προσκυνοῦσι· φιλοσόφων δὲ καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν καταφρονοῦσιν, ἀποδεικνύντων τὴν τοῦ θεοῦ σεμνότητα μετὰ χρηστότητος καὶ μεγαλοφροσύνης, καὶ εὐμενείας καὶ κηδεμονίας. Περίεστιν οὖν τοῖς μὲν ἀναισθησία καὶ ἀπιστία τῶν ὠφελούντων καλῶν, τοῖς δὲ ταραχὴ καὶ φόβος πρὸς τὰ ὠφελοῦντα. Καὶ ὅλως ἡ μὲν Ἀθεότης, ἀπάθεια πρὸς τὸ θεῖόν ἐστι, μὴ νοοῦσα τὸ ἀγαθόν· ἡ δὲ Δεισιδαιμονία, πολυπάθεια κακὸν τὸ ἀγαθὸν ὑπονοοῦσα· φοβοῦνται τοὺς θεοὺς, καὶ καταφεύγουσιν ἐπὶ τοὺς θεούς· κολα-

D. 6. *ὑπάρχειν κακοὺς νομίζουσιν*] *κακοὺς* addidi ex antiquiſſimo codice D. Totum locum aliter verti.
D. 8. *τὸ ἄμικτον*] Legendum *τὸ ἀμήνιτον*, ut vidit Mez et Reiſk.
E. 3. *καὶ εὐμενείας*] Sic D. et Codex Xyl. Vulgo perperam *μετὰ βίας*.

malos eſſe cenſent: illi negligunt, hi terribile opinantur, quod benignum eſt: quod paternum eſt, tyrannicum: quod tutelarem curam gerit, damnoſum: quod mite ac placidum eſt, immane ac ſævum exiſtimant. Ergo fabris ærariis, lapicidis, ac iis qui cerea ſigilla fingunt credentes, humano corpori ſimilia putant eſſe deorum corpora, ac talia fingunt adornantque et adorant: philoſophos autem et civiles viros deſpiciunt, qui deorum majeſtatem docent cum bonitate, magnanimitate, benignitateque et procuratione eſſe conjunctam. Ergo illi nimis ſunt ſtupidi et fidem non habent bonis utilibus: hi perturbantur, metuuntque unde utilitatem percipere debebant. Omninoque Impietas ſtupor quidam eſt deos non ſentientium, neque ſuum bonum agnoſcentium. Superſtitio varios affectus animi procreat, bonum pro malo ducentis. Metuunt deos ſuperſtitioſi, et ad eoſdem confugiunt, adulantur iis et maledicunt, invo-

κεύουσιν, καὶ λοιδοροῦσιν· εὔχονται, καὶ καταμέμφονται. Κοινὸν ἀνθρώπων τὸ μὴ πάντα διευτυχεῖν.

> Κεῖνοι γὰρ ἄνοσοι καὶ ἀγήραοι, πόνων τε ἄπειροι, βαρυβόαν πορθμὸν
> πεφευγότες Ἀχέροντος,

ὁ Πίνδαρος θεούς φησι· τὰ δὲ ἀνθρώπινα πάθη καὶ πράγματα μέμικται συντυχίαις ἄλλοτε ἄλλως ῥεούσαις.

ζʹ. Φέρε δὴ πρῶτον ἐν τοῖς ἀβουλήτοις σκόπει τὸν
ἄθεον καὶ καταμάνθανε τὴν διάθεσιν, ἐὰν ᾖ τἄλλα μέ-
τριος, χρωμένου σιωπῇ τοῖς παροῦσι, καὶ πορίζοντος
αὐτῷ βοηθείας καὶ παρηγορίας· ἂν δὲ δυσφορῇ καὶ βαρυ-
παθῇ, πάσας ἐπὶ τὴν τύχην καὶ τὸ αὐτόματον ἀπε-
ρειδομένου τοὺς ὀδυρμοὺς, καὶ βοῶντος ὡς οὐδὲν κατὰ δίκην, 168
οὐδ᾽ ἐκ προνοίας, ἀλλὰ πάντα συγκεχυμένως καὶ ἀκρίτως
φέρεται, καὶ σπαθᾶται τὰ τῶν ἀνθρώπων. Τοῦ δὲ δεισι-
δαίμονος οὐχ οὗτος ὁ τρόπος, ἀλλ᾽ εἰ καὶ μικρότατον
αὐτῷ κακὸν τὸ συμπεπτωκός ἐστιν, ἄλλα κάθηται πάθη

A. 5. ἄλλα κάθηται πάθη] *Sedet otioſus, alias calamitates ad triſtitiam ſuam adjungens.* Hic eſt ſenſus: nec opus correctione. Mox pro ἀνθρωπῶν dedi ἀνθρώπων ex Ald. Baſ. Xyl. Moſc. 2. Colleg. Nov. A. C. D.

cant et incuſant. Commune hoc omnium eſt hominum, non ſemper ſecunda uti fortuna. *Dii enim morborum, ſenii, ærumnarumque ſunt expertes,* ut ait Pindarus, *et effugerunt raucum ſonantis fretum Acherontis.* Res humanæ alias aliter evenientibus temperantur caſibus.

VII. Jam primum in iis quæ contra animi ſententiam contingunt, mecum conſidera quomodo ſit affectus qui nullos credit eſſe deos: ſiquidem alias moderatus fuerit homo, tacitus fert fortunam ſuam, auxiliaque ſibi et ſolatia comparat: quod ſi iniquius eam fert, omnes ſuas querelas in fortunam et caſum dirigit, vociferaturque non juſte aut a providentia diſpenſari humanas res, ſed omnia confuſe ac promiſcue ferri atque raptari. Non hic mos eſt ſuperſtitioſi: ſed etiamſi leviſſimum aliquid acciderit malum, ſedet mœrendo, alios ſibi difficiles affectus, magnoſque et pertina-

χαλεπὰ καὶ μεγάλα, καὶ δυσαπάλλακτα τῇ λύπῃ προσοικοδομῶν, καὶ προσεμφορῶν αὑτῷ δείματα καὶ φόβους, καὶ ὑποψίας καὶ ταραχάς, παντὶ θρίνῳ καὶ παντὶ στεναγμῷ καθαπτόμενος· οὔτε γὰρ ἄνθρωπον, οὔτε τύχην, οὔτε καιρὸν, οὔθ' αὑτὸν, ἀλλὰ πάντων τὸν θεὸν
B αἰτιᾶται, κἀκεῖθεν ἐπ' αὐτὸν ἥκειν καὶ φέρεσθαι ῥεῦμα δαιμόνιον ἄτης φησὶ, καὶ, ὡς οὐ δυστυχὴς ὢν, ἀλλὰ θεομισής τις ἄνθρωπος, ὑπὸ τῶν θεῶν κολάζεσθαι, καὶ δίκην διδόναι, καὶ πάντα πάσχειν προσηκόντως δι' αὑτὸν οἴεται. Νοσῶν τε ὁ ἄθεος ἐκλογίζεται καὶ ἀναμιμνήσκεται πλησμονὰς αὑτοῦ καὶ οἰνώσεις, καὶ ἀταξίας περὶ δίαιταν, ἢ κόπους ὑπερβάλλοντας, ἢ μεταβολὰς ἀέρων ἀήθεις καὶ ἀτόπους, ἔπειτα προσκρούσας ἐν πολιτείαις, καὶ περιπεσὼν ἀδοξίαις πρὸς ὄχλον, ἢ διαβολαῖς πρὸς ἡγεμόνα, τὴν αἰτίαν ἐξ αὑτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀνασκοπεῖ,

A. 8. παντὶ θρίνῳ καὶ παντὶ στεναγμῷ καθαπτόμενος] Non ſanum puto. Reiſkius corrigit καταδαπτόμενος, vel ἑαυτοῦ καθαπτόμενος. Non ſatisfacit meo judicio. Forte melius ſit, παντὸς θρήνου καὶ παντὸς στεναγμῷ καθαπτόμενος : *nil non cum ploratu arripiens, nil non cum gemitu.*

B. 5. οἴεται] Ita D. Vulgo vitioſe τὸν νῦν. Neutrum habuit in ſuo codice Xylander, qui male vertit tamen : *quod non injuria credit, ita animo affectus.* Correxi verſionem,

ces affingens, ultroque ſibi ingerens metus ac terrores, ſuſpiciones, trepidationes, omnique luctu et gemitu percellitur : non enim hominem, fortunam, occaſionem, ſeve accuſat, ſed omnia deo imputat: ab eo in ſe ingruiſſe ait fluxum calamitatis divinitus immiſſæ neque infortunatum ſe, ſed diis exoſum hominem a diis puniri, iſtaque perpeti merito ſuo. Rurſum impius ægrotans reputat memoriaque recolligit quoties cibo ſe nimio aut vino oneraverit, aut victus rationem conturbaverit, aut labore contentiore defatigaverit, tum aëris aut loci mutationes inſolitas. Quod ſi in gerenda republica offendit, et a populo ignominia affectus, aut apud principem falſo crimine delatus eſt, cauſam in ſeipſo et ſuis perquirit,

Πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Τῷ δὲ δεισιδαίμονι καὶ σώματος ἀῤῥωστία πᾶσα, καὶ χρημάτων ἀποβολὴ, καὶ τέκνων θάνατοι, καὶ περὶ πολιτικὰς πράξεις δυσημερίαι καὶ ἀποτεύξεις, πληγαὶ θεοῦ καὶ προσβολαὶ δαίμονος λέγονται· ὅθεν οὐδὲ τολμᾷ βοηθεῖν, οὐδὲ διαλύειν τὸ συμβεβηκὸς οὐδὲ θεραπεύειν, οὐδὲ ἀντιτάττεσθαι, μὴ δόξῃ θεομαχεῖν καὶ ἀντιτείνειν κολαζόμενος· ἀλλ' ὠθεῖται μὲν ἔξω νοσοῦντος ὁ ἰατρὸς, ἀποκλείεται δὲ πενθοῦντος ὁ νουθετῶν καὶ παραμυθούμενος φιλόσοφος· Ἔα με, φησὶν, ἄνθρωπε, διδόναι δίκην, τὸν ἀσεβῆ, τὸν ἐπάρατον, τὸν θεοῖς καὶ δαίμοσι μεμισημένον. Ἔστιν ἀνθρώπου μὴ πεπεισμένου θεὸν εἶναι, λυπουμένου δ' ἄλλως καὶ περιπαθοῦντος, ἀπομάξαι δάκρυον, ἀποκεῖραι κόμην, ἀφελέσθαι τὸ ἱμάτιον· τὸν δὲ δεισιδαίμονα πῶς ἂν προσείποις; ἢ πῆ βοηθήσοις; ἔξω κάθηται σακκίον ἔχων, ἢ περιεζωσμένος ῥάκεσι ῥυπαροῖς· πολλάκις δὲ γυμνὸς ἐν πηλῷ κυλιν-

(Marginal letters: C beside the first line; D beside "Ἔστιν ἀνθρώπου μὴ πεπεισμένου")

D. 1. πεπεισμένου] Ita D. et codex Xyl. Vulgo πεπιεσμένου. Cæterum in tota hac enunciatione aliquid deſidero. Fabri ἀποςάξαι pro ἀπομάξαι non ſatis probo.

Quæ prætergreſſus, quid geſtum in tempore, quid non?

At ſuperſtitioſo quævis et corporis invaletudo, et pecuniæ jactura, et liberorum mors, et in actionibus civilibus offenſio aut repulſa pro diritate divinitus invecta et ictu numinis habetur: itaque non audet opitulari, aut corrigere caſum, neque mederi aut reluctari, ne videatur repugnare deo, eique pœnam infligenti reſiſtere. Si ægrotat, excluditur medicus: ſi in luctu eſt, arcetur philoſophus conſolatum veniens: *Sine*, inquit, *me pœnas dare, hominem impium et deteſtabilem, diis geniiſque exoſum*. Hominis eſt deum eſſe ignorantis, ubi ingens dolor inceſſit, lachrymas abſtergere, comam deſecare, veſtem ponere. Sed ſuperſtitioſum alloquendi aut ſublevandi nulla permittitur occaſio: foris ſedet amictus ſacco, aut ſordidis cinctus centonibus: ſæpe etiam nudus

δυόμενος ἐξαγορεύει τινὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ καὶ πλημμελείας, ὡς τόδε φαγόντος, ἢ πιόντος, ἢ βαδίσαντος ὁδὸν ἣν οὐκ εἴα τὸ δαιμόνιον· ἂν δὲ ἄριστα πράττῃ, καὶ συνῇ πράως δεισιδαιμονίᾳ, περιθειούμενος οἴκοι κάθηται, περιματτόμενος, αἱ δὲ γρᾶες καθάπερ παττάλῳ, φησὶν
E ὁ Βίων, ὅ, τι ἂν τύχωσιν αὐτῷ περιάπτουσι φέρουσαι καὶ περιαρτῶσι.

η'. Τὸν Τηρίβαζόν φασιν ὑπὸ τῶν Περσῶν συλλαμβανόμενον, σπάσασθαί τε τὸν ἀκινάκην, εὔρωστον ὄντα, καὶ διαμάχεσθαι· μαρτυρομένων δὲ καὶ βοώντων ὅτι συλλαμβάνουσιν αὐτὸν βασιλέως κελεύσαντος, αὐτίκα τὸ ξίφος καταβαλεῖν, καὶ τὼ χεῖρε συνδῆσαι παρασχεῖν. Ἆρ' οὖν οὐχ ὅμοιόν ἐστι τὸ γινόμενον; οἱ μὲν ἄλλοι διαμάχονται συμφοραῖς, καὶ διωθοῦνται τὰ πράγματα, φυγὰς ἑαυτοῖς μηχανώμενοι, καὶ παρατροπὰς τῶν ἀβουλήτων· ὁ δὲ δεισιδαίμων, οὐδενὸς ἀκούσας, αὐτὸς πρὸς
F αὐτὸν εἰπὼν, Ταῦτα πάσχεις, ὦ κακόδαιμον, ἐκ προ-

E. 7. καταβαλεῖν] Ita D. et codex Xyl. Vulgo μεταβαλεῖν.

in cœno ſe volutans, peccata quædam ſua aut delicta eloquitur, quod aliquid ederit, biberitve, aut aliquo ambulaverit invito numine. Si vero optime cum ipſo agatur, et ſuperſtitione laboret benigna, domi ſedet, omnis generis ſacrificiis circumdatus; vetulæ enim ei tanquam paxillo, ut Bio dicebat, in quamcunque inciderint rem, eam pro amuleto appendunt.

VIII. Teribazum ferunt, cum a Perſis comprehenderetur, ſtricto acinace, ut erat vir robuſtus, ſeſe defendere aggreſſum, teſtantibus iis ac vociferantibus juſſu regis ſe ipſum capere ſtatim abjecto, enſe manus ligandas porrexiſſe. Nonne id de quo diſputamus, eodem modo habet? Alii repugnant rebus adverſis, eaſque repellunt, et effugia ſibi machinantur averſioneſque incommodorum. Superſtitioſus vero nemine alio hoc dicente, ipſe ſibi denuncians, miſerum ſe providentia juſſu-

νοίας καὶ θεοῦ κελεύοντος, ἔῤῥιψε πᾶσαν ἐλπίδα, προήκατο ἑαυτὸν, ἔφυγε, διεκρούσατο τοὺς βοηθοῦντας. Πολλὰ τῶν μετρίων κακῶν ὀλέθρια ποιοῦσιν αἱ δεισιδαιμονίαι. Μίδας ὁ παλαιὸς, ὡς ἔοικεν, ἔκ τινων ἐνυπνίων ἀθυμῶν καὶ ταραττόμενος, οὕτως κακῶς ἔσχε τὴν ψυχὴν ὥστε ἑκουσίως ἀποθανεῖν, αἷμα ταύρου πιών. Ὁ δὲ τῶν Μεσσηνίων βασιλεὺς Ἀριστόδημος, ἐν τῷ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμῳ, κυνῶν λύκοις ὠρυομένων ὅμοια, καὶ περὶ τὴν ἑστίαν αὐτοῦ τὴν πατρῴαν ἀγρώστεως ἀναβλαστανούσης, καὶ τῶν μάντεων τὰ σημεῖα φοβουμένων, ἐξαθυμήσας καὶ κατασβεσθεὶς ταῖς ἐλπίσιν αὐτὸς ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν.
Ἦν δὲ ἴσως καὶ Νικίᾳ τῷ Ἀθηναίων στρατηγῷ κρά- 169
τιστον οὕτως ἀπαλλαγῆναι τῆς δεισιδαιμονίας ὡς Μίδας ἢ Ἀριστόδημος, ἢ φοβηθέντι τὴν σκιὰν ἐκλιπούσης τῆς σελήνης καθῆσθαι περιτειχιζόμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων· εἶτα ὁμοῦ τέτταρσι μυριάσιν ἀνθρώπων φονευθέντων ἢ ζώντων ἁλόντων, ὑποχείριον γενέσθαι, καὶ δυσκλεῶς ἀποθανεῖν.

F. 8. πρὸς Λακεδαιμονίους] Sumpſi a Xyl. et Mez. correctio, ut manifeſta, ita indubitata. Libri omnes vitioſe πρὸς Μεσσηνίους.

que divino iſta pati, omnem abjicit ſpem, prodit ſeipſum, averſatur opitulantes. Multa mala de mediocribus exitialia redegit ſuperſtitio. Midas ille priſcus perturbatus quibuſdam ut fertur ſomniis, animique anxius, eo pervenit mœſtitiæ, ut poto tauri ſanguine mortem ultro ſibi conſciſceret. Ariſtodemus Meſſeniorum rex, in bello contra Lacedæmonios, cum canes luporum inſtar ululaſſent, et circa lares paternos *agroſtis* herba enata eſſet, eaque ſigna arioli metuerent, animum deſpondit, ſibique manus attulit. Ac, ni fallor, Niciam quoque Athenienſium ducem multo erat melius Midæ aut Ariſtodemi exemplo ſuperſtitione liberari, quam metu umbræ Lunæ delinquentis otioſum ſedere, dum ab hoſtibus circumcluderetur, ac deinde quadraginta millibus ſuorum partim occiſis partim captis in poteſtatem hoſtium veniret, turpique morte periret. Nihil

Οὐ γὰρ γῆς ἀντίφραξις ἐν μέσῳ γενομένης φοβερὸν, οὐδὲ δεινὸν ἐν καιρῷ ποδῶν σκιᾶς πρὸς σελήνην ἀπάντησις· ἀλλὰ δεινὸν τὸ τῆς δεισιδαιμονίας σκότος, ἐμπεσόντος ἀνθρώπου συγχέαι, καὶ τυφλῶσαι λογισμὸν ἐν
B πράγμασι μάλιστα λογισμοῦ δεομένοις.

Γλαῦκε ὅρα· βαθὺς γὰρ ἤδη κύμασι ταράσσεται
Πόντος, ἀμφὶ δ' ἄκρα γυρεῦον ὀρθὸν ἵσταται νέφος,
Σῆμα Χειμῶνος·

τοῦτο ἰδὼν κυβερνήτης εὔχεται μὲν ὑπεκφυγεῖν, καὶ θεοὺς ἐπικαλεῖται σωτῆρας, εὐχόμενος δὲ τὸν οἴακα προσάγει, τὴν κεραίαν ὑφίησι,

Φεύγει μέγα λαῖφος ὑποστολίσας ἐρεβώδεος ἐκ θαλάσσης.

Ὁ Ἡσίοδος κελεύει πρὸ ἀρότρου καὶ σπόρου τὸν γεωργὸν εὔχεσθαι Διΐ τε χθονίῳ Δημήτερί θ' ἁγνῇ τῆς ἐχέτλης ἐχόμενον· Ὅμηρος δὲ τὸν Αἴαντά φησι τῷ Ἕκτορι μέλ-

A. 8. ἐν καιρῷ ποδῶν—ἀπάντησις] Ultimum dedi pro vulgato ἀπαντησάσης ex D. Venet. Jannot. At ποδῶν quamvis vitioſum tuentur codices. Exempl. Turn. ἐμποδών. Malim Xylandri conjecturam περιόδων.
A. 9. ἐμπεσόντος] Malim ἐμπεσὼν τὸν, ut fere Faber, et Reiſkius.
B. 2. Γλαῦκε ὅρα· βαθὺς] Ita Stephanus dedit, credo admonitus a Theod. Cantero Var. Lect. II, 15. qui ita emendavit ex Heraclidis libello de Allegoriis: ubi hic locus, ſanior, nomine Archilochi exſtat Vulgo omnes libri Γλαυκεοράδοις. Dedi σῆμα Χειμῶνος ex C. D. E. G. Moſc. 1. 2. Γύρεον, melius, Heraclides. D. γυρῶν. Reliqua varietas ſuo loco enumerabitur.

enim mali eſt, quod interjectu terræ Luna a Sole aliquando non illuſtratur, et in terræ umbram Luna certis circuitionibus incidit. Id miſerum eſt, quod Superſtitionis caligini incidens homo ita confunditur, rationiſque uſus ejus excæcatur, cum eum res maxime flagitant.

Fluctus cærulei jam mare concitant,
Et nubes rapidi prævia turbinis
In gyrum celeri volvitur impetu:

hoc videns gubernator, votis quidem ſalutem expetit, ac deos Servatores invocat: inter vota nihilominus clavum adducit, antennas demittit,

Atque inflata Noto carbaſa contrahens
Obducto tenebris effugit e mari.

Heſiodus agricolæ præcipit, *ut ante arationem atque ſationem ſtivam tenens vota nuncupet Diti ac Cereri.* Et apud Homerum Ajax ſingulari prœlio cum Hectore con-

λοντα μονομαχεῖν, εὔχεσθαι κελεύειν τοὺς Ἕλληνας ὑπὲρ αὐτοῦ τοῖς θεοῖς, εἶτα εὐχομένων ἐκείνων ὁπλίζεσθαι. Καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ὅτε τοῖς μαχομένοις προσέταξεν, C

Εὖ μέν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω,

τότε παρὰ τοῦ Διὸς αἰτεῖ,

Δός με κατὰ πρηνὲς βαλέειν Πριάμοιο μέλαθρον.

ἀρετῆς γὰρ ἐλπὶς ὁ θεός ἐστιν, οὐ δειλίας πρόφασις. Ἀλλὰ Ἰουδαῖοι σαββάτων ὄντων ἐν ἀγνάμπτοις καθεζόμενοι, τῶν πολεμίων κλίμακας προστιθέντων, καὶ τὰ τείχη καταλαμβανόντων, οὐκ ἀνέστησαν, ἀλλ' ἔμειναν ὥσπερ ἐν σαγήνῃ μιᾷ τῇ δεισιδαιμονίᾳ συνδεδεμένοι.

θʹ. Τοιαύτη μὲν ἐν τοῖς ἀβουλήτοις καὶ περιστα- D
τικοῖς λεγομένοις πράγμασι καὶ καιροῖς ἡ Δεισιδαιμονία· βελτίων δὲ οὐδὲν οὐδὲ ἐν τοῖς ἡδίοσι, τῆς Ἀθεότητος. Ἥδιστα δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἑορταὶ, καὶ εἰλαπίναι πρὸς ἱεροῖς, καὶ μυήσεις καὶ ὀργιασμοὶ, καὶ κατευχαὶ θεῶν

D. 3. οὐδὲν οὐδὲ] οὐδὲ addidi ex D. Hoc malui quia aderat auctoritas: magis quidem loquendi conſuetudine congruebat ſimplex οὐδέν.

greſſurus, Græcos jubet Deos pro ſe comprecari, ipſe illis precantibus ſe armat. Et Agamemnon poſtquam pugnaturis præcepit,

Haſtam quiſque acuat, clypeumque fideliter aptet:

tum demum Jovem ſic precatur,

Da Priami nobis evertere funditus aulam.

virtutis enim ſpes, non timiditatis prætextus eſt Deus. At vero Judæi ſabbato deſidentes ſordidis in veſtibus, hoſtibus ſcalas muris admoventibus, muroſque occupantibus nihil ſe moverunt, ſed ſuperſtitione tanquam reti capti ſe continuerunt.

IX. Talis eſt Superſtitio rebus et occaſionibus voluntati noſtræ non convenientibus, et cum periculo conjunctis. Sed ne in jucundis quidem rebus præſtat Impietati ſuperſtitioſus. Sunt vero jucundiſſimæ hominibus res, feriæ, epulæ ad templa, invitationes, orgia, votorum nun-

καὶ προσκυνήσεις. Ἐνταῦθα τοίνυν σκόπει τὸν ἄθεον, γελῶντα μὲν μανικὸν καὶ Σαρδώνιον γέλωτα τούτοις ποιουμένοις, καί που παραφθεγγόμενον ἀτρέμα πρὸς τοὺς συνήθεις, ὅτι τετύφωνται καὶ δαιμονῶσιν οἱ θεοῖς ταῦτα δρᾶσθαι νομίζοντες, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἔχοντα κακόν. Ὁ δὲ δεισιδαίμων βούλεται μὲν, οὐ δύναται δὲ χαίρειν, οὐδὲ ἥδεσθαι·

E Πόλις δὲ ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
Ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων

ἡ ψυχὴ τοῦ δεισιδαίμονος. Ἐστεφανωμένος ὠχριᾷ, θύει καὶ φοβεῖται, εὔχεται φωνῇ παλλομένῃ, καὶ χερσὶν ἐπιθυμιᾷ τρεμούσαις· καὶ ὅλως ἀποδείκνυσι τὸν Πυθαγόρου λόγον φλυαρὸν, εἰπόντος Ὅτι βέλτιστοι γινόμεθα πρὸς τοὺς θεοὺς βαδίζοντες· τότε γὰρ ἀθλιώτατα καὶ κάκιστα πράττουσιν οἱ δεισιδαίμονες, ὥσπερ ἄρκτων φωλεοῖς, ἢ χειαῖς δρακόντων, ἢ μυχοῖς κητῶν, τοῖς τῶν θεῶν μεγάροις ἢ ἀνακτόροις προσιόντες.

ι. Ὅθεν ἔμοιγε καὶ θαυμάζειν ἔπεισι τοὺς τὴν ἀθεό-

cupationes, et venerationes. Hic ſi conſideres impium, videbis eum inſano diffluentem cachinno, Sardonioque iſta riſu ludentem, et alicubi ad familiares ſubmiſſa voce dicentem, vano faſtu agi et inſanire qui deos his rebus coli opinentur, præterea autem mali nihil eum habentem. Superſtitioſus autem cupit quidem, ſed non poteſt gaudere aut delectari,

Urbs tota cum ſuffitibus refertа fit,
Pæanibuſque: gemitibus et ſuſpiriis

anima ſuperſtitioſi occupatur. Pallet coronatus, ſacrificans trepidat, tremente voce vota facit, manibus adolet titubantibus, omninoque oſtendit nugatum eſſe Pythagoram, cum diceret *optime nos habere cum ad deos accedimus*: tunc enim miſerrime peſſimeque affecti animo ſunt ſuperſtitioſi, non aliter quam ſi ad urſorum caveas, aut draconum foveas, cetorumve ſpecus irent, ad templa delubraque deorum adeuntes.

X. Itaque mirari me ſubit, eos a quibus Impietatis dam-

τητα φάσκοντας ἀσέβειαν εἶναι, μὴ φάσκοντας δὲ τὴν F δεισιδαιμονίαν. Καίτοι γε Ἀναξαγόρας δίκην ἔφυγεν ἀσεβείας ἐπὶ τῷ λίθον εἰπεῖν τὸν ἥλιον. Κιμμερίους δὲ οὐδεὶς εἶπεν ἀσεβεῖς ὅτι τὸν ἥλιον οὐδ' εἶναι τοπαράπαν νομίζουσι. Τί σὺ λέγεις; ὁ μὴ νομίζων θεοὺς εἶναι, ἀνόσιός ἐστιν; ὁ δὲ τοιούτους νομίζων οἵους οἱ δεισιδαίμονες, οὐ μακρῷ δόξαις ἀνοσιωτέραις σύνεστιν; Ἔγωγ' οὖν ἂν ἐθέλοιμι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους λέγειν περὶ ἐμοῦ, μήτε γεγονέναι τοπαράπαν μηδὲ εἶναι Πλούταρχον, ἢ λέγειν ὅτι 170
Πλούταρχός ἐστιν ἄνθρωπος ἀβέβαιος, εὐμετάβολος, εὐχερὴς πρὸς ὀργὴν, ἐπὶ τοῖς τυχοῦσι τιμωρητικὸς, μικρόλυπος· ἂν καλῶν ἐπὶ δεῖπνον ἑτέρους, παραλίπῃς ἐκεῖνον· ἂν ἀσχολίας σοι γενομένης, ἐπὶ θύραις μὴ ἔλθῃς· εἰ μὴ προσείπῃς· διέδεταί σου τὸ σῶμα προσφὺς, καὶ συλλαβὼν ἀποτυμπανιεῖ τὸ παιδίον, ἢ θηρίον ἔχων τοῖς καρποῖς ἐφήσει, καὶ λυμανεῖται τὴν ὀπώραν. Τοῦ Τιμοθέου τὴν Ἄρτεμιν ᾄδοντος ἐν Ἀθήναις, καὶ λέγοντος,

nantur qui deos eſſe negant, et Superſtitio Impietas eſſe non putatur. Atqui Anaxagoras Impietatis damnatus eſt, quod Solem dixiſſet eſſe lapidem. Cimmerios nemo impios judicavit, qui ne eſſe quidem ullum cenſent Solem. Quid ais? qui opinatur nullos eſſe deos, Impius eſt? qui tales eſſe credit quales ſuperſtitioſus, non longe magis impiis opinionibus tenetur? Ego ſane malim inter homines de me hunc eſſe ſermonem, nullum omnino eſſe Plutarchum, quam hoc dici, Plutarchum hominem inconſtantem, mutabilem, pronum ad iram, vindictæ ob leviſſimas cauſas cupidum, ob minima quæque indignantem: qui ſi vocandis ad cœnam aliis ipſum prætereas, aut occupatione impeditus ad eum non veneris ſalutatum, mordicus arrepto tibi corpus exedat, aut filium abreptum excarnificet, aut belluam ad hoc educatam frugibus tuis immittat vaſtetque proventus telluris. Athenis cum Timotheus caneret Dianam *inſanam, furioſam, divino inſtinctu concitam, ra-*

Θυάδα, φοιβάδα, μαινάδα, λυσσάδα, Κινησίας ὁ μελοποιὸς ἐκ τοῦ θεάτρου ἀναστὰς, Τοιαύτη σοὶ, εἶπε, θυ-
B γάτηρ γένοιτο. Καὶ μὴν ὅμοια τούτοις καὶ χείρονα περὶ Ἀρτέμιδος οἱ δεισιδαίμονες ὑπολαμβάνουσιν, αἵ τε κἀν ἀπ' ἀγχόνας ἀΐξασα, αἵ τε καλεχόνα κναίσατε, αἵ τε κἀν ἔκκεκες μαίουσα ἂν πεφυρμένα ἐσῆλθες, αἵ τε καὶ ἐκ τριπόδων καθ' ἑρματοῦσιν ἐπιασσώμενα τῷ παλαμναίῳ συμπλεχθεῖσα. Οὐδὲν δὲ τούτων ἐπιεικέστερα φρονήσουσι περὶ Ἀπόλλωνος, περὶ Ἥρας, περὶ Ἀφροδίτης· πάντας γὰρ τούτους τρέμουσι καὶ δεδοίκασι. Καίτοι τί τοσοῦτον ἡ Νιόβη περὶ τῆς Λητοῦς ἐβλασφήμησεν, οἷον ἡ Δεισιδαιμονία πέπεικε περὶ τῆς θεοῦ τοὺς
C ἄφρονας; ὡς ἄρα λοιδορηθεῖσα κατετόξευσε τῆς ἀθλίας

B. 3. αἵ τε καλεχόνα] Locus conclamatus, quem et attingere, et non attingere, vereor. Nec in libris eſt quid medicinæ: nec in virorum doctorum conjecturis, quæ nullæ adhuc, nedum probabiles, exſtant: Nec locum alibi vel in carminibus quæ ſuperſunt, vel perditorum reliquiis, adhuc deprehendi. Labes præterea eſt antiquiſſima. Nam codex antiquiſſimus D. vacuum reliquit, adjecta admonitione et ipſa corrupta; quod argumento eſt eam antiquiorem eſſe ultimo Deſcriptore quamvis antiquo. Ergo veniam nobis habebunt viri docti ſi quid erraverimus, et religionem potius noſtram probabunt, qui malumus exiguum quod videmus dicere, quam, quia non omnia videmus, tacere. Ad ejuſmodi igitur formam ſententiamque revocandus videtur locus: Ἥτ' ἐπ' ἀγχόνας ἀΐξασαν, Ἥτε καὶ λεχὼ 'νακαύσειεν, Ἥτε κἀκ νεκρῶ μιανθεῖσα, Κἂν πεφυρμένα γ' ἐπεισῆλθεν, Ἥτε κἀν τριόδῳ καθαρμάτεσσιν Ἐμπεπτωμένα, παλαμναίῳ Συμπλέκοι σί—De ſenſu non adeo dubito, quem in verſione addidi. Plura alibi.

bioſam, ſurgens de ſpectatoribus Cineſias cantilenarum conditor, *Talis*, inquit, *tibi detur filia.* At qui ſimilia his atque etiam deteriora ſuperſtitioſi de Diana ſentiunt: *Quæ et ad ſuſpendium ruentem fœminam, Quæ et puerperam incendat: Quæ et e domo funebri inquinata et conſpurcata tibi ſuperveniat: Quæ et in trivio purgamentis involans, Piaculo te implicet.* Neque his meliora de Apolline, Junone, et Venere: omnes enim hos deos metuunt ac tremunt. Et vero quid tam contumelioſe dixit Niobe de Latona, quam de hac credere fecit Superſtitio fatuos homines? ſcilicet eam maledicto irritatam ſagittis confeciſſe

γυναικός,

Ἓξ μὲν θυγατέρας, ἓξ δ' υἱεῖς ἡβώοντας.

Οὕτως ἄπληστος ἀλλοτρίων κακῶν ἦν καὶ ἀνίλαστος. Εἰ γὰρ ἀληθῶς ἡ θεὸς χολὴν εἶχε, καὶ μισοπόνηρος ἦν, καὶ ἤλγει κακῶς ἀκούουσα, καὶ μὴ κατεγέλα τῆς ἀνθρωπίνης ἀμαθίας καὶ ἀγνοίας, ἀλλ' ἠγανάκτει· τούτους ἔδει τοξεῦσαι τοὺς τοσαύτην ὠμότητα καὶ πικρίαν καταψευδομένους αὐτῆς, καὶ τοιαῦτα γράφοντας καὶ λέγοντας. Τῆς γοῦν Ἑκάβης προβαλλόμεθα τὴν πικρίαν ὡς βάρβαρον καὶ θηριώδη, λεγούσης,

— τοῦ ἐγὼ μέσον ἧπαρ ἔχοιμι
Ἐσθίμεναι προσφῦσα.

D

Τὴν δὲ Συρίαν θεὸν οἱ δεισιδαίμονες νομίζουσιν ἂν μαινίδα τις ἢ ἀφύας φάγῃ, τὰ ἀντικνήμια διεσθίειν, ἕλκεσι τὸ σῶμα πιμπλάναι, συντήκειν τὸ ἧπαρ.

ια'. Ἆρ' οὖν τὸ μὲν λέγειν τὰ φαῦλα περὶ τῶν

D. 1. ἔχοιμι] Verum hoc; et exhibui, non quia eſt in Homeri exemplis Il. Ω, 212. ſed quia noſtri codices habent D. Mez. Xyl. Vulgo ἴδοιμι.
D. 5. πιμπλάναι] Eleganter D. πιμπράναι. Mox ἦν ἀνόσιον omnes libri: at Stephanus operarum vitium ex Aldina retinuit ἢ κἀνόσιον.

miſeræ Niobes

Sex natas, totidem natoſque ætate vigentes:

adeo implacabilis ſcilicet erat, ut exſatiari alienis calamitatibus nequiret. Quæ dea ſi revera fel habebat, maloſque oderat, et ferre maledicta nequibat, neque ridebat potius inſcitiam ignorationemque humanam; ſuccenſere profecto iis debuit, qui tantam ei acerbitatem ſævitiamque falſo tribuunt, taliaque de ipſa dicunt ac literis mandant. Objicimus Hecubæ immanitatem ut belluinam et barbaram, quæ dicit

—Utinam medium jecur ejus
Nacta vorare queam.—

At Syriam deam ſuperſtitioſi putant, ſi quis mænam aut apuam edat, ejus crura corrodere, corpus ulceribus opplere, jecur colliquare.

XI. An ergo dicere de diis prava impium eſt, ſentire

θεῶν, ἀνόσιον, τὸ δὲ δοξάζειν, οὐκ ἀνόσιον; ἢ καὶ τὴν φωνὴν ἄτοπον ἡ δόξα ποιεῖ τοῦ βλασφημοῦντος; Καὶ γὰρ ἡμεῖς τὴν βλασφημίαν, ὅτι δυσμενείας σημεῖόν ἐστι, προβαλλόμεθα· καὶ τοὺς κακῶς ἡμᾶς λέγοντας, ἐχθροὺς νομίζομεν, ὡς καὶ ἀπίστους καὶ κακῶς φρονοῦντας. Ὁρᾷς δὲ οἷα περὶ τῶν θεῶν οἱ δεισιδαίμονες φρονοῦσιν,
E ἐμπλήκτους, ἀπίστους, εὐμεταβόλους, τιμωρητικοὺς, ὠμοὺς, μικρολύπους ὑπολαμβάνοντες· ἐξ ὧν ἀνάγκη καὶ μισεῖν τὸν δεισιδαίμονα καὶ φοβεῖσθαι τοὺς θεούς. Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, τὰ μέγιστα τῶν κακῶν αὐτῷ δι' ἐκείνους οἰόμενος γεγονέναι, καὶ πάλιν γενήσεσθαι; μισῶν δὲ θεοὺς καὶ φοβούμενος, ἐχθρός ἐστι· κἂν δέδιε καὶ προσκυνεῖ καὶ θύει, καὶ κάθηται πρὸς ἱεροῖς, οὐ θαυμαστός ἐστι· καὶ γὰρ τοὺς τυράννους ἀσπάζονται, περιέπουσι, χρυσοῦς ἀνιστᾶσιν, ἀλλὰ μισοῦσι σιγῇ, κάρτα θύοντες. Ἀλέξ-

E. 6. προσκυνεῖ καὶ θύει] Dedi pro vulgato προσκυνῇ καὶ θύῃ ex D. Moſc. 2. Colleg. Nov. Magis etiam a vulgata recedit D. qui omiſſo κἂν δέδιε ita habet: Καί τοι προσκυνεῖ γε καὶ θύει.

E. 9. κάρτα θύοντες] Omiſit vertendo Xylander. Ego addidi. Habet et Amiotus. Poteſt ſanum et pars loci poetici cenſeri. Poteſt et vera eſſe lectio, elegans certe, G. et Colleg. Nov. κάρα σείοντες. In κάρα conſentiunt et C. et Moſc. 2.

non item? aut vocem potius improbam opinio facit maledicentis? certe enim ideo maledicta damnamus, quia ſignum ſunt malevolentiæ: et qui male nobis dicunt, eos pro inimicis habemus, ut infidos et male de nobis cogitantes. Vides quid de diis ſentiant ſuperſtitioſi? inſanos, infideles, mutabiles, vindictæ cupidos, crudeles, et qui minimis rebus offendantur, eos eſſe putant; unde neceſſe eſt ſuperſtitioſum et odiſſe deos et metuere. Quidni enim? cum ab iis maxima ſibi illata eſſe, illatumque iri mala exiſtimet. Jam qui deum odit et metuit, ejus eſt inimicus. Neque interim mirum eſt, quod eos timens, adorat ac ſacris veneratur, et ad templa aſſidet. Nam tyrannos quoque coli videmus et ſalutari, iiſque aureas ſtatuas poni ab iis qui tacite eos oderunt et execrantur quamvis ſacrifi-

ανδρον Ἑρμόλαος ἐθεράπευε, Παυσανίας ἐδορυφόρει Φίλιππον, Χαιρέας Γάϊον· ἀλλ' ἕκαστος τούτων ἔλεγε F παρακολουθῶν,

Ἦ σ' ἂν τισαίμην, εἴ μοι δύναμίς γε παρείη·

Οὐκ οἴεται θεοὺς εἶναι ὁ ἄθεος· ὁ δὲ δεισιδαίμων οὐ βούλεται, πιστεύει δὲ ἄκων· ἀπιστεῖν γὰρ φοβεῖται. Καίτοι γε, ὥσπερ ὁ Τάνταλος ὑπεκδῦναι τὸν λίθον ὑπαιωρούμενος, οὕτω καὶ οὗτος τὸν φόβον ὡς οὐχ ἧττον ὑπ' αὐτοῦ πιεζόμενος, ἀγαπήσειεν ἄν, καὶ μακαρίσειε τὴν τοῦ ἀθέου διάθεσιν, ὡς ἐλευθερίαν. Νυνὶ δὲ τῷ μὲν ἀθέῳ δεισιδαιμονίας οὐδὲν μέτεστιν· ὁ δὲ δεισιδαίμων τῇ προαιρέσει ἄθεος ὤν, ἀσθενέστερός ἐστιν ἢ ὥστε δοξάζειν περὶ θεῶν ὃ βούλεται.

ιβ'. Καὶ μὴν ὁ ἄθεος δεισιδαιμονίας οὐδαμῆ συν- 171
αίτιος· ἡ δὲ δεισιδαιμονία τῇ ἀθεότητι καὶ γένεσιν παρέσχεν

F. 5. ἀπιστεῖν] Ita unus D. Cæteri ἀποθανεῖν.
F. 5. Καίτοι γε—πιεζόμενος] Sic Stephanus dedit: conſentiunt Pol. et Jannot. nec diſſentit D. Cæteri omnes: Εἰ δὲ ὥσπερ ὁ Τ. ὑπ. τ. λ. ὑπαιωρούμενος τοῦ φόβου καὶ πιεζόμενος. Mutavi Stephani ὑπαιωρούμενον ex Mez. Matth.
F. 11. ἢ ὥστε δοξάζειν] Sic D. Vulgo ἢ τοῦ δοξάζειν.

cantes. Alexandrum Hermolaus demerebatur, ſtipator Philippi erat Pauſanias, Chærea C. Caligulæ: ſed horum unuſquiſque inter aſſectandum dicebat,

Certe equidem pendes, modo ſint vires mihi, pœnas.

Non credit deos eſſe impius: ſuperſtitioſus nullos eſſe cupit, invituſque eſſe credit, non audens diffidere. Quod ſi poſſet, ſicut Tantalus lapidem cupit a ſe removere, ſuperſtitioſus opinionem ſuam, qua non levius urgetur, abs ſe projicere, amplecteretur utique et beatam duceret impii ſententiam, ut liberalem. Nunc impius quidem Superſtitione vacat, ſuperſtitioſus autem animi inſtituto impius, imbecilior eſt quam ut ſentiat de diis quod vult.

XII. Præterea impius nuſquam Superſtitioni cauſam aliqua ex parte præbet: Superſtitio et initium præbuit

ἀρχὴν, καὶ γενομένη δίδωσιν ἀπολογίαν, οὐκ ἀληθῆ μὲν οὐδὲ καλὴν, προφάσεως δέ τινος οὐκ ἄμοιρον οὖσαν. Οὐ γὰρ ἐν οὐρανῷ τι μεμπτὸν, οὐδ᾽ ἐν ἄστροις, οὐδ᾽ ἐν ὥραις, ἢ περιόδοις σελήνης ἢ κινήσεσιν ἡλίου περὶ γῆν, ἡμέρας καὶ νυκτὸς δημιουργοῖς, ἢ τροφαῖς ζώων, ἢ καρπῶν γενέσεσι πλημμελὲς καὶ ἄτακτον ἐνιδόντες, οὕτως ἀθεότητα τοῦ παντὸς κατέγνωσαν. Ἀλλὰ τῆς δεισι-
B δαιμονίας ἔργα καὶ πάθη καταγέλαστα, καὶ ῥήματα, καὶ κινήματα, καὶ γοητεῖαι, καὶ μαγεῖαι, καὶ περιδρομαὶ, καὶ τυμπανισμοὶ, καὶ ἀκάθαρτοι μὲν καθαρμοὶ, ῥυπαραὶ δὲ ἁγνεῖαι, βάρβαροι δὲ καὶ παράνομοι πρὸς ἱεροῖς κολασμοὶ καὶ προπηλακισμοί· ταῦτα δίδωσιν ἐνίοις λέγειν, ὡς μὴ εἶναι θεοὺς ἄμεινον, ἢ εἶναι, τοιούτους μὲν δεχομένους, τοιούτοις δὲ χαίροντας, οὕτω δὲ ὑβριστὰς, οὕτω δὲ μικρολόγους, καὶ μικρολύπους.

ιγ΄. Οὐκ ἄμεινον οὖν ἦν Γαλάταις ἐκείνοις καὶ

A. 6. σελήνης] Addidi ex uno D. poſtulante ipſa ratione ac ſententia loci.
A. 8. οὕτως] Putavi aliquando corrigendum eſſe ὅμως. Neque nunc plane repudio illam ſententiam: puto tamen idem vulgatum habere nonnihil defenſionis.

Impietati, et ortæ patrocinium non juſtum quidem aut honeſtum, tamen præſcriptionis non exſors. Non enim in hanc ſententiam homines venerunt ut Univerſum diis carere putarent, quod in cœlo, ſideribus, tempeſtatibus, converſionibus et motibus Solis circa terram, quibus dies et nox efficiuntur, aut alimentis animalium, frugumve proventibus culpandum aliquid inordinatumve viderent: ſed ridicula ſuperſtitionis opera atque affectus, verba, motus, præſtigiæ, incantationes, circumcurſitationes, tympanorum pulſationes, luſtrationes impuræ, ſordidæ caſtimoniæ, barbarica et injuſta in templis ſupplicia ac contumeliæ, occaſionem exhibuerunt nonnullis dicendi, præſtare nullos eſſe deos, quam qui talia probent iiſque delectentur, adeoque ſint contumelioſi, ſordidi et moroſi.

XIII. Nonne enim magis expediebat Galatis iſtis et Scy-

Σκύθαις τοπαράπαν μήτε ἔννοιαν ἔχειν θεῶν, μήτε φαντασίαν, μήτε ἱστορίαν, ἢ θεοὺς εἶναι νομίζειν χαίροντας ἀνθρώπων σφαττομένων αἵμασι, καὶ τελεωτάτην θυσίαν καὶ ἱερουργίαν ταύτην νομίζοντας; Τί δὲ Καρχηδονίοις C οὐκ ἐλυσιτέλει Κριτίαν λαβοῦσιν ἢ Διαγόραν νομοθέτην ἀπ' ἀρχῆς, μήτε τινὰ θεῶν μήτε δαιμόνων νομίζειν, ἢ τοιαῦτα θύειν οἷα τῷ Κρόνῳ ἔθυον; οὐχ ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς φησι τῶν τὰ ζῷα θυόντων καθαπτόμενος,

Μορφὴν δ' ἀλλάξαντα πατὴρ φίλον υἱὸν ἀείρας,
Σφάζει, ἐπευχόμενος μέγα νήπιος.

ἀλλ' εἰδότες καὶ γινώσκοντες αὐτοὶ τὰ αὑτῶν τέκνα καθιέρευον· οἱ δὲ ἄτεκνοι παρὰ τῶν πενήτων ὠνούμενοι παιδία κατέσφαζον καθάπερ ἄρνας ἢ νεοσσούς· παρειστήκει δὲ ἡ μήτηρ ἄτεγκτος καὶ ἀστένακτος· εἰ δὲ στενάξειεν ἢ δακρύσειεν, ἔδει τῆς τιμῆς στέρεσθαι, τὸ δὲ παιδίον οὐδὲν ἧττον ἐθύετο· κρότου δὲ κατεπίμπλατο πάντα πρὸ τοῦ ἀγάλ- D

C. 2. Κριτίαν] Probo vulgatam, nec aſſentior Fabro corrigenti Θεόδωρον.

this nunquam in mentem veniſſe aliquid de diis, nihilque eos de ullo numine imaginatos fuiſſe aut auditu percepiſſe, quam opinari deos eſſe, qui ſanguine jugulatorum hominum gaudeant, idque eſſe perfectiſſimum ſacrificium ſtatuant? Nonne utilius erat Carthaginenſibus jam inde ab initio Critia vel Diagora ad condendas leges adhibito decernere nullum eſſe deum, nullum genium: quam talia ſacra facere, qualibus illi Saturno operabantur? ubi non, ut Empedocles ait, reprehendens eos qui animalia ſacrificant,

Mutata genitor jugulans ſua pignora forma
Immolat, et vanis ſtultus ferit aera votis

ſed ſcientes prudenteſque ſuos ipſi liberos ſacrificabant: et quibus nulla erat proles, ii a pauperibus infantes tanquam agnos aut pullos avium ad eam rem emebant: adſtabatque mater ſine luctu aut gemitu, quæ ſi ederet aut fleret, pretio mulctabatur, et infans nihilominus mactabatur: et ante ſimulachrum omnia ſtrepitu fiſtularum tym-

ματος ἐπαυλούντων καὶ τυμπανιζόντων, ἕνεκα τοῦ μὴ γενέσθαι τὴν βοὴν τῶν θρήνων ἐξάκουστον. Εἰ δὲ Τυφῶνές τινες ἢ Γίγαντες ἦρχον ἡμῶν τοὺς θεοὺς ἐκβαλόντες, ποίαις ἂν ἥδοντο θυσίαις, ἢ τίνας ἄλλας ἱερουργίας ἀπῄτουν; Ἄμηστρις δὲ ἡ Ξέρξου γυνὴ δώδεκα κατώρυξεν ἀνθρώπους ζῶντας ὑπὲρ αὑτῆς τῷ ᾅδῃ· ὃν ὁ Πλάτων φησὶ φιλάνθρωπον ὄντα καὶ σοφὸν καὶ πλούσιον, πειθοῖ
2 καὶ λόγῳ κατέχοντα τὰς ψυχὰς, ᾅδην ὠνομάσθαι. Ξενοφάνης δὲ ὁ φυσικὸς τοὺς Αἰγυπτίους, κοπτομένους ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ θρηνοῦντας ὁρῶν, ὑπέμνησεν οἰκείως, Οὗτοι, φησὶν, εἰ μὲν θεοί εἰσι, μὴ θρηνεῖτε αὐτούς· εἰ δὲ ἄνθρωποι, μὴ θύετε αὐτοῖς.

ιδʹ. Ἀλλ᾽ οὐδὲν οὕτω πολυπλανὲς καὶ πολυπαθὲς νόσημα, καὶ μεμιγμένον ἐναντίαις δόξαις καὶ μαχομέναις μᾶλλον, ὡς τὸ τῆς Δεισιδαιμονίας. Φευκτέον οὖν αὐτὴν ἀσφαλῶς τε καὶ συμφερόντως· οὐχ ὥσπερ οἱ λῃστῶν ἢ θηρίων ἔφοδον, ἢ πῦρ ἀπερισκέπτως καὶ ἀλογίστως περι-

panorumque opplebantur, ne ejulatus mactati exaudiri poſſet. Quod ſi Typhones aliqui aut Gigantes, diis profligatis, nobis imperarent, putaſne alia eos ſacrificia, alioſve ritus fuiſſe deſideraturos? Ameſtris, quæ Xerxis fuit uxor, Plutoni duodecim pro ſeſe vivos homines defodit: quem quidem Ditem ſive Haden Plato ait hoc nominis inde habere, quod humanus cum ſit, et ſapiens, atque dives, perſuadendo ac ſermone animas detineat. Xenophanes Phyſicus cum videret in ſolennibus feſtivitatibus plangere et ejulare Ægyptios, apte eos ſic monuit: *Hi ſiquidem dii ſunt, nolite eos lugere; ſin homines ſint, nolite iis ſacrificare.*

XIV. Cæterum nullus eſt animi morbus tam multis erroribus perturbationibuſque ſcatens, ac tam inter ſe diſſidentibus et pugnantibus opinionibus refertus, atque Superſtitio. Fugienda itaque hæc eſt: non tamen eo modo, quo nonnulli latronum aut ferarum impetum, ignemve inconſiderate et imprudenter fugientes, incidunt in loca

φεύγοντες, ἐμπίπτουσιν εἰς ἀνοδίας βάραθρα καὶ κρημνοὺς ἐχούσας. Οὕτως γὰρ ἔνιοι φεύγοντες τὴν Δεισιδαιμονίαν, ἐμπίπτουσιν εἰς Ἀθεότητα τραχεῖαν καὶ ἀντίτυπον, ὑπερπηδήσαντες ἐν μέσῳ κειμένην τὴν Εὐσέβειαν. F

invia, ubi præcipitia ſunt et voragines periculoſæ. Sic enim quidam Superſtitionem fugientes, dum tranſiliunt in medio poſitam Pietatem, in aſperam pertinacemque incidunt Impietatem.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ.

172 # ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ
ΤΡΑΙΑΝΩ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ
ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

PLUTARCHI

REGUM ET IMPERATORUM APOPHTHEGMATA.

PLUTARCHUS
TRAJANO IMP. S.

B ΑΡΤΑΞΕΡΞΗΣ ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ὦ μέγιστε αὐτοκράτορ, Καῖσαρ Τραϊανὲ, οὐχ ἧττον οἰόμενος βασιλικὸν καὶ φιλάνθρωπον εἶναι τοῦ μεγάλα διδόναι τὸ μικρὰ λαμβάνειν εὐμενῶς καὶ προθύμως, ἐπείπερ ἐλαύνοντος αὐτοῦ καθ' ὁδὸν, αὐτουργὸς ἄνθρωπος καὶ ἰδιώτης

ARTAXERXES Perſarum rex, Trajane Cæſar, Imperator maxime, exiſtimans non minus regiam majeſtatem decere et humanitatem, parva benigne alacriterque accipere, quam magna largiri, cum ſibi iter facienti operarius quidam ac plebeius homo utraque manu hauſtam

οὐδὲν ἔχων ἕτερον, ἐκ τοῦ ποταμοῦ ταῖς χερσὶν ἀμφοτέ-
ραις ὕδωρ ὑπολαβὼν προσήνεγκεν, ἡδέως ἐδέξατο καὶ
ἐμειδίασε, τῇ προθυμίᾳ τοῦ διδόντος, οὐ τῇ χρείᾳ τοῦ
διδομένου, τὴν χάριν μετρήσας. Ὁ δὲ Λυκοῦργος εὐτε-
λεστάτας ἐποίησεν ἐν Σπάρτῃ τὰς θυσίας, ἵνα ἀεὶ τοὺς C
θεοὺς τιμᾶν ἑτοίμως δύνωνται καὶ ῥᾳδίως ἀπὸ τῶν πα-
ρόντων. Τοιαύτῃ δή τινι γνώμῃ κἀμοῦ λιτά σοι δῶρα
καὶ ξένια καὶ κοινὰς ἀπαρχὰς προσφέροντος ἀπὸ φιλο-
σοφίας, ἅμα τῇ προθυμίᾳ καὶ τὴν χρείαν ἀπόδεξαι
τῶν ἀπομνημονευμάτων, εἰ ὄρον ἔχει τινὰ πρὸς κατα-
νόησιν ἠθῶν καὶ προαιρέσεων ἡγεμονικῶν, ἐμφαινομένων
τοῖς λόγοις μᾶλλον ἢ ταῖς πράξεσιν αὐτῶν. Καίτοι
καὶ βίους ἔχει τὸ σύνταγμα τῶν ἐπιφανεστάτων παρά
τε Ῥωμαίοις καὶ παρ' Ἕλλησιν ἡγεμόνων καὶ νομοθετῶν
καὶ αὐτοκρατόρων. Ἀλλὰ τῶν μὲν πράξεων αἱ πολλαὶ D
τύχην ἀναμεμιγμένην ἔχουσιν, αἱ δὲ γινόμεναι παρὰ τὰ

C. 3. δή τινι] Sic Venet. Cento Flor. Anon. Jun. T. V. Vulgo, δέ τινι.
C. 6. εἰ ὄρον ἔχει] ἢ ὄρον ἔχει Pol. Schott. Leonic. Anon. T. V. B. Pet. At εἰ προσφορον ἔχει τι, Jun. Cento Flor.
C. 8. Καίτοι καὶ βίους κ. τ. λ.] Locus ſanus, et perperam vitii ſuſpectus; modo ita accipiatur ut eum Latine vertimus.

e profluente aquam (quia nihil habebat aliud) obtuliſſet, hilari vultu accepit, munus non uſu rei oblatæ, ſed ſtudio dantis metiens. Et Lycurgus minimi ſumptus ſacrificia Spartæ conſtituit, ut Deos immortales honorandi ſemper in promptu eſſet copia. Eo conſilio ipſe quoque tenue tibi munus, ac ſtrenam, et primitias philoſophiæ communes cum offeram, auctoris juxta ſtudium, et commentarii utilitatem ut probes rogo; ſi conducet ad perſpicienda ingenia inſtitutaque animi principum virorum, quæ magis in dictis eorum quam actionibus elucent. Sane etiam Vitas habet opus noſtrum de claris apud Romanos et Græcos ducibus, legiſlatoribus, et imperatoribus. Verum enimvero pleræque actiones admixtam habent fortunam: quæ vero inter agendum, interque animi affectiones et

ἔργα καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς τύχας ἀποφάσεις καὶ ἀναφωνήσεις, ὥσπερ ἐν κατόπτροις, καθαρῶς παρέχουσι τὴν ἑκάστου διάνοιαν ἀποθεωρεῖν. Καὶ Σειράμνης δὲ ὁ Πέρσης πρὸς τοὺς θαυμάζοντας ὅτι τῶν λόγων αὐτοῦ νοῦν ἐχόντων, αἱ πράξεις οὐ κατορθοῦνται, τῶν μὲν λόγων ἔφη κύριος αὐτὸς εἶναι, τῶν δὲ πράξεων τὴν τύχην μετὰ τοῦ βασιλέως. Ἐκεῖ μὲν οὖν ἅμα αἱ ἀποφάσεις τῶν ἀνδρῶν τὰς πράξεις παρακειμένας ἔχουσαι, σχολάζουσαν φιλη-
E κοΐαν περιμένουσιν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς καθ᾽ αὑτούς, ὥσπερ δείγματα τῶν βίων καὶ σπέρματα συνειλεγμένους, οὐδὲν οἶμαί σοι τὸν καιρὸν ἐνοχλήσειν, ἐν βραχέσι πολλῶν ἀναθεώρησιν ἀνδρῶν ἀξίων μνήμης γενομένων λαμβάνοντα.

ΚΥΡΟΥ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

α΄. Πέρσαι τῶν γρυπῶν ἐρῶσι, καὶ καλλίστους ὑπολαμβάνουσι, διὰ τὸ Κῦρον, ἀγαπηθέντα μάλιστα τῶν βασιλέων, γεγονέναι γρυπὸν τὸ εἶδος.

E. 3. τὸν καιρὸν] Legendum puto τὸν κόρον *ſatietatem*.

eventa proferuntur voces atque pronunciata, pure tanquam in ſpeculis contemplandum uniuſcujuſque animi ſenſum proponunt. Ac Seiramnes etiam Perſa admirantibus quod cum ſermone uteretur prudenti, actiones tamen ipſius ſucceſſu deſtituerentur, dixit: Se in ſua poteſtate orationem habere ſuam, in actiones ſuas fortunæ ac regi jus eſſe. Cæterum in eo quod dixi opere dicta una cum factis commemorata, auditorem ſtudio cognoſcendi captum, ſed eundem otio fruentem exſpectant: hic ipſos pro ſe collectos ſermones tanquam vitarum judicia et ſemina legendi tempus arbitror tibi non fore moleſtum: cum brevi ejus ſpatio poſſis multos homines memorabiles conſiderare.

CYRI.

I. Perſæ adunco naſo præditos amant, pulcherrimoſque eos judicant: quod tali forma fuit Cyrus, quo neminem regum ii majoris fecerunt.

β'. Ἔλεγε δὲ Κῦρος ἑτέροις ἀναγκάζεσθαι τἀγαθὰ πορίζειν τοὺς αὑτοῖς μὴ θέλοντας· ἄρχειν δὲ μηδενὶ προσήκειν ὃς οὐ κρείττων ἐστὶ τῶν ἀρχομένων.

γ'. Βουλομένους δὲ τοὺς Πέρσας ἀντὶ τῆς ἑαυτῶν, F
οὔσης ὀρεινῆς καὶ τραχείας, πεδιάδα καὶ μαλακὴν χώραν λαβεῖν, οὐκ εἴασεν, εἰπὼν ὅτι καὶ τῶν φυτῶν τὰ σπέρματα καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ βίοι ταῖς χώραις συνεξομοιοῦνται.

ΔΑΡΕΙΟΥ.

α'. Δαρεῖος ὁ Ξέρξου πατὴρ ἑαυτὸν ἐγκωμιάζων, ἔλεγεν ἐν ταῖς μάχαις καὶ παρὰ τὰ δεινὰ γίνεσθαι φρονιμώτερος.

β'. Τοὺς δὲ φόρους τοῖς ὑπηκόοις τάξας, μεταπεμψάμενος τοὺς πρώτους τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ περὶ τῶν φόρων ἠρώτησε μὴ βαρεῖς εἰσι· φησάντων δὲ μετρίως ἔχειν, ἐκέλευσε τελεῖν τοὺς ἡμίσεις ἕκαστον. 173

γ'. Ῥοιὰν δὲ μεγάλην ἀνοίξας, πυθομένου τινὸς τί ἂν ἔχειν βούλοιτο τοσοῦτον ὅσον ἐστὶ τῶν κόκκων τὸ

II. Is dixit, qui ſibi ipſis nollent, eos cogi aliis commoda parare. Item: magiſtratu dignum non eſſe quenquam, qui non ſit melior ſubditis.

III. Cum Perſæ vellent pro ſua regione, montoſa ea et aſpera, aliam planam et mollem occupare, prohibuit: quod diceret et ſtirpium ſemina, et hominum mores locis adſimilari.

DARII.

I. Darius Xerxis pater laudans ſeipſum, dicebat ſe in prœliis et periculis eſſe ſolito prudentiorem.

II. Cum tributa imponeret ſubditis, proceres provinciarum evocatos interrogabat an ea eſſent gravia: cumque reſponderent eſſe mediocria, dimidium ejus quod propoſuerat ſingulos pendere jubebat.

III. Aperto grandi malo punico, interrogatus, cujus rei tantam ſibi optaret multitudinem quanta eſſet grano-

πλῆθος, εἶπε, Ζωπύρους· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ φίλος ὁ Ζώπυρος.

δ΄. Ἐπεὶ δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν αἰκισάμενος ὁ Ζώπυρος, καὶ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα περικόψας, ἐξηπάτησε Βαβυλωνίους, καὶ πιστευθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν παρέδωκε Δαρείῳ τὴν πόλιν, πολλάκις ὁ Δαρεῖος εἶπεν οὐκ ἂν ἐθελῆσαι λαβεῖν ἑκατὸν Βαβυλῶνας ἐπὶ τῷ μὴ Ζώπυρον ἔχειν ὁλόκληρον.

ΣΕΜΙΡΑΜΙΔΟΣ.

Σεμίραμις δὲ ἑαυτῇ κατασκευάσασα τάφον, ἐπέγραψεν,
B Ὅστις ἂν χρημάτων δεηθῇ βασιλεὺς, διελόντα τὸ μνημεῖον, ὅσα βούλεται, λαβεῖν. Δαρεῖος οὖν διελὼν, χρήματα μὲν οὐκ εὗρε, γράμμασι δὲ ἑτέροις ἐνέτυχε τάδε φράζουσιν, Εἰ μὴ κακὸς ἦσθ᾽ ἀνὴρ καὶ χρημάτων ἄπληστος, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἐκίνεις.

ΞΕΡΞΟΥ.

α΄. Ξέρξῃ τῷ Δαρείου περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητῶν ὁ ἀδελφὸς Ἀριμένης, κατέβαινεν ἐκ τῆς Βακ-

rum ejus mali: reſpondit, Zopyrorum: erat autem Zopyrus amicus regis, et vir bonus.

IV. Is Zopyrus cum ſeipſum naſo et auribus amputatis fœdaſſet, deceptiſque hac fraude Babyloniis, rebus ab iis præfectus urbem Dario prodidiſſet: ſæpenumero Darius dixit, Malle ſe integrum habere Zopyrum, quam centum Babylonibus potiri.

SEMIRAMIDIS.

Semiramis cum ipſa ſibi ſepulchrum condidiſſet, inſcripſit hæc: Si quis rex pecunia indiguerit, is recluſo hoc monimento, ſumat quantum volet. Darius aperto eo, nullam invenit pecuniam, ſed in aliam incidit inſcriptionem, cujus hic erat ſenſus: *Niſi malus fuiſſes homo, et pecuniæ inſatiabilis, nunquam ſane loculos mortuorum invaſiſſes.*

XERXIS.

I. Arimenes cum fratre ſuo Xerxe Darii filio de regno contendens, e Bactriana de-

τειάτης· ἔπεμψεν οὖν αὐτῷ δῶρα, φράσαι κελεύσας
τοὺς διδόντας, Τούτοις σε τιμᾷ νῦν Ξέρξης ὁ ἀδελφός·
ἐὰν δὲ βασιλεὺς ἀναγορευθῇ, πάντων ἔσῃ παρ' αὐτῷ μέ-
γιστος· ἀποδειχθέντος δὲ τοῦ Ξέρξου βασιλέως, ὁ μὲν Ἀρι- C
μένης εὐθὺς προσεκύνησε, καὶ τὸ διάδημα περιέθηκεν,
ὁ δὲ Ξέρξης ἐκείνῳ τὴν δευτέραν μεθ' ἑαυτὸν ἔδωκε τάξιν.

β'. Ὀργισθεὶς δὲ Βαβυλωνίοις ἀποστᾶσι, καὶ κρατήσας, προσέταξεν ὅπλα μὴ φέρειν, ἀλλὰ ψάλλειν καὶ αὐλεῖν καὶ πορνοβοσκεῖν καὶ καπηλεύειν, καὶ φορεῖν κολπωτοὺς χιτῶνας.

γ'. Ἀττικὰς δὲ ἰσχάδας οὐκ ἂν ἔφη φαγεῖν ὠνίους
κομισθείσας, ἀλλ' ὅταν τὴν φέρουσαν κτήσηται χώραν.
Ἕλληνας δὲ κατασκόπους ἐν τῷ στρατοπέδῳ λαβὼν,
οὐδὲν ἠδίκησεν, ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀδεῶς ἐπιδεῖν κελεύ- D
σας διαφῆκεν.

ΑΡΤΑΞΕΡΞΟΥ.

α'. Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξου, ὁ μακρόχειρ προσαγορευθεὶς διὰ τὸ τὴν ἑτέραν χεῖρα μακροτέραν ἔχειν,

ſcendebat. Ei Xerxes dona miſit, miniſtris mandans, ut ſignificarent his eum a fratre in præſentia affici, qui ſi regnum obtineret, primam ei apud ſe ſtatuerit dignitatem, ſummamque potentiam deferre. Xerxe rege renunciato, ſtatim coram eo Arimenes genua flexit: Xerxes autem eum a ſe fecit ſecundum.

II. Idem Xerxes iratus Babyloniis ob defectionem, cum eos in poteſtatem ſuam redegiſſet, interdixit armorum geſtatione: juſſitque fidibus et fiſtulis canere, lenocinium et cauponam exercere, ac tunicas geſtare ſinuoſas.

III. Ficus Atticas negavit ſe comeſturum vænum allatas: ſed tum, cum potitus fuerit terra eas producente. Cum in exercitu depræhendiſſet Græcos exploratores, juſſit exercitum tuto perſpicere, illæſoſque dimiſit.

ARTAXERXIS.

I. Artaxerxes Xerxis filius Longimanus cognomento, quod alteram manum haberet

ἔλεγεν ὅτι τὸ προσθεῖναι τοῦ ἀφελεῖν βασιλικώτερόν ἐστι.

β'. Πρῶτος δὲ προσβολεῖν ἐκέλευσε τῶν συγκυνηγετούντων τοὺς δυναμένους καὶ βουλομένους.

γ'. Πρῶτος δὲ τοῖς ἁμαρτάνουσι τῶν ἡγεμονικῶν τιμωρίαν ἔταξεν, ἀντὶ τοῦ τὸ σῶμα μαστιγοῦν, μαστιγοῦσθαι μὲν ἀποδυσαμένων τὰ ἱμάτια, καὶ ἀντὶ τοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτίλλεσθαι, τὴν τιάραν ἀποθεμένων.

E δ'. Σαλιβαρζάνην δὲ τὸν κατακοιμιστὴν αἰτούμενόν τι παρ' αὐτοῦ τῶν μὴ δικαίων, αἰσθόμενος ἐπὶ τρισμυρίοις δαρεικοῖς τοῦτο ποιοῦντα, προσέταξε τῷ ταμίᾳ τρισμυρίους δαρεικοὺς κομίσαι· καὶ διδοὺς αὐτῷ, Λάβε, εἶπεν, ὦ Σατιβαρζάνη· ταῦτα μὲν γὰρ δοὺς οὐκ ἔσομαι πενέστερος, ἐκεῖνα δὲ πράξας ἀδικώτερος.

ΚΥΡΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

Κῦρος ὁ νεώτερος τοὺς Λακεδαιμονίους συμμαχεῖν αὐτῷ παρακαλῶν, ἔλεγε τοῦ ἀδελφοῦ καρδίαν ἔχειν βαρυτέραν, καὶ

E. 4. διδὺς] Sic Voſſ. Mez. Cæteri διδούς.

longiorem, dicebat, Magis regium eſſe addere, quam detrahere.

II. Hic primus in venatione juſſit eum ſociorum qui vellet ac poſſet, primum conjicere telum.

III. Idem primus inſtituit, ut cum principes viri ſupplicio afficerentur, non corpora ſed veſtes quibus ſe exuiſſent flagellarentur, et non crines capitis evellerentur, ſed tiara deponeretur.

IV. Satibarzani cubiculario injuſtum aliquid a ſe petenti, cum intelligeret hoc fieri impetrandorum trigeſies millium Dareicorum gratia, eam pecuniam a quæſtore juſſu ſuo allatam tradidit, inquiens: Accipe, Satibarzana: hoc enim largitus, nihilo pauperior fuero: iſthuc vero ſi feciſſem, eſſem injuſtior.

CYRI MINORIS.

Cyrus minor cum Lacedæmonios ad ſocietatem belli hortaretur, dicebat ſe fratre eſſe cordatiorem, pluſque meri

πλείονα πίνειν ἄκρατον αὐτοῦ καὶ φέρειν βέλτιον· ἐκεῖνον δὲ μόλις ἐν ταῖς θήραις ἐπὶ τῶν ἵππων μένειν, ἐν δὲ F
τοῖς δεινοῖς μηδὲ ἐπὶ τοῦ θρόνου. Παρεκάλει δὲ ἀποστέλλειν ἄνδρας πρὸς αὐτὸν, ἐπαγγελλόμενος τοῖς μὲν πεζοῖς ἵππους δώσειν· τοῖς δὲ ἵππους ἔχουσιν, ἅρματα· τοῖς δὲ χωρία κεκτημένοις, κώμας· τοὺς δὲ κώμας ἔχοντας, πόλεων κυρίους ποιήσειν· ἀργυρίου δὲ καὶ χρυσίου οὐκ ἀριθμὸν ἀλλὰ σταθμὸν ἔσεσθαι.

ΑΡΤΑΞΕΡΞΟΥ ΤΟΥ ΜΝΗΜΟΝΟΣ.

α'. Ἀρταξέρξης ὁ τούτου μὲν ἀδελφὸς, Μνήμων δὲ καλούμενος, οὐ μόνον τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἑαυτὸν ἀνέδην παρεῖχεν, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναῖκα τὴν γνησίαν ἐκέλευσε τῆς ἁρμαμάξης τὰς αὐλαίας περιελεῖν, ὅπως οἱ δεόμενοι κατὰ τὴν ὁδὸν ἐντυγχάνωσι.

β'. Πένητος δὲ ἀνθρώπου μῆλον ὑπερφυὲς μεγέθει 174
προσενεγκάντος αὐτῷ, δεξάμενος ἡδέως, Νὴ τὸν Μίθραν, εἶπεν, οὗτός μοι δοκεῖ καὶ πόλιν ἂν ἐκ μικρᾶς μεγάλην πιστευθεὶς ἀπεργάσασθαι. Ἐν δὲ φυγῇ τινι τῆς ἀπο-

illo bibere poſſe ac melius ferre: illum in venatione difficulter in equo, terrore oblato ne in ſolio quidem manere. Hortabatur ut ſibi viros auxilio mitterent, promittens ſe peditibus equos, equitibus currus, iis qui villas poſſiderent, pagos, qui pagos his urbes daturum, et argentum atque aurum non numero ſed pondere largiturum.

ARTAXERXIS MNEMONIS.

I. Hujus frater Artaxerxes, Mnemon (id eſt Memor) cognomine, non tantum compellantibus liberaliſſime vacabat, ſed et uxorem ſuam jubebat pilenti aulæa dimovere, ut poſſet ab iis qui vellent compellari in via.

II. Cum ei pauper quidam pomum eximiæ magnitudinis obtuliſſet, hilare accepto eo: Per Solem, inquit, videtur hic mihi commiſſam ſibi urbem de parva magnam redacturus. Cum impedimenta ejus quadam in fuga

σκευῆς αὐτοῦ διαρπαγείσης, ξηρὰ σῦκα καταφαγὼν καὶ κρίθινον ἄρτον, Οἵας, εἶπεν, ἡδονῆς ἄπειρος ἤμην.

ΠΑΡΥΣΑΤΙΔΟΣ.

Παρύσατις ἡ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου μήτηρ, ἐκέλευε τὸν πρὸς βασιλέα μέλλοντα μετὰ παῤῥησίας διαλέγεσθαι, βυσσίνοις χρῆσθαι ῥήμασι.

B ### ΟΡΟΝΤΟΥ.

Ὀρόντης ὁ βασιλέως Ἀρταξέρξου γαμβρὸς, ἀτιμίᾳ περιπεσὼν δι' ὀργὴν, καὶ καταγνωσθεὶς, ἔφη, Καθάπερ οἱ τῶν ἀριθμητικῶν δάκτυλοι νῦν μὲν μυριάδας, νῦν δὲ μονάδα τιθέναι δύνανται, τὸ αὐτὸ καὶ τοὺς τῶν βασιλέων φίλους, νῦν μὲν τὸ πᾶν δύνασθαι, νῦν δὲ τοὐλάχιστον.

ΜΕΜΝΟΝΟΣ.

Μέμνων ὁ Ἀλεξάνδρῳ πολεμῶν ὑπὲρ Δαρείου τοῦ βασιλέως, μισθοφόρον τινὰ πολλὰ βλάσφημα καὶ ἀσελγῆ περὶ Ἀλεξάνδρου λέγοντα τῇ λόγχῃ πατάξας,
C Ἐγώ σε, εἶπε, τρέφω μαχούμενον, ἀλλ' οὐ λοιδορησόμενον Ἀλεξάνδρῳ.

eſſent direpta, ficus comedens aridas et hordeaceum panem, Quantæ, ait, voluptatis imperitus fui.

PARYSATIDIS.

Paryſatis Cyri et Artaxerxis mater eum qui libere cum rege colloqui vellet, byſſinis jubebat uti verbis.

ORONTIS.

Orontes regis Artaxerxis gener ignominia a rege irato affectus ac damnatus, dixit: Quemadmodum digiti rationes ſupputantium modo decem millia, modo unitatem repræſentant: ita regum amicos aliquando ſummo, mox infimo haberi loco.

MEMNONIS.

Memnon, qui Darii exercitum adverſus Alexandrum duxit, militem quendam mercenarium ſuum, qui multis et impuris conviciis Alexandrum proſcindebat, lancea feriens: Ego, inquit, te alo non ut maledicas Alexandro, ſed ut contra eum pugnes.

ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΕΘΟΣ.

Οἱ Αἰγυπτίων βασιλεῖς κατὰ νόμον ἑαυτῶν τοὺς δικαστὰς ἐξώρκιζον, Ὅτι κἂν βασιλεὺς τι προστάξῃ κρῖναι τῶν μὴ δικαίων, οὐ κρινοῦσι.

ΠΟΛΤΥΟΣ.

Πόλτυς ὁ Θρᾳκῶν βασιλεὺς ἐν τῷ Τρωϊκῷ πολέμῳ πρεσβευσαμένων πρὸς αὐτὸν ἅμα τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἀχαιῶν, ἐκέλευσε τὸν Ἀλέξανδρον ἀποδόντα τὴν Ἑλένην, δύο παρ᾽ αὐτοῦ λαβεῖν καλὰς γυναῖκας.

ΤΗΡΟΥ.

Τήρης ὁ Σιτάλκου πατὴρ ἔλεγεν, Ὁπότε σχολάζοι καὶ μὴ στρατεύοιτο, τῶν ἱπποκόμων οἴεσθαι μηδὲν διαφέρειν. D

ΚΟΤΥΟΣ.

Κότυς τῷ δωρησαμένῳ πάρδαλιν, ἀντεδωρήσατο λέοντα. Φύσει δὲ ὢν ὀξὺς εἰς ὀργὴν, καὶ πικρὸς τῶν ἁμαρτανόντων ἐν ταῖς διακονίαις κολαστὴς, σκεύη ποτὲ κεράμεα κομίσαντος ξένου εὔθραυστα καὶ λεπτὰ, πιθανῶς δὲ καὶ περιττῶς εἰργασμένα γλυφαῖς τισι καὶ τορείαις, τῷ

ÆGYPTIORUM.

Ægyptiorum reges legem ſuam quandam ſervant, qua jurumento obſtringunt judices, ut rege ipſo injuſtam flagitante ſententiam, ei morem non gerant.

POLTYIS.

Poltys Thraciæ rex, cum bello Trojano ad ipſum ſimul et a Trojanis et a Græcis veniſſent legati: Paridi ſuaſit, ut Græcis Helenam redderet, ſe ei daturum duas formoſas fœminas pollicens.

TERIS.

Teres Sitalcæ pater dicebat, ſe cum in otio eſſet et a militia vacaret, nihilo meliorem ſuis equiſonibus ſibi videri.

COTYIS.

Cotys eum, qui panthera ipſum donaverat, leone remuneratus eſt. Hic cum natura iracundus, acerbeque in miniſtrorum delicta animadvertens, cum hoſpes quidam fictilia ei vaſa attuliſſet tenuia et fragilia admodum, alioquin eleganter ac ſubtiliter ſculpturis cælaturiſque adornata: hunc

μὲν ξένῳ ἔδωκε δῶρα, τὰ δὲ σκεύη πάντα συνέτριψεν, Ὅπως, εἶπε, μὴ δι' ὀργὴν πικρότερον κολάζω τοὺς
E συντρίβοντας.

ΙΔΑΘΥΡΣΟΥ.

Ἰδάθυρσος ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς, ἐφ' ὃν διέβη Δαρεῖος, ἔπειθε τοὺς Ἰώνων τυράννους τὸ τοῦ Ἴστρου ζεῦγμα λύσαντας ἀπαλλάττεσθαι· μὴ βουληθέντας δὲ, διὰ τὴν πρὸς Δαρεῖον πίστιν, ἀνδράποδα χρηστὰ καὶ ἄδραστα ἐκάλει.

ΑΤΕΟΥ.

Ἀτέας ἔγραφε πρὸς τὸν Φίλιππον, Σὺ μὲν ἄρχεις Μακεδόνων, ἀνθρώπων μεμαθηκότων πολεμεῖν· ἐγὼ δὲ
F Σκυθῶν, οἳ καὶ λιμῷ καὶ δίψει μάχεσθαι δύνανται. Τοὺς δὲ πρέσβεις τοῦ Φιλίππου, ψήχων τὸν ἵππον, ἠρώτησεν, Εἰ τοῦτο ποιεῖ Φίλιππος. Ἰσμηνίαν δὲ, τὸν ἄριστον αὐλητὴν, λαβὼν αἰχμάλωτον, ἐκέλευσεν αὐλῆσαι· θαυμαζόντων δὲ τῶν ἄλλων, αὐτὸς ὤμοσεν ἥδιον ἀκούειν τοῦ ἵππου χρεμετίζοντος.

E. 9. ἀνθρώπων μεμαθηκότων] Sic omnes libri: attamen corrigendum ἀνθρώποις, cum Mez.

quidem donis affecit, ſed vaſa iſta omnia confregit, quod vereri ſe diceret, ne miniſtros, ea ſi confringerent, ſævius puniret.

IDATHYRSI.

Idathyrſus Scytharum rex, cum expeditionem adverſus ipſum Darius feciſſet, Ionum regulis ſuaſit ut pontem quo Iſter inſtratus erat ſolventes, jugum Darii excuterent: cumque ob fidem Dario datam id recuſarent, proba et ignava eos vocavit mancipia.

ATEÆ.

Ateas Philippo ſic ſcripſit, Tu Macedonibus imperas, hominibus bellandi peritis. Ego Scythis, qui etiam adverſus famem ſitimque pugnare norunt. Equum porro ſtrigili purgans, legatos Philippi interrogavit, an hoc quoque rex ipſorum faceret. Ameiniam tibicinem præſtantiſſimum cum cepiſſet, canere juſſit: mirantibuſque reliquis, juravit ſe majore cum voluptate audire hinnitum equi.

ΣΚΙΛΟΥΡΟΥ.

Σκίλουρος ὀγδοήκοντα παῖδας ἄρρενας ἀπολιπὼν, ἐπεὶ τελευτᾶν ἔμελλε, δέσμην ἀκοντίων ἑκάστῳ προτείνων, ἐκέλευσε καταθραῦσαι· πάντων δὲ ἀπαγορευσάντων, καθ' ἓν αὐτὸς ἐξελὼν ἀκόντιον, ἅπαντα ῥᾳδίως συνέκλασε· διδάσκων ἐκείνους, Ὅτι συνεστῶτες, ἰσχυροὶ διαμενοῦσιν, ἀσθενεῖς δ' ἔσονται διαλυθέντες καὶ στασιάσαντες.

ΓΕΛΩΝΟΣ. 175

α'. Γέλων ὁ τύραννος ὅτε Καρχηδονίους πρὸς Ἱμέραν κατεπολέμησεν, εἰρήνην ποιούμενος πρὸς αὐτοὺς, ἠνάγκασεν ἐγγράψαι ταῖς ὁμολογίαις, Ὅτι καὶ τὰ τέκνα παύσονται τῷ Κρόνῳ καταθύοντες.

β'. Ἐξῆγε δὲ πολλάκις τοὺς Συρακουσίους ὡς ἐπὶ στρατείαν καὶ φυτείαν, ὅπως ἥ τε χώρα βελτίων γένηται γεωργουμένη, καὶ μὴ χείρονες αὐτοὶ σχολάζοντες.

γ'. Αἰτῶν δὲ χρήματα τοὺς πολίτας, ἐπεὶ ἐθορύβησαν, αἰτεῖν εἶπεν ὡς ἀποδώσων, καὶ ἀπέδωκε μετὰ τὸν πόλεμον.

SCILURI.

Scilurus moriturus, cum octoginta filios poſt ſe eſſet relicturus, faſciculum haſtilium ſingulis porrexit, ac confringere juſſit: cum nullus id præſtare poſſet, ipſe ſingulatim faſci unum poſt alterum eximens fregit: docens eos, junctos quidem inter ſe, vires habituros ac perduraturos: ſin vero disjungerentur et diſcordiis agitarentur, infirmos fore.

GELONIS.

I. Gelo tyrannus Carthaginenſibus ad Himeram debellatis, pacem componens cum victis, coegit eos inter conditiones pacis hanc quoque adſcribere, Ipſos in poſterum liberos Saturno nunquam immolaturos.

II. Sæpenumero ad culturam agrorum tanquam in militiam Syracuſanos hic eduxit, ut et regio cultu melior redderetur, neque ipſi otio corrumperentur.

III. Cum pecuniam ipſo poſcente cives tumultuarentur, mutuam ſe petere dixit, belloque confecto reddidit.

B δ'. Ἐν δὲ συμποσίῳ λύρας περιφερομένης, ἁρμοζομένων τῶν ἄλλων ἐφεξῆς καὶ ᾀδόντων, αὐτὸς τὸν ἵππον εἰσαγαγεῖν κελεύσας, ἐλαφρῶς καὶ ῥᾳδίως ἀνεπήδησεν ἐπ' αὐτόν.

ΙΕΡΩΝΟΣ.

α'. Ἱέρων ὁ μετὰ Γέλωνα τύραννος ἔλεγε, Μηδένα τῶν παῤῥησιαζομένων πρὸς αὐτὸν ἄκαιρον εἶναι.

β'. Τοὺς δὲ ἀπόῤῥητον λόγον ἐκφέροντας, ἀδικεῖν ᾤετο καὶ τοὺς πρὸς οὓς ἐκφέρουσι· μισοῦμεν γὰρ οὐ μόνον τοὺς ἐκφέροντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούσαντας, ἃ μὴ βουλόμεθα.

γ'. Λοιδορηθεὶς δὲ ὑπό τινος εἰς τὴν δυσωδίαν τοῦ στόματος, ᾐτιᾶτο τὴν αὐτοῦ γυναῖκα μηδέποτε περὶ τούτου
C φράσασαν· ἡ δὲ εἶπεν, Ὤμην γὰρ τοιοῦτον ἅπαντας τοὺς ἄνδρας ὄζειν.

δ'. Πρὸς δὲ Ξενοφάνην τὸν Κολοφώνιον εἰπόντα μό-

B. 9. καὶ τοὺς πρὸς οὓς] τοὺς addidi ex J. et Venet. Idem videtur fuiſſe in T. V. ſed falſo notatum καὶ πρὸς τοὺς οὓς.

IV. Cum in convivio lyra circumferretur, eamque convivæ ordine componerent atque canerent, ipſe equum juſſit adduci, et in eum facile atque expedite inſiluit.

HIERONIS.

I. Hiero, qui in tyrannide Geloni ſucceſſit, neminem dixit ſibi intempeſtivum eſſe qui libere adverſum ſe loqueretur.

II. Qui arcanum enunciarent, eos facere injuriam dicebat iis quoque, quibus id patefacerent: quod non modo eos qui efferunt, ſed hos quoque odimus qui inaudiunt quæ nolumus.

III. Exprobraverat ei quidam oris fœtorem: itaque uxorem ſuam culpavit, quod nunquam id ſibi indicaſſet: illa vero ita ſe excuſavit, quod diceret, Se putaſſe omnes viros hoc modo olere.

IV. Xenophani Colophonio ægre ſe duos ſervos alere

λις οἰκέτας δύο τρέφειν, Ἀλλ' Ὅμηρος, εἶπεν, ὃν σὺ διασύρεις, πλείονας ἢ μυρίους τρέφει τεθνηκώς.

ε'. Ἐπίχαρμον δὲ τὸν κωμῳδοποιὸν, ὅτι τῆς γυναικὸς αὐτοῦ παρούσης εἶπέ τι τῶν ἀπρεπῶν, ἐζημίωσε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ.

α'. Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος, κληρουμένων κατὰ γράμμα τῶν δημηγορούντων, ὡς ἔλαχε τὸ Μ, πρὸς τὸν εἰπόντα, D
Μωρολογεῖς, Διονύσιε, Μοναρχήσω μὲν οὖν, εἶπε· καὶ δημηγορήσας, εὐθὺς ᾑρέθη στρατηγὸς ὑπὸ τῶν Συρακουσίων.

β'. Ἐπεὶ δ' ἐν ἀρχῇ τῆς τυραννίδος ἐπολιορκεῖτο, συστάντων ἐπ' αὐτὸν τῶν πολιτῶν, οἱ μὲν φίλοι συνεβούλευον ἀπαλλαγῆναι τῆς ἀρχῆς, εἰ μὴ βούλεται κρατηθεὶς ἀποθανεῖν· ὁ δὲ, βοῦν ἰδὼν σφαττόμενον ὑπὸ μαγείρου, καὶ πίπτοντα ταχέως, Εἶτα οὐκ ἀηδές ἐστιν, εἶπεν, οὕτω βραχὺν ὄντα τὸν θάνατον φοβηθέντας ἡμᾶς ἀρχὴν ἐγκαταλιπεῖν τηλικαύτην;

D. 9. ἀηδὲς] Corrigendum vel εὐηθὲς, vel αἰδὼς cum Mez.

querenti, Atqui Homerus, inquit, quem tu traducis, mortuus etiam amplius decem millia alit.

V. Epicharmum poetam mulctavit, quod is indecorum quippiam uxore præſente dixiſſet.

DIONYSII MAJORIS.

I. Dionyſius ſenior cum oratores publici ſorte legerentur, ipſique litera M. obtigiſſet, dicenti, Morologus eris (id eſt, ſtultas orationes habebis) reſpondit: Imo monarcha ſive tyrannus ero: habitaque oratione ſtatim eſt a Syracuſanis imperator creatus.

II. Initio ſtatim tyrannidis cum oppugnaretur a civibus coitione facta, amicique hortarentur ut dimitteret imperium potius quam captus necaretur: cernens bovem a coquo jugulari ac celeriter corruere, Nonne, inquit, indignum eſt nos metu mortis tam brevis tantum deſerere imperium?

γ'. Τὸν δὲ υἱὸν αἰσθόμενος ᾧ τὴν ἀρχὴν ἀπολιπεῖν
E ἔμελλεν, ἀνδρὸς ἐλευθέρου διαφθείραντα γύναιον, ἠρώτησε μετ' ὀργῆς, Τί τοιοῦτον αὐτῷ σύνοιδεν; εἰπόντος δὲ τοῦ νεανίσκου, Σὺ γὰρ οὐκ εἶχες πατέρα τύραννον, Οὐδὲ σύ, εἶπεν, υἱὸν ἕξεις ἐὰν μὴ παύσῃ ταῦτα ποιῶν.

δ'. Πάλιν δὲ πρὸς αὐτὸν εἰσελθών, καὶ θεασάμενος ἐκπωμάτων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν πλῆθος, ἀνεβόησεν, Οὐκ ἔστιν ἐν σοὶ τύραννος, ὃς ἀφ' ὧν λαμβάνεις ἀπ' ἐμοῦ ποτηρίων τοσούτων, φίλον οὐδένα σεαυτῷ πεποίηκας.

ε'. Χρήματα δὲ εἰσπράττων τοὺς Συρακουσίους, εἶτα ὁρῶν ὀδυρομένους καὶ δεομένους, καὶ λέγοντας ὡς οὐκ ἔχουσιν,
F ἐκέλευσεν ἕτερα πράττειν, καὶ δὶς ἢ τρὶς τοῦτο ἐποίησεν· ἐπεὶ δὲ προστάξας πλείονα, γελᾶν ἤκουσεν αὐτοὺς καὶ σκώπτειν ἐν ἀγορᾷ περιϊόντας, ἐκέλευσε παύσασθαι· Νῦν γὰρ οὐδὲν ἔχουσιν, εἶπεν, ὅτε καταφρονοῦσιν ἡμῶν.

ϛ'. Τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ παρήλικος μὲν οὔσης, δοθῆναι

III. Filium, quem ſucceſſorem tyrannidis erat habiturus, ubi deprehendit viri liberi vitiaſſe uxorem, iratus interrogavit, Ecquid talis facinoris ipſi eſſet conſcius? cumque ei reſponderet adoleſcens, Tu non habuiſti tyrannum patrem: neque tu, inquit, filium habebis tyrannum, ſi ſic pergas.

IV. Rurſus cum in ejus conclave intraſſet, poculorumque aureorum et argenteorum multitudinem ibi offendiſſet, exclamavit: Non eſt in te tyrannidis capax ingenium, qui tot a me acceptis poculis nullo eorum ad parandum tibi amicum uſus es.

V. Pecuniam cum exigeret a Syracuſanis, videretque eos lamentari, ac deprecari, et inopiam prætendere, novam inſtituit exactionem, idque bis terve fecit: cum autem denuo imperans tributum, ridere eos audivit, et in foro obambulantes ſalſe dicta in ipſum jacere, finem fieri juſſit, dicens: Nunc nihil ipſis eſt reliquum pecuniæ, quando nos contemnunt.

VI. Matre, cujus præterierat jam ad nubendum ætas, marito ſe dari poſtu-

δὲ ἀνδρὶ βουλομένης, ἔφη, Τοὺς μὲν τῆς πόλεως βιάσασθαι νόμους δύνασθαι, τοὺς δὲ τῆς φύσεως μὴ δύνασθαι.

ζʹ. Πικρῶς δὲ τοὺς ἄλλους κακούργους κολάζων, ἐφείδετο τῶν λωποδυτῶν· ὅπως παύσωνται οἱ Συρακούσιοι τοῦ δειπνεῖν καὶ μεθύσκεσθαι μετ' ἀλλήλων.

ηʹ. Ξένου δέ τινος ἰδίᾳ φράσειν φάσκοντος αὐτῷ καὶ
διδάξειν ὅπως προειδῇ τοὺς ἐπιβουλεύοντας, ἐκέλευσεν
εἰπεῖν· ἐπεὶ δὲ προσελθών, Δός, εἶπε, μοι τάλαντον, 176
ἵνα δόξῃς ἀκηκοέναι τὰ σημεῖα τῶν ἐπιβουλευόντων· ἔδωκε προσποιούμενος ἀκηκοέναι, καὶ ἐθαύμαζε τὴν μέθοδον τοῦ ἀνθρώπου.

θʹ. Πρὸς δὲ τὸν πυθόμενον εἰ σχολάζοι, Μηδέποτε, εἶπεν, ἐμοὶ τοῦτο συμβαίη.

ιʹ. Δύο δὲ ἀκούσας νεανίσκους πολλὰ βλάσφημα περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς τυραννίδος εἰρηκέναι παρὰ πότον, ἀμφοτέρους ἐκάλεσεν ἐπὶ δεῖπνον· ὁρῶν δὲ τὸν μὲν, παροινοῦντα καὶ ληροῦντα πολλά, τὸν δὲ σπανίως καὶ μετ' εὐλα-

lante: Ego, inquit, civitatis legibus vim facere poſſum, naturæ legibus nequeo.

VII. Cum maleficia reliqua acerbe vindicaret, veſtium furibus ſolis pepercit, ut Syracuſani cogerentur aliquando finem convivandi et ſeſe invicem inebriandi facere.

VIII. Hoſpes quidam ſeorſim dicebat indicaturum ſe ipſi rationem ac doctuurum quomodo inſidiantes ſibi prænoſceret: juſſuſque dicere, Da, aiebat, mihi talentum, ut videaris percepiſſe indicia inſidiantium: dedit ei hoc Dionyſius, ſimulans ea ſe cognoviſſe, miratuſque eſt hominis aſtum.

IX. Interrogatus a quodam, otioſuſne eſſet: Iſthuc vero, inquit, abſit ut unquam mihi contingat.

X. Inaudiverat duos adoleſcentes de ipſo et tyrannide multa contumelioſe locutos eſſe inter pocula: utrumque ad cœnam vocavit: quorum cum alterum videret in vino multa ineptire atque effutire, alterum raro et caute

βείας τοῖς πόσεσι χρώμενον· ἐκεῖνον μὲν ἀπέλυσεν, ὡς
B φύσει παροινήσαντα καὶ διὰ μέθην κακολογήσαντα· τοῦτον δὲ ἀνεῖλεν, ὡς δύσνουν καὶ πολέμιον ἐκ προαιρέσεως.

ια'. Αἰτιωμένων δέ τινων ὅτι τιμᾷ καὶ προάγεται πονηρὸν ἄνθρωπον καὶ δυσχεραινόμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, Ἀλλὰ καὶ βούλομαι, εἶπεν, εἶναί τινα τοῦ ἐμοῦ μᾶλλον μισούμενον.

ιβ'. Ἐπεὶ δὲ Κορινθίων τοῖς πρέσβεσι δῶρα διδόντος αὐτοῦ, παρῃτοῦντο διὰ τὸν νόμον ὃς οὐκ εἴα δῶρα λαμβάνειν παρὰ δυνάστου πρεσβεύοντας, Δεινόν, ἔφη, πρᾶγμα ποιεῖν αὐτούς, ὃ μόνον αἱ τυραννίδες ἀγαθὸν ἔχουσιν ἀναιροῦντας, καὶ διδάσκοντας ὅτι τὸ εὖ παθεῖν ὑπὸ τυράννου φοβερόν ἐστιν.

ιγ'. Ἀκούσας δέ τινα τῶν πολιτῶν χρυσίον ἔχειν
C οἴκοι κατορωρυγμένον, ἐκέλευσεν ἀνενεγκεῖν πρὸς αὐτόν· ἐπεὶ δὲ παρακλέψας ὀλίγον ὁ ἄνθρωπος, καὶ μεταστὰς εἰς ἑτέραν πόλιν, ἐωνήσατο χωρίον, μεταπεμψάμενος αὐτὸν, ἐκέλευσε πᾶν ἀπολαβεῖν, κεχρημένον τῷ πλούτῳ, καὶ μηκέτι ποιοῦντα τὸ χρήσιμον ἄχρηστον.

bibere: hunc ut malevolum et inſtituto animi hoſtem interfecit: illum ut natura futilem et per temulentiam conviciatum dimiſit.

XI. Reprehendentibus quibuſdam quod ornaret et eveheret malum civibuſque inviſum hominem: Etenim (inquit) volo eſſe aliquem, qui me magis exoſus ſit.

XII. Corinthiorum legati munera quæ iis offerebat, recuſaverunt legis reſpectu, quæ dona a principe ſumere prohibebat: eos indignam rem dixit facere, qui quod unum bonum eſt tyrannidi, aboleant, doceantque beneficia etiam tyrannorum eſſe formidanda.

XIII. Audiverat quemdam civium habere aurum domi defoſſum: id ſibi eum adferre juſſit: cumque is paululum ſuffuratus in aliam migraſſet urbem, fundumque ibi emiſſet, revocatum juſſit reliquum omne aurum ad ſe recipere, neque porro rem utilem inutilem facere.

ASHMOLEAN MUSEUM OXFORD

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

α'. Ὁ δὲ νεώτερος Διονύσιος ἔλεγε πολλοὺς τρέφειν σοφιστὰς, οὐ θαυμάζων ἐκείνους, ἀλλὰ δι' ἐκείνων θαυμάζεσθαι βουλόμενος.

β'. Πολυξένου δὲ τοῦ διαλεκτικοῦ φήσαντος αὐτὸν ἐξελέγχειν, Ἀμέλει τοῖς λόγοις, εἶπεν, ἐγὼ δέ σε τοῖς D ἔργοις ἐλέγχω· τὰ γὰρ σεαυτοῦ καταλιπὼν, ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ θεραπεύεις.

γ'. Ἐκπεσὼν δὲ τῆς ἀρχῆς, πρὸς μὲν τὸν εἰπόντα, Τί σε Πλάτων καὶ φιλοσοφία ὠφέλησε; Τὸ τηλικαύτην, ἔφη, τύχης μεταβολὴν ῥᾳδίως ὑπομένειν.

δ'. Ἐρωτηθεὶς δὲ πῶς ὁ μὲν πατὴρ αὐτοῦ πένης ὢν καὶ ἰδιώτης ἐκτήσατο τὴν Συρακουσίων ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ ἔχων, καὶ τυράννου παῖς ὢν, πῶς ἀπέβαλεν· Ὁ μὲν πατὴρ, ἔφη, μισουμένης δημοκρατίας ἐπέστη τοῖς πράγμασιν, ἐγὼ δὲ φθονουμένης τυραννίδος.

ε'. Ὑπὸ ἄλλου δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐρωτηθεὶς, Ὁ πατὴρ, E ἔφη, μοι τὴν τυραννίδα τὴν ἑαυτοῦ κατέλιπεν, οὐ τὴν τύχην.

DIONYSII MINORIS.

I. Dionyſius junior alere ſe aiebat multos ſophiſtas, non quod eos magni faceret, ſed quod propter eos vellet in admiratione eſſe.

II. Polyxeno dialectico dicenti, ego te redargui, reſpondit: nimirum verbis. Ego autem re ipſa te convinco: tuis enim rebus dimiſſis, me et mea ſectaris.

III. Exutus tyrannide, ei quidem, qui quid utilitatis Plato et philoſophia contuliſſent interrogabat, reſpondit: ut tantam mutationem æquo poſſem animo ferre.

IV. Quærenti autem, qui factum ſit, ut pater ipſius pauper et plebeius imperium in Syracuſanos obtinuerit: ipſe tyrannus et tyranni filius id amiſerit: pater (inquit) meus ad res gerendas ſe contulit cum popularis reipublicæ ſtatus eſſet in odio, ego, cum tyrannidi invideretur.

V. Alteri hoc ipſum ſciſcitanti reſpondit, paternæ ſe non fortunæ, ſed tyrannidis relictum hæredem.

ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ.

α΄. Ἀγαθοκλῆς υἱὸς ἦν κεραμέως· γενόμενος δὲ κύριος Σικελίας, καὶ βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς, εἰώθει κεράμεα ποτήρια τιθέναι παρὰ τὰ χρυσᾶ, καὶ τοῖς νέοις ἐπιδεικνύμενος λέγειν, Ὅτι τοιαῦτα ποιῶν πρότερον, νῦν ταῦτα ποιεῖ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἀνδρίαν.

β΄. Πολιορκοῦντος δὲ πόλιν αὐτοῦ, τῶν ἀπὸ τοῦ τείχους τινὲς ἐλοιδοροῦντο, λέγοντες ὅτι, Ὦ κεραμεῦ, τὸν F μισθὸν πόθεν ἀποδώσεις τοῖς στρατιώταις; ὁ δὲ πρᾶος καὶ μειδιῶν εἶπεν, Αἴκα ταύταν ἕλω· λαβὼν δὲ κατὰ κράτος, ἐπίπρασκε τοὺς αἰχμαλώτους, λέγων, Ἐάν με πάλιν λοιδορῆτε, πρὸς τοὺς κυρίους ὑμῶν ἔσται μοι ὁ λόγος.

γ΄. Ἐγκαλούντων δὲ τοῖς ναύταις αὐτοῦ τῶν Ἰθακησίων· ὅτι τῇ νήσῳ προσβαλόντες, τῶν θρεμμάτων τινὰ ἀπέσπασαν, Ὁ δὲ ὑμέτερος, ἔφη, βασιλεὺς ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, οὐ μόνον τὰ πρόβατα λαβὼν, ἀλλὰ καὶ τὸν ποιμένα προσεκτυφλώσας ἀπῆλθε.

F. 1. πόθεν] πῶς J. Venet. Voſſ. T. P. Forte vera lectio eſt πότε.

AGATHOCLIS.

I. Agathocles filius fuit figuli. Is rex et dominus factus Siciliæ, fictilia pocula interſerere ſolebat aureis, eaque demonſtrans adoleſcentibus dicere, Induſtria ſe et fortitudine hoc conſecutum ut aurea nunc faceret qui lutea finxiſſet antea.

II. In oppugnatione urbis cujuſdam nonnulli de muris eum convitiis impetiverunt, Figule, dicentes, unde militibus perſolves ſtipendia? Placidus ipſe, et ſubridens, Hanc, inquit, ſi cepero. Expugnataque vi urbe cum venderet captivos: Poſthac, inquit, ſi mihi maledicetis, cum dominis veſtris expoſtulabo.

III. Accuſabant Ithacenſes ipſius nautas, quod ad inſulam appellentes nonnihil pecoris abſtuliſſent. Atqui inquit Agathocles, cum ad nos veniſſet rex veſter, non ovibus tantum ablatis, ſed excæcato inſuper paſtore abiit.

ΔΙΩΝΟΣ.

Δίων ὁ Διονύσιον ἐκβαλὼν ἐκ τῆς τυραννίδος, ἀκούσας ἐπιβουλεύειν αὐτῷ Κάλλιππον, ᾧ μάλιστα τῶν φίλων καὶ ξένων ἐπίστευεν, οὐχ ὑπέμεινεν ἐλέγξαι, Βέλτιον εἶναι, φήσας, ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν μὴ μόνον τοὺς πολεμίους 177
ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους φυλαττόμενον.

ΑΡΧΕΛΑΟΥ.

α΄. Ἀρχέλαος αἰτηθεὶς παρὰ πότον ποτήριον χρυσοῦν ὑπό τινος τῶν συνήθων, οὐ μὴν ἐπιεικῶν, ἐκέλευσεν Εὐριπίδῃ τὸν παῖδα δοῦναι· θαυμάσαντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου, Σὺ μὲν γάρ, εἶπεν, αἰτεῖν, οὗτος δὲ λαμβάνειν ἄξιός ἐστι καὶ μὴ αἰτῶν.

β΄. Ἀδολέσχου δὲ κουρέως ἐρωτήσαντος αὐτόν, Πῶς σε κείρω; Σιωπῶν, ἔφη.

γ΄. Τοῦ δὲ Εὐριπίδου τὸν καλὸν Ἀγάθωνα περιλαμβάνοντος ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ καταφιλοῦντος ἤδη γενειῶντα, πρὸς τοὺς φίλους εἶπε, Μὴ θαυμάσητε· τῶν B
γὰρ καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον καλόν ἐστιν.

DIONIS.

Dio, qui Dionyſium tyrannide ejecit, audiens a Callippo ſibi inſidias parari, cui omnium amicorum hoſpitumque maxime fidebat, inquirere noluit, quod diceret moriendum potius eſſe quam vivendum, ubi non ab hoſtibus modo ſed etiam ab amicis ſibi eſſet cavendum.

ARCHELAI.

I. Archelaus in convivio, quodam poculum aureum petente, familiari quidem, ſed improbo, Euripidi id juſſit puerum dare: tu quidem dignus es qui flagites, inquiens: Euripides autem etiam tacens id accipere meretur.

II. A garrulo tonſore interrogatus quomodo tonderi vellet, Tacente, inquit, te.

III. Cum Euripides formoſum Agathonem in convivio amplecteretur atque oſcularetur jam pubeſcentem: ad amicos dixit, Nolite mirari; pulchrorum enim etiam poſt autumnum durat pulchritudo.

δ'. Ἐπεὶ δὲ Τιμόθεος ὁ κιθαρῳδὸς ἐλπίσας πλείονα, λαβὼν δὲ ἐλάττονα, δῆλος ἦν ἐγκαλῶν αὐτῷ, καί ποτε ᾄδων τουτὶ τὸ κομμάτιον, Σὺ δὲ τὸν γηγενέταν ἄργυρον αἰνεῖς, ἀπεσήμαινεν εἰς ἐκεῖνον· ὑπέκρουσεν ὁ Ἀρχέλαος αὐτῷ, Σὺ δέ γε αἰτεῖς.

ε'. Ὕδωρ δέ τινος αὐτοῦ κατασκεδάσαντος, ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, Ἀλλ' οὐκ ἐμοῦ, φησὶν, ἀλλ' ἐκείνου κατεσκέδασεν ὃν ἔδοξεν ἐμὲ εἶναι.

C ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΤΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΤ.

α'. Φίλιππον τὸν Ἀλεξάνδρου πατέρα Θεόφραστος ἱστόρηκεν οὐ μόνον μεταξὺ τῶν βασιλέων, ἀλλὰ καὶ τῇ τύχῃ καὶ τῷ τρόπῳ μείζονα γενέσθαι καὶ μετριώτερον.

β'. Ἀθηναίους μὲν οὖν μακαρίζειν ἔλεγεν εἰ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν αἱρεῖσθαι δέκα στρατηγοὺς εὑρίσκουσιν· αὐτὸς γὰρ ἐν πολλοῖς ἔτεσιν ἕνα μόνον στρατηγὸν εὑρηκέναι, Παρμενίωνα.

C. 3. οὐ μόνον μεταξὺ] Ita libri: excepto Voſſ. qui pro μεταξὺ habet μὲν τάξει in margine: et Mez. τῇ τάξει. At hoc forte ſanum: collocatio verborum turbata, ita inſtauranda: τῶν μεταξὺ βασιλέων οὐ μόνον τῇ τύχῃ μείζονα ἀλλὰ καὶ τῷ τρόπῳ μετριώτερον γενέσθαι.

IV. Timotheus citharœdus minus ſua expectatione donum ab eo acceperat, et haud obſcure incuſabat, et aliquando cantans inciſum iſtud, *Tu terrigenum argentum laudas*, in Archelaum torqueret: ſubjecit Archelaus: *Tu vero id poſtulas.*

V. Aqua a quodam perfuſus, amicis adverſus hominem inſtigantibus: atqui, inquit, non me is perfudit, ſed eum quem me putavit eſſe.

PHILIPPI,

PATRIS ALEXANDRI.

I. Philippum Alexandri patrem Theophraſtus tradit non majeſtate modo regni aliis regibus præſtitiſſe, ſed fortuna etiam, moribuſque, et moderatione.

II. Is Philippus Athenienſium laudabat fortunas, qui quotannis decem imperatorum deligendorum copiam haberent: ſe dicebat intra multos annos unum modo ducem reperiſſe, Parmenionem.

γʹ. Πολλῶν δὲ κατορθωμάτων αὐτῷ καὶ καλῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ προσαγγελθέντων, Ὦ τύχη, εἶπεν, μικρόν τι μοι κακὸν ἀντὶ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν ποίησον.

δʹ. Ἐπεὶ δὲ νικήσαντι τοὺς Ἕλληνας αὐτῷ συνεβούλευον ἔνιοι φρουραῖς τὰς πόλεις κατέχειν, ἔφη, Μᾶλλον D πολὺν χρόνον ἐθέλειν χρηστὸς, ἢ δεσπότης ὀλίγον καλεῖσθαι.

εʹ. Τὸν δὲ λοίδορον ἐξελάσαι τῶν φίλων κελευόντων, Οὐκ ἔφη ποιήσειν, ἵνα μὴ περιιὼν ἐν πλείοσι κακῶς λέγῃ.

ϛʹ. Σμικύθου δὲ Νικάνορα διαβάλλοντος ὡς ἀεὶ κακῶς λέγοντα τὸν Φίλιππον, καὶ τῶν ἑταίρων οἰομένων δεῖν μεταπέμπεσθαι καὶ κολάζειν, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, Νικάνωρ οὐ φαυλότατός ἐστι Μακεδόνων, ἐπισκεπτέον οὖν μή τι γένηται παρ' ἡμᾶς· ὡς οὖν ἔγνω τὸν Νικάνορα θλιβόμενον ἰσχυρῶς ὑπὸ πενίας, ἠμελημένον δὲ ὑπ' αὐτοῦ, προσέταξε δωρεάν τινα αὐτῷ δοθῆναι. Πάλιν οὖν

III. Cum una die multis de proſperis eventis nuncii ei adferrentur, O fortuna, exclamavit, pro tot tantiſque bonis parvum aliquod mihi retribue malum.

IV. Poſtquam Græcos devicit, non defuerunt qui ei ſuaderent ut urbibus præſidia imponeret: reſpondit autem, malle ſe diu benignum, quam exiguo tempore dominum perhiberi.

V. Maledicum jubentibus amicis ejicere: non, inquit, faciam, ne circumiens apud plures nobis obloquatur.

VI. Deferebat Smicythus Nicanorem, ut qui ſemper Philippo verbis detraheret: putabantque amici accerſendum eſſe hominem, et ſupplicio afficiendum. Tum Philippus: profecto, ait, Nicanor non eſt deterrimus Macedonum, conſiderandumque eſt ne penes nos aliqua ſit culpa: cognitoque Nicanorem gravi premi inopia neglectum a ſe, dono aliquo juſſit affici. Rurſum inde Smicytho narrante, miris re-

E τοῦ Σμικύθου λέγοντος ὅτι θαυμαστὰ περὶ αὐτοῦ πρὸς ἅπαντας, ἐγκώμια λέγων ὁ Νικάνωρ διατελεῖ, Ὁρᾶτε οὖν, εἶπεν, ὅτι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἐστὶ καὶ τὸ καλῶς καὶ τὸ κακῶς ἀκούειν.

ζ'. Τοῖς δὲ τῶν Ἀθηναίων δημαγωγοῖς ἔφη χάριν ἔχειν, ὅτι λοιδοροῦντες αὐτὸν, βελτίονα ποιοῦσι καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἤθει· Πειρῶμαι γὰρ αὐτοὺς ἅμα καὶ τοῖς λόγοις καὶ τοῖς ἔργοις ψευδομένους ἐλέγχειν.

η'. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ὅσοι περὶ Χαιρώνειαν ἑάλωσαν, ἀφεθέντων ὑπ' αὐτοῦ δίχα λύτρων, τὰ δὲ ἱμάτια
F καὶ στρώματα προσαπαιτούντων, καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἐγκαλούντων, γελάσας ὁ Φίλιππος εἶπεν, Οὐ δοκοῦσιν ὑμῖν Ἀθηναῖοι νομίζειν ἐν ἀστραγάλοις ὑφ' ἡμῶν νενικῆσθαι;

θ'. Τῆς δὲ κλειδὸς αὐτοῦ κατεαγείσης ἐν πολέμῳ, καὶ τοῦ θεραπεύοντος ἰατροῦ πάντως τι καθ' ἡμέραν αἰτοῦντος, Λάμβανε, ἔφη, ὅσα βούλει· τὴν γὰρ κλεῖν ἔχεις.

ι'. Δυεῖν δὲ ἀδελφοῖν Ἀμφοτέρου καὶ Ἑκατέρου, τὸν μὲν Ἑκάτερον ἔμφρονα καὶ πρακτικὸν ὁρῶν, τὸν δὲ

gem laudibus a Nicanore paſſim ferri, Videtis, inquit, in noſtra eſſe poteſtate vel bene vel male audire.

VII. Athenienſium oratoribus gratiam aiebat ſe habere, quod crebris conviciis meliorem ſe redderent: nam conari ſe cum verbis tum factis ſuis eos mendacii convincere.

VIII. In pugna ad Chæroneam Athenienſes quotquot erant capti, gratis dimiſit: qui cum præterea veſtimenta et ſtragula repoſcerent, Macedonibuſque crimina intentarent, ridens Philippus, Nonne, inquit, videntur vobis putare Athenienſes, talorum luſu ſe eſſe a nobis victos?

IX. Clavicula in bello fracta, cum medicus cujus opera in ea ſananda utebatur, quotidie aliquid poſceret, Accipe, ait, quantum lubet: habes enim claviculam.

X. Duo erant fratres, Uterque et Alteruter: de quibus hunc cum videret prudentem

Ἀμφότερον εὐήθη καὶ ἀβέλτερον, ἔφη, Τὸν μὲν Ἑκάτερον, ἀμφότερον ἐστί· τὸν δὲ Ἀμφότερον, οὐδέτερον.

ια'. Τοὺς δὲ συμβουλεύοντας αὐτῷ πικρῶς χρῆσθαι 178 τοῖς Ἀθηναίοις, Ἀτόπους ἔλεγεν εἶναι, κελεύοντας ἄνθρωπον ὑπὲρ δόξης πάντα ποιοῦντα καὶ πάσχοντα, ἀποβαλεῖν τὸ τῆς δόξης θέατρον.

ιβ'. Γενόμενος δὲ κριτὴς δυεῖν πονηροῖν, ἐκέλευσε τὸν μὲν φεύγειν ἐκ Μακεδονίας, τὸν δὲ ἕτερον, διώκειν.

ιγ'. Μέλλων δὲ καταστρατοπεδεύειν ἐν χωρίῳ καλῷ, καὶ πυθόμενος ὅτι χόρτος οὐκ ἔστι τοῖς ὑποζυγίοις, Οἷος, εἶπεν, ἡμῶν ὁ βίος ἐστὶν, εἰ καὶ πρὸς τὸν τῶν ὄνων καιρὸν ὀφείλομεν ζῆν;

ιδ'. Φρούριον δέ τι βουλόμενος λαβεῖν ὀχυρὸν, ὡς ἀπήγγειλαν οἱ κατάσκοποι χαλεπὸν εἶναι παντάπασι καὶ B ἀνάλωτον, ἠρώτησεν, Εἰ χαλεπὸν οὕτως ἐστὶν ὥστε μηδὲ ὄνον προσελθεῖν χρυσίον κομίζοντα;

ιε'. Τῶν δὲ περὶ Λασθένην τὸν Ὀλύνθιον ἐγκαλούντων καὶ ἀγανακτούντων ὅτι προδότας αὐτοὺς ἔνιοι τῶν

et rebus agendis aptum, illum fatuum ac ſtolidum, Alterūter, inquit, Uterque eſt, Uterque autem, neuter.

XI. Conſulentes ut acerbe Athenienſes tractaret, abſurde ſentire dixit, qui tot tantaque gloriæ cauſa agentem ac tolerantem juberent gloriæ theatrum evertere.

XII. Judex inter duos malos conſtitutus, alteri ut e Macedonia abiret, alteri ut eum perſequeretur imperavit.

XIII. Opportuno loco caſtra poſiturus, cum audiret ibi non eſſe pro jumentis alimenta: Qualis tandem, inquit, eſt vita noſtra, qui etiam ad aſinorum commoda eam cogimur diſpenſare?

XIV. Caſtellum quodpiam munitum occupare ſtatuerat: ibi exploratoribus referentibus plane expugnari non poſſe: Eſtne, ait, adeo inacceſſum, ut eo aurum portans aſinus non poſſit pervenire?

XV. Laſthenes Olynthius et ſocii indignabantur, conquerebanturque quod nonnulli de Philippi comitatu proditores

περὶ τὸν Φίλιππον ἀποκαλοῦσι, Σκαιοὺς ἔφη φύσει καὶ ἀγροίκους εἶναι Μακεδόνας, καὶ τὴν σκάφην λέγοντας.

ιϛ'. Τῷ δὲ υἱῷ παρῄνει πρὸς χάριν ὁμιλεῖν τοῖς Μακεδόσι, κτώμενον ἑαυτῷ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δύναμιν, ἕως ἔξεστι βασιλεύοντος ἄλλου φιλάνθρωπον εἶναι.

C ιζ'. Συνεβούλευε δὲ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυνατῶν καὶ τοὺς ἀγαθοὺς φίλους κτᾶσθαι καὶ τοὺς πονηρούς, εἶτα οἷς μὲν χρῆσθαι, οἷς δ' ἀποχρῆσθαι.

ιη'. Πρὸς δὲ Φίλωνα τὸν Θηβαῖον εὐεργέτην αὐτοῦ γενόμενον καὶ ξένον, ὁπηνίκα διῆγεν ἐν Θήβαις, ὁμηρεύων, ὕστερον δὲ μηδεμίαν παρ' αὐτοῦ δωρεὰν προσδεχόμενον, Μή με, εἶπεν, ἀφαιροῦ τὸ ἀνίκητον, εὐεργεσίας καὶ χάριτος ἡττώμενον.

ιθ'. Ληφθέντων δὲ πολλῶν αἰχμαλώτων, ἐπίπρασκεν αὐτοὺς ἀνεσταλμένῳ τῷ χιτῶνι καθήμενος οὐκ εὐπρεπῶς· εἷς οὖν τῶν πωλουμένων ἀνεβόησε, Φεῖσαί

B. 9. δύναμιν] Forte ſcripſit auctor εὐμένειαν vel εὔνοιαν.

ipſos appellarent: ad hæc Philippus, Rudes et agreſtes homines eſſe Macedones, ac ſolere ligonem ligonis nomine afficere.

XVI. Filium hortabatur, ut in colloquio cum Macedonibus gratiam captaret, comitateque ſibi, dum alius regnaret, multorum animis conciliandis potentiam pararet.

XVII. Eidem conſuluit, ut de iis qui in civitatibus largiter poſſent et bonos et malos ſibi amicos faceret, illiſque uteretur, his abuteretur.

XVIII. Philoni Thebano, cujus hoſpitio uſus erat atque beneficia expertus cum obſes Thebis ageret, nullum munus ſuum admittenti: Noli, inquit, opinionem invicti adimere mihi, dum benefaciendo et demerendo te reddar inferior.

XIX. Multos bello captos aliquando ſub haſta vendebat, indecenter ſedens tunica reducta: inter mancipia tum quidam exclamavit, Parce mi-

μου Φίλιππε, πατρικὸς γάρ εἰμί σου φίλος· ἐρωτήσαντος
δὲ τοῦ Φιλίππου, Πόθεν ὦ ἄνθρωπε γενόμενος, καὶ πῶς; Ἐγ- D
γύς, ἔφη, φράσαι σοι βούλομαι προσελθών· ὡς οὖν προσ-
ήχθη, Μικρόν, ἔφη, κατωτέρω τὴν χλαμύδα ποίησον,
ἀσχημονεῖς γὰρ οὕτω καθήμενος· καὶ ὁ Φίλιππος, Ἄφετε
αὐτόν, εἶπεν, ἀληθῶς γὰρ εὔνους ὢν καὶ φίλος ἐλάνθανεν.

κ'. Ἐπεὶ δὲ ὑπό τινος ξένου κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον,
ἐν ὁδῷ πολλοὺς ἐπήγετο, καὶ τὸν ξένον ἑώρα θορυβούμενον,
ἦν γὰρ οὐχ ἱκανὰ τὰ παρεσκευασμένα, προπέμπων τῶν
φίλων ἑκάστῳ, πλακοῦντι χώραν ἐκέλευεν ἀπολιπεῖν· οἱ
δὲ πειθόμενοι καὶ προσδοκῶντες, οὐκ ἤσθιον πολλά, καὶ E
πᾶσιν οὕτως ἤρκεσεν.

κα'. Ἱππάρχου τοῦ Εὐβοέως ἀποθανόντος, δῆλος ἦν βαρέως φέρων· εἰπόντος δέ τινος, Ἀλλὰ μὴν ὡραῖος ὢν ἐκεῖνος ἀποτέθνηκεν, Ἑαυτῷ γε, εἶπεν, ἐμοὶ δὲ ταχέως· ἔφθη γὰρ τελευτήσας πρὶν ἢ παρ' ἐμοῦ χάριν ἀξίαν τῆς φιλίας ἀπολαβεῖν.

hi, Philippe, jus enim amicitiæ tibi paternum eſt mecum: quærentique Philippo occaſionem et modum hujus amicitiæ explicaturum ſe dixit, ſi propius admitteretur: adductuſque, aliquantulum ut demitteret lænam monuit; nunc enim ipſum turpiter ſedere. Dimittite hunc, ait Philippus, vere enim, id quod ignorabam, bene mihi vult, et amicus eſt.

XX. Iter faciens, ab hoſpite quodam invitatus ad cœnam multos ſecum adduxerat: quem ubi perturbari vidit, quod non ſatis eſſet apparati, miſit ad ſingulos qui placentæ locum relinquere eos juberent: iiſque obtemperantibus, et ob placentæ expectationem parcius edentibus, cœna omnibus ſuffecit.

XXI. Mortuo Hipparcho Euboenſe, dolorem quem morte ejus ceperat non obſcure tulit: cumque illum quidam diceret tempeſtive vita defunctum: Sibi quidem, inquit, mihi vero præmature, cujus obitu præventus ſum, ne dignam ei ſua amicitia referrem gratiam.

κβ'. Πυθόμενος δ' ἐγκαλεῖν αὐτῷ τὸν Ἀλέξαν-
δρον ὅτι παῖδας ἐκ πλειόνων ποιεῖται γυναικῶν, Οὐκοῦν,
ἔφη, πολλοὺς ἔχων περὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὰς γίνου
F καλὸς κἀγαθὸς, ἵνα μὴ δι' ἐμὲ τῆς βασιλείας τύχης,
ἀλλὰ διὰ σεαυτόν· ἐκέλευε δ' αὐτὸν Ἀριστοτέλει
προσέχειν, καὶ φιλοσοφεῖν, Ὅπως, ἔφη, μὴ πολλὰ
τοιαῦτα πράξῃς ἐφ' οἷς ἐγὼ πεπραγμένοις μεταμέ-
λομαι.

κγ'. Τῶν δὲ Ἀντιπάτρου φίλων τινὰ κατατάξας
εἰς τοὺς δικαστὰς, εἶτα τὸν πώγωνα βαπτόμενον αἰσθα-
νόμενος καὶ τὴν κεφαλὴν, ἀνέστησεν, εἰπὼν, Τὸν ἄπιστον
ἐν θριξὶ, μὴ νομίζειν ἀξιόπιστον ἐν πράγμασι.

κδ'. Μαχαίτᾳ δέ τινι κρίνων δίκην καὶ ὑπονυστά-
ζων, οὐ πάνυ προσεῖχε τοῖς δικαίοις, ἀλλὰ κατέκρινε·
ἐκείνου δὲ ἀναβοήσαντος ἐκκαλεῖσθαι τὴν κρίσιν, διοργισ-
θεὶς, Ἐπὶ τίνα; εἶπε· καὶ ὁ Μαχαίτας, Ἐπί σε βα-
179 σιλεῦ αὐτὸν, ἂν ἐγρηγόρως καὶ προσέχων ἀκούῃς· τότε μὲν

XXII. Incuſari ſe ab Alexandro audiens, quod filios ex pluribus ſuſciperet mulieribus, ita eum refellit: Quin tu multos nactus de regno tecum certaturos, virtuti operam da, ut eo non propter me, ſed propter te potiaris: juſſitque eum Ariſtoteli animum advertere et philoſophari, ne, inquiens, multa talia facias, ob quæ ego commiſſa pœnitudine moveor.

XXIII. Antipatri quendam amicum in judicum collegium cooptaverat: ſentiens autem eum barbam caputque tingere, removit, quod diceret fidelem in negotiis tractandis eum ſe non cenſere, qui mala fide crines tractaret.

XXIV. Judicio præerat Machætæ cujuſdam, dormitanſque non obſervabat quibus ille juribus ſe tueretur, ideoque damnabat: tum exclamante Machæta ſe provocare, iratus, Ad quem, inquit, provocas? Ad te ipſum, ait ille, o rex, ſiquidem vigilans et attentus audias. Ibi excitatus Philippus cum ad ſe rectius

οὖν ἀνέστη· γενόμενος δὲ μᾶλλον ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ γνοὺς ἀδικούμενον τὸν Μαχαίταν, τὴν μὲν κρίσιν οὐκ ἔλυσε, τὸ δὲ τίμημα τῆς δίκης αὐτὸς ἐξέτισεν.

κε'. Ἐπεὶ δὲ Ἅρπαλος ὑπὲρ συγγενοῦς καὶ οἰκείου Κράτητος ἀδικημάτων δίκην ἔχοντος, ἠξίου τὴν ζημίαν εἰσενεγκεῖν, ἀφεθῆναι δὲ τῆς κρίσεως, ἵνα μὴ λοιδορηθῇ, Βέλτιόν ἐστιν, εἶπε, τοῦτον αὐτὸν, ἢ ἡμᾶς διὰ τοῦτον, κακῶς ἀκούειν.

κϛ'. Ἀγανακτούντων δὲ τῶν φίλων ὅτι συρίττουσιν αὐτὸν ἐν Ὀλυμπίοις εὖ πεπονθότες οἱ Πελοποννήσιοι, Τί οὖν, εἶπεν, ἐὰν κακῶς πάθωσι; B

κζ'. Κοιμηθεὶς δὲ πλείονα χρόνον ἐπὶ στρατείας, εἶτα διαναστὰς, Ἀσφαλῶς, εἶπεν, ἐκάθευδον· Ἀντίπατρος γὰρ ἐγρηγόρει.

κη'. Πάλιν δὲ ἡμέρας καθεύδοντος αὐτοῦ, καὶ τῶν ἠθροισμένων ἐπὶ θύραις Ἑλλήνων ἀγανακτούντων καὶ ἐγ-

A. 2. ἐφ' ἑαυτῷ] Dedi ex J. Venet. Voſſ. Jun. Mez. T. P. Vulgo, ἐφ' ἑαυτόν.

rediiſſet, ſentiretque injuriam Machetæ fieri, non reſcidit quidem ſententiam, ſed mulctam reo imperatam de ſuo perſolvit.

XXV. Rogatus ab Harpalo, ut pro quodam ipſius cognato ac familiari injuriarum quarundam reo mulctam dependeret, eumque cauſæ cognitioni ſubtraheret, ob quam videbatur reus ſermonibus hominum vapulaturus: Præſtat eum, reſpondit, quam nos male audire.

XXVI. Indigne ferentibus amicis, quod ipſum Peloponneſii, de quibus erat bene meritus, Olympiaca feſtivitate exſibilarent: quid ergo, inquit, facient ſi maleficium a nobis accipiant?

XXVII. Cum in expeditione quadam diutius dormiviſſet, a ſomno exſurgens, Tuto ſe dormiviſſe dixit, vigilante interim Antipatro.

XXVIII. Rurſum dormiente interdiu ipſo, Græciſque qui ad fores convene-

καλούντων, ὁ Παρμενίων, Μὴ θαυμάζετε, εἶπεν, εἰ καθεύδει νῦν Φίλιππος· ὅτε γὰρ ἐκαθεύδετε ὑμεῖς, οὗτος ἐγρηγόρει.

κθ'. Ψάλτην δέ τινα βουλομένου παρὰ δεῖπνον ἐπανορθοῦν αὐτοῦ καὶ λαλεῖν περὶ κρουμάτων, ὁ ψάλτης, Μὴ γένοιτό σοι, εἶπεν, κακῶς οὕτως, ὦ βασιλεῦ, ἵνα ταῦτα ἐμοῦ βέλτιον εἰδῇς.

C λ'. Ἐπεὶ δὲ διενεχθέντος αὐτοῦ πρὸς Ὀλυμπιάδα τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν, ἧκε Δημάρατος ὁ Κορίνθιος, ἐπυνθάνετο πῶς πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν οἱ Ἕλληνες· καὶ ὁ Δημάρατος, Πάνυ γοῦν, ἔφη, σοὶ περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ὁμονοίας ὁ λόγος ἐστὶν, οὕτω πρός σε τῶν οἰκειοτάτων ἐχόντων· ὁ δὲ συμφρονήσας ἐπαύσατο τῆς ὀργῆς, καὶ διηλλάγη πρὸς αὐτούς.

λα'. Πρεσβύτιδος δὲ πενιχρᾶς ἀξιούσης ἐπ' αὐτοῦ κριθῆναι, καὶ πολλάκις ἐνοχλούσης, ἔφη, Μὴ σχολάζειν· ἡ δὲ πρεσβῦτις ἐκκραγοῦσα, Καὶ μὴ βασίλευε, εἶπεν· ὁ

rant indignantibus et culpantibus, Parmenio dixit: nolite mirari quod nunc dormit Philippus: vigilabat enim idem vobis dormientibus.

XXIX. Fidicinem quendam in cœna volebat corrigere, ac de pulſandis nervis differere: ille autem, abſit vero a te, rex, iſta calamitas, ut me melius iſthæc tu noris.

XXX. Quo tempore cum Olympiade et filio diffidebat, venit ad eum Demaratus Corinthius. Is a rege interrogatus quam bene inter ſe conveniret Græcis: nimirum, reſpondit, de Græcorum concordia tibi eſt inquirendum, intimis tuis hoc modo tecum conſentientibus: his ille verbis ad rem rectius perpendendam excitatus, poſita ira in gratiam cum ſuis rediit.

XXXI. Anus quædam inops ſæpenumero petiverat ut cauſam ſuam diſceptaret: ac interturbabat frequenter: reſpondente Philippo, non vacare ſibi, ſubjecit: noli ergo regnare: quod ille dictum ad-

δὲ θαυμάσας τὸ ῥηθὲν, οὐ μόνον ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τῶν D
ἄλλων εὐθὺς διήκουσεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

α'. Ἀλέξανδρος ἔτι παῖς ὢν, πολλὰ τοῦ Φιλίππου κατορθοῦντος, οὐκ ἔχαιρεν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς συντρεφομένους ἔλεγε παῖδας, Ἐμοὶ δὲ ὁ πατὴρ οὐδὲν ἀπολείψει· τῶν δὲ παίδων λεγόντων ὅτι, Ταῦτά σοι κτᾶται· Τί δὲ ὄφελος, εἶπεν, ἐὰν ἔχω μὲν πολλὰ, πράξω δὲ οὐδέν;

β'. Ἐλαφρὸς δὲ ὢν καὶ ποδώκης, καὶ παρακαλούμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ὀλύμπια δραμεῖν στάδιον, Εἴγε ἔφη, βασιλεῖς ἕξειν ἔμελλον ἀνταγωνιστάς.

γ'. Ἀχθείσης δὲ παιδίσκης πρὸς αὐτὸν ὡς συνα- E
ναπαυσομένης περὶ ἑσπέραν βαθεῖαν, ἠρώτησεν ὅτι τηνικαῦτα· τῆς δὲ εἰπούσης, Περιέμενον γὰρ τὸν ἄνδρα κατακλῖναι· πικρῶς ἐπετίμησε τοῖς παισὶν, ὡς μικροῦ δι' αὐτοὺς μοιχὸς γενόμενος.

δ'. Ἐπιθυμιῶντι δὲ τοῖς θεοῖς ἀφειδῶς αὐτῷ, καὶ πολλάκις ἐπιδραττομένῳ τοῦ λιβανωτοῦ, παρὼν Λεωνίδης

miratus, non illam modo, ſed et alios ſtatim audivit.

ALEXANDRI.

I. Alexander puer etiamnum, Philippo multas præclare gerente res, non eſt gaviſus: ſed pueris qui una educabantur dixit, Pater mihi nihil faciet reliquum. Cumque reſponderent patrem ipſi iſta parare, Et quorſum, inquit, proderunt, ſi poſſideam multa, agam nihil?

II. Quia agilis erat et celer pedibus, hortabatur eum pater ut ludis Olympiis ſtadium curreret, Facturum ſe reſpondit, ſi cum regibus certandum curſu foret.

III. Adductam ad ſe jam nocte facta puellam quæ una cubaret, interrogavit cur tam ſero veniret: quæ cum reſpondiſſet præſtolatam ſe dum maritus ſomno ſe daret: acerbe increpavit famulos, quod parum abfuiſſet, quin ipſorum culpa adulter fieret.

IV. Diis adolenti liberalius, ac ſæpe thus corripienti, adſtans Leonidas pædagogus, Sic, inquit, largiter tibi, fili,

ὁ παιδαγωγὸς, Οὕτως, εἶπεν, ὦ παῖ, δαψιλῶς ἐπιθυμιάσεις ὅταν τῆς λιβανωτοφόρου κρατήσῃς. Ὡς οὖν ἐκράτησεν, ἔπεμψεν ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν, Ἀπέσταλκά
F σοι τάλαντα ἑκατὸν λιβανωτοῦ καὶ κασίας, ἵνα μηκέτι μικρολογῇ πρὸς τοὺς θεοὺς, εἰδὼς ὅτι καὶ τῆς ἀρωματοφόρου κρατοῦμεν.

ε'. Μέλλων δὲ τὴν ἐπὶ Γρανίκῳ μάχην μάχεσθαι, παρεκάλει τοὺς Μακεδόνας ἀφθόνως δειπνεῖν, καὶ πάντα φέρειν εἰς μέσον, ὡς αὔριον δειπνήσοντας ἐκ τῶν πολεμίων.

ϛ'. Περίλλου δέ τινος τῶν φίλων αἰτήσαντος προῖκα ταῖς θυγατρίοις, ἐκέλευσε πεντήκοντα τάλαντα λαβεῖν· αὐτοῦ δὲ φήσαντος ἱκανὰ εἶναι δέκα, Σοί γε, ἔφη, λαβεῖν, ἐμοὶ δ' οὐχ ἱκανὰ δοῦναι.

ζ'. Ἀναξάρχῳ δὲ τῷ φιλοσόφῳ δοῦναι τὸν διοικητὴν ἐκέλευσεν ὅσον ἂν αἰτήσῃ· τοῦ δὲ διοικητοῦ φήσαντος ὡς ἑκατὸν αἰτεῖται τάλαντα, Καλῶς ἔφη, ποιεῖ, γνώσ-

F. 1. ἑκατὸν] Recepit Steph. Nec ex Veneto diſſenſus proditur. In reliquis omnibus editis et ſcriptis deeſt.

adolendum erit, ubi thuriferam regionem in tuam redegeris poteſtatem. Alexander ea potitus, per literas eum ſic compellavit: Talenta aliquot thuris et caſiæ tibi mitto, ut me thuriferæ etiam regionis dominum factum ſciens, ſordidus erga deos eſſe deſinas.

V. Prœlium ad Granicum commiſſurus, Macedones hortatus eſt, ut largiter cœnarent, omniaque in medium conferrent: quippe cras hoſtium opibus cœnam inſtructuri.

VI. Amicorum cuidam Perillo dotem filiabus petenti, quinquaginta talenta obtulit: cumque is ſufficere decem diceret, Tibi, inquit, accipere tantum ſatis eſt, mihi dare non item.

VII. Diſpenſatorem juſſerat Anaxarcho philoſopho dare quantum poſceret: cumque is eum centum talenta petere diceret: Recte, inquit, facit, qui intelligit ſe habere ami-

κων ὅτι φίλον ἔχει καὶ δυνάμενον τηλικαῦτα δωρεῖσθαι 180
καὶ βουλόμενον.

η'. Ἐν δὲ τῇ Μιλήτῳ πολλοὺς ἀνδριάντας ἀθλητῶν θεασάμενος Ὀλύμπια καὶ Πύθια νενικηκότων, Καὶ ποῦ τὰ τηλικαῦτα ἦν σώματα, ἔφη, ὅτε οἱ βάρβαροι ὑμῶν τὴν πόλιν ἐπολιόρκουν;

θ'. Τῆς δὲ τῶν Καρῶν βασιλίσσης Ἄδας ὄψα καὶ πέμματα παρεσκευασμένα περιττῶς διὰ δημιουργῶν καὶ μαγείρων φιλοτιμουμένης ἀεὶ πέμπειν πρὸς αὐτὸν, ἔφη, Κρείττονας ἔχειν αὐτὸς ὀψοποιοὺς, πρὸς μὲν ἄριστον τὴν νυκτοπορίαν, πρὸς δὲ δεῖπνον τὴν ὀλιγαριστίαν.

ι'. Ἐπεὶ δὲ παρεσκευασμένων πάντων πρὸς μάχην, B
ἠρώτησαν οἱ στρατηγοὶ, Μή τι πρὸς τούτοις ἕτερον, Οὐδὲν, εἶπεν, ἢ ξυρᾶν τὰ γένεια τῶν Μακεδόνων· θαυμάσαντος δὲ τοῦ Παρμενίωνος, Οὐκ οἶδας, εἶπεν, ὅτι βέλτιον οὐκ ἔστιν ἐν μάχῃ λαβὴ πώγωνος;

ια'. Δαρείου διδόντος αὐτῷ μυρία τάλαντα καὶ τὴν Ἀσίαν νείμασθαι πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἴσης, καὶ Παρμενίωνος

cum, qui tantum dare et poſſit et velit.

VIII. Mileti conſpicatus multas ſtatuas athletarum qui Olympia et Pythia viciſſent, Ubi, inquit, iſta tum erant corpora, cum barbari urbem veſtram oppugnarent?

IX. Regina Cariæ Ada cibos et bellaria curioſiſſimo apparata a cupediariis et coquis artificio, ſubinde ad ipſum ſtudio quodam oſtentandi mittente: Meliores ſibi eſſe dixit coquos, iter nocturnum quo prandium, et parcitatem prandii qua cœnam ſibi ſuavem redderet.

X. Omnibus ad pugnam paratis, cum interrogarent duces ecquid præterea mandaret: Nihil, inquit, quam ut menta Macedonum radantur: cumque miraretur Parmenio, An, ait, ignoras in pugna nullibi facilius virum quam barba apprehendi?

XI. Cum Darius millia talenta offerret, Aſiæque fructus æquali portione ſecum

εἰπόντος, Ἔλαβον ἂν εἰ Ἀλέξανδρος ἤμην, Κἀγὼ νὴ Δία, εἶπεν, εἰ Παρμενίων ἤμην· ἀπεκρίνατο δὲ Δαρείῳ μήτε τὴν γῆν ἡλίους δύο, μήτε τὴν Ἀσίαν δύο βασιλεῖς ὑπομένειν.

C ιβ΄. Μέλλοντι δὲ αὐτῷ περὶ τῶν ὅλων ἐν Ἀρβήλοις κινδυνεύειν πρὸς ἑκατὸν μυριάδας ἀντιπαρατεταγμένας, προσῄεσαν οἱ φίλοι, τῶν στρατιωτῶν κατηγοροῦντες ὡς ἐν ταῖς σκηναῖς διαλαλούντων καὶ συντιθεμένων ὅπως μηδὲν τῶν λαφύρων εἰς τὸ βασιλικὸν ἀνοίσουσιν, ἀλλ᾽ αὐτοὶ κερδανοῦσιν· ὁ δὲ μειδιάσας, Ἀγαθά, φησὶν, ἀγγέλλετε· νικᾷν γὰρ ἀνδρῶν οὐ φεύγειν παρεσκευασμένων ἀκούω διαλογισμούς. Καὶ προσιόντες αὐτῷ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἔλεγον, Ὦ βασιλεῦ, θάῤῥει καὶ μὴ φοβοῦ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, αὐτὸν γὰρ ἡμῶν τὸν γράσον οὐχ ὑπομενοῦσι.

ιγ΄. Παρατασσομένου δὲ τοῦ στρατεύματος, ἰδὼν D τινα τῶν στρατιωτῶν τὸ ἀκόντιον ἐναγκυλούμενον, ἐξ-

percipiendos, ac Parmenio dixiſſet accepturum ſe conditionem ſi Alexandri loco eſſet: et ego mehercle, ſubjecit, ſi Parmenio eſſem: Dario autem reſpondit, neque terram duos ſoles, neque Aſiam duos reges ſuſtinere.

XII. Dimicaturum jam ad Arbela de ſumma rerum, cum quidem hoſtis in aciem centum myriades virorum eduxiſſet, acceſſerunt amici de militibus conquerentes, quod ii in tentoriis colloquia agitarent, componerentque inter ſe totam ſe in ſuum lucrum verſuros prædam, nihilque inde in ærarium regis illaturos: tum ſubridens Alexander: Bona, inquit, nunciatis: audio enim colloquia hominum non fugere ſed vincere paratorum. Multi tum ad eum acceſſerunt milites, bono eſſe animo jubentes, neque multitudine hoſtium terreri, qui ne axillarum quidem ipſorum fœtorem eſſent ſubſtituri.

XIII. Explicatis jam aciei ordinibus, militem quendam videns amento haſtile aptare,

ἔωσε τῆς φάλαγγος ὡς ἄχρηστον, ὃς παρεσκευάζετο δὲ νῦν ὅτε δεῖ χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις.

ιδʹ. Ἐπιστολὴν δὲ παρὰ τῆς μητρὸς ἀναγινώσκων ἀπορρήτους λόγους κατ᾽ Ἀντιπάτρου καὶ διαβολὰς ἔχουσαν, ἅμα τοῦ Ἡφαιστίωνος, ὥσπερ εἰώθει, συναναγινώσκοντος, οὐκ ἐκώλυσεν· ὡς δὲ ἀνέγνω, τὸν δακτύλιον ἀφελόμενος τὸν ἑαυτοῦ, τῷ στόματι τῷ ἐκείνου τὴν σφραγῖδα ἐπέθηκεν.

ιεʹ. Ἐν δὲ Ἄμμωνος ὑπὸ τοῦ προφήτου παῖς Διὸς προσαγορευθεὶς, Οὐδέν γε, ἔφη, θαυμαστὸν, πάντων μὲν γὰρ ὁ Ζεὺς φύσει πατήρ ἐστιν, ἑαυτοῦ δὲ ποιεῖται τοὺς ἀρίστους.

ιϛʹ. Τοξεύματι δὲ πληγεὶς εἰς τὸ σκέλος, ὡς πολ- E
λοὶ συνέδραμον τῶν πολλάκις εἰωθότων αὐτὸν θεὸν προσαγορεύειν, διαχυθεὶς τῷ προσώπῳ, Τοῦτο μὲν, αἷμα, εἶπεν, ὡς ὁρᾶτε, καὶ οὐκ ἰχώρ,

—οἷός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.

ιζʹ. Ἐπαινούντων δὲ ἐνίων τοῦ Ἀντιπάτρου τὴν εὐ-

e phalange ut inutilem ejecit, qui tum demum arma pararet, cum iis eſſet utendum.

XIV. Epiſtolam quandam a matre allatam quæ arcana et quaſdam adverſus Antipatrum criminationes continebat, legens una pro more inſpiciente Hephæſtione, non vetuit: ſed epiſtola pellecta digito manui ſuæ detracto, Hephæſtionis ori ſigillum impoſuit.

XV. In templo Ammonis ab antiſtite Jovis appellatus filius, dixit, non eſſe hoc mirum. Jovem enim qui natura omnium ſit pater, optimos ſuorum filiorum nomine dignari.

XVI. Jaculo crus ictus, multis concurrentibus eorum qui ipſum ſæpenumero ſolebant deum ſalutare, renidente vultu, hoc quidem, inquit, ſanguis eſt, ut videtis, non ille

Humor, qui ſuperum manat de corpore divum.

XVII. Laudantibus nonnullis Antipatri frugalitatem,

τέλειαν ὡς ἀθρύπτως διαιτώμενον καὶ αὐστηρῶς, Ἔξωθεν, εἶπεν, Ἀντίπατρος λευκοπάρυφός ἐστι, τὰ δὲ ἔνδον ὁλοπόρφυρος.

ιη'. Ἐν δὲ χειμῶνι καὶ ψύχει τῶν φίλων τινὸς ἑστιῶντος αὐτὸν, ἐσχάραν δὲ μικρὰν καὶ πῦρ ὀλίγον εἰσενεγκόντος, Ἢ ξύλα, ἢ λιβανωτὸν εἰσενεγκεῖν, ἐκέλευεν.

F ιθ'. Ἀντιπατρείδου δὲ καλὴν ψάλτριαν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀγαγόντος, κινηθεὶς τῇ ὄψει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀλέξανδρος, ἠρώτησε τὸν Ἀντιπατρείδην μήτι τυγχάνει τῆς γυναικὸς ἐρῶν· ἐκείνου δὲ ὁμολογήσαντος, Ὦ μιαρὲ, εἶπεν, οὐκ ἀπάξεις εὐθὺς ἐκ τοῦ συμποσίου τὴν γυναῖκα;

κ'. Πάλιν δὲ Πύθωνα τὸν Εὐΐου τοῦ αὐλητοῦ ἐρώμενον Κάσανδρος ἐβιάζετο φιλῆσαι· τὸν οὖν Εὔιον ὁρῶν ἀχθόμενον, ἀνεπήδησε μετ' ὀργῆς ἐπὶ τὸν Κάσανδρον, κεκραγὼς, Ἀλλ' οὐδ' ἐρασθῆναί τινος ἔξεστι δι' ὑμᾶς;

κα'. Ἀποστέλλοντος δὲ αὐτοῦ τῶν Μακεδόνων τοὺς
181 νοσώδεις καὶ ἀναπήρους ἐπὶ θάλασσαν, ἐνεδείχθη τις εἰς τοὺς νοσοῦντας ἀπογεγραμμένος ἑαυτὸν οὐ νοσῶν· ἐπεὶ οὖν

qui auſtere et ſine luxu viveret: foris, inquit, Antipater albo panno prætextus, intus totus eſt purpureus.

XVIII. Hyeme in magno gelu exceptus convivio ab amico quodam, cum is focum ignemque exiguum intuliſſet, aut ligna eum, aut thus adferre juſſit.

XIX. Antipatridas formoſam pſaltriam adduxerat in convivium: ea viſa commotus Alexander, numnam, inquit, eam tu amas? confeſſo, Impure, ait, quin tu eam e convivio educis?

XX. Pythonem Euii tibicinis amaſium Caſander vi oſculabatur, quod cum videret moleſte Euium ferre Alexander, iratus adverſus Caſandrum exſiluit, vociferans: per vos etiam amare non licet quenquam.

XXI. Cum ad mare dimitteret Macedonum quotquot ægroti aut mutilati eſſent, monſtratus ei quidam eſt qui recte valens inter ægrotantes tamen nomen ſuum retulerat. Adductus in con-

εἰς ὄψιν ἀχθεὶς καὶ ἀνακρινόμενος ὡμολόγησε προφασίζεσθαι δι' ἔρωτα Τελεσίππας ἀπιούσης ἐπὶ θάλασσαν, ἠρώτησεν ὁ Ἀλέξανδρος, Πρὸς τίνα δεῖ περὶ τῆς Τελεσίππης διαλέγεσθαι· πυθόμενος δὲ ἐλευθέραν οὖσαν, Οὐκοῦν, ἔφη, ὦ Ἀντιγένη, πείθωμεν τὴν Τελεσίππαν ἵνα μένῃ μεθ' ἡμῶν, βιάζεσθαι γὰρ ἐλευθέραν οὖσαν, οὐχ ἡμέτερον.

κβ΄. Τῶν δὲ μισθοφορούντων Ἑλλήνων παρὰ τοῖς πολεμίοις ὑποχειρίων γενομένων, τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐκέλευσεν ἐν πέδαις φυλάττειν, ὅτι τροφὴν ἔχοντες ἐκ B δημοσίου, μισθοφοροῦσι· καὶ τοὺς Θεσσαλοὺς, ὅτι γῆν ἀρίστην κεκτημένοι οὐ γεωργοῦσι· τοὺς δὲ Θηβαίους ἀφῆκεν, εἰπὼν ὅτι, Μόνοις τούτοις οὔτε πόλις οὔτε χώρα δι' ἡμᾶς ἀπολέλειπται.

κγ΄. Τῶν δὲ Ἰνδῶν τὸν ἄριστα τοξεύειν δοκοῦντα, καὶ λεγόμενον διὰ δακτυλίου τὸν οἰστὸν ἀφιέναι, λαβὼν αἰχμάλωτον ἐκέλευσεν ἐπιδείξασθαι, καὶ μὴ βουλόμενον ὀργισθεὶς ἀνελεῖν προσέταξε· ἐπεὶ δὲ ἀγόμενος ὁ ἄν-

ſpectum Alexandri et examinatus, faſſus eſt ſe hoc prætextu uſum ob amorem Teleſippæ ad mare proficiſcentis: quæſivit rex, quis hujus nomine conveniendus eſſet: cumque liberam eſſe comperiſſet, Proinde, inquit, mi Antigenes, perſuadeamus Teleſippæ ut nobiſcum maneat: liberam enim cogere non eſt noſtrum.

XXII. Cum Græcos qui mercede apud hoſtem militabant vivos in poteſtatem redegiſſet, Athenienſes juſſit in compedibus adſervari, quod æra mererent alimentis e publico ſuppeditantibus: itemque Theſſalos, quod agrum, quem poſſiderent optimum, non colerent. Thebanos miſſos fecit, quod his ſolis diceret ſe neque urbem neque agrum reliquum feciſſe.

XXIII. Ex Indis celeberrimum arte ſagittandi, et qui trajicere ſagittam per annulum diceretur, cum cepiſſet, artis ſuæ ſpecimen edere, recuſantemque, ira motus, necari juſſit: is cum ad ſupplicium

θρωπος ἔλεγε πρὸς τοὺς ἄγοντας ὅτι, Πολλῶν ἡμερῶν οὐ μεμελέτηκε, καὶ ἐφοβήθη διαπεσεῖν, ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος ἐθαύμασε, καὶ ἀπέλυσε μετὰ δώρων αὐτὸν, ὅτι μᾶλλον ἀποθανεῖν ὑπέμεινεν ἢ τῆς δόξης ἀνάξιος φανῆναι.

C κδ'. Ἐπεὶ δὲ Ταξίλης εἷς τῶν Ἰνδῶν βασιλεὺς ὢν ἀπαντήσας προὐκαλεῖτο μὴ μάχεσθαι μηδὲ πολεμεῖν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' εἰ μὲν ἐστὶν ἥττων, εὖ πάσχειν, εἰ δὲ βελτίων, εὖ ποιεῖν· ἀπεκρίνατο, περὶ αὐτοῦ τούτου μαχητέον εἶναι, πότερος εὖ ποιῶν περιγένηται.

κε'. Περὶ δὲ τῆς λεγομένης ἀόρνου πέτρας ἐν Ἰνδοῖς ἀκούσας ὅτι τὸ μὲν χωρίον δυσάλωτόν ἐστιν, ὁ δὲ ἔχων αὐτὸ, δειλός ἐστιν, Νῦν, ἔφη, τὸ χωρίον εὐάλωτόν ἐστιν.

κϛ'. Ἐπεὶ δὲ ἄλλος ἔχων πέτραν ἀλήπτον δοκοῦσαν εἶναι, ἐνεχείρισεν ἑαυτὸν μετὰ τῆς πέτρας τῷ Ἀλεξάνδρῳ,
D καὶ τῆς δυνάμεως ἐκέλευσεν ἄρχειν, καὶ προσέθηκε χώραν, εἰπὼν ὅτι, Φρονεῖν μοι δοκεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἀνδρὶ μᾶλλον ἀγαθῷ πιστεύσας ἑαυτὸν ἢ ὀχυρῷ τόπῳ.

duceretur, dicebat ducentibus ſe exercitationem multis jam diebus intermiſiſſe, ideoque metuiſſe ne aberraret: quod ubi Alexandro renunciatum eſt, donis affectum hominem dimiſit, admiratus eum, quod mori maluiſſet, quam gloria ſua indignus videri.

XXIV. Taxiles de regibus Indorum unus occurrens Alexandro, hortatus eſt ne bellum ſibi inferret, neve pugnam conſereret: ſed ſive inferior eſſet, acciperet, ſive ſuperior, conferret beneficia: huic reſpondit, de hoc ipſo certandum, uter alterum poſſit beneficiis ſuperare.

XXV. Inaudiens Aornum petram in India natura loci inexpugnabilem eſſe, ſed a formidoloſo homine teneri: hoc, ait, facit, ut locus iſte jam facilis captu ſit.

XXVI. Alius qui ſaxum quod inexpugnabile putabatur tenebat, ſeipſum locumque Alexandro dedidit: hunc et copiis præfecit Alexander, et regionem ei adjecit, fatus: Sapere mihi vir hic videtur, viro bono ſe potius credens, quam munito loco.

κζ'. Μετὰ δὲ τὴν τῆς πέτρας ἅλωσιν τῶν φίλων λεγόντων ὑπερβεβληκέναι τὸν Ἡρακλέα ταῖς πράξεσιν, Ἀλλ' ἐγώ, εἶπε, τὰς ἐμὰς πράξεις μετὰ τῆς ἡγεμονίας ἑνὸς οὐ νομίζω ῥήματος ἀνταξίας εἶναι τοῦ Ἡρακλέους.

κη'. Τῶν δὲ φίλων τινὰς αἰσθόμενος ἐν τῷ κυβεύειν οὐ παίζοντας, ἐζημίωσε.

κθ'. Τῶν δὲ πρώτων φίλων καὶ κρατίστων τιμᾶν μὲν ἐδόκει Κρατερὸν μάλιστα πάντων, φιλεῖν δὲ Ἡφαιστίωνα· Κρατερὸς μὲν γάρ, ἔφη, φιλοβασιλεύς ἐστιν, Ἡφαιστίων δὲ φιλαλέξανδρος.

λ'. Ξενοκράτει δὲ τῷ φιλοσόφῳ πεντήκοντα τάλαντα πέμψας, ὡς οὐκ ἐδέξατο, μὴ δεῖσθαι φήσας, ἠρώτησεν, Εἰ μηδὲ φίλον ἔχει Ξενοκράτης, ἐμοὶ μὲν γάρ, ἔφη, μόλις ὁ Δαρείου πλοῦτος εἰς τοὺς φίλους ἤρκεσεν.

λα'. Ἐπεὶ δὲ Πῶρος ἐρωτηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ μετὰ τὴν μάχην, Πῶς σοι χρήσωμαι; Βασιλικῶς, εἶπε· καὶ προσερωτηθεὶς μή τι ἄλλο, Πάντα, εἶπεν, ἐν τῷ Βασιλικῶς ἔνεστι· θαυμάσας καὶ τὴν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν

XXVII. Capta petra, cum amici dicerent eum factis Herculem ſuperaſſe: ego vero, inquit, actiones imperiumque meum ne uni quidem dicto Herculis æqualia arbitror.

XXVIII. Amicorum quoſdam ſentiens talis ſerio luſiſſe, mulctavit.

XXIX. De primis et præſtantiſſimis amicorum, maxime venerari viſus eſt Craterum, amare Hephæſtionem: quod ab illo regem, ab hoc Alexandrum diligi diceret.

XXX. Xenocrati philoſopho quinquaginta talenta dono miſerat: quæ cum is repudiaret, non ſe indigere inquiens, Nullumne, ait, amicum habet Xenocrates? Mihi quidem Darii divitiæ vix ſuffecerunt in amicos impendenti.

XXXI. Poſt prœlium Porus ab ipſo interrogatus quomodo ſe vellet tractari, reſpondit, Regie: rurſumque interrogatus, ecquid vellet præterea, omnia in Regie contineri addidit. Miratus itaque Alexander ſapientiam viri et vir-

ἀνδραγαθίαν, πλείονα χώραν ἧς πρότερον εἶχε, προσέθηκε.

F λβ'. Πυθόμενος δὲ ὑπό τινος λοιδορεῖσθαι, Βασιλικὸν, ἔφη, ἐστὶν εὖ ποιοῦντα, κακῶς ἀκούειν.

λγ'. Ἀποθνήσκων δὲ, πρὸς τοὺς ἑταίρους ἰδὼν, ἔφη, Μέγαν ὁρῶ μου τὸν ἐπιτάφιον ἐσόμενον.

λδ'. Τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, Δημάδης ὁ ῥήτωρ, Ὅμοιον, ἔφη, διὰ τὴν ἀναρχίαν ὁρᾶσθαι τὸ στρατόπεδον τῶν Μακεδόνων ἐκτετυφλωμένῳ τῷ Κύκλωπι.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΤΟΥ ΛΑΓΟΥ.

Πτολεμαῖος ὁ Λάγου τὰ πολλὰ παρὰ τοῖς φίλοις ἐδείπνει καὶ ἐκάθευδεν· εἰ δέ ποτε δειπνίζοι, τοῖς ἐκείνων ἐχρῆτο, μεταπεμπόμενος ἐκπώματα καὶ στρώματα καὶ τραπέζας· αὐτὸς δὲ οὐκ ἐκέκτητο πλείω τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ τοῦ πλουτεῖν ἔλεγε τὸ πλουτίζειν εἶναι βασιλικώτερον.

182 ### ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ.

α'. Ἀντίγονος εἰσέπραττε χρήματα συντόνως· εἰ-

tutem, majorem priſtina ditionem ei ſubdidit.

XXXII. Audiens ſibi a quodam maledici, Regium eſt, inquit, male audire cum bene facias.

XXXIII. Moriturus jam in ſocios intuens, Video, inquit, magnum fore meum funebre certamen.

XXXIV. Mortuo ipſo Demades orator dixit exercitum Macedonum imperatore carentem ſimilem videri Cyclopi excæcato.

PTOLEMÆI LAGI FRATRIS.

Ptolemæus Lagi frater crebro apud amicos cœnabat et dormiebat: quod ſi quando convivium præberet, eorum pocula, veſtes ſtragulas, et menſas uſurpabat, ipſe plura neceſſariis non poſſidebat: dicens, Magis regium eſſe ditare quam divitias poſſidere.

ANTIGONI.

I. Antigonus continenter pecuniam exigebat: cumque

πόντος δέ τινος, Ἀλλ' οὐκ Ἀλέξανδρος ἦν τοιοῦτος· Εἰκότως, εἶπεν, ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐθέριζε τὴν Ἀσίαν, ἐγὼ δὲ καλαμῶμαι.

β΄. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἰδών τινας ἐν τοῖς θώραξι καὶ τοῖς κράνεσι σφαιρίζοντας, ἥσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν μετεπέμπετο, ἐπαινέσαι βουλόμενος· ὡς δὲ ἤκουσεν ὅτι πίνουσιν, τὰς ἐκείνων ἡγεμονίας τοῖς στρατιώταις ἔδωκε.

γ΄. Θαυμαζόντων δὲ πάντων ὅτι γέρων γενόμενος ἠπίως ἐχρῆτο καὶ πράως τοῖς πράγμασι, Πρότερον μὲν B
γὰρ, εἶπε, δυνάμεως ἐδεόμην, νῦν δὲ δόξης καὶ εὐνοίας.

δ΄. Πρὸς δὲ τὸν υἱὸν Φίλιππον πυθόμενον πλειόνων παρόντων, Πότε μέλλομεν ἀναζευγνύναι; Τί δέδοικας, εἶπε, μὴ μόνος τῆς σάλπιγγος οὐκ ἀκούσῃς;

ε΄. Σπουδάσαντος δὲ τοῦ νεανίσκου λαβεῖν κατάλυσιν παρὰ γυναικὶ χήρᾳ τρεῖς ἐχούσῃ θυγατέρας εὐπρεπεῖς, καλέσας τὸν ἐπὶ τῶν ξενιῶν, εἶπεν, Οὐκ ἐξάξεις μου τὸν υἱὸν ἐκ τῆς στενοχωρίας;

diceret quidam Alexandrum non fuiſſe talem: Nec injuria, inquit: ille enim metebat Aſiam, ego ſtipulas colligo.

II. Militum quoſdam videns thoracibus et galeis indutos ludere pila, delectatus eſt, accivitque eorum duces, laudandi gratia: hos autem potare inaudiens, munia ipſorum ad milites tranſtulit.

III. Mirantibus omnibus quod cum jam ſenectutem attigiſſet, benigne humaneque imperaret, hanc reddidit cauſam, Olim ſe potentiam quæſiviſſe, nunc gloriam et benevolentiam captare.

IV. Philippo filio pluribus præſentibus interroganti quando caſtra moturus eſſet, Quid? inquit, an metuis ne ſolus tubam non audias?

V. Cupiente eodem adoleſcente divertere apud viduam quæ tres habebat formoſas filias, vocato ad ſe eo qui hoſpitiis deſignandis præerat, Non, inquit, filium meum ex iſtis anguſtiis expedies?

ϛ΄. Νοσήσας δὲ μακρὰν νόσον, ὡς ἀνέῤῥωσεν, Οὐδὲν, ἔφη, χεῖρον· ὑπέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος μὴ μέγα φρονεῖν, ὡς ὄντας θνητούς.

c ζ΄. Ἑρμοδότου δὲ αὐτὸν ἐν τοῖς ποιήμασιν Ἡλίου παῖδα γράψαντος, Οὐ ταῦτά μοι, ἔφη, σύνοιδεν ὁ λασανοφόρος.

η΄. Εἰπόντος δέ τινος, Ὅτι πάντα καλὰ καὶ δίκαια τοῖς βασιλεῦσι, Ναὶ μὰ Δία, εἶπεν, τοῖς τῶν βαρβάρων· ἡμῖν δὲ μόνα καλὰ, τὰ καλά· καὶ μόνα δίκαια, τὰ δίκαια.

θ΄. Μαρσύου τοῦ ἀδελφοῦ δίκην ἔχοντος, ἀξιοῦντος δὲ τὴν κρίσιν αὐτοῦ γενέσθαι κατ' οἰκίαν, Ἔσται μὲν οὖν, εἶπεν, ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ πάντων ἀκουόντων εἰ μηδὲν ἀδικοῦμεν.

ι΄. Ἐπεὶ δέ ποτε χειμῶνος ἐν τόποις σπανίζουσι τῶν ἐπιτηδείων ἠνάγκασε καταζεῦξαι, καὶ τῶν στρατιωτῶν τινες ἐλοιδόρουν αὐτὸν, ἀγνοοῦντες ὅτι πλησίον ἐστὶν, τῇ

B. 10. μακρὰν νόσον] Ita J. Voſſ. Schott. Anon. Jun. Vulgo μικρὰν νόσον.

VI. Diuturno morbo cum laboraſſet, recepta ſanitate dixit, Hunc ſibi morbum nequaquam accidiſſe incommode: eo enim ſe monitum, ne mortalis cum ſit, animo efferatur.

VII. Cum Hermodotus in poemate eum Solis filium appellaſſet, Diverſum, inquit, novit qui matulam mihi fert.

VIII. Dicente quodam, omnia honeſta et juſta eſſe regibus, ſubjecit: Omnino, barbarorum quidem regibus: nobis ſola honeſta pro honeſtis, ſola juſta pro juſtis ſunt habenda.

IX. Cauſam in judicio habebat Marſyas frater, petebatque ut de ea domi cognoſceretur: ſed Antigonus: Si culpa, inquit, vacamus, diſceptetur in foro et cunctis auſcultantibus.

X. Hyeme aliquando caſtra loco rerum neceſſariarum copia deſtituto poſuerat neceſſitate jubente: ibi cum milites, neſcientes in propin-

βακτηρίᾳ τὴν σκηνὴν διαστείλας, Οἰμώξετε, εἶπεν, εἰ μὴ μακρότερον ἀποστάντες λοιδορήσετε ἡμᾶς. D

ια΄. Ἀριστοδήμου δὲ τῶν φίλων τινὸς ἐκ μαγείρου γεγονέναι δοκοῦντος, συμβουλεύοντος δὲ αὐτῷ τῶν ἀναλωμάτων καὶ τῶν δωρεῶν ἀφαιρεῖν, Οἱ λόγοι σου, εἶπεν, ὦ Ἀριστόδημε, περιζώματος ὄζουσιν.

ιβ΄. Ἀθηναίων δὲ δοῦλον αὐτοῦ τιμώμενον εἰς τὴν πολιτείαν ὡς ἐλεύθερον ἐγγραψάντων, Οὐκ ἄν, εἶπεν, ἐβουλόμην ἕνα Ἀθηναίων ὑπ᾽ ἐμοῦ μαστιγοῦσθαι.

ιγ΄. Νεανίσκου δὲ τινος τῶν Ἀναξιμένους τοῦ ῥήτορος μαθητῶν, λόγον ἐσκεμμένον ἐκ παρασκευῆς εἰπόντος ἐπ᾽ αὐτοῦ, βουλόμενός τι μαθεῖν, ἠρώτησεν· ἀποσιωπήσαντος E δὲ τοῦ νεανίσκου, Τί λέγεις; εἶπεν·

Ταῦτ᾽ ἐστὶ ταῖς δέλτοισιν ἐγγεγραμμένα;

ιδ΄. Ἑτέρου δὲ ῥήτορος ἀκούων λέγοντος ὅτι χιονοβόλος ἡ ὥρα γενομένη λεπτοβοτανεῖν ἐποίησε τὴν χώραν, Οὐ παύσῃ μοι, εἶπεν, ὡς ὄχλῳ διαλεγόμενος;

quo eſſe, maledicerent ipſi, tentorium baculo dimovens, Infortunium, ait, habebitis, niſi longius hinc digreſſi me conviciis proſcindetis.

XI. Ariſtodemo uni de amicis, ſed qui coqui filius eſſe credebatur, conſulenti ut ſumptuum minus faceret, munificentiamque contraheret: Tui, inquit, Ariſtodeme, ſermones cinctum culinarium redolent.

XII. Athenienſibus ſervum ipſius honoris gratia civitate donantibus: Nollem, aiebat, ullum Athenienſium abs me flagris cædi.

XIII. Adoleſcente quodam Anaximenis rhetoris diſcipulo, orationem, quam ſtudioſe erat præmeditatus, coram ſe recitante, volens aliquid melius cognoſcere, interrogavit: qui cum obmutuiſſet, Quid ais? inquit,

Sunt hæc inſcripta codicillis quos tenes?

XIV. Alium audiens oratorem, qui diceret anni tempus niviacum factum ſtirpi defluam feciſſe regionem: Non finem facies, dixit, apud me tanquam apud plebem loquendi?

ιε'. Θρασύλλου δὲ τοῦ κυνικοῦ δραχμὴν αἰτήσαντος αὐτὸν, Ἀλλ' οὐ βασιλικὸν, εἶπε, τὸ δόμα· τοῦ δὲ εἰπόντος, Οὐκοῦν τάλαντον δὸς μοι, Ἀλλ' οὐ κυνικὸν, ἔφη, τὸ λῆμμα.

ιϛ'. Πέμπων δὲ Δημήτριον τὸν υἱὸν μετὰ νεῶν πολ-
F λῶν καὶ δυνάμεων ἐλευθερώσοντα τοὺς Ἕλληνας, ἔλεγε, Τὴν δόξαν ὥσπερ ἀπὸ σκοπῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν οἰκουμένην πυρσεύεσθαι.

ιζ'. Ἀνταγόρου δὲ τοῦ ποιητοῦ γόγγρον ἕψοντος καὶ αὐτοῦ τὴν λοπάδα σείοντος, ἐπιστὰς ἐξόπισθεν, Οἴει, φησὶ, τὸν Ὅμηρον, ὦ Ἀνταγόρα, γόγγρον ἕψειν τὰς τοῦ Ἀγαμέμνονος γράφοντα πράξεις; καὶ ὁ Ἀνταγόρας, Σὺ δὲ, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὸν Ἀγαμέμνονα νομίζεις πράττοντα τὰς πράξεις ἐκείνας πολυπραγμονεῖν εἴ τις ἐν τῷ στρατοπέδῳ γόγγρον ἕψει;

183 ιη'. Ἐπεὶ δὲ ὄναρ ἰδὼν χρυσοῦν θέρος ἐξαμῶντα Μιθριδάτην, ἐβουλεύσατο κτεῖναι, καὶ Δημητρίῳ τῷ

XV. Thraſyllo Cynico denarium poſcenti, reſpondit, Rege dignum non eſſe hoc donum: ſubjicienti, Da ergo talentum, retulit, Capturam hanc non eſſe Cynico convenientem.

XVI. Demetrium filium cum navibus multis magniſque copiis mittens ad liberandum Græcos, Gloriæ lucem e Græcia tanquam ſpecula, aiebat, in orbem terrarum emicaturam.

XVII. Antagoræ poetæ congrum elixanti, catinumque ſua manu agitanti a tergo adſiſtens, Putaſne, dixit, Antagora, Homerum Agamemnonis res geſtas deſcribentem, congrum elixaſſe? reſpondit ille: Tu vero, rex, Agamemnonem credis iſta res gerentem curioſe inquiſiviſſe an aliquis in exercitu congrum elixet?

XVIII. Per quietem imaginatus erat Antigonus, Mithridatem auream metere ſegetem: hunc itaque interfi-

ἰδίᾳ φράσας ὥρκωσε σιωπῆσαι· ὁ δὲ παραλαβὼν τὸν Μιθριδάτην ὁ Δημήτριος, καὶ συμπεριπατῶν παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐν τῷ αἰγιαλῷ κατέγραψε τῷ σαυρωτῆρι τοῦ δόρατος, Φεῦγε, Μιθριδάτα. Ἐκεῖνος δὲ νοήσας, ἔφυγεν εἰς Πόντον, κἀκεῖ βασιλεύων διετέλεσε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ.

α΄. Ῥοδίους δὲ πολιορκῶν ὁ Δημήτριος, ἔλαβεν ἔν τινι προαστείῳ πίνακα Πρωτογένους τοῦ ζωγράφου τὸν Ἰάλυσον γράφοντος· ἐπικηρυκευσαμένων δὲ τῶν Ῥοδίων B καὶ φείσασθαι τοῦ πίνακος παρακαλούντων, ἔφη, Μᾶλλον τὰς τοῦ πατρὸς εἰκόνας ἢ τὴν γραφὴν ἐκείνην διαφθείρειν. Σπεισάμενος δὲ τοῖς Ῥοδίοις, τὴν ἑλέπολιν ἀπέλιπε παρ' αὐτοῖς, ὑπόδειγμα τῆς αὐτοῦ μεγαλουργίας, ἐκείνων δὲ ἀνδρείας ἐσομένην.

β΄. Ἀποστάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων, ἑλὼν τὴν πόλιν ἤδη κακῶς ὑπὸ σιτοδείας ἔχουσαν, εὐθὺς ἐκκλησίας αὐτῷ συναχθείσης, ἐπέδωκε δωρεὰν σῖτον αὐτοῖς· δημη-

cere ſtatuit, Demetrioque filio conſilium aperuit, jurejurando ad tacendum obſtricto. Demetrius accito Mithridate, ad litus maris deambulavit, et ſtimulo qui in haſtili imo eſt in arena inſcripſit, Fuge, Mithridates: atque hic re intellecta in Pontum profugit, ibique regnum ad vitæ uſque finem tenuit.

DEMETRII.

I. Idem Demetrius Rhodum oppugnans, in ſuburbio quodam cepit tabulam, in qua Protogenes Ialyſum pinxerat: cumque Rhodii miſſis præconibus hortarentur ut tabulæ parceret, reſpondit, Patris ſe potius imagines, quam illam picturam corrupturum. Pace cum Rhodiis facta, machinam quam ab expugnandis urbibus Helepolin appellaverat, apud eos reliquit, futuram ſuæ magnificentiæ, et ipſorum fortitudinis argumentum.

II. Defecerant Athenæ, et urbe potitus civibus jam ob cibi inopiam male habentibus, cum ſtatim ei data eſſet concio, frumento cives donavit, interque concionandum de re

γορῶν δὲ περὶ τούτων, ἐβαρβάρισε· τῶν δὲ καθημένων
C τινὸς ὡς ἔδει τὸ ῥῆμα λεχθῆναι προσφωνήσαντος, Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τῆς ἐπανορθώσεως ταύτης ἄλλους ὑμῖν πεντακισχιλίους ἐπιδίδωμι μεδίμνους.

ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ.

α'. Ἀντίγονος ὁ δεύτερος, Δημητρίου τοῦ πατρὸς ἁλόντος καὶ πέμψαντος τινὰ τῶν φίλων, κελεύοντος μὴ προσέχειν ἄν τι γράφῃ, βιασθεὶς ὑπὸ Σελεύκου, μηδὲ παραχωρεῖν τῶν πόλεων, αὐτὸς ἔγραψε πρὸς Σέλευκον, ἐξιστάμενος αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἁπάσης, καὶ παραδιδοὺς ὅμηρον ἑαυτὸν ἐπὶ τῷ τὸν πατέρα Δημήτριον ἀπολυθῆναι.

β'. Μέλλων δὲ ναυμαχεῖν πρὸς τοὺς Πτολεμαίου
D στρατηγοὺς, εἰπόντος τοῦ κυβερνήτου πολὺ πλείονας εἶναι τὰς τῶν πολεμίων ναῦς, Ἐμὲ δὲ, ἔφη, αὐτὸν παρόντα πρὸς πόσας ἀντιτάττεις;

γ'. Ὑποχωρῶν δέ ποτε τοῖς πολεμίοις ἐπερχο-

præſente, barbariſmum fecit: ibi unus quiſpiam de multitudine aſſidente acclamavit quomodo dicendum congrue fuiſſet: tum Demetrius, Hujus, inquit, correctionis gratia aliis vos quinque millibus medimnis dono.

ANTIGONI SECUNDI.

I. Antigonus ſecundus, Demetrii frater, cum pater captus monuiſſet eum per litteras, ne ſi quid ipſe a Seleuco coactus ſcripto mandaret, obtemperandum, aut urbibus decedendum ſibi putaret, ultro ad Seleucum ſcripſit ſe ei toto regno cedere, obſidemque ſe pro patre, ut hic dimittatur, offerre.

II. Navali prælio cum Ptolemæi legatis congreſſurus, dicente gubernatore multo plures numero eſſe hoſtium naves: Me vero, inquit, ipſum præſentem quam multis comparas?

III. Cedens aliquando hoſtibus ingruentibus, fugere ſe negabat, ſed commodum

μένοις, Οὐκ ἔφη φεύγειν, ἀλλὰ διώκειν τὸ συμφέρον ὀπίσω κείμενον.

δ'. Ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἀνδρείου πατρὸς, αὐτὸς δὲ μὴ πάνυ δοκῶν ἀγαθὸς εἶναι στρατιώτης, ἠξίου τὰς τοῦ πατρὸς λαμβάνειν ἀποφορὰς, Ἀλλ' ἐγὼ, εἶπεν, ὦ μειράκιον, ἀνδραγαθίας οὐ πατραγαθίας μισθοὺς καὶ δωρεὰς δίδωμι.

ε'. Ζήνωνος δὲ τοῦ Κιτιέως ἀποθανόντος, ὃν μάλιστα τῶν φιλοσόφων ἐθαύμασεν, ἔλεγε, Τὸ θέατρον αὐτοῦ τῶν πράξεων ἀνῃρῆσθαι.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ. E

α'. Λυσίμαχος ἐν Θρᾴκῃ κρατηθεὶς ὑπὸ Δρομιχαίτου, καὶ διὰ δίψαν ἑαυτὸν καὶ τὸ στράτευμα παραδοὺς, ὡς ἔπιεν αἰχμάλωτος γενόμενος, Ὦ θεοὶ, εἶπεν, ὡς μικρᾶς ἡδονῆς ἕνεκα δοῦλον ἐμαυτὸν ἐκ βασιλέως πεποίηκα;

β'. Πρὸς δὲ Φιλιππίδην τὸν κωμῳδοποιὸν φίλον ὄντα καὶ συνήθη, Τίνος σοι, εἶπε, τῶν ἐμῶν μεταδῶ; κἀκεῖνος, Οὗ βούλει, πλὴν τῶν ἀπορρήτων.

aiebat a tergo ſitum ſe perſequi.

IV. Adoleſcente, qui non admodum bonus videbatur miles, natus patre viro forti, ſtipendium paternum poſtulante: ego, inquit, mi adoleſcens, mercedem et munera dare propriæ, non paternæ virtutis cauſa, dignis ſoleo.

V. Mortuo Zenone Citienſi, quem omnium maxime philoſophorum in pretio habuit, dicebat theatrum ſuarum actionum periiſſe.

LYSIMACHI.

I. Lyſimachus in Thracia circumventus a Dromichæta, cum ſe exercitumque propter ſitim in poteſtatem hoſtium tradidiſſet, poſtquam captivus bibit, Proh deum fidem, inquit, quam exiguæ voluptatis gratia ſervum me de rege feci?

II. Philippidem comœdiarum ſcriptorem amicum familiaremque ſuum interrogavit, Cujus vis rerum mearum participem te faciam? reſpondit ille, cujuſcunque volueris, exceptis arcanis.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ.

α'. Ἀντίπατρος ἀκούσας τὴν Παρμενίωνος ὑπὸ
F Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, εἶπεν, Εἰ μὲν ἐπεβούλευσε Παρμενίων Ἀλεξάνδρῳ, τίνι πιστευτέον; εἰ δὲ μὴ, τί πρακτέον;

β'. Δημάδου δὲ τοῦ ῥήτορος ἤδη πρεσβύτου γεγονότος, ἔφη, Καθάπερ ἱερείου διαπεπραγμένου, καταλείπεσθαι μόνην τὴν γαστέρα καὶ τὴν γλῶτταν.

ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ.

α'. Ἀντίοχος ὁ τρίτος ἔγραψε ταῖς πόλεσιν, Ἄν τι γράψῃ παρὰ τοὺς νόμους κελεύων γενέσθαι, μὴ προσέχειν ὡς ἠγνοηκότι.

β'. Τὴν δὲ τῆς Ἀρτέμιδος ἱέρειαν ἰδὼν ὑπερβολῇ καλὴν φανεῖσαν, εὐθὺς ἀνέζευξεν ἐξ Ἐφέσου, φοβούμενος μὴ παρὰ γνώμην ἐκβιασθῇ πρᾶξαί τι τῶν οὐχ ὁσίων.

184

ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΤΟΥ ΙΕΡΑΚΟΣ.

Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς Ἱέραξ ἐπολέμει περὶ βασι-

F. 8. Ἀντίοχος ὁ τρίτος] Ita omnes libri. Xylander tamen, nulla ſatis idonea cauſa, vertit *Antigonus tertius*, vel etiam corrigendum putavit Ἀντίοχος ὁ Γρυπός.

ANTIPATRIS.

I. Antipater occiſum ab Alexandro Parmenionem cum audiviſſet, dixit: Si Parmenion inſidiatus eſt Alexandro, cui tandem credendum erit? ſin vero, qui agendum eſt?

II. De Demade oratore jam ætate provecto dicebat, ejus tanquam victimæ confectæ nihil jam præter ventrem reſtare et linguam.

ANTIOCHI TERTII.

I. Antiochus tertius ſcribebat civitatibus, ſi quid contrarium legibus per epiſtolam mandaturus eſſet, ne parerent, ſed ipſum ignoratione lapſum cenſerent.

II. Idem cum Dianæ antiſtitam vidiſſet excellenter formoſam, ſtatim Epheſo cum ſuis diſceſſit, ne quid invitus inceſtum perpetraret.

ANTIOCHI HIERACIS.

Antiochus cognomento Accipiter (hoc enim Hierax ſignificat) bellum de regno

λείας πρὸς τὸν ἀδελφὸν Σέλευκον· ἐπεὶ δὲ ὁ Σέλευκος ἡττηθεὶς ὑπὸ Γαλατῶν, οὐδαμοῦ φανερὸς ἦν, ἀλλ' ἐδόκει κατακεκόφθαι, θεὶς τὴν πορφύραν ὁ Ἀντίοχος, φαιὸν ἱμάτιον ἀνέλαβε. Μετ' ὀλίγον δὲ πυθόμενος τὸν ἀδελφὸν σώζεσθαι, εὐαγγέλια τοῖς θεοῖς ἔθυσε, καὶ τὰς πόλεις τὰς ὑφ' ἑαυτὸν στεφανηφορεῖν ἐποίησεν.

ΕΥΜΕΝΟΥΣ.

Εὐμένης ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ Περσέως, ἔδοξε τεθνάναι· τῆς δὲ φήμης εἰς Πέργαμον κομισθείσης, Ἄτταλος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ περιθέμενος τὸ διάδημα, καὶ τὴν γυ- B
ναῖκα γήμας, ἐβασίλευσε· πυθόμενος δὲ προσιόντα ζῶντα τὸν ἀδελφὸν, ἀπήντησεν, ὥσπερ εἰώθει, μετὰ τῶν σωματοφυλάκων δοράτιον ἔχων· ὁ δὲ Εὐμένης φιλοφρόνως ἀσπασάμενος αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ οὖς εἰπὼν,

Μὴ σπεῦδε γῆμαι πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς,

οὐδὲν ἄλλο παρὰ πάντα τὸν βίον οὔτ' εἶπεν ὕποπτον, οὔτε ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τελευτῶν ἐκείνῳ τὴν γυναῖκα καὶ

A. 8. ὑφ' ἑαυτὸν] Rectius ὑφ' ἑαυτοῦ Venet. T. P.

adverſus fratrem Seleucum gerebat, qui cum a Galatis victus nuſquam appareret, putareturque in pugna conciſus, poſita Antiochus purpura pullam induit veſtem: paulo poſt audita incolumitate fratris, diis rem ſacram ob lætum nuncium fecit, civitatibuſque ſibi ſubditis ut ſerta gererent imperavit.

EUMENIS.

Eumenes ſtructis a Perſeo inſidiis periiſſe putabatur. Quæ fama cum eſſet Pergamum perlata, Attalus ejus frater ſumpto diademate, ductaque ipſius uxore regnum accepit. Poſt fratrem vivere et Pergamum venire inaudiens, cum ſtipatoribus ei pro more obviam ivit, haſtile gerens. Eumenes eum amanter ſalutavit, inque aurem inſuſurravit,

Uxorem haud ducs, niſi defunctum videris.

aliud per omnem vitam quod offenſæ ſpeciem præberet nihil neque fecit neque dixit, ſed et moriens uxorem ei regnum-

τὴν βασιλείαν ἀπέλιπεν. Ἀνθ' ὧν ἐκεῖνος οὐδὲν ἐξ ἑαυτοῦ τέκνον ἔθρεψε, πολλῶν γενομένων, ἀλλὰ τῷ Εὐμένους υἱῷ τὴν βασιλείαν ἔτι ζῶν ἐνηλίκῳ γενομένῳ παρέδωκε.

C ΠΥΡΡΟΥ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΟΥ.

α'. Πύῤῥον οἱ υἱοὶ παῖδες ὄντες ἠρώτων τίνι καταλείψει τὴν βασιλείαν· καὶ ὁ Πύῤῥος εἶπεν, Ὃς ἂν ὑμῶν ὀξυτέραν ἔχῃ τὴν μάχαιραν.

β'. Ἐρωτηθεὶς δὲ πότερον Πύθων ἢ Καφείσιος αὐλητὴς ἀμείνων, Πολυσπέρχης, ἔφη, ὁ στρατηγός.

γ'. Ἐπεὶ δὲ συμβαλὼν Ῥωμαίοις, δὶς ἐνίκησε, πολλοὺς τῶν φίλων καὶ τῶν ἡγεμόνων ἀπολέσας, Ἂν ἔτι μίαν, ἔφη, μάχην Ῥωμαίους νικήσωμεν, ἀπολώλαμεν.

δ'. Ἐπεὶ δὲ Σικελίας ἀποτυχὼν ἐξέπλει, μεταστραφεὶς ὀπίσω πρὸς τοὺς φίλους, Οἵαν, ἔφη, Ῥωμαίοις
D καὶ Καρχηδονίοις ἀπολείπομεν παλαίστραν;

ε'. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀετὸν αὐτὸν προσαγορευόντων,

C. 6. στρατηγός] Ita J. et P. Cæteri et vulgo ὁ στρατηγός, obliterato ſententiæ acumine.

que tradidit. Viciſſim Attalus nullum ſuorum liberorum (habebat enim complures) educavit, ſed Eumenis filio adulto vivens regnum detulit.

PYRRHI.

I. Pyrrhus a filiis puſionibus interrogatus cuinam regnum vellet relinquere, Ei, reſpondit, qui de vobis acutiorem habebit gladium.

II. Interrogatus de Pythone et Capheiſio tibicinibus, uter eorum præſtantior eſſet, reſpondit: Polyſperchon imperator.

III. Cum duobus prœliis viciſſet Romanos, multoſque amicorum et ducum amiſiſſet, Si adhuc ſemel, inquit, Romanos vincemus, actum eſt de nobis.

IV. Sicilia excedens, cum inde ſolviſſet, converſus retro ad amicos, dixit: Qualem Romanis et Carthaginenſibus palæſtram relinquimus?

V. Militibus Aquilæ cognomen ei tribuentibus: Quid ni ſim aquila, inquit, veſtris

Τί γάρ, εἶπεν, οὐ μέλλω, τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις, αἰρόμενος;

ϛʹ. Ἀκούσας δὲ ὅτι νεανίσκοι πολλὰ βλάσφημα περὶ αὐτοῦ πίνοντες εἰρήκασιν, ἐκέλευσεν ἀχθῆναι μεθ' ἡμέραν πρὸς αὐτὸν ἅπαντας· ἀχθέντων δὲ, τὸν πρῶτον ἠρώτησεν εἰ ταῦτα εἰρήκασι περὶ αὐτοῦ· καὶ ὁ νεανίσκος, Ταῦτα, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ· πλείονα δ' ἂν τούτων εἰρήκειμεν, εἰ πλείονα οἶνον εἴχομεν.

ΑΝΤΙΟΧΟΥ.

αʹ. Ἀντίοχος ὁ στρατεύσας δεύτερον ἐπὶ Πάρθους, ἔν τινι κυνηγεσίῳ καὶ διωγμῷ τῶν φίλων καὶ θεραπόντων ἀποπλανηθεὶς, εἰς ἔπαυλιν πενήτων ἀνθρώπων ἀγνοούμενος E
εἰσῆλθε· καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον ἐμβαλὼν λόγον περὶ τοῦ βασιλέως, ἤκουσεν ὅτι τἆλλα χρηστός ἐστιν, φίλοις δὲ μοχθηροῖς ἐπιτρέπων τὰ πλεῖστα παρορᾷ, καὶ πολλάκις ἀμελεῖ τῶν ἀναγκαίων διὰ τὸ λίαν φιλόθηρος εἶναι· τότε μὲν οὖν ἐσιώπησεν· ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τῶν δορυφόρων παραγενομένων ἐπὶ τὴν ἔπαυλιν, φανερὸς γενόμενος, προσ-

armis tanquam ſolidis alis ſublevatus?

VI. Audiebat adoleſcentes quoſdam multis inter pocula maledictis ipſum proſcidiſſe, eos poſtridie univerſos ad ſe adduci juſſit, primumque ex iis percunctatus eſt, an de ipſo talia dixiſſent: Omnino, reſpondit hic, talia: pluraque his dixiſſemus, ſi plus vini nobis fuiſſet.

ANTIOCHI.

I. Antiochus is qui iterum in Parthos expeditionem fecit, in venatione quadam dum feras inſectatur, ab amicis et famulis aberravit, caſamque hominum egenorum ignotus iis intravit: cumque inter cœnandum mentionem regis intuliſſet, reſponſum eſt eſſe regem alioqui bonum, ſed qui pleraque amicis pravis hominibus mandaret ac negligeret, ac præ nimio venandi ſtudio ſæpenumero res neceſſarias omitteret. Ac tunc quidem tacuit: ſub lucem autem cum ad caſam venirent ſatellites, et

φερομένης τῆς πορφύρας αὐτῷ καὶ τοῦ διαδήματος, Ἀλλὰ ἀφ' ἧς, εἶπεν, ἡμέρας ὑμᾶς ἀνείληφα, πρῶτον ἐχθὲς ἀληθινῶν λόγων ἤκουσα περὶ ἐμαυτοῦ.

F β'. Τῶν δὲ Ἰουδαίων, πολιορκοῦντος αὐτοῦ τὰ Ἱεροσόλυμα, πρὸς τὴν μεγίστην ἑορτὴν αἰτησαμένων ἑπτὰ ἡμερῶν ἀνοχὰς, οὐ μόνον ἔδωκε ταύτας, ἀλλὰ καὶ ταύρους χρυσόκερως παρασκευασάμενος, καὶ θυμιαμάτων καὶ ἀρωμάτων πλῆθος, ἄχρι τῶν πυλῶν ἐπόμπευσε· καὶ παραδοὺς τοῖς ἐκείνων ἱερεῦσι τὴν θυσίαν, αὐτὸς ἐπανῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι θαυμάσαντες, εὐθὺς ἑαυτοὺς μετὰ τὴν ἑορτὴν ἐνεχείρισαν.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ.

α'. Θεμιστοκλῆς ἔτι μειράκιον ὢν, ἐν πότοις ἐκυλινδεῖτο καὶ γυναιξίν· ἐπεὶ δὲ Μιλτιάδης στρατηγῶν ἐνίκησεν ἐν Μαραθῶνι τοὺς βαρβάρους, οὐκ ἔτι ἦν ἐν-
185 τυχεῖν ἀτακτοῦντι Θεμιστοκλεῖ· πρὸς δὲ τοὺς θαυμάζοντας τὴν μεταβολὴν, ἔλεγεν ὡς, Οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν οὐδὲ ῥαθυμεῖν τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον.

allata purpura diademateque agnoſceretur: Ab eo, inquit, die, quo vos recepi, heri primum veros de me ſermones audivi.

II. Obſidentem Hieroſolyma Judæi ut maximam ſuam feſtivitatem poſſent celebrare, ſeptem dierum inducias popoſcerunt. Non id modo conceſſit, ſed et tauros auratis cornibus apparavit, aromatumque copiam, et uſque ad portas cum pompa deduxit, traditaque ipſorum ſacerdotibus victima in caſtra rediit. Quod mirati Judæi, ſtatim poſt exactos feſtos dies deditionem fecerunt.

THEMISTOCLIS.

I. Themiſtocles adoleſcens etiamnum potabat ac ſcortabatur: ſed poſtquam Miltiades imperator ad Marathonem barbaros vicit, non amplius offendere licuit Themiſtoclem aliquid contra officium facientem. Mirantibus mutationem: Non ſinit, inquit, dormire me aut ſocordem eſſe trophæum Miltiadis.

β'. Ἐρωτηθεὶς δὲ πότερον Ἀχιλλεὺς ἐβούλετ' ἂν ἢ Ὅμηρος εἶναι, Σὺ δ' αὐτὸς, ἔφη, πότερον ἤθελες ὁ νικῶν ἐν Ὀλυμπιάσιν ἢ ὁ κηρύσσων τοὺς νικῶντας εἶναι;

γ'. Ξέρξου δὲ καταβαίνοντος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τῷ μεγάλῳ στόλῳ, φοβηθεὶς Ἐπικύδην τὸν δημαγωγὸν αἰσχροκερδῆ καὶ δειλὸν ὄντα, μὴ στρατηγὸς γενόμενος ἀπολέσῃ τὴν πόλιν, ἔπεισεν ἀργυρίῳ τῆς στρατηγίας ἀποστῆναι.

δ'. Ἀδειμάντου δὲ ναυμαχεῖν μὴ τολμῶντος, εἰπόντος πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα τοὺς Ἕλληνας παρακαλοῦντα B
καὶ προτρέποντα, Ὦ Θεμιστόκλεις, τοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσι προεξανισταμένους μαστιγοῦσιν ἀεί, Ναί, εἶπεν, ὦ Ἀδείμαντε· τοὺς δὲ λειπομένους οὐ στεφανοῦσιν.

ε'. Ἐπαραμένου δὲ τοῦ Εὐρυβιάδου τὴν βακτηρίαν ὡς πατάξοντος, Πάταξον μὲν οὖν, εἶπεν, ἄκουσον δέ.

ϛ'. Μὴ πείθων δὲ τὸν Εὐρυβιάδην ἐν τοῖς στενοῖς

A. 11. Ἀδειμάντου] Εὐρυβιάδου Anon. item ſimiliter hic et mox T. V. B. ex hiſtoriæ auctoritate. Apophthegmatum compilator, ut ſæpe, ita hic oſcitabat. Rectius Plutarchus Vita Themiſt. p. 117. D.

B. 3. μαστιγοῦσιν ἀεὶ] Delendum ἀεὶ ut ortum e proximo καί. Deeſt recte apud Plutarchum in Vit. Them. p. 117. D. Monuit et Bryanus t. i. p. 94.

II. Interroganti uter eſſe mallet, Achilles an Homerus, reſpondit: Tu vero malleſne Olympico certamine victor eſſe, an præco qui victorum nomina proclamaret?

III. Xerxe magna illa claſſe Græciam invadente, metuens ne Epicydes, unus de popularibus oratoribus, homo turpis lucri ſtudioſus et timidus, imperium nactus urbem perderet, pecunia data eum a petendo imperio detraxit.

IV. Adeimanto navali pugna cum hoſte decernere trepidante, et ſibi Græcos ad eam cohortanti atque animanti dicente, O Themiſtocles, flagris cædere moris eſt eos qui in certaminibus prius quam jubentur ſurgunt: reſpondit: næ ita eſt Adeimante: ſed neque coronantur qui juſto tardius prodeunt.

V. Eurybiade baculum tollente ac plagam minante, Feri ſane, inquit, modo audias.

VI. Cum non perſuaderet Eurybiadi ut in anguſtiis na-

ναυμαχῆσαι, κρύφα πρὸς τὸν βάρβαρον ἔπεμψε, παραινῶν μὴ δεδιέναι τοὺς Ἕλληνας ἀποδιδράσκοντας· ἐπεὶ δὲ πεισθεὶς ἐκεῖνος ἡττήθη, ναυμαχήσας ὅπου συνέφερε τοῖς Ἕλλησι, πάλιν ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, κελεύων φεύγειν
C ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον τὴν ταχίστην, ὡς τῶν Ἑλλήνων διανοουμένων λύειν τὸν γέφυραν· ἵνα σώζων τοὺς Ἕλληνας, ἐκεῖνον δοκῇ σώζειν.

ζ΄. Τοῦ δὲ Σεριφίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος ὡς οὐ δι᾽ αὐτὸν, ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν, ἔνδοξός ἐστιν, Ἀληθῆ λέγεις, εἶπεν, ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἂν ἐγὼ Σερίφιος ὢν ἐγενόμην ἔνδοξος, οὔτε σὺ, Ἀθηναῖος.

η΄. Ἀντιφάτου δὲ τοῦ καλοῦ πρότερον μὲν ἐρῶντα τὸν Θεμιστοκλέα φεύγοντος καὶ καταφρονοῦντος, ἐπεὶ δὲ δόξαν ἔσχε μεγάλην καὶ δύναμιν, προσερχομένου καὶ κολακεύοντος, Ὦ μειράκιον, εἶπεν, ὀψὲ μὲν ἀμφότεροι, ἀλλὰ νοῦν ἐσχήκαμεν.

D θ΄. Πρὸς δὲ Σιμωνίδην ἐξαιτούμενόν τινα κρίσιν οὐ δικαίαν, ἔφη, Μήτ᾽ ἂν ἐκεῖνον γενέσθαι ποιητὴν ἀγαθὸν,

vale prœlium confereret, clam ad barbarum miſit, hortans ne metueret Græcos fugientes. Cumque is parens huic conſilio victus eſſet, rurſum miſſo ad eum internuncio ſuaſit ut quam primum ad Helleſpontum fugeret: cogitare enim Græcos de ponte reſcindendo: ut dum ſervaret Græcos, ipſius ſaluti conſulere putaretur.

VII. Seriphio cuidam objicienti, non propter ſeſe, ſed propter urbem, celebrem ipſum eſſe: Verum, ait, dicis: cæterum neque ego ſi Seriphius fuiſſem, factus eſſem nobilis, neque tu, ſi Athenienſis.

VIII. Cum Antiphates formoſus, qui amantem prius ipſum fugerat atque ſpreverat, gloria magna potentiaque auctum accederet atque adularetur: Heus, inquit, adoleſcens, ſero ambo, ſed tamen ſapere cœpimus.

IX. Poſtulanti a ſe Simonidi, ut ſententiam quandam injuſtam ferret: Neque tu, inquit, poeta bonus eſſes ſi

ᾄδοντα παρὰ μέλος· μήτ' αὐτὸν ἄρχοντα χρηστὸν, δικάζοντα παρὰ τὸν νόμον.

ι'. Τὸν δὲ υἱὸν ἐντρυφῶντα τῇ μητρὶ, πλεῖστον Ἑλλήνων ἔλεγε δύνασθαι· τῶν γὰρ Ἑλλήνων ἄρχειν Ἀθηναίους· Ἀθηναίων δὲ, ἑαυτόν· ἑαυτοῦ δὲ, τὴν ἐκείνου μητέρα· τῆς δὲ μητρὸς, ἐκεῖνον.

ια'. Τῶν δὲ τὴν θυγατέρα μνωμένων αὐτοῦ τὸν ἐπι- E
εικῆ τοῦ πλουσίου προτιμήσας, Ἄνδρα ἔφη ζητεῖν χρημάτων δεόμενον μᾶλλον ἢ χρήματα ἀνδρός.

ιβ'. Χωρίον δὲ πωλῶν, ἐκέλευσε κηρύττειν ὅτι καὶ γείτονα χρηστὸν ἔχει.

ιγ' Τῶν δὲ Ἀθηναίων αὐτὸν προπηλακιζόντων, Τί κοπιᾶτε, εἶπεν, ὑπὸ τῶν αὐτῶν πολλάκις εὐχρηστούμενοι; καὶ ταῖς πλατάνοις ἀπείκαζεν αὐτὸν, αἷς ὑποτρέχουσι χειμαζόμενοι, γενομένης δὲ εὐδίας τίλλουσι παρερχόμενοι καὶ λοιδοροῦσι.

ιδ'. Τοὺς δὲ Ἐρετριεῖς ἐπισκώπτων, ἔλεγεν ὥσπερ τευθίδας μάχαιραν μὲν ἔχειν, καρδίαν δὲ μὴ ἔχειν.

præter numerum caneres, neque ego princeps probus, ſi contra leges judicarem.

X. Filium ſuum erga matrem petulantius ſe gerentem, omnibus Græcis potentia antecellere dicebat: Græcis enim imperare Athenienſes; Athenienſibus ſe, ſibi uxorem, huic filium.

XI. De filiæ procis probum diviti prætulit: quod diceret virum ſe malle pecuniæ, quam pecuniam viri egentem adſciſcere.

XII. Fundum vendens, præconem indicare juſſit commodum ejus eſſe vicinum.

XIII. Athenienſibus ipſum contumelia afficientibus, Quid laboratis, inquit, ſæpe ab iiſdem affecti beneficiis? Ac platano ſeſe comparabat, ſub quam confugiunt homines orta tempeſtate, reddita ſerenitate prætergredientes folia ejus ſtringunt, ipſamque dicteriis inceſſunt.

XIV. Eretrienſes ſubſannans, dicebat eos inſtar teuthidum piſcium gladios quidem habere, ſed cor non habere.

ιε΄. Ἐπεὶ δὲ ἐξέπεσε τῶν Ἀθηναίων τὸ πρῶτον, εἶτα καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀναβὰς πρὸς βασιλέα καὶ κελευόμενος λέγειν, ἔφη, Τὸν λόγον ἐοικέναι τοῖς ποικίλοις
F στρώμασιν· ὡς γὰρ ἐκεῖνα, καὶ τοῦτον ἐκτεινόμενον μὲν, ἐπιδεικνύναι τὰ εἴδη· συστελλόμενον δὲ, κρύπτειν καὶ διαφθείρειν.

ιϛ΄. Ἠτήσατο δὲ καὶ χρόνον, ὅπως τὴν Περσικὴν διάλεκτον καταμαθὼν, ὡς βούλεται, καὶ μὴ δι' ἑτέρου ποιήσαι τὴν πρὸς αὐτὸν ἔνδειξιν.

ιζ΄. Πολλῶν δὲ δωρεῶν ἀξιωθεὶς, καὶ ταχὺ πλούσιος γενόμενος, πρὸς τοὺς παῖδας εἶπεν, Ὦ παῖδες, ἀπωλόμεθ' ἂν εἰ μὴ ἀπωλώλειμεν.

ΜΥΡΩΝΙΔΟΥ.

Μυρωνίδης παρήγγειλεν ἔξοδον Ἀθηναίοις ἐπὶ Βοιωτοὺς στρατεύων· ἐνστάσης δὲ τῆς ὥρας, καὶ τῶν λοχαγῶν
186 λεγόντων μηδέπω πάντας παρεῖναι, Πάρεισιν, εἶπεν, οἱ μέλλοντες μάχεσθαι· καὶ χρησάμενος αὐτοῖς προθύμοις, ἐνίκησε τοὺς πολεμίους.

XV. Ejectus Athenis primum, deinde etiam Græcia, ad Perſarum regem ſe contulit: juſſuſque loqui, Sermonem aulæis ſimilem eſſe dixit; nam eorum in morem, exporrectum quidem oſtendere formas, contractum autem occultare.

XVI. Petiit tempus ſibi dari dum Perſicam linguam addiſceret, ut ſuo arbitrio ſuis ipſius verbis, non per interpretem, regi ſuam poſſet explicare ſententiam.

XVII. Multis donis ornatus, et celeriter ditatus, pueris ſuis dixit: Periiſſemus pueri, niſi periiſſemus.

MYRONIDIS.

Myronides bellum contra Bœotos faciens, expeditionem Athenienſibus denunciaverat: cum inſtaret hora exeundi, ac centuriones ſignificarent nondum omnes ad ſigna conveniſſe: Præſto ſunt, ait, qui pugnaturi ſunt: iiſque uſus alacribus, hoſtem vicit.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

α΄. Ἀριστείδης δὲ ὁ δίκαιος ἀεὶ καθ᾽ αὑτὸν ἐπολιτεύετο, καὶ τὰς ἑταιρείας ἔφευγεν, ὡς τῆς ἀπὸ τῶν φίλων δυνάμεως ἀδικεῖν ἐπαιρούσης.

β΄. Ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων ὁρμωμένων ἐπὶ τὸν ἐξοστρακισμὸν, ἄνθρωπος ἀγράμματος καὶ ἄγροικος ὄστρακον ἔχων προσῆλθεν αὐτῷ, κελεύων ἐγγράψαι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀριστείδου, Γινώσκεις γὰρ, ἔφη, τὸν Ἀριστείδην; τοῦ δὲ ἀνθρώπου γινώσκειν μὲν οὐ φήσαντος, ἄχθεσθαι δὲ B τῇ τοῦ δικαίου προσηγορίᾳ, σιωπήσας ἐνέγραψε τὸ ὄνομα τῷ ὀστράκῳ, καὶ ἀπέδωκεν.

γ΄. Ἐχθρὸς δὲ ὢν τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ πρεσβευτὴς ἐκπεμφθεὶς σὺν αὐτῷ, Βούλει, φησὶν, ὦ Θεμιστόκλεις, ἐπὶ τῶν ὅρων τὴν ἔχθραν ἀπολίπωμεν; ἂν γὰρ δοκῇ, πάλιν αὐτὴν ἐπανιόντες ληψόμεθα.

δ΄. Τάξας δὲ τοὺς φόρους τοῖς Ἕλλησι, τοσοῦτον πτωχότερος ἐπανῆλθεν, ὅσον εἰς τὴν ἀποδημίαν ἀνήλωσεν.

ARISTIDIS.

I. Ariſtides cognomento Juſtus ſemper pro ſe ac ſolus rempublicam geſſit, ſocietateſque fugit: quod parta amicorum præſidio potentia ſoleret ad injuſtos conatus animare.

II. Athenienſibus eo tendentibus, ut oſtraciſmo ipſum urbe ejicerent, homo ruſticus litterarumque rudis teſtam ei attulit, petiitque ut nomen Ariſtidis inſcriberet. Noſti vero, inquit, Ariſtidem? Non equidem, reſpondit ruſticus: ſed moleſtum mihi eſt Juſti cognomentum. Tum Ariſtides ſilens nomen ſuum teſtæ inſcripſit, eamque homini reddidit.

III. Intercedebat ei cum Themiſtocle inimicitia: cum eo miſſus aliquo legatus, Viſne, inquit, O Themiſtocles, inimicitiam in finibus deponamus? ſi enim videbitur, reverſi eam rurſum ſuſcipiemus.

IV. Tributa Græcis imponens, tanto rediit pauperior, quantum in peregrinationem inſumptum fuit.

έ. Αἰσχύλου δὲ ποιήσαντος εἰς Ἀμφιάραον,

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,
C Ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα·

καὶ λεγομένων τούτων, πάντες εἰς Ἀριστείδην ἀπέβλεψαν.

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ.

ά. Περικλῆς, ὁπότε μέλλοι στρατηγεῖν, ἀναλαμβάνων τὴν χλαμύδα, πρὸς ἑαυτὸν ἔλεγεν, Πρόσεχε Περίκλεις, ἐλευθέρων μέλλεις ἄρχειν, Ἑλλήνων καὶ Ἀθηναίων.

β'. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἀθηναίους τὴν Αἴγιναν ὥσπερ λήμην ἀφαιρεῖν τοῦ Πειραιῶς.

γ'. Πρὸς δὲ φίλον τινὰ μαρτυρίας ψευδοῦς δεόμενον, ᾗ προσῆν καὶ ὅρκος, ἔφησε μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἶναι.

D δ'. Μέλλων δὲ ἀποθνήσκειν, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμακάριζεν ὅτι μηδεὶς Ἀθηναίων μέλαν ἱμάτιον δι' αὐτὸν ἐνεδύσατο.

V. Æſchylus in Amphiaraum hos fecit verſus,

Neque enim videri, ſed vult eſſe is optimus,
Sulcum profundum in pectore conſitum ſuo
Habens, veneranda conſilia unde pullulant.

hi cum in theatro recitarentur, omnium oculi ſunt in Ariſtidem conjecti.

PERICLIS.

I. Pericles præturam geſturus, chlænam ſumens ita ſeipſum ſolebat alloqui: Memento Pericles liberis te imperaturum, Græcis atque Athenienſibus.

II. Æginam abolere jubebat, tanquam oculis Peiræi damnoſam.

III. Amico falſum a ſe teſtimonium, quod jurejurando erat ſanciendum, exigenti, Amicum ſe uſque ad aram eſſe reſpondit.

IV. Moriturus ſeipſum felicem prædicavit, quod nulli Athenienſium atræ veſtis gerendæ cauſa fuiſſet.

ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ.

α΄. Ἀλκιβιάδης ἔτι παῖς ὢν ἐλήφθη λαβὴν ἐν παλαίστρᾳ· καὶ μὴ δυνάμενος διαφυγεῖν, ἔδακε τὴν χεῖρα τοῦ καταπαλαίοντος· εἰπόντος δὲ ἐκείνου, Δάκνεις ὡς αἱ γυναῖκες, Οὐμενοῦν, εἶπεν, ἀλλ' ὡς οἱ λέοντες.

β΄. Ἔχων δὲ κύνα πάγκαλον ἐωνημένον ἑπτακισχιλίων δραχμῶν, ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὴν οὐράν, Ὅπως, ἔφη, τοῦτο λέγωσιν Ἀθηναῖοι περὶ ἐμοῦ, καὶ μηδὲν ἄλλο πολυπραγμονῶσι.

γ΄. Προσελθὼν δὲ διδασκαλείῳ, ῥαψῳδίαν Ἰλιάδος E ᾔτει· τοῦ δὲ διδασκάλου μηδὲν ἔχειν Ὁμήρου φήσαντος, ἐντρίψας αὐτῷ κόνδυλον παρῆλθεν.

δ΄. Ἐλθὼν δὲ ἐπὶ θύρας τοῦ Περικλέους, καὶ πυθόμενος αὐτὸν μὴ σχολάζειν, ἀλλὰ σκοπεῖν ὅπως ἀποδώσει λόγους Ἀθηναίοις, Οὐ βέλτιον, ἔφη, σκοπεῖν ἦν ὅπως μὴ οὐκ ἀποδώσει;

ε΄. Καλούμενος δὲ ἐπὶ κρίσιν θανατικὴν ὑπὸ τῆς

ALCIBIADIS.

I. Alcibiades etiamnum puer in palæſtra ita comprehenſus, ut non poſſet effugere, colluctantis manum momordit: qui cum diceret, Mordes ſicut mulieres: reſpondit, Nequaquam, ſed ut leones.

II. Canem poſſidebat perpulchrum, emptum ſeptem millibus drachmarum: ei caudam amputavit, eo id ſe facere dicens, ut hoc haberent Athenienſes quod de ipſo loquerentur, neque in alias inquirerent res ejus.

III. Ad ludum aliquando literarium veniens, rhapſodiam Iliadis popoſcit magiſtrum: eique, cum nihil Homericum ſe habere diceret, colapho impacto tranſiit.

IV. Veniens ad fores Periclis, audivit eum occupatum eſſe, ac circumſpicere quomodo rationes poſſet Athenienſibus reddere: Nonne, inquit, præſtabat excogitare rationem, ne eas redderet?

V. Evocatus ab Athenienſibus e Sicilia ad dicendam cauſam, cum quidem capitis

Ἀθηναίων ἀπὸ Σικελίας, ἔκρυψεν ἑαυτόν· εἰπὼν εὔηθες εἶναι τὸν δίκην ἔχοντα, ζητεῖν ἀποφυγὴν, ἐξὸν φυγεῖν.

ϛʹ. Εἰπόντος δέ τινος, Οὐ πιστεύεις τῇ πατρίδι τὴν
F περὶ σεαυτοῦ κρίσιν; Ἐγὼ μὲν, ἔφη, οὐδὲ τῇ μητρί, μή πως ἀγνοήσασα τὴν μέλαιναν βάλῃ ψῆφον ἀντὶ τῆς λευκῆς.

ζʹ. Ἀκούσας δὲ ὅτι θάνατον αὐτοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ κατέγνωσαν, Δείξωμεν οὖν, εἶπεν, αὐτοῖς ὅτι ζῶμεν· καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους τραπόμενος, τὸν Δεκελεικὸν ἤγειρεν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους πόλεμον.

ΛΑΜΑΧΟΥ.

Λάμαχος ἐπετίμα τινὶ τῶν λοχαγῶν ἁμαρτόντι· τοῦ δὲ φήσαντος μηκέτι τοῦτο ποιήσειν, Οὐκ ἔστιν, εἶπεν, ἐν πολέμῳ δὶς ἁμαρτεῖν.

ΙΦΙΚΡΑΤΟΥΣ.

αʹ. Ἰφικράτης, δοκῶν υἱὸς εἶναι σκυτοτόμου, κατε-
187 φρονεῖτο· δόξαν δὲ τότε πρῶτον ἔσχε ὅτε τραυματίαν

inquireretur, abdidit ſeſe: ſtultum eſſe dicens reum qui cum fugere judicium liceat, quærat qui in eo ſe defendat.

VI. Ac dicenti cuidam, Non fidis patriæ de te judicaturæ? ne matri quidem, inquit: metuerem enim ne per errorem atrum calculum pro albo in urnam injiceret.

VII. Audito ſe et qui cum ipſo erant morti ab Athenienſibus addictos eſſe, Oſtendamus, ait, illis nos vivere. Simulque ſe ad Lacedæmonios contulit, et bellum Decelicum contra Athenienſes excitavit.

LAMACHI.

Lamachus centurionem quendam commiſſi erroris cauſa verbis increpabat: ac reſpondenti, poſthac ſe nihil tale admiſſurum, hoc referebat: In bello non licet bis peccare.

IPHICRATIS.

I. Iphicrates deſpiciebatur, quod cerdonis filius eſſe putaretur. Tunc primum exiſtimationem ſibi peperit, cum ſaucium ipſe hoſtem una cum

πολέμιον ἄνδρα μετὰ τῶν ὅπλων ζῶντα συναρπάσας, εἰς τὴν ἑαυτοῦ τριήρη μετήνεγκεν.

β'. Ἐν δὲ φιλίᾳ καὶ συμμάχῳ χώρᾳ στρατοπεδεύων καὶ χάρακα βαλλόμενος καὶ τάφρον ὀρύττων ἐπιμελῶς, πρὸς τὸν εἰπόντα, Τί γὰρ φοβούμεθα; Χειρίστην, ἔφησε, στρατηγοῦ φωνὴν εἶναι τὴν, Οὐκ ἂν προσεδόκησα.

γ'. Παραταττόμενος δὲ τοῖς βαρβάροις, ἔφη δεδιέναι μὴ τὸν Ἰφικράτην οὐκ ἴσασιν, ᾧ καταπλήττεται τοὺς ἄλλους πολεμίους.

δ'. Κρινόμενος δὲ θανάτου, πρὸς τὸν συκοφάντην, Οἷα ποιεῖς ὦ ἄνθρωπε, εἶπε, πολέμου περιεστῶτος, τὴν B πόλιν περὶ ἐμοῦ πείθων βουλεύεσθαι καὶ μὴ μετ' ἐμοῦ;

ε'. Πρὸς δὲ Ἁρμόδιον τὸν τοῦ παλαιοῦ Ἁρμοδίου ἀπόγονον, εἰς δυσγένειαν αὐτῷ λοιδορούμενον, ἔφη, Τὸ μὲν ἐμὸν ἀπ' ἐμοῦ γένος ἄρχεται, τὸ δὲ σὸν ἐν σοὶ παύεται.

ϛ'. Ῥήτορος δὲ τινος ἐπερωτῶντος αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ, Τίς ὢν μέγα φρονεῖς; πότερον ἱππεὺς, ἢ τοξότης,

armis vivum corripiens in ſuam tranſtulit triremem.

II. Is cum caſtra in regione amica et confœderata poſuiſſet, accurateque ea vallo et foſſa communiviſſet, quærenti cujuſnam metu hoc faceret: reſpondit, *Turpiſſimam eſſe imperatoris vocem, Non putaram.*

III. Pugnam contra barbaros inſtruens, aiebat vereri ſe Iphicratem barbaris non eſſe notum; ſuo enim nomine aliis hoſtibus terrorem ſe incutere.

IV. Rei capitalis poſtulatus, adverſus calumniatorem dixit: *Vide quam rem agas, qui inſtante bello ſuades civitati ut de me potius quam mecum decernat.*

V. Cum ei Harmodius, unus de priſci illius Harmodii poſteris, exprobraret ignobilitatem, reſpondit: *Meum a me incipit genus, tuum in te deſinit.*

VI. Interrogatus a quodam oratore, quis tandem eſſet, qui ita magnifice de ſeipſo ſentiret, equeſne an ſagittarius, an peltam gerens, an pedeſter: *Ni-*

ἢ πελταστὴς, ἢ πεζός; Οὐδεὶς, ἔφη, τούτων, ἀλλ' ὁ πᾶσι τούτοις ἐπιστάμενος ἐπιτάττειν.

ΤΙΜΟΘΕΟΥ.

α'. Τιμόθεος εὐτυχὴς ἐνομίζετο στρατηγὸς εἶναι· καὶ φθονοῦντες αὐτῷ τινες ἐζωγράφουν τὰς πόλεις εἰς κύρτον
C αὐτομάτως ἐκείνου καθεύδοντος ἐνδυομένας· ἔλεγεν οὖν ὁ Τιμόθεος, Εἰ τηλικαύτας πόλεις λαμβάνω καθεύδων, τί με οἴεσθε ποιήσειν ἐγρηγορότα;

β'. Τῶν δὲ τολμηρῶν στρατηγῶν τινος τραῦμα τοῖς Ἀθηναίοις δεικνύοντος, Ἐγὼ δὲ, εἶπεν, ᾐσχύνθην ὅτι μου στρατηγοῦντος ὑμῶν ἐν Σάμῳ καταπελτικὸν βέλος ἐγγὺς ἔπεσε.

γ'. Τῶν δὲ ῥητόρων τὸν Χάρητα προσαγόντων, καὶ τοιοῦτον ἀξιούντων εἶναι τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν, Οὐ τὸν στρατηγὸν, εἶπεν ὁ Τιμόθεος, ἀλλὰ τὸν τῷ στρατηγῷ τὰ στρώματα κομίζοντα.

ΧΑΒΡΙΟΥ.

D α'. Χαβρίας ἔλεγε κάλλιστα στρατηγεῖν τοὺς μάλιστα γινώσκοντας τὰ τῶν πολεμίων.

hil, inquit, *horum*, *ſed qui ſciat hiſce omnibus imperare.*

TIMOTHEI.

I. Timotheus fortunatus videbatur eſſe imperator, ac nonnulli invidi pingebant urbes ultro in ipſius dormientis naſſam ſe induentes; dicebat itaque, *Si tantas ego urbes per ſomnum capio*, *quid me vigilantem putatis facturum?*

II. Quodam de audacibus ducibus vulnus acceptum Athenienſibus demonſtrante: *Me vero*, inquit Timotheus, *puduit quod cum ego dux veſter in Samo eſſem*, *prope me telum catapultæ decidit.*

III. Oratoribus Charetem commendantibus, talemque debere Athenienſium eſſe imperatorem dicentibus: *Non*, inquit, *imperatorem*, *ſed eum qui imperatori ſtragulam veſtem portet.*

CHABRIÆ.

I. Chabrias dicebat optimum hunc eſſe imperatorem, qui maxime cognitas habeat res hoſtium.

β'. Δίκην δὲ φεύγων προδοσίας μετ' Ἰφικράτους, ἐπιτιμῶντος αὐτῷ τοῦ Ἰφικράτους ὅτι κινδυνεύων εἰς τὸ γυμνάσιον βαδίζει καὶ τὴν εἰωθυῖαν ὥραν ἀριστᾷ, Τοιγαροῦν, εἶπεν, ἂν ἄλλό τι γνῶσι περὶ ἡμῶν Ἀθηναῖοι, σὲ μὲν αὐχμῶντα καὶ ἄσιτον, ἐμὲ δὲ ἠριστηκότα καὶ ἀληλιμμένον ἀποκτενοῦσιν.

γ'. Εἰώθει δὲ λέγειν, ὅτι, Φοβερώτερόν ἐστιν ἐλάφων στρατόπεδον, ἡγουμένου λέοντος, ἢ λεόντων, ἐλάφου.

ΗΓΗΣΙΠΠΟΥ.

Ἡγησίππου τοῦ Κρωβύλου προσαγορευομένου παροξύνοντος τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ Φίλιππον, ὑπεφώνησέ τις ἐκ τῆς ἐκκλησίας, Πόλεμον εἰσηγῇ; Ναὶ μὰ Δία, εἶπε, καὶ μέλανα ἱμάτια, καὶ δημοσίας ἐκφορὰς, καὶ λόγους ἐπιταφίους, εἰ μέλλομεν ἐλεύθεροι βιώσεσθαι, καὶ μὴ ποιήσειν τὸ προσταττόμενον Μακεδόσι.

ΠΥΘΕΟΥ.

Πυθέας ἔτι μειράκιον ὢν, παρῆλθεν ἀντερῶν τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρου γραφομένοις ψηφίσμασιν· εἰπόντος δέ τινος,

II. Proditionis una cum Iphicrate accuſatus, gymnaſium frequentabat, ſolitaque hora prandebat. Reprehenſus eo nomine ab Iphicrate: *Proinde*, inquit, *ſi quid ſiniſtrum de nobis ſtatuerint Athenienſes, ſqualidum te et jejunum, me pranſum unctumque interficient.*

III. Solebat dicere, *Terribiliorem eſſe cervorum exercitum leone duce, quam leonum agmen ducente cervo.*

HEGESIPPI.

Hegeſippus cognomento Crobylus, adverſus Philippum Athenienſes inſtigabat: cumque e concione quidam occlamaſſet, Bellum introducis? *Omnino*, inquit, *atque atras etiam mehercle veſtes, et publicas funerationes, funebreſque orationes, ſiquidem liberi vivere, neque facere Macedonum imperata volumus.*

PYTHEÆ.

Pytheas etiamnum adoleſcens progrediebatur in publicum, dicturus contra decreta de Alexandro promulgata:

Σὺ νέος ὢν τολμᾷς λέγειν περὶ τηλικούτων; Καὶ μὴν Ἀλέξανδρος, εἶπεν, ὃν ψηφίζεσθε θεὸν, ἐμοῦ νεώτερός ἐστι.

F

ΦΩΚΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ.

α'. Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος ὑπ' οὐδενὸς οὔτε γελῶν ὤφθη, οὔτε δακρύων.

β'. Ἐκκλησίας δὲ γενομένης πρὸς τὸν εἰπόντα, Σκεπτομένῳ, ὦ Φωκίων, ἔοικας, Ὀρθῶς, ἔφη, τοπάζεις· σκέπτομαι γὰρ εἴ τι δυναίμην ἀφελεῖν ὧν μέλλω λέγειν πρὸς Ἀθηναίους.

γ'. Μαντείας δὲ γενομένης Ἀθηναίοις ὡς εἷς ἐστιν ἀνὴρ ἐν τῇ πόλει ταῖς πάντων ἐναντιούμενος γνώμαις, καὶ τῶν Ἀθηναίων ζητεῖν κελευόντων ὅστις ἐστὶ, καὶ βοώντων, Φωκίων ἑαυτὸν ἔφησε τοῦτον εἶναι· μόνῳ γὰρ ἑαυτῷ μηδὲν ἀρέσκειν ὧν οἱ πολλοὶ πράττουσι καὶ λέγουσιν.

188 δ'. Ἐπεὶ δὲ λέγων ποτὲ γνώμην πρὸς τὸν δῆμον εὐδοκίμει, καὶ πάντας ὁμαλῶς ἑώρα τὸν λόγον ἀποδεχο-

cumque diceret quidam, Tu adoleſcens cum ſis, de tantis rebus audes dicere? *Enimvero*, inquit, *Alexander*, *quem vos deum decreto veſtro facitis*, *natu quam ego minor eſt.*

PHOCIONIS.

I. Phocionem Athenienſem nemo neque ridentem vidit, neque lachrymantem.

II. Coacta concione dicenti, *Videre mihi*, *O Phocion*, *cogitabundus*: *Recte*, inquit, *conjicis*; *delibero enim an aliquid amputare poſſim de verbis quæ ſum ad populum facturus.*

III. Oraculo Athenienſibus ſignificatum erat, unum eſſe in civitate qui omnium adverſaretur ſententiis. Cum quæri juberent quiſnam ille eſſet, ac vociferarentur, *Se illum eſſe*, Phocion dixit: *Soli enim ſibi nihil eorum probari, quæ vulgo fierent ac dicerentur.*

IV. Aliquando dicens ſuam ſententiam, cum placere ſe, et æqualiter ab omnibus approbari ſuam videret oratio-

μένης, ἐπιστραφεὶς πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν, Οὐ δή που κακόν τι λέγων ἐμαυτὸν λέληθα;

ε'. Πρὸς δὲ θυσίαν τινὰ τῶν Ἀθηναίων αἰτούντων ἐπιδόσεις, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιδιδόντων, κληθεὶς πολλάκις, Αἰσχυνοίμην ἄν, εἶπεν, ὑμῖν ἐπιδιδοὺς, τούτῳ δὲ μὴ ἀποδιδούς· ἅμα δεικνύων τὸν δανειστήν.

ς'. Δημοσθένους δὲ τοῦ ῥήτορος εἰπόντος, Ἀποκτενοῦσί σε Ἀθηναῖοι ἐὰν μανῶσι, Ναὶ, εἶπεν, ἐμὲ μὲν, ἂν μανῶσι· σὲ δὲ, ἂν σωφρονῶσι.

ζ'. Ἀριστογείτονος δὲ τοῦ συκοφάντου μέλλοντος ἀπο- B
θνήσκειν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ κατακρίτου γεγονότος, καὶ δεομένου τὸν Φωκίωνα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, τῶν δὲ φίλων οὐκ ἐώντων πρὸς ἄνθρωπον πονηρὸν βαδίζειν, Καὶ ποῦ τις ἄν, εἶπεν, ἥδιον Ἀριστογείτονι λαλήσειεν;

η'. Ὀργιζομένων δὲ τοῖς Βυζαντίοις τῶν Ἀθηναίων, μὴ δεξαμένοις τῇ πόλει Χάρητα πεμφθέντα μετὰ δυνάμεως βοηθὸν αὐτοῖς πρὸς Φίλιππον, εἰπὼν ὁ Φωκίων, ὅτι, Δεῖ μὴ τοῖς ἀπιστοῦσι τῶν συμμάχων, ἀλλὰ τοῖς

nem, converſus ad amicos: *Numnam*, inquit, *mihi imprudenti pravum aliquod dictum excidit?*

V. Poſtulantibus ad ſacrificium quoddam ſtipem Athenienſibus, conferentibuſque reliquis, aliquoties vocatus, *Puderet vero me*, inquit, *vobis donare, huic* (ſimul creditorem demonſtrabat) *non reddere.*

VI. Demoſthene oratore dicente, interficient te Athenienſes ſi inſanient: *Plane*, inquit, *me, ſi inſanient: te, ubi ſapient.*

VII. Ariſtogiton judicum ſententiis morti addictus, cum jam moriturus in carcere flagitaret ut Phocion ad ſe veniret, huncque amici ad malum hominem accedere prohiberent: *Et ubi tandem*, ait Phocion, *Ariſtogitonem mallet aliquis compellare?*

VIII. Iraſcebantur Athenienſes Byzantiis, quod in urbem non admiſiſſent Charetem miſſum cum copiis præſidio ipſis contra Philippum. Ibi Phocion *non ſuccenſendum ſociis diffidentibus, ſed ducibus potius*

ἀπιστουμένοις τῶν στρατηγῶν ὀργίζεσθαι, αὐτὸς ᾑρέθη στρατηγός· καὶ πιστευθεὶς ὑπὸ τῶν Βυζαντίων, ἐποίησε τὸν C Φίλιππον ἀπελθεῖν ἄπρακτον.

θ'. Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ βασιλέως ἑκατὸν τάλαντα δωρεὰν αὐτῷ πέμψαντος, ἠρώτησε τοὺς κομίζοντας, τί δή ποτε, πολλῶν ὄντων Ἀθηναίων, αὐτῷ μόνῳ ταῦτα δίδωσιν Ἀλέξανδρος· εἰπόντων δὲ ἐκείνων ὡς μόνον αὐτὸν ἡγεῖται καλὸν κἀγαθὸν εἶναι, Οὐκοῦν, ἔφη, ἐασάτω με καὶ δοκεῖν καὶ εἶναι τοιοῦτον.

ι'. Αἰτοῦντος δὲ Ἀλεξάνδρου τριήρεις, καὶ τοῦ δήμου κελεύοντος ὀνομαστὶ παριέναι τὸν Φωκίωνα καὶ συμβουλεύειν, ἀναστὰς ἔφη, Συμβουλεύω τοίνυν ὑμῖν ἢ κρατεῖν τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς, ἢ φίλους εἶναι τῶν κρατούντων.

ια'. Λόγου δὲ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς ἐμ- D πεσόντος ἀδεσπότου, καὶ τῶν ῥητόρων ἀναπηδώντων εὐθὺς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ μὴ μέλλειν ἀλλὰ πολεμεῖν ἤδη κελευόντων, ὁ Φωκίων ἠξίου περιμεῖναι, καὶ γνῶναι βεβαίως.

fidem non merentibus pronuncians, ipſe dux eſt creatus, admiſſuſque a Byzantiis fidem ſibi habentibus, effecit ut Philippus re infecta diſcederet.

IX. Alexandro rege centum talenta dono mittente ipſi, quæſivit ex adferentibus, quam ob rem de tanto Athenienſium numero ſibi ſoli iſtuc largiretur Alexander. Cum reſponderent, ſolum ipſum a rege bonum virum judicari: *Talem ergo*, inquit, *me et videri et eſſe patiatur.*

X. Poſcente Alexandro triremes, populoque nominatim Phocionem prodire jubente et in medium conſulere, ſurgens: *Suadeo igitur*, ait, *ut vel ipſi armis potentiam obtineatis, vel potentium amici ſitis.*

XI. Allatus incerto autore erat de morte Alexandri nuncius. Ad quem cum oratores ſtatim in roſtra provolaſſent, bellumque ſine mora ulla ſuſcipiendum autumarent, Phocion expectare jubebat, remque certo explorare: *Nam,*

Εἰ γὰρ τήμερον, ἔφη, τέθνηκε, καὶ αὔριον ἔσται καὶ εἰσέπειτα τεθνηκώς.

ιβʹ. Τοῦ δὲ Λεωσθένους εἰς τὸν πόλεμον ἐμβαλόντος τὴν πόλιν, ἐλπίσι λαμπραῖς πρὸς τὸ τῆς ἐλευθερίας ὄνομα καὶ τῆς ἡγεμονίας ἐπηρμένην, τοὺς λόγους αὐτοῦ ταῖς κυπαρίττοις ἀπείκαζε, Καλοὶ γὰρ ὄντες, ἔφη, καὶ ὑψηλοὶ, καρπὸν οὐκ ἔχουσι. Κατορθουμένων δὲ τῶν πρώτων, καὶ τῆς πόλεως εὐαγγέλια θυούσης, ἐρωτηθεὶς εἰ ταῦτα ἤθελεν οὕτω πεπρᾶχθαι, Πεπρᾶχθαι μὲν οὖν, E ἔφη, ταῦτα, βεβουλεῦσθαι δὲ ἐκεῖνα.

ιγʹ. Τῇ δὲ Ἀττικῇ τῶν Μακεδόνων προσβαλλόντων, καὶ πορθούντων τὴν παραλίαν, ἐξῆγε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ· πολλῶν δὲ συντρεχόντων πρὸς αὐτὸν, καὶ παρεγκελευομένων ἐκεῖνον τὸν λόφον καταλαβεῖν, καὶ ἐνταῦθα τάξαι τὴν δύναμιν, Ὦ Ἡράκλεις, εἶπεν, ὡς πολλοὺς ὁρῶ στρατηγοὺς, στρατιώτας δὲ ὀλίγους· οὐ μὴν

E. 1. οὕτω πεπρᾶχθαι] Legendum, quamvis omnibus in vulgata lectione conſentientibus libris, αὐτῷ πεπρᾶχθαι ex ſede dicti, quæ eſt in Vita Phocionis p. 752. B. Vertendum ut acumen appareat: Interrogatus malitne ipſe hæc geſſiſſe? reſpondit, geſſiſſe hæc, ſuaſiſſe illa.

dicebat, *ſi hodie mortuus eſt Alexander, cras etiam ac deinceps erit mortuus.*

XII. Leoſthenes Athenienſes in bellum Lamiacum conjecerat; magna ſpe ob nomen parandæ libertatis et imperii exagitatos. Hujus orationem cupreſſorum ſimilem dicebat eſſe Phocion: quæ cum ſint pulchræ et proceræ, fructum tamen ferunt nullum. Rebus Leoſtheni initio proſpere ſuccedentibus, et civitate victimas ob lætum nuncium immolante, interrogatus, An rem ita geſtam non vellet: *Vellem*, inquit, *altero modo decretum fuiſſe: hæc ſic acta eſſe placet.*

XIII. Macedonibus Atticam incurſantibus, oramque maritimam populantibus, eduxit qui ætate erant ad militiam apti. Multis autem ad ipſum concurrentibus, hortantibuſque ut tumulo quem monſtrabant occupato ibi aciem inſtrueret: *Dii boni*, inquit,

ἀλλὰ συμβαλὼν ἐκράτησε, καὶ διέφθειρε Νικίωνα τὸν ἄρχοντα τῶν Μακεδόνων.

ιδ'. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τῷ
F πολέμῳ κρατηθέντες ἐδέξαντο φρουρὰν ὑπ' Ἀντιπάτρου· Μενύλλου δὲ τοῦ τῆς φρουρᾶς ἄρχοντος χρήματα τῷ Φωκίωνι διδόντος, ἀγανακτήσας εἶπε, μήτε ἐκεῖνον Ἀλεξάνδρου βελτίονα εἶναι, καὶ χείρονα τὴν αἰτίαν ἐφ' ᾗ λήψεται νῦν, τότε μὴ δεξάμενος.

ιε'. Ἀντίπατρος δὲ ἔφη, πῶς δυεῖν αὐτῷ φίλων Ἀθήνησιν ὄντων, οὔτε Φωκίωνα λαβεῖν πέπεικεν, οὔτε Δημάδην διδοὺς ἐμπέπληκεν.

ιϛ'. Ἀξιοῦντος δὲ Ἀντιπάτρου ποιῆσαί τι τῶν μὴ δικαίων αὐτόν, Οὐ δύνασαι, εἶπεν, Ἀντίπατρε, καὶ φίλῳ Φωκίωνι χρῆσθαι, καὶ κόλακι.

189 ιζ'. Μετὰ δὲ τὴν Ἀντιπάτρου τελευτὴν δημοκρατίας Ἀθηναίοις γενομένης, κατεγνώσθη θάνατος τοῦ

A. 2. κατεγνώσθη] Sic Ald. Baſ. Xyl. Voſſ. Κατεγνώθη Stephan. et ſequentes.

quam multos duces, paucos milites video! commiſſa tamen pugna vicit, et Nicionem Macedonum ducem interfecit.

XIV. Non multo poſt tempore Athenienſibus bello victis præſidium ab Antipatro eſt impoſitum: cujus præfectus Menyllus pecuniam Phocioni cum offerret, indigne id Phocion tulit, *Neque hunc Alexandro meliorem eſſe*, dicens, *et minus honeſtas accipiendi cauſas habere, qui olim repudiaſſet.*

XV. Antipater autem dicebat duos ſe amicos habere Athenis Phocionem ac Demadem, quorum alterum nunquam adducere potuiſſet ut miſſa dona acciperet, alterum nunquam dandis muneribus exſaturaſſet.

XVI. Eidem abs ſe injuſtam quandam actionem poſtulanti, Phocion: *Non potes*, inquit, *Antipater, Phocionem et amicum habere et adulatorem.*

XVII. Poſt mortem Antipatri forma reipublicæ populari conſtituta, in concione pronunciatum eſt Phocionem

Φωκίωνος ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ τῶν φίλων· οἱ μὲν οὖν ἄλλοι κλαίοντες ἤγοντο· τῷ δὲ Φωκίωνι σιωπῇ βαδίζοντι τῶν ἐχθρῶν τις ἐνέπτυσεν ἀπαντήσας εἰς τὸ πρόσωπον. Ὁ δὲ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἀποβλέψας, Οὐ παύσει τις, εἶπε, τοῦτον ἀσχημονοῦντα;

ιη'. Τῶν δὲ μελλόντων συναποθνήσκειν ἑνὸς ὀδυρομένου καὶ ἀγανακτοῦντος, Οὐκ ἀγαπᾷς, εἶπεν, ὦ Θούδιππε, μετὰ Φωκίωνος ἀποθανούμενος;

ιθ'. Ἤδη δὲ τῆς κύλικος αὐτῷ προσφερομένης, ἐρωτηθεὶς εἴ τι λέγει πρὸς τὸν υἱὸν, Ἐγώ σοι, εἶπεν, ἐντέλλομαι καὶ παρακαλῶ μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακεῖν. B

ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΥ.

α'. Πεισίστρατος ὁ Ἀθηναίων τύραννος, ἐπεὶ τῶν φίλων τινὲς ἀποστάντες αὐτοῦ Φυλὴν κατέλαβον, ἦλθε πρὸς αὐτοὺς στρωματόδεσμον αὐτὸς κομίζων. Πυνθανομένων δὲ ἐκείνων τί βούλεται, Πείσας ὑμᾶς, εἶπεν,

A. 9. Θούδιππε] Dedi hoc ex Voſſ. Venet. T. P. Conſentiunt Plutarch. Vit. Phocion. p. 758. D. et Ælian. V. H. XIII. 41.

amicoſque ejus morte mulctandos eſſe. Ibi reliqui flentes cum ad ſupplicium ducerentur, Phocioni tacite eunti inimicorum quidam obviam factus in faciem exſpuit. Tum ad magiſtratum reſpiciens Phocion, *Nemone*, inquit, *compeſcet hunc contra decorum agentem?*

XVIII. Una moriturum Euippum, idque deplorantem et indigne ferentem ſic compellavit: *Pigetne te cum Phocione mori?*

XIX. Allato jam cicutæ poculo interrogatus filione aliquid mandaret: *Mando*, inquit, *tibi*, *fili*, *atque hortor te*, *ne Athenienſibus memorem te injuriarum præbeas.*

PISISTRATI.

I. Piſiſtratus Athenienſium tyrannus, cum ab eo facta defectione ſociorum quidam Phylen occupaſſent, venit ad eos veſtem ſtragulam portans. Interrogantibus quid vellet, *Aut vobis*, inquit, *perſuadere*

ἀπαγαγεῖν, ἢ μὴ πείσας, μένειν μεθ' ὑμῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀφῖγμαι συνεσκευασμένος.

β'. Διαβληθείσης δὲ τῆς μητρὸς πρὸς αὐτὸν ὡς ἐρᾷ τινος νεανίσκου, καὶ κρύφα σύνεστι φοβουμένῳ καὶ παραιτουμένῳ τὰ πολλά, καλέσας ἐπὶ δεῖπνον τὸν νεανίσκον ἠρώτησε δειπνήσαντα, Πῶς γέγονεν· Ἡδέως δὲ φήσαντος,
C Ταῦτά σοι, ἔφη, καθ' ἡμέραν ἔσται ἐὰν τῇ μητρί μου ἀρέσκῃς.

γ'. Ἐπεὶ δὲ Θρασύβουλος ἐρῶν αὐτοῦ τῆς θυγατρὸς ἐφίλησεν ἀπαντήσας, παροξυνόμενος ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ τῆς γυναικός, Ἂν τοὺς φιλοῦντας, εἶπε, μισῶμεν, τί ποιήσομεν τοὺς μισοῦντας; καὶ ἔδωκεν γυναῖκα τῷ Θρασυβούλῳ τὴν παρθένον.

δ'. Κωμαστῶν δέ τινων περιτυχόντων αὐτοῦ τῇ γυναικί, καὶ πολλὰ πραξάντων ἀσελγῆ καὶ εἰπόντων, μεθ' ἡμέραν δὲ τοῦ Πεισιστράτου δεομένων καὶ δακρυόντων, Ὑμεῖς μέν, ἔφη, πειρᾶσθε σωφρονεῖν τὸ

volo, ut mecum in aſty redeatis, aut, ſi id non conſequor, vobiſcum hic manere, et ad eam rem inſtructus veni.

II. Delata apud ipſum erat mater, quod adoleſcentem quendam deperiret, cum eoque rem haberet metuente ſibi et crebro recuſante. Hunc ad cœnam vocavit, eaque peracta percunctatus eſt, quomodo tractatus eſſet: reſpondentique jucunde: *Hoc*, inquit, *quotidianum tibi erit, ſi matri meæ placueris.*

III. Thraſybulus filiam ipſius amabat, obviamque aliquando factam oſculatus erat. Inſtiganti ea de cauſa adverſus illum uxori Piſiſtratus: *Si*, inquit, *amantes odio proſequimur, quid faciemus iis, qui bus in odio ſumus?* Virginem porro nuptum tradidit Thraſybulo.

IV. Comeſſatores quidam in uxorem ipſius inciderant, multaque laſcive dixerant atque fecerant. Qui cum poſtridie lachrymis adhibitis veniam flagitarent a Piſiſtrato: *Vos quidem*, inquit, *in poſte-*

λοιπόν· ἡ δ' ἐμὴ γυνὴ τοπαράπαν ἐχθὲς οὐδαμῇ προῆλθε.

ε'. Τῶν παίδων, αὐτοῦ γαμεῖν ἑτέραν γυναῖκα μέλλοντος, διαπυνθανομένων μή τι μεμφόμενος αὐτοὺς εἴη, Ἥκιστα, εἶπεν, ἀλλ' ἐπαινῶν, καὶ βουλόμενος ἑτέρους μοι παῖδας τοιούτους γενέσθαι. D

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ ΦΑΛΗΡΕΩΣ.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ παρῄνει τὰ περὶ βασιλείας καὶ ἡγεμονίας βιβλία κτᾶσθαι καὶ ἀναγινώσκειν· ἃ γὰρ οἱ φίλοι τοῖς βασιλεῦσιν οὐ θαῤῥοῦσι παραινεῖν, ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ. E

α'. Λυκοῦργος ὁ Λακεδαιμόνιος εἴθισε τοὺς πολίτας κομᾷν, λέγων, Ὅτι τοὺς μὲν καλοὺς ἡ κόμη εὐπρεπεστέρους ποιεῖ, τοὺς δὲ αἰσχροὺς, φοβερωτέρους.

β'. Πρὸς δὲ τὸν κελεύοντα ποιεῖν ἐν τῇ πόλει δημοκρατίαν, Σὺ πρῶτος, εἶπεν, ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν.

rum date operam modeſtiæ : mea uxor heri nuſquam omnino prodiit.

V. Ducturum aliam uxorem interrogantibus filiis ecquid eo id faceret, quod ipſos improbaret : reſpondit, *Nequaquam vero, ſed vos laudo, cupioque alios præterea tales liberos nanciſci.*

DEMETRII PHALEREI.

Demetrius Phalereus regi Ptolemæo ſuadebat ut libros de regno et principatu pararet ac legeret, de quibus enim amici reges monere non audent, ea in libris exſtare.

LYCURGI.

I. Lycurgus Lacedæmonius cives adſuefecit ad alendam comam, inquiens ea formoſos, pulchriores : deformes, terribiliores reddi.

II. Poſcenti ut popularem reipublicæ formam Spartæ inſtitueret, juſſit prius domi ſuæ id facere.

γ'. Ἐκέλευε δὲ τὰς οἰκίας ποιεῖν ἀπὸ πελέκεως καὶ πρίονος μόνον· αἰσχύνεσθαι γὰρ εἰς οἰκίας λιτὰς ἐκπώματα καὶ στρώματα καὶ τραπέζας πολυτελεῖς εἰσφέρεσθαι.

δ'. Πυγμὴν δὲ καὶ παγκράτιον ἀγωνίζεσθαι ἐκώλυσεν, ἵνα μηδὲ παίζοντες ἀπαυδᾷν ἐθίζωνται.

F ε'. Στρατεύειν δὲ πολλάκις ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς ἐκώλυσεν, ὅπως μὴ ποιῶσι μαχιμωτέρους. Ὕστερον οὖν τοῦ Ἀγησιλάου τρωθέντος, ὁ Ἀνταλκίδας εἶπεν, Καλὰ διδασκάλια παρὰ Θηβαίων λαμβάνειν αὐτὸν, ἐθίσαντα καὶ διδάξαντα πολεμεῖν ἄκοντας.

ΧΑΡΙΛΛΟΥ.

α'. Χάριλλος ὁ βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς διὰ τί νόμους ὀλίγους οὕτω Λυκοῦργος ἔθηκεν, ἀπεκρίνατο, Τοὺς χρωμένους ὀλίγοις λόγοις μὴ δεῖσθαι νόμων πολλῶν.

β'. Τῶν δὲ εἱλώτων τινὸς θρασύτερον αὐτῷ προσφερομένου, Νὴ τὼ Σιὼ, εἶπε, κατέκτανον τεῦ εἰ μὴ ὠργιζόμαν.

III. Domos non niſi ſecuri et ſerra ædificare juſſit: fore enim ſic, ut pudeat in vilia domicilia pocula, et ſtragula, et menſas ſumptuoſas inferre.

IV. Pugillatione et pancratio interdixit, ut ne per jocum quidem victos ſe fateri ſui diſcerent.

V. Vetuit iiſdem ſæpius bellum inferre, ne ii hoc pacto pugnaciores reddantur. Itaque inferioribus temporibus Antalcidas Ageſilao vulnerato dixit, præclara eum doctrinæ præmia a Thebanis reportare, quos invitos exercuerit, docueritque bellum gerere.

CHARILLI.

I. Charillus rex interrogatus cur tam paucas leges Lycurgus poſuiſſet, reſpondit, eos qui paucis uterentur verbis non habere opus multis legibus.

II. Ferocius ſe adverſus ipſum gerenti de ſervis helotibus uni, Per Caſtores, inquit, occiderem te niſi iraſcerer.

γ'. Πρὸς δὲ τὸν πυθόμενον διὰ τί κομῶσιν, εἶπεν, Ὅτι τῶν κόσμων ἀδαπανώτατος οὗτός ἐστι.

ΤΗΛΕΚΛΟΥ. 190

Τήλεκλος ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγκαλοῦντα τοῖς πολίταις ὡς ἀγνωμονέστερον αὐτῷ προσφερομένοις ἢ ἐκείνῳ, Σὺ γὰρ, εἶπεν, οὐκ οἶδας ἀδικεῖσθαι.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΥ.

Θεόπομπος ἔν τινι πόλει, πρὸς τὸν ἐπιδεικνύμενον τὸ τεῖχος αὐτῷ, καὶ πυνθανόμενον εἰ δοκεῖ καλὸν καὶ ὑψηλὸν εἶναι, Οὐδ' εἰ γυναικῶν, εἶπεν.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ.

Ἀρχίδαμος ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ, τῶν συμμάχων ἀξιούντων ὁρίσαι τοὺς φόρους αὐτοῖς, εἶπεν, Ὁ πόλεμος οὐ τεταγμένα σιτεῖται.

ΒΡΑΣΙΔΟΥ. B

α'. Βρασίδας ἐν ἰσχάσι συλλαβὼν μῦν, καὶ δηχ-

A. 8. Οὐδ' εἰ γυναικῶν, εἶπεν] Ita J. Voſſ. Pol. Jun. Mez. melius ſaltem vulgato Οὐ δεῖ γυναικῶν, εἶπεν. Cod. Venet. qui alio item habet loco dictum in Apophth. Lacon. p. 221. E. aliquanto melius Οὐδ' εἰ γυναικῶν, εἶπεν, ἦν. Sententia eadem, forma paulo diverſa, in Laconicis Ap. aliquoties exſtat.

III. Interrogatus cur comam Spartani nutrirent? quia, inquit, omnium ornatuum hic minimo conſtat ſumptu.

TELECLI.

Teleclus rex fratri cives apud ipſum accuſanti, quod ſe non tanta quanta ipſum benevolentia proſequerentur, *Cauſa eſt*, inquit, *quod ferre injurias tu non noſti.*

THEOPOMPI.

Theopompus quadam in urbe oſtentanti murum, et quærenti pulcherne videretur et altus, reſpondit, *Ne ſi mulierum quidem ſit.*

ARCHIDAMI.

Archidamus bello Peloponneſiaco ſociis poſcentibus ut tributi certam præſcriberet quantitatem, *Bellum*, ait, *definito non alitur emolumento.*

BRASIDÆ.

I. Braſidas inter caricas murem cum cepiſſet, morſus

θεὶς, ἀφῆκεν· εἶτα πρὸς τοὺς παρόντας, Οὐδὲν οὕτως, ἔφη, μικρόν ἐστιν ὃ μὴ σώζεται τολμῶν ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιχειροῦντας.

β΄. Ἐν δὲ μάχῃ διὰ τῆς ἀσπίδος ἀκοντισθεὶς, καὶ τὸ δόρυ τοῦ τραύματος ἑλκύσας, αὐτῷ τούτῳ τὸν πολέμιον ἀπέκτεινεν· ἐπερωτηθεὶς δὲ πῶς ἐτρώθη, Προδούσης με τῆς ἀσπίδος, εἶπεν.

γ΄. Ἐπεὶ δὲ συνέβη πεσεῖν αὐτὸν ἐλευθεροῦντα τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης Ἕλληνας, οἱ δὲ πεμφθέντες εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις τῇ μητρὶ προσῆλθον αὐτοῦ, πρῶτον μὲν ἠρώτησεν εἰ καλῶς ὁ Βρασίδας ἀπέθανεν· ἐγκωμιαζόν-
C των δὲ τῶν Θρᾳκῶν αὐτὸν, καὶ λεγόντων ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἔσται τοιοῦτος, Ἀγνοεῖτε, εἶπεν, ὦ ξένοι· Βρασίδας μὲν γὰρ ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς, ἁ δὲ Λακεδαίμων πολλὼς ἔχει τήνω κάρρονας.

ΑΓΙΔΟΣ.

α΄. Ἆγις ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔφη τοὺς Λακεδαιμονίους ἐρωτᾶν πόσοι εἰσὶν, ἀλλὰ ποῦ εἰσιν οἱ πολέμιοι.

ab eo dimiſit: tum iis qui aderant, *Nihil*, inquit, *ita parvum eſt*, *quod ſalutem ſibi non paret*, *ſi ulciſci adorientes audeat.*

II. In prælio jaculum ſibi per ſcutum adactum e vulnere extraxit, eoque ipſo hoſtem interfecit: interrogatus autem quomodo vulneratus eſſet, reſpondit: *Prodente me ſcuto.*

III. Poſtquam hic liberatis qui ad Thraciam habitabant Græcis in pugna occubuit, miſſos Spartam legatos ſcitata eſt mater ejus primum, an honeſte mortuus eſſet filius: et laudantibus eum Thracibus, neque ſimilem ejus quenquam futurum dicentibus, *Erratis*, inquit, *hoſpites*; *fuit Braſidas vir præclarus*, *ſed habet Lacedæmon multos eo fortiores.*

AGIDIS.

I. Agis rex dicebat *Lacedæmonios non interrogare quam multi*, *ſed ubi ſint hoſtes.*

β'. Ἐν δὲ Μαντινέᾳ κωλυόμενος διαμάχεσθαι τοῖς πολεμίοις πλείοσιν οὖσιν, εἶπεν, Ἀνάγκη πολλοῖς μάχεσθαι τὸν ἄρχειν πολλῶν βουλόμενον.

γ'. Ἐπαινουμένων δὲ τῶν Ἠλείων ἐπὶ τῷ τὰ Ὀλύμπια καλῶς ἄγειν, Τί δὲ, εἶπε, ποιοῦσι θαυμαστὸν εἰ δι' ἐτῶν τεσσάρων μιᾷ ἡμέρᾳ χρῶνται τῇ δικαιοσύνῃ; D
Ἐπιμενόντων δὲ τοῖς ἐπαίνοις, ἔφη, Τί θαυμαστὸν εἰ πράγματι καλῷ καλῶς χρῶνται, τῇ δικαιοσύνῃ;

δ'. Πρὸς δὲ ἄνθρωπον πονηρὸν ἐρωτῶντα πολλάκις τίς ἄριστος εἴη Σπαρτιατῶν, εἶπεν, Ὁ τύνῃ ἀνομοιότατος.

ε'. Ἑτέρου δὲ πυνθανομένου πόσοι εἰσὶν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ὅσοι, εἶπεν, ἱκανοὶ τοὺς κακοὺς ἀπείργειν.

ϛ'. Καὶ τὸ αὐτὸ ἑτέρου πυνθανομένου, Πολλοί σοι, ἔφη, δόξουσιν εἶναι, ἐὰν αὐτοὺς ἴδῃς μαχομένους.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ.

α'. Λύσανδρος, Διονυσίου τοῦ τυράννου πέμψαντος E
ἱμάτια ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ τῶν πολυτελῶν, οὐκ

II. Et apud Mantineam vetantibus pugnam cum hoſtibus conferere, quod numero vincerent, dixit: *Adverſus multos pugnet neceſſe eſt, qui multis vult imperare.*

III. Cum Elei laudarentur quod Olympia juſte adminiſtrarent, *Quid dignum*, inquit, *admiratione præſtant, ſi toto quadriennio unum per diem juſtitia utuntur?* Pergentibus autem laudare qui cœperant: *Quaſi vero*, inquit, *mirum ſit, ſi re pulchra, nimirum juſtitia, pulchre utuntur?*

IV. Homini malo ſæpius quærenti quiſnam Spartanorum ſit optimus, reſpondit, *Is, qui tui eſt diſſimillimus.*

V. Alii interroganti *quanta ſit Spartanorum multitudo*, reddidit: *Quanta ſufficit malis arcendis.*

VI. Idemque alio quærente, *Multi*, inquit, *tibi videbuntur Lacedæmonii, ſi eos pugnantes ſpectes.*

LYSANDRI.

I. Lyſander cum filiabus ipſius Dionyſius tyrannus pretioſas veſtes miſiſſet, non ac-

ἔλαβεν, εἰπὼν, Δεδιέναι μὴ διὰ ταῦτα μᾶλλον αἰσχραὶ φανῶσιν.

β'. Πρὸς δὲ τοὺς ψέγοντας αὐτὸν ἐπὶ τῷ δι' ἀπάτης τὰ πολλὰ πράσσειν, ὡς ἀνάξιον τοῦ Ἡρακλέους, ἔλεγεν, Ὅπου μὴ ἐφικνεῖται ἡ λεοντῆ, προσραπτέον εἶναι ἐκεῖ τὴν ἀλωπεκῆν.

γ'. Πρὸς δὲ Ἀργείους δικαιότερα τῶν Λακεδαιμονίων λέγειν περὶ τῆς ἀμφισβητουμένης χώρας δοκούντων, σπασάμενος τὴν μάχαιραν, Ὁ ταύτης, ἔφη, κρατῶν, βέλτιστα περὶ γῆς ὅρων διαλέγεται.

δ'. Τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ὁρῶν ὀκνοῦντας προσμάχεσθαι τοῖς τείχεσι τῶν Κορινθίων, ὡς εἶδε λαγὼν ἐξ-
F αλλόμενον ἐκ τῆς τάφρου, Τοιούτους, ἔφη, φοβεῖσθε πολεμίους, ὧν οἱ λαγοὶ δι' ἀργίαν ἐν τοῖς τείχεσιν ἐγκαθεύδουσιν;

ε'. Μεγαρέως δὲ ἀνδρὸς ἐν κοινῷ συλλόγῳ παῤῥησίᾳ χρησαμένου πρὸς αὐτὸν, Οἱ λόγοι σου, εἶπε, πόλεως δέονται.

cepit: quod vereri ſe diceret, ne filiæ iis indutæ turpiores viderentur.

II. Culpantibus ipſum, quod multa per dolum agendo parum dignum Hercule ſe gereret, dixit: *Ubi leonina pellis non ſufficit, ibi adſuenda eſt vulpina.*

III. De agro controverſo cum viderentur Argivi juſtiora quam Spartani afferre argumenta, ſtringens gladium, *Hunc*, ait, *qui tenet, is optime de agrorum finibus diſputat.*

IV. Cernens Lacedæmonios non ſatis habere animi ad oppugnandos Corinthiorum muros, cum e foſſa leporem proſilire videret, *Hos*, inquit, *metuiſtis hoſtes, quorum ob ignaviam muris lepores indormiunt?*

V. In concilio liberius a Megarenſi quodam compellatus, *Tua*, inquit, *verba civitate indigent.*

ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ.

α'. Ἀγησίλαος ἔλεγε τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας, ἐλευθέρους μὲν κακοὺς εἶναι, δούλους δὲ ἀγαθούς.

β'. Εἰθισμένων δὲ αὐτῶν τὸν Περσῶν βασιλέα μέγαν προσαγορεύειν, Τί δὲ ἐκεῖνος, εἶπεν, ἐμοῦ μείζων, εἰ μὴ δικαιότερος καὶ σωφρονέστερος;

γ'. Περὶ ἀνδρείας καὶ δικαιοσύνης ἐρωτηθεὶς πότερα βελτίων, Οὐδὲν ἀνδρείας, ἔφη, χρήζομεν ἐὰν πάντες ὦμεν δίκαιοι.

δ'. Νυκτὸς δὲ μέλλων κατὰ τάχος ἀναζευγνύειν ἐκ 191
τῆς πολεμίας, καὶ τὸν ἐρώμενον ὁρῶν ἀπολειπόμενον δι' ἀσθένειαν, καὶ δακρύοντα, Χαλεπὸν, εἶπεν, ἅμα ἐλεεῖν καὶ φρονεῖν.

ε'. Μενεκράτους δὲ τοῦ ἰατροῦ Διὸς προσαγορευομένου, γράψαντος ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν, Μενεκράτης Ζεὺς βασιλεῖ Ἀγησιλάῳ χαίρειν, ἀντέγραψε, Βασιλεὺς Ἀγησίλαος Μενεκράτει ὑγιαίνειν.

ϛ'. Λακεδαιμονίων δὲ νικησάντων Ἀθηναίους καὶ

AGESILAI.

I. Ageſilaus dicebat *Aſiæ incolas ſi libertate fruerentur, malos: ſi ſervirent, bonos eſſe.*

II. Cum ſolerent illi Perſarum regem appellare magnum: *Quomodo*, aiebat, *is me major eſt, ſi non juſtior eſt et temperantior?*

III. De fortitudine et juſtitia interrogatus, utra harum major eſſet, reſpondit, *Nihil opus fore fortitudine, ſi omnes juſti eſſemus.*

IV. Noctu ſubito caſtra ex hoſtico moturus, cum amaſium videret ob imbecillitatem relinqui a tergo et flere, *Difficile eſt*, inquit, *ſimul miſereri et ſapere.*

V. Menecrati medico, qui Jupiter cognominabatur, in epiſtola ad ſe ſcribenti, *Menecrates Jupiter Ageſilao regi S.* reſcripſit: *Rex Ageſilaus Menecrati ſanam mentem.*

VI. Cum ad Corinthum Lacedæmonii viciſſent Athe-

τὺς συμμάχους ἐν Κορίνθῳ, πυθόμενος τὸ πλῆθος τῶν
B πολεμίων νεκρῶν, Φεῦ τᾶς Ἑλλάδος, εἶπεν, ἃ τοσούτυς
ὑφ' ἑαυτᾶς ἀπολώλεκεν ὅσοις ἀρκεῖ τὺς βαρβάρυς
νικῆν ἅπαντας.

ζ'. Χρησμὸν δὲ λαβὼν ἐν Ὀλυμπίᾳ παρὰ τοῦ Διὸς ὃν ἤθελεν, εἶτα τῶν Ἐφόρων κελευόντων καὶ τὸν Πύθιον ἐρωτῆσαι περὶ τῶν αὐτῶν, εἰς Δελφοὺς παραγενόμενος, ἠρώτησε τὸν θεὸν, Εἰ ἅπερ τῷ πατρὶ, δοκεῖ καὶ αὐτῷ.

η'. Παραιτούμενος δέ τινα τῶν φίλων παρὰ τοῦ Καρὸς Ἰδριέως, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν, Νικίας εἰ μὲν οὐκ ἀδικεῖ, ἄφες· εἰ δὲ ἀδικεῖ, ἡμῖν ἄφες, πάντως δὲ ἄφες.

θ'. Τῦ δὲ μιμουμένυ τὴν τῆς ἀηδόνος φωνὴν ἀκοῦσαι παρακαλούμενος, Αὐτᾶς, εἶπεν, ἄκουκα πολλάκις.

C ι'. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, πάντας
τὺς τρέσαντας ἀτίμυς εἶναι τῦ νόμυ κελεύοντος, ὁρῶντες
οἱ ἔφοροι τὴν πόλιν ἀνδρῶν ἔρημον ὖσαν, ἐβύλοντο τὴν

nienſes eorumque ſocios, multitudine hoſtium occiſorum audita dixit: *O infelicem Græciam, quæ tantum hominum ipſa ſibi interemit, quantum ſatis erat ad univerſos vincendum barbaros!*

VII. Olympiæ a Jove oraculum ex animi ſententia conſecutus, Ephoriſque jubentibus Apollinem Pythium eadem de re conſulere, profectus Delphos ex Deo quæſivit, *An quod viſum eſſet patri, idem ipſe probaret.*

VIII. Pro amico quodam apud Hidrieum Carem intercedens, ita ad hunc ſcripſit: ſi inſons eſt Nicias, miſſum eum fac: ſi autem ſons eſt, mea cauſa eum dimitte, omnino autem dimitte.

IX. Invitanti ad audiendum hominem qui luſciniæ vocem imitabatur, dixit, *Ipſam ſæpenumero audivi luſciniam.*

X. A pugna Leuctrica cum lex juberet ignominia omnes affici qui trepidaſſent: Ephori videntes urbem virorum vacuam, ignominiam iſtam abo-

ἀτιμίαν λῦσαι, καὶ νομοθέτην ἀποδεῖξαι τὸν Ἀγησίλαον· ὁ δὲ προελθὼν εἰς τὸ μέσον, ἐκέλευσε τοὺς νόμους ἀπὸ τῆς αὔριον κυρίους εἶναι.

ια'. Ἐπεὶ δὲ πεμφθεὶς τῷ βασιλεῖ τῶν Αἰγυπτίων σύμμαχος ἐπολιορκεῖτο μετ' αὐτοῦ, πολλαπλασιόνων ὄντων τῶν πολεμίων, καὶ περιταφρευόντων τὸ στρατόπεδον, κελεύσαντος ἐπεξιέναι καὶ διαμάχεσθαι τοῦ βασιλέως, D
Οὐκ ἔφη διακωλύσειν τοὺς πολεμίους ἴσους αὐτοῖς γενέσθαι βουλομένους. Ἔτι δὲ μικρὸν ἀπολειπούσης τῆς τάφρου συνάψαι, κατὰ τοῦτο παρατάξας τὸ διαλεῖπον, καὶ πρὸς ἴσους ἴσοι ἀγωνισάμενοι ἐνίκησαν.

ιβ'. Ἀποθνήσκων δὲ, τοὺς φίλους ἐκέλευσε, Μηδεμίαν πλαστὴν μηδὲ μιμηλὴν ποιήσασθαι (τὰς εἰκόνας οὕτω προσαγορεύων)· εἰ γάρ τι καλὸν ἔργον πεποίηκα, τοῦτό μου μνημεῖόν ἐστιν· εἰ δὲ μηδὲν, οὐδ' οἱ πάντες ἀνδριάντες.

lere ſtatuerunt, Ageſilaoque legis condendæ auctoritatem detulerunt. Hic igitur progreſſus in publicum, *Jubeo*, inquit, *leges a craſtina die ratas eſſe.*

XI. Miſſus ut regi Ægyptiorum ferret ſuppetias, cum una cum eo obſideretur ab hoſtibus, quorum multitudinis partem tantum aliquantam ſuorum numero æquabat, iique foſſam circum ipſorum caſtra molirentur: juſſus a rege in aciem ſuos educere et pugna decernere, *Ego vero*, inquit, *non impediam quo minus hoſtes nobis fiant, quod inſtituerunt, æquales.* Cum jam foſſam ferme in orbem abſolviſſent, in ea quæ adhuc reſtabat intercapedine aciem inſtruxit, prœlioque commiſſo æquali ordinum utrinque latitudine, victoriam reportavit.

XII. Moriens amicis mandavit, *Ne ullum ſibi fictile aut pictum monimentum* (ſic enim appellabat imagines) *facerent: ſi quid enim egiſſet præclari, id ſibi monimentum fore: alioqui vel magnam ſtatuarum copiam nihil ad gloriam conducturam eſſe.*

ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ.

E Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου, καταπελτικὸν ἰδὼν βέλος τότε πρῶτον ἐκ Σικελίας κομισθὲν, ἀνεβόησεν, Ὦ Ἡράκλεις, ἀπόλωλεν ἀνδρὸς ἀρετά.

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

α'. Ὁ δὲ νεώτερος Ἆγις, Δημάδου λέγοντος ὅτι τὰ Λακωνικὰ ξίφη διὰ μικρότητα καταπίνουσιν οἱ θαυματοποιοὶ, Καὶ μὴν, ἔφη, μάλιστα οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν πολεμίων τοῖς ξίφεσιν ἐφικνοῦνται.

β'. Τῷ δὲ προδότῃ παραδοῦναι στρατιώτας τῶν ἐφόρων κελευόντων, Οὐκ ἔφη πιστεύσειν τοὺς ἀλλοτρίους τῷ προδόντι τοὺς ἰδίους.

ΚΛΕΟΜΕΝΟΥΣ.

F Κλεομένης πρὸς τὸν ὑπισχνούμενον αὐτῷ δώσειν ἀλεκτρυόνας ἀποθνήσκοντας ἐν τῇ μάχῃ, Μὴ σύ γε, εἶπεν, ἀλλὰ δός μοι τοὺς κατακτείνοντας ἐν τῇ μάχῃ.

ΠΑΙΔΑΡΕΤΟΥ.

Παιδάρετος οὐκ ἐγκριθεὶς εἰς τοὺς τριακοσίους, ἥ τις ἦν ἐν τῇ πόλει πρωτεύουσα τιμὴ τῇ τάξει,

ARCHIDAMI AGESILAI FRATRIS.

Archidamus Ageſilai frater catapultæ cernens telum, tunc primum e Sicilia allatum, exclamavit: *Hercules, actum eſt de virtute viri.*

AGIDIS MINORIS.

I. Agis junior, Demade dicente gladios Laconicos ob parvitatem devorari a præſtigiatoribus: *Atqui*, reſpondit, *gladiis maxime Lacedæmonii ſuos hoſtes tangunt.*

II. Jubentibus Ephoris milites ſuos proditori tradere, negavit alienos ſe crediturum ei qui proprios prodidiſſet.

CLEOMENIS.

Cleomenes promittenti daturum ſe ipſi gallos qui inter pugnandum moriantur: *Ne dederis*, inquit, *mibi iſtos, ſed qui in pugna interficiant.*

PÆDARETI.

Pædaretus inter trecentos, qui primarius in urbe honor erat, non allectus, lætus ac re-

ἱλαρὸς καὶ μειδιῶν ἀπῄει, χαίρειν λέγων εἰ τριακοσίους ἡ πόλις ἔχει πολίτας ἑαυτοῦ βελτίονας.

ΔΑΜΟΝΙΔΟΥ.

Δαμονίδας δὲ ταχθεὶς εἰς τὴν τελευταίαν τοῦ χοροῦ τάξιν ὑπὸ τοῦ τὸν χορὸν ἱστάντος, Εὖγε, εἶπεν, ἐξεῦρες πῶς καὶ αὐτὸς ἔντιμος γίνηται.

ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΥ. 192

Νικόστρατος ὁ τῶν Ἀργείων στρατηγὸς ὑπὸ Ἀρχιδάμου χωρίον τι προδοῦναι παρακαλούμενος ἐπὶ χρήμασι πολλοῖς, καὶ γάμῳ Λακαίνης ἣν βούλεται, δίχα τῶν βασιλικῶν, ἀπεκρίνατο, Μὴ εἶναι τὸν Ἀρχίδαμον ἀφ᾽ Ἡρακλέους· τὸν μὲν γὰρ Ἡρακλέα, περιιόντα τοὺς κακοὺς κολάζειν, Ἀρχίδαμον δὲ τοὺς ἀγαθοὺς κακοὺς ποιεῖν.

ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΔΟΥ.

α΄. Εὐδαιμονίδας ἰδὼν ἐν Ἀκαδημίᾳ Ξενοκράτην πρεσβύτερον ἤδη μετὰ τῶν μαθητῶν φιλοσοφοῦντα, καὶ πυθόμενος ὅτι τὴν ἀρετὴν ζητεῖ, Πότε οὖν, εἶπεν, αὐτῇ χρήσεται;

nidens abiit, *Gaudium ſe ex eo* inquiens *percipere, ſi civitas trecentos ipſo meliores habeat cives.*

DAMONIDÆ.

Damonidas ab eo qui chorum conſtituebat ultimo collocatus loco, *Bene vero,* inquit, *factum: inveniſti enim hujus quoque ſtationis ornandæ rationem.*

NICOSTRATI.

Nicoſtratus Argivorum dux Archidamo petenti ut caſtellum ſibi quoddam proderet, mercediſque loco magnam pecuniam et nuptias Spartanæ mulieris · quam vellet, ſolis exceptis regiis, pollicenti, reſpondit: *Non tu es ex Herculis poſteritate: hic enim terras obiens malos ſuppliciis affecit: tu de bonis malos vis reddere.*

EUDAMIDÆ.

I. Eudamidas in Academia videns Xenocratem grandi jam natu cum diſcipulis philoſophantem, audienſque virtutem ab eo quæri: *Et quando,* inquit, *utetur ea?*

B β'. Πάλιν ἀκούσας φιλοσόφου διαλεχθέντος ὅτι μόνος ἀγαθὸς ὁ σοφὸς ἐστὶν, Ὁ μὲν λόγος, ἔφη, θαυμαστὸς, ὁ δὲ λέγων οὐ περισεσάλπισται.

ΑΝΤΙΟΧΟΥ.

Ἀντίοχος ἐφορεύων, ὡς ἤκουσεν ὅτι Μεσσηνίοις Φίλιππος τὴν χώραν ἔδωκεν, ἠρώτησεν εἰ καὶ τὸ κρατεῖν αὐτοῖς μαχομένοις περὶ τῆς χώρας ἔδωκεν.

ΑΝΤΑΛΚΙΔΟΥ.

α'. Ἀνταλκίδας πρὸς τὸν Ἀθηναῖον ἀμαθεῖς ἀποκαλοῦντα τοὺς Λακεδαιμονίους, Μόνοι γοῦν, εἶπεν, ἡμεῖς οὐδὲν μεμαθήκαμεν κακὸν παρ' ὑμῶν.

C β'. Ἑτέρου δὲ Ἀθηναίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ πολλάκις ὑμᾶς ἐδιώξαμεν, Ἡμεῖς δὲ οὐδέποτε, εἶπεν, ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα.

γ'. Σοφιστοῦ δὲ μέλλοντος ἀναγινώσκειν ἐγκώμιον Ἡρακλέους, ἔφη, Τίς γὰρ αὐτὸν ψέγει;

ΕΠΑΜΙΝΩΝΔΟΥ.

α'. Ἐπαμινώνδου τοῦ Θηβαίου στρατηγοῦντος,

II. Rurſum philoſophum audiens diſputantem, ſolum ſapientem eſſe bonum imperatorem: *Verba quidem*, ait, *admirationem merentur, ſed qui dicit, eum tubæ nunquam circumſonuerunt.*

ANTIOCHI.

Antiochus Ephorus, audito Philippum Meſſeniis agrum attribuiſſe, quæſivit, *An id quoque eis dederit, ut pro eo pugnantes poſſint vincere.*

ANTALCIDÆ.

I. Antalcidas Athenienſi Spartanos appellanti indoctos, *Soli ergo*, inquit, *nos nihil mali a vobis didicimus.*

II. Alii Athenienſi dicenti, *Enimvero nos aliquoties vobis a Cephiſo profligatis inſtitimus*, reſpondit: *Sed nos nunquam vos ab Eurota repulſos perſecuti ſumus.*

III. Sophiſta laudationem Herculis recitaturo, *Quis vero*, inquit, *eum vituperat?*

EPAMINONDÆ.

I. Epaminonda Thebanorum imperatore, nunquam Pa-

οὐδέποτε πανικὸς θόρυβος ἐνέπεσεν εἰς τὸ στρατόπεδον.

β'. Ἔλεγε δὲ τὸν ἐν πολέμῳ θάνατον εἶναι κάλλιστον.

γ'. Τῶν δὲ ὁπλιτῶν δεῖν ἀπέφαινεν εἶναι τὸ σῶμα γεγυμνασμένον οὐκ ἀθλητικῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ στρατιωτικῶς· διὸ καὶ τοῖς πολυσάρκοις ἐπολέμει, καί τινα τοιοῦτον ἀπήλασε τῆς στρατιᾶς, εἰπών, Ὅτι μόλις αὐτοῦ σκέπουσι τὴν γαστέρα ἀσπίδες τρεῖς ἢ τέσσαρες, δι' ἣν οὐχ ἑώρακεν αὐτοῦ τὸ αἰδοῖον. D

δ'. Οὕτω δὲ ἦν εὐτελὴς περὶ τὴν δίαιταν, ὥστε κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον ὑπὸ γείτονος, εὑρὼν πεμμάτων καὶ ὄψων καὶ μύρων παρασκευήν, ἀπῆλθεν εὐθύς, εἰπών, Ἐγώ σε θύειν ᾤμην, οὐχ ὑβρίζειν.

ε'. Τοῦ δὲ μαγείρου τοῖς συνάρχουσιν ἡμερῶν τινῶν δαπάνην ἀπολογιζομένου, πρὸς μόνον ἠγανάκτησε τὸ πλῆθος τοῦ ἐλαίου· θαυμασάντων δὲ τῶν συναρχόντων, E Οὐ τὸ τῆς δαπάνης, ἔφη, λυπεῖν αὐτόν, ἀλλ' εἰ τοσοῦτον ἔλαιον ἐντὸς παραδέδεκται τοῦ σώματος.

nicus terror exercitui incidit.

II. Dicebat hic, *pulcherrimam eſſe mortem in bello.*

III. Pronunciabat *gravis armaturæ militum corpora debere eſſe exercitata non athletice tantum, ſed et militari ratione.* Itaque obeſos oderat, et quendam eorum exercitu ejecit, dicens, *Ventrem ejus, præ quo ſua virilia videre nequiret, vix tribus poſſe aut quatuor ſcutis tegi.*

IV. Adeo autem frugali utebatur victus ratione, ut invitatus aliquando ad cœnam a vicino, cum inveniſſet ibi bellariorum, obſoniorum, unguentorumque apparatum, ſtatim diſceſſerit, inquiens: *Ego te ſacrificare putabam, non luxuriare.*

V. Coquo collegis rationem de ſumptu aliquot dierum reddente, ſoli olei impenſi multitudini ſuccenſuit: profeſſus, *Non ſumptum ſe ægre ferre, ſed quod olei tantum intra corpus eſſet receptum.*

ϛ΄. Ἑορτὴν δὲ τῆς πόλεως ἀγούσης, καὶ πάντων ἐν πότοις καὶ συνουσίαις ὄντων, ἀπήντησέ τινι τῶν συνήθων αὐχμηρὸς καὶ σύννους βαδίζων· θαυμάζοντος δὲ, καὶ πυνθανομένου τί δὴ μόνος οὕτως ἔχων περίεισιν, Ὅπως, εἶπεν, ἐξῇ πᾶσιν ὑμῖν μεθύειν καὶ ῥαθυμεῖν.

ζ΄. Ἄνθρωπον δὲ φαῦλον ἐξαμαρτηκότα τι τῶν μετρίων, τοῦ μὲν Πελοπίδου παρακαλοῦντος, οὐκ ἀφῆκε· τῆς δ᾿ ἐρωμένης δεηθείσης, ἀφῆκεν, εἰπὼν, Ὅτι τοιαῦτα
F πρέπει λαμβάνειν ἑταιριδίοις, ἀλλὰ μὴ στρατηγοῖς.

η΄. Ἐπεὶ δὲ Λακεδαιμονίων ἐπιστρατευομένων ἀνεφέροντο χρησμοὶ τοῖς Θηβαίοις, οἱ μὲν ἧτταν, οἱ δὲ νίκην φράζοντες, ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἐπὶ δεξιᾷ τοῦ βήματος θεῖναι, τοὺς δὲ ἐπ᾿ ἀριστερᾷ. Τεθέντων δὲ πάντων, ἀναστὰς εἶπεν, Ἐὰν μὲν ἐθελήσητε τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, καὶ τοῖς πολεμίοις ὁμόσε χωρεῖν, οὗτοι ὑμῖν εἰσιν οἱ χρησμοὶ, δείξας τοὺς βελτίονας· ἐὰν δὲ ἀποδειλιάσητε πρὸς τὸν κίνδυνον, ἐκεῖνοι, πρὸς τοὺς χείρονας ἰδών.

F. 9. ἰδὼν] Ita J. et Jun. et Verſio Raphaelis Regii. Cæteri omnes εἰπών.

VI. Civitate diem feſtum agente, omnibuſque vino et convivio deditis, occurrit cuidam familiarium ſqualidus et cogitabundus. Miranti et cauſſam quærenti; cur ſolus ita affectus obambularet, reſpondit: *Ut liceat vobis omnibus potare et animo eſſe otioſo.*

VII. Malum hominem, qui mediocrem aliquam culpam commiſerat, Pelopida deprecante non dimiſit: amaſia autem orante, abſolvit: *Hujuſmodi dona*, inquiens, *accipere meretriculas convenit, non imperatores.*

VIII. Lacedæmoniis bellum inferentibus cum eſſent allata Thebanis oracula, cladem quædam, victoriam alia denunciantia: hæc ad dextram, illa ad ſiniſtram tribunalis poni juſſit. Quo peracto, ſurgens, *Si*, inquit, *ducibus parere vultis et in hoſtem pugnare, hæc vobis oracula ſunt*, proſpera oſtendens: *ſi periculum prælii formidatis, hæc ſunt*, deteriora monſtrans.

θʹ. Πάλιν δὲ προσάγων τοῖς πολεμίοις, βροντῆς
γενομένης, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν πυνθανομένων τί σημαίνειν
οἴεται τὸν θεὸν, Ἐμβεβροντῆσθαι τοὺς πολεμίους, εἶπεν, 193
ὅτι τοιούτων χωρίων ἐγγὺς ὄντων, ἐν τοιούτοις στρατοπε-
δεύουσιν.

ιʹ. Ἥδιστον δὲ πάντων αὐτῷ τῶν γεγονότων καλῶν
καὶ ἀγαθῶν εἶναι ἔλεγε, τὸ τῶν γεναμένων αὐτὸν τοῦ πα-
τρὸς ζῶντος ἔτι καὶ τῆς μητρὸς, ἐν Λεύκτροις νικῆσαι
Λακεδαιμονίους.

ιαʹ. Εἰωθὼς δὲ φαίνεσθαι τὸν ἄλλον χρόνον ἀλη-
λιμμένος τὸ σῶμα, καὶ φαιδρὸς τῷ προσώπῳ, μετὰ τὴν
μάχην ἐκείνην τῇ ὑστεραίᾳ προῆλθεν αὐχμηρὸς καὶ
ταπεινός· τῶν δὲ φίλων ἐρωτώντων μή τι λυπηρὸν αὐτῷ
συμπέπτωκεν, Οὐδὲν, εἶπεν, ἀλλ' ἐχθὲς ᾐσθόμην ἐμαυ-
τοῦ μεῖζον ἢ καλῶς ἔχει φρονήσαντος· διὸ σήμερον κο- B
λάζω τὴν ἀμετρίαν τῆς χαρᾶς.

ιβʹ. Εἰδὼς δὲ τοὺς Σπαρτιάτας ἐπικρυπτομένους τὰ
τοιαῦτα συμπτώματα, καὶ βουλόμενος ἐξελέγξαι τὸ μέ-

IX. Cum jam ad hoſtem cum copiis accederet, et tonitru extitiſſet, interrogantibus ſuis quid ſignificari tonitru eo putaret, reſpondit: *Deum attonitos reddidiſſe hoſtes, ſtuporemque iis injeciſſe, qui cum prope apta loca eſſent, iniquo loco caſtra ponerent.*

X. Eorum quæ ipſi eveniſſent bona atque commoda, omnium hoc ſibi aiebat accidiſſe jucundiſſimum, *quod utroque vivente parente Lacedæmonios ad Leuctra viciſſet.*

XI. Solitus alias videri uncto corpore, vultuque ſereno, poſt illam pugnam poſtridie proceſſit ſqualidus atque humilis: et interrogantibus amicis ecquid adverſum obtigiſſet, *Non ſane*, inquit: *ſed heri ſenſi me animo altius quam rectum eſt elatum fuiſſe: itaque hodie immoderatum illud gaudium caſtigo.*

XII. Sciens autem Spartanos id genus calamitatum tegere, ut magnitudinem cladis eorum demonſtraret, cada-

γέθος τῆς συμφορᾶς αὐτῶν, οὐχ ὁμοῦ πᾶσι νεκρῶν ἀναίρεσιν, ἀλλ' ἑκάστοις κατὰ πόλιν ἔδωκεν, ὥστε πλείονας ἢ χιλίους ὄντας ὀφθῆναι τοὺς Λακεδαιμονίων.

ιγ'. Ἰάσονος δὲ τοῦ Θεσσαλῶν μονάρχου συμμάχου
μὲν εἰς Θήβας παραγενομένου, δισχιλίους δὲ χρυσοῦς τῷ
Ἐπαμινώνδᾳ πεμψάντος ἰσχυρῶς πενομένῳ, τὸ μὲν χρυσίον
οὐκ ἔλαβε, τὸν δὲ Ἰάσονα θεασάμενος, Ἀδικῶν,
C ἔφη, χειρῶν ἄρχεις· αὐτὸς δὲ πεντήκοντα δραχμὰς
δανεισάμενος παρά τινος τῶν πολιτῶν, ἐφόδιον τῆς στρα-
τιᾶς, ἐνέβαλεν εἰς Πελοπόννησον.

ιδ'. Αὖθις δὲ τοῦ Περσῶν βασιλέως τρισμυρίους δαρεικοὺς ἀποστείλαντος αὐτῷ, καθήψατο πικρῶς Διομέδοντος, εἰ τοσοῦτον πλοῦν πέπλευκε διαφθερῶν Ἐπαμινώνδαν· πρὸς δὲ τὸν βασιλέα λέγειν ἐκέλευσεν, Ὅτι τὰ συμφέροντα Θηβαίοις φρονῶν, ἕξει προῖκα φίλον Ἐπαμινώνδαν· τὰ δὲ μὴ συμφέροντα, πολέμιον.

ιε'. Ἐπεὶ δὲ Ἀργεῖοι μὲν ἐγένοντο σύμμαχοι Θη-

verum receptionem non ſimul univerſis, ſed ſingulatim urbibus permiſit: quo deprehenſum eſt amplius mille Lacedæmoniorum cecidiſſe.

XIII. Cum Jaſon Theſſalorum tyrannus Thebas (nam ea cum civitate fœdus ei ſocietaſque intercedebat) veniſſet, et Epaminondæ admodum egeno duo millia aureorum mitteret: aurum Epaminondas repudiavit, cumque Jaſonem conſpexiſſet, *Injuriam*, inquit, *mihi infers ultro:* et quinquaginta denariis a quodam cive mutuo ſumptis, eo fretus expeditionis viatico in Peloponneſum irrupit.

XIV. Rurſum cum ei rex Perſarum tria Daricorum millia miſiſſet: acerbe Diomedontem objurgavit, qui tantam navigationem confeciſſet corrumpendi Epaminondæ gratia, regique eum renunciare juſſit, *Se ei gratis fore amicum, Thebanorum commodo ſtudenti: incommoda autem eorum meditanti, hoſtem.*

XV. Cum Argivi facti eſſent Thebanorum ſocii, et

βαίων, Ἀθηναίων δὲ πρέσβεις εἰς Ἀρκαδίαν παραγενόμενοι κατηγόρουν ἀμφοτέρων, καὶ Καλλίστρατος ὁ ῥήτωρ D ὠνείδισε τὸν Ὀρέστην καὶ τὸν Οἰδίποδα ταῖς πόλεσιν, ἐπαναστὰς ὁ Ἐπαμινώνδας, Ὁμολογοῦμεν, ἔφη, καὶ παρ' ἡμῖν πατροκτόνον γενέσθαι, καὶ παρ' Ἀργείοις μητροκτόνον· ἀλλὰ τοὺς ταῦτα δράσαντας ἡμεῖς μὲν ἐξεβάλομεν, Ἀθηναῖοι δὲ ὑπεδέξαντο.

ιϛ'. Πρὸς δὲ τοὺς Σπαρτιάτας πολλὰ καὶ μεγάλα τῶν Θηβαίων κατηγορήσαντας, Οὗτοι μέν τοι, εἶπεν, ὑμᾶς βραχυλογοῦντας ἔπαυσαν.

ιζ'. Ἐπεὶ δὲ Ἀλέξανδρον τὸν Φεραίων τύραννον, πολέμιον ὄντα Θηβαίων, Ἀθηναῖοι φίλον ἐποιήσαντο καὶ E σύμμαχον ὑποσχόμενον αὐτοῖς ἡμιωβολίου τὴν μνᾶν κρεῶν ὤνιον παρέξειν, Ἡμεῖς δὲ, ἔφη ὁ Ἐπαμινώνδας, ξύλα προῖκα παρέξομεν Ἀθηναίοις ἐπὶ τὰ κρέα ταῦτα· τὴν γὰρ χώραν αὐτῶν τεμοῦμεν, ἂν πολυπραγμονῶσι.

E. 5. τὴν γὰρ χώραν] Ita ſententia poſtulat, et repoſui ex Voſſ. Mez. T. verſionibus Philelphi, Raphaelis, Amioti. Vulgo τὴν δὲ χώραν.

legati Athenienſium in Arcadiam miſſi utroſque culparent, atque Calliſtratus orator civitatibus his Oreſtem et Œdipum exprobraret: ſurgens Epaminondas: *Fatemur*, inquit, *apud nos parricidam, apud Argivos fuiſſe matricidam: verum iſtos a nobis ejectos Athenienſes receperunt.*

XVI. Spartanis vero multa et magna Thebanis crimina impingentibus dixit: *Hi quidem veſtræ breviloquentiæ finem impoſuerunt.*

XVII. Poſtquam Alexandrum Pheræorum tyrannum, hoſtem Thebanorum, Athenienſes ſocium ſibi fœdere junxerunt, pollicitum ſe ipſis minam carnis ſemiobolo venditurum: *Nos vero*, inquit Epaminondas, *Athenienſibus ligna ad coquendas carnes iſtas gratis ſuppeditabimus: nam ſi quid tentabunt novi, agrum eorum depopulabimur.*

ιή. Τοὺς δὲ Βοιωτοὺς ὑπὸ σχολῆς ἐκλυομένους ἀεὶ βουλόμενος ἐν τοῖς ὅπλοις συνέχειν, ὁπότε Βοιωτάρχης αἱρεθείη, παραινῶν ἔλεγε, Ἔτι βουλεύσασθε ἄνδρες· ἐὰν γὰρ ἐγὼ στρατηγῶ, στρατευτέον ἐστὶν ὑμῖν· καὶ τὴν χώραν ὑπτίαν οὖσαν καὶ ἀναπεπταμένην, πολέμου ὀρχήστραν προσηγόρευεν, ὡς μὴ δυναμένους κρατεῖν αὐτῆς, ἂν μὴ τὴν χεῖρα διὰ πόρπακος ἔχωσι.

F ιθ'. Τοῦ δὲ Χαβρίου περὶ Κόρινθον ὀλίγους τινὰς τῶν Θηβαίων ὑπὸ τὰ τείχη φιλομαχοῦντας καταβαλόντος, καὶ στήσαντος τρόπαιον, ὁ Ἐπαμινώνδας καταγελῶν ἔφη, Ἐνταῦθα δὴ οὐ τρόπαιον ἀλλὰ Ἑκατήσιον ἑστάναι· τὴν γὰρ Ἑκάτην ἐπιεικῶς ἐν ταῖς πρὸ τῶν πυλῶν ἱδρύοντο τριόδοις.

κ'. Ἀπαγγείλαντος δέ τινος ὡς Ἀθηναῖοι στράτευμα καινοῖς κεκοσμημένον ὅπλοις εἰς Πελοπόννησον ἀπεστάλκασι, Τί οὖν, εἶπεν, Ἀντιγενίδας στένει καινοὺς Τέλλινος

E. 8. βουλόμενος] Sic Voſſ. Venet. T. P. Verſiones Philelph. et Raphaelis. Vulgo βουλευόμενος.

XVIII. Bœotos otio diſſolutos cupiens ſemper in armis continere, cum Bœotarcham (ſic ſummum apud eos magiſtratum vocant) deligerent, hortari ſolebat, *Ut denuo conſultarent; ſe enim ſi crearent ducem, militandum ipſis fore.* Regionemque ipſorum ſupinam atque apertam, *belli orcheſtram* appellabat, quod eam tenere non poſſent, niſi manu clypei anſæ inſerta.

XIX. Chabrias apud Corinthum Thebanos paucos quoſdam ſub ipſos muros cupidius pugna progreſſos occiderat, ac trophæum ibi conſtituerat. Quod deridens Epaminondas, *Ibi non trophæum* aiebat, *ſed Triviæ ſtatuam ſtare.* Solent enim Triviæ ſtatuas ante portas in triviis ponere.

XX. Nunciante quodam, Athenienſes exercitum novis armis ornatum in Peloponneſum miſiſſe, *Quid tum poſtea?* inquit, *an gemit Antigenidas novas fiſtulas Telline nacto?*

αὐλοὺς ἔχοντος; ἦν δὲ αὐλητὴς ὁ μὲν Τέλλις, κάκιστος, ὁ δὲ Ἀντιγενίδας, κάλλιστος.

κα΄. Τὸν δὲ ὑπασπιστὴν αἰσθόμενος εἰληφότα 194
χρήματα πολλὰ παρ' ἀνδρὸς αἰχμαλώτου γεγονότος, Ἐμοὶ μὲν, εἶπεν, ἀπόδος τὴν ἀσπίδα, σεαυτῷ δὲ πρίω καπηλεῖον ἐν ᾧ καταζήσεις· οὐκέτι γὰρ ἐθέλεις κινδυνεύειν ὁμοίως, εἷς τῶν πλουσίων γεγονὼς καὶ μακαρίων.

κβ΄. Ἐρωτηθεὶς δὲ πότερον ἑαυτὸν ἡγεῖται βελτίονα στρατηγὸν ἢ Χαβρίαν ἢ Ἰφικράτην, Δύσκριτον, εἶπεν, ἕως ζῶμεν.

κγ΄. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς Λακωνικῆς ὑποστρέψας ἔφευγε θανάτου δίκην μετὰ τῶν συστρατηγῶν, ὡς ἐπιβαλὼν τῇ Βοιωταρχίᾳ παρὰ τὸν νόμον τέσσαρας μῆνας, τοὺς μὲν οὖν ἄρχοντας ἐκέλευεν εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν B
ὡς ἐκβιασθέντας, αὐτὸς δὲ οὐκ ἔφη βελτίονας ἔχειν τῶν ἔργων λόγους· εἰ δὲ δεῖ τι πάντως εἰπεῖν πρὸς τοὺς δι-

B. 1. οὖν ἄρχοντας] Corrigendum συνάρχοντας, *collegas*, ut vidit Mez. et reddiderunt interpretes Philelph. Raphael. Amiot.

Erant autem tibicines, Antigenidas optimus, Tellis peſſimus.

XXI. Armigerum ſuum comperiens multum pecuniæ accepiſſe a quodam qui captus fuerat: *Proinde*, inquit, *ſcutum tu mihi redde*, *tibique cauponam eme in qua vitam exigas*; *dives enim et unus beatorum factus*, *non voles adhuc pericula adire.*

XXII. Interrogatus, ſene meliorem putaret imperatorem, Chabriam, aut Iphicratem, reſpondit: *Hoc dijudicatu difficile eſt dum vivimus.*

XXIII. Reverſus ex Laconica, capitis poſtulatus eſt, cumque eo reliqui duces. Crimen erat, quod Bœotarchiæ contra leges quatuor prorogaſſet menſes. Tum reliquos duces in ipſum culpam conferre juſſit, tanquam ab eo coactos. Ipſe vero præfatus ſe non dicendo plus quam rebus gerendis valere: Si tamen, ait, omnino aliquid eſt ad judices dicendum, poſtulo

καστὰς, ἀξιοῦν, ἂν ἀποκτείνωσιν αὐτὸν, ἐπιγράψαι τῇ στήλῃ τὴν καταδίκην, ὅπως οἱ Ἕλληνες εἰδῶσιν ὅτι μὴ βουλομένους Θηβαίους Ἐπαμινώνδας ἠνάγκασε τὴν Λακωνικὴν πυρπολῆσαι, πεντακοσίοις ἐνιαυτοῖς ἀδῄωτον οὖσαν· οἰκῆσαι δὲ Μεσσήνην δι' ἐτῶν τριάκοντα καὶ διακοσίων· συντάξαι δὲ καὶ συναγαγεῖν εἰς ταὐτὸν Ἀρκάδας· ἀποδοῦναι δὲ τοῖς Ἕλλησι τὴν αὐτονομίαν. Ταῦτα γὰρ ἐπράχθη κατ' ἐκείνην τὴν στρατείαν. Ἐξῆλθον
c οὖν οἱ δικασταὶ σὺν πολλῷ γέλωτι, μηδὲ τὰς ψήφους ἐπ' αὐτὸν ἀναλαβόντες.

κδ'. Ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ μάχῃ τρωθεὶς καὶ κομισθεὶς ἐπὶ σκηνὴν, ἐκάλει Δαΐφαντον, εἶτα μετ' ἐκεῖνον Ἰολλίδαν· τεθνάναι δὲ τοὺς ἄνδρας πυθόμενος, ἐκέλευε διαλύεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους, ὡς οὐκ ὄντος αὐτοῖς στρατηγοῦ. Καὶ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἐμαρτύρησεν, ὡς εἰδότος ἄριστα τοὺς πολίτας.

B. 8. οἰκῆσαι] Rectius legatur οἰκίσαι: incolis frequentare.

ut ſi me interficitis, inſcribatis damnationem columnæ alicui; ut ſcire poſſint Græci, *Epaminondam Thebanos invitos adegiſſe ad vaſtandam incendiis Laconicam, nihil hoſtile a quingentis annis paſſam, Meſſenemque poſt ducentos et triginta ab excidio annos condendam: et in unum corpus ut redigerent Arcades, ac redderent Græcis liberum ſuarum legum uſum: hæc enim ſunt iſto expeditionis tempore acta.* His auditis judices multo cum riſu diſceſſerunt, non admiſſo ad ſuffragia ferenda populo.

XXIV. Ultima in pugna accepto vulnere in tentorium relatus, Daiphantum vocavit, ac poſt illum Iollidam: quos cum interiiſſe intellexiſſet, ſuaſit ſuis ut pacem cum hoſte componerent, imperatore jam carentes. Verba ejus res comprobavit, ita præclare cives ſuos noverat.

ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ.

α'. Πελοπίδας ὁ συστράτηγος Ἐπαμινώνδου, τῶν φίλων αὐτὸν ἀμελεῖν λεγόντων πράγματος ἀναγκαίου, χρημάτων συναγωγῆς, Ἀναγκαῖα τὰ χρήματα νὴ Δία, εἶπε, τούτῳ Νικομήδει, δείξας χωλὸν καὶ ἀνάπηρον ἄνθρωπον.

β'. Τῆς δὲ γυναικὸς, ἐπὶ μάχην ἐξιόντος αὐτοῦ, δεομένης σώζειν ἑαυτὸν, Ἄλλοις, ἔφη, δεῖν τοῦτο παραι- D νεῖν, ἄρχοντι δὲ καὶ στρατηγῷ, σώζειν τοὺς πολίτας.

γ'. Εἰπόντος δέ τινος τῶν στρατιωτῶν, ἐμπεπτώκαμεν εἰς τοὺς πολεμίους, Τί μᾶλλον, εἶπεν, ἢ εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνοι;

δ'. Ἐπεὶ δὲ παρασπονδηθεὶς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φεραίων τυράννου, καὶ δεθεὶς, κακῶς αὐτὸν ἔλεγεν, εἰπόντος ἐκείνου, Σπεύδεις ἀποθανεῖν; Πάνυ μὲν οὖν, εἶπεν, ἵνα μᾶλλον ἐπὶ σὲ παροξυνθῶσι Θηβαῖοι, καὶ σὺ δίκην δῷς τάχιον.

ε'. Θήβης δὲ τῆς τοῦ τυράννου γυναικὸς ἐλθούσης πρὸς Πελοπίδαν, καὶ λεγούσης θαυμάζειν ὅτι οὕτως ἱλαρὸς ἐστι

PELOPIDÆ.

I. Pelopidas Epaminondæ collega, dicentibus amicis rem eum negligere neceſſariam, pecuniæ ſcilicet conquiſitionem, *Mehercle*, inquit, *pecunia res eſt neceſſaria huicce Nicomedi*, monſtrans hominem claudum et mutilum.

II. Cum exeuntem ad pugnam oraret uxor, ut ſeipſum ſervaret, *Aliis*, inquit, *hoc conſulendum eſt*, *principi autem et imperatori*, *ut cives ſervet*.

III. Quodam militum dicente, Incidimus in hoſtes: *Qui magis*, reſpondit, *quam illi in nos?*

IV. Poſtquam violata fide Alexander Pheræorum tyrannus in vinculis eum captivum tenuit, maledictiſque impetitus ab eo dixit, Acceleras tibi mortem? *Omnino*, inquit, *ut tanto magis irritati Thebani ſupplicium de te ſumant.*

V. Thebæ autem tyranni uxori ad ſe venienti, mirarique dicenti quod ita hilaris

δεδεμένος, Αὐτὸς, ἔφη, μᾶλλον θαυμάζειν ἐκείνην, ὅτι μὴ δεδεμένη ὑπομένει Ἀλέξανδρον.

E ϛ'. Κομισαμένου δ' αὐτὸν τοῦ Ἐπαμινώνδου, Χάριν, εἶπεν, ἔχειν Ἀλεξάνδρῳ, πεπειρᾶσθαι γὰρ ἑαυτοῦ νῦν μάλιστα οὐ μόνον πρὸς πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πρὸς θάνατον εὐθαρσῶς ἔχοντος.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

ΜΑΝΙΟΥ ΚΟΥΡΙΟΥ.

α'. Μάνιος Κούριος, ἐγκαλούντων αὐτῷ τινων ὅτι τῆς αἰχμαλώτου χώρας ὀλίγον ἑκάστῳ μέρος διένειμε, τὴν δὲ πολλὴν ἐποίησε δημοσίαν, ἐπηύξατο, Μηδένα γενέσθαι Ῥωμαίων ὃς ὀλίγην ἡγήσεται γῆν τὴν τρέφουσαν.

F β'. Σαυνιτῶν δὲ μετὰ τὴν ἧτταν ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, καὶ χρυσίον διδόντων, ἔτυχεν ἐν χύτραις ἕψων γογγυλίδας· ἀπεκρίνατο δὲ τοῖς Σαυνίταις μηδὲν χρυσίου δεῖσθαι τοιοῦτον δεῖπνον δειπνῶν· αὐτῷ δὲ βέλτιον εἶναι τοῦ χρυσίον ἔχειν τὸ κρατεῖν τῶν ἐχόντων.

eſſet in vinculis, *Ego*, inquit, *te multo magis miror, quæ non vincta Alexandrum fers.*

VI. Liberatus Epaminondæ opera, *Gratiam ſe habere Alexandro* dixit: *nunc enim maxime expertum ſe eſſe, non ad bellum modo, ſed etiam ad mortem animo ſe eſſe forti.*

ROMANORUM APOPHTHEGMATA.

MANII CURII.

I. Manius Curius reprehendentibus quibuſdam quod de agro bello capto parvam ſingulis portionem attribuiſſet, maximam publicaſſet: optavit *ne quis foret Romanorum, qui exiguum agrum putaret quo aleretur.*

II. Samnites accepta clade ad eum venerunt aurum offerentes: elixabat autem tum forte rapas in olla. Reſpondit itaque iis, *Nihil opus auro eſſe qui ſic cœnaret: ſibique utilius eſſe imperare aurum poſſidentibus, quam aurum poſſidere.*

ΓΑΙΟΥ ΦΑΒΡΙΚΙΟΥ.

α'. Γάϊος Φαβρίκιος τὴν ὑπὸ Πύῤῥου Ῥωμαίων ἧτταν πυθόμενος, Λαβίνῳ εἶπε, Πύῤῥος οὐκ Ἠπειρῶται Ῥωμαίους νενικήκασιν.

β'. Ἐλθὼν δὲ πρὸς Πύῤῥον περὶ λύσεως αἰχμαλώτων, χρυσίον μὲν πολὺ διδόντος, οὐκ ἔλαβε· τῇ δ' 195
ὑστεραίᾳ τὸν μέγιστον ἐλέφαντα, τοῦ Πύῤῥου παρακελεύσαντος ἐξόπισθεν ἀγνοοῦντι τῷ Φαβρικίῳ ῥήξαντα φωνὴν ἐπιφανῆναι· καὶ τούτου γενομένου, ἐπιστραφεὶς ὁ Φαβρίκιος καὶ μειδιάσας, Ἐμὲ μὲν, εἶπεν, οὔτε τὸ χρυσίον ἐχθὲς, οὔτε σήμερον τὸ θηρίον ἐξέπληξε.

γ'. Τοῦ δὲ Πύῤῥου παρακαλοῦντος αὐτὸν εἶναι σὺν αὐτῷ καὶ τὴν μετ' αὐτὸν ἔχειν ἡγεμονίαν, Οὐδέ σοι, ἔφη, τοῦτο λυσιτελές ἐστιν· Ἠπειρῶται γὰρ ἐὰν ἀμφοτέρους γνῶσιν ἡμᾶς, ὑπ' ἐμοῦ βασιλεύεσθαι μᾶλλον ἢ σοῦ ἐθελήσουσιν.

δ'. Ὑπατεύοντι δὲ τῷ Φαβρικίῳ προσέπεμψεν ἐπιστολὴν ὁ τοῦ Πύῤῥου ἰατρὸς, ἐπαγγελλόμενος, ἐὰν κε- B
λεύῃ, φαρμάκοις τὸν Πύῤῥον ἀποκτενεῖν· ὁ δὲ Φαβρίκιος

CAII FABRICII,

I. Caius Fabricius audito Romanos a Pyrrho victos, Lævino dixit, *Non Epirotæ Romanos, ſed Pyrrhus vicit.*

II. Cum liberandorum captivorum gratia ad Pyrrhum veniſſet, multum ab eo auri oblatum non accepit. Poſtridie Pyrrhus curavit, ut maximus elephas Fabricio ignoranti a tergo ſtatueretur et vocem ederet. Quod ubi factum eſt, converſus Fabricius, ſubridenſque, *Me*, inquit, *neque aurum heri, neque bellua hodie perculit.*

III. Hortanti Pyrrho, ut ſecum maneret, proximoque a ſe loco imperaret: *Hoc*, ait, *ne tibi quidem conduceret*; *nam ſi me Epirotæ noſſent, a me mallent quam a te regi.*

IV. Conſulatum gerenti Fabricio Pyrrhi medicus per epiſtolam promiſit, ſe jubente ipſo Pyrrhum veneno necaturum. Eam epiſtolam Fabrici-

τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Πύρρον ἔπεμψεν, αἰσθέσθαι κελεύσας διότι καὶ φίλων κάκιστός ἐστι κριτὴς καὶ πολεμίων.

ε'. Ἐπεὶ δὲ φωράσας τὴν ἐπιβουλὴν ὁ Πύρρος, τὸν μὲν ἰατρὸν ἐκρέμασε, τῷ δὲ Φαβρικίῳ τοὺς αἰχμαλώτους ἄνευ λύτρων ἀπέδωκεν, οὐκ ἐδέξατο δωρεὰν, ἀλλ' ἴσους ἀντέδωκε, μὴ δόξῃ λαμβάνειν μισθόν· οὐδὲ γὰρ χάριτι Πύρρου μεμηνυκέναι τὴν ἐπιβουλὴν, ἀλλ' ὅπως μὴ δοκῶσι Ῥωμαῖοι δόλῳ κτείνειν, ὡς φανερῶς νικᾷν οὐ δυνάμενοι.

C

ΦΑΒΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ.

α'. Φάβιος Μάξιμος Ἀννίβᾳ μάχεσθαι μὴ βουλόμενος, ἀλλὰ τρίβειν χρόνῳ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ χρημάτων ἐνδεᾶ καὶ σιτίων οὖσαν, ἐπηκολούθει διὰ τῶν τραχέων καὶ ὀρεινῶν ἀντιπαρεξιών· καταγελώντων δὲ τῶν πολλῶν καὶ παιδαγωγὸν Ἀννίβα καλούντων, μικρὰ φροντίζων ἐχρῆτο τοῖς αὐτοῦ λογισμοῖς· καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν, Ὅτι τὸν σκώμματα φοβούμενον καὶ λοιδορίας, δειλότερον ἡγεῖται τοῦ φεύγοντος τοὺς πολεμίους.

us Pyrrho miſit, juſſitque animadvertere, *peſſime ipſum et de amicis judicare et de inimicis.*

V. Cumque inſidiis cognitis Pyrrhus medicum ſuſpendiſſet, et Fabricio captivos gratis reddidiſſet, non accepit hos ea conditione Fabricius, ſed totidem captivos reddidit ne mercedem beneficii accipere videretur, non gratia aliqua in Pyrrhum collati, ſed ne putarentur Romani dolo interficere tanquam aperto Marte vincere non valentes.

FABII MAXIMI.

I. Fabius Maximus nolens cum Annibale prœlio congredi, ſed copias ejus meditatus tempore atterere, pecuniæ et commeatus inopes, ſectabatur hoſtem per aſpera et montoſa ab altera parte ducens: ridentibuſque multis et pædagogum Annibalis eum dictitantibus, contemptis dicteriis ſua ſequebatur conſilia, et amicis dicebat, *qui maledicta et convicia metueret, hunc ſibi timidiorem exiſtimari eo qui hoſtes fugiat.*

β'. Ἐπεὶ δὲ τοῦ συνάρχοντος Μινουκίου καταβαλόντος τινὰς τῶν πολεμίων, πολὺς ἦν λόγος ὡς ἀνδρὸς ἀξίου τῆς Ῥώμης, Μᾶλλον ἔφη τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν ἀτυ- D χίαν τοῦ Μινουκίου φοβεῖσθαι. Καὶ μετὰ μικρὸν ἐνέδρᾳ περιπεσόντος, κινδυνεύοντος ἀπολέσθαι μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως, ἐπιβοηθήσας, τῶν τε πολεμίων πολλοὺς διέφθειρε, κἀκεῖνον ἔσωσεν. Ὁ μὲν οὖν Ἀννίβας εἶπε πρὸς τοὺς φίλους, Οὐ πολλάκις ὑμῖν προὔλεγον ἐγὼ τὴν ἀπὸ τῶν ὀρῶν νεφέλην, ὅτι χειμάσει ποτὲ ἐφ' ἡμᾶς;

γ'. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Κάνναις ἀτυχίαν τῆς πόλεως, ἄρχων κατασταθεὶς μετὰ Κλαυδίου Μαρκέλλου τόλμαν ἔχοντος ἀνδρὸς, καὶ φιλομαχοῦντος ἀεὶ πρὸς τὸν Ἀννίβαν, αὐτὸς ἤλπιζεν, εἰ μηδεὶς μάχοιτο, ταχὺ τὴν δύναμιν τοῦ Ἀννίβα παρατεινομένην ἀπαγορεύσειν· ἔλεγεν E οὖν ὁ Ἀννίβας, Ὅτι μᾶλλον φοβεῖται Μαρκέλλου μαχομένου Φάβιον μὴ μαχόμενον.

δ'. Στρατιώτου δέ τινος Λευκανοῦ κατηγορηθέντος πρὸς αὐτὸν ὡς νύκτωρ ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου πλανῷτο

II. Cum autem collega ipſius Minucius quibuſdam hoſtium dejectis in omnium eſſet ore, virque Roma dignus ferretur, dixit Fabius, *Magis ſe a proſpero Minucii quam adverſo eventu aliquid timere mali.* Eundem paulo poſt in inſidias delapſum, ac de ſua et exercitus ſalute in ſummo verſantem periculo, ſubveniens ipſe magna cum ſtrage hoſtium ſervavit. Itaque Annibal ad amicos dicebat: *Nonne prædixi vobis, a nubecula iſta montibus inſidente tempeſtatem aliquando in nos erupturam?*

III. Poſt Cannenſem cladem conſul creatus Claudio Marcello collega, homine audace, atque identidem cum Annibale prœliari ſtudente, ipſe ſperabat nemine pugnante mox exercitum Annibalis mora enervatum animos deſponſurum. Itaque dicebat Annibal, *magis ſe a non pugnante Fabio, quam pugnante Marcello ſibi timere.*

IV. Erat apud Fabium delatus Lucanus quidam miles, qui ob amorem mulierculæ

πολλάκις ἐρῶν γυναικός, τὰ δὲ ἄλλα θαυμαστὸν ἐν τοῖς ὅπλοις πυνθανόμενος εἶναι τὸν ἄνδρα, συλλαβεῖν ἐκέλευσε τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ κρύφα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀγαγεῖν·
F ὡς δὲ ἤχθη, μεταπεμψάμενος τὸν ἄνθρωπον, Οὐ λέληθας, ἔφη, παρὰ τὸν νόμον ἀπονυκτερεύων· ἀλλ' οὐδὲ χρηστὸς ὢν πρότερον ἐλελήθεις· τὰ μὲν οὖν ἡμαρτημένα λελύσθω τοῖς ἠνδραγαθημένοις, τὸ δὲ λοιπὸν ἔσῃ μεθ' ἡμῶν· ἔχω γὰρ ἐγγυητήν· καὶ προαγαγὼν συνέστησεν αὐτῷ τὸ γύναιον.

ε'. Ταραντίνους δὲ κατέχοντα φρουρᾷ τὸν Ἀννίβαν πλὴν τῆς ἀκροπόλεως, ἀπαγαγὼν πορρωτάτω δι' ἀπάτης, καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν καὶ διαρπάσας, τοῦ γραμματέως ἐπερωτήσαντος τί περὶ τῶν ἱερῶν ἔγνωκεν ἀγαλμάτων, Ἀπολείπωμεν, ἔφη, Ταραντίνοις τοὺς θεοὺς κεχολωμένους.

ς'. Μάρκου δὲ Λιβίου τοῦ τὴν ἀκρόπολιν φρουροῦντος δι' ἑαυτὸν ἑαλωκέναι τὴν πόλιν λέγοντος, οἱ μὲν ἄλλοι
196 κατεγέλων, ὁ δὲ Φάβιος εἶπεν, Ἀληθῆ λέγεις· εἰ γὰρ

cujuſdam frequenter noctu a caſtris evagaretur. Hunc cum alioqui in armis admiranda eſſe virtute inaudiviſſet, capi occulte atque ad ſe afferri mulierculam juſſit: adductaque ea vocato ad ſe reo: *Deprehenſum eſt*, ait, *noctu te a caſtris contra leges abeſſe, ſed ne hoc quidem me fefellit, ſtrenuum te ante fuiſſe: meritis igitur peccata tuis tua condonata ſunto, in poſterum autem nobiſcum eris: habeo enim fidejuſſorem:* ſimulque productam ei tradidit amicam.

V. Tarentum, quod præſidio tenebatur ab Annibale, abducto per fallaciam hoſte quam longiſſime, recepit ac diripuit: ſcribæque interroganti quid de ſacris ſimulachris ſtatuiſſet, *Relinquamus*, ait, *Tarentinis deos iratos.*

VI. Cum autem Marcus Livius, qui Tarentinam arcem præſidio tutabatur, ſua opera eum Tarento potitum diceret: aliis deridentibus, *Vera*, inquit Fabius, *dicis: niſi*

μὴ σὺ τὴν πόλιν ἀπέβαλες, οὐκ ἂν ἐγὼ ἀνέλαβον.

ζ΄. Ἤδη δὲ πρεσβύτερος ὢν ὑπατεύοντος τοῦ υἱοῦ, καὶ χρηματίζοντος ἐν δημοσίῳ πολλῶν παρόντων, ἀναβὰς ἐφ' ἵππου προῄει· πέμψαντος δὲ τοῦ νεανίσκου ῥαβδοῦχον, καὶ καταβῆναι κελεύσαντος, οἱ μὲν ἄλλοι διετράπησαν, αὐτὸς δὲ ὁ Φάβιος ἀποπηδήσας τοῦ ἵππου προσέδραμε παρ' ἡλικίαν, καὶ περιβαλὼν τὸν υἱὸν, Εὖγε, εἶπεν, ὦ παῖ φρονεῖς, αἰσθόμενος τίνων ἄρχεις, καὶ πηλίκης ἀρχῆς μέγεθος παρείληφας.

ΣΚΙΠΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ. B

α΄. Σκιπίων δὲ ὁ πρεσβύτερος τὴν ἀπὸ τῶν στρατηγιῶν καὶ τῆς πολιτείας σχολὴν ἐν γράμμασι διατριβὴν ποιούμενος, ἔλεγεν, Ὁπότε σχολάζοι πλείονα πράττειν.

β΄. Ἐπεὶ δὲ Καρχηδόνα κατὰ κράτος εἷλε, καὶ τῶν στρατιωτῶν τινες αἰχμάλωτον λαβόντες εὐπρεπῆ παρ-

A. 6. προῄει] Legendum προσῄει, ut in Vita Fabii Max. p. 188. A.

enim tu urbem amiſiſſes, nunquam ego recepiſſem.

VII. Senectute jam ingraveſcente, cum filius ejus conſul in publico magna hominum frequentia officio fungeretur, conſcenſo equo ad eum adivit: cumque filius miſſo lictore deſcendere eum ex equo juſſiſſet, reliquis pudore affectis deſiluit ex equo, et contentiore quam ætas ferret impetu accurrit ad filium, amplexuſque eum, *Recte*, inquit, *ſapis fili, ſentiens quibus præſis, et quantam imperii majeſtatem adeptus ſis.*

SCIPIONIS MAJORIS.

I. Scipio Major quod otii a gerendis imperiis et republica erat, litterarum ſtudiis inſumens, dicebat, *In otio ſe plura quam alias agere.*

II. Cum vi expugnaſſet Carthaginem, ac milites quidam captam virginem eleganti

θένον, ἧκον κομίζοντες, αὐτῷ τε ἐδίδοσαν, Ἡδέως ἂν ἔφη, ἔλαβον, εἴπερ ἦν ἰδιώτης καὶ μὴ ἄρχων.

γ΄. Πολιορκῶν δὲ πόλιν Βαθεῖαν ἧς ὑπερεφαίνετο ναὸς Ἀφροδίτης, ἐκέλευσεν, Ἐκεῖ τὰς ἐγγύας ὁμολογεῖν, ὡς εἰς τρίτην ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀφροδίτης ἀκου-
C σόμενος τῶν διαδικούντων· καὶ τοῦτ᾽ ἐποίησεν ὡς προεῖπε τῆς πόλεως ἁλούσης.

δ΄. Πυνθανομένου δέ τινος ἐν Σικελίᾳ, τίνι πεποιθὼς ἐπὶ Καρχηδόνα μέλλει τὸν στόλον περαιοῦν, δείξας αὐτῷ ἐνόπλους ἄνδρας τριακοσίους γυμναζομένους, καὶ πύργον ὑψηλὸν ὑπὲρ θαλάττης, Οὐδεὶς τούτων, ἔφη, ἐστὶν ὅστις ἐπὶ τὸν πύργον ἀναβὰς τοῦτον, οὐκ ἂν ἑαυτὸν ῥίψειεν ἐπὶ κεφαλὴν, ἐμοῦ κελεύσαντος.

ε΄. Ἐπεὶ δὲ διαβὰς τῆς τε γῆς ἐκράτει, καὶ τὰ στρατόπεδα τῶν πολεμίων κατέκαυσεν, οἱ δὲ Καρχηδόνιοι πέμψαντες ἐποιοῦντο συνθήκας, τά τε θηρία καὶ τὰς
D ναῦς καὶ τὰ χρήματα δώσειν ὁμολογήσαντες· Ἀννίβου

forma ipſi adducerent atque offerrent: *Perlibenter*, inquit, *accepiſſem, ſi privatus, neque cum imperio eſſem.*

III. Cum oppugnaret urbem Batheiam, ſupra quam extabat templum Veneris, vadimonia juſſit eo promitti: nimirum tertia poſt die de cauſis cogniturus litigantium in illo Veneris templo. Pollicitum implevit, urbe ea capta.

IV. Interrogatus in Sicilia a quodam, qua re fretus auderet exercitum in Africam adverſus Carthaginenſes trajicere: demonſtravit ei trecentos viros qui in armis exercebantur, turrimque ad mare excelſam: hocque addidit: *Nullus horum eſt qui non me jubente ſit conſcenſa hac turri præcipitem ſeſe in mare dejecturus.*

V. Idem cum perveniſſet quo intenderat, occupaſſetque regionem, et caſtra hoſtium combuſſiſſet, Carthaginenſeſque miſſis legatis pacem his conditionibus componerent, ut ſe belluas, naves, pecuniamque daturos promitterent: iidem

δὲ καταπλεύσαντος ἐξ Ἰταλίας, μετεμέλοντο ταῖς ὁμολογίαις διὰ τὸ θαῤῥεῖν· πυθόμενος δὲ ὁ Σκιπίων, ἔφη, Μηδὲ βουλομένοις αὐτοῖς ἔτι τὰς σπονδὰς φυλάξειν, ἂν μὴ τάλαντα πεντακισχίλια προσεκτίσωσιν, ὅτι μετεπέμψαντο τὸν Ἀννίβαν.

ϛʹ. Ἐπεὶ δὲ νικηθέντες οἱ Καρχηδόνιοι κατὰ κράτος, περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης πρέσβεις ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν εὐθὺς ἀπιέναι τοὺς ἥκοντας, ὡς οὐκ ἀκουσόμενος πρότερον αὐτῶν ἢ Λεύκιον Τερέντιον ἀγάγωσιν· ἦν δὲ Ῥωμαῖος ὁ Τερέντιος, ἐπιεικὴς ἀνὴρ, γεγονὼς αἰχμάλωτος ὑπὸ Καρχηδονίων· ἐπεὶ δὲ ἧκον ἄγοντες E
τὸν ἄνδρα, καθίσας ἐν τῷ συμβουλίῳ παρ᾽ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος, οὕτως ἐχρημάτισε τοῖς Καρχηδονίοις, καὶ κατέλυσε τὸν πόλεμον.

ζʹ. Ὁ δὲ Τερέντιος ἐπηκολούθησεν αὐτῷ θριαμβεύοντι πίλιον ἔχων, ὥσπερ ἀπελεύθερος· ἀποθανόντος δὲ, τοῖς ἐπὶ τὴν ἐκφορὰν παραγινομένοις ἐνέχει πίνειν οἰνόμελι, καὶ τὰ ἄλλα περὶ τὴν ταφὴν ἐφιλοτιμήθη. Ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον.

vero, Annibale ex Italia advecto reſumptis animis pactorum ducerentur pœnitentia, intellecta re Scipio dixit, Se pactis jam non ſtaturum, niſi addant quinque millia talentorum propter accitum Annibalem.

VI. Deinde illis devictis, ac legatos mittentibus qui pacem et pacta ambirent, ſtatim eos juſſit diſcedere, auditurum ſe eos negans ante, quam Lucium Terentium adducerent. Erat autem Lucius ille Terentius vir bonus, captus a Carthaginenſibus, quem poſtquam adduxerunt, eo in tribunali pone ſe collocato, ita demum Carthaginenſibus reſponſa dedit, pacificationemque confecit.

VII. Atque huic Scipioni triumphanti comitavit Terentius pileum gerens tanquam libertus: et iis qui funeri adfuerunt Scipionis efferendo, vinum melle mulſum propinavit, reliquaque juſta liberali ſtudio perſolvit. Sed hæc poſterioribus acta ſunt temporibus.

η'. Ἀντιόχου δὲ τοῦ βασιλέως μετὰ τὸ διαβῆναι Ῥωμαίους ἐπ' αὐτὸν, εἰς Ἀσίαν πέμψαντος πρὸς Σκι-
F πίωνα περὶ διαλύσεως, Ἔδει πρότερον, εἶπεν, ἀλλὰ μὴ νῦν, ὁπότε καὶ τὸν χαλινὸν καὶ τὸν ἀναβάτην προσδέδεξαι.

θ'. Χρήματα δὲ τῆς συγκλήτου λαβεῖν αὐτὸν ἐκ τοῦ ταμιείου ψηφισαμένης, τῶν δὲ ταμιῶν οὐ βουλομένων ἀνοῖξαι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, αὐτὸς ἀνοίξειν ἔφη, Καὶ γὰρ κλείεσθαι δι' αὐτὸν, πλησθέντα χρημάτων τοσούτων τὸ ταμιεῖον.

ι'. Παιτιλίου δὲ καὶ Κοΐντου πολλὰ πρὸς τὸν δῆμον αὐτοῦ κατηγορησάντων, εἰπὼν, Ὅτι τῇ σήμερον ἡμέρᾳ Καρχηδονίους καὶ Ἀννίβαν ἐνίκησεν, αὐτὸς μὲν ἔφη στεφανωσάμενος ἀναβαίνειν εἰς τὸ Καπετώλιον θύσων, τὸν δὲ βουλόμενον τὴν ψῆφον ἐκέλευσε φέρειν περὶ αὐτοῦ· καὶ
197 ταῦτα εἰπὼν, ἀνέβαινεν· Ὁ δὲ δῆμος ἐπηκολούθησε τοὺς κατηγόρους ἀπολιπὼν λέγοντας.

ΤΙΤΟΥ ΚΟΙΝΤΟΥ.

α'. Τίτος Κοΐντιος οὕτως ἦν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιφα-

A. 3. Κοΐντου] Melius Κοϊντίου et mox Κοΐντιος, ut Mez.

VIII. Cum rex Antiochus, jam Romanis in Aſiam contra ipſum tranſvectis de componenda pace miſiſſet ad ipſum, reſpondit, *hoc prius faciendum fuiſſe, non jam, ubi frænum ſeſſoremque rex receperit.*

IX. Decreverat ſenatus, ut ex ærario ei pecunia daretur: hoc cum quæſtores illa die nollent aperire, ſeipſum aperturum dixit: *ſe enim, qui id pecunia impleviſſet, in cauſa fuiſſe cur clauderetur.*

X. Gravibus criminibus accuſatus apud populum a duobus Pætilliis, Hac ipſa, inquit, die Carthaginienſes et Annibalem devici: itaque nunc coronatus adſcendo ad Capitolium, rem ibi ſacram facturus: qui volunt, de me ferant ſuffragia: atque hæc locutus, adſcendit, ſequente populo deſtitutiſque qui ipſum accuſabant.

TITI QUINCTII.

I. Titus Quinctius Flamininus ita fuit mature illuſtris,

νής, ὥστε πρὸ δημαρχίας καὶ στρατηγίας καὶ ἀγορανομίας, ὕπατος αἱρεθῆναι. Πεμφθεὶς δὲ στρατηγὸς ἐπὶ Φίλιππον, εἰς λόγους ἐπείσθη συνελθεῖν αὐτῷ· τοῦ δὲ Φιλίππου λαβεῖν ὁμήρους ἀξιοῦντος, ἐκεῖνον μὲν γὰρ εἶναι μετὰ πολλῶν, Ῥωμαίοις, ἑαυτὸν δὲ μόνον Μακεδόσι· Σὺ γὰρ μόνον, ὁ Κόϊντος ἔφη, ἑαυτὸν ἐποίησας, ἀποκτείνας τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς.

β΄. Νικήσας δὲ μάχῃ τὸν Φίλιππον, ἐκήρυξεν ἐν B Ἰσθμίοις ὅτι τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους ἀφίησιν. Ὅσοι δὲ Ῥωμαίων αἰχμάλωτοι γενόμενοι ἐν τοῖς κατ᾽ Ἀννίβαν χρόνοις ἐδούλευον παρὰ τοῖς Ἕλλησι, τούτων ἕκαστον οἱ Ἕλληνες ἐξωνησάμενοι δραχμῶν πεντακοσίων, δωρεὰν ἔδωκαν αὐτῷ, κἀκεῖνοι θριαμβεύοντι συνηκολούθησαν ἐν Ῥώμῃ, πίλια περὶ ταῖς κεφαλαῖς ἔχοντες, ὥσπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐλευθερωθεῖσι.

γ΄. Τοὺς δ᾽ Ἀχαιοὺς ἐπὶ τὴν Ζακυνθίων νῆσον διανοουμένους στρατεύειν ἐκέλευε, φυλάττεσθαι μὴ, καθάπερ

ut nondum obitis tribunatu plebis, prætura, atque ædilitate, tamen conſul renunciaretur. Imperator miſſus adverſus Philippum, perſuaderi ſibi paſſus eſt, ut cum eo in colloquium veniret: cumque Philippus obſides peteret, quod illum multis ſtipatum Romanis, ſe cum paucis adeſſe videret Macedonibus, ita reſpondit: *Hanc tu circa te ſolitudinem ipſe effeciſti, amicis cognatiſque interficiendis.*

II. Victo pugna Philippo, in conventu Iſthmico præconis voce omnes Græcos liberos et facultate ſuis legibus utendi donatos pronunciavit. Quotquot autem Romanorum Annibalici belli tempore capti apud Græcos ſerviebant, horum unumquemque quingentis denariis redemptum Achæi, univerſos ei dono dederunt, iique Romæ triumphum ducentis currum ſunt ſecuti, pileos in capitibus geſtantes, qui mos fuit libertatem e ſervitute conſecutorum.

III. Achivos bellum inferre Zacyntho molientes, monuit ne inſtar teſtudinum prolato extra Peloponneſum teſtam ſu-

C αἱ χελῶναι, τὴν κεφαλὴν περιστείναντες ἔξω τῆς Πελοποννήσου κινδυνεύσωσιν.

δ΄. Ἀντιόχου δὲ τοῦ βασιλέως μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἥκοντος εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πάντων ἐκπεπληγμένων τὰ πλήθη καὶ τοὺς ὁπλισμοὺς, λόγον εἶπε τοιοῦτον πρὸς τοὺς Ἀχαιούς· ἔφη γὰρ ἐν Χαλκίδι παρὰ τῷ ξένῳ δειπνῶν θαυμάζειν τὸ τῶν κρεῶν πλῆθος· εἰπεῖν δὲ τὸν ξένον ὅτι ταῦτα πάντα χοίρειά ἐστιν, ἡδύσμασι καὶ σκευασίαις διαφέροντα· Μὴ τοίνυν μηδὲ ὑμεῖς, ἔφη, θαυμάζετε τὴν βασιλικὴν δύναμιν, λογχοφόρους καὶ καταφράκτους καὶ πεζεταίρους καὶ ἀφιπποτοξότας ἀκού-
D οντες· πάντες γὰρ εἰσιν οὗτοι Σύροι ὁπλαρίοις ἀλλήλων διαφέροντες.

ε΄. Φιλοποίμενι δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Ἀχαιῶν ἱππεῖς μὲν πολλοὺς καὶ ὁπλίτας ἔχοντι, χρημάτων δὲ οὐκ εὐποροῦντι, προσπαίζων ἔλεγεν ὅτι, Χεῖρας ἔχει Φιλοποίμην καὶ σκέλη, γαστέρα δὲ οὐκ ἔχει. Καὶ γὰρ καὶ τῇ φύσει τοῦ σώματος ἦν ὁ Φιλοποίμην τοιοῦτος.

am capite periculo ſeſe exponant.

IV. Quo tempore Antiochus magno cum exercitu in Græciam contendebat, omnibus ob multitudinem et armaturam metu perculſis, ad Achæos hujuſmodi fabulam recitavit: Se Chalcide apud hoſpitem in cœna quadam miratum fuiſſe multitudinem carnium: hoſpitem vero ſibi dixiſſe, omnes eas carnes ſuillas eſſe, condimentiſque duntaxat et apparatione differre: ita ipſos quoque non debere regis copias admirari, quod nominari audiant lancearios, cataphractos, pedeſtres, ſagittarios equeſtres; omnes enim iſtos Syros eſſe, armaturæ neſcio quibus modis differentes.

V. Philopœmeni Achæorum prætori, multis equitibus ac gravis armaturæ militibus inſtructo, pecuniæ autem inopi, illudens, Manus eum aiebat habere et crura, ſed ventre carere. Nam et corporis eo habitu erat Philopœmen.

ΓΑΙΟΥ ΔΟΜΙΤΙΟΥ.

Γάϊος Δομίτιος, ὃν Σκιπίων ὁ μέγας ἀνθ' ἑαυτοῦ τῷ ἀδελφῷ Λευκίῳ παρακατέστησεν ἐν τῷ πρὸς Ἀντίοχον πολέμῳ, κατασκεψάμενος τὴν τῶν πολεμίων φάλαγγα, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἡγεμονικῶν εὐθὺς ἐπιχειρεῖν E κελευόντων, ἔφη, Τὴν ὥραν οὐκ ἐπαρκεῖν ἵνα τοσαύτας μυριάδας κατακόψαντες, καὶ διαρπάσαντες τὴν ἀποσκευὴν, ἐπανελθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον, ἑαυτῶν ἐπιμεληθῶσι, τὸ δὲ, αὐτὸ ποιήσειν αὔριον καθ' ὥραν. Καὶ συμβαλὼν τῇ ὑστεραίᾳ πεντακισμυρίους τῶν πολεμίων ἀνεῖλεν.

ΠΟΠΛΙΟΥ ΛΙΚΙΝΙΟΥ.

Πόπλιος Λικίνιος ὕπατος στρατηγὸς ἡττηθεὶς ὑπὸ Περσέως τοῦ Μακεδόνων βασιλέως ἱππομαχίᾳ, δισχιλίους ὀκτακοσίους ἀπέβαλε, τοὺς μὲν, πεσόντας, τοὺς δὲ, ἁλόντας· F ἐπεὶ δὲ μετὰ τὴν μάχην ἔπεμψεν ὁ Περσεὺς πρέσβεις περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης, ἐκέλευεν ὁ νενικημένος τὸν νενικηκότα Ῥωμαίοις ἐπιτρέπειν τὰ καθ' αὐτόν.

D. 8. Γαΐω] Melius Γναΐω et mox Γναῖος, ut Mez.
E. 3. ἀποσκευὴν] Sic Voſſ. T. P. Vulgo παρασκευήν.

CNEI DOMITII.

Cneus Domitius, quem Scipio Major pro ſe adjunxit Lucio Scipioni in bello contra Antiochum, ut hoſtium exercitum exploraret, ducibus quos ſecum habebat ſtatim adoriri hoſtes jubentibus, non eſſe ſatis temporis reſpondit ad tam multa hoſtium millia occidendum, direptiſque eorum impedimentis in caſtra redeundum et curandum corpora: cras hoc ſe tempeſtive facturum. Poſtridie commiſſo prœlio quinquaginta millia hoſtium interfecit.

PUBLII LICINII.

Publius Licinius conſul victus a Perſeo rege equeſtri prœlio amiſerat duo millia et octingentos viros partim occiſos partim captos: cum autem poſt pugnam Perſeus legatos ad ipſum de pacificatione miſiſſet, reſpondit victus victori, debere eum ſuas res arbitratui Romanorum permittere.

ΠΑΥΛΟΥ ΑΙΜΥΛΙΟΥ.

α'. Παῦλος Αἰμύλιος δευτέραν ὑπατείαν μετελθὼν, ἀπέτυχεν· ἐπεὶ δὲ τοῦ πρὸς Περσέα καὶ Μακεδόνας πολέμου μῆκος λαμβάνοντος, ἀπειρίᾳ καὶ μαλακίᾳ τῶν στρατηγῶν, ἐκεῖνον ὕπατον ἀπέδειξαν, Οὐκ ἔφη χάριν ἔχειν αὐτοῖς· οὐ γὰρ αὐτὸς ἀρχῆς δεόμενος, ὡς ἐκεῖνοι ἄρχοντος, ᾑρῆσθαι στρατηγός.

β'. Ἐλθὼν δὲ εἰς οἶκον ἐξ ἀγορᾶς, καὶ τὴν Τερτίαν τὸ θυγάτριον εὑρὼν δεδακρυμένον ἐπυνθάνετο τὴν αἰτίαν,
198 Εἰπούσης δὲ ὅτι Περσεὺς τέθνηκεν ἡμῖν (κυνίδιον δ' ἦν οὕτως ὀνομαζόμενον)· Ἀγαθῇ τύχῃ, εἶπεν, ὦ θύγατερ, καὶ δέχομαι τὸν οἰωνόν.

γ'. Εὑρὼν δὲ ἐπὶ στρατοπέδου πολλὴν θρασύτητα καὶ λαλίαν παραστρατηγούντων καὶ πολυπραγμονούντων, ἐκέλευεν, Ἡσυχίαν ἔχειν, καὶ ποιεῖν ὀξείας τὰς μαχαίρας μόνον, αὐτῷ δὲ τῶν ἄλλων μελήσειν.

δ'. Τὰς δὲ νυκτερινὰς φυλακὰς ἐκέλευε φυλάσσειν ἄνευ λόγχης καὶ ξίφους, ὅπως ἀμύνασθαι τοὺς

PAULI ÆMILII.

I. Paulus Æmilius ſecundum petens conſulatum, repulſam tulit. Bello autem contra Perſeum et Macedones moram trahente ob ducum imperitiam et mollitiem, conſul creatus, negavit ſe populo gratiam habere: non enim ſe honorem requiſiviſſe, ſed eum ſibi inopia imperatoris alterius delatum eſſe.

II. A foro domum reverſus, Tertiam filiolam flentem reperit, cauſamque ei quærenti ea reſpondit, Perſeum (catellum hoc nomine habuerat) mortuum eſſe: *Accipio*, inquit, *fauſtum hoc omen.*

III. In exercitu cum inveniret multum ferociæ ac garrulitatis, in imperatoris officia militibus ſeſe ingerentibus, ac curioſe multa agentibus, *Quieſcere eos juſſit, ac gladios modo acuere: ſibi reliqua curæ fore.*

IV. Excubias ſine gladio et haſta juſſit peragi, ut eo magis ſomnum vitarent, quia ſpes

πολεμίους ἀπεγνωκότες, μᾶλλον διαμαχοῦνται πρὸς τὸν ὕπνον.

ε'. Ἐμβαλὼν δὲ διὰ τῶν ἄκρων εἰς Μακεδονίαν, καὶ συντεταγμένους ἰδὼν τοὺς πολεμίους, τοῦ Νασικᾶ παρακαλοῦντος αὐτὸν εὐθὺς ἐπιχειρεῖν, Ἔγε τὴν σὴν, B εἶπεν, ἡλικίαν εἶχον· αἱ δὲ πολλαί με πεῖραι κωλύουσιν ἐκ πορείας πρὸς φάλαγγα συντεταγμένην μάχεσθαι.

ς'. Νικήσας δὲ τὸν Περσέα καὶ τὰς ἐπινικίους ποιούμενος ἑστιάσεις, ἔλεγε, Τῆς αὐτῆς ἐμπειρίας εἶναι στράτευμα φοβερώτερον πολεμίοις, καὶ συμπόσιον ἥδιστον φίλοις παρασχεῖν.

ζ'. Τοῦ δὲ Περσέως αἰχμαλώτου γενομένου, καὶ παρακρουομένου τὸν θρίαμβον, Ἐπὶ σοὶ, εἶπε, τοῦτ' ἐστιν· ἐξουσίαν διδοὺς αὐτῷ ἑαυτὸν ἀνελεῖν.

η'. Χρημάτων δὲ ἀπείρων εὑρεθέντων, αὐτὸς μὲν οὐκ ἔλαβε· τῷ δὲ γαμβρῷ Τουβέρωνι φιάλην ἀργυρᾶν, ὁλκῆς C

B. 5. τῆς αὐτῆς ἐμπειρίας] αὐτῆς addidi ex Voſſ. Mez. Jun. T. P.
B. 8. παρακρουομένου] Rectius erat παραιτουμένου ut in Vita Æmil. Paul. p. 273. D. et ſic fere reddiderunt Interpretes.

adverſus hoſtem ſe defendendi omnis adempta erat.

V. Cum per montium extremitates in Macedoniam perveniſſet, hoſtiumque videret inſtructam aciem, Naſicæ hortanti ut ſtatim eos aggrederetur, *Facerem*, inquit, *ſi tua eſſem ætate: ſed me diuturna experientia docuit non inire pugnam ex itinere adverſus exercitum ſuis diſpoſitum ordinibus.*

VI. Victo Perſeo cum pro gratulatione victoriæ convivia exhiberet, *Ejuſdem* dicebat *eſſe peritiæ exercitum hoſtibus valde terribilem, et amicis convivium admodum jucundum reddere.*

VII. Cum Perſeus captus duci in triumpho recuſaret, *In tua*, inquit, *hoc eſt poteſtate.* Nimirum ei facultatem conſciſcendæ necis largiens.

VIII. Potitus innumera pecunia, nihil quicquam de ea ipſe accepit, genero duntaxat ſuo Tuberoni pateram argenteam quinque pondo appen-

πέντε λιτρῶν, ἀριστεῖον ἔδωκε. Καὶ τοῦτό φασι πρῶτον εἰς τὸν Αἰμυλίων οἶκον εἰσελθεῖν κειμήλιον ἀργυροῦν.

θ'. Τεσσάρων δὲ παίδων ἀρρένων αὐτῷ γεγονότων, δύο μὲν πρότερον ἐτύγχανεν ἐκδεδωκὼς ἑτέροις θετούς· δυοῖν δὲ ὄντων ἐπὶ τῆς οἰκίας, ὁ μὲν ἡμέραις πέντε πρὸ τοῦ θριάμβου, τεσσαρεσκαίδεκα γεγονὼς ἔτη, ἀπέθανεν, ὁ δὲ ὕστερον πέντε τοῦ θριάμβου, δωδεκαέτης· προελθὼν δὲ τοῦ δήμου συναλγοῦντος αὐτῷ καὶ συμπενθοῦντος, Νῦν
D ἔφη, περὶ τῆς πατρίδος ἀδεὴς γεγονέναι καὶ ἀκίνδυνος, ὁπότε τῶν εὐτυχημάτων τὴν νέμεσιν εἰς τὸν οἶκον ἀπερεισαμένης τῆς τύχης, ὑπὲρ πάντων αὐτὸς ἀναδέδεκται.

ΚΑΤΩΝΟΣ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ.

α'. Κάτων ὁ πρεσβύτερος ἐν τῷ δήμῳ τῆς ἀσωτίας καὶ πολυτελείας καθαπτόμενος εἶπεν, Ὡς χαλεπόν ἐστι λέγειν πρὸς γαστέρα ὦτα μὴ ἔχουσαν.

β'. Θαυμάζειν δὲ πῶς σώζεται πόλις ἐν ᾗ πωλεῖται πλείονος ἰχθὺς ἢ βοῦς.

dentem virtutis præmium eximium dedit. Quam primam argenteam ſuppellectilem in Æmiliam domum veniſſe ferunt.

IX. De quatuor filiis ſuis jam ante duos adoptandos tradiderat: reliquorum quos domi ſuæ retinuerat alter quinque ante triumphum diebus vitam cum morte commutavit, annos natus quatuordecim, alter quinto poſt triumphum die, anno ætatis duodecimo. Progreſſus in publicum, populo calamitatem ejus lugente, *Nunc*, inquit, *patriæ metuere demum deſino, poſtquam fortuna quæ felicitatem calamitatibus ſolet compenſare, in meam incubuit domum, ejuſque clade proſperos reipublicæ ſucceſſus ulta eſt.*

CATONIS MAJORIS.

I. Cato Major ad populum verba faciens, intemperantiam ejus et luxum perſtringens aiebat, *Difficile eſt loqui ad ventrem auribus carentem.*

II. Dicebat *mirari ſe, quomodo ſalva poſſit eſſe urbs, in qua pluris vendatur piſcis quam bos.*

γ'. Λοιδορῶν δέ ποτε τὴν ἐπιπολάζουσαν γυναικοκρατίαν, Πάντες, εἶπεν, ἄνθρωποι τῶν γυναικῶν ἄρχουσιν, ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων, ἡμῶν δὲ αἱ γυναῖκες.

δ'. Ἔφη δὲ βούλεσθαι μᾶλλον εὐεργετήσας μὴ E
κομίσασθαι χάριν, ἢ μὴ ὑποσχεῖν κόλασιν ἀδικήσας. καὶ πᾶσιν ἀεὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν χωρὶς ἑαυτοῦ διδόναι συγγνώμην.

ε'. Παρορμῶν δὲ τοὺς ἄρχοντας ἐπιτιμᾷν τοῖς ἁμαρτάνουσιν, ἔλεγε, Τοὺς δυναμένους κωλύειν τοὺς κακῶς ποιοῦντας, ἐὰν μὴ κωλύωσι, κατακελεύειν.

ϛ'. Τῶν δὲ νέων, ἔφη, χαίρειν τοῖς ἐρυθριῶσι μᾶλλον ἢ τοῖς ὠχριῶσι.

ζ'. Στρατιώτην δὲ μισεῖν, ὃς ἐν τῷ περιπατεῖν τὰς χεῖρας, ἐν δὲ τῷ μάχεσθαι τοὺς πόδας κινεῖ, ῥέγχει δὲ μεῖζον ἢ ἀλαλάζει.

η'. Κάκιστον δὲ ἔλεγεν ἄρχοντα εἶναι, τὸν ἄρχειν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενον. F

III. Aliquando imperia mulierum in viros nimis quam uſitata inceſſens dixit: *Omnes homines mulieribus imperant, nos omnibus hominibus, nobis mulieres.*

IV. Aiebat *malle ſe nullam pro beneficio collato gratiam adipiſci, quam ob delictum non dare pœnam: omnibuſque ſe peccantibus, ſe uno excepto, ignoſcere.*

V. Inſtigans magiſtratus ad imponenda ſontibus ſupplicia, dicebat, *Eos qui male agentes prohibere poſſent, neque id facerent, eorum flagitiis aſſentiri.*

VI. *Adoleſcentibus erubeſcentibus* aiebat *magis ſe delectari, quam pallentibus.*

VII. *Odiſſe* ſe affirmabat *militem qui inter deambulandum manus, in pugna pedes moveret: et qui clarius ſterteret, quam in congreſſu pugnæ vociferaretur.*

VIII. *Peſſimum eſſe principem, qui regere ſeipſum nequiret.*

θʹ. Μάλιστα δὲ ἐκόμιζε δεῖν ἕκαστον αὐτὸν αἰδεῖσθαι· μηδένα γὰρ ἑαυτοῦ μηδέποτε χωρὶς εἶναι.

ιʹ. Πολλῶν δὲ ὁρῶν ἀνισταμένους ἀνδριάντας, Ἐμοῦ δὲ, ἔφη, ἐρωτᾶν βούλομαι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τί ἀνδριὰς οὐ κεῖται Κάτωνος, ἢ διὰ τί κεῖται.

ιαʹ. Φείδεσθαι δὲ τῆς ἐξουσίας παρεκάλει τοὺς δυναμένους, ὅπως ἀεὶ παραμένῃ τὸ ἐξεῖναι.

ιβʹ. Τοὺς δὲ τῆς ἀρετῆς τὴν τιμὴν ἀφαιροῦντας, ἔλεγε τὴν ἀρετὴν ἀφαιρεῖν τῆς νεότητος.

ιγʹ. Τὸν δὲ ἄρχοντα ἢ κριτὴν ἔλεγε δεῖν μήτε ὑπὲρ τῶν δικαίων λιπαρεῖσθαι, μηδὲ ὑπὲρ τῶν ἀδίκων ἐκλιπαρεῖσθαι.

199 ιδʹ. Τὴν δὲ ἀδικίαν ἔλεγε, τοῖς ἀδικοῦσι κἂν μὴ φέρῃ κίνδυνον, ἅπασι φέρειν.

ιεʹ. Τῷ δὲ γήρᾳ πολλῶν παρόντων κακῶν, ἠξίου μὴ προστιθέναι τὴν ἀπὸ τῆς κακίας αἰσχύνην.

A. 1. Τὴν δὲ ἀδικίαν—φέρειν] Subeſt quid labis. Raphael quidem et Mez. pro φέρῃ habent δοκῇ.

IX. *Unumquemque ſeipſum maxime revereri debere: nunquam enim eſſe ſine ſeipſo.*

X. Cum videret multis poſitas ſtatuas, *Malo*, inquit, *homines quærere cur Catoni non ſit poſita ſtatua, quam cur ſit.*

XI. *Parce uſurpare poteſtate ſua* jubebat *potentes, ut liceret eam ſemper habere.*

XII. *Qui virtuti honorem detraherent, eos* aiebat *virtutem adoleſcentiæ adimere.*

XIII. *Magiſtratum* aiebat *et judicem debere neque opus habere exhortatione ad juſte, neque pati exhortando ſe permoveri ad injuſte agendum.*

XIV. *Injuſte facta ut auctori non ſint, omnibus tamen eſſe periculoſa.*

XV. Hortabatur ſenes, *ne ſenectuti cui alias multa adeſſent incommoda, turpitudinem a vitiis proficiſcentem ſuperadderent.*

ιϛʹ. Τὸν δὲ ὀργιζόμενον ἐνόμιζε τοῦ μαινομένου χρόνῳ διαφέρειν.

ιζʹ. Ἥκιστα δὲ φθονεῖσθαι τοὺς τῇ τύχῃ χρωμένους ἐπιεικῶς καὶ μετρίως· οὐ γὰρ ἡμῖν, ἀλλὰ τοῖς περὶ ἡμᾶς φθονοῦσι.

ιηʹ. Τοὺς δὲ σπουδάζοντας ἐν τοῖς γελοίοις, ἔλεγεν ἐν τοῖς σπουδαίοις ἔσεσθαι καταγελάστους.

ιθʹ. Τὰς καλὰς πράξεις ἔλεγε δεῖν καταλαμβάνειν λόγους καλοὺς, ἵνα μὴ τῆς δόξης ἀποῤῥέωσιν.

κʹ. Ἐπετίμα δὲ τοῖς πολίταις ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς αἱρουμένοις ἄρχοντας· Δόξετε γὰρ, εἶπε, μὴ πολλοῦ τὸ ἄρχειν ἄξιον, ἢ μὴ πολλοὺς τοὺς ἄρχειν ἀξίους ἡγεῖσθαι. B

καʹ. Τὸν δὲ τοὺς παραλίους ἀγροὺς πεπρακότα προσεποιεῖτο θαυμάζειν ὡς ἰσχυρότερον τῆς θαλάσσης· Ἃ γὰρ ἐκείνη μόλις ἐπικλύζει, οὗτος ῥᾳδίως καταπέπωκε.

κβʹ. Τιμητίαν δὲ μετιὼν, καὶ τοὺς ἄλλους ὁρῶν δεομένους

A. 13. λόγους καλοὺς] Puto legendum λόγοις καλοῖς. Sententia ejuſmodi eſt. *Pulchræ actiones vinciendæ ſunt pulchra oratione, ne a gloria defluant.*

XVI. *Iratum ab inſano tempore duntaxat differre.*

XVII. *Minime invideri iis, qui fortunam æquo animo et moderate ferrent: non enim nobis, ſed iis quæ circa nos ſunt, invideri.*

XVIII. *Qui ridiculis rebus ſeriam impenderent operam, eos* aiebat *in rebus ſeriis fore ridiculos.*

XIX. *Honeſtas actiones, ne earum fama efflueret e memoria, confirmandas aliis eſſe honeſtis actionibus.*

XX. Reprehendebat cives quod magiſtratus ſemper iiſdem deferrent, inquiens: *Aut magiſtratum gerere putatis rem eſſe non magno pretio dignam aut paucos eſſe ea dignos.*

XXI. Qui agrum mari vicinum vendiderat, mirari ſimulabat ſe, quod mari eſſet valentior: *quæ enim mare vix illuvie prolueret, ea eum nullo negotio abſorpſiſſe.*

XXII. Cenſuram ambiens, cum cæteros videret rogare populum et adulari, ipſe voci-

τῶν πολλῶν καὶ κολακευόντων, αὐτὸς ἐβόα, Τὸν δῆμον ἀποτόμου χρείαν ἔχειν ἰατροῦ καὶ μεγάλου καθαρμοῦ· δεῖν οὖν μὴ τὸν ἥδιστον ἀλλὰ τὸν ἀπαραίτητον αἱρεῖσθαι. Καὶ ταῦτα λέγων, ᾑρέθη πρὸ πάντων.

κγʹ. Διδάσκων δὲ τοὺς νέους εὐθαρσῶς μάχεσθαι,
C πολλάκις ἔλεγε, Τοῦ ξίφους τὸν λόγον μᾶλλον, καὶ τὴν φωνὴν τῆς χειρὸς, τρέπειν, καὶ καταπλήττειν τοὺς πολεμίους.

κδʹ. Ἐπεὶ δὲ πολεμῶν τοῖς περὶ τὸν Βαῖτιν ποταμὸν οἰκοῦσιν, εἰς κίνδυνον ὑπὸ πλήθους τῶν πολεμίων κατέστη, τῶν μὲν Κελτιβήρων ἐπὶ διακοσίοις ταλάντοις βουλομένων βοηθεῖν, τῶν δὲ Ῥωμαίων οὐκ ἐώντων ὁμολογεῖν μισθὸν ἀνθρώποις βαρβάροις, Ἁμαρτάνειν ἔφησεν αὐτούς· νικήσαντας μὲν γὰρ ἀποδώσειν οὐ παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ παρὰ τῶν πολεμίων· ἡττωμένων δὲ, μήτε τοὺς ἀπῃτημένους, μήτε τοὺς ἀπαιτοῦντας ἔσεσθαι.

D κεʹ. Πλείονας δὲ πόλεις ἑλὼν, ὥς φησι, τῶν ἡμερῶν

feratus eſt, *populum opus habere acri medico et magna purgatione: non itaque blandiſſimum, ſed inexorabilem aliquem et ſeveriſſimum eſſe deligendum:* hæc dicens, præ omnibus eſt cenſor renunciatus.

XXIII. Docens adoleſcentes audacter pugnare, dicebat ſæpe, *ſermone ac voce magis quam gladio et manu terreri fugarique hoſtem.*

XXIV. Bellum gerens adverſus Bætis fluvii accolas, cum ob hoſtium multitudinem in diſcrimine verſaretur, et Celtiberi paciſcentes ducentorum talentorum mercedem auxilia promitterent, Romani non ſinerent eum hanc barbaris hominibus promittere: *Erratis*, inquit, *ſi enim vincemus, non de noſtra, ſed hoſtium pecunia perſolvemus: ſi vincamur, neque qui exigat erit, neque a quo exigatur.*

XXV. Cum autem plures cepiſſet urbes, quam dies in

ὡς διέτρεψεν ἐν τοῖς πολεμίοις, οὐδὲν αὐτὸς πλέον λαβεῖν ὧν ἔπιε καὶ ἔφαγεν ἐκ τῆς πολεμίας.

κϛʹ. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἑκάστῳ λίτραν ἀργυρίου διανείμας, φησί, Βέλτιόν ἐστι πολλοὺς ἔχοντας ἀργύριον ἢ ὀλίγους χρυσίον, ἀπὸ τῆς στρατείας ἐπανελθεῖν· τῶν γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἄλλο δεῖν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἢ τὴν δόξαν αὐξάνεσθαι.

κζʹ. Πέντε δὲ οἰκέτας εἶχεν ἐπὶ τῆς στρατείας, ὧν εἷς αἰχμάλωτα τρία σώματα πριάμενος, ὡς οὐκ ἔλαθε τὸν Κάτωνα, πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν, ἀπήγξατο.

κηʹ. Παρακληθεὶς δὲ ὑπὸ Σκιπίωνος Ἀφρικανοῦ E
τοῖς Ἀχαιῶν συλλαβέσθαι φυγάσιν, ὅπως εἰς τὰς πατρίδας κατέλθωσιν, προσεποιεῖτο μηδὲν αὐτῷ μέλειν τοῦ πράγματος· ἐν δὲ τῇ συγκλήτῳ πολλῶν γινομένων λόγων ἀναστάς, Ὥσπερ οὐκ ἔχοντες, εἶπεν, ὃ πράττωμεν, καθήμεθα περὶ Γραικῶν γερόντων ζητοῦντες πότερον ὑπὸ τῶν παρ' ἡμῖν ἢ ὑπὸ τῶν ἐκεῖ νεκροφόρων ἐξενεχθῶσι.

D. 2. λαβεῖν] Forte legendum ἔλαβεν.

hoſtico egiſſet, (ut ipſe de ſe profitetur) nihil tamen præter cibum et potum inde ſe accepiſſe ait.

XXVI. Militibus viritim libram argenti largitus, *præſtare* dicit *multos a militia cum argento, quam paucos cum auro redire : ducum enim nihil præter gloriam debere in provinciis augeri.*

XXVII. Militiæ quinque habebat famulos : quorum unus cum duo emiſſet mancipia, neque res Catonem latuiſſet, antequam in conſpectum domini veniret ſuſpendio vitam ſibi ademit.

XXVIII. Rogatus a Scipione Africano ut Achæis exulibus opem ferret, reditum in patriam flagitantibus, præ ſe tulit nihil ſe iſtud curare negotium. In ſenatu autem multis ea de re habitis ſermonibus, ſurgens: *Perinde*, inquit, *ac ſi deeſſet quod ageremus, ſedemus hic diſputantes de Græcis ſenibus, a noſtriſne ii, an vero ab iis qui iſthic ſunt veſpillonibus debeant efferri.*

κθ΄. Ποστουμίου δὲ Λαβίνου γράψαντος ἱστορίας Ἑλληνιστὶ, καὶ συγγνώμην παρὰ τῶν ἀκροωμένων αἰτοῦντος, F εἰρωνευόμενος ὁ Κάτων ἔφη, Δοτέον εἶναι συγγνώμην εἰ τῶν Ἀμφικτυόνων ψηφισαμένων ἀναγκασθεὶς ἔγραψε.

ΣΚΙΠΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

α΄. Σκιπίωνα τὸν νεώτερον λέγουσιν ἔτεσι πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν οἷς ἐβίωσε, μηδὲν πρίασθαι, μηδὲν ἀποδόσθαι, μηδὲν οἰκοδομῆσαι, λίτρας δὲ ἀργύρου τρεῖς καὶ τριάκοντα μόνας ἐν οὐσίᾳ μεγάλῃ, δύο δὲ χρυσίου καταλιπεῖν· καὶ ταῦτα, Καρχηδόνος κύριον ὄντα, καὶ μάλιστα τῶν στρατηγῶν πλουτίσαντα τοὺς στρατιώτας.

β΄. Τὸ δὲ Πολυβίου παράγγελμα διαφυλάττων, ἐπειρᾶτο μὴ πρότερον ἐξ ἀγορᾶς ἀπελθεῖν, ἢ ποιήσασθαί τινα συνήθη καὶ φίλον ἁμωσγέπως τῶν ἐντυγχανόντων.

200 γ΄. Ἔτι δὲ νέος ὢν, τοσαύτην εἶχε δόξαν ἀνδρείας καὶ συνέσεως, ὥστε Κάτωνα μὲν τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν

E. 8. Λαβίνου] Corrigendum Ἀλβίνῳ cum Xylandro et Mez. et ſic eſt in Vita Catonis p. 343. B.

XXIX. Scripſerat Poſtumius Albinus hiſtoriam Græco ſermone, veniamque a lectoribus petebat, quem ſubſannans Cato, *Dandam ei veniam*, aiebat, *ſi decreto Amphictyonum coactus ſcripſiſſet*.

SCIPIONIS MINORIS.

I. Scipionem juniorem tradunt quinquaginta et quatuor, quos vixit annis, nihil emiſſe, nihil vendidiſſe, nihil ædificaſſe: atque in tantis opibus non niſi triginta et tria argenti, duo auri pondo eum reliquiſſe; cum quidem Carthagine potitus fuiſſet, et magis quam ullus alius imperator milites collocupletaſſet.

II. Polybii autem præceptum ſervans, operam dedit, ne prius e foro diſcederet, quam aliquem compellantium quocunque modo ſibi familiarem amicumque faceret.

III. Juvenis etiamnum tantam de ſe fortitudinis et prudentiæ opinionem excitavit, ut Cato major interrogatus de militantibus ad Carthaginem

ἐρωτηθέντα περὶ τῶν ἐν Καρχηδόνι στρατευομένων, ἐν οἷς καὶ Σκιπίων ἦν,

Οἶος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσιν.

δ'. Εἰς δὲ τὴν Ῥώμην ἐλθόντος ἀπὸ στρατείας, ἐκάλουν αὐτὸν, οὐκ ἐκείνῳ χαριζόμενοι, ἀλλ' ὡς Καρχηδόνα δι' ἐκείνου ταχὺ καὶ ῥᾳδίως ληψόμενοι.

ε'. Ἐπεὶ δὲ παρελθὼν εἰς τὸ τεῖχος, τῶν Καρχηδονίων ἐκ τῆς ἄκρας ἀμυνομένων, μὴ σὺ τὴν διὰ μέσου θάλασσαν οὐ πάνυ βαθεῖαν οὖσαν, τοῦ Πολυβίου συμβουλεύοντος αὐτῷ καταστεῖραι τριβόλους σιδηροῦς, ἢ σανίδας B
ἐμβάλλειν κεντρωτὰς, ὅπως μὴ διαβαίνοντες οἱ πολέμιοι προσμάχωνται τοῖς χώμασιν, ἔφη, Γελοῖον εἶναι, κατειληφότας τὰ τείχη, καὶ τῆς πόλεως ἐντὸς ὄντας, εἶτα πράττειν ὅπως οὐ μαχοῦνται τοῖς πολεμίοις.

ς'. Εὑρὼν δὲ τὴν πόλιν ἀνδριάντων Ἑλληνικῶν καὶ ἀναθημάτων ἀπὸ Σικελίας μεστὴν οὖσαν, ἐκήρυξε

A. 10. μὴ σὺ] Vitium hoc omnes occupavit. Vetus et ſana lectio videtur fuiſſe εἰς: quam expulit hoc μὴ σύ ortum quomodocumque ex proximo μέσου.

quid ſentiret, inter quos etiam Scipio erat, de hoc pronunciarit,

Iſte ſapit ſolus: reliqui velut umbræ vagantur.

IV. Cumque ab exercitu Romam veniſſet, ad ſummam rei gerendæ populus eum vocavit, non ſtudio ipſi gratificandi, ſed quod ejus opera facile citoque ſe Carthaginem capturos ſperarent.

V. Cum jam intra muros Carthaginis veniſſet, et Carthaginenſes ex arce ſe defenderent, ac mare inter caſtra ipſius et arcem non eſſet profundum: conſulente Polybio ut ferreos murices ſpargeret, aut tabulis vada conſterneret clavos eminentes habentibus, ne tranſire hoſtes ad oppugnandum vallum poſſent, reſpondit: *Ridiculum eſſe captis muris intra urbem progreſſos hoc jam agere ne cum hoſte ſit pugnandum.*

VI. Cum inveniſſet eam urbem repletam ſtatuis donariiſque Græcanicis e Sicilia

τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων παρόντας ἐπιγινώσκειν καὶ κομίζεσθαι.

ζ'. Τῶν δὲ χρημάτων οὔτε δοῦλον οὔτε ἀπελεύθερον εἴα λαβεῖν οὐδένα, ἀλλ' οὐδὲ πρίασθαι, πάντων ἀγόντων καὶ φερόντων.

C η'. Γαΐῳ δὲ Λαιλίῳ τῷ φιλτάτῳ τῶν ἑταίρων ὑπατείαν μετιόντι συμπεριϊὼν ἐπηρώτησε Πόμπιον, εἰ καὶ αὐτὸς ὑπατείαν μέτεισιν· ἐδόκει δὲ ὁ Πόμπιος υἱὸς αὐλητοῦ γεγονέναι· τοῦ δὲ φήσαντος μὴ μετιέναι, ἀλλὰ καὶ τὸν Λαίλιον ἐπαγγελλόμενος συμπεριάξειν καὶ συναρχαιρεσιάσειν, πιστεύσαντες καὶ περιμένοντες ἐκεῖνον, ἐξηπατήθησαν· ἀπηγγέλλετο γὰρ αὐτὸς ἐν ἀγορᾷ περιιὼν καὶ δεξιούμενος τοὺς πολίτας. Ἀγανακτούντων δὲ τῶν ἄλλων, ὁ Σκιπίων γελάσας, Ἀβελτηρία δὲ, εἶπεν, ἡμῶν, καθάπερ οὐκ ἀνθρώπους μέλλοντες, ἀλλὰ θεοὺς παρακαλεῖν, πάλαι διατρίβομεν αὐλητὴν ἀναμένοντες.

θ'. Ἀππίου δὲ Κλαυδίου περὶ τῆς τιμητικῆς ἀρχῆς

C. 9. Ἀβελτηρία δὲ—ἡμῶν] Depravatum, ſine dubio. Facillima eſt correctio Ἀβελτηρία γε—ἡμῶν.

advectis, edixit ut e ſingulis urbibus venirent qui dignoſcerent ſuaque auferrent.

VII. Nihil quicquam ſuorum quenquam paſſus eſt vel liberum vel ſervum de præda accipere, ac ne emere quidem, omnibus aliis direptioni vacantibus.

VIII. Caio Lælio amiciſſimo ſuo in petitione conſulatus operam navans, e Pompeio, qui putabatur tibicinis eſſe filius, quæſivit an ipſe quoque conſulatum eſſet petiturus: reſpondit is neque ſe ambiturum, et comitia cum Lælio obiturum, ejuſque petitioni ſtudio ſuo opitulaturum. Hoc illi credentes, decepti ſunt, renunciatumque eſt Pompeium in foro circumire ac prenſare cives. Tum reliquis ſtomachantibus, ridens Scipio, *Noſtra*, inquit, *ſtultitia hoc fit, qui quaſi non homines, ſed deos precaturi jamdudum moras nectimus expectando tibicinem.*

IX. Certamen erat ei in petitione cenſuræ cum Appio

ἁμιλλωμένου πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγοντος ὅτι πάντας ὀνόματι Ῥωμαίους αὐτὸς ἀσπάζεται, Σκιπίωνος ὀλίγου δεῖν ἀγνοοῦντος ἅπαντας, Ἀληθῆ λέγεις, εἶπεν, ἐμοὶ γὰρ οὐκ εἰδέναι πολλοὺς, ἀλλ' ὑπὸ μηδενὸς ἀγνοεῖσθαι μεμέληκεν. D

ι'. Ἐκέλευε δὲ τοὺς πολίτας, ἐπειδὴ ἐτύγχανον πολεμοῦντες Κελτίβηρσιν, ἀμφοτέρους ἐπὶ τὴν στρατείαν ἐκπέμψαντας, ἢ πρεσβευτὰς, ἢ χιλιάρχους, μάρτυρας λαμβάνειν καὶ κριτὰς τῆς ἑκάστου ἀρετῆς τοὺς πολεμοῦντας.

ια'. Ἀποδειχθεὶς δὲ τιμητὴς, νεανίσκου μὲν ἀφείλετο τὸν ἵππον, ὅτι δειπνῶν πολυτελῶς ἐν ᾧ χρόνῳ Καρχηδὼν ἐπολεμεῖτο, μηλίπηκτον εἰς σχῆμα τῆς πόλεως διαπλάσας, καὶ τοῦτο Καρχηδόνα προσειπὼν, προὔθηκε διαρπάσαι τοῖς παροῦσι· καὶ πυνθανομένου τοῦ νεανίσκου τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἀφήρηται τὸν ἵππον, Ἐμοῦ γὰρ, ἔφη, πρότερος Καρχηδόνα διήρπασας. E

ιβ'. Γάϊον δὲ Λικίνιον ἰδὼν παρερχόμενον, Οἶδα, ἔφη, τοῦτον ἐπιωρκηκότα τὸν ἄνδρα· μηδενὸς δὲ κατηγοροῦντος, οὐ δύναμαι κατήγορος αὐτὸς εἶναι καὶ δικαστής.

Claudio: qui cum diceret, ſe omnes cives nominatim compellare, Scipione fere omnes ignorante: *Vera*, ait Scipio, *dicis; non enim mihi cura fuit multos noſſe, ſed a nemine ignorari.*

X. Et cum eſſet Romanis bellum adverſus Celtiberos, ſe competitoremque legatos aut tribunos militum mitti ad exercitum poſtulavit, belligerantibus de utriuſque virtute ſententiam teſtimoniumque laturis.

XI. Cenſor creatus, adoleſcenti equum ademit, qui quo tempore Carthago obſidebatur, inſtructa ſumptuoſa cœna, placentam mellitam ad ejus urbis formam confectam, et Carthaginis nomine inſignitam, diripiendam convivis propoſuiſſet: et quærenti cur equo mulctaretur, *Quia*, inquit, *me prior Carthaginem diripuiſti.*

XII. Caium Licinium videns accedere, *Scio*, inquit, *hunc pejeraſſe; quia autem nemo accuſat eum, non poſſum ipſe actor judexque ſimul eſſe.*

ιγ΄. Ἐκπεμφθέντα δ' αὐτὸν ὑπὸ τῆς βουλῆς τρίτον, ὥς φησι Κλειτόμαχος,

Ἀνθρώπων πόλεών τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντα,

πόλεων, ἐθνῶν, βασιλέων ἐπίσκοπον, ὡς εἰς Ἀλεξαν-
F δρείαν ἧκε, καὶ τῆς νεὼς ἀποβὰς, ἐβάδιζε κατὰ τῆς κεφαλῆς ἔχων τὸ ἱμάτιον, ἠξίουν ἀποκαλύψασθαι περιθέοντες οἱ Ἀλεξανδρεῖς, καὶ δεῖξαι ποθοῦσιν αὐτοῖς τὸ πρόσωπον. Ἀποκαλυψαμένου, κραυγὴν καὶ κρότον ἐποίησαν. Τοῦ δὲ βασιλέως μόλις ἁμιλλωμένου βαδίζουσιν αὐτοῖς, δι' ἀργίαν καὶ τρυφὴν τοῦ σώματος, ὁ Σκιπίων ἀτρέμα πρὸς τὸν Παναίτιον ψιθυρίσας εἶπεν, Ἤδη
201 τι τῆς ἐπιδημίας ἡμῶν Ἀλεξανδρεῖς ἀπολελαύκασι· δι' ἡμᾶς γὰρ ἑωράκασι τὸν βασιλέα περιπατοῦντα.

ιδ΄. Συναπεδήμει δὲ αὐτῷ φίλος μὲν εἷς φιλόσοφος Παναίτιος, οἰκέται δὲ πέντε· καὶ τοῦ ἑνὸς ἀποθανόντος ἐπὶ τῆς ξένης, ἄλλον μὴ βουλόμενος πρίασθαι, ἀπὸ τῆς Ῥώμης μετεπέμψατο.

ιε΄. Τῶν δὲ Νομαντίνων ἀμάχων εἶναι δοκούντων,

XIII. Miſſus a ſenatu tertium, ut ait Clitomachus,

Ut multorum hominum mores ac jura videret,

urbeſque, gentes et reges inviſeret: ut Alexandriam pervenit, egreſſus eſt navi, proceſſitque cooperto capite: circum vero curſitantes Alexandrini rogaverunt ut retegeret faciem, deſiderioque ejus videndi captis ſpectandam præberet: vocemque et plauſum eo impetrato ſuſtulerunt: quorum ambulationem cum rex ob ignaviam et mollitiem corporis ægre magno niſu æquaret, Scipio Panætio in aurem inſuſurravit: *Jam nunc Alexandrini fructum noſtræ peregrinationis ceperunt, qui propter nos regem viderint deambulantem.*

XIV. Unum omnino ea in legatione habuit de amicis comitem Panætium, ſervos quinque: de his uno in peregrinatione mortuo, alium nolens emere, Roma accivit.

XV. Numantinos cum in-

καὶ πολλοὺς νενικηκότων στρατηγούς, ὕπατον ἀπέδειξε Σκιπίωνα τὸ δεύτερον ὁ δῆμος ἐπὶ τὸν πόλεμον· ὁρμημένων δὲ πολλῶν ἐπὶ τὴν στρατείαν, καὶ τοῦτο διεκώλυσεν ἡ σύγκλητος, ὡς ἐρήμου τῆς Ἰταλίας ἐσομένης. Καὶ χρήματα λαβεῖν τῶν ἑτοίμων οὐκ εἴασαν, ἀλλὰ τὰς τελωνικὰς προσόδους ἀπέταξαν, οὔπω χρόνον ἐχούσας· B ὁ δὲ Σκιπίων χρημάτων μὲν οὐκ ἔφη δεῖσθαι, τὰ γὰρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν φίλων ἐξαρκέσειν· περὶ δὲ τῶν στρατιωτῶν ἐμέμψατο, Χαλεπὸν γὰρ εἶναι τὸν πόλεμον, εἰ μὲν δι' ἀνδρείαν τῶν πολεμίων ἥττωνται τοσαυτάκις, ὅτι πρὸς τοιούτους, εἰ δὲ δι' ἀνανδρίαν τῶν πολιτῶν, ὅτι μετὰ τοιούτων.

ιϛ'. Ἐπεὶ δὲ ἐλθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον, πολλὴν ἀταξίαν καὶ ἀκολασίαν καὶ δεισιδαιμονίαν καὶ τρυφὴν κατέλαβε, μάντεις μὲν εὐθὺς ἐξήλασε καὶ θύτας καὶ πορνοβοσκούς, σκεύη δὲ προσέταξεν ἀποπέμπειν ἅπαντα, πλὴν χύτρας, ὀβελίσκου, καὶ ποτηρίου κεραμεοῦ· τῶν δὲ C ἀργυρέων ἔκπωμα οὐ μεῖζον δύο λιτρῶν συνεχώρησε τοῖς

ſuperabiles putaret populus, qui multos jam Romanos duces viciſſent, Scipioni ſecundum conſulatum detulit, ejus belli gerendi gratia. Cum autem multi nomina ſua ei militiæ darent, inhibuit hoc ſenatus deſertam fore iſto pacto Italiam dicens: ſed et pecuniam quæ ad manum et parata erat ſumere eum non paſſi ſunt, et reditus vectigalium ei deſtinaverunt, quorum nondum appetierat tempus. Ad hoc reſpondit Scipio, *Pecuniæ ſibi de ſuo et amicorum facultatibus fore ſatis.* Id vero reprehendit quod de militibus erat decretum: quod diceret, *bellum grave eſſe, ſi quidem ob fortitudinem hoſtium toties victi eſſent Romani, contra tales: ſin ob ignaviam civium, militibus talibus gerendum.*

XVI. Ut venit ad exercitum, multum ibi confuſionis, intemperantiæ, ſuperſtitionis, luxuſque reperit. Itaque ariolos, ſacrificulos, lenoneſque ſtatim exturbavit, et omnia juſſit amovere vaſa, demptis olla, veru, et figlino poculo, argenteorum poculorum nullum duabus libris majus per-

βουλομένοις ἔχειν· λουτρῷ δὲ ἀπεῖπε, τῶν δὲ ἀλειφομένων τρίβειν ἕκαστον ἑαυτόν· τὰ γὰρ ὑποζύγια χεῖρας οὐκ ἔχοντα, ἑτέρου τρίβοντος δεῖσθαι· προσέταξε δὲ ἀριστᾷν μὲν ἑστῶτας ἄπυρον ὄψον, δειπνεῖν δὲ κατακειμένους ἄρτον ἢ πολτὸν ἁπλῶς, καὶ κρέας ὀπτὸν ἢ ἑφθόν· αὐτὸς δὲ σάγον ἐμπεπορπημένος μέλανα περιῄει, πενθεῖν τὴν τοῦ στρατεύματος αἰσχύνην λέγων.

ιζ'. Μεμμίου δέ τινος χιλιάρχου λαβὼν ὑποζύγια,
D ψυκτῆρας διαλίθους περικομίζοντα καὶ Θηρικλείους· Ἐμοὶ μὲν, εἶπεν, ἡμέρας τριάκοντα καὶ τῇ πατρίδι, σαυτῷ δὲ τὸν βίον ἅπαντα, τοιοῦτος ὤν, ἄχρηστον πεποίηκας σεαυτόν.

ιη'. Ἑτέρου δὲ θυρεὸν ἐπιδείξαντος εὖ κεκοσμημένον, Ὁ μὲν θυρεὸς, εἶπεν, ὦ νεανία, καλός· πρέπει δὲ Ῥωμαῖον ἄνδρα μᾶλλον ἐν τῇ δεξιᾷ τὰς ἐλπίδας ἔχειν, ἢ τῇ ἀριστερᾷ.

ιθ'. Τοῦ δὲ τὸν χάρακα ἄραντος, σφόδρα πιέζεσθαι

miſit habere volentibus: lavacro interdixit: qui inungerentur, quemque a ſeipſo fricari juſſit, quod diceret jumentis fricante opus eſſe quia manibus ipſa carerent. Prandere juſſit obſonium nullo igni coctum, in cœna accumbentes edere panem aut pultem ſimplicem, et carnem elixam ſive aſſam: ipſe ſago amictus nigro obambulavit, lugere ſe inquiens turpitudinem exercitus.

XVII. Cum incidiſſet in Memmii cujuſdam tribuni militum jumenta, quæ gemmis ornata ac Thericlea geſtabant pocula, *Talis*, inquit, *cum ſis, mihi patriæque te ad triginta dies, tibi ipſi per omnem vitam reddidiſti inutilem.*

XVIII. Alii clypeum oſtentanti præclare ornatum, *Clypeus quidem* inquit, *O adoleſcens pulcher eſt: cæterum Romanum virum magis decet in dextra ſua fiduciam habere, quam in ſiniſtra collocatam.*

XIX. Vallum tollenti, et

ASHMOLEAN • OXFORD • MUSEUM

φάσκοντος, Εἰκότως, ἔφη· τῷ γὰρ ξύλῳ τούτῳ μᾶλλον ἢ τῇ μαχαίρᾳ πιστεύεις.

κ'. Ὁρῶν δὲ τὴν ἀπόνοιαν τῶν πολεμίων, ἔλεγεν, Ὠνεῖσθαι τοῦ χρόνου τὴν ἀσφάλειαν· τὸν γὰρ ἀγαθὸν στρατηγὸν, ὥσπερ ἰατρὸν, ἐσχάτης δεῖσθαι τῆς διὰ τοῦ σιδήρου θεραπείας. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιθέμενος ἐν καιρῷ E
τοὺς Νομαντίνους ἐτρέψατο.

κα'. Τῶν δὲ πρεσβυτέρων τοὺς ἡττημένους κακιζόντων, τί πεφεύγασιν οὓς τοσαυτάκις ἐδίωξαν, εἰπεῖν τινα λέγεται τῶν Νομαντίνων, Ὡς τὰ πρόβατα ταυτὰ καὶ νῦν ἐστιν, ὁ δὲ ποιμὴν ἄλλος.

κβ'. Ἐπεὶ δὲ τὴν Νομαντίαν ἑλὼν, καὶ θριαμβεύσας τὸ δεύτερον, πρὸς Γάϊον Γράκχον ὑπέρ τε τῆς βουλῆς καὶ τῶν συμμάχων κατέστη διαφορὰν, καὶ λυπούμενος ὁ δῆμος ἐθορύβησεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος, Ἐμὲ, εἶπεν, οὐδέποτε στρατοπέδων ἀλαλαγμὸς ἐθορύβησεν, οὔτι γε F

admodum ſe premi dicenti, *Non injuria*, inquit; *ligno enim huic magis fidis quam gladio.*

XX. Videns conjunctam cum inſania hoſtium temeritatem, dicebat ſe tempore ſecuritatem redimere: bonum enim imperatorem, itidem ut medicum, ad malum curandum ultimo demum loco ferrum adhibere: nihilominus tamen ſuo tempore adortus Numantinos fudit.

XXI. Quo tempore ſenioribus pulſos culpantibus quod eos fugiſſent quos toties in fugam conjeciſſent, ferunt quendam Numantinorum dixiſſe, *Oves quidem eaſdem eſſe atque antea, ſed alium habere paſtorem.*

XXII. Capta Numantia, acto ſecundo triumpho, de ſenatu et ſociis in contentionem venit cum Caio Graccho, ibi cum indignabundus populus pro roſtris dicenti tumultu facto obſtreperet: *Nunquam*, inquit, *me exercituum conclamantium perterruit vociferatio, nedum convenarum fremi-*

συγκλύδων ἀνθρώπων, ὧν οὐ μητέρα τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ μητρυιὰν οὖσαν ἐπίσταμαι.

κγ'. Τῶν δὲ περὶ τὸν Γάϊον βοώντων κτεῖναι τὸν τύραννον, Εἰκότως, εἶπεν, οἱ τῇ πατρίδι πολεμοῦντες, ἐμὲ βούλονται προανελεῖν, οὐ γὰρ οἷόν τε τὴν Ῥώμην πεσεῖν Σκιπίωνος ἑστῶτος, οὐδὲ ζῆν Σκιπίωνα τῆς Ῥώμης πεσούσης.

ΚΑΙΚΙΛΙΟΥ ΜΕΤΕΛΛΟΥ.

α'. Καικίλιος Μέτελλος ὀχυρῷ χωρίῳ βουλόμενος προσαγαγεῖν, εἰπόντος ἑκατοντάρχου πρὸς ἑαυτὸν, ὡς
202 ἐὰν δέκα μόνους ἀποβάλῃ, λήψεται τὸ χωρίον, ἠρώτησεν αὐτὸν, Εἰ βούλοιτο εἷς τῶν δέκα γενέσθαι.

β'. Τῶν δὲ νεωτέρων τινὸς χιλιάρχου πυνθανομένου τί μέλλει ποιεῖν, Εἰ τοῦτον, ἔφη, συνειδέναι μοι τὸν χιτωνίσκον ἐνόμιζον, ἀποδυσάμενος ἂν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπέθηκα.

γ'. Σκιπίωνι δὲ ζῶντι πολεμῶν, ἀποθανόντος ἠχ-

A. 4. Εἰ τοῦτον] Ita libri. Rectius legatur Εἰ τοῦτο.

tus me percellat, quorum non matrem eſſe, ſed novercam Italiam novi.

XXIII. Gracchoque cum ſuæ factionis hominibus clamante, Interficiendum eſſe tyrannum, *Merito*, inquit, *patriæ bellum facientes me prius ſublatum volunt; Roma enim Scipione incolumi cadere non poteſt, neque vivere Scipio Roma everſa.*

CÆCILII METELLI.

I. Cæcilius Metellus cum de caſtello munito oppugnando deliberaret, centurioni dicenti decem duntaxat amiſſis viris eo potiturum, *Viſne*, inquit, *unus ex illis decem tu eſſe?*

II. Interrogatus a quodam juvene centurione quid eſſet facturus, reſpondit, *Se tunicam ſuam, ſi ſui eam ſibi conſciam conſilii putaret, exuturum et crematurum.*

III. Scipionis, cum quo vivus inimicitias exercuerat, mortem graviter moleſteque

θεάθη, καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς ἐκέλευσεν ὑποδύντας ἄρασθαι τὸ λέχος, Τοῖς δὲ θεοῖς, ἔφη, χάριν ἔχειν ὑπὲρ τῆς Ῥώμης ὅτι παρ' ἄλλοις οὐκ ἐγένετο Σκιπίων.

ΓΑΙΟΥ ΜΑΡΙΟΥ.

α'. Γάϊος Μάριος ἐκ γένους ἀδόξου προελθὼν εἰς πολιτείαν διὰ τῶν στρατιῶν, ἀγορανομίαν τὴν μείζονα B παρήγγειλεν· αἰσθόμενος δὲ ὅτι λείπεται, τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπὶ τὴν ἐλάττονα μετῆλθε· κἀκείνης ἀποτυχὼν, ὅμως οὐκ ἀπέγνω τοῦ πρωτεύσειν Ῥωμαίων.

β'. Ἰξίας δὲ ἔχων ἐν ἀμφοτέροις τοῖς σκέλεσι, παρέσχεν ἄδετος ἐκτεμεῖν τῷ ἰατρῷ, καὶ μὴ στενάξας, μηδὲ τὰς ὀφρῦς συναγαγὼν, ἐνεκαρτέρησε τῇ χειρουργίᾳ· τοῦ δὲ ἰατροῦ μεταβαίνοντος ἐπὶ θάτερον, οὐκ ἠθέλησεν, εἰπὼν, Οὐκ ἔστι τὸ θεράπευμα τῆς ἀλγηδόνος ἄξιον.

γ'. Ἐπεὶ δὲ Λούσιος ὁ ἀδελφιδοῦς, αὐτοῦ τὸ δεύτερον ὑπατεύοντος, ἐβιάζετο τῶν ἐν ὥρᾳ στρατευομένων τινὰ ὀνό-

B. 1. στρατιῶν] Rectius στρατιωτῶν Venet. Bodl. T. P.

tulit, filioſque ſuos ſubire feretro ejus portando juſſit, diiſque dixit gratias ſe agere Romæ cauſa, quod alibi non exſtiterit Scipio.

CAII MARII.

I. Caius Marius obſcuro natus loco, geſtis militiæ rebus cum ſe ad honores in republica capeſſendos contuliſſet, ædilitatem majorem ambivit: videnſque ſe eam non impetraturum, eadem die minorem petiit, paſſuſque repulſam, tamen de prima inter Romanos dignitate non deſperavit.

II. Varices in utroque crure cum haberet, ſecandas eas medico præbuit: alteriuſque ſectionem ſolutus, abſque ullo gemitu, et ne contractis quidem ſuperciliis ſuſtinuit: ad alterum tranſeuntem inhibuit, *non eſſe* inquiens *remedium iſto dignum dolore.*

III. Alterum ipſo gerente conſulatum, Luſius ſorore natus ipſius, vim adoleſcentis cujuſdam Trebonii militantis

ματι Τρεβώνιον· ὁ δὲ ἀπέκτεινεν αὐτόν, καὶ πολλῶν κατ-
C ηγορούντων οὐκ ἠρνήσατο κτεῖναι τὸν ἄρχοντα, τὴν δὲ
αἰτίαν εἶπε καὶ ἀπέδειξε· κελεύσας οὖν ὁ Μάριος τὸν ἐπὶ ταῖς ἀριστείαις διδόμενον στέφανον κομισθῆναι, τῷ Τρεβωνίῳ περιέθηκε.

δ'. Τοῖς δὲ Τεύτοσι παραστρατοπεδεύσας ἐν χωρίῳ ὀλίγον ὕδωρ ἔχοντι, τῶν στρατιωτῶν διψῆν λεγόντων, δείξας αὐτοῖς ποταμὸν ἐγγὺς παραρρέοντα τῷ χάρακι τῶν πολεμίων, Ἐκεῖθεν ὑμῖν ἐστιν, εἶπε, ποτὸν ὤνιον αἵματος. Οἱ δὲ ἄγειν παρεκάλουν ἕως ὑγρὸν ἔχουσι τὸ αἷμα, καὶ μήπω πᾶν ὑπὸ τοῦ διψῆν ἐκπεπηγός.

ε'. Ἐν δὲ τοῖς Κιμβρικοῖς πολέμοις Καμαρίνων
D χιλίους ἄνδρας ἀγαθοὺς γενομένους, ὁμοῦ Ῥωμαίους ἐποίησε,
κατ' οὐδένα νόμον· πρὸς δὲ τοὺς ἐγκαλοῦντας ἔλεγε, Τῶν νόμων οὐκ ἐξακοῦσαι διὰ τὸν τῶν ὅπλων ψόφον.

ς'. Ἐν δὲ τῷ ἐμφυλίῳ πολέμῳ περιταφρευόμενος καὶ πολιορκούμενος ἐκαρτέρει, τὸν οἰκεῖον ἀναμένων καιρόν.

pudicitiæ intentarat, eratque ab eo interfectus. Accuſatus a multis Trebonius, nihil inficiatus cædem tribuni, cauſam protulit atque demonſtravit. Juſſit Marius coronam, quæ ob res præclare geſtas donari ſolet, afferri, eaque Trebonium ornavit.

IV. Oppoſuerat Teutonibus caſtra loco aquæ inopi: et dicentibus ſe ſitire militibus, demonſtrans amnem prope vallum hoſtium decurrentem, *Iſtinc*, ait, *peti a vobis poteſt potus ſanguine venalis*. Oraverunt itaque milites ut eo duceret, ſanguine ipſorum adhuc humido, needum ob ſitim concreto.

V. Bello Cimbrico Camertes viros mille ob rem bene geſtam univerſos civitate Romana donavit, nullius legis beneficio: reprehendentibuſque factum reſpondit, *Se præ armorum ſtrepitu leges non potuiſſe exaudire*.

VI. Bello civili foſſa cinctus et oppugnatus, toleravit omnia, idoneam operiens occaſionem rei gerendæ. Ubi

Εἰπόντος δὲ τοῦ Πομπηΐου Σίλωνος πρὸς αὐτὸν, Εἰ μέγας εἶ στρατηγὸς, ὦ Μάριε, καταβὰς διαγώνισαι, Σὺ μὲν οὖν, εἶπεν, εἰ μέγας εἶ στρατηγὸς, ἀνάγκασόν με διαγωνίσασθαι καὶ μὴ βουλόμενον.

ΚΑΤΛΟΥ ΛΟΥΤΑΤΙΟΥ.

Κάτλος Λυτάτιος ἐν τῷ Κιμβρικῷ πολέμῳ παρὰ τὸν Ἀτίσωνα ποταμὸν στρατοπεδεύων, ἐπεὶ τοὺς βαρβάρους E
ὁρῶντες οἱ Ῥωμαῖοι διαβαίνειν ἐπιχειροῦντας, ἀνεχώρουν, μὴ δυνάμενος αὐτοὺς κατασχεῖν, ὥρμησεν εἰς τοὺς πρώτους τῶν ἀποτρεχόντων, ὅπως δοκῶσι μὴ φεύγειν τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ τῷ στρατηγῷ κατακολουθεῖν.

ΣΥΛΛΟΥ.

Σύλλας ὁ εὐτυχὴς ἀναγορευθεὶς, τῶν μεγίστων εὐτυχιῶν ἐποιεῖτο δύο, τὴν Πίου Μετέλλου φιλίαν, καὶ τὸ μὴ κατασκάψαι τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ φείσασθαι τῆς πόλεως.

ΓΑΙΟΥ ΠΟΠΙΛΛΙΟΥ. F

Γάϊος Ποπίλλιος ἐπέμφθη πρὸς Ἀντίοχον ἐπιστολὴν

E. 1. Ἀτίσωνα] Ita Venet. Voſſ. T. Vulgo Ἀτίςωνα. P. Ἀτίσωνι. Philelph. *Abyonem*.

quidem Popedio Siloni (erat is hoſtium dux) dicenti, *Si es, Mari, magnus imperator, deſcende et prælio decerne:* reſpondit: *Immo tu ſi magnus es imperator, coge me invitum decertare.*

LUTATII CATULI.

Lutatius Catulus bello Cimbrico cum haberet caſtra ad flumen Atheſin, ſuique barbaros tranſitum moliri cernentes retro cederent: videns fugam ſe inhibere non poſſe, ad primos aufugientium ordines celeriter ſe contulit: ne fugere hoſtem ſui, ſed ducem ſequi viderentur.

SYLLÆ.

Sylla cognomento Felix, hæc duo maxima fortunæ munera putavit, Amicitiam Metelli Pii, et Quod non deleviſſet Athenas, ſed urbi pepercíſſet.

CAII POPILLII.

Caius Popillius a ſenatu literas Antiocho attulit, quas

παρὰ τῆς συγκλήτου κομίζων κελεύουσαν ἀπάγειν ἐξ Αἰγύπτου τὸ στράτευμα, καὶ μὴ σφετερίζεσθαι τῶν Πτολεμαίου τέκνων ὀρφανῶν ὄντων τὴν βασιλείαν· προσιόντα δ' αὐτὸν διὰ τοῦ στρατοπέδου πόῤῥωθεν ἀσπασαμένου τοῦ Ἀντιόχου φιλοφρόνως, οὐκ ἀντασπασάμενος τὸ γραμματεῖον ἐπέδωκεν· ἐπεὶ δὲ ἀναγνοὺς, ἔφη βουλεύσασθαι καὶ δώσειν τὴν ἀπόκρισιν, τῷ κλήματι γῦρον περὶ αὐτὸν ὁ Ποπίλλιος περιέγραψεν, εἰπὼν, Ἐνταῦθα τοίνυν ἑστὼς βούλευσαι καὶ ἀπόκριναι. Πάντων δὲ τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρὸς καταπλαγέντων, τοῦ τε Ἀντιόχου ποιήσειν ὁμο-
203 λογοῦντος τὰ δοκοῦντα Ῥωμαίοις, οὕτως ἠσπάσατο καὶ περιέπτυξεν αὐτὸν ὁ Ποπίλλιος.

ΛΕΥΚΟΥΛΛΟΥ

α'. Λεύκουλλος ἐν Ἀρμενίᾳ μετὰ μυρίων ὁπλιτῶν καὶ χιλίων ἱππέων ἐπὶ Τιγράνην ἐχώρει πεντεκαίδεκα μυριάδας στρατιᾶς ἔχοντα, τῇ πρὸ μιᾶς νωνῶν ὀκτωβρίων ἐν ᾗ πρότερον ὑπὸ Κίμβρων ἡ μετὰ Σκιπίωνος διεφθάρη

A. 7. Σκιπίωνος] In hoc nomine libri conſentiunt. Attamen hiſtoriæ auctoritate corrigendum Καιπίωνος, ut dedit Xyl.

eum ex Ægypto jubebant exercitum abducere, neque regnum pupillorum Ptolemæi vita defuncti ſibi vindicare. Accedens per caſtra, eminus ab Antiocho comiter ſalutatus, non reddita ſalute epiſtolam tradidit. Qua lecta cum deliberatione habita reſponſurum ſe rex diceret, palmite Popillius orbem circa eum deſcripſit, inquiens: *Hic ergo ſtans delibera et reſponde.* Omnibus magnanimitate hominis perculſis, cum Antiochus profiteretur ſe ex ſententia Romanorum acturum, ita demum regem ſalutavit amplexuſque eſt Popillius.

LUCULLI.

I. Lucullus in Armenia cum decem gravis armaturæ militum millibus et mille equitibus contra Tigranem contendebat, inſtructum centum et quinquaginta millium exercitu: idque pridie Nonas Octobris qua die Cimbri ante

δύναμις. Εἰπόντος δέ τινος, ὅτι Ῥωμαῖοι τὴν ἡμέραν ἀφοσιοῦνται καὶ δεδοίκασιν, Οὐκοῦν, ἔφη, σήμερον ἀγωνισώμεθα προθύμως, ἵνα καὶ ταύτην ἐξ ἀποφράδος καὶ σκυθρωπῆς ποιήσωμεν ἱλαρὰν καὶ προσφιλῆ Ῥωμαίοις.

β'. Τοὺς δὲ καταφράκτους μάλιστα φοβουμένων τῶν στρατιωτῶν, ἐκέλευσε θαρρεῖν, Πλεῖον γὰρ ἔργον εἶναι τοὺς B νικῆσαι, τὸ τούτους σκυλεῦσαι. Προσβὰς δὲ τῷ λόφῳ πρῶτος, καὶ τὸ κίνημα τῶν βαρβάρων θεασάμενος, ἀνεβόησε, Νενικήκαμεν, ὦ συστρατιῶται· καὶ μηδενὸς ὑποστάντος, διώκων, πέντε Ῥωμαίων ἀπέβαλε πεσόντας, τῶν δὲ πολεμίων ὑπὲρ δέκα μυριάδας ἀπέκτεινε.

ΓΝΑΙΟΥ ΠΟΜΠΗΙΟΥ.

α'. Γναῖος Πομπήϊος ὑπὸ Ῥωμαίων ἠγαπήθη τοσοῦτον ὅσον ὁ πατὴρ ἐμισήθη. Νέος δὲ ὤν, παντάπασι τῇ Σύλλα μερίδι προσέθηκεν αὐτόν· καὶ μήτε ἄρχων μήτε βουλεύων πολλοὺς ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐστρατολόγησε· C καὶ Σύλλα καλοῦντος, Οὐκ, ἔφη, δίχα λαφύρων οὐδὲ

copias Cæpionis deleverant: dicente tum quodam, iſtam diem abominari Romanos et formidare: *pugnemus ergo*, inquit, *bodie ſtrenue, ut hanc diem quoque ex nefaſta et triſti feſtam lætamque Romanis redigamus.*

II. Cumque a cataphractis maxime ſibi metuerent milites, bono eos eſſe juſſit animo; *plus enim in ſpoliandis iis fore laboris, quam in vincendo.* Primus ad tumulum aggreſſus, cum motum videret barbarorum, exclamavit: *Vicimus, O commilitones:* nulloque ſubſiſtente perſequens hoſtem, quinque duntaxat Romanorum amiſſis, ultra centum millia hoſtium interemit.

CNEI POMPEII.

I. Cneum Pompeium Romani tanto proſecuti ſunt amore, quanto patrem odio. Adoleſcens totum ſe Syllæ partibus addixit, nulloque etiamnum geſto magiſtratu, neque in ſenatum allectus, multos per Italiam conſcripſit milites: et vocanti ad ſe Syllæ, reſpondit, *Non ſe ſine ſpoliis et*

ἀναίμακτον ἐπιδεῖξειν τῷ αὐτοκράτορι τὴν δύναμιν. Οὐδ' ἦλθε πρότερον πρὶν ἢ πολλαῖς μάχαις νικῆσαι τοὺς στρατηγοὺς τῶν πολεμίων.

β'. Ἐπεὶ δὲ πεμφθεὶς εἰς Σικελίαν ὑπὸ Σύλλα στρατηγὸς, ἐπυνθάνετο τοὺς στρατιώτας ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις ἐκτρεπομένους βιάζεσθαι καὶ ἁρπάζειν, τοὺς μὲν ἄλλως πλανωμένους καὶ περιθέοντας ἐκόλασε, τῶν δὲ πεμπομένων ὑπ' αὐτοῦ σφραγῖδας ἐπέβαλε ταῖς μαχαίραις.

D γ'. Μαμερτίνους δὲ τῆς ἐναντίας γενομένους μερίδος οἷός τε ἦν ἀποσφάττειν ἅπαντας· Σθεννίου δὲ τοῦ δημαγωγοῦ φήσαντος οὐ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν, ἀνθ' ἑνὸς αἰτίου πολλοὺς ἀναιτίους κολάζοντα· τοῦτον δὲ αὐτὸν εἶναι τὸν τοὺς μὲν φίλους πείσαντα, τοὺς δὲ ἐχθροὺς βιασάμενον ἑλέσθαι τὰ Μαρίου· θαυμάσας ὁ Πομπήϊος, ἔφη, Συγγνώμην ἔχειν Μαμερτίνοις, ὑπὸ τοιούτου πεισθεῖσιν ἀνδρὸς ὃς τὴν πατρίδα τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς προτιμᾷ. Καὶ τήν τε πόλιν καὶ τὸν Σθέννιον ἀπέλυσεν.

nullo facto ſanguine imperatori ſuum commonſtraturum exercitum: neque ad eum ante acceſſit, quam hoſtium ductores multis viciſſet pugnis.

II. Miſſus deinde in Siciliam legatus, inaudivit milites in itinere faciundo ſæpe evagari, vimque hominibus facere, et prædas avertere. Igitur eos qui temere oberrabant et circumcurſitabant, poenis compeſcuit. A ſe autem miſſorum gladiis ſigilla impoſuit.

III. Mamertinos, quod ab adverſariis ſtetiſſent, univerſos neci dedere conſtituerat. Tum Sthenis, qui orator ea in civitate principatum tenuerat, injuſte agere Pompeium dixit, qui ob unum ſontem multos innocentes vellet occidere: ſe ſolum in culpa eſſe qui amicis perſuaſiſſet, inimicoſque vi adegiſſet ad Marianam factionem defendendam. Miratus Pompeius hominem, *Gratiam ſe delicti facere Mamertinis,* pronuntiavit, *talem ſecutis virum, qui patriam ſua vita haberet priorem:* ignovitque et civitati et Stheni.

δ΄. Εἰς δὲ Λιβύην διαβὰς ἐπὶ Δομίτιον, καὶ μάχῃ μεγάλῃ κρατήσας, ἀσπασαμένων αὐτὸν αὐτοκράτορα τῶν στρατιωτῶν, ἔφη, μὴ δέχεσθαι τὴν τιμὴν, ἕως ὀρθὸς ἕστηκεν ὁ χάραξ τῶν πολεμίων. Οἱ δὲ, καίπερ E
ὄμβρου πολλοῦ κατέχοντος, ὁρμήσαντες διεπόρθησαν τὸ στρατόπεδον.

ε΄. Ἐπανελθόντα δὲ αὐτὸν ὁ Σύλλας ταῖς μὲν ἄλλαις τιμαῖς ἐδέξατο φιλοφρόνως, καὶ Μάγνον προσηγόρευσε πρῶτος αὐτόν· θριαμβεῦσαι δὲ βουλόμενον οὐκ εἴα, μηδέπω μετέχοντα βουλῆς. Εἰπόντος δὲ τοῦ Πομπηΐου πρὸς τοὺς παρόντας, Ἀγνοεῖν τὸν Σύλλαν ὅτι καὶ τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα πλείονες ἢ δύοντα προσκυνοῦσιν· ὁ μὲν Σύλλας ἀνεβόησε, Θριαμβευέτω.

ϛ΄. Σερουΐλιος δὲ ἀνὴρ ἀριστοκρατικὸς ἠγανάκτει, καὶ F
τῶν στρατιωτῶν ἐνίσταντο πολλοὶ τῷ θριάμβῳ, δωρεάς τινας ἀπαιτοῦντες. Ἐπεὶ δὲ ὁ Πομπήϊος ἔφη, Μᾶλλον ἀφήσειν τὸν θρίαμβον ἢ κολακεύσειν ἐκείνους, Νῦν, ἔφη, καὶ μέγαν ἀληθῶς ὁρᾶν καὶ ἄξιον τοῦ θριάμβου τὸν Πομπήϊον.

IV. Cum trajeciſſet in Africam adverſus Domitium, eumque magno ſuperaſſet prœlio, ſalutatus ab exercitu imperator, negavit ſe hoc ornamentum accepturum, recto adhuc ſtante hoſtium vallo. Itaque milites, quanquam imbre largo incumbente, caſtra hoſtium diripuerunt.

V. Reverſum Sylla cum aliis honoribus benigne affecit, tum primus *Magnum* cognominavit: triumphum autem petenti negavit, quod nondum eſſet in ſenatum receptus. Ad hæc Pompeius iis qui aderant dixit, *Ignorare Syllam, quod plures orientem Solem adorent, quam occidentem.* Quo audito Sylla exclamavit, *Triumphet.*

VI. Servilius tamen unus ex optimatibus indigne id ferebat, multique militum triumpho reclamabant, dona quædam expoſcentes. Ubi quidem Pompeio dicente, *Omiſſum potius à ſe iri triumphum, quàm ut militibus adularetur*, dixit Servilius; *Nunc demum ſe intelligere, eſſe Pompeium re vera magnum, triumphoque dignum.*

ζ'. Ἔθους δὲ ὄντος ἐν Ῥώμῃ τοῖς ἱππεῦσιν ὅταν στρατεύσωνται τὸν νόμιμον χρόνον, ἄγειν τὸν ἵππον εἰς ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς δύο ἄνδρας οὓς τιμητὰς καλοῦσι, καὶ καταριθμησαμένους τὰς στρατείας καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὑφ' οὓς ἐστρατεύσαντο, τυγχάνειν ἐπαίνων ἢ ψόγων τῶν
204 προσηκόντων· ὑπατεύων ὁ Πομπήϊος κατήγαγεν αὐτὸς τὸν ἵππον ἐπὶ τοὺς τιμητὰς Γέλλιον καὶ Λέντλον· ἐκείνων δὲ, ὥσπερ ἔθος ἐστὶ, πυθομένων εἰ πάσας ἐστράτευται τὰς στρατείας, Πάσας, εἶπεν, ὑπ' ἐμαυτῷ αὐτοκράτορι.

η'. Τῶν δὲ Σερτωρίου γραμμάτων κρατήσας ἐν Ἰβηρίᾳ, ἐν οἷς ἦσαν ἐπιστολαὶ πολλῶν ἡγεμόνων ἐπὶ νεωτερισμῷ καὶ μεταβολῇ τῆς πολιτείας τὸν Σερτώριον εἰς Ῥώμην καλούντων, κατέκαυσε πάσας, διδοὺς μετανοῆσαι καὶ βελτίονας γενέσθαι τοὺς πονηρούς.

θ'. Ἐπεὶ δὲ Φραάτης ὁ Πάρθων βασιλεὺς ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ὅρῳ χρῆσθαι τῷ Εὐφράτῃ, Μᾶλ-

A. 2. Γέλλιον] Dedi ex Philelph. Mez. Xyl. et ſede dicti in Vita Pompeii, p. 630. D. Vulgo Στέλλιον vitioſe: in quo ne ſcripti quidem libri conſentiunt: e quibus Venet. Voſſ. Pet. Τέλλιον.

VII. Moris Romani erat, ut equites qui conſtitutum legibus tempus militaſſent, equos in forum ad cenſores adducerent, ibique quoties et ſub quibus meruiſſent ducibus, enarrarent. Proinde conſulatum gerens Pompeius, equum ipſe ad cenſores Gellium atque Lentulum deduxit: interrogatuſque pro more, Omneine obiviſſet militias, reſpondit: *Omnes, et quidem ſub me ipſo imperatore.*

VIII. In Hiſpania nactus ſcrinia epiſtolarum Sertorii, in quibus multæ erant principum virorum litteræ, novandarum rerum et convellendi præſentis reipublicæ ſtatus cauſa Sertorium Romam evocantium, omnes eas combuſſit, reſipiſcendi largiens corrigendique occaſionem malis.

IX. Phraati Parthorum regi miſſis ad ipſum internunciis petenti ut *Euphrate limite* uteretur, reſpondit, *Ro-*

λον, ἔφη, χρῆσθαι Ῥωμαίους ὅρῳ πρὸς Πάρθους τῷ δικαίῳ.

ι΄. Λευκίου δὲ Λευκούλλου μετὰ τὰς στρατείας ἀφει- B
κότος αὑτὸν εἰς ἡδονὰς καὶ πολυτελῶς ζῶντος, τὸν δὲ Πομπήϊον, ὡς παρ' ἡλικίαν τοῦ πολλὰ πράσσειν ὀρεγόμενον, ψέγοντος, Μᾶλλον, ἔφη, γέροντι τὸ τρυφᾷν, ἢ τὸ ἄρχειν, ἔστι παρ' ἡλικίαν.

ια΄. Νοσοῦντι δὲ αὐτῷ κίχλην ὁ ἰατρὸς λαβεῖν προστέταξεν· οἱ δὲ ζητοῦντες οὐχ εὗρον, (ἦν γὰρ παρ' ὥραν) ἔφη δέ τις εὑρεθήσεσθαι παρὰ Λευκούλλῳ δι' ἔτους τρεφομένας, Εἶτα, ἔφη, εἰ μὴ Λεύκουλλος ἐτρύφα, Πομπήϊος οὐκ ἂν ἔζησε; Καὶ χαίρειν ἐάσας τὸν ἰατρὸν, ἔλαβε τῶν εὐπορίστων.

ιβ΄. Ἰσχυρᾶς δὲ σιτοδείας ἐν Ῥώμῃ γενομένης, ἀπο- C
δειχθεὶς λόγῳ μὲν ἀγορᾶς ἐπιμελητὴς, ἔργῳ δὲ γῆς καὶ θαλάσσης κύριος, ἔπλευσεν εἰς Λιβύην καὶ Σαρδόνα καὶ Σικελίαν καὶ πολὺν ἀθροίσας σῖτον, ἔσπευδεν εἰς τὴν Ῥώμην. Μεγάλου δὲ τοῦ χειμῶνος γενομένου, καὶ τῶν

manos jus potius pro limite habituros.

X. Lucius Lucullus poſt obita imperia voluptatibus ſeſe luxuique tradiderat, Pompeiumque vituperabat qui aliena ætate negotiis ſeſe implicaret. Ad hæc Pompeius, *Magis* aiebat *alienum eſſe a ſenio luxuriare, quam gerere rempublicam.*

XI. Ægrotanti medicus conſuluerat ut turdo veſceretur: nullus autem poterat inveniri, quod anni tempus erat ab eorum captura alienum. Quidam inventum iri aiebat apud Lucullum, qui per annum eos aleret. *Ergo,* dicebat, *niſi luxuriaret Lucullus, vivere Pompeius nequiret?* juſſoque valere medico, uſus eſt re facile parabili.

XII. Cum Romæ ingens frumenti oborta eſſet caritas, creatus verbo quidem annonæ procurator, reipſa dominus terræ mariſque, in Africam, Sardiniam, Siciliamque navigavit, magnaque vi frumenti congeſta, Romam properavit. Exiſtente autem gravi tempeſta-

κυβερνητῶν ὀκνούντων, πρῶτος ἐμβὰς, καὶ τὴν ἄγκυραν ἆραι κελεύσας, ἀνεβόησε, Πλεῖν ἀναγκάζη, ζῆν οὐκ ἀναγκάζη.

ιγ'. Τῆς δὲ πρὸς τὸν Καίσαρα διαφορᾶς ἀποκαλυπτομένης, καὶ Μαρκελλίνου τινὸς τῶν ὑπὸ Πομπηΐου προηγμένων δοκούντων, μεταβεβλημένου δὲ πρὸς Καίσαρα, πολλὰ πρὸς αὐτὸν ἐν συγκλήτῳ λέγοντος,
D Οὐκ αἰσχύνῃ, Μαρκελλῖνε, εἶπεν, ἐμοὶ λοιδορούμενος, δι' ὃν ἐξ ἀφώνου λόγιος, ἐκ δὲ πεινατικοῦ ἐμετικὸς, γέγονας.

ιδ'. Πρὸς δὲ Κάτωνα, πικρῶς καθαψάμενον ὅτι πολλάκις αὐτοῦ προσαγορεύοντος τὴν Καίσαρος δύναμιν καὶ αὔξησιν οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς δημοκρατίας γινομένην, ἀπεκρίνατο, Τὰ μὲν σὰ, μαντικώτερα, τὰ δ' ἐμὰ φιλικώτερα.

ιε'. Περὶ δὲ αὐτοῦ παρρησιαζόμενος εἶπεν, ὡς, Πᾶσαν ἀρχὴν καὶ ἔλαβε θᾶττον ἢ προσεδόκησε, καὶ καταθοῖτο θᾶττον ἢ προσεδοκήθη.

C. 7. ἀναγκάζη—ἀναγκάζη] Melius erat ſcribere ἀνάγκη—ἀνάγκη: ut in ſede dicti Vita Pomp. p. 646. A. Ita et Jun. Mez. et Xylandri verſio.

te, et gubernatoribus trepidantibus, primus navim conſcendit, evellique mandato anchoram exclamavit, *Navigare neceſſe eſt, vivere non eſt neceſſe.*

XIII. Detecto ejus cum Cæſare diſſidio, Marcellino cuidam, qui evectus a Pompeio, ſtudiis mutatis ad Cæſarem tranſiverat, multa in ſenatu contra ipſum dicenti: *Non te*, inquit, *pudet*, *Marcelline*, *mihi convicium facere*, *qui te e muto loquentem*, *e fameliсo vomentem fecerim?*

XIV. Catoni acerbe ipſum reprehendenti, quod ſibi ſæpenumero prædicenti Cæſarem augeri potentia ad detrimentum popularis ſtatus reipublicæ, non advertiſſet animum, reſpondit: *Tua conſilia magis a divinatione: mea ab amicitia proficiſcebantur potius.*

XV. De ſeipſo autem libere hoc prædicabat, omnem magiſtratum ſe et accepiſſe ſua, et depoſuiſſe aliorum opinione citius.

ιϛ΄. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Φαρσάλῳ μάχην φεύγων εἰς Αἴγυπτον, ὡς ἔμελλε διαβαίνειν ἐκ τῆς τριήρους εἰς ἁλιευτικὸν πλοῖον, ἀποστείλαντος τοῦ βασιλέως, ἐπιστραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν, οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ τοῦ Σοφοκλέους εἶπεν, E

> Ὅστις δὲ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται,
> Κείνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

μεταβὰς δὲ, καὶ πληγεὶς ξίφει, καὶ στενάξας ἅπαξ, εἰπὼν δὲ μηδὲν, ἀλλ' ἐγκαλυψάμενος, παρέδωκεν ἑαυτόν.

ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ.

α΄. Κικέρων ὁ ῥήτωρ εἰς τοὔνομα σκωπτόμενος, καὶ τῶν φίλων μεταθέσθαι κελευόντων, ἔφη, Τὸν Κικέρωνα ποιήσειν τῶν Κατώνων καὶ τῶν Κάτλων καὶ τῶν Σκαύρων ἐνδοξότερον.

β΄. Ἔκπωμα δὲ ἀργυροῦν τοῖς θεοῖς ἀνατιθεὶς, τὰ μὲν πρῶτα τῶν ὀνομάτων γράμμασιν ἐσήμανεν, ἀντὶ δὲ F τοῦ Κικέρωνος ἐρέβινθον ἐτόρευσε.

γ΄. Τῶν δὲ ῥητόρων τοὺς μέγα βοῶντας, ἔλεγε δι'

XVI. A Pharſalica pugna in Ægyptum fugiens, e triremi ſua tranſiturus in piſcatoriam cymbam a rege miſſam, converſus ad uxorem et filium aliud nihil dixit, quam Sophoclea iſta:

> *Etenim tyranni quiſquis intrat in domum,*
> *Fit ſervus ejus, liber etſi venerit.*

Tranſgreſſus, cum gladio feriretur ſemel tantum ingemuit, nullaque emiſſa voce caput obvolvit veſte ac procubuit.

CICERONIS.

I. Cicero orator, cum cognomen ejus exagitaretur dicteriis, amicique hortarentur ut id mutaret, dixit ſe Ciceronis nomen effecturum, Catonum, Catulorum, Scaurorumque nomine illuſtrius.

II. Poculum porro aureum diis dedicans, prænomen ſuum nomenque litteris inſculptis, cognomentum Ciceronis cicere cælato indicavit.

III. Oratores qui altum clamarent, dicebat ob imperi-

ἀσθένειαν ἐπὶ τὴν κραυγὴν ὡς χωλοὺς ἀναβαίνειν ἐφ' ἵππον.

δ'. Οὐέῤῥου δὲ υἱὸν ἔχοντος οὐκ εὖ κεχρημένον ἐφ' ὥρᾳ τῷ σώματι, τὸν δὲ Κικέρωνα λοιδοροῦντος εἰς μαλακίαν, καὶ κίναιδον ἀποκαλοῦντος, Ἀγνοεῖς, εἶπεν, ὅτι προσήκει τοῖς τέκνοις ἐντὸς θυρῶν λοιδορεῖσθαι;

ε'. Μετέλλου δὲ Νέπωτος εἰπόντος πρὸς αὐτὸν ὅτι Πλείονας μαρτυρῶν ἀπέκτονας, ἢ συνηγορῶν σέσωκας,
205 Καὶ γὰρ ἐστιν, ἔφη, πλεῖον ἐμοὶ πίστεως ἢ λογιότητος.

ϛ'. Ἐρωτῶντος δὲ τοῦ Μετέλλου τίς αὐτοῦ πατήρ ἐστι, Ταύτην, ἔφη, τὴν ἀπόκρισιν χαλεπωτέραν ἡ σὴ μήτηρ πεποίηκεν. Ἦν γὰρ ἡ τοῦ Μετέλλου, ἀκόλαστος· ὁ δὲ Μέτελλος αὐτὸς, ἀπόκουφος καὶ ἀβέβαιος καὶ φερόμενος ταῖς ὁρμαῖς.

ζ'. Διοδότῳ δὲ τῷ διδασκάλῳ τῶν ῥητορικῶν ἀποθανόντι κόρακα λίθινον ἐπιστήσαντος αὐτοῦ, Δικαίαν,

A. 1. πλειῶν] Sic Baſ. Xyl. Plutarch. Vit. Cic. p. 873. F. Vulgo πλείστων.
A. 7. Διοδότῳ δὲ τῷ διδασκάλῳ τῶν ῥητορικῶν] Verius puto in Vita Cic. p. 874. B. θάψας δὲ Φίλαγρον (vel Φίλαρχον ut Cod. Moſc.) τὸν καθηγητὴν ἐπιμελέστερον.

tiam dicendi ad vociferationem, ſicut claudos ad equum confugere.

IV. Erat Verri filius, qui in flore ætatis pudicitiam ſuam male cuſtodiverat. Ei Verri Cicero, mollitiem ſibi exprobranti, ac cinædum appellanti: Neſcis, inquit, filiis eſſe intra fores conviciandum?

V. Metello Nepoti dicenti, plures teſtimonio tuo perdidiſti, quam patrocinio ſervaſti, reſpondit: *Quia enim plus mihi fidei eſt quam facundiæ.*

VI. Eidem interroganti quo patre natus eſſet, *Tua*, inquit, *mater fecit, ut tibi difficilius eſſet reſpondere ſic interrogato.* Erat enim ea impudica, Metellus autem levis et inconſtans atque cupiditatibus obſequens.

VII. Hic cum Diodoto, quo oratoriæ artis doctore uſus erat, corvum lapideum in monimento ſtatuiſſet, dignam

ἔφη, τὴν ἀμοιβὴν γεγονέναι· πέτεσθαι γὰρ τοῦτον οὐ λέγειν ἐδίδαξεν.

η'. Βατίνιον δὲ ἄνθρωπον ἑαυτῷ διάφορον καὶ μοχθηρὸν ἄλλως ἀκούσας ὅτι τέθνηκεν, εἶτα γνοὺς ὕστερον ὅτι B ζῇ, Κακῶς, εἶπεν, ἀπόλοιτο κακῶς ὁ ψευσάμενος.

θ'. Πρὸς δὲ τὸν δοκοῦντα Λίβυν ἀπὸ γένους εἶναι, φήσαντα δὲ αὐτοῦ μὴ ἀκούειν λέγοντος, Καὶ μὴν οὐκ ἀτρύπητον ἔχεις τὸ οὖς, εἶπε.

ι'. Κάστον δὲ Ποπίλλιον νομικὸν εἶναι βουλόμενον, ὄντα δὲ ἀμαθῆ καὶ ἀφυῆ, προσεκαλεῖτο μάρτυρα πρός τινα δίκην· εἰπόντος δὲ ἐκείνου μηδὲν γινώσκειν, Οἴει γὰρ ἴσως, εἶπε, περὶ τῶν νομίμων ἐπερωτᾶσθαι.

ια'. Ὀρτησίου δὲ τοῦ ῥήτορος λαβόντος μισθὸν ἀργυρᾶν σφίγγα παρὰ τοῦ Βέρρου, καὶ πρὸς τὸν Κικέρωνα

A. 11. Βατίνιον] Ita primus edidit Steph. et habent Coll. Muret. Schott. Jannot. Jun. nec diſſentiunt alii libri, et conſentit certe Plutarchus Vit. Cic. p. 873. E. Οὐάριον eſt in Ald. Baſ. Xyl. Voſſ.

B. 2. Κακῶς, εἶπεν, ἀπόλοιτο κακῶς] Legendum Κακὸς, εἶπεν, ἀπόλοιτο κακῶς, ut in Vita Cic. p. 873. E. Libri multum diſſentiunt. Xyl. et Mez. Κακῶς εἶπεν ἀπόλοιτο ὁ κακῶς ψευσάμενος.

B. 6. Κάστον δὲ Ποπίλλιον] Vit. Cic. p. 874. A. Πόπλιον δὲ Κώνσταν: quod item vitioſum; melius eſt in Cod. A. Πόπλιον δὲ Κότταν: alii aliter variant. At in hoc Apophth. libelli loco Cod. Pariſ. J. Πόπλιον δὲ Γαῖον. Alii aliter.

ei relatam gratiam Cicero dixit, quod is *volare Metellum, non dicere docuiſſet.*

VIII. Audito Vatinium inimicum ſuum, hominem alioqui pravum, mortuum eſſe, cum poſtea vivere eum cognoviſſet, *Male*, inquit, *pereat, qui mentitus eſt male.*

IX. Cuidam qui domo Afer putabatur, dicenti non audire ſe ipſum dicentem, *Atqui*, inquit, *aurem babes foraminis non expertem.*

X. Quodam in judicio Popillium Cottam ad perhibendum teſtimonium vocaverat, qui ſe jureconſultum profitebatur, homo indoctus et ineptus. Is cum nihil ſe ſcire diceret, *Putas fortaſſis*, ait, *de jure te interrogari.*

XI. Hortenſio oratori, qui accepta mercedis loco a Verre Sphinge aurea, ſibi obſcurius aliquid dicenti ſe ænigmatum

πλαγίως τι εἰπόντα, φήσαντος, Αἰνιγμάτων λύσεως
C ἀπείρως ἔχειν, Καὶ μὴν ἡ σφίγξ, ἔφη, παρά σοί ἐστιν.

ιβ'. Οὐοκωνίῳ δὲ ἀπαντήσας μετὰ τριῶν θυγατέρων ἀμορφοτάτων τὴν ὄψιν, ἀτρέμα πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν,

Φοίβου ποτ' οὐκ ἐῶντος ἔσπειρεν τέκνα.

ιγ'. Φαύστου δὲ τοῦ Σύλλα παιδὸς διὰ πλῆθος δανείων ἀπάρτιον προγράψαντος, Ταύτην μᾶλλον, ἔφη, τὴν προγραφὴν ἀσπάζομαι ἢ τὴν πατρῴαν αὐτοῦ.

ιδ'. Πομπηΐου δὲ καὶ Καίσαρος διαστάντων, ἔφη, Γινώσκω ὃν φύγω, μὴ γινώσκων πρὸς ὃν φύγω.

ιε'. Καὶ Πομπήϊον ἐμέμψατο τὴν πόλιν ἐκλιπόντα, καὶ Θεμιστοκλέα μᾶλλον ἢ Περικλέα μιμησάμενον, οὐκ
D ἐκείνοις τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ τούτοις ὁμοίων ὄντων.

ιϛ'. Γενόμενος δ' οὖν παρὰ Πομπηΐῳ, καὶ πάλιν μετανοῶν, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Πομπηΐου ποῦ Πίσωνα τὸν γαμβρὸν ἀπολέλοιπεν, ἔφη, Παρὰ τῷ σῷ πενθερῷ.

ιζ'. Μεταβαλλομένου δέ τινος ἀπὸ Καίσαρος πρὸς

ſolvendorum imperitum eſſe aiebat, reſpondit: *Atqui Sphingem domi habes.*

XII. Voconio occurrens tribus filiabus deformiſſimis comitato, placide amicis dixit:

Phœbo olim non ſinente hic ſevit liberos.

XIII. Cum Fauſtus Sullæ filius propter æris alieni magnitudinem proſcripſiſſet ſe auctionem facturum ſuorum bonorum: *Hanc*, inquit, *magis probo, quam paternam proſcriptionem.*

XIV. Orto inter Cæſarem et Pompeium diſſidio, dixit *Noſſe ſe quem fugere, ignorare quem ſequi debeat.*

XV. Pompeium reprehendit, quod urbem deſeruiſſet, ac Themiſtoclem potius quam Periclem eſſet imitatus, rebus non illius, ſed hujus tempeſtati ſimilibus.

XVI. Ad Pompeium cum veniſſet, duceretur que pœnitentia, interrogatus ab eo ubi Piſonem generum ſuum reliquiſſet, *Apud ſocerum*, reſpondit, *tuum.*

XVII. Et cum quidam qui a Cæſare ad Pompeium

τὸν Πομπήϊον, λέγοντος ὑπὸ σπουδῆς καὶ προθυμίας ἀπολελοιπέναι τὸν ἵππον, Βέλτιον, ἔφη, αὐτὸν περὶ τοῦ ἵππου βεβουλεῦσθαι.

ιη'. Πρὸς δὲ τὸν ἀπαγγέλλοντα τοῦ Καίσαρος φίλους σκυθρωποὺς εἶναι, Λέγεις, ἔφη, δυσνοεῖν αὐτοὺς Καίσαρι.

ιθ'. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Φαρσάλῳ μάχην Πομπηΐου μὲν φυγόντος, Νονίου δέ τινος ἔτι παρ' αὐτοῖς ἀετοὺς ἑπτὰ φήσαντος εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο θαρρεῖν παρακαλοῦντος, Καλῶς ἂν παρῄνεις, εἶπεν, εἰ κολοιοῖς ἐπολεμοῦμεν.

κ'. Ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ κρατήσας τὰς Πομπηΐου καταβεβλημένας εἰκόνας ἀνέστησε μετὰ τιμῆς, ἔφη περὶ αὐτοῦ λέγων ὁ Κικέρων, Ὅτι τοὺς Πομπηΐου Καῖσαρ ἱστὰς ἀνδριάντας, τοὺς ἑαυτοῦ πήγνυσιν.

κα'. Οὕτω δὲ πολλοῦ τὸ καλῶς λέγειν ἐτίμα τε καὶ περὶ τοῦτο μάλιστα ἠγωνία, ὥστε προκειμένης δίκης ἐπὶ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν, ὡς ἐπικειμένης τῆς ἡμέρας Ἔρωτα,

D. 10. δυσνοεῖν] Ita et in Vit. Cic. p. 880. B. Xylander vertit ac ſi exſtaret εὐνοεῖν. Hoc melius. Nec tamen acumen ſatis apparet.

deſciverat, præ feſtinatione ſe equum reliquiſſe ibi diceret: *Melius eum equo ſuo quam ſibi conſuluiſſe* dixit.

XVIII. Renuncianti Cæſaris amicos eſſe vultu tetrico, *Ais*, inquit, *eos Cæſari bene velle*.

XIX. Poſt Pharſalicam pugnam cum fugiſſet Pompeius, et Nonius quidam ſeptem adhuc adeſſe aquilas diceret, ideoque bene ſperandum, *Recte*, inquit, *moneres, ſi adverſus graculos eſſet pugnandum*.

XX. Cæſar rerum potitus cum dejectas Pompeii ſtatuas erigeret honorifice, *Hoc*, inquit, *facto ſuas Cæſar figit*.

XXI. Tantum vero bene dicendo ſtuduit, tantique eam rem duxit, ut cum cauſa ipſi oranda eſſet coram centumviris, dieque appetente Eros ſervorum unus nunciaret in ſe-

F ἀπαγγείλαντα αὐτῷ οἰκέτην εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὑπερτεθῆναι τὴν δίκην, ἠλευθέρωσε.

ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

α΄. Γάϊος Καῖσαρ ὅτε Σύλλαν ἔφευγεν ἔτι μειράκιον ὤν, περιέπεσε πειραταῖς· καὶ πρῶτον μὲν αἰτηθεὶς ἀργυρίου πλῆθος, κατεγέλασε τῶν λῃστῶν ὡς ἀγνοούντων ὃν ἔχουσι, καὶ διπλάσιον ὡμολόγησε δώσειν· ἔπειτα φρουρούμενος ὡς συνῆγε τὰ χρήματα, προσέταττεν ἡσυχίαν αὐτῷ παρέχειν κοιμωμένῳ καὶ σιωπᾶν· λόγους δὲ καὶ ποιήματα γράφων ἀνεγίνωσκεν αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὴ λίαν ἐπαινοῦντας, ἀναισθήτους καὶ βαρβάρους ἀπεκάλει, καὶ μετὰ γέλωτος ἠπείλει κρεμᾶν αὐτούς· ὃ καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἐποίη-
206 σεν. Τῶν γὰρ λύτρων κομισθέντων ἀπολυθεὶς καὶ συναγαγὼν ἄνδρας ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ πλοῖα, συνήρπασε τοὺς λῃστὰς καὶ προσήλωσεν.

β΄. Ἐν δὲ Ῥώμῃ, πρὸς Κάτλον πρωτεύοντα Ῥωμαίων εἰς ἅμιλλαν ὑπὲρ τῆς ἀρχιερωσύνης καταστάς, καὶ προπεμπόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς ἐπὶ τὰς θύρας,

quentem diem differri judicium, hunc libertate donaverit.

CAII CÆSARIS.

I. Caius Cæſar adoleſcens dum Syllam fugit, incidit in piratas, primumque exigentes ſummam pecuniæ deriſit, quod ignorarent quem cepiſſent, duplumque ejus daturum ſe promiſit. Deinde habitus in cuſtodia dum cogeret pecuniam, mandavit eis ut ſilerent, ſeque ſinerent dormire: orationes etiam et poemata ſcribebat, ipſiſque recitabat, et non admodum laudantes, ſtupidos barbaroſque appellabat, ac ſuſpenſurum ſe eos per riſum minabatur, quod et fecit paulo poſt. Allata enim qua ſe redimeret pecunia, dimiſſus, viros naveſque ex Aſia collegit, latroneſque correptos in cruces egit.

II. Romæ cum Catulo principe in civitate viro de pontificatu maximo certans, matri progreſſurum in campum ad fores uſque comitanti, *Hodie*, ait, *aut pontificem max-*

Σήμερον, εἶπεν, ὦ μῆτερ, ἀρχιερέα τὸν υἱὸν ἢ φυγάδα ἕξεις.

γ'. Πομπηΐαν δὲ τὴν γυναῖκα κακῶς ἀκούσασαν ἐπὶ Κλωδίῳ παραιτησάμενος, εἶτα τοῦ Κλωδίου φεύγοντος ἐπὶ τούτῳ δίκην, μάρτυς εἰσαχθεὶς, οὐδὲν εἶπε φαῦλον περὶ τῆς γυναικός· ἐρομένου δὲ τοῦ κατηγόρου, Διὰ τί τοίνυν ἐξέβαλες αὐτήν; Ὅτι τὴν Καίσαρος, ἔφη, γυναῖκα καὶ διαβολῆς δεῖ καθαρὰν εἶναι. B

δ'. Τὰς δὲ Ἀλεξάνδρου πράξεις ἀναγινώσκων ἐδάκρυσε, καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν, ὅτι, Ταύτην τὴν ἡλικίαν ἔχων ἐνίκησε Δαρεῖον, ἐμοὶ δὲ μέχρι νῦν οὐδὲν πέπρακται.

ε'. Πολίχνιον δὲ αὐτοῦ λυπρὸν ἐν ταῖς Ἄλπεσι παρερχομένου, καὶ τῶν φίλων διαπορούντων εἰ καὶ ἐνταῦθά τινες στάσεις εἰσὶ καὶ ἅμιλλαι περὶ πρωτείων, ἐπιστὰς καὶ σύννους γενόμενος, Μᾶλλον ἂν, ἔφη, ἐβουλόμην πρῶτος ἐνταῦθα εἶναι ἢ δεύτερος ἐν Ῥώμῃ.

ϛ'. Τῶν δὲ τολμημάτων τὰ παράβολα καὶ μεγάλα πράττειν ἔφη δεῖν, ἀλλὰ μὴ βουλεύεσθαι. C

imum, aut exulem habebis filium.

III. Pompeiam uxorem dimiſerat, quam corruptam à Clodio eſſe rumor ferebat. Quo nomine cum Clodio eſſet dictus dies, citatus ipſe teſtis nihil de ea ſiniſtri dixit: et interroganti actori, Cur ergo nuncium uxori remiſiſſet, reſpondit: *Quia Cæſaris uxorem etiam criminis puram oportet eſſe.*

IV. Res Alexandri geſtas legens, flevit, dixitque amicis: *Quo natu Alexander Darium vicit, eo ego adhuc nihil egi.*

V. Oppidulum in Alpibus tranſiens nullius nominis, amicis quærentibus an ibi quoque tumultus et contentiones eſſent de principatu, meditatus aliquantulum: *Mallem,* inquit, *hic primus eſſe, quam Romæ ſecundus.*

VI. Audacia et magna facinora facienda aiebat, non deliberanda.

ζ'. Καὶ διέβη τὸν Ῥουβίκωνα ποταμὸν ἐκ τῆς Γαλατικῆς ἐπαρχίας ἐπὶ Πομπήϊον, εἰπών, Πᾶς ἀνερρίφθω κύβος.

η'. Ἐπεὶ δὲ Πομπηΐου φεύγοντος ἐπὶ θάλασσαν ἐκ τῆς Ῥώμης, καὶ Μέτελλος ἔπαρχος ὢν τοῦ ταμιείου, βουλόμενον αὐτὸν χρήματα λαβεῖν ἐκώλυε, καὶ τὸ ταμιεῖον ἀπέκλεισεν, ἠπείλησεν ἀποκτενεῖν αὐτόν· καταπλαγέντος δὲ τοῦ Μετέλλου, Τοῦτο, εἶπεν, ὦ νεανίσκε, φῆσαί μοι χαλεπώτερον ἦν ἢ ποιῆσαι.

θ'. Τῶν δὲ στρατιωτῶν αὐτοῦ βραδέως εἰς Δυρράχιον ἐκ Βρεντεσίου κομιζομένων, λαθὼν ἅπαντας εἰς πλοῖον D μικρὸν ἐμβὰς ἐπεχείρησε διαπλεῖν τὸ πέλαγος· συγκλυζομένου δὲ τοῦ πλοίου, ποιήσας τῷ κυβερνήτῃ φανερὸν ἑαυτόν, ἀνεβόησε, Πίστευε τῇ τύχῃ, γνοὺς ὅτι Καίσαρα κομίζεις.

ι'. Τότε μὲν οὖν ἐκωλύθη, τοῦ χειμῶνος ἰσχυροῦ γενομένου, καὶ τῶν στρατιωτῶν συνδραμόντων, καὶ περιπαθούντων εἰ περιμένει δύναμιν ἄλλην, ὡς ἀπιστῶν αὐτοῖς· ἐπεὶ

VII. E Gallia provincia contra Pompeium proficiſcens, trajecto Rubicone flumine, *Omnis*, inquit, *jacta eſto alea.*

VIII. Cum Pompeius Romæ ad mare fugiſſet, Metellus qui ærarii curam gerebat, volentem ipſum inde pecuniam ſumere, prohibuit, occluſitque ærarium. Ei mortem minatur Cæſar, conſternatoque, *Hoc*, inquit, *mihi*, *O adoleſcens*, *difficilius eſt dicere quam facere.*

IX. Militibus ipſius Brunduſio tarde ad Dyrrachium tranſvehentibus, omnibus ignorantibus lembum conſcendit, conatuſque eſt mare trajicere. Cum vero naviculam fluctus pene obruerent, aperiens ſeſe gubernatori exclamavit: *Fide fortunæ*, *ſciens te Cæſarem vehere.*

X. Prohibitus tamen eſt tranſmittere tempeſtatis violentia, et concurſu militum ægerrime ferentium, quod ipſis non confidens alium expectaret exercitum. Commiſſa pugna cum viciſſet Pom-

δὲ μάχης γενομένης νικῶν ὁ Πομπήϊος οὐκ ἐπεξῆλθεν, ἀλλὰ ἀνεχώρησεν εἰς τὸ στρατόπεδον, Τήμερον, εἶπεν, ἡ νίκη παρὰ τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ τὸν εἰδότα νικᾶν οὐκ ἔχουσιν.

ια'. Ἐν δὲ Φαρσάλῳ Πομπηΐου παρατεταγμένην E τὴν φάλαγγα κατὰ χώραν ἑστάναι καὶ προσδέχεσθαι τοὺς πολεμίους παρεγγυήσαντος, ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔλεγε τὸν ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς μετ' ἐνθουσιασμοῦ τόνον καὶ ῥοῖζον ἐκλύσαντα τῶν στρατιωτῶν.

ιβ'. Φαρνάκην νικήσας τὸν Ποντικὸν, ἐξ ἐφόδου, πρὸς τοὺς φίλους ἔγραψε, Ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα.

ιγ'. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Λιβύῃ τῶν περὶ τὸν Σκιπίωνα φυγὴν καὶ ἧτταν, Κάτωνος αὐτὸν ἀνελόντος, Φθονῶ σοι Κάτων, εἶπε, τοῦ θανάτου· καὶ γὰρ σὺ ἐμοὶ τῆς σῆς σωτηρίας ἐφθόνησας.

ιδ'. Ἀντώνιον δὲ καὶ Δολοβέλλαν ὑφορωμένων ἐνίων, F καὶ φυλάττεσθαι κελευόντων, Οὐ τούτους ἔφη δεδιέναι τοὺς

D. 10. ἡ νίκη] Forte fuit ἦν ante ἡ νίκη ut in ſede dicti, Vit. Cæſ. p. 727. B. Poterat item, ſalva ſententia, omitti.

peius, neque perſequeretur victoriam, ſed in caſtra reduceret, dixit Cæſar: *Hodie victoria erat penes hoſtes, ſed non habent qui vincere noverit.*

XI. Quod ad Pharſalum Pompeius exercitum inſtructum ſtare et exſpectare hoſtem juſſit, id Cæſar reprehendebat, vehementiam et impetum militum qui fit curſu cum quodam quaſi furore in hoſtem tendentibus, eum enervaviſſe dicens.

XII. Pharnacem Ponticum primo acceſſu cum ſuperaſſet, ad amicos ſcripſit: *Veni, vidi, vici.*

XIII. Scipione in Africa pulſo victoque, cum Cato ſibi necem conſciviſſet: dixit, *Invidere ſe Catoni mortem, quando is ſibi ſalutem invidiſſet.*

XIV. Male ſuſpicantibus de Antonio quibuſdam et Dolabella, et ab iis ut ſibi caveret monentibus: *Non hos*, inquit, *metuo ignavos et pingues, ſed*

βαναύσους καὶ λιπῶντας, ἀλλὰ τοὺς ἰσχνοὺς καὶ ὠχροὺς ἐκείνους· δείξας Βροῦτον καὶ Κάσσιον.

ιε'. Λόγου δὲ παρὰ δεῖπνον ἐμπεσόντος περὶ θανάτου, ποῖος ἄριστος, Ὁ ἀπροσδόκητος, εἶπε.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ.

α'. Καῖσαρ ὁ πρῶτος ἐπικληθεὶς Σεβαστὸς, ἔτι μειράκιον ὢν, Ἀντώνιον ἀπῄτει δισχιλίας πεντακοσίας μυριάδας τοῦ πρώτου Καίσαρος ἀναιρεθέντος, ἐκ τῆς οἰκίας ἃς πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος μετενήνεγκεν· ἀποδοῦναι Ῥωμαίοις βουλόμενος τὸ καταλειφθὲν ὑπὸ Καίσαρος, ἑκάστῳ δραχμὰς ἑβδομήκοντα πέντε· τοῦ δὲ Ἀντωνίου τὰ μὲν χρήματα κατέχοντος, ἐκεῖνον δὲ τῆς
207 ἀπαιτήσεως ἀμελεῖν, εἰ σωφρονεῖ, κελεύοντος, ἐκήρυττε τὰ πατρῷα καὶ ἐπίπρασκε· καὶ τὴν δωρεὰν ἀποδοὺς, εὔνοιαν μὲν αὐτῷ, μῖσος δὲ ἐκείνῳ παρὰ τῶν πολιτῶν περιεποίησεν.

β'. Ἐπεὶ δὲ Ῥυμετάλκης ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς ἀπὸ Ἀντωνίου μεταβαλλόμενος πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐμε-

graciles iſtos ac pallidos, Brutum monſtrans et Caſſium.

XV. In cœna ſermone incidente quodnam mortis genus eſſet optimum, reſpondit, *Inopinatum.*

CÆSARIS AUGUSTI.

I. Cæſar, qui primus Auguſtus eſt cognominatus, adoleſcens etiamnum Antonium repoſcebat millies ſeſtertium, quam pecuniam ex Julii Cæſaris interfecti domo is abſtulerat: cupiebat enim perſolvere Romanis legatum Julii, viritim denarios ſeptuaginta quinque. Antonio autem pecuniam detinente, ipſumque ſi ſaperet abſtinere hac poſtulatione jubente, hæreditatem paternam proſcripſit ac vendidit, legatoque perſolvendo benevolentiam ſibi, odium civium Antonio paravit.

II. Rymetalces Thracum rex ab Antonio ad ipſum defecerat, ſocietatemque hanc immoderate in conviviis odio-

τερίαζεν παρὰ τοὺς πότους, ἀλλ' ἦν ἐπαχθὴς, ὀνειδίζων τὴν συμμαχίαν, προπιών τινι τῶν ἄλλων βασιλέων ὁ Καῖσαρ εἶπεν, Ἐγὼ προδοσίαν φιλῶ, προδότας δ' οὐκ ἐπαινῶ.

γ΄. Τῶν δὲ Ἀλεξανδρέων μετὰ τὴν ἅλωσιν τὰ δεινότατα πείσεσθαι προσδοκώντων, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ παραστησάμενος Ἄρειον τὸν Ἀλεξανδρέα, Φείδεσθαι B
μὲν τῆς πόλεως, ἔφη, πρῶτον διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, ἔπειτα διὰ τὸν κτίστην Ἀλέξανδρον, τρίτον δὲ Ἄρειον τὸν φίλον.

δ΄. Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἔρως ὁ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ διοικῶν, ὄρτυγα τὸν κρατοῦντα πάντων ἐν τῷ μάχεσθαι καὶ ἀήττητον ὄντα πριάμενος, ὀπτήσας κατέφαγε, μεταπέμψατο αὐτὸν καὶ ἀνέκρινεν· ὁμολογήσαντα δὲ ἐκέλευσεν ἱστῷ νηὸς προσηλωθῆναι.

έ. Ἐν δὲ Σικελίᾳ Ἄρειον ἀντὶ Θεοδώρου κατέστησε διοικητήν· ἐπιδόντος δέ τινος αὐτῷ βιβλίον ἐν ᾧ γεγραμμένον ἦν, Φαλακρὸς ἢ κλέπτης Θεόδωρος ὁ Ταρσεύς· τί C
σοι δοκεῖ; ἀναγνοὺς Καῖσαρ ὑπέγραψε, Δοκεῖ.

ſeque jactabat. Itaque Auguſtus cuidam reliquorum regum propinans dixit: *Ego proditionem amo, proditores non laudo.*

III. Cum Alexandrini urbe capta acerbiſſima quæque exſpectarent, conſcenſo tribunali, Arium Alexandrinum juxta ſe ſtatuit, *Urbique ſe parcere*, dixit: *primum ob ejus magnitudinem atque pulchritudinem, deinde propter auctorem ejus Alexandrum, denique in gratiam amici ſui Arii.*

IV. Erotem ſuum in Ægypto procuratorem audiens coturnicem quæ in pugna omnes vinceret, inſuperabiliſque eſſet, emiſſe atque comediſſe, accivit, et inquiſivit: faſſumque malo clavis affigi juſſit.

V. Siciliæ procuratorem Arium loco Theodori conſtituit: cumque ei quidam libellum exhibuiſſet, in quo ſcriptum erat: Calvus, aut fur eſt Theodorus Tarſenſis, quid tibi videtur? ſubſcripſit, *Videtur.*

ϛ'. Παρὰ δὲ Μαικήνα τοῦ συμβιωτοῦ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς γενεθλίοις δῶρον ἐλάμβανε φιάλην.

ζ'. Ἀθηνοδώρῳ δὲ τῷ φιλοσόφῳ διὰ γῆρας εἰς οἶκον ἀφεθῆναι δεηθέντι συνεχώρησεν. Ἐπεὶ δὲ ἀσπασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνόδωρος εἶπεν, Ὅταν ὀργισθῇς, Καῖσαρ, μηδὲν εἴπῃς μηδὲ ποιήσῃς πρότερον ἢ τὰ εἴκοσι καὶ τέτταρα γράμματα διελθεῖν πρὸς ἑαυτὸν, ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς, Ἔτι σοῦ παρόντος, ἔφη, χρείαν ἔχω· καὶ κατέχει αὐτὸν ὅλον ἐνιαυτὸν, εἰπὼν,
D Ὅτι ἔστι καὶ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας.

η'. Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀλέξανδρος δύο καὶ τριάκοντα γεγονὼς ἔτη κατεστραμμένος τὰ πλεῖστα, διηπόρει τί ποιήσει τὸν λοιπὸν χρόνον, ἐθαύμαζεν εἰ μὴ μεῖζον Ἀλέξανδρος ἔργον ἡγεῖτο τοῦ κτήσασθαι μεγάλην ἡγεμονίαν, τὸ διατάξαι τὴν ὑπάρχουσαν.

θ'. Γράψας τὸν περὶ τῶν μοιχῶν νόμον, ἐν ᾧ διώρισται πῶς δεῖ κρίνεσθαι τοὺς ἐν αἰτίαις γενομένους, καὶ πῶς δεῖ κολάζεσθαι τοὺς ἁλόντας, εἶτα προσκρούων ὑπ'

VI. A Mæcenate, quicum vitam agebat, quotannis in natalitiis dono accipiebat pateram.

VII. Athenodoro philoſopho domum redeundi ob ſenectutem petenti veniam, conceſſit. Qui cum valedicens ei hæc verba protuliſſet: *Cum iraſceris, Auguſte, nihil ante vel dixeris vel feceris, quam tecum viginti quatuor orationis elementa repetieris:* manu ejus arrepta Auguſtus, *Etiamnum,* inquit, *tua mihi opus eſt præſentia,* ac per totum porro annum ſecum detinuit, *Silentii,* inquiens, *tutum eſſe præmium.*

VIII. Audito Alexandrum, cum annos natus triginta duo pleraque ſubegiſſet, anxium fuiſſe de materia agendi ad reliquum tempus; *Miror,* inquit, *Alexandrum non exiſtimaſſe majoris eſſe operæ imperium partum bene conſtituere, quam parare.*

IX. Lata de adulteris lege in qua de reorum ejus flagitii judicio et ſupplicio erant omnia definita, poſtea in adoleſ-

ὀργῆς τὸν ἐπὶ Ἰουλίᾳ τῇ θυγατρὶ διαβεβλημένον νεανίσκον ἔτυπτε ταῖς χερσίν· ἐκείνου δὲ ἀναβοῶντος, Νόμον ἔθηκας, ὦ Καῖσαρ· οὕτω μετενόησεν ὥστε τὴν ἡμέραν E ἐκείνην παραιτήσασθαι τὸ δεῖπνον.

ι'. Γάϊον δὲ τὸν θυγατριδοῦν εἰς Ἀρμενίαν ἀποστέλλων ᾐτεῖτο παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν αὐτῷ τὴν Πομπηΐου, τόλμαν δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου, τύχην δὲ τὴν ἑαυτοῦ παρακολουθῆσαι.

ια'. Ῥωμαίοις δὲ τῆς ἀρχῆς ἔλεγεν ἀπολείψειν διάδοχον, ὃς οὐδέποτε περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος δὶς ἐβουλεύσατο· Τιβέριον λέγων.

ιβ'. Θορυβοῦντας δὲ τοὺς ἐν ἀξιώμασι νέους καταστεῖλαι βουλόμενος, ὡς οὐ προσεῖχον, ἀλλ' ἐθορύβουν, Ἀκούσατε, εἶπεν, νέοι γέροντος, οὗ νέου γέροντες ἤκουον.

ιγ'. Τοῦ δὲ Ἀθηναίων δήμου ἐξημαρτηκέναι τι δόξαντος, F ἔγραψεν ἀπ' Αἰγίνης, Οἴεσθαι μὴ λανθάνειν αὐτοὺς ὀργιζόμενος, οὐ γὰρ ἂν ἐν Αἰγίνῃ διαχειμάσειν· ἄλλα δὲ οὐδὲν οὔτε εἶπεν αὐτοὺς, οὔτε ἐποίησε.

centem, qui cum Julia adulterium commiſiſſe dicebatur, iratus irruit, manibuſque eum pulſavit. Qui cum exclamaret, *Legem tuliſti, O Cæſar*, ita pœnitentia eſt correptus, ut cœnam ea die recuſaverit.

X. Caio Cæſari filiæ ſuæ filio, cum eum in Armeniam mitteret, precatus eſt a diis, *gratiam Pompeii*, *audaciam Alexandri*, *fortunam ſuam concedi*.

XI. Romanis autem ſe imperii ſui hæredem relicturum dixit, *qui nunquam bis una de re conſultaverit*: Tiberium dicens.

XII. Tumultuantes juvenes qui in honore erant volens compeſcere, cum non animum adverterent, ſed obſtreperent: *Audite*, inquit, *juvenes ſenem, quem juvenem ſenes audiverunt*.

XIII. Quod peccaſſe aliquid videbatur populus Athenienſis, ab Ægina ſcripſit ad eum: *Exiſtimo non vos fallere me iraſci vobis: alioqui enim non exegiſſem hyemem Æginæ*. Aliud nihil vel dixit eis vel fecit.

ιδ΄. Τῶν δὲ Εὐρυκλέους κατηγόρων ἑνὸς ἀφειδῶς καὶ κατακόρως παῤῥησιαζομένου, καὶ προαχθέντος εἰπεῖν τι τοιοῦτον, Εἰ ταῦτά σοι, Καῖσαρ, οὐ φαίνεται μεγάλα, κέλευσον αὐτὸν ἀποδοῦναί μοι Θουκυδίδου τὴν ἑβδόμην· διὸ ὀργισθεὶς ἀπάγειν ἐκέλευσε· πυθόμενος δὲ ὅτι τῶν ἀπὸ Βρασίδου γεγονότων ὑπόλοιπος οὗτός ἐστι, μετεπέμψατο, καὶ μέτρια νουθετήσας, ἀπέλυσε.

208 ιε΄. Πείσωνος δὲ τὴν οἰκίαν ἐκ θεμελίων ἄχρι πάσης στέγης ἐπιμελῶς οἰκοδομοῦντος, Εὔθυμον, ἔφη, με ποιεῖς, οὕτως οἰκοδομῶν ὡς αἰδίου τῆς Ῥώμης ἐσομένης.

XIV. Cum unus de Eurycli accuſatoribus effuſius libertate dicendi et ad faſtidium uſque uſus, ad hæc verba prolapſus eſſet: *Si hæc tibi, Cæſar, non videntur magna, recitare eum mihi jube ſeptimum Thucydidis.* Iratus Auguſtus eum ſe inde auferre juſſit. Audiens autem eſſe eum de Braſidæ poſteris ſuperſtitem, accivit verbiſque mediocriter caſtigatum dimiſit.

XV. Piſone domum a fundamentis uſque ad ſummum tectum accurate exædificante: *Animum,* inquit, *exhilaras meum: ita ædificans, ac ſi Roma ſit futura ſempiterna.*

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

PLUTARCHI

APOPHTHEGMATA LACONICA.

ΑΓΑΣΙΚΛΕΟΥΣ.

B α'. ΑΓΑΣΙΚΛΗΣ ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, θαυμάζοντός τινος ὅτι φιλήκοος ὢν οὐ προσδέχεται Φιλοφάνην τὸν σοφιστὴν, ἔφη, Τούτων χρήζω μαθητὴς εἶναι ὧν εἰμὶ καὶ υἱός.

β'. Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα πῶς ἄν τις ἀδορυφόρητος ὢν ἄρχειν ἀσφαλῶς δύναιτο, Ἐὰν οὕτως, ἔφη, αὐτῶν ἄρχῃ ὥσπερ οἱ πατέρες τῶν υἱῶν.

AGASICLIS.

I. AGASICLES Lacedæmoniorum rex cuidam miranti quod auditionis alias ſtudioſus Philophanem tamen ſophiſtam non admitteret, reſpondit, *Se debere eorum eſſe diſcipulum, quorum etiam filius eſſet.*

II. Idem interrogatus quomodo princeps abſque ſtipatoribus eſſe poſſet tutus, reſpondit: *ſi ſubditis ita imperaret, ut pater filiis.*

ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

α'. Ἀγησίλαος ὁ μέγας παρὰ πότον ποτὲ λαχὼν συμποσίαρχος, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου πόσον ἑκάστῳ προσφέρῃ, Εἰ μὲν πολὺς οἶνος ἐστὶ παρεσκευασμένος, C ὅσον ἕκαστος αἰτεῖ· εἰ δὲ ὀλίγος, φησὶν, ἐξ ἴσου δίδου πᾶσι.

β'. Κακούργου δέ τινος ἐμμόνως ὑπομείναντος βασάνους, Ὡς σφόδρα πονηρὸς, εἶπεν, ἄνθρωπος, εἰς μοχθηρὰ καὶ αἰσχρὰ πράγματα τὴν ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν κατατιθέμενος.

γ'. Ἐπαινοῦντος δέ τινος ῥήτορα ἐπὶ τὸ δυνατῶς αὔξειν τὰ μικρὰ πράγματα, Οὐδὲ σκυτοτόμον, ἔφησεν, ἡγοῦμαι σπουδαῖον, ὃς μικρῷ ποδὶ ὑποδήματα μεγάλα περιτίθησι.

δ'. Φαμένου δέ τινός ποτε πρὸς αὐτὸν, Ὡμολόγηκας· καὶ πολλάκις τὸ αὐτὸ λέγοντος, Ναὶ δῆτα, εἴ D
γ' ἔστι δίκαιον, ἔφη, εἰ δὲ μὴ, ἔλεξα μὲν, ὡμολόγησα

C. 1. προσφέρῃ] Ita Venet. Vulgo προσφέρει.
D. 1. εἴ γ' ἔστι] Sic Venet. Voss. T. P. Mez. Vulgo εἰ δ' ἔστι.

AGESILAI MAGNI.

I. Ageſilaus magnus ille ſorte quodam in convivio magiſterium nactus, pincernæ interroganti quantum cuique convivarum vini juberet apponi: *Si multum*, inquit, *vini in promptu eſt, cuivis quantum poſcet fundito: ſi parum, æqualiter inter omnes diſtribue.*

II. Malefico quodam conſtanter tormenta perpetiente, *Quam valde*, ait, *malus hic homo eſt, in res malas ac turpes tolerantiam perſeverantiamque impendens.*

III. Laudante quodam rhetorem, quod magna dicendi facultate res parvas exaggeraret: *Ne ſutorem quidem*, inquit, *probum putem, qui parvo pedi magnum circumdet calceum.*

IV. Dicenti cuidam, *Aſſenſus es*, idque repetenti ſæpius: *Omnino*, inquit, *aſſenſus ſum, ſi res juſta eſt: ſin minus, dixi ſane, verum aſſenſus non ſum.*

δὲ εὖ. Ἐπειπόντος δὲ, Ἀλλὰ μὴν δεῖ τοὺς βασιλεῖς ἐπιτελεῖν ὅ, τι καὶ κεφαλῇ κατανεύσωσιν, Οὐ μᾶλλον, ἔφη, ἢ τοὺς προσιόντας τοῖς βασιλεῦσιν αἰτεῖσθαι δεῖ τὰ δίκαια καὶ λέγειν, στοχαζομένους τε τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ ἁρμόζοντος τοῖς βασιλεῦσιν.

ε'. Ὁπότε δὲ ψεγόντων ἢ ἐπαινούντων τινῶν ἀκούσαι, οὐχ ἧττον ᾤετο δεῖν καταμανθάνειν τοὺς τῶν λεγόντων τρόπους ἢ περὶ ὧν λέγοιεν.

ς'. Ἔτι δὲ παῖδα αὐτὸν ὄντα, γυμνοπαιδίας ἀγομένης, ὁ χοροποιὸς ἔστησεν εἰς ἄσημον τόπον· ὁ δὲ ἐπείσ-
E θη, καί περ ἤδη βασιλεὺς ἀποδεδειγμένος, καὶ εἶπεν,
Εὖγε· δείξω γὰρ ὅτι οὐχ οἱ τόποι τοὺς ἄνδρας ἐντίμους, ἀλλ' οἱ ἄνδρες τοὺς τόπους ἐπιδεικνύουσι.

ζ'. Προσάπτοντος δέ τινος αὐτῷ ἰατροῦ περιεργοτέραν θεραπείαν καὶ οὐχ ἁπλῆν, Νὴ τὼ θεὼ, φησὶν, εἰ οὐ πάντως μοι πέπρωται ζῆν, οὐδ' εἰ πάντα ἀναδέχομαι.

E. 5. Νὴ τὼ θεὼ, φησὶν, εἰ οὐ πάντως] Nec ſcriptura Græca integra, nec Latina interpretatio vera eſt. Pro οὐδ' εἰ legendum οὐδὲ ex Cod. Pariſ. J. et forte item cum eodem cod. prius εἰ delendum. Ita ſenſus ſit: *Nec quovis conditione vivere velim, nec omnia remedia accipio.*

Inferentique, At vero reges par eſt implere

Quod capite annuerint.—

reſpondit: *Non magis quam æquum eſt ut qui regem accedunt, petant dicantque juſta, conſiderato quid occaſio et decorum regis ferat.*

V. Quoties laudantes aut vituperantes audiret, cenſebat non minus dicentium mores cognoſcendos eſſe, quam eorum de quibus dicerent.

VI. Puerum ipſum etiamnum, cum puerorum nudorum exhiberetur ſpectaculum, chori magiſter loco obſcuro conſtituerat: obtemperavit, quanquam jam rex deſignatus, ita fatus: *Bene habet: oſtendam enim non loco virum, ſed viro locum cohoneſtari.*

VII. Medico cuidam rationem medendi corporis malo ei demonſtranti non ſimplicem, ſed multis ſubtilibus ac ſupervacaneis admixtam: *Æcaſtor*, inquit, *niſi mihi vita eſt deſtinata, non ſum victurus etiam omnibus iſtis uſurpatis.*

η'. Ἐφεστὼς δέ ποτε τῷ βωμῷ τῆς χαλκιοίκου βουθυτῶν, ἐπειδὴ φθεὶρ αὐτὸν ἔδακεν, οὐ διετράπη· λαβὼν δὲ περιφανῶς ἐναντίον πάντων ἀπέκτεινε, προσειπὼν, Νὴ τοὺς θεοὺς ἡδέως τὸν ἐπίβουλον καὶ ἐπὶ τῷ βωμῷ.

θ'. Ἄλλοτε ἰδὼν μῦν ἑλκόμενον ἐκ θυρίδος ὑπὸ F
παιδαρίου κρατοῦντος, ἐπεὶ ὁ μῦς ἐπιστραφεὶς ἔδακε τὴν χεῖρα τοῦ κρατοῦντος, καὶ ἔφυγεν, ἐπιδείξας τοῖς παροῦσιν, εἶπεν, Ὅταν τὸ ἐλάχιστον ζῶον οὕτως ἀμύνηται τοὺς ἀδικοῦντας, τί τοὺς ἄνδρας προσήκει ποιεῖν λογίζεσθαι;

ι'. Βουλόμενος δὲ τὸν πρὸς τὸν Πέρσην συστήσασθαι πόλεμον, ἕνεκα τοῦ ἐλευθερῶσαι τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας, τῷ κατὰ Δωδώνην Διὸς ἐχρήσατο μαντείῳ· κελεύσαντος δὲ ὅπερ ἐστὶν ὡς δοκεῖ στρατεύεσθαι, τὸ γενόμενον ἀνήγγειλε τοῖς ἐφόροις· οἱ δὲ ἐκέλευσαν αὐτὸν καὶ εἰς 209
Δελφοὺς ἀφικόμενον περὶ τοῦ αὐτοῦ πυνθάνεσθαι. Πορευθεὶς οὖν εἰς τὸ μαντεῖον, ἐπηρώτησεν οὕτως, Ἄπολλον,

VIII. Adſtans aliquando aræ Minervæ, quæ ab æde ærea Chalciœcus dicitur, bovemque immolans, morſus a pediculo, nihil reveritus in conſpectu omnium arripuit eum et occidit, his additis verbis: *Per deos, jucundum eſt ulciſci inſidiatorem, etiam pone aram.*

IX. Alio tempore videns murem a puero tenente trahi de feneſtra, eumque mordere manum tenentis ac profugere, re iis qui aderant oſtenſa dixit: *Quando minimum animalculum ſic propulſat vim illatam, quid exiſtimandum eſt viros debere facere?*

X. Bellum regi Perſarum illaturus liberandorum gratia Græcorum qui in Aſia erant: oraculum Dodonæum conſuluit: acceptoque reſponſo, ut expeditionem ſicuti animo agitabat, ita ſuſciperet, id reſponſum Ephoris expoſuit: hi eum juſſerunt Delphos proficiſci, deque eadem re ſortem ſciſcitari. Eo itaque cum veniſſet, ita rogavit: *Apollo, idemne tibi videtur, quod pa-*

ἢ δοκεῖ σοι ὁ καὶ τῷ πατρί; Συναινέσαντος δὲ, αἱρεθεὶς οὕτως ἐστρατεύσατο.

ια'. Ἐπεὶ δὲ Τισσαφέρνης ἐν ἀρχῇ μὲν φοβηθεὶς τὸν Ἀγησίλαον, ἐποιήσατο σπονδὰς, τὰς πόλεις αὐτῷ τὰς Ἑλληνικὰς ἀφήσειν αὐτονόμους βασιλεύεσθαι, μεταπεμψάμενος δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως πολὺ στράτευμα, πόλεμον κατήγγειλεν αὐτῷ εἰ μὴ ἄπιοι τῆς Ἀσίας· ἄσμενος τὴν παράβασιν δεξάμενος ὥρμησε μὲν ὡς ἐπὶ
B Καρίαν πράξων· ἐκεῖ δὲ τὴν δύναμιν τοῦ Τισσαφέρνους ἀθροίσαντος, ἄρας εἰς Φρυγίαν ἐνέβαλε· καὶ λαβὼν πόλεις πλείστας καὶ χρημάτων πλῆθος, ἔφη τοῖς φίλοις, Ἀποσπεισάμενον μὲν ἀδίκως, ἀσεβές· τοὺς δὲ πολεμίους παραλογίζεσθαι, οὐ μόνον δίκαιον καὶ ἔνδοξον, ἀλλὰ καὶ ἡδὺ καὶ κερδαλέον.

ιβ'. Τοῖς δ' ἱππεῦσιν ἐλαττωθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς

A. 11. ὡς ἐπὶ Καρίαν] Ita Cod. Pariſ. J. et Xyl. in Plut. Vit. Ageſil. p. 600. C. Vulgo, ὡς καὶ Καρίαν. Quin et ſupra βασιλεύεσθαι vitioſum, omittunt J. Venet. Jun. βασίλεα habent H. Voſſ. T. P. Potuit ſcriptum fuiſſe πολιτεύεσθαι.

B. 4. Ἀποσπεισάμενον μὲν ἀδίκως] Plut. Vit. Ageſ. l. l. σπεισάμενον ἀδικεῖν rectius. ἀδικεῖν T. ἐπισπεισάμενον. J. Jun.

tri? Eoque adſtipulante imperator creatus, expeditionem fecit.

XI. Ejus in belli initio Tiſaphernes Ageſilaum metuens, pacis impetrandæ cauſa promiſerat, regem urbibus Græcis libertatem, et quas ipſæ haberent legum uſum permiſſurum: mox magnis a rege evocatis ad ſe copiis bellum ei denunciavit, niſi Aſia decederet. Grata fuit hæc perfidia Ageſilao, ſimulanſque in Cariam ſe ducturum, cum eo cogeret ſuas copias Tiſaphernes, converſo itinere in Phrygiam irrupit, plurimiſque urbibus, et ingenti potitus eſt pecunia. Cum quidem amicis dixit, *Impium eſſe injuſte fidem datam violare: hoſtes autem decipere, non juſtum modo eſſe et laudabile, ſed ſuave etiam ac lucroſum.*

XII. Equis cum deſtitue-

Ἔφεσον, καὶ τοῖς εὐπόροις προεῖπε παρέχειν ἵππον ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄνδρα, καὶ ἀπολυόμενον τῆς στρατείας· ὥστε ταχὺ συνήχθησαν καὶ ἵπποι καὶ ἄνδρες ἐπιτήδειοι ἀντὶ δειλῶν καὶ πλουσίων. Καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα ἔφη ζηλοῦν· καὶ γὰρ ἐκεῖνον θήλειαν ἵππον ἀγαθὴν λαβόντα, C κακὸν ἄνδρα καὶ πλούσιον τῆς στρατείας ἀπολῦσαι.

ιγ'. Ἐπεὶ δὲ κελεύσαντος αὐτοῦ τοὺς αἰχμαλώτους γυμνοὺς πωλεῖν, ἐπίπρασκον οἱ λαφυροπῶλαι, καὶ τῆς μὲν ἐσθῆτος ἦσαν ὠνηταὶ πολλοὶ, τῶν δὲ σωμάτων λευκῶν καὶ ἁπαλῶν παντάπασι διὰ τὰς σκιατραφίας κατεγέλων ὡς ἀχρήστων καὶ μηδενὸς ἀξίων· ἐπιστὰς ὁ Ἀγησίλαος, Ταῦτα μὲν, εἶπεν, ὑπὲρ ὧν μάχεσθε, οὗτοι δὲ οἷς μαχεῖσθε.

ιδ'. Τρεψάμενος δὲ περὶ Λυδίαν Τισαφέρνην, καὶ πλείστους ἀνελὼν, κατέτρεχε τῆς βασιλέως χώρας. Τού- D του δὲ χρήματα αὐτῷ προσπέμψαντος καὶ ἀξιοῦντος

D. 2. προσπέμψαντος] Dedi ex J. quocum conſentit Plut. Vit. Ageſ. p. 601. B. Vulgo προπέμψαντος.

retur, Epheſum reverſus eſt, opulentiſque injunxit, ut pro ſe quiſque equum virumque præberet, hocque pacto ipſe vacationem militiæ haberet. Ea ratione ſubito equi equiteſque idonei timidorum divitumque loco collecti ſunt. Qua in re imitari ſe Agamemnonem dicebat, qui accepta bona equa hominem ignavum ac divitem militiæ immunem feciſſet.

XIII. Vendentibus nuda mancipia (quæ ceperat ex hoſte) ſectoribus, et veſtium multis exiſtentibus emptoribus, corpora autem alba et omnino tenera ob educationem intra parietes et in umbra factam omnibus deridentibus, quippe inutilia et nauci: adſiſtens Ageſilaus, *Hæc*, inquit, *ſunt propter quæ, iſti adverſus quos pugnatis.*

XIV. Apud Lydiam cum ingenti hoſtium ſtrage Tiſaphernem profligaſſet, et regis ditionem popularetur, iſque pecuniam dono ipſi mitteret,

διαλύσασθαι τὸν πόλεμον, ὁ Ἀγησίλαος, Τῆς μὲν εἰρήνης, ἔφη, τὴν πόλιν εἶναι κυρίαν, τοὺς δὲ στρατιώτας πλουτίζων ἥδεσθαι μᾶλλον ἢ αὐτὸς πλουτῶν· καλὸν δὲ νομίζειν Ἕλληνας οὐ δῶρα λαμβάνειν ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ λάφυρα κτᾶσθαι.

ιε΄. Μεγαβάτου δὲ τοῦ Σπιθριδάτου παιδὸς, ὃς ἦν κάλλιστος τὴν μορφὴν, προσελθόντος αὐτῷ ὡς ἀσπασομένου καὶ φιλήσοντος διὰ τὸ σφόδρα δοκεῖν ἀγαπᾶσθαι, ἐξέκλινεν· ὡς δ' ἐπαύσατο ἐκεῖνος προσιὼν, ἐπεζήτησεν αὐτὸν ὁ Ἀγησίλαος· τῶν δὲ φίλων φαμένων ὡς αὐτὸς
E εἴη αἴτιος, τρέσας τὸ τοῦ καλοῦ φιλήματος ἐλθεῖν, καὶ μὴ ἀπὸ δειλίας ἥξειν ἐκεῖνον· χρόνον οὐκ ὀλίγον πρὸς αὐτῷ γενόμενος ὁ Ἀγησίλαος καὶ διασιωπήσας, Οὐδὲν, ἔφη, δεῖ πείθειν ἐκεῖνον ὑμᾶς· ἐγὼ γάρ μοι δοκῶ τῶν τοιούτων βούλεσθαι ἐπάνω εἶναι ἢ τὴν εὐανδροτάτην τῶν ἀντιτεταγμένων πόλιν κατὰ κράτος ἑλεῖν· ἄμεινον γάρ

D. 8. Μεγαβάτου] Sic H. J. Voſſ. P. Plut. Vit. Ageſ. p. 601. E.
E. 1. τρέσας τὸ τοῦ καλοῦ—ἐκεῖνον] Exciderunt quædam ſupplenda ex Plut. Vit. Ageſ. l. l. forte ita τρέσας τὸ τοῦ καλοῦ φίλημα· καὶ νῦν ἔτι ἐντὸς φιλήματος, εἰ μὴ αὐτὸς ἀποδειλιᾷ, ἥξειν ἐκεῖνον.

pacificationemque poſceret, reſpondit, *Pacis compoſitionem fore in reipublicæ Spartanæ poteſtate: ſe ditandis militibus magis delectari, quam opibus poſſidendis: hoc autem ſibi pulchrum videri, ſi Græci non accipiant ab hoſtibus dona, ſed manubias adipiſcantur.*

XV. Megabatem Mithridatis filius qui erat formoſiſſimus, offerendi oſculi gratia accedentem (admodum enim amari ſe putabat) declinaverat: cumque is finem feciſſet accedendi, requirebat eum ultro. Tum amicis dicentibus ipſum eſſe in culpa, qui pulchri oſculum formidaſſet, præ timore non amplius venturi: paululum tacite ſecum meditatus Ageſilaus, *Nihil*, inquit, *attinet, eum a nobis adduci perſuadendo; malle enim mihi videor hujuſmodi vincere cupiditates, quam populoſiſſimam hoſtium repugnantium urbem capere. Melius eſt enim ſuam ip-*

ἑαυτῷ φυλάττειν τὴν ἐλευθερίαν, τοῦ ἑτέρων ἀφαιρεῖσθαι.

ις'. Τὰ δὲ ἄλλα ἀκριβὴς ὢν καὶ νόμιμος, ἐν τοῖς φιλικοῖς πράγμασιν ἐνόμιζε πρόφασιν εἶναι τὸ λίαν δίκαιον πρὸς αὐτούς. Φέρεται γοῦν ἐπιστόλιον αὐτοῦ παραιτουμένου τινὰ τῶν φίλων πρὸς Ἱδριέα τὸν Κᾶρα, F οὕτω, Νικίας εἰ μὲν οὐκ ἀδικεῖ, ἄφες· Εἰ δὲ ἀδικεῖ, ἐμοὶ ἄφες· πάντως δὲ ἄφες.

ιζ'. Ἐν μὲν οὖν τοῖς πλείστοις ὑπὲρ τῶν φίλων τοιοῦτος Ἀγησίλαος· ἔστι δὲ ὅπου πρὸς τὸ συμφέρον ἐχρῆτο τῷ καιρῷ μᾶλλον. Ἀναζυγῆς γοῦν ποτε γινομένης θορυβωδεστέρας, ἀσθενοῦντα καταλιπὼν τὸν ἐρώμενον, ἐκείνου δεομένου καὶ ἀνακαλοῦντος μετὰ δακρύων αὐτὸν, ἐπιστραφεὶς, εἶπεν, Ὡς χαλεπόν ἐστιν ἐλεεῖν ἅμα καὶ φρονεῖν.

ιη'. Δίαιταν δὲ τὴν περὶ τὸ σῶμα οὐδὲν ἀμείνονα τῶν συνόντων εἶχε· κόρου μὲν καὶ μέθης τοπαράπαν ἀπεχόμενος, ὕπνῳ δὲ οὐ δεσπότῃ ἀλλ' ἀρχομένῳ ὑπὸ τῶν πράξεων χρώμενος· πρὸς δὲ θάλπος οὕτω καὶ 210

ſius conſervare libertatem, quam aliis eam adimere.

XVI. Cætera accuratus et juſtus, in amicorum cauſis exiſtimabat nimiam juſtitiam prætextum eſſe contra eos. Fertur ſane epiſtolium ejus, pro amico apud Hidrieum Carem ſic intercedentis, tale: *Si inſons eſt Nicias, miſſum eum fac: ſi autem ſons eſt, mea cauſa dimitte: omnino autem dimitte.*

XVII. Ac in plerisque ſane amicorum rebus talis fuit Ageſilaus. Eſt tamen ubi occaſionem ad utilitatem potius accommodavit. Caſtra enim aliquando movens nonnullo cum tumultu, invalidum à tergo relinquens amaſium precantem, et cum lachrymis revocantem, converſus: *Difficile eſt*, dixit, *ſimul miſereri et ſapere.*

XVIII. Victus ratione nihilo quam qui una degebant uſus eſt meliore: abſtinuit omnino ſatietate et crapula: ſomno uſus eſt non ut domino, ſed eum actionibus habuit ſuis obedientem. Frigus et

ψῦχος εἶχεν, ὥστε μόνος ἀεὶ χρῆσθαι ταῖς ὥραις· ἐν μέσοις δὲ τοῖς στρατιώταις σκηνῶν, οὐδενὸς ἀμείνονα κοίτην εἶχε.

ιθ΄. Διετέλει δὲ λέγων, τὸν ἄρχοντα προσήκειν οὐ μαλακίᾳ καὶ τρυφῇ, καρτερίᾳ δὲ καὶ ἀνδρίᾳ τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι.

κ΄. Πυθομένου γοῦν τινος τί περιεποίησαν οἱ Λυκούργου νόμοι τῇ Σπάρτῃ, Καταφρονεῖν, ἔφη, τῶν ἡδονῶν.

κα΄. Πρὸς δὲ τὸν ἐκθαυμάζοντα τὴν μετριότητα τῆς ἐσθῆτος καὶ τῆς τροφῆς αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων, Ἀντὶ ταύτης, ἔφη, τῆς διαίτης, ὦ ξένε, τὴν ἐλευθερίαν ἀμώμεθα.

B κβ΄. Ἄλλου δὲ προτρεπομένου ἀνίεσθαι, καὶ λέγοντος, διὰ τὸ τῆς τύχης ἄδηλον, μήποτε καιρὸς τοιοῦτος γένηται, Ἀλλ' ἐγὼ, εἶπεν, ἐμαυτὸν ἐθίζω λέγων ὥστ' ἐν μηδεμιᾷ μεταβολῇ μεταβολὴν ζητεῖν.

A. 2. ὥστε μόνος ἀεὶ χρῆσθαι] In brevitatem redactum a compilatore ex Vit. Ageſ. p. 603. D. Sanum tamen. Verte: *ut ipſe unus quavis anni tempeſtate ad res agendas uti poſſet.*

A. 13. ἀμώμεθα] Sic omnes libri. At Valckenarius ad Theocr. p. 274. μώμεθα legendum pronunciat.

æſtum ita facile tulit, ut ſolus tempeſtatibus anni uteretur. Tentorium in medio militum habens, nullo meliorem lectum habuit.

XIX. Aſſidue in ore hoc habebat. *Ducem non mollitie et luxu, ſed tolerantia ac fortitudine debere ſubditis anteire.*

XX. Itaque cuidam interroganti, quid boni leges Lycurgi Spartanis attuliſſent, reſpondit, *Contemptum voluptatum.*

XXI. Admiranti ejus, reliquorumque Lacedæmoniorum in veſtitu et victu frugalitatem, *Hac*, inquit, *e ſemente vitæ libertatem metimus.*

XXII. Hortanti ut aliquid de ſeveritate victus remitteret, monentique ob incerta caſuum fieri poſſe ut poſtmodo nunquam vivere mollius detur, reſpondit: *Ego vero me adſuefacio ut in nulla mutatione mutationem quæram.*

κγ'. Καὶ πρεσβύτης δὲ γενόμενος, τῇ αὐτῇ ἀγωγῇ ἐχρῆτο· πρὸς οὖν τὸν πυθόμενον διότι σφοδροῦ χειμῶνος ὄντος ἀχίτων περιέρχεται, εἰς τοῦτο τῆς ἡλικίας ἥκων, Ἵνα, ἔφη, οἱ νέοι μιμῶνται παράδειγμα ἔχοντες τοὺς πρεσβυτάτους καὶ ἄρχοντας.

κδ'. Θάσιοι δὲ τὴν χώραν αὐτῶν διαπορευομένῳ μετὰ τοῦ στρατεύματος, ἄλφιτα καὶ χῆνας καὶ τραγήματα καὶ μελίπηκτα καὶ ἄλλα παντοδαπὰ βρώματά C τε καὶ πόματα πολυτελῆ ἔπεμψαν. μόνα δὲ τὰ ἄλφιτα δεξάμενος, τὰ λοιπὰ ἀπάγειν ἐκέλευσεν ὀπίσω τοὺς κεκομικότας, ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ὄντα χρήσιμα. Λιπαρούντων δὲ καὶ δεομένων πάντως λαβεῖν, ἐκέλευσεν αὐτοῖς τοῖς εἵλωσι διαδοῦναι. Πυθομένων δὲ τὴν αἰτίαν, ἔφη, Τοὺς ἀνδραγαθίαν ἀσκοῦντας τὰς τοιαύτας λιχνείας οὐχ ἁρμόζει προσίεσθαι· τὰ γὰρ δελεάζοντα τοὺς ἀνδραποδώδεις, τῶν ἐλευθέρων ἀλλότρια.

κε'. Πάλιν δὲ τῶν Θασίων, διὰ τὸ δοκεῖν μέγα ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετεῖσθαι, ναοῖς αὐτὸν καὶ ἀποθεώσεσι τιμη- D

XXIII. Senior etiam factus, eandem vivendi tenuit rationem. Ideo quærenti cur magno in frigore tanto ipſe natu ſine tunica obambularet, reſpondit: *Ut imitentur juvenes exemplum ſeniorum atque principum.*

XXIV. Thaſii per agrum ipſorum cum exercitu tranſeunti farinam, anſeres, bellaria, placentas, alioſque cibos ſumptuoſos potuſque miſerunt: Solam autem farinam accepit, reliqua eos, ut nulli uſui ſibi futura, auferre juſſit. Cum inſtarent, utque omnino acciperet precarentur, in ſervos diſtribuere juſſit: quærentibuſque cauſam, dixit: *Qui virtutem colunt, eos non admittere hujuſmodi gulæ delicias; aliena enim a liberis ea eſſe, quibus ſervilia ingenia alliciuntur.*

XXV. Rurſum Thaſiis eum, quod magna ab ipſo ſe adeptos beneficia ſentirent, templis diviniſque honoribus

σάντων, καὶ περὶ τούτου πρεσβείαν ἀποστειλάντων· ἀναγνοὺς τὰς τιμὰς ἃς αὐτῷ προσήνεγκαν οἱ πρέσβεις, ἠρώτησεν εἰ ἡ πατρὶς αὐτῶν ἀποθεοῦν ἀνθρώπους δύναται, φαμένων δὲ, Ἄγετ', ἔφη, ποιήσατε πρώτους ἑαυτούς· καὶ τοῦτ' ἂν πράξητε, τότε πιστεύσω ὑμῖν ὅτι κἀμὲ δυνήσεσθε θεὸν ποιῆσαι.

κϛ'. Τῶν δὲ ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἑλληνικῶν ἐθνῶν ψηφισαμένων ἐν ταῖς ἐπιφανεστάταις πόλεσιν εἰκόνας ἀνιστᾶν αὐτοῦ, προσέγραψεν, Ἐμοῦ μηδεμία εἰκὼν ἔστω, μηδὲ γραπτὴ, μηδὲ πλαστὴ, μηδὲ κατασκευαστή.

E κζ'. Θεασάμενος δὲ ἐπὶ τῆς Ἀσίας οἰκίαν τετραγώνοις ὠροφωμένην δοκοῖς, ἠρώτησε τὸν κεκτημένον εἰ τετράγωνα παρ' αὐτοῖς φύεται ξύλα· φαμένου δὲ οὔ, ἀλλὰ στρογγύλα, Τί οὖν; εἶπεν, εἰ τετράγωνα ἦν, στρογγύλα ἐτελεῖτε;

κη'. Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε ἄχρι τίνος εἰσὶν οἱ τῆς Λακωνικῆς ὅροι, τὸ δόρυ κραδαίνας, εἶπεν, Ἄχρις οὗ τοῦτο φθάνοι.

venerantibus, eaque de re legatos mittentibus: ut legit quos honores ſibi decernerent, quæſivit e legatis *An civitas ipſorum homines in deos poſſet convertere:* cum affirmarent, *Agedum,* inquit, *vos ipſos primum deos facite: eo facto, credam vobis poſſe me quoque a vobis in deum mutari.*

XXVI. Cum Græcæ in Aſia gentes decreviſſent ei in nobiliſſimis urbibus ſtatuas ponere: reſcripſit: *Nullum mei eſto ſimulacbrum, neque pictum, neque fictum, neque artificio ullo adornatum.*

XXVII. Conſpicatus in Aſia domum, quadrangulis laqueatam trabibus, dominum ejus interrogavit, *Ecquid ibi locorum arbores naſcerentur quadrangulæ;* reſpondenti, Non, ſed rotundæ, *Quid ergo,* inquit, *an ſi quadrangulæ naſcerentur, rotundas faceretis?*

XXVIII. Interrogatus olim quo uſque fines Laconicæ pertingerent, haſtam vibrans, *Quouſque,* inquit, *hæc pervenit.*

κθ'. Ἄλλου δὲ ἐπιζητοῦντος διὰ τί ἀτείχιστος ἡ Σπάρτη, ἐπιδείξας τοὺς πολίτας ἐξωπλισμένους, Ταῦτά ἐστιν, εἶπε, τὰ Λακεδαιμονίων τείχη.

λ'. Ἄλλου δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιζητοῦντος, Οὐ λίθοις δεῖ καὶ ξύλοις τετειχίσθαι τὰς πόλεις, ἔφη, ταῖς δὲ τῶν F ἐνοικούντων ἀρεταῖς.

λα'. Τοῖς δὲ αὐτοῦ φίλοις παρήγγελλε, Μὴ χρήμασιν, ἀνδρείᾳ δὲ καὶ ἀρετῇ σπουδάζειν πλουτεῖν.

λβ'. Ὁπότε δὲ βούλοιτο ἔργον τι ταχέως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν γενέσθαι, αὐτὸς πρῶτος ἐφήπτετο ἐν ὄψει ἁπάντων.

λγ'. Ἐμεγαλύνετο δὲ ἐπὶ τῷ μηδενὸς ἧττον πονεῖν, καὶ ἐπὶ τῷ ἄρχειν ἑαυτοῦ, μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῷ βασιλεύειν.

λδ'. Θεωρήσαντος δέ τινος Λάκωνα χωλὸν ἐπὶ πόλεμον ἐξιόντα καὶ ἵππον ζητοῦντος, Οὐκ αἰσθάνῃ, ἔφη, ὅτι οὐ φευγόντων ἀλλὰ μενόντων ὁ πόλεμος χρείαν ἔχει;

λε'. Ἐρωτώμενος δὲ πῶς μεγάλην δόξαν περιεποιήσατο, Θανάτου καταφρονήσας, ἔφη.

XXIX. Alii interroganti cur Sparta muris careret, cives commonſtrans armatos, *Iſtos eſſe*, dixit, *Spartæ muros.*

XXX. Alteri hac ipſa de re percunctanti reſpondit, *Urbes non lapidibus et lignis, ſed virtute inhabitantium debere eſſe munitas.*

XXXI. Hortatus eſt amicos ſuos, ut non pecuniæ, ſed fortitudinis et virtutis fiant locupletes.

XXXII. Si quando aliquid vellet celeriter a militibus peragi, id primus ipſe in conſpectu omnium aggreſſus eſt.

XXXIII. Hoc gloriabatur, quod a nemine ſuperaretur laborando, et ſibi ipſi magis quam ſubditis imperaret.

XXXIV. Cum quidam Laconem claudum videret in bellum exire, et equum quæreret, *Non ſentis*, inquit, *bellum opus habere manentibus, non fugientibus?*

XXXV. Interrogatus quomodo magnam paraſſet ſibi gloriam, reſpondit, *Contemnendo mortem.*

λϛ'. Ἐπιζητοῦντος δέ τινος διὰ τί Σπαρτιᾶται
211 μετ' αὐλῶν ἀγωνίζονται, ἔφη, Ἵν' ὅταν πρὸς ῥυθμὸν βαίνωσιν, οἵ τε δειλοὶ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι φανεροὶ ὦσι.

λζ'. Μακαρίζοντος δέ τινος τὸν Περσῶν βασιλέα νέον κομιδῆ ὄντα, εἶπεν, Ἀλλ' οὐδὲ Πρίαμος ταύτην ἔχων τὴν ἡλικίαν ἠτύχησε.

λη'. Πολλὴν δὲ τῆς Ἀσίας ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος, διέγνω χωρεῖν ἐπ' αὐτὸν βασιλέα, Ὅπως παύσῃ σχολὴν αὐτὸν ἄγοντα καὶ διαφθείροντα τοὺς τῶν Ἑλλήνων δημαγωγούς.

λθ'. Μεταπεμφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἐφόρων ἕνεκα τοῦ τοῦ περιεστηκότος τὴν Σπάρτην Ἑλληνικοῦ πολέμου αἰτίας, διὰ τὰ ὑπὸ Πέρσου διαπεμφθέντα χρήματα, εἰπὼν, Τὸν ἀγαθὸν ἄρχοντα δεῖν ὑπὸ τῶν νόμων ἄρ-
B χεσθαι, ἀπέπλευσε τῆς Ἀσίας, πολὺν ἑαυτοῦ πόθον τοῖς ἐνταῦθα Ἕλλησι καταλιπών.

μ'. Τοῦ δὲ Περσικοῦ νομίσματος χάραγμα τοξότην ἔχοντος, ἀναζευγνύων ἔφη, Τρισμυρίοις τοξόταις ὑπὸ

XXXVI. Quærente quodam cur ad tibiæ cantum Spartani pugnarent: *Ut*, inquit, *ad numerum iis incedentibus timidi forteſque ſint in conſpectu.*

XXXVII. Fortunas Perſarum regis prædicante, juvenis admodum: *Neque Priamus*, inquit, *iſta ætate calamitoſus fuit.*

XXXVIII. Subacta magna Aſiæ parte, ſtatuit adverſus ipſum regem ducere, finemque otio ejus imponere, quo is abuſus Græcorum oratores ſolebat corrumpere.

XXXIX. Evocatus autem ab Ephoris ob bellum quod a Græcis Spartæ imminebat, cujus cauſa erat pecunia a rege Perſarum tranſmiſſa, fatus *bonum principem debere parere legibus*, ex Aſia abiit, magno ſui deſiderio Græcis ibi degentibus relicto.

XL. Et quia numiſma Perſicum ſagittario erat ſignatum, caſtra movens dixit, *Triginta ſagittariorum milli-*

βασιλέως ἐξελαύνεσθαι τῆς Ἀσίας· τοσούτων γὰρ εἰς Ἀθήνας καὶ Θήβας κομισθέντων διὰ Τιμοκράτους χρυσῶν δαρεικῶν καὶ διαδοθέντων τοῖς δημαγωγοῖς, ἐξεπολεμώθησαν οἱ δῆμοι πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας.

μα'. Καὶ ἀντέγραψε τοῖς Ἐφόροις ἐπιστολὴν τήνδε, Ἀγησίλαος τοῖς Ἐφόροις χαίρειν· « Τὰν πολλὰν « τᾶς Ἀσίας κατεστρεψάμεθα, καὶ τὼς βαρβάρως ἐλά- « σαμες, καὶ ἐν τᾷ Ἰωνίᾳ ὅπλα ἐποιήσαμες πολλά· « ἐπεὶ δὲ κέλεσθέ με κατὰ τὰν προθεσμίαν παραγί- C « νεσθαι, ἕπομαι τᾷ ἐπιστολᾷ, σχεδὸν δ' αὐτὰν καὶ « φθάσω· ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτῶ ἀρχὰν, ἀλλὰ τᾷ « πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις· καὶ τότε ἄρχων ἄρχει « ἀλαθέως κατὰ δίκαν, ὅταν καὶ ἄρχηται ὑπό τε νόμων « καὶ ἐφόρων, ἢ οἷοι ἂν ἄλλοι ἐν πόλει ἄρχοντες ἔωσιν.»

μβ'. Ὡς δὲ διαβὰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐβάδιζε διὰ τῆς Θρᾴκης, ἐδεήθη μὲν οὐδενὸς τῶν βαρβάρων, πέμπων δὲ πρὸς ἑκάστους, ἐπυνθάνετο πότερον ὡς φι-

B. 8. Σπαρτιάτας]. Recepi lectionem manifeſto veram, pro manifeſto falſa στρατιώτας, ſecutus Plut. Vit. Ageſ. p. 604. C. item Schott. T. Mez. Xyl.

bus a rege ſe ex Aſia expelli. Tot enim aureis Daricis a Timocrate Athenas perlatis, et inter Oratores diviſis, populi ad bellum contra Spartanos ſuſcipiendum concitati erant.

XLI. Ephoris autem in hanc reſcripſit ſententiam. *Ageſilaus Ephoris S. Magnam Aſiæ partem ſubegimus, barbaros profligavimus, et in Ionia multum armorum paravimus. Sed quoniam me ad definitum venire diem jubetis, ſequor epiſtolam, fere autem et antevertam. Imperium enim gero non mihi, ſed civitati ac ſociis. Ac tum imperator vere juſteque imperat, quando regitur a legibus et ephoris, aut ſi qui ſunt alii in civitate magiſtratus.*

XLII. Poſtquam trajecto Helleſponto per Thraciam fuit proficiſcendum, nullos barbarorum precatus eſt, ſed miſit ad ſingulas gentes quæſitum,

λίαν ἢ ὡς πολεμίαν διαπορεύηται τὴν χώραν. Οἱ μὲν
D οὖν ἄλλοι φιλικῶς ἐδέχοντο, καὶ παρέπεμπον· οἱ δὲ καλούμενοι Τρωαδεῖς· οἷς καὶ Ξέρξης, ὡς λέγεται, ἔδωκε δῶρα· τῆς διόδου μισθὸν ᾔτουν τὸν Ἀγησίλαον, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, καὶ γυναῖκας τοσαύτας· ὁ δὲ καταιρωνευσάμενος αὐτοὺς, καὶ φήσας, Τί οὖν οὐκ εὐθὺς ἦλθον ληψόμενοι; προῆγε, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς παρατεταγμένοις, τρεψάμενος καὶ διαφθείρας πολλοὺς διῆλθε.

μγʹ. Τῷ δὲ τοῦ Μακεδόνων βασιλεῖ τὸ αὐτὸ ἐρώτημα προσέπεμψε· φήσαντος δ' ἐκείνου βουλεύσεσθαι, Βουλευέσθω τοίνυν, εἶπεν, ἡμεῖς δὲ πορευσόμεθα. Θαυμάσας οὖν τὴν τόλμαν καὶ δείσας, ἐκέλευσεν ὡς φίλον προαίρειν.

E μδʹ. Τῶν δὲ Θετταλῶν τοῖς πολεμίοις συμμαχούντων, ἐπόρθησε τὴν χώραν· εἰς δὲ Λάρισσαν ἔπεμψε Ξενοκλέα καὶ Σκύθην περὶ φιλίας· συλληφθέντων δὲ

D. 2. Τρωαδεῖς] Τραλλεῖς in Vit. Ageſ. p. 604. D. Rectius.
D. 12. προαίρειν] Rectius προάγειν Vit. Ageſ. l. l. quocum conſentiunt Coll. Mur. Jannot. Mez.

utrum vellent ſe per ipſorum regionem ut ſociam an ut hoſtilem tranſire. Cæteris amice eum admittentibus ac deducentibus, Troadenſes, a quibus etiam Xerxes (ut fertur) tranſitum donis redemerat, mercedis nomine ab Ageſilao poſtularunt centum talenta argenti, et totidem mulieres. Irriſit eos Ageſilaus, dicenſque, *cur non recta veniſſent acceptum quod petebant*, adduxit exercitum, collatiſque ſignis eos multa ipſorum cum ſtrage fudit, atque tranſiit.

XLIII. Macedonum regi cum eandem propoſuiſſet quæſtionem, iſque ſe deliberaturum diceret: *Deliberet ergo*, inquit, *nos pergemus.* Miratus itaque audaciam ejus Macedo, ſibique timens, ut amicum tranſire juſſit.

XLIV. Theſſalorum, qui hoſtium erant ſocii, agrum populatus eſt, miſſis Lariſſam Xenocle et Scytha amicitiæ coeundæ cauſa. Qui cum comprehenſi cuſtodirentur, reli-

τούτων καὶ παραφυλαττομένων, οἱ μὲν ἄλλοι βαρέως φέροντες, ᾤοντο δεῖν τὸν Ἀγησίλαον περιστρατοπεδεύσαντα πολιορκεῖν τὴν Λάρισσαν· ὁ δὲ, φήσας οὐκ ἂν θελῆσαι Θεσσαλίαν ὅλην λαβεῖν ἀπολέσας τῶν ἀνδρῶν τὸν ἕτερον, ὑποσπόνδους αὐτοὺς ἀπέλαβε.

με΄. Πυθόμενος δὲ μάχην γεγονέναι περὶ Κόρινθον, καὶ Σπαρτιατῶν μὲν παντάπασιν ὀλίγους τεθνάναι, F
Κορινθίων δὲ καὶ Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων αὐτοῖς παμπόλλους, οὐκ ὤφθη περιχαρὴς οὐδ' ἐπηρμένος τῇ νίκῃ, ἀλλὰ καὶ πάνυ βαρὺ στενάξας, Φεῦ τῆς Ἑλλάδος, ἔφη, τοσούτους ὑφ' αὑτῆς ἀπολώλεκεν ὅσοις ἀρκεῖ τοὺς βαρβάρους νικᾷν ἅπαντας.

μϛ΄. Φαρσαλίων δὲ προσκειμένων καὶ κακουργούντων αὐτοῦ τὸ στράτευμα πεντακοσίοις ἱππεῦσι, τρεψάμενος αὐτοὺς, τρόπαιον ἔστησεν ὑπὸ τῷ Ναρθακίῳ· καὶ τὴν νίκην ἐκείνην πάντων ὑπερηγάπησεν, ὅτι συστησάμενος

F. 9. τῷ Ναρθακίῳ] Sic J. Venet. Voſſ. Mez. T. P. item Vit. Ageſ. p. 605. A. Nec diſſentit Xenoph. Hiſt. Gr. IV. 3, 4. Ageſ. 2, 5.

quis graviter hoc ferentibus, ac cenſentibus debere Ageſilaum obſidere atque oppugnare Lariſſam, fatus *nolle ſe alterius iſtorum virorum interitu vel totam mercari Theſſaliam*, pactis conditionibus eos recepit.

XLV. Audito pugnatum eſſe apud Corinthum, et Spartanorum plane paucos, Corinthiorum, Athenienſium, reliquorumque ſociorum permultos occubuiſſe, nullam in vultu lætitiam, aut ob victoriam animi elationem præ ſe tulit: ſed alte ducto gemitu, *O infelicem*, dixit, *Græciam, quæ tantum hominum ipſa ſibi interemit, quantum ſatis erat ad univerſos vincendum barbaros!*

XLVI. Pharſaliis ipſum urgentibus et exercitum ipſius vexantibus quingentis equitibus eos fudit, trophæumque ſub Narthacio ſtatuit, et omnium victoriarum hac maxime delectatus eſt, quod ſuo in-

τὸ ἱππικὸν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, τούτῳ μόνῳ τοὺς μέγιστον ἐφ' ἱππικῇ φρονοῦντας ἐκράτησε.

812 μζ'. Διφρίδᾳ δὲ οἴκοθεν ἀπαγγείλαντος αὐτῷ, εὐθὺς ἐκ παρόδου ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Βοιωτίαν, καίτοι ἐκ μείζονος παρασκευῆς τοῦτο ποιῆσαι ὕστερον διανοούμενος, οὐκ ἀπειθήσας τοῖς ἄρχουσι, δύο μυριάδας τῶν περὶ Κόρινθον στρατευομένων μεταπεμψάμενος, ἐπέβη τῆς Βοιωτίας καὶ συμβαλὼν ἐν Κορωνείᾳ Θηβαίοις, Ἀθηναίοις, Ἀργείοις, Κορινθίοις, Λοκροῖς ἀμφοτέροις, ἐνίκησε, καίτοι ὑπὸ πολλῶν τραυμάτων κακῶς τὸ σῶμα διακείμενος, τὴν μεγίστην μάχην, ὥς φησι Ξενοφῶν, τῶν καθ' ἑαυτὸν γενομένων.

μη'. Οὐδὲν δὲ τῶν περὶ τὸν βίον καὶ τὴν δίαιταν, διὰ τὰς τοσαύτας εὐτυχίας καὶ νίκας, ἤλλαξεν οἴκαδ' ἐπανελθών.

B μθ'. Ὁρῶν δ' ἐνίους τῶν πολιτῶν ἀπὸ ἱπποτροφίας

A. 4. μυριάδας] Legendum μόρας cum Schott. T. et Vit. Ageſil. p. 605. A.
A. 7. καίτοι] Exciderunt quædam ſupplenda ex Vita Ageſilai p. 606. A. Xylander vertendo et edendo ex duobus locis unum fecit, & item omiſit.

ſtructo ſeorſim equitatu, eo ſolo ſuperaſſet hos, qui re equeſtri maxime ſe jactabant.

XLVII. Diphrida Lacedæmone mandatum ei adferente ut ſtatim ex itinere in Bœotiam irrumperet: quanquam id ſtatuerat alio tempore et majore cum apparatu facere, paruit tamen magiſtratui, et accitis viginti millibus eorum qui ad Corinthum caſtra habebant, in Bœotiam invaſit, prælioque ad Coroneam congreſſus cum Thebanis, Athenienſibus, Argivis, et Corinthiis, victoriam obtinuit; quanquam corpus ejus multis vulneribus male fuit ea in pugna mulctatum, quæ omnium ejus tempeſtatis fuit teſte Xenophonte maxima.

XLVIII. Nihil reverſus domum in vitæ et victus ratione poſt tot victorias proſperoſque ſucceſſus mutavit.

XLIX. Videns civium quoſdam equis alendis ſibi ae-

δοκοῦντας εἶναί τινας καὶ μεγαλοφρονοῦντας, ἔπεισε τὴν ἀδελφὴν Κυνίσκαν εἰς ἅρμα καθίσασαν, Ὀλυμπιάσιν ἀγωνίσασθαι· βουλόμενος ἐνδείξασθαι τοῖς Ἕλλησιν, ὡς οὐδεμιᾶς ἐστιν ἀρετῆς, πλούτου δὲ καὶ δαπάνης τὰ τοιαῦτα.

ν'. Ξενοφῶντα δὲ τὸν σοφὸν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ σπουδαζόμενον, ἐκέλευε τοὺς παῖδας ἐν Λακεδαίμονι τρέφειν, μεταπεμψάμενον, τὸ κάλλιστον τῶν μαθημάτων παιδευθησομένους, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι.

να'. Ἄλλοτε δ' ἐρωτώμενος διὰ τί μάλιστα παρὰ C
τοὺς ἄλλους εὐδαιμονοῦσιν οἱ Σπαρτιᾶται, Διότι, εἶπε, παρὰ τοὺς ἄλλους ἀσκοῦσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι.

νβ'. Λυσάνδρου δὲ τελευτήσαντος, εὑρὼν ἑταιρείαν πολλὴν συνεστῶσαν, ἣν ἐκεῖνος εὐθὺς ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς Ἀσίας συνέστησεν ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον, ὥρμησεν αὐτὸν ἐξελέγχειν οἷος ἦν ζῶν πολίτης· καὶ λόγον ἀναγνοὺς ἐν βιβλίῳ ἀπολελειμμένον, ὃν ἔγραψε μὲν Κρέων ὁ Ἁλι-

C. 8. Κρέων] Vit. Ageſ. p. 606. E. Κλέων, rectius.

rogare famam ac ſuperbire, Cyniſcæ ſorori perſuaſit, ut conſcenſo curru ludis Olympicis decertaret: volens demonſtrare Græcis certamina iſta non virtutis alicujus, ſed divitiarum eſſe et ſumptuum.

L. Cum haberet ſecum ſtudioſeque tractaret Xenophontem ſapientem, ſuaſit ei ut filios ſuos Spartam arceſſeret, ibique educaret, ut inſtituerentur omnium pulcherrima diſciplina *imperandi ac parendi.*

LI. Alias interrogatus, quamnam ob cauſam Spartani aliis feliciores eſſent, reſpondit: *Quia plus quam alii exercent ſe in imperando et obediendo.*

LII. Lyſandro mortuo cum inveniſſet magnam factionem, quam ille ſtatim poſt reditum ex Aſia adverſus Ageſilaum excitaverat: animum adjecit ad demonſtrandum qualis dum viveret civis fuiſſet Lyſander. Cumque orationem legiſſet in libro relictam, quam Cleo

καρνασσεύς, ἔμελλε δὲ λέγειν ἀναλαβὼν ὁ Λύσανδρος ἐν τῷ δήμῳ περὶ πραγμάτων καινῶν καὶ μεταστάσεως τοῦ πολιτεύματος, ἠθέλησεν εἰς μέσον ἐξενεγκεῖν· ἐπεὶ
D δέ τις τῶν γερόντων τὸν λόγον ἐπελθὼν καὶ φοβηθεὶς τὴν δεινότητα, συνεβούλευσε μὴ τὸν Λύσανδρον ἀνορύττειν, ἀλλὰ τὸν λόγον μᾶλλον αὐτῷ συγκατορύττειν, ἐπείσθη καὶ ἡσύχασε.

νγ'. Τοὺς δὲ ὑπεναντιουμένους αὐτῷ, φανερῶς μὲν οὐκ ἐτάραττε· διαπραττόμενος δ' ἔπεσθαι, τινὰς στρατηγοὺς καὶ ἄρχοντας, ἐξ αὐτῶν ἀπεδείκνυε γινομένους ἐν ταῖς ἐξουσίαις πονηροὺς καὶ πλεονέκτας· εἶτα κρινομένοις πάλιν οὕτω βοηθῶν καὶ συναγωνιζόμενος, οἰκείους ἐποιεῖτο καὶ μεθίστη πρὸς ἑαυτόν, ὥστε μηδένα ἀντίπαλον εἶναι.

E νδ'. Ἐδεήθη τις αὐτοῦ γράψαι πρὸς τοὺς ἐπ' Ἀσίας ξένους ὅπως τύχοι τοῦ δικαίου. Ἀλλ' οἱ ἐμοὶ ξένοι, εἶπε, τὰ δίκαια δι' ἑαυτῶν, κἂν ἐγὼ μὴ γράψω, ποιοῦσιν.

Halicarnaſſenſis compoſuerat, Lyſander autem fuerat ad populum habiturus de rebus novis, et immutanda republica, ſtatuit eam in medium proponere. Sed cum de ſenioribus quidam ea perlecta vim dicendi artificiumque metuens, ſuaderet *ne e ſepulchro effoſſum produceret Lyſandrum, ſed cum Lyſandro defoderet orationem*, obtemperavit, eamque rem omiſit.

LIII. Eos autem, qui clanculum ſe ipſi opponebant, palam quidem non inceſſit. Sed conficiens hoc ut quidam eorum ſe duces aut alio cum magiſtratu ſequerentur, demonſtravit eos ubi poteſtatem adepti eſſent, malos eſſe ac rapaces. Accuſatis deinde opitulans atque patrocinans, familiares ſibi redegit, atque ad ſe traduxit, ita ut nullum deinde haberet adverſarium.

LIV. Petenti a ſe ut ipſius nomine ſuis in Aſia hoſpitibus ſcriberet, ut quod juſtum erat conſequi poſſet: *Mei quidem*, reſpondit, *hoſpites ultro faciunt quod juſtum eſt, me etiam nihil ſcribente.*

νε'. Ἐπεδείκνυέ τις αὐτῷ τῆς πόλεως τὸ τεῖχος ὀχυρὸν καὶ καρτερῶς ἄγαν ἐξῳκοδομημένον, καὶ ἠρώτα εἰ καλὸν αὐτῷ φαίνεται, Νὴ Δία, ἔφη, καλόν, οὐχ ὡς ἀνδράσι δὲ, ἀλλ' ὡς γυναιξὶν ἐνοικεῖν.

νϛ'. Μεγαρέως δέ τινος περὶ τῆς πόλεως πρὸς αὐτὸν μεγαλαυχουμένου, Μειράκιον, ἔφη, οἱ λόγοι σου πολλῆς δυνάμεως δέονται.

νζ'. Ἃ δὲ τοὺς ἄλλους ἑώρα θαυμάζοντας, ἐδόκει F μηδὲ γινώσκειν. Καί ποτε Καλλιππίδης ὁ τῶν τραγῳδοποιῶν ὑποκριτὴς ὄνομα καὶ δόξαν ἔχων ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ σπουδαζόμενος ὑπὸ πάντων, πρῶτον μὲν ἀπήντησεν αὐτῷ καὶ προσεῖπεν, ἔπειτα σοβαρῶς εἰς τοὺς συμπεριπατοῦντας ἐμβαλὼν ἑαυτὸν, ἐπεδείκνυτο, νομίζων ἐκεῖνον ἄρξαι τινὸς φιλοφρονήσεως· τέλος δὲ εἶπεν, Οὐκ ἐπιγινώσκεις με, ὦ βασιλεῦ, οὐδ' ἤκουσας ὅστις εἰμί; ὁ δ' Ἀγησίλαος ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν, Ἀλλ' οὐ τύ ἐσσι Καλλιππίδας ὁ δεικηλίκτας; οὕτω δὲ Λακεδαιμόνιοι τοὺς μίμους καλοῦσι.

F. 2. τραγῳδοποιῶν] Rectius τραγῳδῶν ut Venet. et Vit. Ageſ. p. 607. D.

LV. Monſtrabat ei quidam urbis alicujus muros valide admodum exſtructos, et quærebat, *Pulchrosne eos judicaret*, reſpondit: *Ita per deos, ſed non ut viri, verum uti mulieres intus habitent.*

LVI. Megarenſi cuidam ad ſe de urbe glorioſe loquenti: *Adoleſcens*, inquit, *tui ſermones magna opus habent potentia.*

LVII. Quæ alios admirari videbat, ea ne noſſe quidem ſtatuerat. Et cum aliquando Callippides tragœdiarum hiſtrio, celebris apud Græcos famæ et cui omnes multum tribuerent, primum ei occurriſſet atque ſalutaſſet, deinde proterve in comitatum ſe ingeſſiſſet, atque oſtentaret, ſperans blande ſe ab Ageſilao compellatum iri, tandem diceret, Non agnoſcis me, rex, neque inaudiviſti quis ſim? intuitus in eum, *Nonne*, inquit, *tu Callippides es mimus?*

νη'. Τοῦ δὲ μιμουμένου τὴν τῆς ἀηδόνος φωνὴν ἀκοῦσαι
παρακαλούμενος, παρῃτήσατο, φήσας, Αὐτᾶς ἄκουκα
πολλάκις.

213 νθ'. Μενεκράτους δὲ τοῦ ἰατροῦ, ἐπεὶ κατατυχὼν ἔν
τισιν ἀπεγνωσμέναις θεραπείαις, Ζεὺς ἐπεκλήθη, φορτι-
κῶς ταύτῃ χρωμένου τῇ προσωνυμίᾳ, καὶ δὴ πρὸς τὸν
Ἀγησίλαον ἐπιστεῖλαι τολμήσαντος οὕτω, Μενεκράτης
Ζεὺς βασιλεῖ Ἀγησιλάῳ χαίρειν· οὐκ ἀναγνοὺς τὰ λοιπὰ,
ἀντέγραψε, Βασιλεὺς Ἀγησίλαος Μενεκράτει ὑγιαίνειν.

ξ'. Ἐπεὶ δὲ Κόνων καὶ Φαρνάβαζος τῷ βασιλέως ναυ-
τικῷ θαλαττοκρατοῦντες ἐπολιόρκουν τὰ παράλια τῆς Λα-
κωνικῆς, ἐτειχίσθη δὲ τὸ ἄστυ τῶν Ἀθηναίων, Φαρναβάζου
χρήματα δόντος, εἰρήνην ἐποιήσαντο Λακεδαιμόνιοι πρὸς
B βασιλέα· καὶ πέμπουσι πολίτην Ἀνταλκίδαν πρὸς Τη-
ρίβαζον, τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας, ὑπὲρ ὧν ἐπολέμησεν
Ἀγησίλαος, βασιλεῖ παραδιδόντες. Ὅθεν δὴ ἥκιστα

B. 3 ἥκιστα] Ita Stephanus, recte: conſentiente Plut. Vit. Ageſ. p. 608. C. item Jannot. et Schott. At reliqui libri Ald. Baſ. Xyl. Verſiones, et quatuor ſcripti J. H. Venet. Voſſ. κάκιστα.

LVIII. Ut audiret quendam, qui vocem luſciniæ imitabatur, rogatus renuit, quod diceret *ſe ipſam ſæpe audiviſſe luſciniam.*

LIX. Menecrates medicus quia in quibuſdam deſperatis morbis uſus erat ſucceſſu felici, cognominabatur Jupiter. Quo titulo cum uteretur importunius et auſus fuiſſet ad Ageſilaum ſcribere, *Menecrates Jupiter Ageſilao regi Salutem*: non lectis reliquis reſcripſit: *Rex Ageſilaus Menecrati ſanam mentem.*

LX. Cum Conon et Pharnabazus claſſe regia mare obtinerent, et oram Laconicæ maritimam oppugnarent, Athenienſium autem Aſtu muniretur præbente pecuniam Pharnabazo: pacem cum rege Perſarum fecerunt Lacedæmonii, miſeruntque unum de ſuis civibus Antalcidam ad Tiribazum, qui regi ipſorum nomine Græcos in Aſia habitantes traderet, pro quibus Ageſilaus bellum geſſerat. Quo

συνέβη τῆς κακοδοξίας ταύτης Ἀγησιλάῳ μετασχεῖν· ὁ γὰρ Ἀνταλκίδας ἐχθρὸς ἦν αὐτῷ, καὶ τὴν εἰρήνην ἐξ ἅπαντος ἔπραττεν, ὡς τοῦ πολέμου τὸν Ἀγησίλαον αὔξοντος καὶ ποιοῦντος ἐνδοξότατον καὶ μέγιστον.

ξα'. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν εἰπόντα μηδίζειν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀπεκρίθη, μᾶλλον τοὺς Μήδους λακωνίζειν.

ξβ'. Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε ὁποτέρα βελτίων τῆς ἀρετῆς, ἀνδρεία ἢ δικαιοσύνη, οὐδὲν ὄφελος ἀνδρείας ἔφασκεν εἶναι μὴ παρούσης δικαιοσύνης· εἰ δὲ δίκαιοι πάντες γέ- C
νοιντο, μηδὲν ἀνδρείας δεηθήσεσθαι.

ξγ'. Εἰθισμένων δὲ τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων τὸν Περσῶν βασιλέα, μέγαν προσαγορεύειν, Τί δὲ ἐκεῖνος ἐμοῦ μείζων, εἰ μὴ δικαιότερος καὶ σωφρονέστερος;

ξδ'. Ἔλεγε δὲ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας, ἐλευθέρους μὲν κακούς, δούλους δὲ ἀγαθοὺς εἶναι.

ξε'. Ἐρωτηθεὶς δὲ πῶς ἄν τις μάλιστα παρ'

factum eſt ut minime hujus rei infamiæ particeps eſſet Ageſilaus. Inimicus enim ei erat Antalcidas, pacemque omnibus viribus machinabatur, quod bello Ageſilaus creſceret, ſummamque adipiſceretur gloriam et potentiam.

LXI. Enimvero dicenti Lacedæmonios ad Medorum partes inclinare, *Immo*, reſpondit, *Medi potius Lacedæmoniorum.*

LXII. Interrogatus aliquando, utra virtutum harum, fortitudinis et juſtitiæ, præſtantior eſſet: Reſpondit, *Nullum fore uſum fortitudinis non præſente juſtitia: omnibus autem juſtitiam colentibus, nihil opus fore fortitudine.*

LXIII Aſianis regem Perſarum ex conſuetudine magnum appellantibus, *Quid*, inquit, *major me eſt, ſi non juſtior eſt, neque temperantior?*

LXIV. Qui in Aſia habitabant, eos aiebat *In libertate malos, in ſervitute bonos eſſe.*

LXV, Interrogatus, quo

ἀνθρώποις εὐδοκιμοίη, Εἰ λέγοι, εἶπε, τὰ ἄριστα, πράττοι δὲ τὰ κάλλιστα.

ξϛ'. Τὸν δὲ στρατηγὸν δεῖν ἔφασκε πρὸς μὲν τοὺς ἐναντίους τόλμαν, πρὸς δὲ τοὺς ὑποτεταγμένους εὔνοιαν ἔχειν.

D ξζ'. Ἐπιζητοῦντος δέ τινος τίνα δεῖ μανθάνειν τοὺς παῖδας, Ταῦτ', εἶπεν, οἷς καὶ ἄνδρες γενόμενοι χρήσονται.

ξη'. Δικάζοντος δέ τινα δίκην αὐτοῦ, καὶ τοῦ μὲν κατηγόρου εὖ εἰρηκότος, τοῦ δὲ ἀπολογουμένου, φαύλως, λέγοντος δὲ πρὸς ἕκαστα, Ἀγησίλαε, δεῖ τὸν βασιλέα τοῖς νόμοις βοηθεῖν, Καὶ τὴν οἰκίαν, ἔφη, εἴ τις σοι διέσκαψε, καὶ τὸ ἱμάτιον εἰ ἀφῃρεῖτο, προσεδέχου ἂν τὸν οἰκοδόμον ἢ τὸν τὸ ἱμάτιον ὑφάναντα ἐπικουρήσειν σοι;

ξθ'. Ἐπιστολῆς δὲ αὐτῷ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως κομισθείσης, τῆς εἰρήνης γενομένης, ἣν ὁ μετὰ Καλλίου τοῦ Λακεδαιμονίου Πέρσης ἤνεγκε, περὶ ξενίας καὶ
E φιλίας, οὐκ ἔλαβεν, εἰπὼν ἀπαγγεῖλαι βασιλεῖ, Ὡς ἰδίᾳ μὲν πρὸς αὐτὸν οὐδὲν δέοι ἐπιστολὰς πέμπειν· ἣν

quis maxime pacto inter homines præclarum invenire poſſet nomen: Reſpondit, *Si optima dicat, et pulcherrima agat.*

LXVI. *Ducem* aiebat *debere adverſus hoſtes audacia, adverſus ſubditos benevolentia inſtructum eſſe.*

LXVII. Quærenti quid pueris eſſet diſcendum, *Hæc*, ait, *quibus etiam ad virilem provecti ætatem utantur.*

LXVIII. Jus dicens, cum actor bene dixiſſet, reus male, atque hic identidem inculcaret, Ageſilae, regem tutari leges oportet: *Si*, inquit huic, *domum tibi aliquis tuam perfodiſſet, aut veſtem abſtuliſſet, putaſne architectum aut textorem tibi opem laturum fuiſſe?*

LXIX. Pace compoſita epiſtolam ad ſe a rege ſcriptam et a Perſa quodam cum Callia Lacedæmonio miſſam, in qua hoſpitium et amicitia offerebantur, non accepit: ſed regi juſſit renunciare, *Nihil eum opus habere ad ſe mittendis*

δὲ φίλος τῇ Λακεδαίμονι καὶ τῇ Ἑλλάδι εὔνους ὢν φαίνηται, ὅτι καὶ αὐτὸς φίλος αὐτῷ κατὰ κράτος ἔσοιτο· ἐὰν μέντοι ἐπιβουλεύων ἁλίσκηται, μηδ' ἂν πάνυ πολλὰς δέχωμαι ἐπιστολὰς, πιστευέτω φίλον με ἕξειν.

ο'. Φιλοτεκνότατος δ' ὢν διαφερόντως, λέγεται ὅτι μικροῖς τοῖς παιδίοις, κάλαμον περιβεβηκὼς, ὥσπερ ἵππον, οἴκοι συνέπαιζεν· ὀφθεὶς δὲ ὑπό τινος τῶν φίλων, παρεκάλει μηδενὶ φράζειν πρὶν καὶ αὐτὸς πατὴρ παίδων γένηται.

οα'. Συνεχῶς δὲ αὐτοῦ τοῖς Θηβαίοις πολεμοῦντος, F καὶ τρωθέντος ἐν τῇ μάχῃ, φασὶ τὸν Ἀνταλκίδαν εἰπεῖν, Καλὰ τὰ διδασκάλια παρὰ Θηβαίων ἀπολαμβάνεις, μὴ βουλομένους αὐτοὺς μηδ' ἐπισταμένους μάχεσθαι διδάξας. Τῷ γὰρ ὄντι Θηβαίους αὐτοὺς ἑαυτῶν πολεμικωτάτους τότε φασὶ γενέσθαι ταῖς πολλαῖς στρατείαις τῶν Λακεδαιμονίων ἐπ' αὐτούς. Διὸ καὶ Λυκοῦργος ὁ παλαιὸς

E. 8. περιβεβηκὼς] Ita linguæ uſus poſtulat, et conſentit Plut. Vit. Ageſ. p. 610. C. Ergo recepi, quum cod. Veneti auctoritas accederet. Vulgo ἐπιβεβηκώς.

epiſtolis; nam ſi amicum ſe rex Spartæ et Græciæ gerat, ipſum ſummopere ei fore amicum: ſin vero inſidiari deprehendatur, non eſſe quod ſe credat ipſi amicum fore, etiam ſi plurimas acciperet epiſtolas.

LXX. Ferunt eum, quod impenſiſſime liberos ſuos diligebat, domi in arundine cum puerulis ludendi gratia equitaſſe: conſpectumque a quodam amicorum, monuiſſe, *Ne cuiquam hoc diceret priuſquam ipſe quoque pater eſſet factus.*

LXXI. Continenter cum Thebanis bella eo gerente, et in pugna quadam vulnerato, Antalcidam ferunt dixiſſe: *Pulchram a Thebanis mercedem reportas, quos invitos et neſcientes pugnare docuiſti.* Nam revera narratur, nunquam bellicoſiores fuiſſe Thebanos, quam tum temporis, ob crebras Lacedæmoniorum adverſus eos expeditiones. Idcirco etiam Lycurgus ille priſ-

ἐν ταῖς καλουμέναις ῥήτραις ἀπεῖπε, πολλάκις ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς στρατεύειν, ὅπως πολεμεῖν μὴ μανθάνωσιν.

οβ΄. Ἐπεὶ δ᾽ ἤκουσε δυσχεραίνειν τε τοὺς συμμάχους
214 διὰ τὰς συνεχεῖς στρατείας, ὀλίγοις οὖσι τοῖς Λακεδαιμονίοις πολλοὶ ἀκολουθοῦντες, ἐλέγξαι βουλόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, ἐκέλευσεν ἅπαντας τοὺς συμμάχους καθίσαι μετ᾽ ἀλλήλων ἀναμεμιγμένους, ἰδίᾳ δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ᾽ ἑαυτῶν· εἶτα ἐκήρυττε τοὺς κεραμεῖς ἀνίστασθαι πρώτους, ὡς δὲ ἀνέστησαν οὗτοι, δευτέρους ἐκήρυττε τοὺς χαλκεῖς, εἶτα τέκτονας ἐφεξῆς καὶ οἰκοδόμους, καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἑκάστην. Πάντες οὖν ὀλίγου δεῖν ἀνέστησαν οἱ σύμμαχοι, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐδείς· ἀπείρητο γὰρ αὐτοῖς τέχνην ἐργάζεσθαι ἢ μανθάνειν βάναυσον· οὕτω δὴ γελάσας ὁ Ἀγησίλαος, Ὁρᾶτε, εἶπεν, ὦ ἄνδρες,
B ὅσῳ πλείονας ὑμῶν στρατιώτας ἐκπέμπομεν ἡμεῖς;

ογ΄. Ἐν δὲ τῇ περὶ Λεῦκτρα μάχῃ, πολλῶν Λακεδαιμονίων φυγόντων, καὶ τούτων ταῖς ἀπὸ τοῦ νόμου αἰτίαις ὑπευθύνων ὄντων, οἱ ἔφοροι ἔρημον ἀνδρῶν τὴν πόλιν

cus in legibus, quas Rhetras appellant, vetuit ſæpe contra eoſdem bellum gerere, ne ii bellandi rationem diſcerent.

LXXII. Ut intellexit moleſtum eſſe ſociis, quod in continentibus expeditionibus paucos Lacedæmonios ipſi tanta multitudine ſequi cogerentur, ut eorum numerum demonſtraret, omnes ſocios juſſit inter ſeſe permixtos ſedere, ſeorſim Lacedæmonios. Tum præconis voce ſurgere juſſit, primum figulos; et poſtquam hi ſurrexerunt, fuſores, deinde ærarios, tum fabros, poſt architectos, denique ſingulorum artificiorum id genus tractatores. Ita factum eſt, ut univerſi prope ſocii ſurgerent, nemo Lacedæmoniorum: his enim per leges non licet tractare ullam ſordidam artem. Ridens ergo Ageſilaus, *Videtis*, inquit, *quanto nos plures quam vos milites emittamus?*

LXXIII. In Leuctrica pugna multi Lacedæmonii fugerant, et obnoxii erant infamiæ legibus decretæ. Ibi cum Ephori viderent urbem viris

ὁρῶντες, δεομένην στρατιωτῶν, ἐβούλοντο τὴν ἀτιμίαν λῦσαι, καὶ τοὺς νόμους τηρεῖν. Αἱροῦνται οὖν νομοθέτην τὸν Ἀγησίλαον· ὁ δὲ, προσελθὼν εἰς τὸ δημόσιον, Νομοθέτης μὲν οὐκ ἂν γενοίμην ἑτέρων νόμων· εἶπε, τοῖς γὰρ οὖσιν οὔτ' ἂν προσθείην τι, οὔτ' ἂν ἀφέλοιμι, οὔτε μεταποιήσαιμι· τοὺς δὲ ὄντας ἡμῖν νόμους καλῶς ἔχον ἐστὶ κυρίους ἀπὸ τῆς αὔριον εἶναι.

οδʹ. Τὸν δ' Ἐπαμινώνδαν ἐπελθόντα μετὰ τοσούτου ῥεύματος καὶ κλύδωνος, τῶν Θηβαίων καὶ συμμάχων μεγαλαυχουμένων ἐπὶ τῇ νίκῃ, ὅμως εἶρξε τῆς πόλεως καὶ ἀναστρέψαι ἐποίησεν, ὀλίγων ὄντων τῶν ἐν τῇ πόλει.

οεʹ. Ἐν δὲ τῇ περὶ Μαντίνειαν μάχῃ παρεκελεύσατο τοῖς Λακεδαιμονίοις, τοὺς ἄλλους ἐάσαντας πάντας Ἐπαμινώνδᾳ μάχεσθαι, μόνους λέγων τοὺς ἔμφρονας ἀνδρείους εἶναι, καὶ μόνους νίκης αἰτίους ὑπάρχειν· εἰ οὖν τοῦτον ἀνέλοιμεν, ῥᾷστα τοὺς ἄλλους ὑποχειρίους ποιήσειν· ἄφρονας γὰρ εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίους. Ὃ καὶ συνέβη· τῆς γὰρ νίκης σὺν Ἐπαμινώνδᾳ οὔσης, καὶ φυγῆς γενομένης, ἐπι-

vacuam, quæ tunc militibus opus habebat, cogitabant quo pacto ſalvis legibus illos tamen infamia liberarent, ideoque Ageſilao munus legis ferendæ injungebant. Is in publicum progreſſus, *Novarum*, inquit, *legum auctor equidem non fuero: neque enim iis quæ ſunt, addere, detrahere, aut in iis mutare quicquam velim. Bene autem habet, ut leges noſtræ a craſtina die ſint ratæ.*

LXXIV. Epaminondam autem tanta cum procella et æſtu irruentem, quanquam pauci eſſent in urbe, arcuit tamen Lacedæmone et repulit.

LXXV. In pugna ad Mantineam hortatus eſt Lacedæmonios, ut omiſſis reliquis in ſolum pugnarent Epaminondam: *ſolos*, inquiens, *prudentes eſſe fortes, et illo necato facilem fore de reliquis victoriam, fatuis et nullius pretii hominibus.* Idque conſilium exitus comprobavit. Cum enim vinceret Epaminondas, fugientibus Spartanis, hunc ſe ob-

D γραφέντα αὐτὸν καὶ ἀνακαλούμενον τοὺς ἰδίους, τῶν Λακεδαιμονίων τις καιρίως ἐπάταξε, καὶ πεσόντος, ἀναστρέψαντες ἀπὸ τῆς φυγῆς οἱ σὺν Ἀγησιλάῳ, ἐφάμιλλον τὴν νίκην ἐποίησαν παρὰ πολὺ μὲν τῶν Θηβαίων χειρόνων, παρὰ πολὺ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἀμεινόνων φανέντων.

ος'. Χρημάτων δὲ δεομένης τῆς Σπάρτης πρὸς πόλεμον καὶ ξενοτροφούσης, ἐπορεύθη ὁ Ἀγησίλαος εἰς Αἴγυπτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Αἰγυπτίων ἐπὶ μισθῷ· διὰ δὲ τὸ λιτὸν τῆς ἐσθῆτος εἰς καταφρόνησιν ἦλθε τοῖς ἐγχωρίοις· προσεδόκων γὰρ τὸν Σπάρτης
E βασιλέα, καθάπερ τὸν Περσῶν, κεκοσμημένον ὄψεσθαι διαπρεπῶς τὸ σῶμα, φαύλην ἔχοντες περὶ βασιλέων δόξαν. Ἔδειξε γοῦν αὐτοῖς μεταξὺ ὡς τὸ μεγαλεῖον καὶ ἀξιόλογον οἰήσει καὶ ἀνδρείᾳ κτᾶσθαι προσήκει.

οζ'. Ἐπεὶ δὲ τοὺς παρ' αὐτῷ παραστήσεσθαι μελλόντας ἑώρα δεδιότας τὸν ἐπιόντα κίνδυνον διὰ τὸ τῶν πολεμίων πλῆθος, εἴκοσι γὰρ ἦσαν μυριάδες, καὶ τὴν

B. 3. *μεταξὺ—οἰήσει*] Prius defendi poteſt: poſterius mutandum in *φρονήσει*.

vertentem et ſuos vocantem quidam Lacedæmoniorum lethali vulnere dejecit. Tum reverſi a fuga qui cum Ageſilao erant dubiam reddiderunt victoriam, Thebanis multo quam ante deterioribus, Spartanis melioribus apparentibus.

LXXVI. Cum pecuniæ egerent Spartani ad bellum, ut qui militem alerent peregrinum, profectus eſt in Ægyptum Ageſilaus, mercede militaturus regi Ægypti, ipſum arceſſenti. Contemnebatur autem ab Ægyptiis ob veſtitus vilitatem: putantibus regem Spartæ itidem ut Perſarum viſuros ſe in ſplendido corporis ornatu, male de regibus opinantes: oſtendit enim eis deinde majeſtatem et gloriam prudentia et virtute eſſe parandam.

LXXVII. Cum autem videret eos qui in pugna adfuturi ipſi erant, terreri periculo ingruente ob multitudi-

τῶν περὶ αὐτὸν ὀλιγότητα, περὶ τῆς παρατάξεως ἔγνω προθυμήσασθαι ἀσυνειδήτως τοῖς ἄλλοις· καὶ ἐπὶ τὴν F ἀριστερὰν ὑπεστρωμένην τῇ χειρὶ νίκην προσέγραψε. Λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ μάντεως τὸ ἧπαρ, ἐπέθηκε μὲν ἐπὶ τὴν ὑπογεγραμμένην χεῖρα· κρατῶν δὲ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, ὑπέφαινε δισταγμὸν καὶ προσποίησιν ἔχειν ἀπορῶντος, μέχρι τῷ ἥπατι συναναληφθέντες ἐτυπώθησαν οἱ τῶν γραμμάτων χαρακτῆρες. Καὶ τότε τοῖς συναγωνίζεσθαι μέλλουσιν ἐπεδείκνυε, φάμενος τοὺς θεοὺς διὰ τῶν γεγραμμένων ἐκφᾶναι νίκην. Ἀσφαλὲς οὖν τεκμήριον δόξαντες ἔχειν τοῦ κρατῆσαι, ἐθάῤῥησαν πρὸς τὴν μάχην.

οη'. Περιταφρευόντων δὲ τῶν πολεμίων τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθος, καὶ Νεκταβίου, ᾧ συνεμάχει, ἀξιοῦντος ἐπεξιέναι καὶ διαμάχεσθαι, Οὐκ ἔφη διακωλύειν τοὺς πολεμίους ἴσους αὐτοῖς γενέσθαι βουλομένους· ἔτι δὲ μικρὸν ἀπολιπούσης τῆς τάφρου συνάψαι, κατὰ 215

F. 13. Νεκταβίου] Rectius Νεκτανάβιος. Huc fere accedit Venet. Νεκτάβιος.

nem hoſtium, (erant enim ducenta millia) et ſuorum paucitatem: ſtatuit ante conflictum nemine conſcio animare eos. Itaque manui ſubſtratæ victoriam inſcripſit, ſumptoque ab ariolo jecinore id in manum notis inſcriptam impoſuit, aliquandiuque tenens, dubitare ſe et animi pendere ſimulavit tantiſper dum a jecinore notæ receptæ et infixæ eſſent. Tunc ſociis eam ſcripturam monſtravit, *Deos*, inquiens, *ea victoriam polliceri.* Quod illi certum boni ſucceſſus argumentum ſe habere putantes, ad pugnam animati ſunt.

LXXVIII. Hoſtibus vero ob multitudinem caſtra Ægyptia foſſa circumvenientibus, ac Nectanabi (huic enim regi opitulabatur) jubente in aciem educere ac decertare, Nolo, inquit, prohibere quin hoſtes, id quod agunt, *nobis fiant æquales.* Poſt exiguo interſtitio foſſæ extremis diſ-

τοῦτο παρατάξας τὸ διάλειπον, καὶ πρὸς ἴσους ἴσοις ἀγωνισάμενος, τροπὴν ἐποιήσατο καὶ πολὺν φόνον τῶν πολεμίων ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν στρατιώταις, καὶ χρήματα πολλὰ τῇ πόλει διεπέμψατο.

οθʹ. Κατὰ δὲ τὸν Αἰγύπτου ἀπόπλουν ἀποθνήσκων, ἐνετείλατο τοῖς περὶ αὐτὸν μήτε πλαστὴν μήτε μιμηλὴν τοῦ σώματος εἰκόνα ποιήσασθαι. Εἰ γάρ τι καλὸν ἔργον πεποίηκα, τοῦτό μου μνημεῖον ἔσται· εἰ δὲ μὴ, οὐδ' οἱ πάντες ἀνδριάντες, βαναύσων οὐδενὸς ἀξίων ἔργα ὄντες.

B ΑΓΗΣΙΠΟΛΙΔΟΣ ΤΟΥ ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ.

αʹ. Ἀγησίπολις ὁ Κλεομβρότου, εἰπόντος τινὸς ὅτι Φίλιππος ἐν ὀλίγαις ἡμέραις Ὄλυνθον κατέσκαψε, Μὰ τοὺς θεοὺς, εἶπεν, ἄλλην τοιαύτην ἐν πολλαπλασίονι χρόνῳ οὐκ οἰκοδομήσει.

βʹ. Ἄλλου δὲ εἰπόντος ὅτι μετὰ τῶν ἀκμαζόντων βασιλεύων ὡμήρευσε, καὶ οὐχ οἱ παῖδες οὐδ' αἱ γυναῖκες

tantibus, acie eo ipſo in interſtitio inſtructa, æquatis latitudinis ordinibus cum hoſte pugnans, paucis ſuis militibus fudit hoſtes, magnamque eorum ſtragem edidit, ac multum pecuniæ Spartam miſit.

LXXIX. Ex Ægypto in patriam revertens, ea in navigatione vita deceſſit: cum quidem ſuis moriens mandavit, ne ullam ſui corporis fingendo aut alia imitatione pararent imaginem. *Si quid enim*, aiebat, *a me eſt præclare factum, id monimentum mibi erit: ſin vero, ne omnes quidem ſtatuæ, hominum opera illiberalium.*

AGESIPOLIDIS CLEOMBR. FIL.

I. Ageſipolis Cleombroti filius narrante quodam Philippum intra paucos dies Olynthum evertiſſe: *Atqui per deos*, inquit, *multis modis majori temporis ſpatio talem urbem non condet.*

II. Objicienti, ipſum, cum rex eſſet, una cum iis qui ætate florebant obſidem fuiſſe, non mulieres et filios ipſo-

αὐτῶν, Δικαίως, εἶπεν· αὐτοὺς γὰρ ἡμᾶς καλῶς ἔχον ἐπὶ τὰς αὐτῶν ἁμαρτίας φέρειν.

γ'. Βουλομένου δ' αὐτοῦ σκύλακας οἴκοθεν μεταπέμψασθαι, ὥς τις εἶπεν, οὐκ ἔστιν ἐξαγωγὴ παρ' αὐτῶν, Οὐδὲ τῶν ἀνδρῶν, ἔφη, πρόσθεν, ἀλλὰ νῦν ἐγένετο. C

ΑΓΗΣΙΠΟΛΙΔΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ.

Ἀγησίπολις ὁ Παυσανίου, Ἀθηναίων πρὸς αὐτὸν περὶ ὧν εἶχον πρὸς ἀλλήλους ἐγκλημάτων, τὴν τῶν Μεγαρέων πόλιν ἔκκλητον λαμβανόντων, Αἰσχρὸν, ἔφη, ὦ Ἀθηναῖοι τοὺς ἀφηγησαμένους τῶν Ἑλλήνων ἧσσον εἰδέναι Μεγαρέων τὸ δίκαιον.

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ.

α'. Ἆγις ὁ Ἀρχιδάμου, τῶν Ἐφόρων ποτὲ εἰπόντων, Βάδιζε τοὺς ἡβῶντας ἔχων ἐπὶ τὴν τούτου πατρίδα· ἡγήσεται δέ σοι αὐτὸς οὗτος ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, Καὶ πῶς, εἶπε, D καλῶς ἔχον ἐστὶν, ὦ Ἔφοροι, τοσούτους νέους πιστεύειν τῷ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα προδιδόντι;

C. 5. ἔκκλητον] Ita recte omnes libri Ald. Baſ. Xyl. H. J. Venet. Voſſ. At Stephanus invenit ἔγκλητον, neſcio unde.

rum: *Quia enim*, reſpondit, *juſtum rectumque eſt noſmetipſos noſtra peccata luere.*

III. Cum vellet e patria catulos arceſſere, quidamque diceret vænales Spartæ nullos eſſe: *Ante*, inquit, *ne viri quidem: ſed nunc ſunt.*

AGESIPOLIDIS PAUSAN. FIL.

Ageſipolis Pauſaniæ filius Athenienſibus de controverſia quæ ipſi cum iis erat ad Megarenſium provocantibus judicium: *Turpe*, inquit, *eſt principibus Græciæ minus eſſe jus notum quam Megarenſibus.*

AGIDIS ARCHIDAM. FIL.

I. Agis Archidami filius mandantibus aliquando Ephoris, ut aſſumpta juvenum manu quendam in ejus patriam ſequeretur, qui eſſet ipſum in arcem ducturus, reſpondit: *Quomodo vero, Ephori, convenit tot juvenes credere ei, qui ſuam ipſius patriam prodit?*

β'. Ἐρωτηθεὶς δὲ τί μάθημα μάλιστα ἐν Σπάρτῃ ἀσκεῖται, Τὸ γινώσκειν, εἶπεν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι.

γ'. Οὐκ ἔφη δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐρωτᾷν πόσοι εἰσὶν οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ποῦ εἰσιν.

δ'. Ἐν δὲ Μαντινείᾳ κωλυόμενος διαμάχεσθαι τοῖς πολεμίοις πλείοσιν οὖσιν, εἶπεν, Ἀνάγκη πολλοῖς μάχεσθαι τὸν ἄρχειν πολλῶν βουλόμενον.

έ. Πυνθανομένου δέ τινος πόσοι εἰσὶν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ὅσοι ἱκανοὶ, εἶπε, τοὺς κακοὺς ἀπείργειν.

ς'. Διερχόμενος δὲ τὰ τῶν Κορινθίων τείχη, καὶ θεα-
E σάμενος ὑψηλά τε καὶ ὀχυρὰ, ἐπὶ πολύ τε παρατείνοντα, Τίνες, εἶπεν, αἱ τὸν τόπον κατοικοῦσι γυναῖκες;

ζ'. Σοφιστοῦ δέ τινος εἰπόντος, Πάντων λόγος ἐστὶ κράτιστον, Οὐκοῦν, ἔφη, σὺ ἐὰν σιωπᾷς, οὐδενὸς ἄξιος εἶ.

ή. Ὡς δὲ Ἀργεῖοι μετὰ τὴν ἧτταν ἀπήντων αὐτῷ πάλιν θρασύτερον, ταρασσομένους ὁρῶν τῶν συμμάχων τοὺς πλείους, Θαῤῥεῖτε, εἶπεν, ὦ ἄνδρες· ὅπου γὰρ

II. Interrogatus quænam diſciplina maxime exerceretur Spartæ, *Peritia*, inquit, *imperandi et parendi.*

III. Dicebat *Spartanos non quærere quot ſint hoſtium, ſed ubi ſint.*

IV. Ad Mantineam cum prohiberetur pugnare, quod hoſtes numero vincerent, *Neceſſe eſt*, inquit, *contra multos pugnet, qui multis vult imperare.*

V. Interroganti quot eſſent Lacedæmonii, reſpondit, *quanti ad profligandos malos ſufficiunt.*

VI. Corinthiorum muros perambulans, cum ſpectaſſet eos ſublimes, validos, et in longum porrectos ſpatium, *Quænam*, inquit, *hic habitant mulieres?*

VII. Sophiſtæ dicenti Orationem omnium rerum eſſe optimam, *Proinde*, inquit, *tu, cum taces, nullius es pretii.*

VIII. Cum Argivi accepta clade ferocius ei occurrerent, videretque ſociorum pleroſque turbari, dixit: *Bono eſte animo viri: ubi enim nos, qui vici-*

ἡμεῖς οἱ νικῶντες ὀῤῥωδοῦμεν, τί δοκεῖτε ποιεῖν τοὺς ὑφ' ἡμῶν νενικημένους;

θ'. Πρὸς δὲ τὸν ἐκ τῶν Ἀβδήρων πρεσβευτὴν, ὅτε κατεπαύσατο πολλὰ εἰπὼν, ἐρωτῶντα τί τοῖς πολί- F
ταις ἀπαγγείλοι, Ὅτι, ἔφη, ὅσον σὺ χρόνον λέγειν ἔχρηζες, τοσοῦτον ἐγὼ σιωπῶν ἤκουον.

ι'. Ἐπαινούντων δέ τινων Ἠλείους ὅτι δικαιότατοί εἰσι περὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων, Καὶ τί μέγα, εἶπεν, ἢ θαυμαστὸν ποιοῦσιν, εἰ ἐν ἔτεσι πέντε μιᾷ μόνον ἡμέρᾳ δικαιοσύνῃ χρῶνται;

ια'. Πρὸς δὲ τοὺς φάσκοντας ὅτι φθονοῦσί τινες αὐτῷ τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας οἰκίας, Οὐκοῦν, ἔφη, τὰ ἴδια αὐτοὺς κακὰ λυπήσει, καὶ πρὸς τούτοις τά τε ἐμὰ καὶ τῶν ἐμῶν φίλων ἀγαθά.

ιβ'. Συμβουλεύοντος δέ τινος ὅτι δεῖ τοῖς φεύγουσι τῶν πολεμίων διδόναι δίοδον, Καὶ πῶς, ἔφη, τοῖς διὰ δειλίαν φεύγουσι μὴ μαχόμενοι, τοῖς δι' ἀνδρείαν μένουσι μαχησόμεθα;

mus, formido inceſſit, quid putatis animi eſſe iis qui a nobis fuerunt ſuperati?

IX. Abderitarum legato, cum is tandem facto multa loquendi fine interrogaret quid civibus renunciaret: *Hoc*, inquit, *referes, quamdiu tibi viſum fuit loqui, tamdiu me tacitum audiviſſe.*

X. Laudantibus Eleos, quod juſtiſſime Olympicum certamen adminiſtrarent, *Quid præclari eſt*, inquit, *quod toto quinquennio per unicum diem juſtitia funguntur?*

XI. Narrantibus invidere ei quoſdam ex altera familia, reſpondit: *Ergo et ſua ipſis moleſta erunt mala, et præterea mea amicorumque meorum bona.*

XII. Conſulenti ut fugientibus hoſtibus tranſitum concederet: *Quomodo*, inquit, *pugnabimus contra eos qui fortitudine freti nos ſubſiſtunt, ſi in eos non pugnamus, qui præ timiditate fugiunt?*

216 ιγʹ. Προσφερομένου δέ τινος περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας λόγον οὐκ ἀγεννῆ μὲν, δυσχερῆ δὲ ἐπιτελεσθῆναι, Προσδέονταί σου, ὦ ξένε, ἔφη, οἱ λόγοι δυνάμεως καὶ χρημάτων.

ιδʹ. Λέγοντος δέ τινος ὅτι Φίλιππος αὐτοῖς ἀνεπίβατον τὴν Ἑλλάδα ποιήσει, Ἱκανὴ ἡμῖν, ἔφη, ὦ ξένε ἡ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀναστροφή.

ιεʹ. Πρεσβευτὴς ἐκ Περίνθου παραγενόμενος εἰς Λακεδαίμονα, ἐμακρηγόρει· ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων, καὶ ἠρώτα τὸν Ἄγιν τί δὴ τοῖς Περινθίοις ἀπαγγεῖλαι, Τί δ᾽ ἄλλο, ἔφη, ἢ ὅτι σὺ μὲν μόλις ἐπαύσω λέγειν, ἐγὼ δὲ ἐσιώπων;

B ιϛʹ. Πρεσβεύων δὲ μόνος ἧκε πρὸς Φίλιππον· εἰπόντος δ᾽ ἐκείνου, Τί τοῦτο; μόνος ἥκεις; ἔφη, Καὶ γὰρ πρὸς ἕνα.

ιζʹ. Φήσαντος δέ τινος τῶν πρεσβυτέρων πρὸς αὐτὸν γηραιὸν ὄντα, ἐπειδὴ τὰ ἀρχαῖα νόμιμα ἐκλυόμενα ἑώρα, ἄλλα δὲ παρεισδυόμενα μοχθηρὰ, διότι τὰ ἄνω κάτω γίνεται ἐν τῇ Σπάρτῃ, παίζων εἶπε,

XIII. Proponente quodam de libertate Græcis paranda ſententias, non ignobiles quidem eas, ſed exſecutu difficiles, *Tua*, inquit, *hoſpes*, *verba vim et pecuniam deſiderant.*

XIV. Dicenti Philippum ipſis Græciam inacceſſam redditurum, *Sufficit*, inquit, *nobis*, *O hoſpes*, *in noſtra verſari terra.*

XV. Legatus Perintho Spartam miſſus, cum poſt longum ſermonem demum interrogaret Agin quid reſponſi Perinthiis ferret, *Nihil aliud*, inquit, *quam te*, *me tacente*, *vix tandem finem loquendi feciſſe.*

XVI. Cum ſolus veniſſet ad Philippum legatus iſque quæreret quid ita ſolus veniſſet: reſpondit, *Etenim ad unum.*

XVII. Jam ſeniori quidam antiquas leges videns elangueſcere, pravaſque alias obrepere, dicebat Spartæ res

Κατὰ λόγον οὕτω προβαίνει τὰ πράγματα, εἰ τοῦτο γίγνεται· καὶ γὰρ ἐγὼ παῖς ὢν ἤκουον παρὰ τοῦ πατρὸς ὅτι τὰ ἄνω κάτω γέγονε παρ' αὐτοῖς· ἔφη δὲ καὶ τὸν πατέρα αὐτῷ παιδὶ ὄντι τοῦτο εἰρηκέναι· ὥστε οὐ χρὴ θαυμάζειν εἰ χείρω τὰ μετὰ ταῦτα τῶν προτέρων, ἀλλ' εἴπου βελτίω καὶ παραπλήσια γένοιτο. C

ιη'. Ἐρωτηθεὶς δὲ πῶς ἄν τις ἐλεύθερος διαμένοι, Θανάτου καταφρονῶν, ἔφη.

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

α'. Ἆγις ὁ νεώτερος, Δημάδου λέγοντος ὅτι τὰ Λακωνικὰ ξίφη διὰ μικρότητα καταπίνουσιν οἱ θαυματοποιοὶ, Καὶ μὴν, ἔφη, οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν πολεμίων τοῖς ξίφεσιν ἐφικνοῦνται.

β'. Πρὸς δὲ ἄνθρωπον πονηρὸν ἐρωτῶντα πολλάκις τίς ἄριστος εἴη Σπαρτιάτης, Ὁ σοὶ ἀνομοιότατος.

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ.

Ἆγις ὁ τελευταῖος τῶν Λακεδαιμονίων βασιλέων ἐξ ἐνέδρας συλληφθεὶς, καὶ καταδικασθεὶς ὑπὸ τῶν Ἐφόρων D

ſurſum verſum inverti. Tum Agis per jocum: *Hoc ſi fit, rationi convenienter fit. Nam puer ipſe audivi patrem meum dicere, ſurſum verſum res ſua ætate inverſas eſſe: idemque is ſe puerum ex ſuo patre audiviſſe aiebat. Non ergo mirandum, ſi poſteriora prioribus deteriora eveniunt, ſed ſi quando meliora aut ſimilia obtingerent.*

XVIII. Interrogatus, qua quis ratione liber permaneat, reſpondit, *Si mortem deſpiciat.*

AGIDIS MIN.

I. Agis minor Demade dicente præſtigiatores gladios Laconicos ob parvitatem deglutire: *Atqui*, inquit, *gladiis potiſſimum nos hoſtem impetimus.*

II. Pravo homini ſæpenumero interroganti quis eſſet Spartanorum optimus, reſpondit: *Qui tui eſt diſſimillimus.*

AGIDIS ULTIMI.

Agis ultimus Lacedæmoniorum regum per inſidias captus, indictaque cauſa damnatus ab Ephoris, cum ad la-

χωρὶς δίκης, ἀπαγόμενος ἐπὶ τὸν βρόχον, ἰδών τινα τῶν ὑπηρετῶν κλαίοντα, Παῦσαι, εἶπεν, ὦ ἄνθρωπε, ἐπ' ἐμοὶ κλαίειν· καὶ γὰρ οὕτω παρανόμως καὶ ἀδίκως ἀπολλύμενος, κρείσσων εἰμὶ τῶν ἀναιρούντων. Καὶ ταῦτα εἰπὼν παρέδωκε τῷ βρόχῳ τὸν τράχηλον ἑκουσίως.

ΑΚΡΟΤΑΤΟΥ.

Ἀκρότατος, ἐπεὶ οἱ γονεῖς αὐτὸν ἄδικόν τι συμπρᾶξαι αὐτοῖς ἠξίουν, μέχρι τινὸς ἀντέλεγεν· ὡς δὲ ἐνέκειντο, εἶπεν, Ἕως μὲν παρ' ὑμῖν ἦν, οὐκ ἠπιστάμην δικαιοσύνης οὐδεμίαν ἔννοιαν· ἐπεὶ δέ με τῇ πατρίδι
E παρέδοτε καὶ τοῖς ταύτης νόμοις, ἔτι δὲ δικαιοσύνῃ καὶ καλοκἀγαθίᾳ ἐπαιδεύσατε ὡς ἠδύνασθε, τούτοις πειράσομαι ἢ ὑμῖν ἕπεσθαι· καὶ ἐπεὶ θέλετε ἄριστα πράττειν, ἄριστα δὲ τὰ δίκαιά ἐστι καὶ ἰδιώτῃ καὶ πολὺ μᾶλλον ἄρχοντι, πράξω ἃ θέλετε· ἃ δὲ λέγετε, παραιτήσομαι.

ΑΛΚΑΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΤΗΛΕΚΡΟΥ.

α'. Ἀλκαμένης ὁ Τηλέκρου, πυθομένου τινὸς πῶς ἂν

queum, quo erat ei guttur elidendum, duceretur, cuidam miniſtrorum, quem plorare videbat: *Deſine*, inquit, *me deflere, qui tam ſcelerate atque injuſte morti addictus, meliore ſum quam qui me necant conditione:* atque ſic locutus, funi ultro cervicem præbuit.

ACROTATI.

Acrotatus parentibus poſtulantibus ut injuſta quadam in re operam ipſis navaret, cum aliquandiu verbis repugnaſſet, gravius urgentibus dixit: *Quamdiu vobiſcum vixi, nullam habui juſtitiæ notitiam: ſed poſtquam me patriæ ejuſque legibus tradidiſtis, et ad juſtitiam honeſtatemque pro viribus facultatibuſque veſtris erudiviſtis, conabor his potius quam vobis obſequi. Ac quoniam vultis me optima agere, optimum autem eſt cum privato, tum multo etiam magis principi id quod eſt juſtum: agam quæ vultis, quæ vero dicitis detrectabo.*

ALCAMENIS.

I. Alcamenes Telecli filius interrogatus quo quis pacto

τις ἄριστα βασιλείαν διατηρεῖ, Εἰ περὶ πλείονος, ἔφη, τὸ κέρδος μὴ ποιοῖτο.

β'. Ἑτέρου δὲ ἐπιζητοῦντος διὰ τί παρὰ Μεσσηνίων
δῶρα οὐκ ἐδέξατο, Ὅτι λαβόντος μου, ἔφη, πρὸς τοὺς F
νόμους εἰρήνην ἄγειν ἀδύνατον.

γ'. Λέγοντος δέ τινος ὅτι συνεσταλμένως ζῇ ἱκανὴν οὐσίαν κεκτημένος, Καλὸν γάρ, ἔφη, πολλὰ κεκτημένον ζῆν κατὰ λογισμὸν καὶ μὴ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ.

α'. Ἀλεξανδρίδας ὁ Λέοντος πρὸς τὸν δυσφοροῦντα περὶ τὴν ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῦ γενομένην φυγήν, Ὦ λῷστε, ἔφη, μὴ τὴν πόλιν φεύγων ὀρρώδει, ἀλλὰ τὴν δικαιοσύνην.

β'. Τῷ δὲ τοῖς Ἐφόροις τὰ δέοντα μὲν λέγοντι, πλείω δὲ τοῦ ἱκανῶν, Ὦ ξένε, ἔφη, οὐκ ἐν δέοντι τῷ δέοντι χρῇ.

γ'. Πυνθανομένου δέ τινος διὰ τί τοῖς εἵλωσι

F. 11. μὲν λέγοντι] Sic H. J. Venet. Voſſ. Collat. Muret. Mez. T. P. Vulgo μὴ λέγοντι.

regnum optime conſervaret, reſpondit, *Si lucrum poſthabeat.*

II. Alii quærenti cur dona a Meſſeniis non accepiſſet, reſpondit: *Quia iis acceptis fieri non poterat ut cum legibus pacem tenerem.*

III. Dicenti vivere ipſum contracte, ſatis alioquin opulentum, *Præclarum eſſe*, dixit, *eum, qui ſit locuples, vivere ſecundum rationem, non ſecundum cupiditates.*

ALEXANDRIDÆ.

I. Alexandridas Leonis filius cuidam exilium iniquius ferenti, *Heus tu*, inquit, *non quod ab urbe ſis alienus gravius eſt ferendum, ſed ſi a juſtitia eſſes.*

II. Ei qui ad Ephoros quædam non quidem abs re, ſed tamen verboſius æquo verbis explicuerat, *Hoſpes*, inquit, *re neceſſaria uteris nulla neceſſitate poſtulante.*

III. Interroganti cur ſervis

217 τοὺς ἀγροὺς ἐγχειρίζουσι, καὶ οὐκ αὐτοὶ ἐπιμελοῦνται, Ὅτι, ἔφη, οὐ τούτων ἐπιμελούμενοι, ἀλλ᾽ ἑαυτῶν, αὐτοὺς ἐκτησάμεθα.

δʹ. Ἑτέρου δέ τινος λέγοντος ὅτι βλάπτουσιν αἱ δόξαι, καὶ ὅτι τούτων ὁ ἀπαλλαγεὶς εὐδαιμονήσει, Οὐκοῦν οἱ τὰ ἄδικα, ἔφη, ποιοῦντες, κατὰ τὸν σὸν λόγον εὐδαίμονες ἂν εἶεν· πῶς γὰρ ἄν τις ἱεροσυλῶν ἢ ἀδικῶν δόξης ἐπιμελοῖτο;

εʹ. Ἄλλου δὲ ἐρωτῶντος διὰ τί ἐν τοῖς πολέμοις Σπαρτιᾶται θαῤῥαλέως κινδυνεύουσιν, Ὅτι, ἔφη, αἰδεῖσθαι περὶ βίου μελετῶμεν, οὐχ ὥσπερ οἱ ἄλλοι, φοβεῖσθαι.

ϛʹ. Ἐρωτῶντος δέ τινος αὐτὸν διὰ τί τὰς περὶ
B τοῦ θανάτου δίκας πλείοσιν ἡμέραις οἱ γέροντες κρίνουσιν, κἂν ἀποφύγῃ τις, οὐδὲν ἧσσόν ἐστιν ὑπόδικος, Πολλαῖς μὲν, ἔφη, ἡμέραις κρίνουσι, ὅτι περὶ θανάτου τοῖς διαμαρτάνουσιν οὐκ ἔστι μεταβουλεύσασθαι· νόμων δὲ

A. 5. εὐδαιμονήσει] Ita H. J. Voſſ. P. Vulgo εὐδαιμόνησεν.
A. 10. αἰδεῖσθαι] Ita recte T. P. Mez. et infra p. 231. F. Jam monuit Leopard. Emend. IX. 7. et poſt eum Lennepius ad Phalar. p. 249. Correximus et Latina.

Heilotibus agros colendos traderent, non ipſi curarent, reſpondit: *Quia eos paravimus non ut ipſos, ſed ut nos curaremus.*

IV. Quodam dicente, exiſtimationem eſſe damnoſam, beatumque fore qui de gloria paranda non laboret: *Hac*, inquit, *tua ratione flagitioſi erunt beati: qui enim ſacrilegus aut injuſte agens famam curaret?*

V. Interroganti cur Spartani in bellis ita audacter pericula adirent, reſpondit, *Quia nobis ſtudio eſt ut verecundi ſimus de vita, non, ut alii, timidi.*

VI. Interrogatus cur cum de vita inquiritur in judicio, cauſa a ſenioribus per complures dies diſceptetur, et qui abſolvitur, nihilominus reus maneat, ſic reſpondit: *Plures dies judicio impendi, quod in tali caſu error correctionem non admittat: interim reum*

ὑπόδικον δέησαι εἶναι, ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν νόμον ἂν εἴη καὶ τὸ κρείττονα βουλεύσασθαι.

ΑΝΑΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΥΚΡΑΤΕΟΣ.

Ἀνάξανδρος ὁ Εὐρυκράτεος, πυνθανομένου τινὸς διὰ τί χρήματα οὐ συνάγουσιν εἰς τὸ δημόσιον, Ὅπως, ἔφη, μὴ οἱ φύλακες αὐτῶν γινόμενοι διαφθείρωνται.

ΑΝΑΞΙΛΟΥ.

Ἀναξίλας πρὸς τὸν θαυμάζοντα διὰ τί οἱ Ἔφοροι C
τοῖς βασιλεῦσιν οὐχ ὑπεξανίστανται, καὶ ταῦτα ὑπὸ τῶν βασιλέων καθιστάμενοι, Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἔφη, δι' ἣν ἐφορεύουσιν.

ΑΝΔΡΟΚΛΙΔΟΥ.

Ἀνδροκλίδας ὁ Λάκων πηρωθεὶς τὸ σκέλος, κατέταξεν αὐτὸν εἰς τοὺς πολεμιστάς· ὡς δὲ ἵσταντό τινες διακωλύοντες, ὅτι ἐπεπήρωτο, Ἀλλ' οὐ φεύγοντα, εἶπε, μένοντα δὲ δεῖ τοῖς ἀντιτεταγμένοις μάχεσθαι.

ΑΝΤΑΛΚΙΔΟΥ.

α'. Ἀνταλκίδας ἐν Σαμοθρᾴκῃ μυούμενος, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἱερέως τί δεινότερον δέδρακεν ἐν τῷ D

legibus teneri, quia hac lege permiſſum ſit rectius aliquid de eo decernere.

ANAXANDRI.

Anaxander Eurycratis filius quærenti cur pecuniam in ærarium non colligerent Spartani, reſpondit, *Ne cuſtodes ei præfecti corrumpantur.*

ANAXILÆ.

Anaxilas, miranti cur Ephori regibus non aſſurgerent, cum quidem ab iis conſtituantur: *Cauſa*, inquit, *eadem eſt cum ea ob quam Ephori ſunt.*

ANDROCLIDÆ.

Androclidas Laco mutilatus pedem inter milites ſuum nomen profeſſus eſt: prohibentibus, quod eum mutilum dicerent, *Atqui*, inquit, *non fugientem ſed manentem oportet pugnare in hoſtes.*

ANTALCIDÆ.

I. Antalcidas in Samothrace cum initiaretur ſacris, quærenti ſacrificulo ecquid in vita

βίῳ, Εἴ τι μοι πέπρακται τοιοῦτον, εἴσονται, εἶπεν, αὐτοὶ οἱ θεοί.

β'. Πρὸς δὲ τὸν ἀμαθεῖς καλοῦντα τοὺς Λακεδαιμονίους Ἀθηναῖον, Μόνοι γοῦν, εἶπεν, ἡμεῖς οὐδὲν μεμαθήκαμεν παρ' ὑμῶν κακόν.

γ'. Ἑτέρου δ' Ἀθηναίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ πολλάκις ὑμᾶς ἐδιώξαμεν, Ἡμεῖς δὲ, ἔφη, οὐδέποτε ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα.

δ'. Ἄλλου δ' ἐρωτήσαντος πῶς ἄν τις μάλιστα ἀρέσκοι τοῖς ἀνθρώποις, Εἰ ἥδιστα μὲν, ἔφη, αὐτοῖς διαλέγοιτο, ὠφελιμώτατα δὲ προσφέροιτο.

έ. Σοφιστοῦ δὲ τινος μέλλοντος ἀναγινώσκειν ἐγκώ-
E μιον Ἡρακλέους, Τίς γὰρ αὐτὸν, ἔφη, ψέγει;

ς'. Πρὸς Ἀγησίλαον πληγέντα ἐν μάχῃ ὑπὸ Θηβαίων, Ἀπέχεις, εἶπε, τὰ διδασκάλια, μὴ βουλομένους αὐτοὺς μηδ' ἐπισταμένους μάχεσθαι διδάξας. Ἐδόκουν γὰρ ταῖς συνεχέσιν ἐπ' αὐτοὺς τοῦ Ἀγησιλάου στρατείαις μάχιμοι γεγονέναι.

flagitii perpetraſſet: *Si quid,* ait, *tale egi, norunt ipſi dii.*

II. Athenienſi indoctos appellanti Spartanos dixit: *Soli ergo nos nihil a vobis didicimus mali.*

III. Alii Athenienſi dicenti, *Nos quidem vobis a Cephiſo pulſis ſæpenumero inſtitimus:* reſpondit: *At nos vobis nunquam ab Eurota.*

IV. Interroganti, qua quis ratione maxime placere hominibus poſſet, reſpondit, *Si dicendo eos quamplurimum delectet, et in vitæ uſu maxime eis proſit.*

V. Sophiſtæ cuidam laudationem Herculis recitare volenti, *Quis enim,* inquit, *eum vituperat?*

VI. Ageſilao in pugna a Thebanis vulnerato, *Habes,* ait, *mercedem, qui eos invitos ignaroſque pugnare docueris.* Videbantur enim Thebani continentibus in ipſos Ageſilai expeditionibus bellicoſi facti.

ζ'. Ἔλεγε δὲ οὗτος τείχη εἶναι τῆς Σπάρτης, τοὺς νέους· ὅρια δὲ, τὰς ἐπιδορατίδας.

η'. Πρὸς δὲ τὸν ἐπιζητοῦντα ὅτι ἐγχειριδίοις βραχέσι κατὰ πόλεμον χρῶνται Λακεδαιμόνιοι, Διότι, εἶπε, πλησίον τοῖς πολεμίοις μαχόμεθα.

ΑΝΤΙΟΧΟΥ.

Ἀντίοχος ἐφορεύων ὡς ἤκουσεν ὅτι Μεσσηνίοις Φίλιπ- F
πος τὴν χώραν ἔδωκεν, ἠρώτησεν, Εἰ καὶ δύναμιν αὐτοῖς παρέσχετο, ὥστε μαχομένοις περὶ τῆς χώρας κρατεῖν.

ΑΡΙΓΕΩΣ.

α'. Ἀριγεὺς, ἐπαινούντων τινῶν οὐχ ἰδίας ἀλλά τινας τῶν ἀλλοτρίων γυναικῶν, Μὰ τοὺς θεοὺς, εἶπε, περὶ τῶν καλῶν κἀγαθῶν γυναικῶν οὐδένα δεῖ λόγον εἰκῆ λέγεσθαι, ἀγνοεῖσθαι δ' αὐτὰς τὸ παράπαν ὁποῖαί τυγχάνουσι, πλὴν μόνοις τοῖς συμβιοῦσι.

β'. Διὰ Σελινοῦντος δέ ποτε τῆς Σικελίας πορευόμενος, ἰδὼν ἐπὶ μνήματος ἐλεγεῖον ἐπιγεγραμμένον,

F. 1. Ἀντίοχος ἐφορεύων] Repoſui ex Venet. Voſſ. P. Vulgo Ἐφορεύων Ἀντίοχος.
F. 3. ὥστε μαχομένοις] Vel corrigendum μαχομένους: vel delendum ὥστε.

VII. *Muros Spartæ* aiebat *eſſe juvenes, terminos autem haſtarum cuſpides.*

VIII. Quærenti cur in bello gladiis brevibus uterentur Spartani, cauſam reddidit, *Quod comminus in hoſtem pugnarent.*

ANTIOCHI.

Antiochus Ephorus, audito Meſſeniis agrum a Philippo adſignatum, *An*, inquit, *vim quoque iis dedit, ut de eo pugnantes vincant?*

ARIGEI.

I. Arigeus, cum quidam non ſuas, ſed alienas laudarent mulieres, *Mehercle*, inquit, *de pulchris et honeſtis mulieribus nihil temere dici, ſed quales eæ ſint omnibus extra maritos ignotum eſſe oportebat.*

II. Aliquando per Selinuntem Siciliæ urbem iter faciens, in monimento quodam hanc legit inſcriptionem,

Σβεννύντας ποτὲ τούσδε τυραννίδα χάλκεος Ἄρης
Εἷλε· Σελινοῦντος δ' ἀμφὶ πύλαις ἔθανον,

Δικαίως, ἔφη, ἀπεθάνετε τυραννίδα καιομένην ἀποσβεννύναι ἐπιχειρήσαντες· τοὐναντίον γὰρ ἔδει ὅλην αὐτὴν ἀφεῖναι κατακαῆναι.

218 ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ.

α'. Ἀρίστων, ἐπαινοῦντός τινος τὴν τοῦ Κλεομένους χρείαν, ὅτι ἐρωτηθεὶς τί δεῖ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα ποιεῖν, εἶπε, Τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν· Καὶ πόσῳ κρεῖσσον, ἔφη, ὦ λῷστε, τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς φίλους ποιεῖν; Αὕτη Σωκράτους ὁμολογουμένη πρὸς πάντων χρεία οὖσα, καὶ εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται.

β'. Πυνθανομένου δέ τινος πόσοι Σπαρτιᾶται τὸ πλῆθος, Ὅσοι ἱκανοὶ, εἶπε, τοὺς ἐχθροὺς ἀπείργειν.

γ'. Τῶν Ἀθηναίων δέ τινος ἔπαινον ἐπιτάφιον
B ἀναγινώσκοντος τῶν πεσόντων ὑπὸ Λακεδαιμονίων, Ποδαποὺς οὖν, ἔφη, εἶναι νομίζεις τοὺς ἡμετέρους νικήσαντας τούτους;

Hos reſtinguentes Mars forte tyrannida ſævus
Pone Selinuntis mœnia ſtravit humi.

tum ille: *Merito eſtis interfecti, aggreſſi tyrannidem ardentem reſtinguere, quæ ut conflagraret ſinere potius debebatis.*

ARISTONIS.

I. Ariſto, laudante quodam Cleomenis dictum, qui interrogatus quod eſſet boni regis officium, reſponderat, *Amicis bene, inimicis male facere: Quanto*, inquit, *mi homo, rectius erat amicis bene facere, ex inimicis autem amicos redigere?* Hoc conſtat primum omnium Socratem dixiſſe, eique ut autori acceptum fertur.

II. Interroganti quot numero eſſent Spartani, *Tot*, inquit, *quot hoſtibus arcendis ſufficiant.*

III. Recitanti cuidam funebrem orationem in Athenienſes a Lacedæmoniis cæſos, *Quales*, inquit, *putas eſſe noſtros, a quibus ii victi ſunt?*

ΑΡΧΙΔΑΜΙΔΟΥ.

α΄. Ἀρχιδαμίδας πρὸς τὸν ἐπαινοῦντα Χαρίλαον ὅτι πρὸς ἅπαντας ὁμοίως πρᾷος ἦν, Καὶ πῶς τις, ἔφη, δικαίως ἂν ἐπαινοῖτο, εἰ καὶ πρὸς τοὺς πονηροὺς πρᾷος εἴη;

β΄. Μεμφομένου δέ τινος Ἑκαταῖον τὸν σοφιστὴν ὅτι παραληφθεὶς εἰς τὸ συσσίτιον αὐτῶν, οὐδὲν ἔλεγεν, Ἀγνοεῖν μοι δοκεῖς, εἶπεν, ὅτι ὁ εἰδὼς λόγον, καὶ τὸν τοῦ λέγειν καιρὸν οἶδεν.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ ΤΟΥ ΖΕΥΞΙΔΑΜΟΥ. C

α΄. Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, πυθομένου τινὸς αὐτὸν τίνες προεστήκασι τῆς Σπάρτης, Οἱ νόμοι καὶ τὰ ἀρχεῖα, ἔφη, κατὰ τοὺς νόμους.

β΄. Πρὸς δὲ τὸν ἐπαινοῦντα κιθαρῳδὸν καὶ θαυμάζοντα τὴν δύναμιν αὐτοῦ, Ὦ λῷστε, ἔφη, ποῖον γέρας παρὰ σοῦ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἔσται ὅταν κιθαρῳδὸν οὕτως ἐπαινῇς;

γ΄. Ἐπεὶ δέ τις αὐτῷ συνιστὰς ψάλτην, εἶπεν, Οὗτος ἀγαθὸς ψάλτης ἐστίν, Παρ' ἡμῖν δέ γε ἀγαθὸς

ARCHIDAMIDÆ.

I. Archidamidas laudanti Charilaum, quod omnibus ex æquo mitis eſſet, *Qui poteſt*, inquit, *juſte laudari, qui etiam malis ſe mitem præbet?*

II. Cuidam Hecateum ſophiſtam reprehendenti, quod in convictum ipſorum (quod ſyſſition vocant) receptus nihil diceret: *Ignorare mihi videre*, dixit, *Quod, qui dicere novit, tempus etiam dicendi non ignorat.*

ARCHIDAMI ZEUXIDAMI F.

I. Archidamus Zeuxidami filius interrogatus quinam Spartæ præeſſent, reſpondit: *Leges, et magiſtratus ex earum præſcripto.*

II. Laudanti citharœdum, ejuſque peritiam admiranti, *Mi homo*, inquit, *quis honor apud te erit bonis viris, qui fidicinem adeo laudes?*

III. Cum ei quidam fidicinem commendaret ab arte: *Hic quidem*, dixit alio com-

ζωμοποιός. Ὡς οὐδὲν διαφέρον ἢ δι' ὀργάνων φωνὴν
D ἡδονὴν ἐμποιεῖν, ἢ δι' ὄψων καὶ ζωμοῦ σκευασίας.

δ'. Ὑπισχνουμένου δέ τινος αὐτῷ τὸν οἶνον ἡδὺν, Πρὸς τί; ἔφη· καὶ γὰρ δαπανηθήσεται πλείων, καὶ ποιήσει τὰ ἀνδρεῖα ἀχρηστότερα.

ε'. Στρατοπεδεύων δὲ περὶ Κόρινθον, εἶδεν ἐκ τοῦ περὶ τὸ τεῖχος τόπου λαγωοὺς ἀναστάντας· εἶπεν οὖν πρὸς τοὺς συστρατιώτας, Εὐάλωτοι ἡμῶν οἱ πολέμιοί εἰσι.

ϛ'. Δύο δέ τινων διαιτητὴν αὐτὸν λαβόντων, ἀγαγὼν εἰς τὸ τῆς Χαλκιοίκου τέμενος, ἐξώρκισεν ἐμμεῖναι τοῖς κριθεῖσιν αὐτούς· ὁμοσάντων δὲ ἐκείνων, Κρίνω τοίνυν, ἔφη, μὴ πρότερον ἀπελθεῖν ὑμᾶς ἐκ τοῦ τεμένους
E πρὶν ἂν τὰ πρὸς ἀλλήλους διαλύσησθε.

ζ'. Ταῖς δὲ θυγατράσιν αὐτοῦ ἱματισμὸν πολυτελῆ Διονυσίου τοῦ τυράννου Σικελίας πέμψαντος, οὐκ ἐδέξατο, εἰπὼν, Φοβοῦμαι μὴ περιθέμεναι αἱ κόραι φανῶσί μοι αἰσχραί.

monſtrato, *apud nos bonus eſt juris coctor:* ſignificans nihil præſtare artificium quod voce voluptatem gignit ei quod obſonio aut juſculo parando voluptatem conciliat.

IV. Pollicenti ſe vinum ei dulce redditurum, *Quid attinet?* inquit: *nam et plus inſumetur*, et *convivia reddet minus utilia.*

V. Caſtra ad Corinthum metatus, cum e loco muris vicino prodire lepores cerneret, commilitonibus dixit *Facile hoſtes in noſtram venient poteſtatem.*

VI. Arbiter a duobus ſumptus, adductus in Chalciœci Minervæ fanum, ſacramento devinxit, *ſtaturos eos ei quam tuliſſet ipſe ſententiæ.* Qua confecta re, *Pronunciare ſe* dixit, *non niſi prius compoſita lite ipſos inde abire debere.*

VII. Cum Dionyſius Siciliæ tyrannus pretioſas veſtes filiabus ipſius miſiſſet, non accepit: quod *vereri* ſe diceret, *ne his indutæ deformes ipſi viderentur.*

η'. Θεασάμενος δὲ τὸν υἱὸν προπετῶς μαχόμενον Ἀθηναίοις, Ἢ τῇ δυνάμει πρόσθες, ἔφη, ἢ τοῦ φρονήματος ὕφες.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ.

α'. Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου, Φιλίππου μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην σκληροτέραν αὐτῷ ἐπιστολὴν γράψαντος, ἀντέγραψεν, Εἰ μετρήσαις τὴν σεαυτοῦ σκιὰν, οὐκ ἂν εὕρεις αὐτὴν μείζονα γεγενημένην ἢ πρὶν νικᾶν.

β'. Ἐρωτηθεὶς δὲ πόσης χώρας κρατοῦσι Σπαρτιᾶται, Ὅσης ἂν, ἔφη, τῷ δόρατι ἐφίκωνται.

γ'. Περιάνδρου τοῦ ἰατροῦ ἀξιολόγου κατὰ τέχνην ὄντος, καὶ ἐπαινουμένου δὲ τὰ μάλιστα, φαῦλα δὲ ποιήματα γράφοντος, Τί δή ποτε, ὦ Περίανδρε, εἶπεν, ἀντὶ χαρίεντος ἰατροῦ κακὸς ποιητὴς καλεῖσθαι ἐπιθυμεῖς;

δ'. Ἐν δὲ τῷ πρὸς Φίλιππον πολέμῳ συμβουλευόντων τινῶν ὅτι πόρρω τῆς οἰκείας τὴν μάχην συνάπτειν δεῖ,

VIII. Filium audacius pugnare adverſus Athenienſes videns, *Aut adde*, inquit, *viribus*, *aut aliquid de animi elatione deminue.*

ARCHIDAMI AGESILAI F.

I. Archidamus Ageſilai filius Philippo, qui ad Chæroneam victoria potitus litteras ad ipſum dederat aſperiores, reſcripſit: *Si tuam umbram metiaris*, *deprehendes eam nihilo*, *quam fuit ante victoriam*, *eſſe longiorem.*

II. Interrogatus quantum regionis Spartani poſſiderent, *Quanto*, reſpondit, *haſta pertingimus.*

III. Cum Periander nobilis laudatiſſimuſque medicus inepta carmina ſcriberet: *Quanam*, inquit, *de cauſa pro ſcito medico cupis appellari malus poeta?*

IV. In bello contra Philippum, ſuadentibus nonnullis procul a patria pugnandum eſſe: *Non hoc*, ait, *conſideran-*

Ἀλλ' οὐ τοῦτο, ἔφη, ὁρᾷν δεῖ, ἀλλ' εἰ μαχόμενοι, κρείσσονες τῶν πολεμίων ἐσόμεθα.

ε'. Πρὸς δὲ τοὺς ἐπαινοῦντας αὐτὸν ὅτι τὴν πρὸς τοὺς Ἀρκάδας μάχην ἐνίκησε, Βέλτιον ἂν ἦν εἰ τῇ φρονήσει, ἔφη, αὐτοὺς ἐνικῶμεν μᾶλλον ἢ τῇ ἰσχύϊ.

219 ϛ'. Ὅτε δὲ εἰς Ἀρκαδίαν ἐνέβαλε, πυθόμενος βοηθεῖν αὐτοῖς Ἠλείους, ἐπέστειλεν αὐτοῖς, Ἀρχίδαμος Ἠλείοις· Καλὸν ἡσυχία.

ζ'. Τῶν δὲ συμμάχων ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ ἐπιζητούντων πόσα χρήματα ἀρκέσει, καὶ ἀξιούντων ὁρίσαι τοὺς φόρους, Ὁ πόλεμος, ἔφη, οὐ τεταγμένα σιτεῖται.

η'. Καταπελτικὸν δὲ βέλος ἰδὼν τότε πρῶτον ἐκ Σικελίας κομισθὲν, ἀνεβόησεν, Ἡράκλεις, Ἀπόλωλεν ἀνδρὸς ἀρετά.

θ'. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐβούλοντο Ἕλληνες πείθεσθαι αὐτῷ, καὶ λῦσαι τὰς πρὸς Ἀντίγονον καὶ Κρατερὸν τὰς

F. 13. ἀλλ' εἰ μαχόμενοι] Sic H. J. Venet. Voſſ. Xyl. In Ald. et Baſ. erat ἀλλ' εὐμαχόμενοι: quod Steph. mutavit in ἀλλ' εἰ εὖ μαχόμενοι. Puto tamen verum eſſe ἀλλ' οὐ μαχόμενοι, *ſed ubi pugnaturi.*

A. 2. ἐπέστειλεν] Ita T. recte ſane; monente item Valckenario ad Theocr. p. 258. qui ad Laconicam Dialectum etiam ἁσυχία corrigit.

dum eſt, ſed an hoſtem prælio ſuperaturi ſimus.

V. Laudantibus ipſum quod Arcades viciſſet, reſpondit: *Præſtabat eos prudentia a nobis, quam viribus eſſe victos.*

VI. Impreſſione in Arcadiam facta, Eleos Arcadibus auxilium velle ferre audiens, ſic per litteras compellavit, *Archidamus Eleis: Bonum eſt quieſcere.*

VII. Sociis in bello Peloponneſiaco quærentibus quantum pecuniæ ſufficeret, et tributum definiri ſibi poſtulantibus: reſpondit, *Bellum determinato ſumptu non ali.*

VIII. Ubi catapultæ tormentum vidit, tum primum ex Sicilia allatum, exclamavit: *Hercules, periit viri virtus.*

IX. Græcis ei obtemperare, et ſolvere cum Antigono et Cratero Macedonibus inita pacta, libertatemque amplecti

Μακεδόνας ὁμολογίας, καὶ ἐλευθερίας τυχεῖν, ὡς χαλεπωτέρων B
ἐσομένων Λακεδαιμονίων ἢ Μακεδόνων, εἶπε, Πρόβατον μὲν ἀεὶ τὴν αὐτὴν φθέγγεται φωνήν, ἄνθρωπος δὲ πολλὰς καὶ ποικίλας· ἕως ἂν τὸ δόξαν ἐπιτελέσῃ.

ΑΣΤΥΚΡΑΤΙΔΟΥ.

Ἀστυκρατίδας, εἰπόντος τινὸς αὐτῷ, μετὰ τὸ ἡττηθῆναι Ἆγιν τὸν βασιλέα ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀντίγονον μάχῃ περὶ Μεγάλην πόλιν, Τί ποιήσετε, ὦ Λακεδαιμόνιοι; ἢ δουλεύσετε Μακεδόσιν; εἶπε, Τί δέ; κωλῦσαι ἂν δύναιτο Ἀντίπατρος μαχομένους ἡμᾶς ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς Σπάρτης;

ΒΙΑΝΤΟΣ. C

Βίας ἐνεδρευθεὶς ὑπὸ Ἰφικράτους τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ, καὶ ἐρωτώμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τί δεῖ ποιεῖν, Τί γὰρ ἄλλο, ἔφη, ἢ ὑμᾶς μὲν σώζεσθαι, ἐμὲ δὲ μαχόμενον ἀποθανεῖν;

ΒΡΑΣΙΔΟΥ.

α'. Βρασίδας ἐν ἰσχάσι συλλαβὼν μῦν, καὶ δηχ-

B. 7. πρὸς τὸν Ἀντίγονον μάχῃ] Ita omnes libri. Legendum Ἀντίπατρον.

recuſantibus, quia moleſtiores ſibi fore Spartanos quam Macedones putarent: *Ovis*, dixit, *ſemper voce utitur eadem: homo multis et variis, dum conficiat quod vult.*

ASTYCRATIDÆ.

Aſtycratidas, poſtquam Agis rex ad Megalopolin fuit ab Antigono pugna ſuperatus, dicenti, quid facietis Spartani? an Macedonibus ſervietis? reſpondit: *Quid? an impedire poteſt victor, ne pugnantes pro Sparta mortem oppetamus?*

BIANTIS.

Bias inſidiis circumventus ab Iphicrate Athenienſium duce, militibus interrogantibus quid faciendum foret: *Quid aliud*, inquit, *quam ut vos veſtræ ſaluti conſulatis, ego pugnans moriar?*

BRASIDÆ.

I. Braſidas murem in caricis a ſe deprehenſum morſus

θεὶς, ἀφῆκεν· εἶτα πρὸς τοὺς παρόντας, Οὐδὲν οὕτως, ἔφη, μικρόν ἐστιν ὃ οὐ δύναται σώζεσθαι τολμῶν ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιχειροῦντας.

β΄. Ἐν δέ τινι μάχῃ διὰ τῆς ἀσπίδος ἀκοντισθεὶς, καὶ τὸ δόρυ τοῦ τραύματος ἐξελκύσας, αὐτῷ τούτῳ τὸν
D πολέμιον ἀπέκτεινε· καὶ, πῶς ἐτρώθη ἐρωτηθεὶς, Προδούσης με, ἔφη, τῆς ἀσπίδος.

γ΄. Ἐξελθὼν δὲ ἐπὶ πόλεμον ἔγραψε τοῖς Ἐφόροις, Ἅσσα δηλῶμαι πράξω ποτὴν πόλεμον, ἢ τεθναξοῦμαι.

δ΄. Ἐπεὶ δὲ συνέβη πεσεῖν αὐτὸν ἐλευθεροῦντα τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης Ἕλληνας, οἱ δὲ πεμφθέντες εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἀργιλεωνίδι προσῆλθον· πρῶτον μὲν ἠρώτησεν εἰ καλῶς ὁ Βρασίδας ἐτελεύτησεν· ἐγκωμιαζόντων δὲ τῶν Θρᾳκῶν, καὶ λεγόντων ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἐστὶ τοιοῦτος, Ἀγνοεῖτε, εἶπεν, ὦ ξένοι· Βρασίδας
E γὰρ ἦν μὲν ἀνὴρ ἀγαθὸς, πολλοὶ δ' ἐκείνου κρείσσονες ἐν τῇ Σπάρτῃ.

D. 8. Ἀργιλεωνίδι] Sic J. Vulgo Ἀργιλεονίδι.

ab eo dimiſit: tum ad eos qui aderant converſa oratione, *Nihil*, inquit, *ita eſt exiguum quod ſalvum eſſe non poſſit, ſi vim inferentes ulciſci audeat.*

II. Quadam in pugna telo per clypeum adacto vulneratus, hoc ipſo evulſo hoſtem interfecit: interrogatuſque quomodo vulnus accepiſſet, reſpondit, *Prodente me clypeo.*

III. In bellum proficiſcens, Ephoris ſcripſit: *In bello omnia quæ voluero recte geram, aut moriar.*

IV. Poſtquam liberatis qui in Thracia habitabant Græcis in acie cecidit, miſſique Spartam legati matrem ejus Argileonidem convenerunt: primum ea quæſivit, an honeſte obiiſſet Braſidas: deinde Thracibus eum laudibus ferentibus, nullumque alium eſſe talem dicentibus, *Erratis*, inquit, *hoſpites: vir egregius fuit Braſidas, ſed multos eo præſtantiores habet Sparta.*

ΔΑΜΩΝΙΔΟΥ.

Δαμωνίδας ταχθεὶς ἔσχατος τοῦ χοροῦ ὑπὸ τοῦ τὸν χορὸν ἱστῶντος, Εὖγε, εἶπεν, ὦ χοραγέ, ἐξεῦρες πῶς καὶ αὕτη ἡ χώρα ἄτιμος οὖσα ἔντιμος γένηται.

ΔΑΜΙΔΟΣ.

Δάμις πρὸς τὰ ἐπισταλέντα περὶ τοῦ Ἀλέξανδρον θεὸν εἶναι ψηφίσασθαι, Συγχωροῦμεν, ἔφη, Ἀλεξάνδρῳ, ἐὰν θέλῃ, θεὸς καλεῖσθαι.

ΔΑΜΙΝΔΟΥ.

Δαμίνδας, Φιλίππου ἐμβαλόντος εἰς Πελοπόννησον, καὶ εἰπόντος τινός, Κινδυνεύουσι δεινὰ παθεῖν Λακεδαι- F μόνιοι εἰ μὴ τὰς πρὸς αὐτὸν διαλλαγὰς ποιήσονται, Ἀνδρόγυνε, εἶπε, τί δ' ἂν πάθοιμεν δεινὸν θανάτου καταφρονήσαντες;

ΔΕΡΚΥΛΛΙΔΟΥ.

Δερκυλλίδας, Πύρρου τὴν στρατιὰν ἐπὶ τῆς Σπαρτιάτιδος ἔχοντος, πεμφθεὶς πρὸς αὐτὸν πρεσβευτής, τοῦ Πύρρου προστάττοντος καταδέχεσθαι τὸν βασιλέα αὐτῶν Κλε-

DAMONIDÆ.

Damonidas ultimo loco in choro conſtitutus ab eo qui chorum inſtituebat, *Laudo te*, inquit, *chorage*, *qui rationem inveneris*, *qua hunc quoque locum alioqui ignominioſum cohoneſtares.*

DAMIDIS.

Damis ad poſtulata ab Alexandro miſſa, quibus decreto ſe in numerum deorum referri jubebat: *Concedimus*, inquit, *Alexandro*, *ut ſi ita vult*, *Deus vocetur.*

DAMINDÆ.

Damindas Philippo in Peloponneſum irruente, cum quidam diceret fore in periculo Lacedæmonios, niſi cum illo pacem componerent, reſpondit: *Semivir*, *quid mali nobis expectandum eſt*, *qui mortem contemnimus?*

DERCYLLIDÆ.

Dercyllidas Pyrrho, ad quem jam exercitum ad Spartanorum fines habentem miſſus erat legatus, imperanti ut Cleonymum regem ſuum recipe-

[illegible]νυμον, ἢ γνώσεσθαι ὡς οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἀνδρειότεροι τυγχάνουσιν, ὑποτυχὼν εἶπεν, Εἰ μὲν θεός ἐστιν, οὐ φοβούμεθα τοῦτον· οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνθρωπος, οὐχ ἡμῶν γε κρείσσων.

ΔΗΜΑΡΑΤΟΥ.

α'. Δημάρατος, Ὀρόντου πρὸς αὐτὸν σκληρότερον
220 ὁμιλήσαντος, καὶ εἰπόντος τινὸς, Σκληρῶς σοι κέχρηται Ὀρόντης, ὦ Δημάρατε, Οὐδὲν ἥμαρτεν εἰς ἐμέ· εἶπεν· οἱ γὰρ πρὸς χάριν ὁμιλοῦντες, βλάπτουσιν, οὐχ οἱ μετ' ἀπεχθείας.

β'. Ἐρωτήσαντος δέ τινος διὰ τί τοὺς μὲν τὰς ἀσπίδας παρ' αὐτοῖς ἀποβαλόντας, ἀτιμοῦσι, τοὺς δὲ τὰ κράνη καὶ τοὺς θώρακας, οὐκ ἔτι, Ὅτι, ἔφη, ταῦτα μὲν χάριν ἑαυτῶν περιτίθενται· τὴν δὲ ἀσπίδα, τῆς κοινῆς τάξεως ἕνεκα.

γ'. Ψάλτου δὲ ἀκροώμενος, Οὐ κακῶς, εἶπε, φαίνεταί μοι φλυαρεῖν.

δ'. Ἐν δέ τινι συνεδρίῳ ἐρωτώμενος πότερον διὰ

rent, alioqui cogniturum nihilo ſe aliis fortiores eſſe, reſpondit: *Si deus es, nihil te metuimus, nulla tibi orta a nobis injuria: ſin homo es, nihilo nobis præſtas.*

DEMARATI.

I. Demaratus verbis ab Oronte aſperius tractatus, dicenti, Duriter te uſus eſt, Demarate, Orontes: reſpondit: *Nihil is in me peccavit; nocent enim non qui ex odio loquuntur, ſed qui gratiam blandiendo captent.*

II. Interrogatus a quodam, cur Lacedæmone ignominia notarentur qui clypeum amiſiſſent, non item qui galeam aut thoracem, retulit: *Quia hæc ſui ipſorum cauſa geſtant, clypeum autem propter communem ordinem.*

III. Audito fidicine, *Videtur*, inquit, *mihi hic non male nugari.*

IV. Quodam in conſeſſu interrogatus, an ob fatuitatem

μωρίαν ἢ δι' ἀπορίαν λόγων σιωπᾷ, Ἀλλ' ὅγε μωρὸς B
οὐκ ἂν δύναιτο σιωπᾷν, ἔφη.

έ. Πυθομένου δέ τινος διὰ τί φεύγει τῆς Σπάρτης βασιλεὺς ὤν, Ὅτι, ἔφη, κρείσσονες αὐτῆς οἱ νόμοι εἰσί.

ϛ'. Τῶν δὲ Περσῶν τινος διὰ τὸ συνεχὲς τῆς δωροδοκίας τὸν ἐρώμενον αὐτοῦ ἀπαγαγόντος, καὶ λέγοντος, Ὦ Λάκων, τεθήρακά σου τὸν ἐρώμενον, Μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, οὐχὶ σύ γε, ἀλλ' ἠγόρακας.

ζ'. Ἀποστάντος δέ τινος τῶν Περσῶν τοῦ βασιλέως, καὶ μεταπεισθέντος ὑπὸ Δημαράτου ἐπανελθεῖν, καὶ μέλλοντος τοῦ βασιλέως τὸν Πέρσην διαχειρίζεσθαι, Αἰσχρὸν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, ὅτε μὲν ἐχθρὸς ἦν σοι, μὴ δύνασθαι δίκην τῆς ἀποστάσεως παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὅτε C
δὲ φίλος γέγονεν, ἀποκτείνειν.

ή. Πρὸς δὲ τὸν παρασιτοῦντα τῷ βασιλεῖ καὶ περὶ τῆς φυγῆς πολλάκις ἐπισκώπτοντα αὐτὸν, Οὐ μαχοῦμαί σοι, ἔφη, ὦ ξένε· κατανάλωκα γὰρ τὴν τοῦ βίου τάξιν.

C. 5. κατανάλωκα] Forte κατανάλωκας.

quidam, aut potius ob inopiam materiæ dicendi taceret: *Atqui*, inquit, *ſtultus tacere non poſſit.*

V. Quærenti cur, rex cum eſſet, Sparta exularet, reſpondit, *Quia ſubjecta eſt legibus.*

VI. Perſæ cuidam, qui continentibus largitionibus amaſium ipſi abſtuliſſet, ac diceret, *Heus Laco, venatus ſum tuum amaſium*, reſpondit: *Minime vero, ſed emiſti.*

VII. Defecerat quidam Perſa a rege ſuo, eique Demaratus perſuaſerat ut ad regem rediret. Quem cum deinde rex necare intenderet: Demaratus, *Turpe*, inquit, *eſt, O rex, a quo cum inimicus eſſet pœnas ſumere defectionis non potuiſti, eum nunc amicum factum abs te occidi.*

VIII. Paraſito regis ſæpius exilium ſibi exprobranti reſpondit: *Nolo, hoſpes, tecum contendere: conſumpſi enim vitæ ordinatos ſumptus.*

ΕΜΠΡΕΠΟΥΣ.

Ἐμπρεπὴς, Ἔφορος, Φρύνιδος τοῦ μουσικοῦ σκεπάρνῳ τὰς δύο τῶν ἐννέα ἐξέτεμεν, εἰπὼν, Μὴ κακούργει τὴν μουσικήν.

ΕΠΑΙΝΕΤΟΥ.

Ἐπαίνετος πάντων ἔφη τοὺς ψεύστας τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν ἀδικημάτων αἰτίους εἶναι.

D

ΕΥΒΟΙΔΟΥ.

Εὐβοΐδας ἀκούων τινῶν ἐπαινούντων γυναῖκα ἀλλοτρίαν, οὐκ ἀπεδέχετο, φήσας, Ὅλως περὶ γυναικείας φύσεως παρὰ τοῖς ἔξω λόγον εἶναι οὐδένα δεῖ.

ΕΥΔΑΜΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ.

α'. Εὐδαμίδας ὁ Ἀρχιδάμου, ἀδελφὸς δὲ Ἄγιδος, ἰδὼν Ξενοκράτην ἐν Ἀκαδημίᾳ πρεσβύτερον ἤδη μετὰ τῶν γνωρίμων φιλοσοφοῦντα, ἐπύθετο τίς ὁ πρεσβύτης· φαμένου δέ τινος ὅτι σοφὸς ἀνὴρ καὶ τῶν ζητούντων τὴν ἀρετὴν, Καὶ πότε, ἔφη, χρήσεται, ἐὰν ἄρτι ζητῇ;

C. 8. Ἐμπρεπής] In Vit. Agid. et Cleom. p. 799. F. rectius, ut videtur, Ἐκπρεπής: et Xylander ita edidit. Religioni tamen duxi vulgatam mutare quod omnes in ea libri conſentirent.

ECPREPIS.

Ecprepes, Ephorus, Phrynidis muſici fides de novem duas aſcia præcidit, inquiens: *Noli maleficium Muſicæ inferre.*

EPÆNETI.

Epænetus, *Omnium* aiebat *peccatorum et injuriarum cauſam eſſe homines mendaces.*

EUBOIDÆ.

Euboidas quoſdam audiens mulierem laudantes alienam improbavit, dicens, *Omnino de muliebri natura apud exteros nullum debere ſermonem fieri.*

EUDAMIDÆ.

I. Eudamidas Archidami filius Agidis frater, videns in Academia Xenocratem jam grandi natu cum diſcipulis philoſophantem, quæſivit quiſnam eſſet iſte ſenex. Cum reſponderetur, ſapientem eſſe, unumque eorum qui virtutem quærerent: *Et quando*, inquit, *utetur virtute, ſi eam etiamnum quærit?*

β΄. Ἀκούσας δὲ φιλοσόφου διαλεχθέντος ὅτι μόνος ἀγαθὸς στρατηγὸς ὁ σοφός ἐστιν, Ὁ μὲν λόγος, ἔφη, θαυμαστός· ὁ δὲ λέγων, ἄπιστος· οὐ γὰρ περιεσάλπισται. E

γ΄. Τὴν θέσιν δὲ Ξενοκράτους εἰρηκότος, καὶ καταπαυομένου, παρῆν ὁ Εὐδαμίδας· ὡς δ' εἶπέ τις τῶν μετ' αὐτοῦ, Ὅτε πάρεσμεν ἡμεῖς, τότε πέπαυται· Καλῶς δὲ, ἔφη, εἴπερ ἤδη ἔλεξε ταῦτα ἃ ἔχρηζε· τοῦ δ' εἰπόντος Καλὸν ἦν ἀκοῦσαι· Ἦ καὶ πρὸς δεδειπνηκότα μολόντες, εἶπεν, ἠξιοῦμεν πάλιν αὐτὸν δειπνεῖν;

δ΄. Πυνθανομένου δέ τινος διὰ τί τῶν πολιτῶν αἱρουμένων τὸν πρὸς Μακεδόνας πόλεμον, αὐτὸς ἡσυχίαν ἄγειν δοκιμάζει, Ὅτι, ἔφη, οὐ χρήζω ψευδομένους αὐτοὺς ἐλέγξαι. F

ε΄. Ἑτέρου δὲ προσφερομένου τὰ κατὰ Περσῶν ἀριστεῖα, καὶ προτρέποντος ἐπὶ τὸν πόλεμον, Ἀγνοεῖν, ἔφη, μοι δοκεῖς γε ὅτι ταυτόν ἐστι χιλίων προβάτων κρατήσαντα, πεντήκοντα λύκοις μάχεσθαι.

E. 6. Καλῶς δὲ] Legendum Καλῶς γε.

II. Philoſophum audiens diſſerere, Solum ſapientem eſſe bonum imperatorem: *Oratio*, inquit, *admiratione digna, ſed qui dicit fidem non meretur; non enim eum tubæ circumſonuerunt.*

III. Venit ad Xenocratem Eudamidas: cum is explicato propoſito jam finem dicendi feciſſet: ac quodam comitum dicente, *Quando nos venimus, iſte ceſſat diſſerere*: reſpondit, *Non injuria, ſiquidem jam dixit quæ voluit*: comite dicente, *Atqui expediebat audire*: ipſe repoſuit, *Quid? ſi veniſſemus ad jam cœnatum, juberemus eum denuo cœnare?*

IV. Interrogatus cur civibus bellum contra Macedones molientibus ipſe quieſcere decreviſſet: *Quia*, inquit, *nihil mihi opus eſt eos erroris convincere.*

V. Alio Perſicis victoriis commemorandis eum ad bellum exhortante, *Videris*, inquit, *mihi ignorare hoc idem eſſe, ac ſi quis quod mille oves ſuperaſſet, contra quinquaginta lupos pugnandum ſibi duceret.*

ϛʹ. Ψάλτου δέ τινος εὐημερήσαντος, ἠρώτησαν αὐτὸν ποδαπός τις αὐτῷ δοκεῖ εἶναι, Μέγας, ἔφη, κηλητὰς ἐν μικρῷ πράγματι.

ζʹ. Ἐπαινοῦντος δέ τινος τὰς Ἀθήνας, ἔφη, Καὶ πῶς ἂν ταύτην τὴν πόλιν δεόντως ἐπαινοίη, ἣν οὐδεὶς ἔστερξε γενόμενος βελτίων;

ηʹ. Ἀργείου δέ τινος λέγοντος ὡς φαυλότεροι γίνονται κατὰ τὰς ἀποδημίας οἱ Λάκωνες, ἐξιστάμενοι τῶν πατρίων
221 νόμων, Ἀλλ' οὐχ ὑμεῖς, ἔφη, εἰς τὴν Σπάρτην ἐλθόντες, χείρονες, ἀλλὰ βελτίονες γίνεσθε.

θʹ. Ἀλεξάνδρου δὲ κηρύξαντος ἐν Ὀλυμπίᾳ κατιέναι τοὺς φυγάδας ἅπαντας εἰς τὴν ἰδίαν, πλὴν Θηβαίων, Ἀτυχὲς μὲν, ἔφη, ὦ Θηβαῖοι, τὸ κήρυγμα, ἀλλ' ἔνδοξον· μόνους γὰρ ὑμᾶς φοβεῖται Ἀλέξανδρος.

ιʹ. Ἐρωτηθεὶς δέ τινος ἕνεκα περὶ τῶν κινδύνων ταῖς Μούσαις σφαγιάζουσιν, Ὅπως, ἔφη, αἱ πράξεις λόγων ἀγαθῶν τυγχάνωσιν.

VI. Cum fidicen quidam placuiſſet, rogatus qualis ſibi is videretur, reſpondit, *Magnus delinitor in re exigua.*

VII. Laudante quodam Athenas, dixit, *Non poſſe merito laudari eam urbem, quam nemo propterea dilexerit, quod ibi eſſet factus melior.*

VIII. Argivo cuidam dicenti Lacones deteriores peregrinando fieri, quod a patriis deſciſcerent legibus: *At vos,* inquit, *Spartam venientes non deteriores abitis ſed meliores.*

IX. Alexandro apud Olympiam edicto omnibus exulibus reditum in patriam permittente, ſolis demptis Thebanis: *Infelix quidem,* aiebat, *O Thebani, hoc edictum vobis, ſed glorioſum. Vos enim ſolos Alexander metuit.*

X. Interrogatus cur ante pugnam Muſis litarent, *Ut,* inquit, *actionibus bona obveniant præconia.*

ΕΥΡΥΚΡΑΤΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΞΑΝΔΡΙΔΟΥ.

Εὐρυκρατίδας ὁ Ἀναξανδρίδου, πυθομένου τινὸς διὰ τί περὶ τὰ τῶν συμβολαίων δίκαια ἑκάστης ἡμέρας κρίνουσιν οἱ Ἔφοροι, Ὅπως, ἔφη, καὶ ἐν τοῖς πολεμίοις πιστεύωμεν ἀλλήλοις. B

ΖΕΥΞΙΔΑΜΟΥ.

α'. Ζευξίδαμος, πυθομένου τινὸς διὰ τί τοὺς περὶ ἀνδρείας νόμους ἀγράφους τηροῦσι, καὶ τοῖς νέοις ἀπογραψάμενοι οὐ διδόασιν ἀναγινώσκειν, Ὅτι, ἔφη, συνεθίζεσθαι δεῖ ταῖς ἀνδραγαθίαις κρεῖττον ἢ ταῖς γραφαῖς προσέχειν.

β'. Αἰτωλοῦ δέ τινος λέγοντος ὅτι τοῖς ἀνδραγαθεῖν βουλομένοις κρείσσων τῆς εἰρήνης ὁ πόλεμος, Οὐ μὰ C τοὺς θεούς, ἔφη, ἀλλὰ τούτοις κρείσσων ὁ θάνατος τῆς ζωῆς.

ΗΡΩΝΔΟΥ.

Ἡρώνδας, Ἀθήνησιν ἁλόντος τινὸς γραφὴν ἀργίας, παρὼν καὶ πυθόμενος, ἐκέλευσεν ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὸν τὴν ἐλευθερίαν δίκην ἡττηθέντα.

B. 2. περὶ τὰ τῶν συμβολαίων] περὶ abeſt a H. J. Venet. Voſſ. Retinendum potius, ac tranſponendum τὰ περὶ τῶν σ.

EURYCRATIDÆ.

Eurycratidas Anaxandridæ filius quærenti cur de contractibus Ephori quotidie jus dicerent, reſpondit: *Ut etiam in hoſtico nobis invicem credamus.*

ZEUXIDAMI.

I. Zeuxidamus interroganti cur de fortitudine leges non ſcriptas ſervarent, neque potius litteris conceptas adoleſcentibus ad legendum proponerent: *Quia*, inquit, *conſueſaciendi ſunt ut facinoribus fortibus potius animum advertant, quam ſcripturis.*

II. Ætolo quodam dicente virtutem affectanti commodiorem bello pacem eſſe, *Non per deos*, inquit, *ſed ei mors quam vita eſt melior.*

HERONDÆ.

Herondas Athenis quodam otii damnato, cum adeſſet, idque inaudiviſſet, oſtendi ſibi petiit iſtum, qui tam liberalis criminis eſſet convictus.

ΘΕΑΡΙΔΟΥ.

Θεαρίδας ξίφος ἀκονῶν, ἠρωτήθη εἰ ὀξύ ἐστι, Καὶ, εἶπεν, ὀξύτερον διαβολῆς.

ΘΕΜΙΣΤΕΟΥ.

Θεμιστέας προεῖπε μὲν Λεωνίδῃ τῷ βασιλεῖ τὴν
D γενησομένην ἀπώλειαν περὶ Θερμοπύλας αὐτοῦ τε καὶ τῶν συστρατευομένων αὐτῷ, μάντις ὤν· ἀποπεμπόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ Λεωνίδου εἰς τὴν Λακεδαίμονα προφάσει τοῦ ἀπαγγεῖλαι τὰ συμβησόμενα, ταῖς δ' ἀληθείαις ἵνα μὴ συναπόληται, οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἶπε, Μαχητὴς ἐπέμφθην, οὐκ ἀγγελιαφόρος.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΥ.

α'. Θεόπομπος πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα πῶς ἄν τις ἀσφαλῶς τηροίη τὴν βασιλείαν, Εἰ τοῖς μὲν φίλοις, ἔφη, μεταδιδοίη παῤῥησίας δικαίας, τοὺς δὲ ἀρχομένους κατὰ δύναμιν μὴ περιορῴη ἀδικουμένους.

β'. Πρὸς δὲ τὸν ξένον τὸν λέγοντα ὅτι παρὰ τοῖς
E αὐτοῦ πολίταις καλεῖται φιλολάκων, Κρεῖσσον, ἔφη, ἦν σε φιλοπολίτην ἢ φιλολάκωνα καλεῖσθαι.

THEARIDÆ.

Thearidas gladium in cote ſubigens, cum interrogaretur acutuſne eſſet, reſpondit: Acutior eſt quam calumnia.

THEMISTEÆ.

Themiſteas vates cum prædixiſſet Leonidæ regi ſuam et exercitus ad Thermopylas internecionem, rexque ipſum Spartam ablegaret, prætextu eo ut quæ futura erant ſignificaret, re ipſa autem ut ne una is periret, non ſuſtinuit abire, ſed dixit, *Pugnatum ſe, non nunciatum a patria miſſum.*

THEOPOMPI.

I. Theopompus interroganti quo quis modo regnum tuto conſervaret, reſpondit: *Si juſtam dicendi libertatem amicis permittat, et ſubditorum, quantum fieri poteſt, vindicet injurias.*

II. Hoſpiti dicenti apud ſuos ſe cives amatorem Laconum appellari, *Præſtabat*, inquit, *civium te quam Laconum amatorem nominari.*

γ'. Τοῦ δ' ἐκ τῆς Ἤλιδος πρεσβευτοῦ εἰπόντος ὅτι διὰ τοῦτ' αὐτὸν ἐξαπέστειλαν οἱ πολῖται ὅτι μόνος τὸν Λακωνικὸν ἐζήλωσε βίον, Καὶ πότερον, ἔφη, ὁ σὸς ἢ ὁ τῶν ἄλλων πολιτῶν βίος βελτίων ἐστί; τοῦ δὲ εἰπόντος τὸν αὐτοῦ, Πῶς οὖν ἄν, ἔφη, αὕτη ἡ πόλις σώζοιτο ἐν ᾗ πολλῶν ὄντων, εἷς μόνος ἀγαθός ἐστι;

δ'. Λέγοντος δέ τινος ὅτι ἡ Σπάρτη σώζεται διὰ τοὺς βασιλεῖς ἀρχικοὺς ὄντας, Οὐκ, ἔφη, ἀλλὰ διὰ τοὺς πολίτας πειθαρχικοὺς ὄντας.

ε'. Πυλίων δὲ αὐτῷ μείζονας τιμὰς ψηφισαμένων, F
ἐνέγραψεν, Ὅτι τὰς μὲν μετρίας ὁ χρόνος αὔξει, τὰς δ' ὑπεραιρούσας ἀφανίζει.

ΘΗΡΥΚΙΩΝΟΣ.

Θηρυκίων ἐκ Δελφῶν παραγενόμενος, ἰδὼν τὸ Φιλίππου στρατόπεδον ἐν Ἰσθμῷ τὰ στενὰ κατειληφότος, Κακοὺς, ἔφη, πυλωροὺς ὑμᾶς, ὦ Κορίνθιοι, ἡ Πελοπόννησος ἔχει.

F. 2. ἐνέγραψεν] Corrigendum puto ἔγραψεν, vel ἀντέγραψεν.

III. Legato Elide miſſo, qui ſe idcirco a civibus aiebat miſſum, quod ſolus Laconicam imitaretur vivendi rationem, *Tuane*, inquit, *an reliquorum vita melior eſt?* reſpondente ſuam, *Quomodo igitur*, inquit, *ſervari ea poteſt urbs, in qua de multis unus tantum eſt bonus?*

IV. Dicente quodam Spartæ ſalutem inde proficiſci, quod reges ad imperandum haberet idoneos, *Immo*, inquit, *quia cives ad obtemperandum habet idoneos.*

V. Pyliis majores honores ipſi decernentibus, ſcripſit, *Mediocres honores tempore augeri, nimios aboleri.*

THERYCIONIS.

Therycion Delphis domum proficiſcens cum in Iſthmo videret anguſtias ab exercitu Philippi occupatas, dixit: *Malis vobis*, O Corinthii, *janitoribus utitur Peloponneſus.*

ΘΕΚΤΑΜΕΝΟΥΣ.

Θεκταμένης, καταγνόντων αὐτοῦ θάνατον τῶν ἐφόρων, ἀπῄει μειδιῶν· καί τινος τῶν παρόντων ἐρωτήσαντος εἰ καὶ καταφρονεῖ τῶν τῆς Σπάρτης νομίμων, Οὐχί· εἶπεν, ἀλλὰ γέγηθα ὅτι δεῖ με τὴν ζημίαν ἐκτίσαι ταύτην, παρ' οὐδενὸς οὔτε αἰτήσαντά με, οὔτε δανεισάμενον.

222 ### ΙΠΠΟΔΑΜΟΥ.

Ἱππόδαμος, ὅτε Ἆγις Ἀρχιδάμῳ παρετάσσετο, συμπεμφθεὶς τῷ Ἄγιδι εἰς Σπάρτην ἐκεῖ τὰς χρείας παρέχεσθαι, Ἀλλ' οὗτος, ἔφη, οὗτοι κάλλιον θάνατον ἀποθανοῦμαι ὑπὲρ Σπάρτης ἀνδραγαθῶν; ἦν δὲ βεβιωκὼς ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη· καὶ μετὰ ταῦτα λαβὼν τὰ ὅπλα, καὶ στὰς ἐν δεξιᾷ τοῦ βασιλέως, μαχόμενος ἀποθνήσκει.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΙΔΟΥ.

α'. Ἱπποκρατίδας πρὸς τὸν τῆς Καρίας σατράπην ἐπιστείλαντα διότι Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ, ἐπιβουλευ-

A. 2. Ἀρχιδάμῳ] Forte Ἀντιπάτρῳ. Mox πεμφθεὶς τῷ Ἄγιδι, *miſſus ab Agide*, Tum Ἀλλ' αὐτὸς, ἔφη, αὐτόθι κάλλιον θάνατον—. *At ipſe, inquit, hoc in loco honeſtiorem obibo mortem.* Libri non abeunt a vulgata.

THECTAMENIS.

Thectamenes judicio Ephororum addictus morti, ſubridens abibat: ac quodam eorum qui una aderant rogante, anne Spartæ leges contemneret? *Nequaquam*, reſpondit: *ſed lætor hanc mihi ſolvendam eſſe mulctam, quam poſſum neque precario, neque fœnori ſumpto quoquam, præſtare.*

HIPPODAMI.

Hippodamus cum Agide, qui tum Archidamo in caſtris aderat, a rege Spartam miſſus ut ibi res neceſſarias adminiſtraret, *Nonne*, inquit, *honeſtius moriar pro Sparta fortiter pugnans?* (exceſſerat autem jam annum ætatis octogeſimum) ac poſtmodo ſumptis armis, et ad dexteram regi adſtans in pugna mortem obiit.

HIPPOCRATIDÆ.

I. Hippocratidas, Satrapæ Cariæ, qui per litteras ſignificabat Lacedæmonium quendam conſcium inſidiarum ſibi

ὄντων τινῶν συνειδὼς τὴν ἐπιβουλὴν κατεσιώπησε, καὶ B
προσαχθέντος πῶς χρήσεται αὐτῷ, ἀντέγραψεν, Εἰ μὲν μέγα τι αὐτὸν ἀγαθὸν πεποίηκας, κατάκτανε· εἰ δὲ μὴ, ἐκ τῆς χώρας ἔκβαλε, δειλὸν πρὸς ἀρετὴν ὄντα.

β'. Ἀπαντήσαντος δέ ποτε αὐτῷ μειρακίου ᾧ ἠκολούθει ἐραστής τις, καὶ διατραπέντος, Μετὰ τοιούτων, ἔφη, βαδίζειν δεῖ, μεθ' ὧν ὀφθεὶς τὴν αὐτὴν χρόαν τηρήσεις.

ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΔΟΥ.

α'. Καλλικρατίδας ναύαρχος, τῶν Λυσάνδρου φίλων ἀξιούντων ἐπιτρέψαι αὐτοῖς ἕνα τινὰ τῶν ἐχθρῶν ἀνελεῖν, καὶ λαβεῖν πεντήκοντα τάλαντα, καίτοι σφόδρα C
δεόμενος χρημάτων εἰς ὀψώνια τοῖς ναύταις, οὐ συνεχώρησε. Κλέανδρος δὲ σύμβουλος ὢν, Ἀλλ' ἔγωγε ἂν ἔλαβον, εἶπεν, εἰ σὺ ἤμην· Καὶ γὰρ αὐτὸς, εἶπεν, εἰ σὺ ἦν.

β'. Παραγενόμενος δὲ πρὸς Κῦρον τὸν νεώτερον εἰς Σάρδεις σύμμαχον ὄντα Λακεδαιμονίοις ἐπὶ χρήματα

ſtructarum eas reticuiſſe, quærebatque quid de eo ſtatuendum putaret, reſcripſit: *Si magno eum aliquo affeciſti beneficio, interfice: ſin vero, ditione tua ejice hominem ob timiditatem ineptum ad virtutem.*

II. Occurrenti adoleſcenti, quem amator inſequebatur, et colorem præ pudore mutanti: *Cum talibus*, dixit, *ambulandum eſt, quibuſcum viſus eundem retineas colorem.*

CALLICRATIDÆ.

I. Callicratidas claſſis præfectus, Lyſandri amicis flagitantibus ut faceret ipſis facultatem cujuſdam inimici interficiendi, eoque nomine quinquaginta talenta offerentibus, quanquam ad ſtipendia navalibus ſociis danda admodum pecuniæ egeret, tamen non aſſenſit. Cumque Cleander unus de conſiliariis diceret, *Ego ſi tuo fuiſſem loco, accepiſſem*, reſpondit, *Et ipſe, ſi tuo.*

II. Sardes ad Cyrum juniorem profectus confœderatum Lacedæmoniorum, impetrandæ gratia pecuniæ ad ſti-

τῷ ναυτικῷ, τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐκέλευσεν εἰσαγγεῖλαι ὅτι βούλεται Κύρῳ ἐντυχεῖν· ὡς δ' ἤκουσε πίνειν, Περιμένω, εἶπεν, ἕως ἂν πίῃ. Καὶ τότε μὲν ἀπηλλάγη, ὡς ἔγνω οὐχ οἷόν τε εἶναι συμβαλεῖν αὐτῷ ἐκείνῃ
D τῇ ἡμέρᾳ, δόξας ἀγροικότερος εἶναι. Τῇ δ' ἐχομένῃ, ὡς πάλιν αὐτὸν πίνειν ἤκουσε, καὶ οὐ προσιόντα, φήσας, Οὐχ οὕτω σπουδαστέον χρήματα λαβεῖν, ὡς μηδὲν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης ποιεῖν· ἀπηλλάγη εἰς Ἔφεσον, πολλὰ μὲν ἐπαρώμενος κακὰ τοῖς πρώτοις ἐντρυφηθεῖσιν ὑπὸ βαρβάρων, καὶ διδάξασιν αὐτοὺς ὑβρίζειν διὰ πλοῦτον. Ὤμνυέ τε πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς, Ὅταν πρῶτον εἰς Σπάρτην παραγένηται, πάντα ποιήσει ὑπὲρ τοῦ διαλλάξαι τοὺς Ἕλληνας, ὡς φοβερώτεροι τοῖς βαρβάροις
E εἶεν, καὶ παύσαιντο τῆς ἐκείνων ἐπ' ἀλλήλους δεόμενοι δυνάμεως.

γʹ. Ἐρωτηθεὶς δὲ ὁποῖοι ἄνδρες εἰσὶν οἱ Ἴωνες, Ἐλεύθεροι μὲν, ἔφη, κακοὶ, δοῦλοι δὲ ἀγαθοί.

pendia claſſiariis perſolvenda, qua prima venit die, Cyro juſſit nunciari ſe ipſius colloquium expetere: cumque reſponſum eſſet Cyrum bibere, *Expectabo*, inquit, *donec biberit*. Ac tum quidem, ut ſenſit congrediendi ſibi copiam non fieri, diſceſſit relicta de ſe ruſtici hominis opinione. Poſtridie iterum audiens eum bibere, et non prodire, fatus majorem in id operam impendendum, ut nihil indignum Sparta agatur, quam pecunia ut paretur, Epheſum rediit: diris proſecutus eos, qui primi ſeſe barbarorum contumeliis expoſuiſſent, eoſque docuiſſent propter divitias aliis inſultare: juravitque coram præſentibus, ſe, ubi primum Spartam rediiſſet, omnia conaturum ut Græcos in concordiam redigeret, barbaris ita terrori futuros, neque eorum auxiliis, dum ſe invicem premerent, opus poſthac habituros.

III. Interrogatus quales viri eſſent Iones, reſpondit: *In libertate mali, in ſervitute boni.*

δ'. Τοῦ δὲ Κύρου τὸν μισθὸν προπέμψαντος τοῖς στρατιώταις καὶ ξένια αὐτῷ, μόνον ἔλαβε τὸν μισθὸν, τὰ δὲ ξένια ἀντέπεμψε· φήσας, Μὴ δεῖν φιλίαν αὐτῷ ἰδίαν πρὸς αὐτὸν εἶναι, ἀλλὰ τὴν κοινὴν πρὸς ἅπαντας Λακεδαιμονίους γεγονῖαν, καὶ αὐτῷ ὑπάρχειν.

ε'. Μέλλων δὲ περὶ τὰς Ἀργινούσας ναυμαχεῖν, Ἕρμωνος τοῦ κυβερνήτου εἰπόντος ὅτι καλῶς ἔχει ἀποπλεῦσαι, αἱ γὰρ τριήρεις τῶν Ἀθηναίων πολλῷ πλείους εἰσὶν, εἶπε, Καὶ τί τοῦτο; ἀλλὰ φεύγειν αἰσχρὸν καὶ βλαβερὸν τῇ Σπάρτῃ· μένοντα δὲ ἢ ἀποθανεῖν ἢ νικᾷν, ἄριστον.

ϛ'. Πυθόμενος δὲ, ὡς ἤκουσε τοῦ μάντεως σημαίνεσθαι διὰ τῶν ἐμπύρων τῷ μὲν στρατῷ νίκην, τῷ δὲ στρατηγοῦντι θάνατον· οὐδὲν καταπλαγεὶς εἶπεν, Οὐ παρ' ἕνα τὰ Σπάρτα· ἀποθανόντος γάρ μου, οὐδὲν ἡ πατρὶς ἐλαττωθήσεται· εἴξαντος δὲ τοῖς πολεμίοις, ἐλαττωθήσεται. Ἀποδείξας οὖν ἀνθ' ἑαυτοῦ Κλέανδρον ἡγεμόνα, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν ναυμαχίαν, καὶ μαχόμενος τελευτᾷ.

IV. Cum Cyrus claſſiariis ſtipendia, ipſi autem xenia miſiſſet, remiſſis xeniis ſola accepit ſtipendia, *Nihil ſibi cum Cyro opus eſſe privata amicitia: ad ſe enim pertinere eam quæ cum republica Lacedæmoniorum eſſet facta*, inquiens.

V. Apud Arginuſas navali prœlio decertaturus, Hermoni gubernatori monenti ex re eſſe claſſem abducere, quod multo plures eſſent Athenienſium triremes, reſpondit: *Quid tum poſtea? fugere quidem et turpe eſt, et damnoſum Spartæ. Optimum eſt manentem aut mori aut vincere.*

VI. Ante conflictum cum audiret aruſpicem ex extis vaticinari exercitui victoriam, duci obitum, nihil territus, idque tantum fatus, *Non in unius vita verti res Spartæ: ac ſe mortuo nihil deceſſurum patriæ, deceſſurum autem ſi hoſtibus cedat.* Cleandrum ſuo loco ſubire juſſit præfecturæ claſſis, et ad prœlium navale ſe contulit, inque eo occubuit.

223 ### ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ.

Κλεόμβροτος ὁ Παυσανίου, ξένου τινὸς διαφερομένου πρὸς τὸν πατέρα περὶ ἀρετῆς, Μέχρι τούτου, εἶπεν, κρείσσων σου ἐστὶν ὁ πατὴρ μέχρις ἂν καὶ σὺ γεννήσῃς.

ΚΛΕΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΝΑΞΑΝΔΡΙΔΟΥ.

Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδου τὸν μὲν Ὅμηρον Λακεδαιμονίων εἶναι ποιητὴν ἔφη, τὸν δὲ Ἡσίοδον, τῶν εἱλώτων· τὸν μὲν γὰρ ὡς χρὴ πολεμεῖν, τὸν δὲ ὡς χρὴ γεωργεῖν, παρηγγελκέναι.

β΄. Ἀνοχὰς δὲ ἑφθημέρους πρὸς Ἀργείους ποιη-
σάμενος, φυλάξας αὐτοὺς τῇ τρίτῃ νυκτὶ κοιμωμένους,
B διὰ τὸ πεποιθέναι ταῖς σπονδαῖς, ἐπέθετο· καὶ τοὺς μὲν
ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἔλαβεν.

γ΄. Ὀνειδιζόμενος δὲ ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν ὅρκων, οὐκ ἔφη προσομωμοκέναι ταῖς ἡμέραις τὰς νύκτας· ἄλλως τε καὶ ὅ, τι ἂν κακόν τις ποιῇ τοὺς πολεμίους, τοῦτο καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις δίκης ὑπέρτερον νομίζεσθαι.

CLEOMBROTI.

Cleombrotus Pauſaniæ filius hoſpiti cum patre de virtute contendenti, *Eo uſque*, inquit, *pater te præſtabit, dum et tu genueris.*

CLEOMENIS ANAX. F.

I. Cleomenes Anaxandridæ filius *Homerum Lacedæmoniorum poetam eſſe* dicebat, *Heſiodum ſervorum Heilotum*: illum enim præcepiſſe quomodo bellum ſit gerendum: hunc, quomodo agri colendi.

II. Hic aliquot dierum pactus cum Argivis inducias, cum exploraſſet eos tertia nocte dormire, fretos induciis, adortus partim necavit, partim cepit.

III. Cum ei violatio jurejurandi exprobaretur, negabat ſe una cum diebus noctes in eo complexum fuiſſe: cæterum, quocunque quis hoſtes modo læderet, et apud deos et apud homines ſummo jure factum putari.

δ'. Συνέβη δ' αὐτῷ τοῦ μὲν Ἄργους, δι' ὃ παρεσπόνδησεν, ἀποπεσεῖν διὰ τὸ τὰς γυναῖκας τὰ ἀπὸ τῶν ἱερῶν καθελούσας ὅπλα, τούτοις αὐτὸν ἀμύνασθαι· καὶ ὕστερον δὲ τῶν φρενῶν ἔξω γενόμενον δεδέξασθαί τινος μαχαίριον, καὶ αὐτὸν ἀνατεμεῖν, ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἕως C
ἐπὶ τοὺς καιρίους τόπους, καὶ οὕτως ἐκλιπεῖν τὸν βίον γελῶντα καὶ σεσηρότα.

ε'. Τοῦ δὲ μάντεως ἀποτρέποντος μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν στράτευμα· τὴν γὰρ ἐπάνοδον αἰσχρὰν γενήσεσθαι· προσελθὼν τῇ πόλει τὰς μὲν πύλας κεκλεισμένας εἶδε, τὰς δὲ γυναῖκας ἐπὶ τῶν τειχῶν· Αὕτη σοι, ἔφη, ἡ ἐπάνοδος αἰσχρὰ φαίνεται ἔτι, ἐν ᾗ τῶν ἀνδρῶν τεθνηκότων αἱ γυναῖκες τὰς πύλας κεκλείκασι;

ς'. Πρὸς δὲ τοὺς λοιδοροῦντας αὐτὸν τῶν Ἀργείων ὡς ἐπίορκον καὶ ἀσεβῆ, Τοῦ μὲν κακῶς λέγειν, ἔφη, ὑμεῖς κύριοι, τοῦ δὲ κακῶς ὑμᾶς ποιεῖν, ἐγώ.

ζ'. Τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς Σάμου πρέσβεσι παρακαλοῦσιν D

IV. Uſu tamen ei venit, ut et tum Argis, quorum occupandorum gratia fidem fefellerat datam, non potiretur, cum mulieres Argivæ arma e templis detrahentes iis eum propulſarent: et poſtmodo mente captus, arrepto quodam cultro a talis uſque ad loca lethalibus opportuna vulneribus ſeſe diſſecaret, itaque inter ridendum ac ringendum vita abiret.

V. Vate dehortante a ducendo ad Argos exercitu, ignominioſumque fore diſceſſum inde prædicente, duxit tamen eum ad urbem: cumque portas inveniſſet clauſas, et mulieres in muris ſtantes: *Hic tibi*, inquit, *videtur inglorius receſſus, ubi mortuis viris mulieres portas occluſerunt?*

VI. Argivis ei perjurium et impietatem exprobrantibus: *Penes vos eſt*, inquit, *male ut mihi dicatis: penes me, male ut vobis faciam.*

VII. Legatis a Samo prolixa prorſum oratione hortan-

αὐτὸν Πολυκράτει τῷ τυράννῳ πολεμεῖν, καὶ διὰ τοῦτο μακρολογοῦσιν, Ὧν εἰρήκατε, ἔφη, τὰ μὲν ἐξ ἀρχῆς οὐ μέμνημαι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰ μέσα οὐ συνίημι· τὰ δ' ἐπὶ πᾶσιν οὐ δοκιμάζω.

η'. Πειρατοῦ δὲ καταδραμόντος τὴν χώραν, καὶ ὡς ἑάλω, λέγοντος, Ὅτι τροφὴν οὐκ εἶχον τοῖς στρατιώταις παρέχειν, πρὸς τοὺς ἔχοντας οὖν, ἑκόντι δ' οὐκ ἂν δόντας, βίᾳ ληψόμενος ἦλθον· ἔφη, Σύντομος ἡ πονηρία.

θ'. Φαύλου δέ τινος κακῶς αὐτὸν λέγοντος, Ἄρα διὰ τοῦτο, ἔφη, πάντας σὺ κακῶς λέγεις, ἵνα ἀπολο-
E γούμενοι μὴ εὐκαιρῶμεν περὶ τῆς σῆς κακίας λέγειν.

ι'. Τῶν δὲ πολιτῶν τινος λέγοντος ὅτι τὸν ἀγαθὸν βασιλέα πάντη πάντως πρᾷον εἶναι δεῖ, Οὐκοῦν, ἔφη, ἄχρι τοῦ μὴ εὐκαταφρόνητον εἶναι.

ια'. Ἑλκυσθεὶς δὲ νόσῳ μακρᾷ, ἐπεὶ καθάρταις καὶ μάντεσι προσεῖχε, τὸ πρὶν οὐ προσέχων, θαυμάζοντός

tibus ut bellum Polycrati tyranno faceret, ſic reſpondit: *Eorum quæ dixiſtis, prima non memini, ideoque ne media quidem intelligo: ultima vero mihi non probantur.*

VIII. Cum maritimus prædo incurſiones in agrum feciſſet Laconicum, eſſetque deprehenſus, ac diceret, Se non habuiſſe unde ſtipendia militibus ſuis perſolveret, neque ſe ab habentibus potuiſſe impetrare ultro ut darent, itaque veniſſe, ut vi auferret: *Compendioſam banc eſſe dixit malitiam.*

IX. Maledictis ab improbo quodam proſciſſus, *Videre*, inquit, *mihi propterea omnibus male dicere, ut nobis defendendis noſtris conviciis tempus de tua malitia dicendi præripiatur.*

X. Quodam cive dicente bonum regem debere uſquequaque benignum eſſe: *Sane*, inquit, *dum non exponat ſe contemptui.*

XI. Diuturno vexatus morbo, cum animum luſtratoribus nonnullis atque ariolis, de quibus ante diverſum ſenſerat, adverteret, miranti factum:

τινος, Τί θαυμάζεις; ἔφη, οὐ γάρ εἰμι ὁ αὐτὸς νῦν καὶ τότε· οὐκ ὢν δὲ ὁ αὐτὸς, οὐδὲ τὰ αὐτὰ δοκιμάζω.

ιβʹ. Σοφιστοῦ δέ τινος περὶ ἀνδρείας λέγοντος, F πλείω ἐγέλασε· τοῦ δὲ εἰπόντος, Τί γελᾷς, Κλεόμενες, περὶ ἀνδρείας λέγοντος ἀκούων, καὶ ταῦτα βασιλεὺς ὤν; Ὅτι, ἔφη, ὦ ξένε, καὶ ἡ χελιδὼν εἰ περὶ αὐτῆς ἂν ἔλεγε, τὸ αὐτὸ ἂν ἐποίουν· εἰ δὲ ἀετὸς, πολλὴν ἂν εἶχον ἠρεμίαν.

ιγʹ. Τῶν δὲ Ἀργείων τὴν προτέραν ἧτταν φασκόντων ἀναμαχεῖσθαι, Θαυμάζω, ἔφη, εἰ δύο συλλαβῶν προσθήκη νῦν κρείσσονες ἐγένεσθε ἢ πρόσθεν ἦτε.

ιδʹ. Λοιδορουμένου δέ τινος αὐτὸν, καὶ φήσαντος, Θρυπτικὸς εἶ, ὦ Κλεόμενες, Ἀλλὰ κρεῖσσον, ἔφη, ἢ ἄδικον εἶναι· σὺ δὲ φιλοχρήματος καίτοι περισσὰ κεκτημένος.

ιεʹ. Ψάλτην δέ τις αὐτῷ βουλόμενος συστῆσαι, τά τε ἄλλα τὸν ἄνδρα ἐπῄνει, καὶ ψάλτην αὐτὸν 224 ἔφη κράτιστον εἶναι τῶν Ἑλλήνων· ὁ δὲ δείξας τινὰ

Quid, ait, *miraris? non ſum idem qui ante, mutatus itaque et ſententiam mutavi.*

XII. Sophiſta quodam de fortitudine diſſerente, affatim riſit: dicentique, Quid rides, Cleomenes, audiens de fortitudine diſſerentem, cum quidem rex ſis? reſpondit, *Idem, hoſpes, feciſſem hoc argumentum tractante hirundine: aquila autem perorante, quietiſſime audiviſſem.*

XIII. Cum Argivi dicerent ſe acceptam cladem exſarcituros: (Græci hoc anamacheiſtæ dicunt: macheiſtæ pugnaturum eſſe) *Miror*, inquit, *ſi duarum ſyllabarum additio meliores vos, quam eratis ante reddidit.*

XIV. Delicatiuſculam vivendi rationem objicienti, retulit: *Præſtat hoc, quam injuſtum eſſe: tu quidem, etiamſi ſatis locuples, tamen amore pecuniæ teneris.*

XV. Quidam ut fidicinem ei commendaret, cum alias laudabat hominem, tum optimum de Græcis fidicinem eſſe aiebat: huic Cleomenes quo-

τῶν πλησίων, Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, οὗτος παρ' ἐμοὶ ψωμοποιός.

ις'. Μαιάνδρου δὲ τοῦ τῆς Σάμου τυράννου διὰ τὴν τῶν Περσῶν ἔφοδον εἰς Σπάρτην φυγόντος, καὶ ἐπιδείξαντος ὅσα κεκομίκει χρήματα, χαριζομένου τε ὅσα βούλεται, ἔλαβε μὲν οὐδέν, εὐλαβούμενος δὲ μὴ ἑτέροις τισὶ τῶν ἀστῶν διαδῷ, πορευθεὶς ἐπὶ τοὺς Ἐφόρους, Ἄμεινον, ἔφη, εἶναι τῇ Σπάρτῃ τὸν ξένον ἑαυτοῦ Σάμιον ἀπαλλάττεσθαι τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ πείσῃ τινὰ τῶν Σπαρ-
B τιατῶν κακὸν γενέσθαι. Οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν τὸν Μαίανδρον αὐτῆς ἡμέρας.

ιζ'. Εἰπόντος δέ τινος, Διὰ τί πολεμοῦντας ὑμῖν Ἀργείους πολλάκις κρατήσαντες οὐκ ἀνῃρήκατε; Οὐδ' ἀνέλοιμεν, ἔφη, ὡς ἂν γυμναστὰς τοῖς νέοισιν ἔχοιμεν.

ιη'. Πυνθανομένου δέ τινος αὐτοῦ διὰ τί Σπαρτιᾶται τοῖς θεοῖς οὐκ ἀνατιθέασι τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων σκῦλα, Ὅτι, ἔφη, ἀπὸ δειλῶν ἐστι· τὰ γοῦν ἀπὸ τῶν κατειλημμένων διὰ

dam, qui pone erat, oſtenſo, *Mehercle*, dixit, *hic apud me coquorum optimus eſt.*

XVI. Mæander Sami tyrannus ob irruptionem Perſarum Spartam confugerat, eique oſtendebat quantum pecuniæ attuliſſet, donoque offerebat quantum accipere vellet: accepit nihil: ſed veritus ne aliis civium ea elargiretur, ad Ephoros ſe contulit, atque e re Spartæ fore docuit, ſi hoſpes ſuus Samius Peloponneſo diſcederet, ne quem corrumperet Spartanum. Ephori parentes conſilio, ea ipſa die publico edicto cedere Mæandrum juſſerunt.

XVII. Dicenti, cur Argivos devictos, qui ſæpe bellum contra vos ſuſceperunt, non deleviſtis? *Nequaquam delendi nobis ſunt*, reſpondit, *ne deſint qui juvenes noſtros exerceant.*

XVIII. Interroganti cur Spartani capta ex hoſtibus ſpolia non ſuſpenderent diis: *Quid*, inquit, *e timidis capta ſunt: talia autem neque cerni*

δειλίαν ἐνεχθέντα, οὔτε τοὺς νέους ὁρᾷν καλὸν, οὔτε τοῖς θεοῖς ἀνατιθέναι.

ΚΛΕΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ.

Κλεομένης ὁ Κλεομβρότου, διδόντος αὐτῷ τινος μαχίμους ἀλεκτρυόνας, καὶ λέγοντος ὅτι μαχόμενοι ἀποθνήσκουσι περὶ νίκης, Τῶν κατακτεινόντων τοίνυν αὐτοὺς τινάς δός μοι, ἐκεῖνοι γὰρ τούτων ἀμείνους. C

ΛΑΒΩΤΟΥ.

Λάβωτος μακρολογοῦντός τινος, εἶπε, Τί μοι μικρῶν πέρι μεγάλα φροιμιάζῃ; ὅσον γὰρ εἴη πρᾶγμα, τοσοῦτον καὶ ὁ λόγος ᾧ χρῆσθαι.

ΛΕΩΤΥΧΙΔΟΥ.

α΄. Λεωτυχίδας ὁ πρῶτος, λέγοντός τινος ὡς ἐστὶν εὐμετάβολος, Διὰ τοὺς καιροὺς, ἔφη, οὐχ ὡς ὑμεῖς, D διὰ τὴν αὐτῶν κακίαν.

β΄. Πρὸς δὲ τὸν ἐρωτῶντα πῶς ἂν τις μάλιστα διαφυλάσσοι τὰ παρόντα τῶν ἀγαθῶν, εἶπεν, Εἰ μὴ πάντα τῇ τύχῃ πιστεύοι.

ab adoleſcentibus, neque diis dedicari convenit.

CLEOMENIS CLEOMBR. F.

Cleomenes Cleombroti filius offerenti gallos pugnaces, eoſque inter pugnandum mori dicenti: *Quin tu*, inquit, *aliquos horum mibi da, qui interficiunt eos, utpote præſtantiores.*

LABOTÆ.

Labotas cuidam verboſius dicenti, *Quorſum*, inquit, *de parvis rebus magna texis exordia? cum rei quantitatem oratio debeat æquare.*

LEOTYCHIDÆ.

I. Leotychidas primus dicenti pro occaſionum ratione ipſum eſſe mutabilem: reſpondit, *Non enim ſicut vos propter veſtram malitiam.*

II. Interroganti, qua quis ratione præſentia bona potiſſimum conſervare poſſet, reſpondit: *Si non omnia fortunæ committat.*

γʹ. Ἐρωτηθεὶς δὲ τί δεῖ μάλιστα μανθάνειν τοὺς ἐλευθέρους παῖδας, Ταῦτ', ἔφη, ὅσ' ἂν αὐτοὺς ὠφελήσειεν ἄνδρας γενομένους.

δʹ. Πυνθανομένου δέ τινος διὰ τίνα αἰτίαν ὀλιγοποτοῦσιν οἱ Σπαρτιᾶται, ἔφη, Ἵνα μὴ ἄλλοι ὑπὲρ ἡμῶν βουλεύωνται, ἀλλ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἄλλων.

ΛΕΩΤΥΧΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ.

αʹ. Λεωτυχίδας ὁ Ἀρίστωνος, πρὸς τὸν εἰπόντα ὅτι,
E Κακῶς σε οἱ τοῦ Δημαράτου λέγουσι, Μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, οὐ θαυμάζω, καλῶς γὰρ λέγειν οὐδεὶς ἂν αὐτῶν δυνηθείη.

βʹ. Τῇ δ' ἐγγυτέρω πύλῃ δράκοντος περὶ τὴν κλεῖν ἑλιχθέντος, καὶ τῶν μάντεων τέρας ἀποφαινομένων εἶναι, Οὔτι ἔμοιγ', ἔφη, δοκεῖ, ἀλλ' εἰ ἡ κλεὶς τῷ δράκοντι περιειλίχθη, τέρας ἂν ἦν.

γʹ. Πρὸς Φίλιππον τὸν ὀρφεοτελεστὴν παντελῶς πτωχὸν ὄντα, λέγοντα δ' ὅτι οἱ παρ' αὐτῷ μυηθέντες μετὰ τὴν τοῦ βίου τελευτὴν εὐδαιμονοῦσι, Τί οὖν, ὦ ἀνόητε, εἶπεν,

III. Rurſum interrogatus, Quidnam maxime ingenuis pueris ſit diſcendum: *Ea*, retulit, *quæ prodeſſe queunt virilem ætatem aſſecutis.*

IV. Quærenti cur pauco potu uterentur Spartani, reſpondit: *Ne alii de nobis conſultent, ſed nos pro aliis.*

LEOTYCHIDÆ ARISTONIS F.

I. Leotychidas Ariſtonis filius narranti, Male tibi dicunt Demarati filii: reſpondit, *Non meherele miror: bene enim eorum nemo loqui poſſit.*

II. Cum propioris portæ peſſulo ſe draco circumplicaviſſet, idque oſtentum vates dicerent: *Non ſane*, dixit, *hoc mihi videtur: cæterum tum putarem eſſe portentum, ſi peſſulus anguem circumplicaviſſet.*

III. Philippo Orphei ſacriſiculo extreme pauperi, dicenti abs ſe ſacris initiatos poſt mortem beatos eſſe: *Cur*, inquit, *fatue, non quamprimum moreris, ut deſinas tandem infelici-*

οὐ τὴν ταχίστην ἀποθνήσκεις, ἵνα ἀναπαύσῃ κακοδαιμονίαν τε καὶ πενίαν κλαίων; F

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΥΚΡΑΤΙΔΑ.

α΄. Λέων ὁ Εὐρυκρατίδα, ἐρωτηθεὶς ποίαν τις ἂν πόλιν οἰκήσας ἀσφαλῶς οἰκοίη, Ὅπου, ἔφη, μήτε πλεῖον μήτε ἔλασσον κεκτήσονται οἱ ἐνοικοῦντες· καὶ ὅπου τὸ μὲν δίκαιον ἰσχύσει, τὸ δὲ ἄδικον ἀσθενὲς ἔσται.

β΄. Ὁρῶν δὲ τοὺς ἐν Ὀλυμπίᾳ δρομεῖς σπουδάζοντας περὶ τὴν ἄφεσιν ἵνα πλεονεκτήσωσιν, Ὅσῳ μᾶλλον, ἔφη, οἱ δρομεῖς σπουδάζουσι περὶ τῆς ταχυτῆτος ἢ περὶ τῆς δικαιοσύνης;

γ΄. Ἀκαίρως δέ τινος περὶ πραγμάτων οὐκ ἀχρήστων διαλεχθέντος, Ὦ ξένε, εἶπεν, οὐκ ἐν δέοντι χρῇ τῷ δέοντι.

ΛΕΩΝΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΞΑΝΔΡΙΔΑ.

α΄. Λεωνίδας ὁ Ἀναξανδρίδα, ἀδελφὸς δὲ Κλεομένους, πρός τινα εἰπόντα, Πλὴν τοῦ βασιλεύειν ἡμῶν 225

E. 11. ἀναπαύσῃ] Forte corrigendum παύσῃ.
F. 3. Εὐρυκρατίδα] Ita Venet. P. Vulgo Εὐρυκρατίδας.

tatem tuam paupertatemque plorare?

LEONIS EURYCR. F.

I. Leo Eurycratidæ filius interrogatus quanam in urbe aliquis tutiſſime habitaret, reſpondit: *In ea, in qua omnium civium poſſeſſiones eſſent æquales, plurimumque haberet virium juſtitia, minimum injuſtitia.*

II. Ad Olympiam videns curſores operam dare ut cum emitterentur carceribus alius alteri fraudem faceret: *Quanto*, inquit, *majus ſtudium eſt curſoribus de celeritatis, quam juſtitiæ laude?*

III. Intempeſtive cuidam de rebus non inutilibus diſſerenti, *Hoſpes*, inquit, *re utili in re inutili uteris.*

LEONIDAS ANAXAND. F.

I. Leonidas Anaxandridæ filius, Cleomenis frater, cuidam dicenti, Nihilo nobis es præſtantior, quam eo quod regnum geris, reſpondit: *At-*

οὐδὲν διαφέρεις, Ἀλλ' οὐκ ἄν, ἔφη, εἰ μὴ βελτίων ὑμῶν ἤμην, ἐβασίλευον.

β΄. Τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Γοργοῦς πυνθανομένης ὅτε εἰς Θερμοπύλας ἐξῄει τῷ Πέρσῃ μαχούμενος, εἴ τι αὐτῇ ἐντέλλεται, ἔφη, Ἀγαθοῖς γαμεῖσθαι καὶ ἀγαθὰ τίκτειν.

γ΄. Λεγόντων δὲ τῶν Ἐφόρων ὀλίγους ἄγειν αὐτὸν εἰς Θερμοπύλας, ἔφη, Πολλοὶ πρὸς ἣν βαδίζομεν πρᾶξιν.

δ΄. Πάλιν δὲ αὐτῶν εἰπόντων, Μή τι ἕτερον τι διέγνωκας ποιεῖν; Τὰς παρόδους τῶν βαρβάρων κωλύειν, τῷ λόγῳ, ἔφη, τῷ δ' ἔργῳ, ἀποθανούμενος ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων.

B ε΄. Γενόμενος δὲ ἐν Θερμοπύλαις, πρὸς τοὺς συστρατιώτας εἶπε, Λέγοντι τὸν βάρβαρον ἐγγὺς γενόμενον, ἄμμε δὲ χρονοτριβέειν· ἤδη γὰρ ἤκαμες τὼς βαρβάρως, ἢ αὐτοὶ τεθνάναι μέλλομες.

ϛ΄. Λέγοντος δέ τινος, Ἀπὸ τῶν οἰστευμάτων τῶν

qui nunquam rex veſter factus eſſem, niſi vobis præſtarem.

II. Proficiſcens ad Thermopylas, ut cum Perſis dimicaret, uxori Gorgoni ſcitanti quid ipſi mandaret: *Ut bonis,* inquit, *nubas, et bonam prolem parias.*

III. Ephoris dicentibus paucos ipſum ad Thermopylas ducere: *Satis,* reſpondit, *multos, ad id quod ſumus acturi.*

IV. Rurſum quærentibus, an aliud ſtatuiſſet agere, ſic reſpondit: *Verbis præ me fero, ire me ut barbaris tranſitus intercludam: re vera proficiſcor moriturus pro Græcis.*

V. Poſtquam in Thermopylas cum ſuis venit, ita eos eſt allocutus: *Narrant barbarum eſſe in vicinia, nos autem tempus terere; jam enim aut moriendum eſt nobis, aut vincendi barbari.*

VI. Dicente quodam fore

βαρβάρων οὐδὲ τὸν ἥλιον ἰδεῖν ἐστιν· Οὐκοῦν, ἔφη, χαρίεν εἰ ὑπὸ σκιὰν αὐτοῖς μαχεσόμεθα.

ζ'. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, Πάρεισιν ἐγγὺς ἡμῶν, Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ἡμεῖς αὐτῶν ἐγγύς.

η'. Εἰπόντος δέ τινος, Πρὸς πολλοὺς, ὦ Λεωνίδα,
μετ' ὀλίγων διακινδυνεύσων οὕτω πάρει; Εἰ μὲν οἴεσθέ
με, ἔφη, τῷ πλήθει, οὐδὲ ἡ πᾶσα Ἑλλὰς ἀρκεῖ· βρα- C
χεία γὰρ μοῖρα τοῦ ἐκείνων πλήθους ἐστίν· εἰ δὲ ταῖς
ἀρεταῖς, καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς ἱκανός.

θ'. Ἄλλου δὲ τὰ αὐτὰ λέγοντος, Καὶ μὴν, εἶπεν, πολλοὺς ἐπάγομαι ὡς ἀποθανουμένους.

ι'. Ξέρξου δὲ γράψαντος αὐτῷ, Ἔξεστί σοι μὴ θεομαχοῦντι, μετ' ἐμοῦ δὲ τασσομένῳ, τῆς Ἑλλάδος μοναρχεῖν· ἀντέγραψεν, Εἰ τὰ καλὰ τοῦ βίου γινώσκοις, ἀπέστης ἂν τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμίας· ἐμοὶ δὲ κρείσσων ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θάνατος τοῦ μοναρχεῖν τῶν ὁμοφύλων.

ut ſagittæ barbarorum etiam ſolis conſpectum eriperent: *Scitum ergo erit*, inquit, *in umbra pugnare.*

VII. Alii nuncianti, Prope nos ſunt hoſtes, reſpondit: *Nimirum ergo et nos prope ipſos ſumus.*

VIII. Dicenti, ades, O Leonida, cum paucis contra tantam decertaturus multitudinem? reſpondit: *Si numero æſtimatur res, ne tota quidem Græcia ſufficiet, exigua portio barbaricarum copiarum: ſin virtute, ſatis eſt hæc manus.*

IX. Alteri idem dicenti: *At enim*, dixit, *multos adduco, quippe morituros.*

X. Xerxi in hanc ſcribenti ſententiam, *Licet tibi, ſi contra deum pugnare nolis, et a meis velis ſtare partibus, ſoli univerſis imperare Græcis:* ſic reſcripſit, *Si bona vitæ cognita haberes, utique alienarum rerum cupiditatem depoſuiſſes. Mihi quidem potius eſt mori pro Græcia, quam in omnes gentiles dominationem obtinere.*

ια΄. Πάλιν δὲ τοῦ Ξέρξου γράψαντος, Πέμψον τὰ
D ὅπλα, ἀντέγραψεν, Μολὼν λάβε.

ιβ΄. Βουλομένου δ' αὐτοῦ ἤδη τοῖς πολεμίοις ἐπιτίθεσθαι, οἱ πολέμαρχοι πρὸς αὐτὸν ἔφασαν ὅτι δεῖ περιμένειν αὐτὸν τοὺς ἄλλους συμμάχους. Οὐ γάρ, ἔφη, πάρεισιν οἱ μάχεσθαι μέλλοντες; ἢ οὐκ ἴστε ὅτι μόνοι πρὸς τοὺς πολεμίους μάχονται οἱ τοὺς βασιλέας αἰδούμενοι καὶ φοβούμενοι;

ιγ΄. Τοῖς δὲ στρατιώταις παρήγγειλεν, Ἀριστοποιεῖσθαι ὡς ἐν ᾅδου δειπνοποιησομένους.

ιδ΄. Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί οἱ ἄριστοι τὸν ἔνδοξον θάνατον τῆς ἀδόξου προκρίνουσι ζωῆς, Ὅτι, ἔφη, ὃ μὲν, τῆς φύσεως ἴδιον, τὸ δὲ, αὑτῶν εἶναι νομίζουσιν.

E ιε΄. Τοὺς δὲ ἠιθέους βουλόμενος σῶσαι, καὶ ἐπιστάμενος ἄντικρυς οὐκ ἀνεξομένους, σκυτάλας δοὺς καθ' ἕνα αὐτῶν πρὸς τοὺς Ἐφόρους ἔπεμψε. Καὶ τῶν τελείων δὲ τρεῖς ἐβουλήθη διασῶσαι· οἱ δὲ συννοήσαντες οὐκ ἠνέσχοντο λαβεῖν τὰς σκυτάλας· ὧν ὁ μὲν εἶπεν, Οὐ

XI. Eidem ſcribenti ut arma ſibi mitteret, reſcripſit, *Veni et accipe.*

XII. Cum adoriri jam vellet hoſtes, et polemarchi reliquos eum juberent exſpectare ſocios: *Quid*, inquit, *an non adſunt qui ſunt pugnaturi, aut neſcitis ſolos eos cum hoſte manum conſerere, qui reges reverentur et metuunt?*

XIII. Milites monuit, ut *ita pranderent, tanquam apud inferos cœnaturi.*

XIV. Interrogatus cur optimi nobilem mortem obſcuræ vitæ anteponerent, reſpondit: *Quia hoc proprium naturæ, illud ſibi eſſe cenſent.*

XV. Cum cuperet adoleſcentulos eripere neci, et liquido ſciret id non paſſuros, uni poſt alterum ſcytalam dedit, ac cum ea ad Ephoros miſit. Sed et de his qui jam ætate erant perfecta, tres eodem modo voluit ſervare: ii autem accipere ſcytalas noluerunt: primus aiebat, *ſe non ut tabellarium, ſed ut militem in exer-*

ASHMOLEAN MUSEUM OXFORD

κήρυξ ἀλλὰ μαχητὰς ἀκολούθησα· ὁ δὲ δεύτερος, Αὐτοῦ μένων, κρείσσων ἂν εἴην· ὁ δὲ τρίτος, Οὐχ ὕστερος τούτων, πρότερος δὲ μαχήσομαι.

ΛΟΧΑΓΟΥ.

Λοχαγὸς ὁ Πολυαινίδου καὶ Σείρωνος πατὴρ, ἀπαγγείλαντός τινος αὐτῷ ὅτι τῶν υἱῶν τέθνηκεν ὁ ἕτερος, F Πάλαι ᾔδειν, ἔφη, ὅτι ἀποθανεῖν αὐτὸν ἔδει.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ.

α΄. Λυκοῦργος ὁ νομοθέτης βουλόμενος ἐκ τῆς περιϋπαρχούσης διαίτης τοὺς πολίτας εἰς σωφρονεστέραν βίου τάξιν μετάγειν, καὶ καλοκαγαθικοὺς ἀπεργάζεσθαι· ἁβροδίαιτοι γὰρ ἦσαν· δύο σκύλακας ἀνέθρεψε τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ μητρὸς γενομένους· καὶ τὸν μὲν εἴθισε περὶ λιχνείας, οἴκοι ἐάσας· τὸν δὲ ἐπαγόμενος ἤσκησε περὶ κυνηγέσια· ἔπειτα ἀγαγὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔθηκεν ἀκάνθας καὶ λιχνείας τινὰς, ἀφῆκε δὲ καὶ λαγών· ἐπὶ τὰ συνήθη δ' ἑκατέρου ὁρμήσαντος, καὶ θατέρου τὸν λαγὼν χειρωσαμένου, εἶπεν, Ὁρᾶτε, ὦ πολῖται, ὅτι τοῦτο

citu eſſe: alter, *præſtantiorem ſe fore ſi in pugna adeſſet:* tertius, *non poſt, ſed ante hos ſe pugnaturum.*

LOCHAGI.

Lochagus, Polyænidis et Seironis pater, quodam nunciante alterum filiorum eſſe mortuum: *Jamdudum*, inquit, *noram fore ei moriendum.*

LYCURGI.

I. Lycurgus legum lator, ut cives ex uſitata victus ratione (vivebant autem delicate) ad magis ſobriam traduceret, virtutiſque ſtudioſos redigeret, catulos duos educavit iiſdem natos canibus, horumque alterum domi deſidentem ad guloſitatem adſuefecit, alterum ad venationem condocefecit: deinde in concionem eos produxit, propoſitiſque quibuſdam gulæ irritamentis, leporem etiam emiſit: utroque ad id ſe incitante, ad quod erat adſuefactus, cum leporem alter cepiſſet, dixit: *Videtis,*

γένους ὑπάρχοντες, ἐν τῇ τοῦ βίου ἀγωγῇ παρὰ πολὺ
226 ἀλλήλων διάφοροι ἀπέβησαν· καὶ ποιητικωτέρα τῆς
φύσεως ἡ ἄσκησις πρὸς τὰ καλὰ τυγχάνει; Τινὲς δέ
φασιν ὡς οὐ παρῆγε σκύλακας οἳ ἐκ τῶν αὐτῶν γεγο-
νότες ἐτύγχανον, ἀλλ' ὁ μὲν ἐξ οἰκουρῶν, ἕτερος δὲ
κυνηγετῶν· κἄπειτα τὸν μὲν ἐκ τοῦ χείρονος γένους
πρὸς τὰ κυνηγέσια ἤσκησε, τὸν δὲ ἐκ τοῦ ἀμείνονος
περὶ λιχνείας μόνον ἤσκησε· εἶθ' ἑκατέρου ἐφ' ἃ εἴθιστο
ὁρμήσαντος, φανερὸν ποιήσας ὅσον ἡ ἀγωγὴ πρὸς τὰ
ἀμείνω καὶ χείρω συλλαμβάνεται, εἶπεν, Οὐκοῦν καὶ
ἡμᾶς, ὦ πολῖται, οὐδὲν ἡ παρὰ τοῖς πολλοῖς θαυμα-
ζομένη εὐγένεια, καὶ τὸ ἀφ' Ἡρακλέους εἶναι, ὀνίνησιν, εἰ
B μὴ πράττομεν δι' ἃ ἐκεῖνος ἁπάντων ἀνθρώπων ἐπι-
δοξότερος καὶ εὐγενέστερος ἐφάνη, ἀσκούμενοι καὶ μανθά-
νοντες καλὰ δι' ὅλου τοῦ βίου.

β'. Ἀναδασμὸν δὲ τῆς γῆς ποιήσας, καὶ ἅπασιν ἴσον

A. 4. ἐκ κυνηγετῶν] Rectius fuerat ἢ ἐκ κυνηγετικῶν: quorum illud addit Venet. hoc habet Jun.

A. 7. ἑκατέρου] Sumpſi ex Voſſ. T. P. Vulgo ἑκάστου.

cives, hos iiſdem natos parentibus educatione admodum diſſimiles effectos, et exercitatione magis quam natura ad virtutem nos formari? Quidam dicunt, non produxiſſe eum catulos eorundem canum, ſed alterum e domi deſidentibus, alterum de venaticis ſuſtuliſſe, ac domeſticum ab eo fuiſſe venationi, venaticum catulum voracitati adſuefactum: cumque utroque ad id ſe proripiente, quod ei erat factum uſu familiare, civibus oſtendiſſet quantum ad meliora aut deteriora ſtudia conferret educatio, dixiſſe: *Proinde vos quoque, Spartani, videtis, nihil nobis illam vulgo celebratam nobilitatem, ductumque ab Hercule genus prodeſſe, niſi ea agimus, quibus ille omni alia humana gloria et celebritate majorem ſibi paravit, honeſta per omnem vitam diſcentes exercenteſque.*

II. Cum agrorum diviſionem ita inſtituiſſet, ut omni-

κλῆρον τοῖς πολίταις νείμας, λέγεται ὕστερόν ποτε χρόνῳ τὴν χώραν διερχόμενος ἐξ ἀποδημίας ἄρτι τεθερισμένην, ἰδὼν τοὺς σωροὺς κειμένους παρ' ἀλλήλους καὶ ὁμαλοὺς, ἡσθῆναι, καὶ μειδιάσαντα εἰπεῖν πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς ἡ Λακωνικὴ φαίνεται πᾶσα πολλῶν ἀδελφῶν εἶναι νεωστὶ νενεμημένων.

γ'. Καὶ τῶν χρεῶν δὲ ἀποκοπὰς εἰσηγησάμενος, ἐπεχείρησε καὶ τὰ κατ' οἶκον ὄντα πάντα ἐξ ἴσου διαιρεῖν, ὅπως παντάπασιν ἐξέλοι τὸ ἄνισον καὶ ἀνώμαλον. C
Ἐπεὶ δὲ χαλεπῶς ἑώρα προσδεξομένους τὴν ἄντικρυς ἀφαίρεσιν, τό, τε χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν νόμισμα ἠκύρωσε, μόνῳ δὲ τῷ σιδήρῳ προσέταξε χρῆσθαι· καὶ μέχρις οὗ δεῖ ἔχειν τὴν ὅλην ὕπαρξιν πρὸς ἀμοιβὴν τούτου, περιώρισε. Τούτου δὲ γενομένου, ἐξέπεσε τῆς Λακεδαίμονος ἀδικία πᾶσα· οὔτε γὰρ κλέπτειν, οὔτε δωροδοκεῖν, οὔτε ἀποστερεῖν ἢ ἁρπάζειν ἔτι ἠδύνατό τις ἃ

B. 12. πάντα ἐξ ἴσου] Ita H. J. Voſſ. P. Vulgo πάντας ἐξ ἴσου.

um civium portiones eſſent æquales, fertur poſtea temporis aliquando e peregrinatione revertens, cum agros Spartanorum pertranſiret recens demeſſos, conſpicatus acervos æquales juxta ſeſe jacere, delectatus fuiſſe, vultuque renidente comitibus dixiſſe, *Videri ſibi totum agrum Laconicum, fundum eſſe fratrum multorum nuper diviſum.*

III. Novis porro tabulis introductis, conatus eſt etiam domeſticam ſupellectilem apud omnes æqualem redigere, ut inæqualitatem omnem aboleret. Animadvertens autem cives difficillime paſſuros palam ſibi iſta adimi, aureo et argenteo numiſmate abrogato, ſolo juſſit uti ferreo, ac definivit quantum ejus æquare uniuſcujuſque facultates deberet. Hoc facto, omnis injuſtitia Lacedæmone exterminata eſt. Nam neque furari, neque muneribus corrumpi, neque defraudare alium aut rapere quiſquam poterat porro, cum neque occultare injuſte partum liceret, neque poſſidere id

μήτε κατακρύψαι δυνατὸν ἦν, μήτε κτήσασθαι ζηλωτὸν,
D μήτε κερματίσασθαι ἀκίνδυνον, μήτε ἐξάγειν ἢ ἐπάγειν ἀσφαλές. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἁπάντων τῶν περιττῶν ξενηλασίαν ἐποιήσατο· διὸ οὔτε ἔμπορος, οὔτε σοφιστὴς, οὔτε μάντις ἢ ἀγύρτης, οὔτε τῶν κατασκευασμάτων δημιουργὸς εἰσῄει εἰς τὴν Σπάρτην. Οὐδὲ γὰρ νόμισμα παρ' αὐτοῖς εὔχρηστον εἴασε, μόνον δὲ τὸ σιδηροῦν εἰσηγήσατο, ὃ ἐστι μνᾶ ὁλκῇ Αἰγιναία, δυνάμει δὲ χαλκοῖ τέσσαρες.

δ'. Ἐπιθέσθαι δὲ τῇ τρυφῇ καὶ τὸν ζῆλον ἀφελέσθαι τοῦ πλούτου διανοηθεὶς, τὰ συσσίτια εἰσηγήσατο. Πρὸς γοῦν
E τοὺς ἐπιζητοῦντας, διὰ τί ταῦτα συνεστήσατο, καὶ μεθ' ὅπλων κατ' ὀλίγους τοὺς πολίτας διῄρηκεν, Ὅπως, εἶπεν, ἐξ ἑτοίμου τὰ παραγγελλόμενα δέχωνται, καὶ ἐάν τι νεωτερίζωσιν, ἐν ὀλίγοις ᾖ τὸ ἀμπλάχημα· ἰσομοιρία τε τῆς τροφῆς καὶ πόσεως ᾖ, καὶ μήτε πόσει τινὶ ἢ βρώσει, ἀλλὰ μηδὲ στρωμνῇ ἢ σκεύεσιν, ἢ ἄλλῳ τινὶ τὸ σύνολον πλέον ἔχῃ ὁ πλούσιος τοῦ πένητος.

magnum haberetur, neque uſus periculo careret, neque in commerciis apud exteros locum haberet. Præterea omnibus ſupervacaneis rebus Sparta interdixit. Quare nullus mercator, rhetor, ariolus, aut circulator, aut ſupellectilis ſupervacaneæ opifex Spartam veniebat: cum ibi numiſma utile abolitum eſſet, ſolumque ferreum uſurparetur, cujus mina Æginenſis quatuor aſſes æreos valeret.

IV. Ut autem luxum exſcindere, et divitiarum ſtudium exſtirpare poſſet, convictus (*ſyſſitia*, quod cibum multi una caperent, Græci dicunt) inſtituit. Proinde cauſam quærentibus, cur ea introduxiſſet, civeſque ita diviſiſſet, ut pauci armati ſimul diſcumberent, reſpondit: *Ut prompte mandata capeſſant, et ſi quid rerum novarum moliantur, penes paucos ſit peccatum.* Æqualibus autem portionibus cibus potuſque cunctis diſtribuebatur, et non hac modo in re, ſed et veſte ſtragula, vaſiſque et aliis in univerſum omnibus rebus nihil amplius diviti erat atque pauperi.

ε΄. Ἄζηλον δὲ ποιήσας τὸν πλοῦτον, οὐδενὸς οὐδὲ χρῆσθαι οὐδὲ ἐπιδεῖξαι δυναμένου, ἔλεγε πρὸς τοὺς συνήθεις, Ὡς καλόν ἐστιν, ὦ ἑταῖροι, διὰ τῶν ἔργων ἐπιδεῖξαι τὸν πλοῦτον ὁποῖός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι τυφλός. F

ϛ΄. Παρεφύλαξε δὲ ὥστε μηδὲ οἴκοι προδειπνήσαντας ἐξεῖναι βαδίζειν ἐπὶ τὰ συσσίτια, πεπληρωμένους ἑτέρων ἐδεσμάτων ἢ πομάτων· ἐκάκιζον δὲ οἱ λοιποὶ τὸν μὴ πίνοντα ἢ φαγόντα μετ' αὐτῶν, ὡς ἀκρατῆ καὶ πρὸς τὴν κοινὴν ἀπομαλακιζόμενον δίαιταν· ἐζημιοῦτο δὲ καὶ ὁ φανερὸς γενόμενος. Ἄγιδος οὖν μετὰ πολὺν χρόνον τοῦ βασιλέως ἐπανελθόντος ἀπὸ στρατείας· καταπεπολεμήκει δὲ Ἀθηναίους· βουλομένου παρὰ τῇ γυναικὶ μιᾷ ἡμέρᾳ δειπνῆσαι, καὶ μεταπεμπομένου τὰς μερίδας, οὐκ ἔπεμψαν 227 οἱ πολέμαρχοι· μεθ' ἡμέραν δὲ φανεροῦ γενομένου τοῖς ἐφόροις, ἐζημιώθη ὑπ' αὐτῶν.

ζ΄. Πρὸς οὖν τὰ τοιαῦτα τῶν νομοθετημάτων χαλεπήναντες οἱ εὔποροι, ἐπισυνέστησαν, καὶ ἐβλασφήμουν

A. 5. εὔποροι] Repoſui ex J. Collat. Muret. Mez. Raphael. Vit. Lycurg. p. 45. D. pro vulgato ἔφοροι.

V. Ita ergo divitiis ad utilitatem redactis, cum neque uti quiſquam, neque oſtentare eas poſſet, familiaribus dixit; *Præclarum eſt, ſocii, rebus ipſis demonſtrare divitias, id quod dicuntur, eſſe cæcas.*

VI. Id quoque præcavit, ne domi prius cibo potuque ſaturati ad ſyſſitia venirent. Et non bibentem edentemque ſecum reliqui culpabant ut intemperantem, ac qui ob mollitiem victus communis eſſet impatiens. Mulctabatur etiam, qui ejus criminis eſſet compertus. Agidi quidem regi non multo poſt tempore debellatis Athenienſibus domum reverſo, ſemelque cum uxore volenti cœnare, ac partes ſuas qui adferret mittenti, polemarchi eas non miſerunt: eumque poſtridie Ephori re cognita mulctaverunt.

VII. Cæterum divites hujuſmodi inſtituta Lycurgi moleſte ferentes, coitione facta

αὐτὸν, καὶ ἔβαλον, καταλεῦσαι βουλόμενοι· διωκόμενος
δὲ διέπεσε διὰ τῆς ἀγορᾶς· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἔφθασεν
εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς καταφυγών· Ἄλ-
κανδρος δὲ ἐπιστραφέντος αὐτοῦ διώκων, τῇ βακτηρίᾳ τὸν
ὀφθαλμὸν ἐξέκοψεν αὐτοῦ. Τοῦτον δὲ κοινῷ δόγματι
παραλαβὼν ἐπὶ τιμωρίᾳ, οὔτε κακῶς διέθηκεν, οὔτε
B ἐμέμψατο, συνδιαιτώμενον δὲ ἔχων, ἀπέδειξεν ἐπαινέτην
αὐτοῦ τε καὶ τῆς διαίτης ἣν εἶχε, σὺν αὐτῷ, καὶ καθόλου
τῆς ἀγωγῆς ἐραστήν. Τοῦ δὲ πάθους ὑπόμνημα ἱδρύ-
σατο ἐν τῷ τῆς Χαλκιοίκου τεμένει ἱερὸν Ἀθηνᾶς,
Ὀπτιλλέτιν προσαγορεύσας· τοὺς γὰρ ὀφθαλμοὺς Ὀπ-
τίλους οἱ τῇδε Δωριεῖς λέγουσι.

η'. Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί οὐκ ἐχρήσατο νόμοις
ἐγγράφοις, Ὅτι, ἔφη, οἱ πεπαιδευμένοι καὶ ἀχθέντες τῇ
προσηκούσῃ ἀγωγῇ τὸ τοῦ καιροῦ χρήσιμον δοκιμάζουσι.

θ'. Πάλιν δ' ἐπιζητούντων τινῶν διὰ τί ὀροφὴν ἀπὸ
C πελέκεως ταῖς οἰκίαις ἐπιτιθέναι προσέταξε, θύραν δὲ ἀπὸ

B. 1. ἀπέδειξεν] Sic Voſſ. T. P. Vulgo ἐπέδειξεν.

maledictis eum proſciderunt, lapidibuſque obruere aggreſſi ſunt. Fuga cum ſe per forum proripuiſſet, et cæteris evitatis in fanum Minervæ Chalciœci confugiſſet, Alcander eum inſequens, reſpicientis oculum baculo excuſſit. Hunc Lycurgus plebis ſcito ſibi traditum ut pœnas ſumeret, neque ultus eſt, neque objurgavit: ſed adhibitum ſuo convictui, laudatorem vitæ rationis quam una uſurpabat, ſtudioſumque omnium ſuarum actionum reddidit. Monimentum autem ſui caſus poſuit ad fanum Chalciœci, ſacellum Minervæ Optiletidis: nam oculi Dorienſium iſtorum lingua *optili* dicuntur.

VIII. Interrogatus cur ſcriptis legibus non eſſet uſus, reſpondit, *Quia recte inſtituti atque educati norunt utilitatem temporis.*

IX. Aliis ſciſcitantibus cur ad faſtigium domus faciendum ſola ſecuri, ad januam ſola ſerra uti, nullo alio inſtrumento per-

πρίονος μόνου καὶ μηδενὸς τῶν ἄλλων ἐργαλείων, Ὅπως ἄν, ἔφη, μετριάζοιεν οἱ πολῖται περὶ πάντα ὅσα εἰς τὴν οἰκίαν εἰσάγουσι, καὶ μηδὲν τῶν παρ' ἄλλοις ζηλουμένων ἔχωσιν.

ι'. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς συνηθείας φασὶ καὶ Λεωτυχίδην τὸν πρῶτον βασιλέα δειπνοῦντα παρά τινι, καὶ θεασάμενον τῆς στέγης τοῦ οἴκου τὴν παρασκευὴν πολυτελῆ καὶ φατνωματικὴν, ἐρωτῆσαι τὸν ξένον, Εἰ τετράγωνα παρ' αὐτοῖς ξύλα φύεται.

ια'. Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί ἐκώλυσεν ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς πολεμίους πολλάκις στρατεύεσθαι, ἔφη, Ἵνα μὴ πολλάκις ἀμύνεσθαι συνεθιζόμενοι, ἔμπειροι πολέμου γένωνται. Διὸ καὶ Ἀγησιλάου ἔγκλημα οὐ βραχὺ ἔδοξεν εἶναι, ταῖς εἰς τὴν Βοιωτίαν συνεχέσιν εἰσβολαῖς καὶ στρα- D
τείαις τοὺς Θηβαίους ἀντιπάλους Λακεδαιμονίοις κατασκευάσαντος.

ιβ'. Ἄλλου δὲ ἐπιζητοῦντος διὰ τί σώματα τῶν παρθένων δρόμοις καὶ πάλαις καὶ βολαῖς δίσκων καὶ ἀκοντίων

miſiſſet, reſpondit: *Ut cives mediocritatem ſervent in omnibus quæ in domum inferunt, neque eorum quicquam poſſideant, quæ ab aliis magni fiunt.*

X. Ex hac conſuetudine tractum eſſe aiunt, quod Leotychidas prior, rex Spartæ, cœnans apud quendam, conſpicatus faſtigium domus magno ſumptu exſtructum et laqueatum, quæſivit ex hoſpite, *Numnam iſta in regione arbores naſcerentur quadrangulæ.*

XI. Interrogatus præterea Lycurgus, cur vetuiſſet contra eoſdem hoſtes ſæpius expeditionem facere, cauſam attulit, *Ne ſæpius defendere ſe adſueſcentes periti fiant rei bellicæ.* Ideo non leviter vitio datum eſt Ageſilao, quod continentibus in Bœotiam expeditionibus, Thebanos bello pares Lacedæmoniis redegiſſet.

XII. Percunctanti cur corpora virginum curſu, lucta, diſci et jaculi jactu exerceret,

διεπόνησεν, Ἵν', ἔφη, ἡ τῶν γεννωμένων ῥίζωσις, ἰσχυρὰν ἐν ἰσχυροῖς σώμασιν ἀρχὴν λαβοῦσα, καλῶς βλαστάνῃ· αὐταί τε μετὰ ῥώμης τοὺς τόκους ὑπομένουσαι, ῥᾳδίως τε ἅμα καὶ καλῶς ἀγωνίζωνται πρὸς τὰς ὠδῖνας· καὶ εἴ τις ἀνάγκη γένοιτο, δύνωνται ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς πατρίδος μάχεσθαι.

E ιγ'. Μεμφομένων δέ τινων τὴν γύμνωσιν τῶν παρθένων ἐν ταῖς πομπαῖς, καὶ τὴν αἰτίαν ζητούντων, Ἵν', ἔφη, τὰ αὐτὰ τοῖς ἀνδράσιν ἐπιτηδεύουσαι, μηδὲν μεῖον ἔχωσι μήτε κατὰ σώματος ἰσχὺν καὶ ὑγίαν, μήτε κατὰ ψυχῆς φιλοτιμίαν καὶ ἀρετήν· δόξης δὲ τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑπερφρονῶσιν. Ὅθεν καὶ περὶ Γοργοῦς ἱστορεῖται τῆς Λεωνίδου γυναικὸς τοιοῦτον· εἰπούσης γάρ τινος, ὡς ἔοικεν, ξένης πρὸς αὐτὴν ὡς, Μόναι τῶν ἀνδρῶν ἄρχετε
F ὑμεῖς αἱ Λάκαιναι, ἀπεκρίνατο, Μόναι γὰρ ἡμεῖς ἄνδρας τίκτομεν.

ιδ'. Εἴρξας δὲ τοὺς ἀγάμους τῆς ἐν ταῖς γυμνοπαιδίαις θέας, καὶ ἀτιμίαν προσθεὶς, πολλὴν πρόνοιαν

reſpondit: *Ut in valido corpore fœtus validas agens radices pulchre adoleſcat, ipſæque deinde mulieres robore in partu fretæ dolores facile ſuſtineant atque ſuperent: utque ſi ita neceſſitas poſtulet, pro ſe ſuiſque liberis et patria poſſint pugnare.*

XIII. Reprehendentibus virginum in pompis ſolennibus nudationem, cauſamque ejus requirentibus: *Ut*, inquit, *eadem cum viris exercentes ſtudia, neque viribus corporis et ſanitate, neque animi contentione et virtute iis cedant, popularemque deſpiciant opinionem de ſe.* Hinc eſt, quod Gorgo Leonidæ uxor narratur peregrinæ cuidam mulieri ad ipſam dicenti, *Solæ vos Lacænæ viris imperatis*, reſpondiſſe: *Solæ enim nos viros parimus.*

XIV. Ludorum nudorum ſpectaculo interdicens cœlibibus, addenſque ignominiam,

ἐποιήσατο τῆς παιδοποιΐας· τιμῆς δὲ καὶ θεραπείας ἧς οἱ νέοι πρεσβυτέροις παρεῖχον, ἐστέρησε. Καὶ τὸ πρὸς Δερκυλλίδαν ῥηθὲν οὐδεὶς ἐμέμψατο, καίπερ εὐδόκιμον ὄντα στρατηγόν· ἐπιόντι γὰρ αὐτῷ τῶν νεωτέρων τις ἕδρας οὐχ ὑπεῖξεν, εἰπὼν, Οὐδὲ γὰρ ἐμοὶ σὺ τὸν ὑπείξοντα ἐγέννησας.

ιε΄. Πυνθανομένου δέ τινος διὰ τί τὰς κόρας ἐνομοθέτησεν ἀπροίκους ἐκδίδοσθαι, Ὅπως, ἔφη, μήτε δι' ἔνδειαν ἄγαμοί τινες ἐαθῶσι, μήτε διὰ περιουσίαν σπουδάζωνται, ἕκαστος δὲ εἰς τὸν τρόπον τῆς παιδὸς ἀφορῶν, ἀρετῇ τὴν αἵρεσιν ποιῶνται. Διὰ τοῦτο δὲ, καὶ τὸν καλ- 228 λωπισμὸν τῆς πόλεως ἀπήλασεν.

ιϛ΄. Ὁρίσαντος δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον τῶν τε γαμουμένων καὶ τῶν γαμούντων, πρὸς τὸν ζητοῦντα, Ἵν', ἔφη, τὰ γεννώμενα ἰσχυρὰ ᾖ ἐκ τελείων γεννώμενα.

ιζ΄. Πρὸς δὲ τὸν θαυμάζοντα διότι τὸν γεγαμηκότα ἀπεῖρξε μὴ συγκοιμᾶσθαι τῇ γεγαμημένῃ, προσέταξε δὲ

accurate providit, ut cives liberis procreandis darent operam. Cœlibes honore et cultu, quem ſenioribus adoleſcentes debent, privavit. Et quod in Dercyllidam dictum fuit, a nemine eſt reprehenſum, quanquam præclarum alioqui imperatorem. Accedenti enim ei quidam juniorum ſede non deceſſit, inquiens: *Neque enim tu genuiſti, qui mihi olim ceſſurus ſit.*

XV. Præterea interrogatus Lycurgus cur virgines ſine dote nuptum dari juſſiſſet, reſpondit: *Ne vel ob inopiam aliquæ manerent innuptæ, vel propter opes expeterentur: ſed quivis in mores puellæ intuens, virtutem in delectu ſequeretur.* Eadem de cauſa etiam fucandi artificium urbe ejecit.

XVI. Tempus etiam ineundi matrimonii conſtituit utrique ſexui, cauſamque rogatus hanc expoſuit, *Ut valida naſcerentur e perfectis corporibus.*

XVII. Miranti cur novo marito concubitu cum ſponſa interdixiſſet, juſſiſſetque eum

τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας συνεῖναι τοῖς ἡλικιώταις καὶ τὰς νύκτας ὅλας συναναπαύεσθαι, τῇ δὲ νύμφῃ κρύφα καὶ μετ' εὐλαβείας συνεῖναι, Ὅπως, ἔφη, καὶ τοῖς σώμασιν ἰσχυροὶ ὦσι, διακορεῖς μὴ γενόμενοι, καὶ τῷ φιλεῖν ἀεὶ B καινοὶ ὑπάρχωσι, καὶ τὰ ἔγγονα ἐῤῥωμενέστερα παρέχωσι.

ιη'. Καὶ τὸ μὲν μύρον ἐξέλασεν, ὡς τοῦ ἐλαίου φθορὰν καὶ ὄλεθρον· τὴν δὲ βαφικὴν, ὡς κολακείαν αἰσθήσεως.

ιθ'. Πᾶσι δὲ τοῖς περὶ τὸν τοῦ σώματος καλλωπισμὸν δημιουργοῖς ἀνεπίβατον ἐποίησε τὴν Σπάρτην, ὡς διὰ τῆς κακοτεχνίας τὰς τέχνας λυμαινομένοις.

κ'. Τοσαύτη δ' ἦν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους σωφροσύνη τῶν γυναικῶν, καὶ τοσοῦτον ἀπεῖχε τῆς ὕστερον περὶ αὐτὰς εὐχερείας, ὡς πρότερον ἄπιστον εἶναι τὸ τῆς μοιχείας παρ' αὐταῖς. Καὶ λόγος ἀπομνημονεύεται Γερα- C δάτα τινὸς Σπαρτιάτου τῶν σφόδρα παλαιῶν, ὃς ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ξένου τί πάσχουσιν οἱ μοιχοὶ παρ' αὐτοῖς, οὐδὲν γὰρ ὁρᾶν περὶ τούτων νενομοθετημένον ὑπὸ Λυκούργου· εἶπεν,

majorem diei partem totamque noctem cum æqualibus degere, cum ſponſa autem furtim et caute congredi: *Eo*, inquit, *hæc tendunt*, *ut et validi corporibus maneant*, *neque ſatietas inceſſat*, *et amor ſemper ſit recens*, *prolemque edat validam.*

XVIII. Unguentum ex urbe ſuſtulit, ut olei perniciem: itemque tincturam, ut ſenſus adulationem.

XIX. Omnibus vero fucandi exornandique corporis artem tractantibus, Spartam inacceſſam eſſe juſſit, quod malis artibus mores corrumperent.

XX. Tanta fuit iſto tempore mulierum pudicitia, tantumque abfuit a levitate earum quæ poſtea temporis extitit, ut crimen adulterii apud ipſas habitum ſit pro incredibili. Ac ſermo memoria fertur Geradatæ cujuſdam e priſcis Spartanis, qui interrogatus ab hoſpite qua pœna Spartæ in adulteros vindicetur, nihil enim ſe videre hac de re a Lycurgo ſtatutum: reſpondit,

Οὐδεὶς, ὦ ξένε, γίνεται μοιχὸς παρ' ἡμῖν. Ἐκείνου δὲ ὑπολαβόντος, Ἂν οὖν γένηται, ταυτὸν ἔφη ὁ Γεραδάτας, Πῶς ἂν, ἔφη, μοιχὸς ἐν Σπάρτῃ γένοιτο, ἐν ᾗ πλοῦτος μὲν καὶ τρυφὴ καὶ καλλωπισμὸς ἀτιμάζονται, αἰδὼς δὲ καὶ εὐκοσμία καὶ τῶν ἡγουμένων πειθὼ πρεσβεύονται;

κα'. Πρὸς δὲ τὸν ἀξιοῦντα δημοκρατίαν ἐν τῇ πόλει καταστήσασθαι, ὁ Λυκοῦργος εἶπε, Σὺ πρῶτος ἐν τῇ D οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν.

κβ'. Πυνθανομένου δέ τινος διὰ τί μικρὰς οὕτω καὶ εὐτελεῖς ἔταξε τὰς θυσίας, Ὅπως, ἔφη, μηδέποτε τιμῶντες τὸ θεῖον διαλείπωμεν.

κγ'. Μόνα δὲ ταῦτα τῶν ἀθλημάτων ἐφέντος αὐτοῦ τοῖς πολίταις ἀγωνίζεσθαι ὅπου ἡ χεὶρ οὐκ ἀνατείνεται, ἐπύθετό τις τὴν αἰτίαν· ὁ δὲ, Ὅπως, εἶπε, μηδεὶς αὐτῶν ἐν τῷ πονεῖν ἀπαυδᾷν ἐθίζηται.

C. 5. ταυτὸν ἔφη] Non dubium eſt quin ταῦρον ἔφη vera ſit lectio et reliqua dicti pars exciderit: quod plenius exſtat in Vita Lycurgi, p. 49. D. et hinc in Verſione explevit Xylander.

Nullus apud nos ſit adulter. Inferenti, Quid autem, ſi aliquando exiſteret? *Taurum,* inquit, *pendere cogitur tantæ magnitudinis, ut capite trans Taygetum porrecto ex Eurota bibat.* Dicenti, Quomodo poſſit tantus inveniri taurus? ſubjecit: *Quo vero pacto Spartæ poſſit adulter exiſtere, ubi divitiæ, luxus, et fucus ignominioſa cenſentur, verecundia autem, modeſtia, et ſubditorum obedientia obtinent?*

XXI. Poſtulanti ut populo adminiſtrationem reipublicæ traderet Lycurgus: *Tu prior,* inquit, *domi tuæ imperium domeſticis tuis trade.*

XXII. Interrogatus cur tam modica et vilia conſtituiſſet ſacrificia, reſpondit: *Ne unquam deos venerari ceſſemus.*

XXIII. Quærenti cur hæc duntaxat civibus permiſiſſet certamina, in quibus nemo manum intendens victum ſe profitetur, reſpondit: *Ne quis eorum inter laborandum deſpondere animum adſueſcat.*

κδʹ. Ἐρωτῶντος δέ τινος διὰ τί πυκνὰ μεταστρατοπεδεύειν κελεύει, Ὅπως, εἶπε, πλείω τοὺς ἐχθροὺς βλάπτοιμεν.

κεʹ. Ἄλλου δ' ἐπιζητοῦντος διὰ τί πυργομαχεῖν ἀπεῖπε, Ἵνα, ἔφη, μὴ ὑπὸ γυναικὸς ἢ παιδὸς ἤ τινος
E παραπλησίου ἀνθρώπου οἱ ἀμείνονες ἀποθνήσκωσιν.

κϛʹ. Τοῖς δὲ συμβουλευομένοις τῶν Θηβαίων περὶ τῆς ἱερουργίας καὶ τοῦ πένθους ἣν ποιοῦνται τῇ Λευκοθέᾳ, συνεβούλευσεν, Εἰ μὲν θεὸν ἡγοῦνται, μὴ θρηνεῖν· εἰ δὲ ἄνθρωπον, μὴ ἱερουργεῖν ὡς θεῷ.

κζʹ. Πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας τῶν πολιτῶν, Πῶς ἂν πολεμίων ἔφοδον ἀλεξοίμεθα; Ἐὰν πτωχοί, ἔφη, ἦτε, καὶ μὴ μεῖζον ἅτερος θατέρου ἐρεείνῃ.

κηʹ. Καὶ πάλιν ἐπιζητούντων περὶ τειχῶν, Οὐκ, ἔφη, πόλιν εἶναι ἀτείχιστον ἥτις ἀνδράσι καὶ οὐ πλίνθοις ἐστεφάνωται.

F κθʹ. Ἐπεμέλοντο δὲ οἱ Σπαρτιᾶται καὶ τῆς κόμης, ἀπομνημονεύοντες τινὰ Λυκούργου λόγον περὶ τούτου,

XXIV. Scitanti cur crebro jubeat movere caſtra: *Ut*, inquit, *pluribus hoſtes damnis afficiamus.*

XXV. Alii quærenti cur turrium ac murorum oppugnatione ſuis interdixiſſet: reſpondit, *Ne a muliere aut puero aut eorum ſimili homine præſtantiores interficiantur.*

XXVI. Conſultantibus Thebanis de ſacrificio et luctu quibus Leucotheam venerantur, ſuaſit, *Si deam eſſe crederent, ne lugerent: ſi hominem, ne ſacrificarent, tanquam numini.*

XXVII. Quærentibus civibus quo pacto hoſtium inſultus amolirentur, *Si*, inquit, *pauperes ſitis, neque unus altero amplius quærat.*

XXVIII. Interrogantibus etiam de muris quid ſentiret, dixit, *Urbem munitione non carere, quæ viris non lateribus coctis cincta ſit.*

XXIX. Comam quoque colebant Spartani, Lycurgi memorantes dictum, qui, *co-*

Ὅτι τοὺς μὲν καλοὺς, εὐπρεπεστέρους ποιεῖ, τοὺς δὲ αἰσχροὺς, φοβερωτέρους.

λ′. Παρήγγειλε δὲ ἐν τοῖς πολέμοις τρεψαμένους καὶ νικήσαντας μέχρι τοῦ βεβαιώσασθαι τὸ νίκημα, ἐπιδιώκειν, εἶτα εὐθὺς ἀναχωρεῖν· οὔτε Ἑλληνικὸν φονεύειν τοὺς παρακεχωρηκότας φάσκων, ἀλλὰ καὶ χρήσιμον· εἰδότας γὰρ τοὺς μαχομένους πρὸς αὐτοὺς ὅτι φείδονται μὲν τῶν ἐνδιδόντων, ἀναιροῦσι δὲ τοὺς ὑφισταμένους, τοῦ μένειν τὸ φεύγειν ὠφελιμώτερον ἡγήσεσθαι.

λα′. Πυνθανομένου δέ τινος διὰ τί τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς ἀπηγόρευσε σκυλεύειν, Ὅπως, ἔφη, μὴ κυπτάζοντες περὶ τὰ σκῦλα, τῆς μάχης ἀμελῶσιν, ἀλλὰ 229
καὶ τὴν πενίαν ἅμα τῇ τάξει διασώζωσι.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ.

α′. Λύσανδρος, προσπέμψαντος αὐτῷ τοῦ Διονυσίου δύο στολὰς, καὶ κελεύσαντος ἣν βούλεται ἑλέσθαι τῇ θυ-

F. 8. ἀλλὰ καὶ χρήσιμον] Mutilum dictum parte ſupplenda ex Vita Lycurg. p. 54. A. ἦν δὲ οὐ μόνον καλὸν τοῦτο καὶ μεγαλόψυχον, ἀλλὰ καὶ χρήσιμον.

mam formoſis pulchritudinem augere, deformes terribiliores reddere, pronunciaſſet.

XXX. Idem præcepit ſuis, ut ſi prœlio hoſtem fudiſſent ac viciſſent, tantiſper modo inſequerentur fugientes, dum victoriam conſtabilirent, deinde ſtatim ſe reciperent: non modo, quia Græcanicum non eſſet cedentes interficere: ſed et utilis hæc ratio: hoſtes enim ſi ſcirent cedentibus parci, repugnantes occidi, fugam pugna utiliorem ſibi arbitraturos.

XXXI. Interrogatus cur hoſtium cadavera ſpoliare vetuiſſet: *Ut ne*, inquit, *ſpoliis intenti pugnam negligant, ſed ſimul cum paupertate ordinem ſervent.*

LYSANDRI.

I. Lyſander cum duas ei ſtolas miſiſſet Dionyſius, et utram mallet filiæ afferre juſ-

γατρὶ κομίζειν, Αὐτὴν ἐκείνην, ἔφη, βέλτιον αἱρήσεται· καὶ λαβὼν ἀμφοτέρας, ἀπῆλθεν.

β'. Ὁ δὲ Λύσανδρος, δεινὸς σοφιστὴς γενόμενος, καὶ ἀπάταις τὰ πολλὰ ποικίλλων, τὸ δίκαιον ἐν μόνῳ τῷ λυσιτελεῖ τιθέμενος, καὶ τὸ καλὸν ἐν τῷ συμφέροντι, Τὸ ἀληθὲς, ἔλεγε, τοῦ ψεύδους κρεῖττον ἐστὶ, ἑκατέρου δὲ
B τῇ χρείᾳ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν τιμὴν ὁρίζεσθαι.

γ'. Πρὸς δὲ τοὺς ψέγοντας αὐτὸν ἐπὶ τῷ δι' ἀπάτης τὰ πλεῖστα πράττειν, ὡς ἀνάξιον τοῦ Ἡρακλέους, καὶ δόλῳ οὐκ ἄντικρυς κατορθοῦντα, γελῶν ἔλεγεν, Ὅπου μὴ ἐφικνεῖται ἡ λεοντῆ, προσραπτέον ἐστὶ τὴν ἀλωπεκῆν.

δ'. Ἀπομεμφομένων δ' ἑτέρων αὐτὸν ἐπὶ ταῖς παραβάσεσι τῶν ὅρκων οὓς ἐν Μιλήτῳ ἐποιήσατο, ἔλεγε, Τοὺς μὲν παῖδας ἀστραγάλοις δεῖ ἐξαπατᾶν, τοὺς δὲ ἄνδρας ὅρκοις.

ε'. Νικήσας δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἐξ ἐνέδρας περὶ Αἰγὸς ποταμοὺς καὶ λιμῷ πιέσας αὐτοὺς, παρεστήσατο τὴν πόλιν, καὶ ἔγραψε τοῖς ἐφόροις, Ἑαλώκαντι ταὶ Ἀθᾶναι.

ſiſſet, fatus ipſam filiam rectius delecturam, utraque ſumpta abiit.

II. Hic homo verſutus, et pleraque fraudibus miſcens, juſque in ſola ponens utilitate, veritatem aiebat nihilo meliorem eſſe mendacio, ſed utriuſque dignitatem et pretium uſu definiri.

III. Reprehendentibus ipſum, et indignum Hercule dicentibus, quod pleraque impoſturis ageret, doloque res non ingenue gereret, ridens reſpondit: *Ubi non ſufficit leonina pellis, adſuenda eſt vulpina.*

IV. Aliis vituperantibus ipſum ob violatum jusjurandum, quod Mileti dixerat: *Pueros talis, viros ſacramentis decipi debere*, reſpondit.

V. Cum Athenienſes ex inſidiis viciſſet ad Ægos potamos, fameque preſſos urbem dedere coegiſſet, Ephoris ſcripſit: *Captæ ſunt Athenæ.*

ϛʹ. Πρὸς Ἀργείους δὲ περὶ γῆς ὅρων ἀμφισβητοῦν- C
τας πρὸς Λακεδαιμονίους, καὶ δικαιότερα λέγειν αὐτοὺς φάσκοντας, σπασάμενος τὴν μάχαιραν, Ὁ ταύτης, ἔφη, κρατῶν, βέλτιστα περὶ γῆς ὅρων διαλέγεται.

ζʹ. Τοὺς δὲ Βοιωτοὺς ἐπαμφοτερίζοντας, ὅτε διῄει τὴν χώραν, ὁρῶν, προσέπεμψε, πυνθανόμενος πότερον ὀρθοῖς τοῖς δόρασιν ἢ κεκλιμένοις διαπορεύηται τὴν χώραν αὐτῶν.

ηʹ. Μεγαρέως δὲ ἀνδρὸς ἐν τῷ κοινῷ συλλόγῳ παῤῥησίᾳ χρησαμένου πρὸς αὐτὸν, Οἱ λόγοι σου, εἶπεν, ὦ ξένε, πόλεως δέονται.

θʹ. Ἐπεὶ δὲ Κορινθίων ἐφεστώτων διερχόμενος παρὰ D
τὰ τείχη τοὺς Λακεδαιμονίους ἑώρα προσβάλλειν ὀκνοῦντας, καὶ λαγὼς τις ὤφθη διαπηδῶν τὴν τάφρον, Οὐκ αἰσχύνεσθε, εἶπεν, ὦ Σπαρτιᾶται, τοιούτους φοβούμενοι πολεμίους, ὧν δι' ἀργίαν οἱ λαγωοὶ τοῖς τείχεσιν ἐγκαθεύδουσιν;

ιʹ. Ἐν δὲ Σαμοθρᾴκῃ χρηστηριαζομένῳ αὐτῷ ὁ ἱερεὺς ἐκέλευσεν εἰπεῖν ὅ, τι ἀνομώτατον ἔργον αὐτῷ ἐν τῷ

VI. Argivis in controverſia de agris adverſus Spartanos juſtiora ſeſe afferre argumenta dicentibus, gladium ſtringens: *Qui hunc*, inquit, *tenet*, *is optime de finibus agrorum diſputat*.

VII. Bœotos, cum per eorum ditionem eſſet tranſiturus, cernens in utramque nutare partem, miſit qui interrogaret, *Rectiſne ſe haſtis vellent*, *an vero demiſſis tranſire*.

VIII. Megarenſi cuidam in concilio liberius ipſum appellanti, *Tua*, inquit, *hoſpes*, *verba civitate opus habent*.

IX. Cum defeciſſent Corinthii, et juxta eorum muros ducens ſuos videret ad oppugnationem parum habere animi, lepus autem conſpiceretur foſſam tranſilire: *Non pudet*, inquit, *Spartani*, *hos hoſtes metuere*, *quorum ob ignaviam muris lepores indormiunt?*

X. In Samothrace oraculum conſulentem ſacerdos cum juberet dicere quod in vita ſua maximum perpetraſſet ſce-

βίᾳ πέπρακται· Πότερον οὖν σοῦ τοῦτο κελεύσαντος ἢ τῶν θεῶν τοῦτο δεῖ ποιεῖν; ἐπηρώτησε. Φαμένου δὲ, Τῶν θεῶν· Σὺ τοίνυν, ἔφη, ἐκποδών μοι κατάστηθι, κἀκείνοις ἐρῶ, ἐὰν πυνθάνωνται.

E ια΄. Πέρσου δ' ἐρωτήσαντος ποίαν μάλιστα ἐπαινεῖ πολιτείαν, Ἥτις, ἔφη, τοῖς ἀνδρείοις καὶ δειλοῖς τὰ προσήκοντα ἀποδίδωσι.

ιβ΄. Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα ὅτι ἐπαινοίη αὐτὸν καὶ ὑπερασπάζοιτο, Δύο βοῦς, ἔφη, ἐν ἀγρῷ ἔχω· σιγώντων δ' ἀμφοτέρων, ἀκριβῶς ἐπίσταμαι τόν τε ἀργὸν καὶ τὸν ἐργαζόμενον.

ιγ΄. Λοιδορουμένου δέ τινος αὐτῷ, εἶπε, Λέγε πυκνῶς, ὦ ξενύλλιον, λέγε μηδὲν ἐλλείπων, ἂν σοῦ δυνῇ τὰν ψυχὰν κενῶσαι κακῶν, ὧν ἔοικας πλήρης εἶναι.

ιδ΄. Χρόνῳ δ' ὕστερον μετὰ τὴν τελευτὴν ἀντιλογίας συμμαχικῆς γενομένης, Ἀγησίλαος ἦλθεν ἐπὶ τὴν τοῦ Λυσάνδρου οἰκίαν, ὅπως τὰ περὶ αὐτῆς

E. 5. ὑπερασπάζοιτο] Ita Voſſ. et T. Omnes alii, et vulgo, ὑπερασπίζοιτο.

lus, *Tuone*, inquit, *an deorum juſſu?* reſpondenti, Deorum: *Tu itaque*, ait, *apage hinc*, *et ego diis*, *ubi interrogabunt*, *dicam.*

XI. Perſæ quærenti quam reipublicæ formam maxime probaret: *In qua*, inquit, *fortibus et ignavis ſuum tribuitur.*

XII. Dicenti, laudo te et defendo, reſpondit, *Duos ſe ruri habere boves*, *quibus tacentibus*, *ſe tamen exquiſite noſſe uter eorum piger ſit*, *uter induſtrius.*

XIII. Cuidam peregrino convicia in ipſum jacienti dixit: *Crebro iſta dicito*, *dicito abſque intermiſſione*, *ſi fortaſſis animi tui mala*, *quibus plenus videris eſſe*, *poſſis egerere.*

XIV. Aliquo poſt mortem ejus tempore oborta ſociali controverſia, Ageſilaus domum Lyſandri venit inſpectu-

γράμματα διασκέψηται· ταῦτα γὰρ παρ' αὐτῷ κα-
τέσχεν ὁ Λύσανδρος· εὗρε δὲ καὶ βιβλίον γεγραμμένον F
τῷ Λυσάνδρῳ περὶ τῆς πολιτείας, ὡς χρὴ τῶν Εὐρυ-
πρωτιδῶν καὶ Ἀγιδῶν τὴν βασιλείαν ἀφελομένους, εἰς
μέσον θεῖναι, καὶ ποιεῖσθαι τὴν αἵρεσιν ἐκ τῶν ἀρίστων,
ἵνα μὴ τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, ἀλλ' οἷος Ἡρακλῆς τῇ
ἀρετῇ, κρινομένων τὸ γέρας ᾖ, ᾗ κἀκεῖνος εἰς θεῶν τιμὰς
ἀνήχθη. Καὶ τοῦτον τὸν λόγον ὥρμησε μὲν εἰς τοὺς
πολίτας ἐξενεγκεῖν, καὶ παραδεικνύναι τὸν Λύσανδρον
οἷος ὢν πολίτης διελάνθανε, καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῶν Λυ-
σάνδρου φίλων. Κρατίδαν δέ φασι τότε προεστῶτα τῶν
Ἐφόρων, εὐλαβηθέντα μὴ πείσῃ ἀναγνωσθεὶς ὁ λόγος,
ἐπιλαβέσθαι τοῦ Ἀγησιλάου, καὶ εἰπεῖν ὡς, Οὐ δεῖ
ἀνορύττειν τὸν Λύσανδρον, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον αὐτῷ συγ- 230
κατορύττειν, πανούργως καὶ πιθανῶς συντεταγμένον.

ιε'. Τοὺς δὲ μνηστευσαμένους αὐτοῦ τὰς θυγατέρας, εἶτα μετ'

F. 2. Εὐρυπρωτιδῶν] Ita omnes libri vitioſe. Verum eſt Εὐρυπωντιδῶν; quod apud antiquos jam frequenter permutatum eſt altera forma Εὐρυτιωνιδῶν: quæ in eadem re eſt Vit. Lyſ. p. 450. F.
F. 6. κρινομένων] Sic Venet. et T. Vulgo κρινόμενον.

rus ea de re literas, quas ſecum is retinuerat. Invenit autem librum a Lyſandro ſcriptum de republica in quo erat hæc ſententia; *Regnum familiæ Eurytionidarum et Agiadarum adimendum, inque medio ponendum eſſe, regemque ex optimatibus creandum: ne poſteris Herculis is honor haberetur, ſed iis qui imitarentur virtutem Herculis, qua is ad deos evectus fuit.* Hanc orationem cum vellet evulgare ad cives Ageſilaus, ut oſtenderet qualis civis Lyſander fefelliſſet, ejuſque amicos traduceret, Lacratidam ferunt Ephororum tunc principem veritum ne oratio ea perſuaderet, inhibuiſſe eum ac monuiſſe, *Non eſſe eruendum e ſepulchro Lyſandrum, ſed orationem conſepeliendam, vafre et ad perſuadendum apte compoſitam.*

XV. Qui filias ejus ambiverant, mortuo autem eo, quod pauperem fuiſſe tum li-

τὴν πλουτίαν πένητος εὑρεθέντος ἀπειπαμένους, ἐζημίωσαν οἱ Ἔφοροι, ὅτι πλούσιον μὲν νομίζοντες ἐθεράπευον, δίκαιον δὲ καὶ χρηστὸν ἐκ τῆς πενίας ἐπιγνόντες, ὑπερεῖδον.

ΝΑΜΕΡΤΟΥ.

Ναμέρτης πρεσβευτὴς ἀποσταλεὶς, μακαρίζοντός τινος αὐτὸν τῶν ἐκεῖ διότι πολύφιλος εἴη, ἠρώτησεν εἰ
B δοκίμιον ἔχει τινὶ τρόπῳ πειράζεται ὁ πολύφιλος· ἐπιζητοῦντος δὲ θατέρου μαθεῖν, Ἀτυχίᾳ, εἶπεν.

ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ.

α΄. Νίκανδρος, εἰπόντος τινὸς ὅτι κακῶς αὐτὸν λέγουσιν οἱ Ἀργεῖοι, Οὐκοῦν, ἔφη, δίκην τίνουσι τοὺς ἀγαθοὺς κακῶς λέγοντες.

β΄. Πυθομένου δέ τινος διὰ τί κομῶσι καὶ πωγωνοτροφοῦσιν, Ὅτι, ἔφη, πάντων κάλλιστος καὶ ἀδαπανώτατος ἀνδρὶ ὁ ἴδιος κόσμος.

γ΄. Τῶν Ἀθηναίων δὲ εἰπόντος τινὸς, Λίαν ἀντέχεσθε, ὦ Νίκανδρε, τοῦ σχολάζειν; Ἀληθίζεις, ἔφη, ἀλλ᾽ οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς ὅπως τύχοι σπουδάζομεν.

queret, repudiabant, Ephori mulctaverunt, quod quem ob divitiarum opinionem coluiſſent, hunc, juſtitiam ejus ac probitatem paupertate arguente, ſpernerent.

NAMERTIS.

Namertes legatus aliquo miſſus cum a quodam iſthic felix prædicaretur ob multitudinem amicorum, *Habeſne*, inquit, *indicium certum quo probare poſſis quis multos habeat amicos?* Doceri ſe id poſtulanti, *Rebus*, ait, *adverſis.*

NICANDRI.

I. Nicander narrante quodam Argivos ipſi maledicere, *Pœnas ergo*, inquit, *dabunt, qui de bonis male loquantur.*

II. Quærenti cur comam et barbam alerent Spartani, reſpondit: *Quia virum et maxime ornat, et minimo ſumptu conſtat proprius ornatus.*

III. Athenienſi cuidam dicenti, Nimium, O Spartani, otio eſtis dediti: *Vera*, inquit, *dicis: at non, ut vos, in quaſcunque res operam impendimus.*

ΠΑΝΘΟΙΔΟΥ.

α'. Πανθοίδας πρεσβεύων εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπιδεικνύντων αὐτῷ τεῖχος ἐχυρὸν, εἶπε, Νὴ τοὺς θεοὺς, ὦ ξένοι, καλὴ γυναικωνῖτις. C

β'. Ἐν Ἀκαδημίᾳ δὲ τῶν φιλοσόφων διαλεγομένων πολλὰ καὶ σπουδαῖα, ἐπερωτώντων δὲ τὸν Πανθοίδαν μετὰ ταῦτα, τί δοκοῦσιν αὐτῷ οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι, Τί δ' ἄλλο, ἔφη, ἢ σπουδαῖοι; ὄφελος δ' οὐδὲν, μὴ χρωμένων ὑμῶν αὐτοῖς.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΤΟΥ ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ.

α'. Παυσανίας ὁ Κλεομβρότου, Δηλίων δικαιολογουμένων περὶ τῆς νήσου πρὸς Ἀθηναίους, καὶ λεγόντων ὅτι κατὰ τὸν νόμον τὸν παρ' αὐτοῖς οὔτε αἱ γυναῖκες ἐν τῇ νήσῳ τίκτουσιν, οὔτε οἱ τελευτήσαντες θάπτονται, D Πῶς οὖν, ἔφη, αὕτη πατρὶς ὑμῶν εἴη ἐν ᾗ οὔτε γέγονέ τις ὑμῶν οὔτ' ἔσται;

β'. Τῶν δὲ φυγάδων αὐτὸν προτρεπομένων ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ἄγειν τὴν στρατιὰν, λεγόντων τε, Ὅτι

PANTHOEDÆ.

I. Panthoedas in Aſia legatione fungens, oſtendentibus quibuſdam murum probe munitum, *Per deos*, inquit, *hoſpites, pulchrum eſt gynæceum.*

II. In Academia philoſophis multa et præclara diſſerentibus, ac deinde ex ipſo quærentibus, quid ſentiret de his diſputationibus: *Equidem*, inquit, *præclaræ ſunt, ſed nullius pretii, cum vos iſtis rebus non utamini.*

PAUSANIÆ CLEOMBR. F.

I. Pauſanias Cleombroti filius Deliis de inſulæ ſuæ jure adverſus Athenienſes diſputantibus, ac dicentibus, Lege apud ipſos receptum eſſe, ut neque pariant in inſula mulieres, neque mortui ſepeliantur: *Et quomodo*, inquit, *Delus patria veſtra ſit, in qua neque natus eſt quiſquam veſtrum, neque erit poſt mortem?*

II. Cum exſules ipſum in Athenienſes ut duceret exercitum, hortarentur, dicerent-

τοῖς Ὀλυμπίοις ἀνακηρυττομένου αὐτοῦ, ἐσύριττον αὐτὸν μόνοι, Τί οὖν οἴεσθε, ἔφη, τοὺς ὅτι εὖ ἔπαθον συρίττοντας, παθόντας κακῶς, ποιήσειν;

γʹ. Πυνθανομένου δέ τινος διὰ τί Τυρταῖον τὸν ποιητὴν ἐποιήσαντο πολίτην, Ὅπως, ἔφη, μηδέποτε ξένος φαίνηται ἡμῶν ἡγεμών.

δʹ. Πρὸς δὲ τὸν ἀσθενῆ μὲν τῷ σώματι, συμβουλεύοντα δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους κατὰ γῆν καὶ θάλατταν διακινδυνεύειν, Θέλεις οὖν, ἔφη, δεῖξαι σεαυτὸν ἐκδὺς, οἷος ὢν ἡμῖν μάχεσθαι συμβουλεύεις;

εʹ. Θαυμαζόντων δέ τινων ἐν τοῖς λαφύροις τῶν βαρβάρων, τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐσθῆτος, Κρεῖσσον, ἔφη, αὐτοὺς εἶναι πολλοῦ ἀξίους, ἢ κεκτῆσθαι πολλοῦ ἄξια.

ϛʹ. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Πλαταιαῖς κατὰ Μήδων γενομένην νίκην, τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐκέλευσε τὸ προητοιμασμένον Περσικὸν δεῖπνον παραθεῖναι· τούτου δὲ θαυμαστὴν πολυ-
F τέλειαν ἔχοντος, Νὴ τοὺς θεοὺς, ἔφη, λίχνος ἦν ὁ Πέρσης, ὅτι τοσαῦτα ἔχων ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἦλθε μάζαν.

que Olympicis ludis cum renunciaretur victor, a ſolis Athenienſibus fuiſſe exſibilatum: *Quid vero putatis*, inquit, *qui beneficio accepto me exſibilaverunt, facturos ſi lædantur?*

III. Quærenti cur Tyrtæum poetam Spartani donaſſent civitate, reſpondit: *Ne unquam videremur peregrino uſi duce.*

IV. Imbecillo homini terra marique decertandum eſſe ſuadenti, *Viſne*, inquit, *veſtibus te exuere, et oſtendere qualis homo pugnam nobis ſuadeas?*

V. Mirantibus nonnullis inter ſpolia barbarorum ſumptuoſas veſtes, dixit: *Præſtat aliquem ipſum magni eſſe pretii, quam res poſſidere pretioſas.*

VI. Poſt Plataicam de Medis victoriam, mandavit ſuis ut præparatam Perſæ cœnam ſibi apponerent: quæ cum eſſet admirabili luxu adornata, *Per deos*, inquit, *gulæ deditus fuit Perſa, qui tot rerum compos, noſtram appetiit mazam.*

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΤΟΥ ΠΛΕΙΣΤΑΝΑΚΤΟΣ.

α'. Παυσανίας ὁ Πλειστάνακτος, πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, Διὰ τί τῶν ἀρχαίων νόμων οὐδένα κινεῖν ἔξεστι παρ' αὐτοῖς, Ὅτι τοὺς νόμους, ἔφη, τῶν ἀνδρῶν, οὐ τοὺς ἄνδρας τῶν νόμων κυρίους εἶναι δεῖ.

β'. Ἐπαινοῦντος δὲ αὐτοῦ ἐν Τεγέᾳ μετὰ τὴν φυγὴν τοὺς Λακεδαιμονίους, εἶπέ τις, Διὰ τί οὖν οὐκ ἔμενες ἐν Σπάρτῃ, ἀλλ' ἔφυγες; Ὅτι οὐδ' ἰατροὶ, ἔφη, παρὰ τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅπου δὲ οἱ νοσοῦντες, διατρίβειν εἰώθασιν.

γ'. Πυθομένου δέ τινος αὐτοῦ πῶς ἂν δυνηθεῖεν τοὺς Θρᾷκας νικῆσαι, Εἰ τὸν ἄριστον, εἶπε, στρατηγὸν καταστήσαιμεν.

δ'. Ἰατροῦ δ' ἐπισκεπτομένου αὐτὸν καὶ εἰπόντος, 234
Οὐδὲν κακὸν ἔχεις· Οὐ γάρ σοι ἰατρῷ, ἔφη, χρῶμαι.

ε'. Μεμφομένου δέ τινος αὐτὸν τῶν φίλων διότι ἰατρόν τινα κακῶς λέγει, πεῖραν οὐκ ἔχων αὐτοῦ, οὐδὲ ἀδικηθείς τι, Ὅτι, εἶπεν, εἰ ἔλαβον αὐτοῦ πεῖραν, οὐκ ἂν ἔζων.

PAUSANIÆ PLISTON. F.

I. Pauſanias Pliſtonactis filius interroganti cur de antiquo jure nihil Lacedæmone liceret convellere: *Quia*, inquit, *legum in viros, non virorum in leges debet eſſe auctoritas.*

II. Exſul hic cum Tegeæ laudaret Lacedæmonios, et quidam diceret, *Cur ergo non manſiſti Spartæ, ſed ſolum vertiſti?* reſpondit: *Quia ne medici quidem apud ſanos, ſed apud ægrotos ſolent verſari.*

III. Interroganti quomodo Thraces poſſent vinci, *Si*, inquit, *optimum exercitui ducem præficiamus.*

IV. Medico ipſum viſitanti ac dicenti, *Nihil habes mali:* retulit, *Id fit, quia te medico non utor.*

V. Amico reprehendenti ipſum, quod cuidam medico male diceret, non expertus ipſum, neque paſſus quicquam: *Si*, inquit, *expertus eum eſſem, non viverem.*

ϛʹ. Τοῦ δὲ ἰατροῦ εἰπόντος αὐτῷ, Γέρων γέγονας, Διότι, εἶπεν, οὐκ ἐχρησάμην σοὶ ἰατρῷ.

ζʹ. Κράτιστον δὲ ἔλεγε τοῦτον ἰατρὸν εἶναι τὸν μὴ κατασήποντα τοὺς ἀρρωστοῦντας, ἀλλὰ τάχιστα θάπτοντα.

ΠΑΙΔΑΡΗΤΟΥ.

B αʹ. Παιδάρητος, λέγοντός τινος ὅτι πολλοί εἰσιν οἱ πολέμιοι, Οὐκοῦν, ἔφη, ἡμεῖς εὐκλεέστεροι ἐσόμεθα· πλείους γὰρ ἀποκτενοῦμεν.

βʹ. Ἰδὼν δέ τινα τῇ μὲν φύσει μαλακὸν, διʼ ἐπιείκειαν δὲ ἐπαινούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἔφη, Οὔτε ἄνδρας γυναιξὶν ὁμοίους ὄντας ἐπαινεῖν δεῖ, οὔτε γυναῖκας ἀνδράσιν, ἐὰν μὴ τὴν γυναῖκα χρεία τις καταλάβῃ.

γʹ. Οὐκ ἐγκριθεὶς δʼ εἰς τοὺς τριακοσίους, ἥτις ἐν τῇ πόλει πρωτεύουσα τιμὴ τῇ τάξει ἦν, ἱλαρὸς καὶ μειδιῶν ἀπῄει· ἀνακαλεσαμένων δʼ αὐτὸν τῶν Ἐφόρων καὶ πυνθανομένων διότι γελᾷ, εἶπε, Διότι συγχαίρω τῇ πόλει τριακοσίους κρείττονάς μου πολίτας

C ἐχούσῃ.

VI. Et dicenti medico, *Senex es factus:* reſpondit, *Quia te non adhibui medicum.*

VII. *Optimum* dicebat *eſſe medicum, qui ægrotos non conficeret putreſcendo, ſed quamprimum ſepeliret.*

PÆDARETI.

I. Pædaretus dicente quodam magnum eſſe hoſtium numerum: *Tanto,* inquit, *major erit noſtra gloria, quia plures interficiemus.*

II. Videns quendam natura mollem a civibus propter placidos mores laudari, dixit: *Neque viros mulierum ſimiles debere laudari, neque mulieres virorum ſimiles, niſi earum aliquis uſus incidat.*

III. Non allectus in trecentorum numerum (qui primus in civitate erat honoris gradus) hilaris ac renidens e comitiis diſceſſit: revocatuſque ab Ephoris, et cauſam riſus ſui interrogatus: *Hæc,* inquit, *eſt, quod gratulor civitati, quæ trecentos quam ego ſim meliores habet cives.*

ΠΛΕΙΣΤΑΡΧΟΥ.

α'. Πλείσταρχος Λεωνίδου, πρὸς τὸν ἐπερωτήσαντα διὰ τίνα αἰτίαν οὐκ ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων προσαγορεύονται, Ὅτι, ἔφη, ἐκεῖνοι μὲν ἄρχειν ἢ βασιλεύειν ἔχρηζον, οἱ δ' ἐκείνων ὕστερον, οὐδαμῶς.

β'. Συνηγόρου δέ τινος γελοῖα λέγοντος, Οὐ φυλάξῃ, ἔφη, ὦ ξένε, συνεχῶς γελοιάζων, ὅπως μὴ γελοῖος γένῃ, ὥσπερ καὶ οἱ συνεχῶς παλαίοντες, παλαισταί;

γ'. Λέγοντος δέ τινος ὅτι κακολόγος τις αὐτὸν ἐπῄνει, Θαυμάζω, εἶπεν, εἰ μή τις αὐτῷ ἔφη ὅτι ἀπέ- D
θανον· ζῶντα γὰρ ἐκεῖνος οὐδένα καλῶς λέξαι δύναται.

ΠΛΕΙΣΤΩΝΑΚΤΟΣ.

Πλειστώναξ ὁ Παυσανίου, Ἀττικοῦ τινος ῥήτορος ἀμαθεῖς ἀποκαλοῦντος τοὺς Λακεδαιμονίους, Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις, ἡμεῖς γὰρ Ἑλλήνων μόνοι οὐδὲν κακὸν μεμαθήκαμεν παρ' ὑμῶν.

ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ.

α'. Πολύδωρος ὁ Ἀλκαμένους, ἀπειλοῦντός τινος

PLEISTARCHI.

I. Pleiſtarchus Leonidæ filius quærenti cauſam, cur non a primis regibus cognomentum ducerent: *Quia*, inquit, *illis ut imperarent ac regnarent neceſſe fuit, poſterioribus nequaquam.*

II. Cum advocatus quidam ridicula diceret, *Non cavebis*, inquit, *hoſpes, ne quomodo continenter in palæſtra ſe exercentes palæſtæ evadunt, ita tu quoque identidem riſum captans, ridiculus fias?*

III. Narranti eſſe maledicum quendam qui ipſum laudet: *Mirum*, inquit, *niſi aliquis ei me mortuum eſſe dixit: de vivo enim nemine bene ille loqui poteſt.*

PLISTONACTIS.

Pliſtonax Pauſaniæ filius, cum Atticus quidam rhetor Lacedæmonios indoctos vocaret, *Vera*, ait, *prædicas: ſoli enim Græcorum nos mali nihil a vobis didicimus.*

POLYDORI.

I. Polydorus Alcamenis fi-

τοῖς ἐχθροῖς συχνά, Οὐ συνίης, ἔφη, τὸ πλεῖστον καταναλίσκων τῆς τιμωρίας;

E β'. Ἐξάγοντος δ' αὐτοῦ τὸ στράτευμα ἐπὶ Μεσσηνίους, ἤρετό τις, Εἰ τοῖς ἀδελφοῖς μάχεσθαι μέλλει, Οὐκ, ἔφη, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀκλήρωτον τῆς χώρας βαδίζει.

γ'. Ἀργείων δὲ πάλιν μετὰ τὴν τῶν τριακοσίων μάχην ἐκ παρατάξεως πανδημεὶ κρατηθέντων, τὸν Πολύδωρον οἱ σύμμαχοι παρεκελεύοντο μὴ παρεῖναι τὸν καιρόν, ἀλλ' ἐπελθόντα τῷ τείχει τῶν πολεμίων, τὴν πόλιν αἱρεῖν· ῥᾷστον γὰρ ἔσεσθαι, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἀπολωλότων, τῶν γυναικῶν δὲ ἀπολελειμμένων· ἔφη πρὸς αὐτούς, Τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἴσου μαχομένους νικᾶν τοὺς ἐναντιουμένους, ἔστι μοι καλόν· τὸ δ' ὑπὲρ τῶν ὅρων τῆς χώρας μεμαχημένον τὴν πόλιν ἐπιθυμεῖν λαβεῖν, οὐ δίκαιον τίθεμαι εἶναι· ἦλθον.
F γὰρ χώραν ἀπολαβεῖν οὐ καταλαβέσθαι πόλιν.

δ'. Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί Σπαρτιᾶται κατὰ πόλεμον κινδυνεύουσιν ἀνδρείως, Ὅτι, ἔφη, αἰδεῖσθαι τοὺς ἡγεμόνας ἔμαθον, οὐ φοβεῖσθαι.

lius cuidam crebro hoſtibus minanti, *Non animadvertis*, inquit, *maximam te vindictæ partem ſic inſumere?*

II. Cum exercitum duceret contra Meſſenios, interroganti cuidam an pugnare cum fratribus vellet: *Non ſane*, inquit, *ſed ad hæreditatem nondum diviſam proficiſcor.*

III. Cum Argivi poſt trecentorum pugnam denuo ingenti pugna univerſi eſſent victi, hortabantur Polydorum ſocii ne occaſionem dimitteret, ſed recta ad Argos duceret, urbemque occuparet: quod fore aiebant facillimum, viris occiſis, ſoliſque ſuperſtitibus mulieribus: reſpondit: *Collatis ſignis hoſtem ſuperare ego pulchrum judico: ut autem urbem occupem, qui de finibus ditionis dimicaverim, injuſtum mihi videtur: veni enim non urbis capiendæ, ſed agri recipiendi gratia.*

IV. Quærenti cur in bellis Spartani pericula fortiter adirent, reſpondit: *Quia revereri duces didicerunt ſuos, non metuere.*

ΠΟΛΥΚΡΑΤΙΔΟΥ.

Πολυκρατίδας πρεσβεύων πρὸς τοὺς τοῦ βασιλέως στρατηγοὺς μεθ' ἑτέρων, ἐρομένων αὐτῶν πότερον ἰδίᾳ πάρεισιν ἢ δημοσίᾳ ἐπέμφθησαν, Αἴκε τύχωμεν, δημοσίᾳ· εἶπεν, εἰ δὲ μή, ἰδίᾳ.

ΣΟΙΒΙΔΟΥ.

Σοιβίδας πρὸ τοῦ κινδύνου τοῦ Λευκτρικοῦ λεγόντων τινῶν δείξειν τὴν ἡμέραν ταύτην τὸν ἀγαθὸν, Πολλοῦ τὴν ἡμέραν, ἔφησεν, ἀξίαν εἶναι, δυναμένην τὸν ἀγαθὸν δεῖξαι σῶον.

Λέγεται ἐν χωρίῳ χαλεπῷ καὶ ἀνύδρῳ πολιορκούμενον 232 ὑπὸ Κλειτορίων, ὁμολογῆσαι τὴν δορύκτητον αὐτοῖς ἀφεῖναι γῆν, εἰ πίοιεν μετ' αὐτοῦ πάντες ἀπὸ τῆς πλησίον πηγῆς· ἐφρούρουν δ' αὐτὴν οἱ πολέμιοι· γενομένων δὲ τῶν ὅρκων, συναγαγόντα τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, διδόναι τῷ μὴ πιόντι τὴν βασιλείαν, οὐδενὸς δὲ καρτερήσαντος, ἀλλὰ

F. 10. Σοιβίδου] Φοιβίδου J. Anon. Voſſ. a correctore. Xylander item recepit. Rectius. Sed illud retinuimus ob literarum ordinem.

F. 14. δεῖξαι σῶον] Ita omnes libri. Itaque nil mutavimus. Manifeſta eſt et corruptela, et medela, δεῖξαι. ΣΟΟΥ—· ut *Soi* ſint proxima dicta. Vidit item et reddidit Xylander.

A. 3. πίοιεν μετ' αὐτοῦ] Legendum πίοιεν οἱ μετ' αὐτοῦ: quod unus habet T. et expreſſit Xyl. In fine dicti videtur ſubeſſe quid labis.

POLYCRATIDÆ.

Polycratidas cum aliis miſſus legatus ad regis præfectos, interrogatus privatimne adeſſet, an publico nomine, ſic retulit: *Si conſequimur quod volumus, publice: ſi repulſam patimur, privatim.*

PHOEBIDÆ.

Phœbidas ante pugnam Leuctricam dicentibus nonnullis, iſtam diem manifeſtaturam qui ſit vir bonus: *Magni*, inquit, *æſtimanda talis eſt dies.*

Sous fertur cum loco quodam iniquo et aquæ experte a Clitoriis obſideretur, pactus eſſe agrum ſe iis bello partum traditurum, ſi de proximo fonte omnes qui cum ipſo erant bibiſſent. Jurejurando pactis ultro citroque firmatis, ſuos convocaſſe, regnumque detuliſſe ei qui non biberet: nullo

πάντων πιόντων, αὐτὸν ἐπὶ πᾶσι καταβάντα καὶ περιῤῥανάμενον, ἔτι τῶν πολεμίων παρόντων, ἐπελθεῖν, καὶ τὴν χώραν κατασχεῖν ὡς μὴ πιόντα.

ΤΗΛΕΚΡΟΥ.

B α΄. Τήλεκρος πρὸς τὸν εἰπόντα ὅτι ὁ πατὴρ λέγει κακῶς αὐτὸν, Εἰ μὴ αὐτῷ, ἔφη, λεκτὸν ἦν, οὐκ ἂν ἔλεγεν.

β΄. Εἰπόντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ ὅτι οὐχ ὁμοίως αὐτῷ προσφέρονται οἱ πολῖται ὡς ἐκείνῳ, ὄντι ἐκ τῶν αὐτῶν, ἀγνωμονέστερον δὲ, εἶπεν, Σὺ γὰρ οὐκ οἶδας ἀδικεῖσθαι, ἐγὼ δέ.

γ΄. Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί ἔθος παρ' αὐτοῖς ἐστὶ τοὺς νεωτέρους τοῖς πρεσβυτέροις ὑπανίστασθαι, Ὅπως, ἔφη, περὶ τοὺς μὴ προσήκοντας οὕτως ἔχοντες τιμῆς, μᾶλλον τιμῶσι τοὺς γονέας.

δ΄. Πυθομένου δέ τινος πόσην κέκτηται οὐσίαν; ἔφη, Οὐ πλείω τῆς ἱκανῆς.

ΧΑΡΙΛΑΟΥ.

α΄. Χάριλλος ἐρωτηθεὶς διὰ τί τοὺς νόμους ὁ

B. 13. Χάριλλος] Ita libri: rectius eſt Χαρίλαος ut Xylander reddidit: et alias hoc nomen ſcribitur.

autem ſitim cohibente, omnibuſque bibentibus, poſtremum ipſum deſcendiſſe, ſeque aqua conſperſiſſe, et præſentibus adhuc hoſtibus diſceſſiſſe, ditionemque ut qui non bibiſſet, obtinuiſſe.

TELECRI.

I. Telecrus narranti, male de te loquitur pater tuus: *Non faceret*, inquit, *ſi non eſſet faciundum.*

II. Fratri querenti non eadem ſe benevolentia qua ipſum apud cives accipi, iiſdem ortum parentibus, reſpondit: *Non enim item, ut ego, ferre noſti injurias.*

III. Interrogatus cauſam conſuetudinis Spartanæ qua ſenioribus juniores aſſurgunt: reſpondit, *Eo id fieri, ut adſueti hoc honoris deferre alienis, tanto magis venerentur parentes.*

IV. Quærenti quantas poſſideret opes, reſpondit, *Non majores quam ſatis eſt.*

CHARILAI.

I. Charilaus interrogatus

Λυκοῦργος οὕτως ὀλίγους ἔθηκεν, Ὅτι, ἔφη, τοῖς ὀλίγα λέγουσιν ὀλίγων καὶ νόμων ἐστὶ χρεία.

β΄. Πυθανομένου δέ τινος διὰ τί τὰς μὲν κόρας ἀκαλύπτους, τὰς δὲ γυναῖκας ἐγκεκαλυμμένας εἰς τοὐμφανὲς ἄγουσιν, Ὅτι, ἔφη, τὰς μὲν κόρας, ἄνδρας εὑρεῖν δεῖ· τὰς δὲ γυναῖκας, σώζειν τοὺς ἔχοντας.

γ΄. Τῶν δὲ εἱλώτων τινὸς θρασύτερον αὐτῷ προσφερομένου, Εἰ μὴ ὠργιζόμην, εἶπε, κατέκτανον ἄν σε.

δ΄. Ἐρωτηθεὶς δὲ τίνα νομίζει πολιτείαν ἀρίστην, ἔφη, Ἐν ᾗ ἂν περὶ ἀρετῆς πλεῖστοι πολιτευόμενοι πρὸς ἀλλήλους ἄνευ στάσεως ἀγωνίζωνται.

ε΄. Πυθανομένου δέ τινος διὰ τί πάντα τὰ τῶν θεῶν ξόανα μεθ' ὅπλων ἵδρυται παρ' αὐτοῖς, Ὅπως, D ἔφη, μήτε τὰ κατὰ τῶν ἀνθρώπων ὀνείδη λεγόμενα διὰ τὴν δειλίαν ἐπὶ τοὺς θεοὺς ἀναφέρωμεν, μήτε οἱ νέοι τοῖς θεοῖς ἄνοπλοι εὔχωνται.

cur tam paucas leges poſuiſſet Lycurgus: *Quia*, inquit, *pauca loquentes paucis opus habent legibus.*

II. Quærenti cur Spartani virgines detectas, mulieres velatas in publicum emitterent: *Quia*, inquit, *virginibus quærendi ſunt viri, mulieribus opera danda ut ſervent maritos.*

III. Heiloti cuidam aſperius ipſi ſe opponenti, *Interficerem te*, inquit, *niſi iratus eſſem.*

IV. Interrogatus quænam eſſet optima reipublicæ forma, reſpondit: *In qua plurimi de virtutis laude abſque ſeditione certant.*

V. Cauſam ſcitanti cur Spartæ omnia deorum ſimulachra eſſent armata: *Ne*, inquit, *quæ opprobria hominibus objiciuntur ob ignaviam in deos referamus: ac ne inermes noſtri juvenes diis vota nuncupent.*

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΛΑΚΩΣΙΝ ΑΔΟΞΩΝ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

α΄. Σαμίων πρεσβευταῖς μακρολογοῦσιν ἔφασαν οἱ Σπαρτιᾶται, Τὰ μὲν πρῶτα ἐπιλελάθαμες, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνήκαμες, διὰ τὸ τὰ πρῶτα ἐπιλελᾶσθαι.

E β΄. Πρὸς Θηβαίους περί τινων ἀντιλέγοντας, Ἢ φρονεῖν, εἶπον, δεῖ ἔλασσον· ἢ δύνασθαι μεῖζον.

γ΄. Λάκων ἐρωτηθεὶς δι' ἣν αἰτίαν τὰς τοῦ πώγωνος τρίχας ἐπὶ πολὺ κομώσας ἔχει, εἶπεν, Ἵνα βλέπων τὰς πολιάς, μηδὲν ἀνάξιον αὐτῶν πράττω.

δ΄. Ἐπαινοῦντός τινος τοὺς ἀρίστους μαχητάς, Λάκων ἀκούσας εἶπεν, Ἐν Τροίᾳ.

ε΄. Ἕτερος ἀκούσας δειπνήσαντάς τινας βιάζεσθαι πίνειν, Μὴ καὶ ἐσθίειν, εἶπε, βιάζονται;

D. 5. ΔΙΑΦΟΡΑ—ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.] Hæc inſcriptio abeſt in Ald. Baſ. Xyl. Venet. Voſſ. ubi priora ſequentibus continuantur. Adeſt in Anon. et reliquis.

SPARTANORUM ET LACONUM

APOPHTHEGMATA

OMISSIS AUCTORUM NOMINIBUS.

I. Samiorum legatis longa uſis oratione Spartani reſponderunt: *Primorum obliti ſumus: eamque ob rem poſteriora non intelleximus.*

II. Thebanis controverſiam quibuſdam de rebus moventibus dixerunt: *Aut ſubmiſſiores oportet veſtros animos, aut majorem eſſe potentiam.*

III. Laco quidam interrogatus cur tam prolixam aleret barbam, reſpondit: *Ut canos videns, nihil iis indignum in me admittam.*

IV. Laudante quodam optimos bellatores, Laco, *Ad Trojam*, ait, *fuerunt.*

V. Alius cum audiret quoſdam in cœna ſe ad bibendum invicem coegiſſe, dixit: *An etiam ad edendum?*

ϛ'. Πινδάρου γράψαντος, Ἑλλάδος ἔρεισμα Ἀθῆναι, Λάκων ἔφη, Καταπεσεῖν ἂν τὴν Ἑλλάδα ὀχουμένην ἐρείσματι τοιούτῳ.

ζ'. Ἐπεὶ δὲ ἰδών τις ἐν πίνακι γραπτῷ Λάκωνας F
ὑπὸ Ἀθηναίων σφαττομένους, ἔλεγεν, Ἀνδρεῖοί γ' Ἀθηναῖοι, Λάκων ὑποτυχὼν, Ἐν τῷ πίνακι, εἶπεν.

η'. Πρὸς δέ τινα προσιέμενον τὰς ἐκ διαβολῆς βλασφημίας, Λάκων εἶπε, Παῦσαι κατ' ἐμοῦ τὰ ὦτα χορηγῶν.

θ'. Πρὸς δὲ τὸν κολαζόμενον, καὶ λέγοντα, Ἄκων ἥμαρτον, εἶπέ τις, Ἄκων τοίνυν καὶ κολάζου.

ι'. Ἰδών τις ἐν ἀποχωρήσει θακεύοντας ἐπὶ δίφρων ἀνθρώπους, Μὴ γένοιτο, εἶπεν, ἐνταῦθα καθίσαι ὅθεν οὐκ ἔστιν ἐξαναστῆναι πρεσβυτέρῳ.

ια'. Χίων ποτὲ κατ' ἐπιδημίαν ἀπὸ δείπνου ἐμεσάντων ἐν τῷ ἐφορείῳ, καὶ χεσάντων ἐπὶ τῶν δίφρων
ἔνθα οἱ Ἔφοροι ἐκάθηντο, τὸ μὲν πρῶτον ἰσχυρῶς 233
ἀνεζήτουν τοὺς ποιήσαντας, μὴ πολῖται τυγχάνωσιν· ὡς

VI. Cum Pindarus ſcripſiſſet *Athenas fulcrum eſſe Græciæ*, dixit Laco quidam, *Utique Græciam collapſuram, quæ tali inniteretur fulcro.*

VII. Spectanti in tabula pictos Spartanos qui ab Athenienſibus occiderentur, ac dicenti, *Fortes ſane Athenienſes*, excipiens Laco verba, *In tabula*, inquit.

VIII. Cuidam calumnias admittenti Laco, *Deſine*, inquit, *contra me aures impendere.*

IX. Qui ſupplicio afficiebatur, ac ſe nolentem peccaſſe dicebat, ei quidam dixit: *Nolens itaque etiam pœnas da.*

X. Videns quidam exonerandæ alvi cauſa in ſellis ſedere alios: *Abſit*, inquit, *ut ibi ſedeam, unde ſeniori aſſurgere non licet.*

XI. Chii Spartam profecti cum a cœna in Ephoreo vomuiſſent, oletumque feciſſent in ſellis Ephororum: principio inquiſitum accurate eſt in auctores facinoris, ſi forte ci-

δ' ᾔσθοντο ὅτι Χῖοι εἶησαν, ἐκήρυξαν, Τοῖς Χίοις ἐφιᾶσιν ἀσελγαίνειν.

ιβ'. Ἐπεὶ δέ τις τὰς ἀμυγδαλὰς τῶν σκληρῶν ἑώρα διπλασίω πωλουμένας, Μὴ σπάνιοι, ἔφη, οἱ λίθοι;

ιγ'. Τίλας τὶς ἀηδόνα, καὶ βραχεῖαν πάνυ σάρκα εὑρὼν, εἶπε, Φωνά τύ τις ἐσσὶ, καὶ οὐδὲν ἄλλο.

ιδ'. Ἰδών τις Λάκων Διογένη τὸν κύνα περιλαμβάνοντα ἀνδριάντα χάλκεον, ψύχους ὄντος σφοδροῦ, ἐπύθετο εἰ ῥιγῷη· ἀρνησαμένου δὲ, Τί οὖν, ἔφη, μέγα ποιεῖς;

ιε'. Ὀνειδισθείς τις τῶν Μεταποντίων εἰς δειλίαν ὑπὸ
B Λάκωνος, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, οὐκ ὀλίγα τῆς ἀλλοτρίας ἔχομεν· ὁ δὲ, Οὐ μόνον ἄρα, ἔφη, δειλοὶ, ἀλλὰ καὶ ἄδικοί ἐστε.

ιϛ'. Κατ' ἐπιδημίαν τις ἐν Σπάρτῃ κρηπιδούμενος ὀρθὸς ἐπὶ θατέρου σκέλους, εἶπε πρὸς Λάκωνα, Οὐκ ἂν οἶμαί σε, ὦ Λάκων, τοσοῦτον χρόνον ἐπὶ τοῦ ποδὸς, ὅσον ἐγὼ, στῆναι. Καὶ ὃς ὑπολαβὼν, Οὐ γὰρ, ἔφη· τῶν μέντοι χηνῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὔ.

ves eſſent: ſed ubi ſenſerunt Ephori Chios eſſe, edixerunt publice, *Chiis permiſſum eſſe turpiter agere.*

XII. Quidam amygdalas duras videns duplo vendi, *An,* inquit, *rari ſunt lapides?*

XIII. Laco cum plumis luſciniam nudaſſet, ac parum admodum carnis reperiret, dixit: *Vox tu es, et nihil præterea.*

XIV. Laco Diogenem canem videns ſtatuam æneam amplecti cum eſſet acre frigus, interrogavit, *An riges?* neganti, *Quid ergo,* inquit, *magnum facis?*

XV. Laco Metapontino cuidam timiditatem objiciebat. Qui cum diceret, *Atqui multum agri alieni nos poſſidemus:* reſpondit Laco, *Ergo non timidi ſolum, ſed injuſti etiam eſtis.*

XVI. Peregrinus quidam Spartæ rectus uno ſtans in pede, Laconi dicebat: non arbitror te tamdiu uni pedi poſſe inſiſtere: reſpondit Laco: *Sane: ſed nullus eſt anſerum, qui hoc non poſſit.*

ιζʹ. Μεγαλυνομένου τινὸς ἐπὶ τῇ ῥητορικῇ τέχνῃ, εἶπέ τις Λάκων, Ἀλλὰ νὴ τὼ Σιὼ, τέχνη ἄνευ τοῦ ἀληθείας ἧφθαι, οὔτε ἐστὶν, οὔτε μή ποτε γένηται.

ιηʹ. Ἀργείου ποτὲ εἰπόντος, Πολλοὶ τάφοι παρ' ἡμῖν C
εἰσι Σπαρτιατῶν, Λάκων εἶπεν, Ἀλλὰ μὴν παρ' ἡμῖν Ἀργείων οὐδὲ εἷς· ὡς αὐτῶν μὲν πολλάκις Ἄργους ἐπιβεβηκότων, Ἀργείων δὲ τῆς Σπάρτης οὐδέποτε.

ιθʹ. Λάκων αἰχμαλωτισθεὶς καὶ πιπρασκόμενος, τοῦ κήρυκος λέγοντος, Λάκωνα πωλῶ, ἐπεστόμισεν, εἰπὼν, Αἰχμάλωτον κήρυσσε.

κʹ. Τῶν παρὰ Λυσιμάχῳ στρατευομένων ἐρωτηθείς τις ὑπ' αὐτοῦ μή τις τῶν εἱλώτων ἐστὶ, Σὺ δ' οἴει, ἔφη, ἐπὶ τὸ παρὰ σοῦ τετρώβολον Λάκωνα ἥξειν;

καʹ. Ὅτε Θηβαῖοι νικήσαντες τοὺς Λάκωνας ἐν Λεύκτροις πρὸς αὐτὸν παρῆσαν τὸν Εὐρώταν, καί τις μεγαλαυχῶν εἶπε, Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ Λάκωνες; Σπαρτιάτης ληφθεὶς ὑπ' αὐτῶν, Οὐ πάρεισιν, ἔφη· οὐ γὰρ ἂν ὑμεῖς D
δεῦρο ἤλθετε.

XVII. Jactanti ſe ob artem oratoriam, Laco quidam: *Per Caſtores*, inquit, *neque eſt, neque erit ars ulla ſine veritate.*

XVIII. Argivo dicenti apud Argos multa eſſe Spartanorum ſepulchra, reſpondit Laco: *At Spartæ Argivorum nulla ſunt*: ſignificans, Spartanos ſæpe Argos adiviſſe, Argivos Lacedæmonem nunquam.

XIX. Laco captivus cum venderetur, præconi clamanti *Laconem ſe vendere*, os obturavit, *Captivum*, inquiens, *proclama.*

XX. Æra apud Lyſimachum merentium quidam ab ipſo interrogatus an ex Heilotibus unus eſſet: *Putas vero*, inquit, *Laconem aliquem ad tuum denarii beſſem venturum?*

XXI. Thebani victis ad Leuctra Spartanis cum ad ipſum Eurotam acceſſiſſent, ac quidam gloriabundus diceret, *Ubi ſunt Lacones?* quidam Spartanus ab iis captus, *Abſunt*, inquit: *alioqui vos huc non veniſſetis.*

κβ΄. Ἀθηναίων ἀξιούντων, ὅτε παρέδωκαν τὸ ἄστυ, Σάμον αὐτοῖς μόνον ἐᾶσαι, εἶπον, Ὅταν αὐτῶν οὐκ ἦτε, τότε καὶ ἄλλους ἔχειν ζητεῖτε; Ἀφ' οὗ καὶ ἡ παροιμία,

Ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, Σάμον θέλει.

κγ΄. Πόλιν τινὰ κατὰ κράτος ἑλόντων Λακεδαιμονίων, οἱ Ἔφοροι εἶπον, Οἴχεται τὸ πάλαισμα τῶν νέων· οὐκ ἔτι ἕξουσιν ἀνταγωνιστάς.

κδ΄. Ἄλλην πόλιν ὑπισχνουμένου βασιλέως αὐτῶν τέλεον ἀφανιεῖν ἣν συμβεβήκει πράγματα πολλάκις παρεσχῆσθαι τοῖς Λάκωσιν, οὐκ ἐπέτρεψαν, φάμενοι, Μηδαμῶς ἀφανίσῃς μηδ' ἀνέλῃς τὰν ἀκόναν τῶν νέων.

κε΄. Τοῖς παλαίουσι παιδοτρίβας οὐκ ἐφίστανον, ἵνα μὴ τέχνης ἀλλ' ἀρετῆς ἡ φιλοτιμία γένηται. Διὸ καὶ Λύσανδρος ἐρωτώμενος ὅπως ὁ Χάρων ἐνίκησεν αὐτὸν, Τᾷ πολυμηχανίᾳ, εἶπε.

κϛ΄. Φιλίππου γράφοντος, ὅτι εἰς τὴν χώραν αὐ-

XXII. Athenienſibus Spartani urbem dedentibus ac Samum duntaxat ſibi relinqui poſtulantibus, reſponderunt: Quo tempore veſtri juris non eſtis, alios vobis dari poſcitis: hinc proverbium:

Qui non habet ſeipſum, habere vult Samum.

XXIII. Cum Lacedæmonii urbem quandam vi cepiſſent, Ephori dixerunt: *Periit palæſtra juvenum, non habiturorum concertatores.*

XXIV. Aliam urbem, quæ ſæpe negotium exhibuerat Spartanis, rege ipſorum pollicente ſe funditus deleturum, non permiſerunt, inquientes: *Noli abolere aut delere cotem juventutis.*

XXV. In palæſtra ſe exercentibus nullos adjunxerunt pædotribas; ut ne artis, ſed virtutis iſtud eſſet certamen. Itaque Lyſander etiam interrogatus quomodo eſſet victus a Charonte, reſpondit, *Artificii varietate.*

XXVI. Philippo, cum in agrum Laconicum veniſſet,

τῶν παρεγένετο, πότερον βούλονται φίλον ἐλθεῖν ἢ πολέμιον αὐτόν, ἀντεφώνησαν, Οὐδέτερον.

κζʹ. Πρεσβευτὴν τινὰ πέμψαντες πρὸς Ἀντίγονον τὸν Δημητρίου, πυθόμενοι ὅτι ἐκάλεσεν αὐτὸν βα-
σιλέα, ἐζημίωσαν, καίτοι μέδιμνον πυρῶν ἑκάστῳ παρ᾽ E
αὐτοῦ σιτοδείας οὔσης κομίζοντα.

κηʹ. Ἐνέγκαντός τινος ἀρίστην γνώμην μοχθηροῦ, ταύτην μὲν ἀπεδέξαντο, περιελόμενοι δὲ τούτου, περιέθηκαν ἑτέρῳ καλῶς βεβιωκότι.

κθʹ. Ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους διαφερομένων, τὸν πατέρα ἐζημίωσαν ὅτι τοὺς υἱεῖς στασιάζοντας περιορᾷ.

λ. Ψάλτην ἐπιδημήσαντα ἐζημίωσαν ὅτι δακτύλοις κιθαρίζει.

λαʹ. Δύο παῖδες ἐμάχοντο, ἅτερος δὲ αὐτῶν τὸν ἕτερον ἔτρωσε δρεπάνῳ, πληγῇ θανασίμῳ· τῶν δὲ συνήθων παίδων, ἐπεὶ διαλύεσθαι ἔμελλεν, ἐπαγγελλομένων ἀμυνεῖσθαι καὶ ἀναιρήσειν τὸν πλήξαντα, Μηδαμῶς,

per litteras quærenti amicumne ipſum vellent aut inimicum venire, reſponderunt Spartani, *Neutrum.*

XXVII. Legatum quem ad Antigonum Demetrii filium miſerant, quanquam in penuria ille ab hoc medimnum tritici in caput civis impetratum adferebat, tamen quod regem appellaſſet Antigonum, mulctaverunt.

XXVIII. Cum pravus homo optimam tuliſſet ſententiam, probaverunt quidem eam, ſed ab eo ad hominem qui honeſte vixiſſet tanquam ejus auctorem tranſtulerunt.

XXIX. Fratribus inter ſe litigantibus, patrem mulctaverunt, quod diffidere filios pateretur.

XXX. Peregrinum fidicinem mulctaverunt, quod digitis fides feriret.

XXXI. Duo pueri pugnabant, horum alter alteri falce vulnus lethale intulit. Cum autem pueri familiares, qui pacis componendæ gratia intervenerant, promitterent ſe ultores fore, et percuſſorem interfecturos: *Nolite obſecro,* inquit: *fiet hoc injuſte: idem*

234 εἶπε, πρὸς θεῶν· οὐ γὰρ δίκαιον· καὶ γὰρ ἂν ἐγὼ ἐποίησα τοῦτο, εἰ ἔφθασα καὶ ἀγαθὸς ἐγενόμην.

λβ΄. Ἕτερον παιδάριον, ἐπεὶ παρῆν ὁ καιρὸς ἐν ᾧ κλέπτειν νενόμιστο τοὺς ἐλευθέρους παῖδας ὅ, τι τὶς δύναιτο, καὶ μὴ λαθεῖν αἰσχρὸν ἦν, ὡς οἱ σὺν αὐτῷ παῖδες ζῶν ἔκλεψαν ἀλωπέκιον, καὶ ἔδοσαν αὐτῷ φυλάττειν· παραγενομένων τῶν ἀπολωλεκότων ἐπὶ ζήτησιν, ἔτυχεν μὲν ὑποβαλὼν τὸ ἀλωπέκιον ὑπὸ τὸ αὐτοῦ ἱμάτιον· ἀγριαίνοντος δὲ τοῦ θηρίου καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ κατεσθίοντος μέχρι τῶν σπλάγχνων, ἠρέμει, ἵνα μὴ γένηται καταφανής. Ὡς δὲ ὕστερον ἐκείνων ἀπελθόντων ἐθεά-
B σαντο τὸ γεγονὸς οἱ παῖδες καὶ ἐμέμφοντο, λέγοντες ἄμεινον εἶναι φανερὸν ποιῆσαι τὸ ἀλωπέκιον ἢ μέχρι θανάτου κρύπτειν, Οὐμένουν, εἶπεν, ἀλλὰ κρεῖττον ταῖς ἀλγηδόσιν τελευτᾷν, ἢ περίφωρον γενόμενον, διὰ μαλακίαν τὸ ζῆν αἰσχρῶς περιποιήσασθαι.

λγ΄. Περιτυχόντες τινὲς Λάκωσι καθ' ὁδὸν, εἶπον, Εὐτυχήκατε, ἀρτίως ἐντεῦθεν λῃστῶν ἀπιόντων. Οἱ δὲ,

enim ipſe facturus eram, ſi ſtrenuus fuiſſem, et antevertiſſem.

XXXII. Alius puſio, cum appetiiſſet tempus quo lege jubebantur ingenui pueri furari quicquid poſſent, turpe autem habebatur deprehendi: ſociis vulpeculam furatis, ipſique ut adſervaret tradentibus, ubi quæſitum venerunt qui perdiderant, ſubter tunica abdiderat beſtiam. Quæ cum efferata latus ejus uſque ad viſcera corroderet, tamen ſe continuit, ne furtivam rem proderet. Illis deinde digreſſis cum æquales viderent quid eſſet perpeſſus, reprehenderentque factum, præſtare dicentes vulpeculam detegere, quam uſque ad mortem occultare: *Nequaquam*, inquit: *nam moriendum potius fuit in doloribus, quam furti compertum ob mollitiem vita turpiter potiri.*

XXXIII. Obvii quidam in itinere facti Laconibus dicebant, *Favit vobis fortuna*; *jam enim latrones hinc diſceſſerunt*: reſponderunt; *Non per*

Οὐ μὰ τὸν Ἐνυάλιον, ἀλλ' ἐκεῖνοι, μὴ περιτυχόντες ἡμῖν.

λδ'. Λάκων ἐρωτηθεὶς τί ἐπίσταται, εἶπεν, Ἐλεύθερος εἶναι.

λε'. Παῖς Σπαρτιάτης αἰχμαλωτισθεὶς ὑπ' Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως καὶ πραθεὶς, τὰ μὲν ἄλλα πάντα C ὑπήκοος ἦν τῷ πριαμένῳ, ὅσα ᾤετο προσήκειν ἐλευθέρῳ ποιεῖν· ὡς δὲ προσέταξεν ἀμίδα κομίζειν, οὐκ ἠνέσχετο, εἰπὼν, Οὐ δουλεύσω· ἐνισταμένου δὲ ἐκείνου, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν κέραμον, καὶ εἰπὼν, Εἴσῃ τῆς ὠνῆς· ἔβαλεν ἑαυτὸν κάτω, καὶ ἐτελεύτα.

λϛ'. Ἕτερος πωλούμενος, εἰπόντος τινὸς Χρήσιμος ἔσῃ ἐὰν ἀγοράσω σε; Κἂν μὴ ἀγοράσῃς, εἶπεν.

λζ'. Ἄλλος αἰχμάλωτος πιπρασκόμενος, τοῦ κήρυκος ἐπιλέγοντος ἀνδράποδον πωλεῖν, Κατάρατε, εἶπεν, οὐκ ἐρεῖς αἰχμάλωτον;

C. 5. Εἴσῃ τῆς ὠνῆς] Ita omnes libri. Forte ſanum et valet quod vertit Xyl. et item Philelph. ac Raphael. Forte legendum Ὄνησῃ τῆς ὠνῆς, *Frueris emptione:* ut prima ſyllaba a proxime antecedenti abſumpta videatur. Eodem ſenſu ἀπόνησαι τῆς ὠνῆς, Toup. Ep. Crit. p. 154. Seneca Ep. LXXVII. factum retulit, hanc dicti partem omiſit. Mez. οἰμώξῃ. Sed tum delendum τῆς ὠνῆς: ut infra p. 242. fin.

Martem: ſed latronibus fuit ſecunda, quod in nos ii non inciderunt.

XXXIV. Laco quid ſciret interrogatus, reſpondit: *Liber eſſe.*

XXXV. Puer Spartanus captus a rege Antigono et venditus, omnibus in rebus emptori morem geſſit, quas libero convenire putabat: juſſus autem matulam adferre, recuſavit, ſerviturum ſe negans: et urgente domino, tectum conſcendit, fatuſque, *Scies quid emeris*, præcipitem ſe inde dedit, ac vita deceſſit.

XXXVI. Alius cum venderetur, quærenti, Probuſne eris ſi te emero? reſpondit, *Etiam ſi non emeris.*

XXXVII. Alius captivus cum venderetur, et præco proclamaret Mancipium vendo: *Sceleſte*, inquit, *cur non dicis captivum?*

λη'. Λάκων ἐπὶ τῆς ἀσπίδος μυῖαν ἔχων ἐπίσημον,
D καὶ ταύτην οὐ μείζω τῆς ἀληθινῆς, ὡς καταγελῶντές τινες ἔλεγον ὑπὲρ τοῦ λανθάνειν τοῦτο πεποίηκει, Ἵνα μὲν οὖν, εἶπε, φανερὸς ὦ· οὕτω γὰρ τοῖς πολεμίοις πλησίον προσέρχομαι, ὥστε τὸ ἐπίσημον ἡλίκον ἐστὶν ὑπ' αὐτῶν ὁρᾶσθαι.

λθ'. Ἕτερος, ἐν συμποσίῳ προσενεχθείσης λύρας, Οὐ Λακωνικὸν, εἶπε, τὸ φλυαρεῖν.

μ'. Σπαρτιάτης ἐρωτηθεὶς εἰ ἀσφαλὴς ἡ εἰς Σπάρτην ὁδὸς, εἶπεν, Ὁποῖος καθίσεις· οἱ μὲν γὰρ λέοντες βαδίζοντες ἀπωκλαίοντι, τοὺς δὲ λαγὼς ἐπὶ τᾷ σκηνᾷ θηρεύομες.

μα'. Ἐν χειραψίᾳ ὑπερφέροντος τοῦ προστραχηλί-
E ζοντος κενοσπούδως, καὶ κατασπῶντος ἐπὶ τὴν γῆν, ἐπειδὴ τῷ σώματι ἐλείπετο ὁ προσπεσὼν, ἔδακε τὸν βραχίονα· καὶ ὁ ἕτερος εἶπε, Δάκνεις, ὦ Λάκων, ὥσπερ αἱ γυναῖκες· Οὐ μὲν οὖν, εἶπεν ἅτερος, ἀλλ' ὥσπερ οἱ λέοντες.

D. 9. καθίσεις—ἀπωκλαίοντι] Malim ἀποκλαίονται. Pro καθίσεις verius fit καθίξεις, a καθίκω deſcendo. J. habet καθίσῃς—ἀποκλαίοντι. Difficile eſt ſtatuere.

XXXVIII. Laco quidam clypeum muſca inſigniverat, non excedente vivæ muſcæ quantitatem. Cum deridentes eum nonnulli dicerent latendi cauſa ab eo factum hoc eſſe: *Immo*, inquit, *ut agnoſcar*; *ita enim prope ad hoſtes accedo*, *ut cernere poſſint inſignis mei quantitatem.*

XXXIX. Alius allata in convivio lyra dixit: *Non eſt Laconicum nugari.*

XL. Spartanus interrogatus an tuta eſſet Spartam via, reſpondit: *Pro eo atque deſcenderis: Leones enim venatum prodimus*, *lepores in latebris venamur.*

XLI. In lucta quidam cum apprehenſus collo ad terram detraheretur, neque corpus ſuſtinere poſſet, colluctantis brachium momordit: cumque hic diceret, *Mordes*, *O Laco*, *ſicut mulieres :* reſpondit, *Nequaquam*, *ſed ut leones.*

μβ΄. Χωλὸς ἐπὶ πόλεμον ἐξιὼν καὶ καταγελώμενος, εἶπεν, Οὐ φευγόντων δεῖ, ἀλλ᾽ ἱσταμένων καὶ τὴν τάξιν τηρούντων.

μγ΄. Ἕτερος τοξευθεὶς καὶ τὸν βίον ἐκλείπων, ἔλεγεν, Οὐ μέλει μοι τοῦτο ὅτι ἀποθανοῦμαι, ἀλλ᾽ ὅτι ὑπὸ γυννίδος τοξότου καὶ μηδὲν πράξας.

μδ΄. Εἰς πανδοχεῖόν τις καταλύσας καὶ δοὺς ὄψον τῷ πανδοχεῖ σκευάσαι, ὡς ἅτερος τυρὸν ᾔτει καὶ ἔλαιον, F Τί, ἔφη, εἰ τυρὸν εἶχον, ἔτι ἂν ἐδεόμην ὄψου;

με΄. Πρὸς δὲ τὸν μακαρίζοντα Λάμπιν τὸν Αἰγινήτην διότι ἐδόκει πλουσιώτερος εἶναι ναυκλήρια πολλὰ ἔχων, Λάκων εἶπεν, Οὐ προσέχω εὐδαιμονίᾳ ἐκ σχοινίων ἀπηρτημένῃ.

μϛ΄. Εἰπόντος δέ τινος Λάκωνι ὅτι ψεύδεται, ἀπεκρίνατο, Ἐλεύθεροι γάρ εἰμες· οἱ δ᾽ ἄλλοι αἴκα μὴ τὰ ἀληθῆ λέγοντι, οἰμώξονται.

μζ΄. Προθέμενός τις νεκρὸν στῆσαι ὄρθιον, ὡς πάντα

XLII. Claudus in militiam proficiſcens cum derideretur, dixit: *Non fugientibus opus eſt, ſed ſtantibus et locum ſuum tuentibus.*

XLIII. Alius ſagitta ictus cum animam ageret, aiebat, *Non mortem ſibi moleſtam eſſe, ſed quod nulla re geſta necatus eſſet ab effeminato ſagittario.*

XLIV. Quidam cum in diverſorium publicum ſe recepiſſet, cauponi, cui apparandum dederat obſonium, caſeum oleumque poſcenti, *Quid,* inquit, *ſi caſeum haberem, an præterea obſonium requirerem?*

XLV. Felicem prædicanti Lampidem Æginetam, quod prædives putabatur ob multarum negotiationibus deſtinatarum navium poſſeſſionem, Laco quidam dixit: *Non moveor felicitate a funibus pendente.*

XLVI. Laco ei qui mentiri ipſum dicebat, *Quia enim,* inquit, *liberi ſumus: reliqui niſi vera dicant, ejulabunt.*

XLVII. Intendebat quidam cadaver rectum conſtituere; cum autem omnia experto res

ποιῶν οὐκ ἠδύνατο, Νὴ Δία, εἶπεν, ἔνδον τι εἶναι δεῖ.

μη΄. Τύννιχος, Θρασυβούλου τοῦ παιδὸς ἀποθανόντος, εὐρώστως ἤνεγκε· καὶ ἐπίγραμμα εἰς τοῦτον ἐγένετο,

235 Τὰν Πιτάναν Θρασύβουλος ἐπ' ἀσπίδος ἤλυθεν ἄπνους,
Ἑπτὰ πρὸς Ἀργείων τραύματα δεξάμενος,
Δεικνὺς ἀντία πάντα· τὸν αἱματόεντα δ' ὁ πρέσβυς
Θεὶς ἐπὶ πυρκαϊὴν Τύννιχος εἶπε τάδε,
Δειλοὶ κλαιέσθωσαν· ἐγὼ δέ σε, τέκνον, ἄδακρυς
Θάψω, τὸν καὶ ἐμὸν καὶ Λακεδαιμόνιον.

μθ΄. Ἀλκιβιάδῃ τῷ Ἀθηναίῳ βαλανέως ἐπὶ πλεῖστον παραχέοντος ὕδωρ, Λάκων εἶπε, τί τοῦτο ὡς οὐ καθαρῷ, σφόδρα δὲ ὡς ῥυπαρῷ πλεῖον παράχει;

ν΄. Φίλιππος ὅτε ἐνέβαλεν εἰς τὴν Λακωνικὴν, B καὶ ἐδόκουν ἅπαντες ἀπολεῖσθαι, εἶπε πρός τινα τῶν Σπαρτιατῶν, Τί νῦν ποιήσετε, ὦ Λάκωνες; Τί γὰρ, ἔφη, ἄλλο ἢ ἀνδρείως ἀποθανούμεθα; μόνοι γὰρ ἡμεῖς Ἑλλήνων ἐλεύθεροι εἶναι καὶ μὴ ὑπακούειν ἄλλοις ἐμάθομεν.

A. 8. παραχέοντος—παράχει] Ita recepi ex Voſſ. T. P. Vulgo παρέχοντος—παρέχει. Cæterum dicti non ſatis expedita ſententia.

non ſuccederet, *Profecto*, inquit, *oportebat aliquid intus eſſe.*

XLVIII. Tynnichus Thraſybuli filii mortem magno tulit animo: extatque in hunc tale epigramma:

Exanimis Pitanam Thraſybulus in aſpide venit,
Argivi ſeptem vulnera cui dederant,
Cuncta gerens adverſa: rogo pater huncce cruentum
Tynnichus imponens protulit iſta ſenex:
Plorentur timidi: te fili ſiccus humabo
Lumina, qui meus es, qui Lacedæmonius.

XLIX. Cum Alcibiadi Athenienſi plurimum aquæ præberet balneator, Laco dixit: *Cur huic velut immundo et admodum ſordido plus aquæ affundit?*

L. Philippus cum in Laconicam irrupiſſet, Spartaniſque univerſis videretur exitium imminere, dixit cuidam Spartano, *Quid nunc facietis, Lacones?* reſpondit is, *Quid aliud, quam moriemur fortiter? ſoli enim Græcorum nos liberi eſſe, et non obedire aliis didicimus.*

να'. Μετὰ δὲ τὴν Ἄγιδος ἧτταν ὁμήρους αἰτοῦντος Ἀντιπάτρου πεντήκοντα παῖδας, Ἐτεοκλῆς ἐφορεύων εἶπε, Παῖδας μὲν οὐ δώσειν, ἵνα μὴ ἀπαίδευτοι γένωνται, τῆς πατρίου ἀγωγῆς ἀτακτήσαντες· οὐδὲ πολῖται γὰρ ἂν εἴησαν· πρεσβύτας δ' ἢ γυναῖκας, εἰ βούλοιτο, διπλασίους δώσειν. Ἀπειλοῦντος δ' αὐτοῦ δεινὰ εἰ μὴ λάβοι, ἀπεκρίνατο κοινῇ, Ἐὰν χαλεπώτερα θανάτου ἐπιτάττῃς, εὐκο- C
λώτερον ἀποθανούμεθα.

νβ'. Πρεσβύτης ἐν Ὀλυμπίᾳ συντελουμένου τοῦ ἀγῶνος προθυμούμενος θεάσασθαι, καθέδρας ἠπόρει· πολλοὺς δ' ἐπιπορευόμενος τόπους, ὑβρίζετο καὶ ἐσκώπτετο, μηδενὸς αὐτὸν προσδεχομένου· ὡς δὲ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἧκεν, ἀνέστησαν πάντες οἱ παῖδες καὶ πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν, τοῦ τόπου ἐκχωροῦντες· τῶν δὲ Πανελλήνων ἐπισημειωσαμένων κρότῳ τὸ ἔθος καὶ ὑπερεπαινούντων, ὁ πρεσβύτης

B. 8. ἀτακτήσαντες] Satis bonum. Melius tamen et forte verum ἀτυχήσαντες. J. Venet. ἀτευκτήσαντες: quod nec ipſum repudiandum. Voſſ. ἀτακτίσαντες vitioſe.

LI. Poſt cladem duce Agide acceptam, cum Antipater obſidum loco poſceret quinquaginta pueros Eteocles tum ephorus daturum ſe eos negavit, ne male educarentur, et ab inſtitutis patriæ deſciſcentes civitati incommodi fierent: ſenum autem aut mulierum duplum, ſi vellet, numerum obtulit. Cumque Antipater atrocia minaretur niſi darentur, publico nomine reſpondit: *Si difficiliora morte imperas, facilius nobis erit mori.*

LII. Senex quidam Olympiæ commiſſum certamen ſpectare cupiens, ſedem non inveniebat, cumque multa obiret loca, a nemine admiſſus contumeliis inſuper dicteriiſque exagitabatur: cum autem ad Lacedæmonios veniſſet, omnes ei pueri aſſurrexerunt, multique viri loco ceſſerunt. Quem morem univerſis Græcis plauſu approbantibus, ſummiſque laudibus ferentibus, ſenex iſte

Κινήσας πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον,

D καὶ δακρύσας, Οἴμοι τῶν κακῶν, φησίν, ὡς ἅπαντες μὲν οἱ Ἕλληνες ἐπίστανται τὰ καλά, χρῶνται δ' αὐτοῖς μόνοι Λακεδαιμόνιοι. Φασὶ δέ τινες ὅτι καὶ Ἀθήνησι τὸ αὐτὸ ἐγένετο· Παναθηναίων γὰρ ὄντων οἱ Ἀττικοὶ γέροντα προσεπηλάκιζον, προσκαλούμενοι μὲν ὡς παραδεξόμενοι, εἰ δὲ προσγένοιτο, οὐ προσδεχόμενοι· ὡς δὲ διεξιὼν σχεδὸν ἅπαντας, ἐγένετο κατὰ τοὺς τῶν Λακεδαιμονίων θεωροὺς, ἅπαντες τῶν βάθρων ἀναστάντες, τοῦ τόπου παρεχώρουν· ἀγασθεὶς δὲ ὁ ὄχλος ἐπὶ τῷ γεγονότι, ἐκρότησε μετὰ πολλῆς ἐπισημασίας, καί τις εἶπε τῶν Σπαρτιατῶν, Νὴ τὼ Σιώ, ἴσασι μὲν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ καλά,

E οὐ πράσσουσι δέ.

νγʹ. Ἐπαίτης ᾔτησε Λάκωνα· Ἀλλ' εἰ δοίην σοι, ἔφη, μᾶλλον πτωχεύσεις· τῆς δὲ ἀσχημοσύνης σου ταύτης, ὁ πρῶτος μεταδοὺς, αἴτιος, ἀργόν σε ποιήσας.

νδʹ. Λάκων ἰδὼν ἀγείροντά τινα θεοῖς, Οὐδὲν, εἶπε, φροντίζειν θεῶν πτωχοτέρων ἑαυτοῦ.

Concutiens canam barbamque et tempora cana,

Proh, inquit, *calamitatem! norunt omnes Græci quid ſit honeſtum, ſed eo ſoli utuntur Spartani*. Idem aiunt Athenis quoque eveniſſe. Cum enim agerentur Panathenæa, Attici ſenem contumelioſe vexabant vocantes ut locum daturi, neque tamen ſi acceſſiſſet, recipientes: qui cum pœne præter omnes iviſſet, ut venit ad eos qui Lacedæmone ſpectatum miſſi erant, univerſi relictis ſubſelliis locum dederunt ei. Quod factum cum populus magno cum plauſu et admiratione approbaſſet, Spartanus quidam, *Per Caſtores*, inquit, *norunt Athenienſes quid ſit honeſtum, ſed non agunt.*

LIII. Mendicus a Lacone ſtipem petebat: hic vero, *Si darem*, inquit, *tibi*, *eo magis mendicares*; *nam huic tuæ deformitati cauſam præbuit is qui primus tibi dedit*, *eoque te ignavum reddidit.*

LIV. Laco videns quendam diis ſtipem colligentem, *Non curo*, ait, *deos me pauperiores.*

νε΄. Λαβών τις μοιχὸν ἐπ᾽ αἰσχρᾷ γυναικί, Ἄθλιε, εἶπε, τίς τοι ἀνάγκα;

νϛ΄. Ἄλλος ἀκούων ῥήτορος μεγάλας στρέφοντος περιόδους, Ἀλλὰ νὴ τὼ Σιώ, εἶπεν, ἀνδρεῖός γε ὁ ἄνθρωπος πρὸς οὐδὲν ὑποκείμενον εὖ στροβιλοῖ τὴν γλῶσσαν.

νζ΄. Εἰς Λακεδαίμονα παραγενόμενός τις, καὶ τὴν F
πρὸς τοὺς πρεσβύτας τῶν νέων τιμὴν θεασάμενος, Ἐν Σπάρτῃ μόνῃ, εἶπε, λυσιτελεῖ γηράσκειν.

νη΄. Ἐρωτηθεὶς Λάκων ὁποῖός ἐστι Τυρταῖος ὁ ποιητής, Ἀγαθός, εἶπε, κακανῆν νέων ψυχάς.

νθ΄. Ἕτερος ἀλγῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξῄει ἐπὶ πόλεμον· λεγόντων δὲ αὐτῷ τινῶν, Ποῦ ἄπει οὕτως ἔχων, ἢ τί ποιήσων; Κἂν μηδὲν ἕτερον πράξω, ἔφη, πολεμίου δὲ μάχαιραν ἀμβλυνῶ.

ξ΄. Βοῦρις καὶ Σπέρτις Λακεδαιμόνιοι πορευθέντες

F. 5. κακανῆν] Vereor ut ſanum ſit verbum. In eodem dicto ap. Plutarch. Solert. Animal. p. 959. A. eſt καλλύνειν. Cleomen. p. 805. E. ἐκκάλλειν. Hoc loco Venet. κακύνειν. Verum, aut proximum vero, eſt Mez. κακκονῆν, *acuere*.

F. 8. πολεμίου δὲ] Mez. δὲ mutat in γε, rectius vulgato. Voſſ. plane omittit.

LV. Quidam cum deprehendiſſet adulterum cum uxore deformi, *Infelix*, inquit, *quæ te hoc coegit neceſſitas?*

LVI. Alius rhetorem audiens magnas torquentem converſiones orationis, *Æcaſtor*, inquit, *fortis iſte homo eſt, nulla re propoſita tam bene volvens linguam.*

LVII. Quidam cum veniſſet Spartam, ac cerneret quem honorem ſenibus juniores haberent, *Hac ſola in urbe dixit expedire fieri ſenem.*

LVIII. Laco interrogatus qualis eſſet Tyrtæus, *Utilis*, reſpondit, *ad blande ducendos juvenum animos.*

LIX. Alius ex oculis laborans ad pugnam ibat: interrogatus quo iret, aut quid facturus, qui hoc modo eſſet affectus: *Si nihil aliud agam*, inquit, *hoſtis ſaltem gladium hebetabo.*

LX. Buris et Spertis Lacedæmonii ſponte ſua profecti

ἐθελονταὶ πρὸς Ξέρξην τὸν Περσῶν βασιλέα ἐπὶ τιμω-
ρίας ἣν ὤφειλεν ἡ Λακεδαίμων κατὰ χρησμὸν, διότι κή-
236 ρυκας πεμφθέντας ἀπὸ τοῦ Πέρσου ὡς αὐτοὺς ἀπέκτειναν.
ἐλθόντες πρὸς τὸν Ξέρξην, ἐκέλευον ᾧ βούλεται τρόπῳ
διαχρήσασθαι αὐτοὺς ὑπὲρ Λακεδαιμονίων. Ὡς δὲ
ἐκεῖνος ἀγασθεὶς ἀπέλυσε τοὺς ἄνδρας, καὶ ἠξίου μένειν
παρ' αὐτῷ; Καὶ πῶς ἂν, ἔφασαν, δυναίμεθα ζῆν ἐν-
ταῦθα, πατρίδα καταλιπόντες καὶ νόμους, καὶ τούτους
τοὺς ἄνδρας ὑπὲρ ὧν τοσαύτην ἤλθομεν ὁδὸν ἀποθα-
νούμενοι; Ἰνδάρνου δὲ τοῦ στρατηγοῦ ἐπὶ πλέον δεομένου,
καὶ λέγοντος τεύξεσθαι αὐτοὺς τῆς ἴσης τιμῆς τοῖς μά-
λιστα ἐν προαγωγῇ φίλοις τοῦ βασιλέως, ἔφασαν, Ἀ-
γνοεῖν ἡμῖν δοκεῖς ἡλίκον ἐστὶ τὸ τῆς ἐλευθερίας, ἧς οὐκ
B ἂν ἀλλάξαιτό τις νοῦν ἔχων τὴν Περσῶν βασιλείαν.

ξα'. Λάκων, ἐπεὶ τῇ μὲν προτέρᾳ ἡμέρᾳ ὁ ξένος
αὐτὸν ἐξέκλινε, τῇ δ' ἑξῆς στρώματα χρησάμενος δαψι-
λῶς ὑπεδέχετο, ἐπιβὰς τοῖς στρώμασι, κατεπάτει, ἐπι-
λέγων, διὰ ταῦτα ἐχθὲς οὐδ' ἐπὶ ψιάθου ὑπνωκέναι.

ſunt ad Xerxem Perſarum regem, pœnas perſoluturi quas ex oraculo debebat Lacedæmon ob interfectos præcones Perſæ ad civitatem miſſos. Ut ad regem venerunt, juſſerunt eum ipſos quo vellet modò pro Lacedæmoniis interficere. Abſoluti a rege virtutem eorum admirante, rogatique ut ſecum manerent, dixerunt: *At qui poſſemus hic vivere, patria legibuſque relictis, iiſque viris pro quibus morituri tantum confecimus iter?* Indarno duce impenſius orante, ac promittente æquali eos in honore fore cùm primariis regis amicis, reſponderunt: *Videre nobis ignorare, quanta res ſit libertas; quam qui ſapit, non permutaret Perſarum regno.*

LXI. Lacon hoſpite, qui pridie ipſum declinaverat, ſplendide eum precario ſumpta veſte ſtragula excipiente, pedibus veſtem ſtragulam calcavit, inquiens: *Propter iſta heri ne in ſtorea quidem dormivi.*

ξβ'. Ἕτερος ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, καὶ ὁρῶν τοὺς Ἀ-
θηναίους τὸ τάριχος ἀποκηρύττοντας καὶ τὸ ὄψον, καὶ τε-
λωνοῦντας, καὶ πορνοβοσκοῦντας, καὶ ἕτερα ἔργα ἀσχή-
μονα πράττοντας, καὶ μηδὲν αἰσχρὸν ἡγουμένους· ὅτε
ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα, τῶν πολιτῶν πυνθανομένων
αὐτοῦ, ποῖά τινα τὰ ἐν Ἀθήναις, Πάντα, εἶπε, καλά·
εἰρωνευόμενος, καὶ παριστὰς ὅτι πάντα παρὰ τοῖς Ἀθη- C
ναίοις καλὰ νομίζεται, αἰσχρὸν δὲ οὐδέν.

ξγ'. Ἄλλος ἐρωτώμενος περί τινος, ἀπεκρίνατο, Οὔ· ὡς δὲ ὁ ἐρωτήσας ἀπεκρίνατο ὅτι Ψεύδῃ, Ὁρᾷς οὖν, ἔφη, ὅτι μάταιος εἶ περὶ ὧν ἐπίστασαι ἐρωτῶν.

ξδ'. Ἧκόν ποτε κατὰ πρεσβείαν Λάκωνες πρὸς Λύγδαμιν τὸν τύραννον· ὡς δ' ἐκεῖνος ὑπερτιθέμενος πολλάκις συντυχεῖν ἀνεβάλλετο, τὸ δ' ἐπὶ πᾶσι μαλακῶς ἔχειν αὐτὸν ἔφασαν, οἱ πρέσβεις, Λέγε αὐτῷ, εἶπον, ὅτι μὰ τοὺς θεοὺς οὐ παλαισόμενοι πρὸς αὐτὸν ἐληλύθαμεν ἀλλὰ διαλεχθησόμενοι.

LXII. Alius cum Athenas veniſſet, videretque Athenienſes ſalſamenta et obſonia præcone proclamante vendere, vectigalia exigere, lenocinium exercere, multaque alia parum decora agere, nihilque inhoneſtum ducere: reverſus in patriam, civibus interrogantibus, Quales Athenis res eſſent, reſpondit, *Omnia pulchra:* per jocum et ſimulationem ſignificans, apud Athenienſes omnia pulchra putari, turpe nihil.

LXIII. Alius quadam de re interrogatus, negavit: et cum qui interrogaverat reſponderet, Mentiris: *Viden'*, inquit, *vanum te eſſe hominem, qui interroges de re tibi nota?*

LXIV. Venerunt aliquando legati Lacones ad Lygdamin tyrannum. Qui cum aliquoties colloquio diem produxiſſet, tandemque indicari juberet valetudine ſe non ſatis eſſe firma, reſponderunt: *Atqui per deos non colluctatum advenimus, ſed collocutum.*

D ξέ. Λάκωνά τινα τις μυσταγωγῶν ἠρώτα τί πράξας ἑαυτῷ σύνοιδεν ἀσεβέστατον· ὁ δὲ, Γινώσκουσιν οἱ θεοὶ, ἔφη· ἐπικειμένου δὲ μᾶλλον, καὶ λέγοντος, Πάντως σε δεῖ εἰπεῖν· ὁ Λάκων ἀντηρώτησε, Τίνι με δεῖ εἰπεῖν; σοὶ ἢ τῷ θεῷ; τοῦ δὲ εἰπόντος, Τῷ θεῷ· Σὺ τοίνυν, ἔφη, ἀποχώρησον.

ξϛ'. Ἕτερος νυκτὸς μνῆμα παριὼν καὶ φαντασιωθεὶς δαιμόνιόν τι, ἐπέδραμε τῇ λόγχῃ διαράμενος· καὶ ἐναπερείδων, εἶπε, Πῆ με φεύγεις δὶς ἀποθανουμένη ψυχή;

ξζ'. Ἄλλος εὐξάμενος ἀπὸ τοῦ Λευκάτα ῥίπτειν ἑαυτὸν, ἀνέβη, καὶ ὑπέστρεψεν ἰδὼν τὸ ὕψος· ὀνειδιζό-
E μενος δὲ εἶπεν, Οὐκ ᾤμην τὰν εὐχὰν ἄλλας μείζονος εὐχᾶς δεῖσθαι.

ξη'. Ἄλλος ἐπὶ παρατάξεως τῷ πολεμίῳ τὸ ξίφος καταφέρειν μέλλων, ἐπεὶ τὸ ἀνακλητικὸν ἐσήμηνεν, οὐκ ἔτι κατήνεγκε· πυθομένου δέ τινος διὰ τί τὸν ἐχθρὸν ἔχων ὑποχείριον, οὐκ ἀπέκτεινεν, Ὅτι, ἔφη, βέλτιόν ἐστι τοῦ φονεύειν τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι.

LXV. Laconem quidam ſacris initians, dicere jubebat cujus maximi ſceleris ſibi ipſi conſcius eſſet: reſpondit Laco, *Diis id notum eſſe*: inſtantemque et omnino profitendum eſſe dicentem, interrogavit, *Cui ergo id indicandum eſt? tibine an deo?* cum reſponderet, Deo: *Tu ergo*, inquit, *interim recede.*

LXVI. Alius noctu ſepulchrum præteriens, ſpectrumque imaginatus, haſta irruit, eaque id trajecit dicens: *Quo fugis anima bis moritura?*

LXVII. Alius cum voviſſet ſe præcipitem a Leucata ſeſe daturum, altitudine conſpecta abiit retro: cumque id ei vitio verteretur, dixit: *Non putaveram hoc votum alio majore voto indigere.*

LXVIII. Alius in prœlio gladium hoſti jam incuſſurus, cum audiret receptui cani, ictum non intulit. Interrogatus cur pepercisſet hoſti quem necare potuiſſet, reſpondit: *Quia melius eſt imperatori parere quam interficere.*

ξθʹ. *Λάκωνί τινι ἡττωμένῳ ἐν Ὀλυμπίᾳ, εἶπέ τις, Ὁ ἀνταγωνιστὴς, ὦ Λάκων, ἐγένετό σου κρείσσων, Οὖ μὲν οὖν, ἔφη, ἀλλὰ καββαλικώτερος.*

LXIX. Laco quidam ad Olympiam victus, dicenti, Colluctator tuus te fuit melior, *Nequaquam*, inquit, *ſed dejiciendi peritior.*

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΑ ΠΑΛΑΙΑ

ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ.

F

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΑ ΠΑΛΑΙΑ

ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ.

PLUTARCHI

INSTITUTA LACONICA.

α΄ ΤΩΝ δὲ εἰσιόντων εἰς τὰ συσσίτια ἑκάστῳ δεικνύων ὁ πρεσβύτατος τὰς θύρας, Διὰ τούτων, φησὶν, οὐδεὶς ἐξέρχεται λόγος.

β΄. Δοκιμαζομένου μάλιστα παρ' αὐτοῖς τοῦ μέλανος λεγομένου ζωμοῦ, ὥστε μὴ κρεαδίου δεῖσθαι τοὺς πρεσβυτέρους, παραχωρεῖν δὲ τοὺς νεανίσκοις, λέγεται Διονύσιος

F. 2. ΤΑ—ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ] Abeſt inſcriptio, et initium libelli cum antecedentis fine continuatur in Ald. Baſ. Voſſ. At Xyl. inſcriptionem habet Νόμιμα Λακώνων.

I. INgredientium in ſyſſitia unicuique maximus natu oſtendens januam: *Per has*, aiebat, *nullus effertur ſermo*.

II. Maxime apud eos probabatur jus atrum quod vocabant, ita ut ſeniores carnem non requirerent, ſed eam adoleſcentibus concederent. Ejus

ὁ τῆς Σικελίας τύραννος τούτου χάριν Λακωνικὸν μάγειρον πρίασθαι καὶ προστάξαι σκευάσαι αὐτῷ μηδενὸς φειδόμενον ἀναλώματος· ἔπειτα γευσάμενον καὶ δυσχεράναντα ἀποπτύσαι· καὶ τὸν μάγειρον εἰπεῖν, Ὦ βασιλεῦ, τοῦτον 237
δεῖ τὸν ζωμὸν γυμνασάμενον Λακωνικῶς, τῷ Εὐρώτᾳ λελουμένον ἐποψᾶσθαι.

γ'. Πιόντες οἱ Λάκωνες ἐν τοῖς συσσιτίοις μετρίως, ἀπίασι δίχα λαμπάδος· οὐ γὰρ ἔξεστι πρὸς φῶς βαδίζειν οὔτε ταύτην οὔτε ἄλλην ὁδόν, ὅπως ἐθίζωνται σκότους καὶ νυκτὸς εὐθαρσῶς καὶ ἀδεῶς ὁδεύειν.

δ'. Γράμματα ἕνεκα τῆς χρείας ἐμάνθανον· τῶν δὲ ἄλλων παιδευμάτων ξενηλασίαν ἐποιοῦντο, οὐ μᾶλλον ἀνθρώπων ἢ λόγων. Ἡ δὲ παιδεία ἦν αὐτοῖς πρὸς τὸ ἄρχεσθαι καλῶς, καὶ καρτερεῖν πονοῦντα, καὶ μαχομένους νικᾷν ἢ ἀποθνήσκειν.

ε'. Διετέλουν δὲ καὶ ἄνευ χιτῶνος, ἓν ἱμάτιον εἰς τὸν B
ἐνιαυτὸν λαμβάνοντες, αὐχμηροὶ τὰ σώματα, καὶ λουτρῶν καὶ ἀλειμμάτων κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπεχόμενοι.

gratia fertur Dionyſius Siciliæ tyrannus Laconicum coquum emiſſe, ac juſſiſſe ut nulli parcens impendio jus illud coqueret: coctum autem cum guſtaſſet, indignatum exſpuiſſe: tum ei coquum dixiſſe: *O rex, corpore prius Laconicum in morem exercitato, et abluto in Eurota jus iſtud cænandum eſt.*

III. Lacones ubi mediocriter in Syſſitiis biberunt, domum abſque face abeunt. Non enim licet iis vel hanc vel aliam viam ire cum lumine, ut adſueſcant in tenebris et noctu audacter et ſine pavore ambulare.

IV. Literas uſus gratia diſcebant: reliquas diſciplinas urbe ſua exigebant, ut et peregrinos homines. Inſtitutio ipſis erat bene obtemperandi, labores tolerandi, et in pugna aut vincendi aut moriendi.

V. Permanebant abſque toga, et unicam in annum ſumebant tunicam, ſqualidi corpora, et plerunque lavacris unctioneque abſtinentes.

ϛʹ. Ἐκάθευδον δὲ οἱ νέοι ὁμοῦ κατ' ἴλην καὶ κατ' ἀγέλην ἐπὶ στιβάδων ἃς αὐτοὶ συνεφόρουν, τοῦ παρὰ τῷ Εὐρώτᾳ πεφυκότος καλάμου τὰ ἄκρα ταῖς χερσὶν ἄνευ σιδήρου κατακλάσαντες· ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τοὺς λεγομένους λυκοφόνας ὑπεβάλλοντο καὶ κατεμίγνυσαν ταῖς στιβάσι, θερμαντικὸν ἔχειν τι τῆς ὕλης δοκούσης.

ζʹ. Ἐρᾶν τῶν τὴν ψυχὴν σπουδαίων παίδων ἐφί-
C ετο· τὸ δὲ πλησιάζειν, αἰσχρὸν νενόμιστο ὡς τοῦ σώματος ἐρῶντας, ἀλλ' οὐ τῆς ψυχῆς· ὁ δὲ ἐγκληθεὶς ὡς ἐπ' αἰσχύνῃ πλησιάζων, ἄτιμος διὰ βίου ἦν.

ηʹ. Ἔθος ἦν καὶ τοὺς νεωτέρους ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἐρωτᾶσθαι ποῦ πορεύονται, καὶ ἐπὶ τί· καὶ τὸν μὴ ἀποκρινόμενον, ἢ προφάσεις πλέκοντα, ἐπιπλήττειν· ὁ δὲ μὴ ἐπιπλήττων παρόντος αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα, ἔνοχος ἦν τῷ ἴσῳ ἐπιτιμίῳ ὥσπερ καὶ ὁ ἁμαρτών· καὶ ὁ δυσχεραίνων δὲ, εἰ ἐπιτιμῷτο, ἐν μεγάλῳ ὀνείδει ἦν.

θʹ. Εἴ τις φωραθείη ἁμαρτάνων, ἔδει τοῦτον βω-

VI. Simul dormiebant adoleſcentes gregatim ac turmatim in toris, quos ipſi congerebant arundinum quas Eurotas fert ſumma manibus ſine ferro defringentes. Hyeme lycophonas quos vocant ſubſternebant, et toris permiſcebant, quod iſta materia vim calefaciendi putabatur habere.

VII. Permiſſum erat amare pueros præclara indole præditos: ſed turpe judicabatur, ſi quis ab animo ad corpus amorem transferret: et qui polluiſſe aliquem crederetur, is infamis per omnem vitam habebatur.

VIII. Mos erat porro ut juniores a ſenioribus interrogarentur, quorſum irent, et cujus rei gratia: ac qui non reſponderet, vel prætextus necteret, objurgaretur. Qui ſe præſente peccantem non caſtigaret verbis, in eadem erat culpa cum delinquente: et qui ægre ferret ſe increpari, in magno erat probro.

IX. Qui in aliquo delicto

μόν τινα τῶν ἐν τῇ πόλει κύκλῳ περιϊέναι, ψόγον ᾄδοντα πεποιημένον εἰς ἑαυτόν· ὅπερ ἦν οὐδὲν ἕτερον ἢ D ἐπιπλήττειν αὐτὸν ἑαυτῷ.

ι'. Καὶ τοὺς νέους δὲ, οὐ μόνον τοὺς ἰδίους αἰδεῖσθαι πατέρας, καὶ ὑπηκόους τούτοις εἶναι, ἀλλὰ πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἐντρέπεσθαι, καὶ ὁδῶν ὑποχωροῦντας καὶ καθέδρας ὑπεξισταμένους, καὶ παρόντων ἡσυχάζοντας. Διὸ καὶ ἦρχεν ἕκαστος, οὐχ ὥσπερ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι, τῶν αὐτῶν τέκνων καὶ δούλων καὶ κτημάτων· ἀλλ' ὥσπερ τῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν τοῦ πλησίον, ὅπως ὅτι μάλιστα κοινωνῶσι καὶ φροντίζωσιν ὡς ἰδίων.

ια'. Παῖς δὲ ὑπό τινος κολασθεὶς, εἰ τῷ πατρὶ ἐξήγγειλεν, αἰσχρὸν ἦν τῷ πατρὶ μὴ προσεντεῖναι ἀκούσαντα πάλιν ἑτέρας· ἐπίστευον γὰρ αὐτοῖς ἐκ τῆς πατρίου E ἀγωγῆς μηδὲν αἰσχρὸν προστάξαι τοῖς τέκνοις.

D. 6. καθέδρας] Sic J. Voſſ. T. P. Vulgo καθ' ἕδρας.
E. 1. αὐτοῖς] Sic T. P. Vulgo ἑαυτοῖς.

deprehendebatur, cogebatur aram quandam in orbem circuire, compoſitamque ſui ipſius vituperationem cantare. Quod nihil erat aliud, quam ipſum a ſeipſo objurgari.

X. Condocefaciebant pueros, ut non ſuos modo parentes revererentur, iiſque obedirent, ſed et omnes alios ſenes, iiſque et de via decederent, et de ſedibus aſſurgerent, et præſentibus quieſcerent. Quo factum eſt, ut quiſque præeſſet, non ut aliis in civitatibus, ſuis tantum liberis, ſervis, atque bonis, ſed ut de ſuis, ita et de vicini rebus curam gereret: ut quam maxime inter ſe communia haberent omnia, et tanquam propria quivis procuraret.

XI. Puer punitus ab aliquo ſi id ad patrem deferret, turpe erat patri non alia porro addere verbera: ex ſua enim quiſque diſciplina perſuaſum ſibi habebat, nihil quenquam pueris inhoneſtum mandare.

ιβ΄. Κλέπτουσι δὲ οἱ νέοι καὶ τῶν σιτίων ὅ, τι ἂν δύνωνται, μανθάνοντες εὐφυῶς ἐπιτίθεσθαι τοῖς καθεύδουσιν, ἢ ῥαθύμως φυλάσσουσι· τῷ δὲ ἁλόντι ζημία πληγαὶ καὶ τὸ πεινῆν. Γλίσχρον γὰρ αὐτοῖς ἐστι δεῖπνον, ὅπως δι' αὐτῶν ἀμυνόμενοι τὴν ἔνδειαν ἀναγκάζωνται τολμᾷν καὶ πανουργεῖν.

ιγ΄. Τὸ δὲ ἔργον τῆς σιτοδείας, διά τε ταῦτα γλίσχρον ἦν, ἵν' ἐθίζωνται μηδέποτε γίνεσθαι πλήρεις, δύνασθαι δὲ πεινῆν· οὕτω γὰρ ᾤοντο καὶ ἐν πολέμῳ
F χρησιμωτέρους ἔσεσθαι, εἰ δύναιντο καὶ ἀσιτήσαντες ἐπιπονῆσαι· καὶ ἐγκρατεστέρους δὲ καὶ εὐτελεστέρους, εἰ πλείω χρόνον διάγοιεν ἀπὸ μικρᾶς δαπάνης· τὴν δ' ἀνοψίαν ἀποφέρειν, ᾧ βρῶμα τὸ τυχὸν προσφέρεσθαι ᾤοντο ὑγιεινότερα τὰ σώματα ἀπὸ τῆς ἐλλειπούσης ποιεῖν τροφῆς, καὶ αὔξειν εἰς βάθος καὶ πλάτος, μὴ πιεζόμενον ἐπαίρειν

E. 9. Τὸ δὲ ἔργον—σώματα] Complura exciderunt ſupplenda ex loco unde compilata ſunt. Vit. Lycurg. p. 50. F. Cætera ita corrigenda: τὴν δ' ἀνοψίαν αὖ φέρειν, ὡς βρῶμα τ. τ. προσφέρεσθαι,—καὶ μὴ αὔξειν εἰς βάθος καὶ πλάτος πιεζόμενον, ἐπαίρειν δὲ εἰς ὕψος τὰ σώματα.

XII. Furabantur adoleſcentes etiam cibi quidquid poterant, diſcentes callide inſidiari dormientibus, aut negligenter ſua adſervantibus. Deprehenſi pœna erant plagæ et fames. Cœna enim tenuis dabatur, ut ſuapte opera inopiam profligare coacti, auderent et aſtuti fierent.

XIII. Cum hac de cauſa parce cibus dabatur, tum ut adſueſcerent nunquam repleri, ſed famem poſſe ferre. Sic enim exiſtimabant eos et in bello majori fore uſui, ſi etiam poſt inediam noſſent laborare: et temperantiores atque frugaliores, ſi in longius tempus ſumptus exiguus ſufficeret. Et ſi abſque obſonio cibus proximus quiſque uſurparetur, id ad augendam corporum ſanitatem cenſebant conducere, cum corpora poſſent in altum ac profundum ali, neque obſtaret nutrimentum incremento in altitudinem: quin et ad

εἰς ὕψος τὰ σώματα· καὶ καλὰ δὲ ποιεῖν· τὰς γὰρ ἰσχνὰς καὶ διακένους ἕξεις ὑπακούειν πρὸς τὴν διάρθρωσιν, τὰς δὲ πολυτρόφους, διὰ βάρος ἀντιβαίνειν.

ιδ'. Ἐσπούδαζον δὲ καὶ περὶ τὰ μέλη καὶ τὰς ᾠδὰς οὐδὲν 238
ἧττον· κέντρον δ' εἶχε ταῦτα ἐγερτικὸν θυμοῦ καὶ φρονήματος, καὶ παραστατικὸν ὁρμῆς ἐνθουσιώδους καὶ πρακτικῆς· καὶ ἡ λέξις ἦν ἀφελὴς καὶ ἄθρυπτος· οὐδὲν δ' ἕτερον εἶχεν ἢ ἐπαίνους τῶν γενναίως ζησάντων, καὶ ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἀποθανόντων καὶ εὐδαιμονιζομένων· καὶ ψόγους τῶν τρεσάντων, ὡς ἀλγεινὸν καὶ κακοδαίμονα βιούντων βίον· ἐπαγγελία τε καὶ μεγαλαυχία πρὸς ἀρετὴν πρέπουσα ταῖς ἡλικίαις.

ιε'. Τριῶν οὖν χορῶν ὄντων κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας, καὶ συνισταμένων ἐν ταῖς ἑορταῖς, ὁ μὲν τῶν γερόντων, ἀρχόμενος ᾖδεν,

"Αμες ποτ' ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι·

εἶτα ὁ τῶν ἀκμαζόντων ἀνδρῶν, ἀμειβόμενος, B

"Αμες δέ γ' ἰσμέν· αἰ δὲ λῇς, αὐγάσδεο.

pulchritudinem corporum hoc conferre : gracilem enim et laxum corporis habitum formandis artubus eſſe obſequentem : cum alimento multo uſa ob molem reſiſtant.

XIV. Modulationibus quoque et cantilenis non minus impenderunt ſtudii, quæ ſtimulum haberent ad excitandum augendumque animum, impetumque et quaſi inſtinctum quendam ad agendum ingenerarent. Dictio ſimplex erat minimeque fucata : materia, laudes eorum qui præclare vixiſſent, ac pro Sparta occubuiſſent, et beati prædicarentur : item vituperationes eorum qui timide ſe geſſiſſent, quippe vitam miſeram infelicemque degentium : tum exhortatio ad virtutem, et gloriatio ætatibus conſentanea.

XV. Tres enim chori erant in feſtivitatibus pro triplicis ratione ætatis, quorum princeps ſenum ſic canebat :

Olim juventutem nos ſtrenuam egimus :

cui reſpondebat virorum ætate vigentium chorus :

Fortes ſumus nos : fac, ſi vis, periculum.

ὁ δὲ τρίτος ὁ τῶν παίδων,

Ἄμες δέ γ' ἐσσόμεσθα πολλῷ κάῤῥονες.

ις'. Καὶ οἱ ἐμβατήριοι δὲ ῥυθμοὶ παρορμητικοὶ πρὸς ἀνδρείαν καὶ θαῤῥαλεότητα καὶ ὑπερφρόνησιν θανάτου, οἷς ἐχρῶντο ἔν τε χοροῖς καὶ πρὸς αὐλὸν ἐπάγοντες τοῖς πολεμίοις. Ὁ γὰρ Λυκοῦργος παρέζευξε τῇ κατὰ πόλεμον ἀσκήσει τὴν φιλομουσίαν, ὅπως τὸ ἄγαν πολεμικὸν τῷ ἐμμελεῖ κερασθὲν, συμφωνίαν καὶ ἁρμονίαν ἔχῃ. Διὸ καὶ ἐν ταῖς μάχαις προεθύετο ταῖς
C Μούσαις ὁ βασιλεὺς, ἵνα λόγου ἀξίας παρέχωσι τὰς πράξεις οἱ μαχόμενοι καὶ μνήμης εὐκλεοῦς.

ιζ'. Εἰ δέ τις παραβαίνοι τι τῆς ἀρχαίας μουσικῆς οὐκ ἐπέτρεπον· ἀλλὰ καὶ τὸν Τέρπανδρον ἀρχαϊκώτερον ὄντα καὶ ἄριστον τῶν καθ' ἑαυτὸν κιθαρῳδῶν, καὶ τῶν ἡρωϊκῶν πράξεων ἐπαινέτην, ὅμως οἱ Ἔφοροι ἐζημίωσαν, καὶ τὴν κιθάραν αὐτοῦ προσεπαττάλευσαν φέροντες· ὅτι μίαν μόνην χορδὴν ἐνέτεινε περισσοτέραν, τοῦ ποικίλου τῆς φωνῆς χάριν. Μόνα γὰρ τὰ ἁπλούστερα τῶν μελῶν

tertius puerorum cantabat:

Nos erimus bis præſtantiores plurimo.

XVI. Embaterii quoque moduli ad fortitudinem, audaciam, mortiſque contemptum animabant, quibus utebantur cum choris et ad tibiam ducentes in hoſtem. Lycurgus enim bellicæ exercitationi muſicæ adjunxerat ſtudium, ut nimium belli ſtudium modulatione temperatum concinnitatem nanciſceretur. Itaque ante pugnam Muſis immolabat rex, ut pugnantium forent memorabiles actiones, bonaque dignæ fama.

XVII. Neque patiebantur quenquam priſcæ muſicæ modum egredi: ſed et Terpandrum admodum vetuſtum citharœdum ac ſua ætate fidicinum principem, heroicorumque facinorum laudatorem, mulctaverunt Ephori, citharamque ei ademptam in publico affixerunt, quod una chorda amplius intendiſſet vocis variandæ gratia. Sola enim ſimplicia probabant carmina.

ἐδοκίμαζον. Τιμοθέου δὲ ἀγωνιζομένου τὰ Κάρνεια, εἷς τῶν Ἐφόρων μάχαιραν λαβὼν ἠρώτησεν αὐτὸν ἐκ ποτέρου τῶν μερῶν ἀποτέμοι τὰς πλείους τῶν ἑπτὰ χορδῶν. D

ιη'. Τῶν δὲ τάφων ἀνεῖλε τὴν δεισιδαιμονίαν ἅπασαν ὁ Λυκοῦργος, ἐν τῇ πόλει θάπτειν τοὺς νεκροὺς, καὶ πλησίον ἔχειν τὰ μνημεῖα τῶν ἱερῶν συγχωρήσας. Περιεῖλε δὲ καὶ τοὺς μιασμούς· συνθάπτειν δὲ οὐδὲν ἐπέτρεψεν, ἀλλ᾽ ἐν φοινικίδι καὶ φύλλοις ἐλαίας θέντας, τὸ σῶμα περιστέλλειν κατ᾽ ἴσον ἅπαντας. Ἀνεῖλε δὲ καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τὰς ἐπὶ τῶν μνημείων, πλὴν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων, καὶ τὰ πένθη καὶ τοὺς ὀδυρμούς.

ιθ'. Ἀποδημεῖν δὲ οὐκ ἐξῆν αὐτοῖς, ἵνα μὴ ξενικῶν ἐθῶν καὶ βίων ἀπαιδεύτων μετάσχωσι. E

κ'. Καὶ ξενηλασίας δὲ εἰσηγήσατο, ὅπως οἱ παρεισρέοντες μὴ διδάσκαλοι κακοῦ τινος τοῖς πολίταις ὑπάρχωσι·

κα'. Τῶν πολιτῶν ὃς ἂν μὴ ὑπομένῃ τὴν τῶν παίδων ἀγωγὴν, οὐ μετεῖχε τοῦ τῆς πόλεως δικαίου.

Et cum Timotheus Carneia certaret, unus Ephororum arrepto cultro quæſivit ab utra parte vellet abſcindi nervos qui ſeptem eſſent plures.

XVIII. Univerſam de ſepulchris ſuperſtitionem Lycurgus abſtulit, conceſſo ut in urbe mortui ſepelirentur, et monimenta eſſent templis vicina. Suſtulit et pollutiones, et nihil permiſit cum cadavere humari, verum illud in puniceа veſte ac foliis oleæ componi eodem ab omnibus modo juſſit. Inſcriptiones quoque monimentorum, niſi ſi quis in bello cecidiſſet, et luctus ejulationeſque abolevit.

XIX. Peregrinando Spartanis interdixit, ne mores peregrinos, vitæque male inſtitutam rationem addiſcerent.

XX. Quin et arcuit Sparta peregrinos, ne in urbem illi ſe inſinuantes malum aliquid cives docerent.

XXI. Si quis civium non pateretur puerorum inſtitutionem, is jure civitatis excludebatur.

κβ'. Ἔνιοι δὲ ἔφασαν ὅτι καὶ τῶν ξένων ὃς ἂν ὑπομένῃ ταύτην τὴν ἄσκησιν τῆς πολιτείας, κατὰ τὸ βούλημα τοῦ Λυκούργου μετεῖχε τῆς ἀρχῆθεν διατεταγμένης μοίρας· πωλεῖν δ' οὐκ ἐξῆν.

κγ'. Τοῖς τῶν πλησίον οἰκέταις ὡς ἰδίοις χρῆσθαι
F ἔθος ἦν, εἴπου δέοιντο, καὶ κυσὶ καὶ ἵπποις, εἰ μὴ οἱ δεσπόται χρήζοιεν. Καὶ ἐν ἀγρῷ δὲ εἴ τις τινὸς ἐλλιπὴς γενόμενος δεηθείη, ἀνοίξας καὶ βαστάσας τὰ ἐπιτήδεια τοῦ ἔχοντος, τὰ ταμεῖα σημηνάμενος κατέλειπεν.

κδ'. Ἐν τοῖς πολέμοις φοινικίσιν ἐχρῶντο. Ἅμα μὲν γὰρ ἡ χρόα ἐδόκει αὐτοῖς ἀνδρικὴ εἶναι, ἅμα δὲ τὸ αἱματῶδες τοῦ χρώματος πλείονα τοῖς ἀπείροις φόβον παρέχειν· καὶ τὸ μὴ εὐπερίφωρον δὲ τοῖς πολεμίοις εἶναι ἐάν τις αὐτῶν πληγῇ, ἀλλὰ διαλανθάνειν διὰ τὸ ὁμόχροιαν, χρήσιμον.

κε'. Ὅταν στρατηγήματι τοὺς πολεμίους νικήσωσι,

E. 10. πωλεῖν δ' οὐκ ἐξῆν] Videtur, ut peculiare Inſtitutum, a proximis disjungendum.

F. 8. εὐπερίφωρον] Sic libri. Stephanus errore εὐπερίφορον quod propagatum eſt in tribus Græco-Latinis.

XXII. Sunt qui dicant peregrinos quoque huic ſe inſtitutioni accommodantes, admiſſos a Lycurgo fuiſſe in partem civitatis ab initio deſtinatam. Vendere autem non licuiſſe.

XXIII. Vicinorum ſervis itemque canibus et equis, niſi domini uſu eorum indigerent, uti licebat tanquam propriis. Sed et rure ſi quis aliqua re opus haberet, aperto vicini penu inde neceſſaria auferebat, penuque obſignatum relinquebat.

XXIV. Punicea veſte in bellis utebantur. Nam et color virilis videbatur, et ob ſimilitudinem ſanguinis formidinem imperitis oblaturus, utiliſque ad fallendum hoſtem ob eandem rem, ſi quis vulnus accepiſſet.

XXV. Cum callido conſilio hoſtem viciſſent, bovem

βοῦν τῷ Ἄρει θύουσιν· ὅταν δ' ἐκ τοῦ φανεροῦ, ἀλεκτρυόνα· ἐθίζοντες τοὺς ἡγεμόνας οὐ μόνον πολεμικοὺς ἀλλὰ καὶ στρατηγικοὺς εἶναι.

κϛʹ. Ταῖς εὐχαῖς προστιθέασι τὸ ἀδικεῖσθαι δύ- 239
νασθαι.

κζʹ. Εὐχὴ δ' αὐτῶν, διδόναι τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ πλέον οὐδέν.

κηʹ. Ἀφροδίτην σέβουσι τὴν ἐνόπλιον· καὶ πάντας δὲ τοὺς θεοὺς θηλεῖς καὶ ἄρρενας λόγχας ἔχοντας ποιοῦνται, ὡς ἁπάντων τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν ἐχόντων.

κθʹ. Ἐπιλέγουσι δὲ καὶ οἱ παροιμιαζόμενοι,

Τὰν χεῖρα ποτιφέροντα τὰν τύχαν καλεῖν·

ὡς δέον ἐπικαλεῖσθαι τοὺς θεοὺς μετὰ τοῦ ἐγχειρεῖν τι καὶ πράττειν, ἄλλως δὲ μή.

λʹ. Τοῖς παισὶν ἐπεδείκνυον τοὺς εἵλωτας μεθύσαντας, εἰς ἀποτροπὴν πολυοινίας.

λαʹ. Ἔθος ἦν αὐτοῖς μηδὲ κόπτειν τὰς αὐλείους θύρας, ἀλλ' ἔξωθεν βοᾶν.

Marti mactabant: ſi aperte, gallum: duces adſuefacientes, ut non pugnaces modo, ſed callidi etiam fierent.

XXVI. Votis hoc annectebant, poſſe ferre injurias.

XXVII. Votum autem erat, *Pulchra poſt bona conſequi:* nihil præterea.

XXVIII. Venerem colebant armatam, omneſque alios deos, tam mares quam fœminas, haſtatos faciebant: omnes eos virtute militari præditos ſignificantes.

XXIX. Proverbio jactabant,

Poſtquam manum operi admoris, Fortunam invoca:

monentes dei opem implorandum non eſſe, niſi rem aggreſſus ipſe ſis, aliquidque egeris.

XXX. Ut pueros ab ebrietate averterent, ſervos iis vini plenos demonſtrabant.

XXXI. Moris erat apud ipſos, non pulſare oſtia, ſed foris clamare.

B λβ΄. Στλεγγίσιν οὐ σιδηρᾶις ἀλλὰ καλαμίναις ἐχρῶντο.

λγ΄. Κωμῳδίας καὶ τραγῳδίας οὐκ ἠκροῶντο, ὅπως μήτε ἐν σπουδῇ μήτε ἐν παιδιᾷ ἀκούωσι τῶν ἀντιλεγόντων τοῖς νόμοις.

λδ΄. Ἀρχίλοχον τὸν ποιητὴν ἐν Λακεδαίμονι γενόμενον, αὐτῆς ὥρας ἐδίωξαν, διότι ἐπέγνωσαν αὐτὸν πεποιηκότα ὡς κρεῖττόν ἐστιν ἀπολαβεῖν τὰ ὅπλα, ἢ ἀποθανεῖν·

Ἀσπίδι μὲν Σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν περὶ θάμνῳ
Ἐντὸς ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων.
— ἀσπὶς ἐκείνη
C Ἐῤῥέτω· ἐξαῦθις κτήσομαι οὐ κακίω.

λε΄. Κόραις καὶ κόροις κοινὰ τὰ ἱερά.

λς΄. Σκιραφίδαν ἐζημίωσαν οἱ Ἔφοροι ὅτι ὑπὸ πολλῶν ἠδικεῖτο.

λζ΄. Σακκοφόρον ἀνεῖλον, διότι παρυφὴν εἰς τὸν σάκκον ἐνέβαλε.

B. 12. ἀσπὶς ἐκείνη] Verſus apud alios veteres integer, ut notatum a Mez.
Ψυχὴν δ' ἐξεσάωσα φυγών· ἀσπὶς ἐκείνη.

XXXII. Strigilibus non ferreis, ſed e calamo factis utebantur.

XXXIII. Comœdias et tragœdias non audiebant, ne vel ſerio vel joco contra leges dicentibus aures præberent.

XXXIV. Archilochum poetam, cum is veniſſet Spartam, eadem hora expulerunt, quod in carmine quodam eum ſcripſiſſe intellexiſſent, præſtare arma abjicere, quam mori.

Nunc aliquis noſtra ſe ex hoſtibus aſpide jactet,
Sub vepre quam reliqui invitus integram.
Illa quidem valeat: nunc ipſe a clade ſuperſtes
Emam ſuo non deteriorem tempore.

XXXV. Pueris et puellis communia erant ſacra.

XXXVI. Sciraphidan ephori mulctarunt, quod multi ipſum injuria afficerent.

XXXVII. Saccos ſolitum bajulare necarunt, quod prætextam ſacco inſeruiſſet.

λη'. Τὸν ἐκ τοῦ γυμνασίου νεανίσκον ἐπετίμων ὅτι τὴν εἰς Πυλαίαν ὁδὸν ἠπίστατο.

λθ'. Κηφισοφῶντα, εἰπόντα περὶ τοῦ τυχόντος δύνασθαι ὅλην τὴν ἡμέραν λέγειν, ἐξέβαλον, φάμενοι τὸν ἀγαθὸν μυθητὴν δεῖν τοῖς πράγμασιν ἴσον τὸν λόγον ἔχειν.

μ'. Οἱ παῖδες παρ' αὐτοῖς ξαινόμενοι μάστιξι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμι- D
δος, μέχρι θανάτου πολλάκις διακαρτεροῦσιν, ἱλαροὶ καὶ γαῦροι, ἁμιλλώμενοι περὶ νίκης πρὸς ἀλλήλους, ὅστις αὐτῶν ἐπιπλέον τε καὶ μᾶλλον καρτερήσειε τυπτόμενος· καὶ ὁ περιγενόμενος, ἐν τοῖς μάλιστα ἐπίδοξός ἐστι. Καλεῖται δὲ ἡ ἅμιλλα διαμαστίγωσις· γίνεται δὲ καθ' ἕκαστον ἔτος.

μα'. Ἓν δέ τι τῶν καλῶν καὶ μακαρίων ἐδόκει παρεσκευακέναι τοῖς πολίταις ὁ Λυκοῦργος, ἀφθονίαν σχολῆς· τέχνης μὲν γὰρ ἅψασθαι βαναύσου τὸ παράπαν οὐκ ἔξεστιν· χρηματισμοῦ δὲ συναγωγὴν ἔχοντος

XXXVIII. Adoleſcentem a gymnaſio verbis corripuerunt acribus, quod viam noſſet, quæ ducit ad portam, ubi in trivio colloqui homines ſolebant.

XXXIX. Cephiſophontem profeſſum de quavis re per integrum diem ſe dicere poſſe, urbe ejecerunt, dicentes: *Boni oratoris eſſe orationem rebus æqualem habere.*

XL. Lacedæmone pueri per integrum diem flagellis cæſi, ſæpenumero ad mortem uſque apud Dianæ Orthiæ aram, læti alacreſque tolerant, atque inter ſe de victoria certant, in eo poſita, quis diutius magiſque perferat verbera: victoremque ſumma conſequitur gloria. Certamen illud flagellatio dicitur, et quotannis habetur.

XLI. Unum hoc eximium et apprime felix paraſſe videtur Lycurgus civibus, Otii abunde. Nam artem attingere ſordidam omnino ipſis non licebat: neque opus erat labo-

ἐργώδη καὶ πραγματείας, οὐδ' ὁτιοῦν ἔδει, ἀλλὰ τὸ
E κομιδῇ τὸν πλοῦτον ἄζηλον πεποιηκέναι καὶ ἄτιμον. Οἱ
δὲ εἵλωτες αὐτοῖς εἰργάζοντο τὴν γῆν, ἀποφορὰν τὴν
ἄνωθεν ἱςαμένην. Ἐπάρατον δὲ ἦν πλειονός τινα μισ-
θῶσαι, ἵνα ἐκεῖνοι μὲν κερδαίνοντες, ἡδέως ὑπηρετῶσιν,
οὗτοι δὲ μὴ πλέον ἐπιζητῶσιν.

μβ΄. Ἀπείρητο δὲ αὐτοῖς ναύταις εἶναι καὶ ναυμα-
χεῖν· ὕςερον μέντοι ἐναυμάχησαν, καὶ τῆς θαλάσσης
κρατήσαντες, πάλιν ἀπέςησαν, διαφθειρόμενα τὰ
ἤθη τῶν πολιτῶν θεωροῦντες. Ἀλλὰ πάλιν μετε-
βάλοντο καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι· καὶ γὰρ χρη-
F μάτων συναχθέντων τοῖς Λακεδαιμονίοις, οἱ συναγα-
γόντες θανάτῳ κατεδικάσθησαν. Ἀλκαμένει γὰρ καὶ
Θεοπόμπῳ τοῖς βασιλεῦσι χρησμὸς ἐδόθη,

E. 3. ἱςαμένην] Recepi ex E. Vulgo ἱςαμένην. Deeſt præterea ἀποφέροντες vel τελοῦντες: quorum hoc in eodem argumento exſtat in Vit. Lycurg. p. 54. E. et Bryanus hic reponendum, aut corrigendum ἱςάμενοι cenſet.

E. 3. Ἐπάρατον] Sic E. Voſſ. Venet. T. P. Vulgo ἀπάρατον, *diris interdictum erat*. Poterat etiam ſcriptum fuiſſe ἀπόῤῥητον *vetitum*.

rioſa aut negotioſa pecuniæ acquiſitione, cum plane omnem honorem et admirationem divitiis jam ademiſſet. Heilotes agros colebant, ac antiquitus conſtitutos reditus pendebant: cum diris agendum ſtatuiſſent ſi quis pluris prædium locaſſet. Cauſa erat, ut et heilotes lucrum facientes eo libentius operam navarent, et domini ſolito amplius non requirerent.

XLII. Cavit etiam lege, ne Spartani vel nautæ fierent, vel navali prœlio pugnarent. Poſterioribus tamen temporibus, navalibus pugnis decertaverunt: mariſque imperio potiti, rurſum deſtiterunt, videntes mores civium corrumpi. Sed et in hac re, et in aliis, inconſtantes fuerunt. Aliquando enim qui pecunias Spartanis collegerant, morti fuerunt adjudicati; quod Alcameni et Theopompo regibus oraculum erat datum,

Ἁ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ.

Ἀλλ᾽ ὅμως Λύσανδρος ἑλὼν Ἀθήνας, πολὺν χρυσὸν καὶ ἄργυρον εἰσήγαγε, καὶ παρεδέξατο καὶ ἐτίμησαν τὸν ἄνδρα. Τοῖς μὲν οὖν Λυκούργου χρωμένη νόμοις ἡ πόλις, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμείνασα, ἐπρώτευε τῆς Ἑλλάδος, εὐνομίᾳ καὶ δόξῃ, χρόνον ἐτῶν πεντακοσίων· κατ᾽ ὀλίγον δὲ παραβαινομένων, καὶ φιλοπλουτίας καὶ πλεονεξίας παρεισδυομένης, καὶ τὰ τῆς δυνάμεως 240
ἠλαττοῦτο· καὶ οἱ σύμμαχοι διὰ ταῦτα δυσμενῶς εἶχον πρὸς αὐτούς. Ἀλλ᾽ ὅμως οὕτως ἔχοντες μετὰ τὴν Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ἐν Χαιρωνείᾳ νίκην, πάντων αὐτὸν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνα κατά τε γῆν καὶ θάλασσαν ἀναγορευσάντων, καὶ μεταξὺ δὲ Ἀλέξανδρον τὸν υἱὸν μετὰ τὴν Θηβαίων καταστροφήν, μόνοι Λακεδαιμόνιοι (καίπερ ἀτείχιστον πόλιν ἔχοντες, καὶ ὀλίγοι πάνυ ὄντες, διὰ τοὺς συνεχεῖς πολέμους, καὶ πολὺ ἀσθενέστεροι, καὶ εὐχείρωτοι γενόμενοι) πάνυ βραχέα τινὰ ζώπυρα διασώζοντες

Nil Spartam perdet, niſi cara pecunia facta.

Nihilominus Lyſander captis Athenis, multum auri argentique intulit Lacedæmoni, probatumque ejus id factum et honor ei habitus fuit. Enimvero Sparta, quamdiu inſtitutis Lycurgi ſtetit, jurejurandumque ratum ſervavit: per annos quingentos princeps Græciæ fuit, cum legum bonitate, tum gloria reliquis ſuperior urbibus. Paulatim vero deſciſcentibus civibus, divitiarumque ſtudio et iniqua avaritia irrepentibus: cum vires deminutæ ſunt, tum animi ſociorum majorem in modum abalienati. Et tamen iſto rerum ſuarum ſtatu, cum Philippum Macedonem victoria ad Chæroneam potitum, omnes Græci terra marique ducem renunciaſſent, itemque Alexandrum ejus filium poſt ſubactos Thebanos: Lacedæmonii quanquam et muris carentem urbem incolerent, et continentibus bellis ad parvum eſſent redacti numerum, multoque imbecilliores et oppreſſu faciliores redditi, paucas admodum a Lycurgo latarum le-

B τῆς Λυκούργου νομοθεσίας, οὔτε συνεστράτευσαν οὔτε τούτοις οὔτε τοῖς μεταξὺ Μακεδονικοῖς βασιλεῦσιν, οὔτε εἰς συνέδριον κοινὸν εἰσῆλθον, οὐδὲ φόρον ἤνεγκαν· ἕως οὗ παντάπασιν ὑπεριδόντες τὴν Λυκούργου νομοθεσίαν, ὑπὸ τῶν ἰδίων πολιτῶν ἐτυραννεύθησαν, μηδὲν ἔτι σώζοντες τῆς πατρίου ἀγωγῆς· καὶ παραπλήσιοι τοῖς ἄλλοις γενόμενοι, τὴν πρόσθεν εὔκλειαν καὶ παῤῥησίαν ἀπέθεντο καὶ εἰς δουλείαν μετέστησαν, καὶ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίοις, καθάπερ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, ἐγένοντο.

gum ſervantes reliquias, neque his, neque aliis deinceps Macedonum regibus ſocios ſe expeditionum præbuerunt, aut in commune concilium ſe adjunxerunt, aut tributum contulerunt, donec prorſum poſthabitis Lycurgi legibus, tyrannidi ſuorum civium ſubjecti, nihilque priſcorum inſtitutorum ſervantes, priſtina gloria et libertate amiſſis, reliquorum ſimiles ſunt facti, inque ſervitutem redacti. Et nunc Romanis, ſicut et cæteri Græci, obediunt.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΛΑΚΑΙΝΩΝ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΛΑΚΑΙΝΩΝ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

PLUTARCHI

LACÆNARUM APOPHTHEGMATA.

ΑΡΓΙΛΕΩΝΙΔΟΣ.

ΑΡΓΙΛΕΩΝΙΣ ἡ Βρασίδου μήτηρ, τελευτήσαντος αὐτῇ τοῦ υἱοῦ, ὡς παραγενόμενοί τινες τῶν Ἀμφιπολιτῶν εἰς Σπάρτην, ἧκον πρὸς αὐτὴν, ἠρώτησεν εἰ καλῶς καὶ ἀξίως τῆς Σπάρτης ὁ υἱὸς ἐτελεύτα. Μεγαλυνόντων δ᾽ ἐκεῖνον, καὶ λεγόντων ἄριστον ἐν τοῖς τοιούτοις ἔργοις ἁπάντων Λακεδαιμονίων εἶναι, εἶπεν,

ARGILEONIDIS.

ARGILEONIS Braſidæ mater, cum occubuiſſet filius ipſius, et ab Amphipoli Spartam nonnulli profecti ipſam conveniſſent, quæſivit ex eis, an honeſte et Spartæ convenienter Braſidas mortem oppetiiſſet. Magnifice eum prædicantibus, affirmantibuſque præſtantiſſimum eum Lacedæmoniorum in id genus re-

Ὦ ξένοι, καλὸς μὲν ἦν καὶ ἀγαθὸς ὁ παῖς μου, πολλοὺς δὲ ἄνδρας Λακεδαίμων ἔχει τούτου κρείττονας. D

ΓΟΡΓΟΥΣ.

α'. Γοργὼ βασιλέως Κλεομένους θυγάτηρ, Ἀρισταγόρου τοῦ Μιλησίου παρακαλοῦντος αὐτὸν ἐπὶ τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ὑπὲρ Ἰώνων, ὑπισχνουμένου χρημάτων πλῆθος, καὶ ὅσῳ ἀντέλεγε, πλείονα προστιθέντος, Καταφθαρεῖ σε, ἔφη, ὦ πάτερ, τὸ ξενύλλιον, ἐὰν μὴ τάχιον αὐτὸν τῆς οἰκίας ἐκβάλῃς.

β'. Προστάξαντος δέ ποτε αὐτῇ τοῦ πατρὸς δοῦναί τινι σῖτον εἰς μισθοῦ λόγον, καὶ προστιθέντος, Ἐδίδαξε γάρ με τὸν οἶνον χρηστὸν ποιεῖν· Οὐκοῦν, ὦ πάτερ, ἔφη, ὅ, τε οἶνος πλείων ἐκποθήσεται, καὶ οἱ πίνοντες θρυπ- E
τικώτεροι καὶ χείρονες ἔσονται.

γ'. Τὸν δὲ Ἀρισταγόραν ὑπό τινος τῶν οἰκετῶν ὑποδυόμενον θεασαμένη, Πάτερ, ἔφη, ὁ ξένος χεῖρας οὐκ ἔχει.

bus gerendis fuiſſe, reſpondit: *Fuit, hoſpites, vir præclarus meus filius, ſed multos Lacedæmon habet viros eo fortiores.*

GORGONIS.

I. Gorgo regis Cleomenis filia, cum patrem Ariſtagoras Mileſius magnæ pecuniæ pollicitatione ad bellum pro Ionibus contra regem Perſarum ſuſcipiendum hortaretur, et quanto magis repugnabat verbis, tanto plura adderet, *Corrumpet te*, dixit, *mi pater, humuncio hic peregrinus, niſi eum quam primum domo exturbas.*

II. Mandanti patri aliquando ut frumentum cuidam mercedis loco daret, dicentique eum ſibi tradidiſſe rationem, qua vinum mite redderetur, *Proinde*, inquit, *mi pater, et vini plus exhaurietur, et bibentes magis luxuriabunt, eruntque deteriores.*

III. Calceos videns Ariſtagoræ a ſervo ſubnecti, *Pater*, inquit, *hoſpes hic manus non habet.*

δ'. Ξένου δέ τινος μαλακῶς στολὴν προσαγαγόντος, παρωσαμένη αὐτὸν, Οὐκ ἄπει ἐντεῦθεν, εἶπεν, ὅτι τὰ γυναικὸς δυνάμενος;

ΓΥΡΤΙΑΔΟΣ.

α'. Γυρτιὰς, Ἀκροτάτου ποτὲ τοῦ θυγατριδοῦ αὐτῆς ἔκ τινος τῶν παίδων μάχης πολλὰς πληγὰς λαβόντος, καὶ ἀπενεχθέντος οἴκαδε ὡς τεθνηκότος, κλαιόντων τῶν οἰκείων τε καὶ γνωρίμων, Οὐ σιωπήσετε; ἔφη,
F ἔδειξε γὰρ οἵου αἵματος ἦν, καὶ οὐκ ἔφη δεῖν τοὺς ἀγαθοὺς βοᾷν, ἀλλ' ἰατρεύεσθαι.

β'. Ὅτε ἄγγελος ἦλθεν ἐκ Κρήτης τὸν Ἀκροτάτου θάνατον ἀπαγγέλλων, Οὐκ ἔμελλεν, ἔφη, πρὸς τοὺς πολεμίους ἥκων, ἢ αὐτὸς ἀποθανεῖσθαι, ἢ κατακαίνειν ἐκείνους; ἥδιον δὲ ἀκούειν ὅτι ἀπέθανε καὶ ἑαυτῆς καὶ τῆς πόλεως ἄξιος καὶ τῶν προγόνων, ἢ εἰ ἔζη τὸν ἅπαντα χρόνον κακὸς ὤν.

E. 6. μαλακῶς στολὴν προσαγαγόντος] Στολὴν Stephano debetur. Ald. Baſ. Xyl. Pet. et duo ſcripti, quibus hoc in libello utimur, Venet. Voſſ. habent σχολῇ. Probo στολὴν et reddo, *Hoſpite quodam difficulter ſtolam amiciente.*

F. 6. ἑαυτῆς] Xyl. vertit ac ſi legeret ἑαυτοῦ. Correxi verſionem; quam item meliorem jam attulerant Raphael. et Amiot.

IV. Peregrinum quendam molliter ac lente accedentem depulit, inquiens: *Non tu hinc te aufers, qui ne ea quidem potes, quæ mulieres præſtant?*

GYRTIADIS.

I. Gyrtias, cum quodam tempore Acrotatus nepos ipſius in puerorum conflictu multis acceptis plagis pro mortuo domum referretur, domeſticis et familiaribus plorantibus, *Non*, inquit, *tacebitis? Oſtendit quo ſanguine ortus ſit: neque vociferari debent boni, ſed medicinam applicare.*

II. Cum e Creta nuncius eſſet de morte Acrotati allatus, dixit illa: *An non debuit cum ad hoſtes veniſſet, aut illos interficere, aut ipſe mori? Mihi quidem jucundius eſt audire eum, me ipſa, patria, majoribuſque dignam mortem oppetiiſſe, quam habuiſſe eum diu ignominioſe viventem.*

ΔΑΜΑΤΡΙΑΣ.

Δαματρία τὸν υἱὸν δειλὸν καὶ ἀνάξιον ἑαυτῆς ἀκούσασα, παραγενόμενον ἀνεῖλε. Τὸ δ' ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτῆς τόδε,

Τὸν παραβάντα νόμους Δαμάτριον ἔκτανε μάτηρ,
Ἁ Λακεδαιμονία τὸν Λακεδαιμόνιον.

ΛΑΚΑΙΝΩΝ ΑΔΗΛΩΝ.

α'. Ἑτέρα Λάκαινα τὸν υἱὸν λειποτακτήσαντα, ὡς 241
ἀνάξιον τῆς πατρίδος ἀνεῖλεν, εἰποῦσα, Οὐκ ἐμὸν τὸ φίτυμα· ἐφ' ἧς τὸ ἐπίγραμμα τόδε,

Ἔῤῥε κακὸν φίτυμα διὰ σκότος, οὗ διὰ μῖσος
Εὐρώτας δειλαῖς μηδ' ἐλάφοισι ῥέοι.
Ἀχρεῖον σκυλάκευμα, κακὰ μερίς, ἔῤῥε ποθ' ἅδαν,
Ἔῤῥε· τὸ μὴ Σπάρτας ἄξιον οὐδ' ἔτεκον.

β'. Ἀκούσασά τις τὸν υἱὸν σεσωσμένον καὶ πεφευγότα ἐκ τῶν πολεμίων, γράφει αὐτῷ, Κακὰ φάμα τεῦ κακκέχυται· ἢ ταύταν νῦν ἔκνιψαι, ἢ μὴ ἔσο.

γ'. Ἄλλη, τῶν υἱῶν φυγόντων ἐκ μάχης, καὶ πα- B
ραγενομένων ὡς αὐτήν, Ποῦ, φησὶν, ἥκετε δραπετεύ-

DAMATRIÆ.

Damatria filium ad ſe reverſum, timide et ipſa indigne ſe geſſiſſe eum audito, interfecit. In hanc epigramma fertur tale,

Peccantem in leges Damatrion ipſa peremit
Spartanum mater de Lacedæmoniis.

LACÆNARUM INCERT.

I. Alia Lacæna filium, qui ordines deſeruiſſet, ut indignum patria necavit, inquiens: *Non mea eſt hæc ſoboles.* De qua hoc exſtat epigramma,

I peſſum proles mala nunc, tenebraſque petitum:
Eurotas cervis ne fluat ut timidis.
I catule, I mala ſors peſſum, maneſque petitum,
Indigno Spartæ ſit mala: non peperi.

II. Alia cum fuga ſervatum ex hoſtibus intellexiſſet filium, ſic ad eum ſcripſit: *Mala de te fama ſpargitur: aut igitur hanc elue, aut vivere ceſſa.*

III. Alia, cum filii e prœlio fugiſſent, et ad ipſam venirent, *Quo,* inquit, *perfugere*

σαντες, κακὰ ἀνδράποδα; ἢ δεῦρο ὅθεν ἐξέδυτε καταδυσόμενοι; ἀνασυραμένη καὶ ἐπιδείξασα αὐταῖς τὴν κοιλίαν.

δ'. Προσάγοντά τις τὸν υἱὸν θεασαμένη, ἐπύθετο τί πράσσει ἡ πατρίς· εἰπόντος δὲ, Πάντες ἀπολώλασι, κεραμίδα ἄρασα, ἐπαφῆκεν αὐτῷ, καὶ ἀνεῖλεν, εἰποῦσα, Σὲ οὖν κακάγγελον ἔπεμψαν ἁμῖν;

ε'. Διηγουμένου τινὸς τῇ μητρὶ γενναῖον θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ, Εἶτ' οὐκ αἰσχρὸν, εἶπε, τοιαύτης συνοδίας ἀποτυχεῖν;

c ς'. Ἐκπέμψασά τις τοὺς υἱοὺς αὐτῆς πέντε ὄντας, ἐπὶ πόλεμον, ἐν τοῖς προαστείοις εἱστήκει, καραδοκοῦσα τί ἐκ τῆς μάχης ἀποβήσοιτο· ὡς δὲ παραγενόμενός τις πυθομένης, ἀπήγγειλε, τοὺς παῖδας ἅπαντας τετελευτηκέναι, Ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐπυθόμην, εἶπε, κακὸν ἀνδράποδον, ἀλλὰ τί πράσσει ἡ πατρίς. Φήσαντος δὲ ὅτι νικᾷ,

B. 5. τὴν κοιλίαν] Non ſine elegantia abeſt in Voſſ. Venet. P.
B. 9. κακάγγελον] Sumpſi a Voſſ. P. Jun. Mez. Vulgo κατάγγελον.

voluiſtis mala mancipia? an huc (ſimul veſte ſublata ventrem nudatum eis oſtendebat) unde exiſtis, redituri?

IV. Quædam filium adventantem cernens, interrogavit quo loco res patriæ eſſent, cumque reſponderet, occidione cives eſſe occiſos, ſublata eum tegula petiit atque interfecit, dicens: *Ergo te infauſtæ rei nuncium illi miſerunt nobis?*

V. Cum quidam matri narraret fratrem honeſta morte obiiſſe, *Non*, inquit ea, *turpe eſt talis te comitatus occaſionem dimiſiſſe?*

VI. Quædam cum quinque filios in bellum emiſiſſet, ſtans in ſuburbio expectabat pugnæ exitum: cumque ei quidam adveniens ſcitanti quid rei ageretur, renunciaret filios omnes occubuiſſe: *Pravum*, inquit, *mancipium, non hoc quærebam, ſed quo loco eſſent res patriæ.* Cum reſponde-

Ἀσμένη τοίνυν, εἶπε, δέχομαι καὶ τὸν τῶν παίδων θάνατον.

ζ'. Θάπτουσά τις τὸν υἱὸν, ὡς γραΐδιον εὐτελὲς προσελθὸν αὐτῇ, Ὦ γύναι τᾶς τύχας, εἶπε, Νὴ τὼ Σιὼ τᾶς καλᾶς γε, ἔφη· οὗ γὰρ αὐτὸν ἕνεκεν ἔτεκον, ἵνα ὑπὲρ τᾶς Σπάρτας ἀποθάνῃ, τοῦτό μοι συνέβη. D

η'. Σεμνυνομένης γυναικός τινος Ἰωνικῆς ἐπί τινι τῶν ἑαυτῆς ὑφασμάτων ὄντι πολυτελεῖ, Λάκαινα ἐπιδείξασα τοὺς τέσσαρας υἱοὺς ὄντας κοσμιωτάτους, τοιαῦτα ἔφη δεῖν εἶναι τὰ τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γυναικὸς ἔργα, καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν.

θ'. Ἄλλη ἀκούσασα περὶ τοῦ υἱοῦ ὡς κακῶς ἐπὶ τῆς ξένης ἀναστρέφοιτο, ἔγραψε, Κακά τοι φάμα κατακέχυται· ταύταν ἀπόθευ, ἢ μὴ ἔσο.

ι'. Παραπλησίως δὲ καὶ Χίων φυγάδες ἐλθόντες εἰς Σπάρτην πολλὰ Παιδαρήτου κατηγόρουν· μεταπεμψαμένη δὲ αὐτοὺς ἡ μήτηρ Τελευτία, καὶ ἀκούσασα E

D. 8. τῆς ξένης] Recepi ex Voſſ. et Venet. T. P. Vulgo τοῖς ξένοις.

ret, victoria ſuos potiri: *Ergo*, inquit, *mortem quoque filiorum non invita audio.*

VII. Ad quandam, quæ filium ſepeliebat, anicula accedens dicebat, *Heu fortunam!* tum illa, *Per Caſtores*, inquit, *propitiam: cujus enim rei gratia eum peperi, ut pro Sparta moreretur, id ſum conſecuta.*

VIII. Ionicæ cuidam mulieri glorianti de ſuo quodam pretioſo texto, Lacæna commonſtratis quatuor ſuis filiis elegantiſſimis: *Hujuſmodi*, inquit, *eſſe oportet honeſtæ mulieris opera, hiſque eas ſeſe jactare.*

IX. Alia, cum auditu accepiſſet filium peregre male ſe gerere, ſcripſit ei: *Mala de te ſpargitur fama, aut abole eam, aut vivere deſine.*

X. Affine huic eſt illud. Chii exſules cum veniſſent Spartam, multa de Pædareto vulgabant crimina. Accivit eos Teleutia mater, crimini-

ὧν ἐνεκάλουν, ἐπεὶ ἐδόκει αὐτῇ ἁμαρτάνειν ὁ υἱός, ἐπέστειλεν, Ἁ μάτηρ Παιδαρήτῳ. Ἢ βελτίονα πράσσεν σε, ἢ αὖθι μένε, ἀπογνοὺς τὰν ἐς Σπάρταν σωτηρίαν.

ια'. Ἑτέρα ἐπ' ἀδικήματι τοῦ παιδὸς κρινομένου, Τέκνον, εἶπεν, ἢ τὰς αἰτίας ἢ σεαυτὸν τοῦ ζῆν ἀπόλυσον.

ιβ'. Ἄλλη χωλὸν υἱὸν ἐπὶ παράταξιν προπέμπουσα, Τέκνον, εἶπε, κατὰ βῆμα τῆς ἀρετῆς μέμνησο.

ιγ'. Ἄλλη, τοῦ παιδὸς αὐτῇ ἀφικομένου ἀπὸ παρατάξεως τετρωμένου τὸν πόδα, καὶ σφόδρα ἀλγοῦντος,
F Ἐὰν τῆς ἀρετῆς, εἶπε, μέμνῃ, ὦ τέκνον, καὶ ἄπονος ἔσῃ καὶ θαῤῥήσεις.

ιδ'. Λάκων τρωθεὶς ἐν πολέμῳ, καὶ βαδίζειν οὐ δυνάμενος, τετραποδιστὶ ὥδευεν· αἰσχυνομένῳ δ' αὐτῷ ἐν γελοίῳ, ἡ μήτηρ, Καὶ πόσῳ βέλτιον, ὦ τέκνον, εἶπε, μᾶλλον ἐπὶ τῇ ἀνδρείᾳ γεγηθέναι ἢ αἰσχύνεσθαι ἐπὶ γέλωτι ἀνοήτῳ;

buſque auditis, cum ſontem judicaret filium, ita per epiſtolam compellavit: *Mater Pædareto: aut vive rectius, aut iſthic, deſperato in Spartam reditu, mane.*

XI. Altera filio criminis alicujus cauſa in judicium vocato, dixit: *Aut crimen amolire, aut vitam.*

XII. Alia claudum filium in pugnam emittens, *Fili*, inquit, *ad ſingulos greſſus virtutis recordare.*

XIII. Alia filio revertenti a pugna, in qua vulnus in pede acceperat, et ex eo magnum percipiebat dolorem: *Si*, inquit, *fili*, *virtutis ſis memor*, *et dolore levaberis et bono eris animo.*

XIV. Laco in bello ita erat ſauciatus, ut cum aliter nequiret, quadrupes cogeretur incedere. Ei, cum puderet ipſum ita eſſe deridiculum, mater: *Quanto*, inquit, *præſtat de virtute gaudere, quam ob riſum fatuum pudore affici?*

ιε'. Ἄλλη προσαναδιδοῦσα τῷ παιδὶ τὴν ἀσπίδα, καὶ παρακελευομένη, Τέκνον, ἔφη, ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶς.

ις'. Ἄλλη προϊόντι τῷ υἱῷ ἐπὶ πόλεμον, ἀναδιδοῦσα τὴν ἀσπίδα, Ταύτην, ἔφη, ὁ πατήρ σοι ἀεὶ ἔσωζε· καὶ σὺ οὖν ταύταν σῶζε, ἢ μὴ ἔσο.

ιζ'. Ἄλλη πρὸς τὸν υἱὸν λέγοντα, μικρὸν ἔχειν τὸ ξίφος, εἶπε, Καὶ βῆμα πρόσθες.

ιη'. Ἄλλη ἀκούσασα ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς ἐν παρατάξει ἀνδραγαθήσας ἀπέθανεν, Ἐμὸς γὰρ ἦν, εἶπε. Περὶ δὲ τοῦ ἑτέρου πυθομένη ὅτι ἀποδειλιάσας σώζεται, Οὐ γὰρ ἦν ἐμός, ἔφη.

ιθ'. Ἑτέρα ἀκούσασα τεθνηκέναι τὸν υἱὸν ἐν μάχῃ, καθάπερ ἐτέτακτο, Κάτθετε αὐτόν, ἔφη, ἀναπληρωσάτω δὲ τὴν ἐκείνου τάξιν ὁ ἀδελφός.

κ'. Ἄλλη πομπὴν τελοῦσα πάνδημον ἤκουσεν ἐπὶ τῆς παρατάξεως νικᾶν τὸν υἱόν, ἐκ δὲ τῶν τραυμάτων πολλῶν γενομένων θνήσκειν. Οὐ περιελομένη οὖν τὸν

XV. Alia cum filio clypeum traderet eumque ad rem bene gerendam hortari vellet: *Fili*, inquit, *aut hunc*, *aut ſuper hoc*.

XVI. Alia filio in bellum proficiſcenti porrigens ſcutum: *Hoc*, ait, *pater tuus ſemper ſervavit*; *itaque aut tu idem facito*, *aut peri*.

XVII. Alia filio dicenti parvum ſibi eſſe gladium, *Adde*, inquit, *greſſum*.

XVIII. Alia audito filium re probe geſta in acie cecidiſſe, *Meus enim*, inquit, *erat*. Alterum audiens fuga ob timiditatem ſibi ſalutem paraſſe, *Non enim*, inquit, *meus erat*.

XIX. Alia cum narraretur filium ipſius in pugna ſtatione ſua ſervata cecidiſſe: *Hunc*, inquit, *ſepelite*, *inque ipſius locum frater ejus ſuccedat*.

XX. Alia cum ſolenni pompæ ducendæ intereſſet, nunciato filium in prœlio victoria potitum e vulneribus quæ multa accepiſſet mori: non

στέφανον, ἀλλὰ σεμνυνθεῖσα πρὸς τὰς πλησίον, εἶπεν, Ὡς πολλῷ κάλλιον, ὦ φίλαι, ἐστὶν ἐν παρατάξει νικῶντα τελευτᾶν ἢ τὰ Ὀλύμπια περιγινόμενον ζῆν.

B κα΄. Διηγουμένου τινὸς τῇ ἀδελφῇ γενναῖον θάνατον τοῦ παιδὸς αὐτῆς, ἐκείνη εἶπεν, ὅτι, Ὅσον ἐπ᾽ ἐκείνῳ γέγηθα, τοσοῦτον ἐπὶ σοὶ ἄχθομαι, ἐναρέτου συνοδίας ἀπολειφθέντι.

κβ΄. Λακαίνῃ τις προσέπεμψεν εἰ φθορᾷ συνεπινεύει· ἡ δ᾽ ἔφη, Παῖς μὲν οὖσα ἔμαθον τῷ πατρὶ πείθεσθαι, καὶ τοῦτο ἔπραξα· γυνὴ δὲ γενομένη, τῷ ἀνδρί· εἰ οὖν δίκαιά με παρακαλεῖ, τούτῳ φανερὸν ποιησάτω πρότερον.

κγ΄. Παρθένος πενιχρὰ ἐρωτηθεῖσα τίνα δίδωσι τῷ γαμοῦντι προῖκα, Τὴν πάτριον, εἶπε, σωφροσύνην.

C κδ΄. Λάκαινα ἐρωτηθεῖσα εἰ ἀνδρὶ προσελήλυθεν, Οὐκ ἐγώ, εἶπεν, ἀλλ᾽ ὁ ἀνὴρ ἐμοί.

κε΄. Κρύφα τις διαπαρθενευθεῖσα, καὶ διαφθείρασα τὸ βρέφος, οὕτως ἐνεκαρτέρησε μηδεμίαν προσενεγκα-

detracto ſerto, ſed jactabunda proximis mulieribus dixit: *Multo pulchrius eſt, amicæ, vincentem in acie mortem oppetere, quam ſuperſtitem vincere Olympia.*

XXI. Cum quidam ſorori narraret ſuæ, filium ejus mortem generoſe obiiſſe: reſpondit ea: *Quantum ejus nomine gaudii, tantum tui gratia mihi doloris accidit, qui comitatum tam honeſtum non aſſecutus ſis.*

XXII. Ad Lacænam mittebat quidam percunctatum, an vitio vellet adſentiri. Reſpondit ea, *puellam ſe didiciſſe patri obtemperare, idque feciſſe: mulierem autem viro. Proinde ſi quid honeſtum peteret, primum id viro declararet.*

XXIII. Virgo inops interrogata quid dotis eſſet ſponſo allatura: *Paternam,* inquit, *pudicitiam.*

XXIV. Lacæna interrogata an virum adiviſſet: *Non,* inquit, *ſed vir me.*

XXV. Quædam occulte compreſſa virgo, cum fœtum interfeciſſet, tanta patientia do-

μένη φωνὴν, ὥστε καὶ τὸν πατέρα καὶ ἄλλους πλησίον ὄντας λαθεῖν ἀποκυήσασα· τὸ γὰρ μέγεθος τῆς ἀλγηδόνος τῇ εὐσχημοσύνῃ τὸ ἄσχημον προσπεσὸν ἐνίκησε.

κϛʹ. Λάκαινα πιπρασκομένη, καὶ ἐρωτωμένη τί ἐπίσταται, ἔφη, Πιστὰ ἦμεν.

κζʹ. Ἄλλη αἰχμαλωτισθεῖσα, καὶ ἐρωτωμένη παραπλησίως, Εὖ οἰκεῖν οἶκον, ἔφη.

κηʹ. Ἐρωτηθεῖσά τις ὑπό τινος εἰ ἔσται ἀγαθὴ ἂν αὐτὴν ἀγοράσῃ, εἶπεν, Κἂν μὴ ἀγοράσῃς.

κθʹ. Ἄλλη πιπρασκομένη, τοῦ κήρυκος πυνθανο- D
μένου τι ἐπίσταται, εἶπεν, Ἐλευθέρα ἦμεν. Ὡς δὲ ὁ ὠνησάμενος προσέταττέ τινα αὐτῇ οὐχ ἁρμόζοντα ἐλευθέρᾳ, εἰποῦσα, Οἰμώξῃ, φθονήσας σεαυτῷ τοιούτου κτήματος, ἐξήγαγεν ἑαυτήν.

lores pertulit, vocemque protinus inhibuit, ut et patrem et vicinos partus fefellerit: opprimente magnitudinem doloris metu dedecoris.

XXVI. Lacæna cum væniret, interrogata quid ſciret, *Fidelis*, inquit, *eſſe.*

XXVII. Alia eadem conditione, cum ex ipſa idem quæreretur: *Novi*, inquit, *domum bene incolere.*

XXVIII. Quædam ſcitanti, Probane eſſet futura ſi ipſam emeret: *Sum*, inquit, *proba futura, etiam ſi non emas.*

XXIX. Alia dum venderetur, præconi quid noſſet quærenti: *Libera*, inquit, *eſſe novi.* Cumque emptor quædam ei injungeret, non decentia liberam: hoc fata, *Flebis, qui tibi talem poſſeſſionem invideris*, mortem ſibi ipſa conſcivit.

FINIS VOL. I.

ASHMOLEAN MUSEUM OXFORD